598

Sveva Casaţi Modignani

Anna cu ochii verzi

*****

Traducere din limba italiană de
Emanuel Botezatu
EDITURA NEMIRA
— 2009 —

Sveva Casaţi Modignani
ANNA DAGLi OCCHI VERDI
— 1981 —

Sperling & Kupfer Editori S.p.A.

Coperta colecţiei: Dana MOROIU,
Corneliu ALEXANDRESCU
Redactor: Ioana MARCU
Tehnoredactor: Stellan BIGAN
Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CASAŢI MODIGNANI, SVEVA
Anna cu ochii verzi / Sveva Casaţi Modignani
Trad.: Emanuel Botezatu – Bucureşti: Nemira & Co., 2008
ISBN 978-973-143-303-5
I. Botezatu, Emanuel (trad.)
821 131.1-31 = 135.1

Sveva Casaţi Modignani (pseudonimul artistic al lui Bice Cairati) s-a născut la Milano, în casa bunicii sale, pe care a moştenit-o şi unde trăieşte şi în prezent. După o carieră jurnalistică materializată în mai multe cărţi-anchetă publicate în anii ’70, a debutat în 1981 cu romanul *Anna cu ochii verzi,* devenit în scurt timp bestseller. Succesului de debut i-au urmat alte 17 romane, traduse în peste 20 de ţări şi vândute în peste 10 milioane de exemplare, multe dintre ele fiind ecranizate. Dramele prezentate în romanele sale, diverse şi surprinzătoare, îşi au sorgintea în realitatea familială, cu ambient, personaje şi decoruri „uşor de recunoscut”.

ANNA, 1980

Piazza San Babila era înţesată de limuzine şi vehicule grele, blindate, ale Poliţiei. Menţinerea ordinii era ceva obişnuit. În schimb, excepţional era faptul că asemenea măsuri de securitate fuseseră luate înainte de ivirea zorilor, la o oră la care oraşul încă dormea, blindatele păreau nişte uriaşe jucării abandonate.

Femeia a înţeles că ceva nu era în regulă. Un poliţist în civil i-a blocat drumul.

— Îmi pare rău, *signora,* i-a spus.

Omul părea sincer.

— De ce? l-a întrebat ea.

Era o doamnă în vârstă, cu zâmbet prudent şi privire blândă, îmbrăcată cam demodat, cu mersul uşor şi sever al persoanelor rezervate şi totodată mândre de rezerva pe care o afişează.

— Întotdeauna trec pe aici, a adăugat ea. De ce?

— Nu se poate, i-a răspuns poliţistul în civil, întunericul nopţii se înmuia spre cenuşiu, iar leul lui San Babila, blazonul medieval al Porta Orientale, stătea cocoţat pe soclul vechi de două sute de ani asemenea unui gardian obosit. Cerul părea un plafon jos şi moale, încărcat de nea.

— Dar eu trebuie să merg la biserică, a spus femeia, slăbindu-şi puţin gulerul călduros, din blană de vulpe.

L-a cercetat pe tânărul necunoscut din faţa sa cu aerul celui rătăcit prin ceaţă.

— Nu se poate, a insistat el.

Poliţistul avea datoria s-o convingă să se întoarcă din drum. Dar era amabil, discret, zâmbindu-i mereu.

— Înţeleg, a murmurat ea.

În realitate, nu înţelegea deloc rostul unei asemenea

interdicţii, iar asta o tulbura. A privit lung formele în stil romanic, renovate, ale bazilicii, apoi străzile care se intersectau în depărtare, literele albe pe fond roşu de la intrarea în staţia de metrou, l-a învăluit cu privirea sa blajină pe omul legii din faţa sa, apoi a făcut stânga-mprejur şi s-a îndepărtat umilită.

Poliţistul s-a întors în maşină, unde domneau căldura şi fumul gros de ţigară.

— Ce voia? l-a întrebat colegul său, prin ceaţa albăstruie.

— Să meargă la mesă, a răspuns el, aprinzându-şi o ţigară. Pentru că în dimineaţa aceea fusese nevoit să sară peste ritualul cafelei, ţigara i s-a părut dezgustător de acră. S-a strâmbat, apoi a adăugat: Nu voia altceva decât să meargă la mesă.

— La ora asta!... a făcut celălalt, ridicând din umeri.

— Mi s-a părut o femeie de treabă, a spus primul, pe un ton convins.

Femeia îi amintea de bătrânele din satul său natal, de departe, care se trezeau înainte să se ivească zorii (.1 să meargă la slujbă. Pe când era copil, fusese şi el de câteva ori – în dimineţile de mai.

— Gusturile nu se discută, a rânjit colegul.

La staţia radio se auzeau, răguşite, ordine care nu-i priveau. Păreau mesaje venite de pe altă planetă.

— Spune şi tu dacă ţi se pare normal, s-a lamentat poliţistul, ca pentru o înmormântare, în vremurile noastre, să fie blocate piaţa, biserica şi pe deasupra s. I fie mobilizată o adevărată armată?!

Inhalând fumul de ţigară, a început să tuşească greoi, din rărunchi.

— Pentru rău nu există niciodată limite, a replicat celălalt, pe un ton sentenţios, cu inconfundabilul său accent sicilian.

Pe chipul său obosit se putea citi înţelepciunea intică a oamenilor din insulă.

Erau doi tineri oacheşi, cu înfăţişare de maghrebieni, părul negru, sprâncene şi mustăţi stufoase, cu chipuri încordate şi somnoroase.

Din corso Europa, pe contrasens, au zărit sosind o furgonetă funebră, escortată de două maşini de poliţie. Urma un cortegiu format din limuzine silenţioase conduse de şoferi în uniformă. Fiecare dintre ele era ocupată de unul sau doi bărbaţi eleganţi, care însă aveau înfăţişarea caracteristică gărzilor de corp. Imitau la perfecţiune personajele similare din filme.

— Spectacolul se apropie de sfârşit, a zis agentul de poliţie, uşurat.

— Continuă cu defilarea finală a gorilelor, a replicat celălalt, făcând-o pe spiritualul.

Felinarele de pe stradă s-au stins, iar în lumina tristă a dimineţii au început să cadă lin primii fulgi de nea.

În ochii verzi ai Annei se reflectau reverberaţiile tremurătoare ale sutelor de lumânări care, arzând, formau o cortină scăpărătoare în jurul figurilor sfinţilor din biserică; privirea ei profundă, de smarald, înregistra imaginile acelui eveniment de la care ziarele ar fi plătit cu aur să aibă câteva imagini. Ochii verzi ai Annei, care văzuseră până atunci tot binele şi tot răul din lume, priveau fără să vadă nimic. Tabloul era complet. Până şi ultima piesă a puzzle-ului era la locul său.

Biserica era o explozie de garoafe, trandafiri şi suave flori de câmp. Arhitectul Mauro Sabelli Contini transformase bazilica într-o scenă de teatru monumentală şi, în momentele acelea îşi admira capodopera de la înălţimea locului rezervat pentru organist. Acea parte a societăţii pe care oamenii de rând o numesc *bel mondo* – pentru a o distinge de restul lumii – venise acolo să-i

aducă ultimul omagiu unuia dintre cei mai bogaţi şi puternici bărbaţi. Pentru ultimul drum al acestuia, rafinatul decorator răscolise toate serele renumite din regiune, alegând florile una câte una.

Un tânăr seminarist blond şi suav, cu privire solară şi o expresie fermecată, executa pe clapele orgii cel de-al treilea act din *Marşul funebru* de Chopin. În notele acelea tragice se simţea ceva care semăna cu triumful. Totul era perfect: decorul, oamenii, muzica ce prindea viaţă din degetele subţiri ale tânărului organist, încetineala studiată a celebrării dinaintea catafalcului. Seminaristul a privit cu coada ochiului spre arhitect şi a fost izbit de frumuseţea, puţin trecută şi vag mascată, a bărbatului elegant de lângă el.

Armoniile severe ale orgii s-au înmuiat, fără însă A se stingă, să au continuat să umple imensitatea bazilicii, cu discreţia caldă a focului mocnit.

Funeraliile lui Cesare Boldrani, care se stinsese la vârsta de optzeci de ani la clinica particulară Mater 1) ivinae Gratiae, în ciuda îngrijirii atente şi pline de. Ifecţiune a unei competente echipe medicale, se desfăşurau cu solemnitatea cuvenită. Anna Boldrani Valii di Tavernegno stătea în genunchi în primul rând de bănci, încadrată de soţul său, Arrigo, şi de omul de încredere al defunctului, avocatul Domenico Scaglia, căruia copiii îi spuneau, familiar, Mimmo. Asta chiar dacă purta şi astăzi pe umeri porecla sa din tinereţe – Pazienza.

Copiii familiei Valii di Tavernegno, Filippo – zis Lippy – şi Maria, stăteau în dreapta mamei. Lippy sosise cu doar o zi înainte din Statele Unite, iar Maria venise de la Geneva. În celelalte bănci se aflau prieteni de familie, rude, oameni politici, un fost prim-ministru, un reprezentant al statului Kuwait, industriaşi, bancheri, un funcţionar al Ambasadei Chinei la Roma şi Pat Watson, funcţionar la Casa Albă.

— Mai durează mult? i-a şoptit Lippy surorii sale.

Era un tânăr uscăţiv, cu expresia indolentă a băieţilor de bani gata, cu ochii albaştri ai familiei Boldram, fără însă a avea siguranţa tăioasă care strălucise în privirea bătrânului. Lippy nu nutrise niciodată o pasiune pentru bunicul său, omul care făcuse multă lume să tremure, iar sfârşitul lui nu suscita în el decât o nevoie vagă, generică, de a părea afectat. Moartea bărbatului nu îl privea şi nici nu îşi punea vreodată întrebări existenţiale asupra vieţii şi a morţii. Traversa acea perioadă a vieţii când tinereţea şi iubirea te fac să te crezi nemuritor şi nu spera decât ca tot circul acela să se termine odată, iar el să părăsească ţara aceea plină de terorişti, de oameni care provoacă confuzie, de corupţi şi parveniţi duhnind a provincialism. Abia aştepta să se întoarcă acasă, în Statele Unite.

Sora sa l-a fulgerat cu privirea.

— Încetează! i-a şuierat.

Maria avea şaisprezece ani, cu doi mai puţini decât el, şi îşi iubea nespus bunicul, masiv ca un urs. O încerca o mare durere şi n-ar fi dorit să-l vadă zăcând aşa, mort, căci, spre deosebire de fratele său, imaginea morţii o înspăimânta.

În spatele atriumului, în apropierea intrării, stătea în picioare Aldo Robbiati, zis Riccio. Avea optzeci şi doi de ani, era înalt, robust şi drept ca bradul. În ochi îi străluceau lacrimi de emoţie, dar un surâs tineresc îi lumina chipul măsliniu, cu un nas proeminent, acvilin, şi brăzdat de riduri. Era ultimul prieten din copilărie al lui Cesare Boldrani care mai trăia; cu ilustrul bătrân avea în comun rădăcinile autentic populare, temperamentale, amintirile răscolitoare ale cartierului rău-famat în care copilăriseră, cartier plin de răufăcători, prostituate şi cerşetori,

construit şi organizat asemenea unui *casbah*[1] în jurul pieţei Vetra. Cu toată condiţia sa modestă, Riccio reuşise şi el să facă avere din comerţul cu vinuri pe care acum le exporta în toată lumea.

— E numai un „la revedere”, a murmurat el, căci trebuie să existe undeva un loc bun unde să ne întâlnim din nou.

Certitudinea asta îl făcea să zâmbească, la fel cum moartea prietenului său îi provoca o suferinţă adâncă. Apoi, adresându-se în gând micuţei şi atent selecţionatei asistenţe care ocupa jumătate din bazilică, a cugetat sentenţios: „De acum încolo, n-aveţi decât să faceţi cum vă taie capul!”

Când se răspândise vestea morţii lui Cesare Boldrani, al cărui imperiu economic nu reuşise nimeni să-l evalueze, nici măcar cu o vagă aproximaţie, câţiva miniştri în funcţie se întâlniseră în cea mai mare taină, noaptea, într-o casă din zona anticei via Appia, iar secretariatele tuturor partidelor politice intraseră în alertă maximă. A doua zi după ce s-a dat alarma, bursele au început să fluctueze, mai multe titluri au înregistrat pierderi vizibile, iar brokerii unor persoane mult prea cunoscute au început să-şi controleze valabilitatea paşapoartelor, luând în calcul eventualitatea unor călătorii de lungă durată.

În momentele acelea, toate privirile erau aţintite spre vălul negru care acoperea chipul Annei Boldrani, moştenitoarea universală a bogăţiei şi a puterii, şi asupra coamei albe – într-o vreme de un negru ca pana corbului – a avocatului Domenico Scaglia, zis Pazienza, omul de încredere şi consilierul pe probleme legale al bătrânului, cunoscător al unor secrete care – spuneau mulţi – ar fi putut dezechilibra *statu-quoul* economic şi politic din ţară.

---

[1] *Casbah,* denumire, în oraşele din Africa de Nord, pentru cartierele rău-famate care se dezvoltă în jurul centrului urban, pe seama activităţilor economice de aici (n. tr.).

Bazilica era supraîncălzită, parfumul florilor se împletea cu cel de tămâie care se ridica în elegante volute din cădelniţă. Preotul care celebra slujba, îmbrăcat cu toată pompa veşmintelor solemne, s-a apropiat de un pupitru din vecinătatea catafalcului pe care se afla sicriul strălucitor din lemn negru şi a început să vorbească despre omul bun pe care nimeni n-avea să-l uite vreodată, despre sufletul ales care urma să se alăture corului de îngeri, în lumina Domnului. Arhitectul Mauro Sabelli Contini cunoştea foarte bine vocea aceea care declama sub arcadele şi ogivele bazilicii: era o voce fermă şi plină de virilitate, puţin asprită de atâtea psalmodieri, pe care el o auzise adesea şi în alte circumstanţe – în saloanele din înalta societate, implicată în dispute de o mondenitate cât se poate de profană.

— Mâinile tale sunt pline de flori, a declamat sacerdotul, ochii tăi reflectă bucurie pentru că au văzut moartea murind. Apoi a citit un fragment din *Epistola întâia către corinteni* a Sfântului Pavel: „Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuieşte, nu se laudă, nu se trufeşte. Dragostea nu se poartă cu necuviinţă, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândeşte răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduieşte, toate le rabdă.”

Fostul preşedinte al Consiliului de Miniştri nu s-a lăsat emoţionat de cuvintele acelea despre iubirea aproapelui, pe care el, unul, n-o simţise niciodată pe căile întortocheate ale politicii. Se gândea la bărbatul căruia i se celebra viaţa când era mort: în mâinile lui nu văzuse niciodată flori şi nici coruri de îngeri prin vecinătatea întinsei lui proprietăţi. Deodată, în liniştea solemnă s-au auzit scrâşnetul băncilor pe pardoseală, accese de tuse reprimate îndelung şi respiraţia uşurată a celor prezenţi.

Anna s-a ridicat cea dintâi, iar toţi ceilalţi i-au urmat exemplul. Bărbaţii purtau costume confecţionate la comandă la Roma, Londra sau Milano, iar doamnele renunţaseră la stilul frivol marca Valentino pentru linia mai sobră purtând semnătura lui Mila Schbn. Bijuteriile, puţine, dar relevante, erau de la Bulgari şi Winston. Pantofii şi genţile erau semnate de Ferragamo sau Hermes. Toţi cei prezenţi se perindau prin faţa Annei, afişând o expresie de compătimire demnă. Lumina, care se răspândea moale şi diafană ca într-un tablou renascentist, îi scotea în evidenţă chipul şi silueta.

Era o femeie de patruzeci de ani fermecătoare, zveltă, cu ţinută aristocratică şi privire încrezătoare şi luminoasă. Trăia încă splendoarea plenitudinii pe care ţi-o oferă vara vieţii, deşi o boare autumnală se putea intui în maturitatea expresiei sale, în cearcănele străvezii de sub celebrii săi ochi verzi. Se zăreau primele semne de oboseală a pielii, iar Anna se vedea nevoită să se fardeze, mimând prospeţimea înşelătoare a trandafirului deschis. Cu demnitatea severă a unei regine, a suportat dovezile oarecum agresive de afecţiune ale celor prezenţi, care şi-au exprimat condoleanţele în cuvinte puţine şi îmbrăţişări scurte, îndepărtându-se apoi.

— Curaj, mamă, i-a zis Lippy.

Tânărul a sărutat-o pe obraji. Era însă nerăbdător să respire aerul rece al dimineţii: simţea că se sufocă înăuntru.

În schimb, Maria s-a strâns la pieptul ei.

— Oh, mamă! a spus ea, printre lacrimi.

Anna a mângâiat-o pe creştet.

— Nu face asta, a rugat-o, îndepărtând-o.

Prin voia defunctului, ceremonia oficială se termina acolo. Doar Anna urma să însoţească sicriul până la cimitirul Caravaggio, unde bătrânul Cesare Boldrani avea

să fie depus în capela familiei. Regina a continuat să strângă alte mâini, a ascultat alte cuvinte de compasiune, apoi s-a îndepărtat de grup. Nu i rebuia să rostească niciun cuvânt ca să fie înţeleasă: era suficient un gest, o bătaie imperceptibilă a pleoapelor, o uşoară încreţire din buze, o umbră trecând pe obraz.

Arhitectul Mauro Sabelli Contini, mare maestru de ceremonii, savura acel final demn de cele mai bune filme ale lui Visconti. Liturghia pentru cei din înalta societate constituia încă un spectacol demn de apreciat. Ieşirea din scenă a tuturor acelor bărbaţi şi femei, cu un rol bine conturat în scenariul său, avea ceva care amintea de un grandios spectacol de teatru: figuranţii alunecă tăcuţi în spatele cortinei, lăsându-l pe actorul principal singur, în luminile rampei. În aer se simţea tensiunea crudă a momentelor care preced judecata finală a publicului.

Micul grup s-a îndreptat spre ieşire, iar Mauro Sabelli s-a pregătit să îşi prezinte şi el omagiile, convins că era ultimul supus care îngenunchează la picioarele reginei. Însă o siluetă pe care a întrezărit-o cu coada ochiului l-a făcut să se cutremure, tulburat. O femeie a apărut de după un pilastru în stil gotic din partea stângă şi a străbătut biserica aproape pustie în direcţia Annei, care îi aştepta pe cei ce urmau să poarte sicriul. Femeia înainta cu mersul ezitant, în echilibru precar, al unei copile care învaţă să facă primii paşi.

— Anna, a spus ea, înţepenind în faţa reginei, iartă-mă!

Anna a privit-o. Părea să aibă în jur de cincizeci de ani, era îmbrăcată foarte elegant şi avea în ochi teama curtezanului căzut în dizgraţie şi care şi-ar da şi viaţa ca să intre din nou în cercul magic unde se urzesc intrigile, dar în care supravieţuiesc legăturile de solidaritate secrete şi complicităţile subtile. Anna continua să se uite lung la femeia care se umilea în faţa sa, cerşind iertarea

păcatelor. Stăteau aproape, una în faţa celeilalte, în timp ce catafalcul din fundal părea să se dilate în palida strălucire tremurândă a sutelor de lumânări. În aer se simţea un parfum subtil, dar ameţitor, care părea s-o afecteze doar pe femeia nou-venită, pe al cărei chip – cam veştejit – se stingeau ultimele raze ale apusului, lăsând loc umbrelor serii.

— Sunt sincer îndurerată, a spus ea.

Avea un ton rătăcit, nesigur. Anna a lăsat-o s-o îmbrăţişeze, în semn că îi accepta gestul de supunere.

— Sper că aşa e, a răspuns.

— Îţi cer iertare în faţa lui, a implorat-o femeia. Lumini şi umbre se perindau pe chipul său.

— Eşti iertată, a spus Anna, după o pauză de câteva secunde care celeilalte i s-a părut o eternitate.

— Cu adevărat?

I se părea că visează. Deodată, o rază de lumină se aprinsese în întunericul din viaţa ei.

— Te poţi întoarce să locuieşti în oraş.

Anna îşi mişca buzele imperceptibil, dar vocea sa era muzicală şi plină, străbătută de vagi accente exotice, tonuri insesizabile care dau timbrul special al unei voci.

Femeia ar fi vrut s-o îmbrăţişeze din nou pe Anna, dar o privire aspră a făcut-o să înţeleagă că scurta întrevedere luase sfârşit.

— Mulţumesc, a zis, apoi s-a îndepărtat.

Rămăsese acolo doar Mauro Sabelli: văzuse totul şi se simţea ca şi cum ar fi asistat la un act de spovedanie şi căinţă. L-a observat şi Anna. În clipa aceea a avut certitudinea că cercurile concentrice ale defăimărilor urmau să se întindă foarte repede, atingând ţărmuri nebănuite. La urma urmei, asta şi voia.

Din bazilică a ieşit şi ultimul martor. Regina a acordat graţierea, s-a gândit el.

În capela familiei, ghemuită pe pernuţele antice de mătase ale scăunelului de rugăciuni, Anna încerca să găsească în mintea-i confuză câteva rugăciuni. A privit statuia lui FIristos răstignit care domina altarul, dând capelei o perspectivă mistică, şi a încercat să descopere în expresia severă a Mântuitorului promisiunea vieţii de dincolo. Rămăsese singurii în faţa maiestuozităţii morţii şi nu mai era nevoie să se prefacă. Comportamentul său de regină ascundea, de fapt, o femeie îndurerată şi confuză. De afară se auzea zgomotul făcut de gropari, care băteau nerăbdători din picioare în zăpada de pe aleea cimitirului Caravaggio.

Aşadar, acela era sfârşitul tuturor patimilor, luptelor şi al fricii? Oare ce se afla dincolo de groapa întunecată care lăsa să se întrezărească lemnul lucios şi mânerele aurite ale sicriului? A căutat în zadar o rază în acea gaură neagră din faţa ochilor săi, căci era convinsă că lumina trebuia să irumpă de undeva, dincolo de viaţă. Fusese învăţată că, pentru a judeca un om, trebuie să-l vezi jucându-şi ultimul act, până când marele regizor îl obligă să părăsească scena. Iar ea asistase, secundă după secundă, la finalul reprezentaţiei şi îl privise pe bătrân surâzând până la cea din urmă suflare şi încercând să o pregătească pentru marea despărţire. Doctorii se minunau de agonia lentă şi de perfecta lui lucidate, iar bătrânul le citea mirarea în priviri. „Cel care ştie să inventeze viaţa, spunea el, se stinge întotdeauna cu o clipă prea târziu.” La bărbatul acela temut, venerat, dar şi urât, admirase mai presus de orice demnitatea supremă pe care o avusese în faţa morţii.

Şi-a amintit de clipa în care, ajuns la capătul puterilor, îi spusese surâzând: „Eu o să mă duc, Anna.” Nu îl mai auzise până atunci rostind cuvinte de despărţire. Bătrânul nu fusese nevoit să le spună, căci nu plecase niciodată de

lângă ea. „Ce tot vorbeşti acolo?” Îi dăduse un răspuns vag, mai mult ca să nu tacă. El nu o contrazisese; detesta prefăcătoria. „Sunt fericit că eşti fiica mea”, i-a zis apoi, căci în ea îşi pusese toate speranţele. Anna îşi muşcase buzele ca să nu izbucnească în plâns. Bătrânul începuse să respire din ce în ce mai greu, gâfâind. Profesorul Giuseppe Conţi, o mare personalitate medicală, intrase în cameră însoţit de doi asistenţi, pregătindu-se să-l consoleze pe pacientul său, care însă nu avea deloc dorinţa de a-l auzi. Cesare Boldrani închisese ochii. Medicul îi controlase pulsul şi apoi clătinase din cap. „Vreau să vină un preot”, îi ordonase, pe neaşteptate, bătrânul fiicei sale. „Monseniorul Pasini?”, întrebase Anna. „Nu. Un preot. Un preot oarecare. Primul care îţi iese în cale.” Fuseseră ultimele sale cuvinte.

— O fiică bună, a repetat Anna, cu voce stinsă, privind în bezna adâncă a mormântului.

Nu vărsase nicio lacrimă de când murise bătrânul şi nici măcar în clipa aceea, evocându-i amintirea, nu reuşea să plângă. În schimb, s-a lăsat copleşită de nostalgia verii din Rio de Janeiro, pe care fusese nevoită s-o abandoneze pentru mohorâta iarnă milaneză. O fiică bună. A zâmbit, continuând să scruteze întunericul de dinaintea ochilor.

— Oare de ce a trebuit să dai atât de multă importanţă legăturii acesteia de sânge?

Se gândea la mare, tânjea după căldura soarelui care o aştepta la celălalt capăt al lumii şi vorbea de parcă bătrânul ar fi putut-o auzi şi ar fi fost în stare să hotărască dacă să o graţieze sau să o condamne.

— De ce? De ce? De ce? a implorat. M-ai fi iubit dacă ţi-aş fi spus că nu eşti tatăl meu?

Şi-a acoperit faţa cu mâinile şi şi-a plecat capul, ca şi cum ar fi aşteptat un semn. Într-un târziu, s-a ridicat şi a privit din nou spre adâncul gropii.

— Nu sunt fiica ta, a murmurat. Nu sunt fiica ta şi nu am lacrimi să te plâng, dar Dumnezeu mi-e martor că te-am iubit aşa cum nici un alt copil nu-şi iubeşte părintele.

A ieşit din capelă sperând că el îi auzise mărturisirea, că le iertase – pe ea şi pe mama sa – pe a cărei trădare se baza averea pe care o moştenise.

Mercedesul albastru, dotat cu geamuri antiglonţ şi radiotelefon, gonea silenţios pe lunga alee mărginită de tei, lăsând urme apăsate în zăpadă. În capătul aleii, ca într-un tablou impresionist, se distingea conturul unei vile din secolul al XIX-lea. Anna se gândea la bătrân aproape cu veselie şi i s-a părut că aude vocea oceanului pe plaja de la Ipamena. La volanul limuzinei se afla un tinerel blond, atletic cu ochi străvezii şi reci şi cu trăsături severe. Lângă el stătea altul, care părea fratele său geamăn, şi el impecabil, musculos şi plin de agilitate. Erau gărzile de corp ale Annei, doi germani care urmaseră un curs foarte dur de antrenament antitero. Se numeau Hermann Seebar şi Kurt Stein, conduceau maşina cu rândul şi o urmau pe Anna peste tot. Contele Arrigo Valii di Tavernengo îi adusese în ţară atunci când în Italia începuseră să fie răpite persoane, încredinţându-le paza propriei soţii. De atunci, Hermann şi Kurt deveniseră umbra Annei.

De dragul liniştii conjugale, ea se supusese dorinţei contelui, dar bătrânul Boldrani primise hotărârea ginerelui său zâmbind cu bonomie: „Nu cu gorile se împiedică o răpire.” A fost singurul comentariu pe această temă. Cesar Boldrani şi-ar fi putut permite o întreagă armată personală, însă refuzase întotdeauna să aibă escortă: avea itinerarii precise, conform unor vechi obiceiuri, dar nu i se întâmplase niciodată nimic rău. Iar genul acela de invulnerabilitate suscitase supoziţii diabolice.

Anna, pierdută în tumultul amintirilor, uitase de prezent. Continua să ningă, neaua aşternându-se domol, imaculată

peste câmpurile care de-abia se zăreau printre fulgii argintii: tot ce se vedea de jur-împrejur era acum al său. A privit lung fulgii mari care cădeau leneş şi i s-a părut că recunoaşte zăpada copilăriei sale.

— Hermann, *halten Sie her,* opreşte aici! i-a cerut ea şoferului, începând să privească în jur cu un interes parcă renăscut.

Bărbatul de la volan s-a supus, ezitând: o clipă cererea i s-a părut extravagantă. Se aflau în plin câmp, era iarnă, ningea şi nu părea să existe niciun motiv serios care să justifice acea oprire. Dar neamţul nu era plătit ca să reflecteze la ciudăţeniile doamnei, ci ca să i se supună şi s-o protejeze.

Când Anna a dat să coboare, Kurt se afla deja în faţa portierei. A deschis-o larg, scrutând împrejurimile, cu mâna pe mânerul pistolului Smith & Wesson pe care îl purta sub sacou, la subsuoară. Hermann a verificat cealaltă latură a aleii care ducea la vila din depărtare. În liniştea imaculată a câmpurilor pustii, atâtea măsuri de precauţie frizau grotescul.

Supravegheată de la distanţă de cei doi, Anna a făcut agale câţiva paşi pe câmp, lăsând urme în zăpadă. S-a oprit, ridicându-şi gulerul mare de vizon sălbatic, în vreme ce coama neagră şi înfoiată se albea încetul cu încetul, ca într-o ficţiune cinematografică. A rămas nemişcată şi a încercat-o o plăcere nespusă simţind pe obraji atingerea suavă a fulgilor de nea, asemenea unor aripi albe de fluturi. A închis ochii şi a adulmecat mirosul iernii la ţară: era acelaşi miros ca în urmă cu foarte mulţi ani, când Anna, pe atunci doar o copilă, în ziua de Anul Nou, se aventurase pentru prima dată de-a lungul aleii cu tei, spre vila de secol XIX.

Războiul impunea un ritm diferit de viaţă. Oraşul era la pământ, plin de dărâmături după nenumăratele

bombardamente. La vârsta de cinci ani învăţase să recunoască bărbaţii după uniforme: fascişti, nemţi, partizani. Lumea purta îmbrăcăminte improvizată, paltoane uzate, cârpite.

Chiar şi mama sa, Maria, maiestuoasa Maria, cu trupul ca de statuie antică şi chipul frumos, cu ochi cafenii, era îmbrăcată cu haine refăcute, modificate de nenumărate ori, cu multă răbdare. Ea, Anna, era înfofolită într-un palton greoi, confecţionat dintr-o pătură cazonă maronie, iar capul şi gâtul îi erau înfăşurate într-un şal gros, făcut din resturi de pulovere de lână.

Rebegită, copila implora:

— Mamă, te rog, hai să ne întoarcem acasă.

Maiestuoasa Maria îi ţinea strâns mânuţa firavă în mâna sa aspră, muncită, ca şi cum ar fi vrut să-i transmită propria forţă şi propria convingere care o mânau înainte, pe aleea cu tei.

— Mai avem numai câteva minute, îi spusese, dând cuvintelor sale învăluirea unei calde promisiuni.

Fata cunoştea bine caracterul mamei şi se lăsa purtată de mâna puternică şi de corpul ei statuar spre o ţintă care n-o interesa absolut deloc; nu simţea decât frigul şi că era sleită de puteri.

Maiestuoasa Maria nu se oprise până când nu ajunsese în ampla piaţetă a vilei.

— Priveşte!

În ochii ei mari, cafenii, lucea scânteia triumfului apropiat.

Neputându-se sustrage voinţei implacabile a mamei, Anna observase îndelung eleganta faţadă galben-pal a casei. Era o construcţie splendidă prin sobrietatea sa, dar copila nu era în măsură să înţeleagă asemenea lucruri.

— Da, privesc, răspunsese, ca să-i facă pe plac.

Maiestuoasa Maria o luase apoi în braţe, arătând cu

degetul spre casă.

— O vezi bine? o întrebase cu o insistenţă pur şi simplu maniacală.

— O văd bine, mamă.

Copila era pe punctul să izbucnească în plâns.

— E splendidă, nu-i aşa?

Maria zâmbea, cu o mulţumire evidentă pe chip.

— Da, mamă.

Anna nu-şi dorea decât o cameră încălzită şi un foc aprins.

— Face multe milioane. Şi va fi a ta într-o zi.

Maria păruse să vorbească cu ea însăşi, mai mult decât cu Anna. Atunci Anna o privise cu ochii umflaţi de plâns.

— Eu nu vreau vila asta, spusese.

— Nu o vrei?! se scandalizase mama, iar trăsăturile îi deveniseră parcă şi mai aspre.

— Vreau să ne întoarcem acasă, se lamentase micuţa. Mamă – o implorase – du-mă acasă!

Privirea femeii devenise brusc rece şi tăioasă.

— Ei bine, trebuie s-o vrei. Trebuie să vrei casa asta! ripostase ea, nemiloasă. Pentru că e a ta. Tu nu vei trăi în mizerie, adăugase, pentru că animalul de povară care sunt eu, propria ta mamă, va face din tine o regină.

— Da, mamă, răspunsese fetiţa resemnată, obosită şi aproape degerată. Dar acum hai să mergem acasă. Mamă, te rog, du-mă acasă.

La una din ferestrele de la parter se arătase un bărbat cu o înfăţişare simpatică. Era majordomul, mirat că, pe un asemenea frig, o femeie şi un copil se aventuraseră pe jos până la vilă.

— Aveţi nevoie de ceva? strigase el, dar nu cu aroganţă, ci ca să se facă auzit.

— Noi nu, răspunsese Maria cu voce fermă. Dar tu?

Aşa era Maria, maiestuoasa Maria – slujnică în casa

domnilor şi mama protectivă pe care Anna o revedea acum cu ochii minţii, într-o secvenţă pe care i-o evocase zăpada de pe câmp.

Contesa Anna Boldrani Valii di Tavernengo şi-a frecat ochii, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis şi s-a întors spre Mercedes. Kurt i-a deschis porţiera şi ea s-a aşezat pe locul său din spate.

— *Sie könen weiter fahren,* i-a spus ea lui Hermann. Conduceţi mai departe, i-a repetat în italiană.

Câteva clipe mai târziu, limuzina ajungea uşor în piaţeta din faţa uriaşei vile. Bătrânul majordom i-a deschis porţiera zâmbind.

— *Buongiorno,* a zis el.

Era bărbatul care, în urmă cu treizeci şi cinci de ani, se oferise să le dea – mamei sale şi ei – o mână de ajutor.

— Ce mai faci, Giovanni?

— Nu ne putem plânge, *signora,* dar...

Nu şi-a terminat fraza. Ar fi vrut să-şi exprime condoleanţele pentru moartea bătrânului, dar nu-şi găsea cuvintele.

Anna a observat că cineva se mişca dincolo de perdelele fine ale uşilor de sticlă de la intrare şi a făcut o grimasă. A întrebat:

— Cine e?

— Domnul conte. Şi copiii. Şi avocatul Scaglia, a răspuns Giovanni.

— Le-am spus că vreau să fiu singură.

Era iritată, agasată şi îl privea înmărmurită pe bătrânul care aştepta răbdător în ninsoare. Nu se hotăra dacă să coboare sau nu din maşină.

— Eu nu ştiu nimic, *signora.*

Majordomul avea o înfăţişare surâzătoare, blândă şi demnă de încredere ca a unui câine credincios.

— Eu plec, Giovanni, i-a spus ea, zâmbind, dar cu aerul

că-şi cere scuze.

— Şi eu ce să le spun? a întrebat bărbatul, referindu-se la cei din casă.

— Spune-le că am uitat să fac un comision.

Nu avea nevoie de cuvinte complicate ca să-şi justifice atitudinea.

Bătrânul a salutat-o respectuos şi a închis porţiera.

— Voi face aşa cum doreşte *signora,* a spus.

— Ne întoarcem, i-a poruncit Anna şoferului.

Era bogată, puternică şi independentă, iar acest exerciţiu al puterii îi dădea iluzia momentană că reuşeşte să fugă de propria singurătate.

— Unde? a întrebat Hermann.

— Acasă la doctorul Masei.

Da, probabil că asta era cea mai bună idee. S-a sprijinit de spătarul moale şi a închis ochii.

În clipa în care Gianfranco Masei a intrat în redacţie, rumoarea conversaţiilor a încetat brusc, ţăcănitul maşinilor de scris s-a accentuat, iar graficienii s-au arătat dintr-odată preocupaţi de creioanele şi colile din faţa lor. Singura pe care a surprins-o făcând ceva util era secretara de redacţie: uda cu devoţiune plantele ornamentale cu nume dificile şi frunze strălucitoare care constituiau mirajul unei oaze în cenuşiul inexorabil al mobilierului de birou Olivetti. Dar, deşi firma cheltuise destui bani pentru acea adevărată pădurice, plantele nu reuşeau să alunge atmosfera ternă de birou.

— Unde e Piero? a întrebat Gianfranco Masei, mai mult ca să se audă vorbind.

— La automatul de cafea, cred, a răspuns secretara de redacţie, ridicându-şi privirea şireată şi arogantă din pagina la care lucra.

Avusese o aventură cu Gianfranco şi ţinea ca toată lumea să ştie asta.

— De unul singur?

Era o întrebare retorică. Ştia oricum răspunsul.

— Niciodată să nu stai singur în faţa automatului de cafea, a replicat ironic tânăra.

Distribuitorul automat de băuturi calde era kilometrul zero al celor mai infame intrigi.

Gianfranco Masei şi-a arcuit trupul atletic peste masa uriaşă pe care se montau paginile din *Personalite,* revista casei editoriale controlate de grupul Boldrani. Mâinile sale curate şi atent îngrijite, cu degetele lungi, dar puternice, au început să răscolească un teanc de fotografii. Le-a cercetat cu un aparent dezinteres.

Cel puţin optsprezece din cele douăzeci de persoane prezente în imensa sală – ceva între un pavilion de târg expoziţional şi un labirint de la Luna Park – şi-ar fi dat şi viaţa numai ca el să le adreseze măcar o vorbă. Public, îl adulau, în particular însă îl făceau albie de porci. Sub platoşa protectoare a consiliului de redacţie îi disecau viaţa şi îl acuzau de toate relele pământului. El era perfect conştient de asta, dar nu-i păsa nici cât negru sub unghie. Se adapta oricărei situaţii, asemenea pantalonilor largi şi cardiganului Armâni pe trupul său musculos, de puşcaş marin.

Atunci când a rostit: „Să facem o mică şedinţă”, toate chipurile s-au ridicat spre el şi toate privirile l-au fixat cu atenţie. Până şi conspiratorii de la automatul de cafea s-au iţit din capătul sălii şi s-au apropiat cu paşi iuţi, strecurându-se printre birouri, planşe şi dulapuri.

Directorul şi-a plimbat privirea peste publicul care îl sorbea din priviri şi, atunci când se stinse şi ultimul murmur, şi-a început reprezentaţia. Avea vocea clară, pătrunzătoare, şi vorbea pe un ton calm în care i se ghicea o urmă de ironie; îşi calcula atent pauzele, asemenea unui histrion din Antichitate. Îşi rotea de jur-împrejur faimoşii

săi ochi de culoarea oţelului şi, din când în când, îşi trecea degetele prin părul negru, înfoiat. Zâmbea foarte rar şi, de fiecare dată când o făcea, avea grijă să nu fie decât un surâs fugar, ca atunci când aprinzi şi stângi imediat un bec. Prin urmare, chipul său degaja mereu o seriozitate alarmantă pentru cei din jur. Cu toţii îi recunoşteau talentul şi autoritatea, dar se temeau de şiretenia lui de felină şi de răceala de reptilă. Nu se folosise de recomandări şi proptele ca să ajungă în vârful ierarhiei pentru că ştia să îmbine perfect ingredientele care fac dintr-o revistă o publicaţie de succes.

Deodată, a sunat telefonul, aflat chiar pe masa graficienilor de care se sprijinea directorul. Se putea spune că era un eveniment de-a dreptul extraordinar şi toţi au rămas surprinşi: şedinţele de redacţie erau sacre şi inviolabile. Fără să schiţeze niciun gest de nemulţumire, a ridicat receptorul, l-a dus la ureche şi a ascultat cuvintele rostite de la celălalt capăt al firului. Discursul interlocutorului s-a dovedit scurt, mult mai concis şi autoritar decât cele ţinute de el în faţa subalternilor: trei sau maximum patru cuvinte, la care el a răspuns, simplu: „Bine.” A lăsat receptorul în furcă şi, fără ca pe chipul său să transpară nici cea mai mică emoţie, fără să schiţeze niciun gest de salut, a ieşit din redacţie, lăsându-i pe toţi cu gura căscată.

— Von Karajan şi-a întrerupt reprezentaţia, a spus ziarista cu privire şireată şi arogantă care avusese odată o aventură cu el şi ţinea să o afle toată lumea.

Anna a auzit zgomotul uşii închizându-se, apoi paşii sacadaţi ai bărbatului care traversa atriumul uriaş – o sinteză a designului modern: pereţi stacojii, mobilier negru, lăcuit, scaune purtând semnătura lui Vico Magistretti şi mese joase de la Artemide. Era apoteoza unor gusturi pe care Anna, solid ancorată în concepţia

clasică despre stiluri şi interioare, le detesta din toată inima. Dar în adâncul ei urla nevoia de eliberare sexuală, iar manierismul acela formal era absolut necesar. Era un ambient pe care îl considera aproape grotesc, dar nu-i inhiba în niciun fel dorinţa imposibil de controlat pentru masculul care, supunându-se unui ordin precis, venea acum spre ea cu caraghioşii săi pantaloni largi şi mirosind a lavandă şi a tutun fin. Il aştepta, goală, sub cearşaful roşu-aprins, luând aminte la bătăile tumultuoase ale inimii şi la sentimentele amestecate care o încercau.

— Vreau să trăiesc, i-a spus Anna, cu o voce aspră.

Gianfranco i-a zâmbit şi a început să se dezbrace lent, aşa cum îi plăcea ei, până când trupul său puternic şi armonios s-a eliberat complet de oribilele veşminte. Era frumos – o frumuseţe virilă, ca a unui zeu grec. Nuditatea Annei – cu pântecele plat şi pietros, cu sânii mici şi rotunzi, coapsele lungi şi zvelte – reprezenta imaginea unei splendori fără vârstă. Părul negru şi moale îi cădea pe umeri, încadrându-i chipul aprins de dorinţă.

— Vino, i-a spus, întinzându-şi mâinile spre el.

Falusul bărbatului, rigid, plin, avea consistenţa marmurei şi dulceaţa mătăsii. Anna a îngenuncheat în faţa bărbatului, mângâindu-i trupul cu degetele subţiri şi lungi, l-a simţit fremătând şi vibrând, apoi şi-a apropiat buzele de glandul umed şi cald, sărutându-l lung, cu o duioşie infinită. Omul a tras-o în sus, spre el, apoi a luat-o în braţe şi a aşezat-o cu delicateţe pe pat. A penetrat-o brusc şi hotărât, ca un mascul, dezmierdând-o apoi îndelung, cu voluptatea extenuantă a unei femei; a aşteptat ca ea să vină de departe pentru a o conduce către înălţimi intangibile, înainte ca, la rândul lui, să-şi descătuşeze pasiunea înăbuşită în pântecele fierbinte şi îmbietor al femeii. În pragul orgasmului, Anna a izbucnit într-un plâns frenetic, nereţinut, lăsând să-i şiroiască pe obraji toate

lacrimile acumulate până atunci.

Gianfranco a sărutat-o, apoi a acoperit-o cu cearşaful roşu-aprins, s-a îmbrăcat şi s-a făcut nevăzut, la fel de tăcut precum sosise. Nu era nevoie de cuvinte: când femeia va mai fi avut nevoie de el, avea să îl cheme din nou. Iar el avea să-i răspundă cu promptitudine.

Bătrâna Ausonia, care o avea în grijă pe Anna încă de la venirea ei pe lume, devenindu-i apoi guvernantă, o aştepta în faţa uriaşelor uşi de sticlă de la intrarea în vila Caravaggio.

— La ora asta se vine? i-a reproşat ea. Ia te uită ce ude îţi sunt picioarele! Treci înăuntru.

Şi a luat-o înainte, clătinând nemulţumită din cap.

— M-am plimbat puţin prin zăpadă, s-a justificat Anna. Apoi a întrebat brusc: Cine e acasă?

— Nimeni, a răspuns Ausonia. Au plecat cu toţii. Ei, spune tu dacă ăsta e un comportament normal! a insistat, ca şi cum Anna ar fi fost o copilă iresponsabilă. A împins-o spre un colţ al vastului salon, unde focul ardea mocnit în cămin. Aşază-te în fotoliu, i-a spus, învârtindu-se pe lângă ea cu un aer grijuliu, matern.

Când Anna venise pe lume, Ausonia avea douăzeci şi cinci de ani şi era deja văduvă. Bărbatul ei, muncitor într-o oţelărie, murise pe vremea războiului din Abisinia: cablul de oţel al unei macarale cedase şi omul fusese strivit de o încărcătură de lingouri de fier. De atunci, niciun bărbat nu mai dormise în patul ei, iar Ausonia nu mai căutase niciodată căldura masculină în patul altcuiva. Conform unui obicei străvechi, purta întotdeauna la piept fotografia miniaturală a soţului său, prinsă cu un lănţişor de argint, venerând-o ca pe o relicvă sfântă. Nu-i mai rămăsese pe lume decât Maria, maiestuoasa Maria şi prietenia ei generoasă, căreia i se dedicase trup şi suflet. Era orfană şi puţinele rude pe care le avea erau departe din toate

punctele de vedere: atât ca legătură de sânge şi sentimental, cât şi geografic, întrucât locuiau într-un cătun pierdut prin văile regiunii Bergamo al cărui nume nici măcar nu-l cunoştea. Ausonia trăise venirea pe lume a Annei ca pe naşterea propriei fiice şi îi fusese mereu alături, atât în clipele sale fericite, cât şi atunci când soarta îi fusese potrivnică.

Trunchiul uscat ardea mocnit în şemineu, trosnind şi aruncând ciorchini de scântei incandescente, absorbite de un vârtej de aer care le purta în sus, pe coş, asemenea unui molcom foc de artificii. Bombănind întruna, cu gesturi lente şi afectuoase de doică devotată, Ausonia îşi făcea de lucru în jurul Annei, care se lăsase să cadă în fotoliul comod de catifea azurie. I-a scos pantofii fini de lac, creaţie Ferragamo, ciorapii de mătase Dior şi i-a adus papucii de casă calzi şi moi de catifea albă. Anna făcuse o adevărată pasiune pentru papucii de casă: îşi cumpărase nenumărate perechi, de toate tipurile şi culorile. Trosnetul molcom al focului din vatră, bombănitul părintesc al Ausoniei, căldura moale care începea să-i învăluie tot corpul îi induseră o stare de pace interioară la care, cu câteva ore mai devreme, nici nu îndrăznea să spere.

Ochii verzi ai Annei, care nu aveau nimic din albastrul intens al ochilor lui Boldrani şi nici nu aminteau de cei de culoarea alunei ai mamei, au fixat îndelung cele două lebede dispuse faţă în faţă în centrul uriaşului covor bej cu marginile încărcate de motive florale exotice în tonalităţi azurii şi de ocru. În toată lumea mai exista un singur covor similar: cel executat de manufacturile de la Savonnerie pentru salonul Josephinei Bonaparte din palatul de la Malmaison.

Pereţii salonului, în zugrăveală veneţiană de un bleu-pal, erau împărţiţi în ample suprafeţe dreptunghiulare, delimitate de rame de ipsos alb, încadrând fiecare câte o

pictură din secolul al XIX-lea; Cesare Boldrani le cumpărase nu atât pentru valoarea lor artistică – destul de apreciabilă, totuşi –, cât pentru scenele ce îi evocau amintiri îndepărtate, umplându-i inima şi mintea de emoţii. Astfel, portretul unei femei din popor realizat de un maestru francez îi amintea de propria mamă. Personajul tabloului era o femeie în vârstă, cu părul strâns sub o scufie albă tivită cu o dantelă cam boţită, purtând pe umeri o maramă întunecată la culoare, cu o expresie încordată, privirea severă şi dulce în acelaşi timp, oglindind umilinţele şi privaţiunile care, de-a lungul vieţii, o făcuseră să-şi plece supusă capul fără s-o doboare însă. Lângă portretul bătrânei, un fabulos joc de clarobscur conferea o expresie foarte sugestivă lucrării unui artist german, o pictură în ulei pe lemn ce reproducea figura unei fetişcane pe care Cesare o iubise nespus de mult în vremea tinereţii sale.

Ca şi cum ar fi parcurs cu o lentoare studiată un album cu amintiri, ochii verzi ai Annei au zăbovit îndelung asupra tabloului preferat al tatălui său, capodopera unui cunoscut impresionist francez.

Pictura părea sinteza plină de parfum şi culoare a primăverii triumfătoare, zugrăvită aşa cum numai tinerii îndrăgostiţi o simt, fără să ştie însă s-o exprime: o sărbătoare deloc provocatoare de culori, estompate delicat pe alocuri, câţiva copaci pe un câmp cu iarbă crudă, ramurile cu muguri fragezi, pregătindu-se să îmbobocească, şi silueta străvezie, eterică, abia schiţată, dar atotcuprinzătoare, ce părea să vină drept spre privitor, învăluită într-un veşmânt cu transparenţa unui voal şi purtând în braţe un buchet mare de narcise proaspăt culese. Cesare recunoscuse în viziunea artistului imaginea frumoasei sale Maria, pe vremea când străbătea în fugă parcul vilei Caravaggio venindu-i în întâmpinare şi

oferindu-i, cu zâmbetul său dulce ca mierea, florile pe care abia le culesese. Totuşi – s-a întrebat Anna –, dacă tatăl ei fusese fericit, iar mama radia de bucurie, de ce ea, copilă fiind, fusese nevoită să sufere de parcă n-ar fi dorit-o nimeni? Chiar şi acum, în ciuda faptului că devenise o femeie bogată şi invidiată de toată lumea, de fiecare dată când se aşeza în faţa focului din salon îi revenea în minte, vie şi crudă, amintirea anilor copilăriei, când locuia împreună cu fratele său Giulio în modestul apartament al bunicii, o umilă călcătoreasă: două camere mizere într-o veche casă colonială din corso Vercelli, cu terasă comună, la fel ca toaleta din capătul coridorului; îşi amintea mereu de mizeria acelui loc plin însă de viaţă, de vocile şi poveştile care începeau şi se amplificau dincolo de fiecare uşă, de curtea interioară care fremăta de vitalitate. Îşi amintea de zilele în care picioarele degerate i se umflau şi o dureau, iar înainte de culcare bunica o obliga să-şi facă nevoile într-o oală de noapte de smalţ alb cu bordură albastră. „Ai făcut tot?” o întreba bătrâna. „Da, bunico.” Atunci o aşeza pe un taburet în faţa oalei, spunându-i:

„Bagă-ţi picioarele înăuntru! Hai, repede, până nu se răceşte!” Anna făcea întocmai, cu supuşenia copiilor de altădată. „Dar acum mă ustură şi mai tare”, se văita ea, iar lacrimi mari îi şiroiau pe obraji. „Asta pentru că îşi face efectul şi-ai să te faci bine, o încuraja bunica. Îţi pune sângele în circulaţie, iar mâine ai să fii vindecată.” Anna îşi ţinea picioarele la înmuiat până când lichidul se răcea, apoi bunica i le ştergea cu un şervet umed şi cald, o încălţa cu botoşi de lână aspră şi o culca în patul încăl zit cu o buiotă cu apă fierbinte pusă sub cearşaf, înfăşurând-o în pături. Copila se lăsa dezmierdată de căldura moale a aşternuturilor, fixându-şi privirea asupra tabloului cu Madona, pruncul şi un sticlete care îi observa curios, ţinându-le companie. Scena îi aducea întotdeauna

zâmbetul pe chip, înseninând-o şi o avea în faţa ochilor şi în întuneric, atunci când, după ce stingea becul care atârna din tavan, bunica se culca lângă ea, îngăduindu-şi somnul uşor al bătrânilor.

Anna părea să caute din nou cu ochii minţii inocenţa suavă a Fecioarei Maria, dar în verdele intens şi luminos al ochilor săi s-a oglindit poezia uriaşei picturi în ulei semnate de Corot, fixate deasupra şemineului: un râu, o luntre ancorată de trunchiul unui copac gros, malurile râului unite de un pod şi câmpia zugrăvită în culorile toamnei.

— O bei sau ţi-am făcut-o degeaba? a spus Ausonia cu severitate protectoare, întinzându-i ceaşca de Limoge plină-ochi cu o infuzie de muşeţel.

— Mă uitam la tablou.

Anna i-a mulţumit cu un gest din cap şi a luat ceaşca. Îi era recunoscătoare Ausoniei pentru grija pe care i-o purta şi mai ales pentru că nu adusese vorba despre moartea bătrânului.

— E un tablou foarte frumos, a admis guvernanta. Tatăl tău ţinea mult la el. L-a cumpărat cu mulţi ani în urmă pentru că îi amintea de lunca râului Naviglio, în ţinutul Ticinese, care pe vremea noastră străbătea leneş câmpia. Apoi, Ausonia a îndemnat-o: Acum odihneşte-te, copila mea.

Anna a început să soarbă cu înghiţituri mici ceaiul său preferat, iar în câmpul său vizual a apărut pentru prima dată tava mare de argint plină cu telegrame de condoleanţe. Nu simţea deloc nevoia să le deschidă şi să le citească, cu atât mai mult cu cât cunoştea genul mesajelor elaborate de birourile de presă ale marilor companii sau de asistenţii personali ai politicienilor. Ştia pe de rost şi comunicările banale şi uşor amuzante ale colaboratorilor mai puţin importanţi, care îşi anunţau

„trăirea” intensă a durerii adânci pentru ireparabila pierdere. Însă legile nescrise ale lumii în care era protagonistă trebuiau respectate: Anna a luat scrisorile şi a început să citească mesajele de compasiune venite de la rude, prieteni, oameni de afaceri şi bancheri, multe dintre ele scrise în engleză, franceză sau germană. S-a oprit îndelung asupra cărţii de vizită completate cu caligrafia frumoasă a unui fost preşedinte de Consiliu de Miniştri. Scânteile focului din şemineu se reflectau în privirea sa dură şi intensă de smarald.

— Prima mutare îţi aparţine, a murmurat încreţindu-şi nasul ferm şi drept, fixând cu privirea cartonaşul alb din mâna sa.

Se lăsase seara, iar salonul era luminat doar de reflexiile focului, care părea să arunce limbi roşii pe tapiseriile preţioase, pe piesele de mobilier şi tablouri. Anna şi-a lăsat piciorul pe covorul scump, s-a împins şi s-a răsucit cu fotoliu cu tot, postându-se în faţa unui perete învăluit în întregime de o draperie confecţionată din aceeaşi catifea azurie care acoperea canapeaua şi fotoliile. A apăsat pe un buton, iar draperia a început să alunece într-o parte cu un foşnet delicat, dând la iveală un imens geam antiglonţ, montat de o firmă belgiană specializată. O lumină palidă ca un răsărit de soare artificial s-a oglindit treptat în geam, provenind dintr-o sursă invizibilă. Parcul vilei, delimitat de arbori seculari încărcaţi de zăpadă, se dezvăluia încetul cu încetul privirilor Annei. În moliciunea imaculată de afară, două perechi de dobermani zvelţi, viguroşi şi negri ca nişte diavoli, au început să salte şi să alerge, năuciţi de perspectiva neaşteptată a noii zile inventate de Anna pentru ei, dar şi pentru propria vanitate de femeie bogată şi admirată de toată lumea, care – inconştient – avea tendinţa de a poseda lucruri la care alţii nici nu visau.

Ausonia a intrat în salon şi a văzut-o pe Anna distrându-

se cu unul din jocurile sale preferate. S-a apropiat de ea şi a zâmbit.

— Anna, copilă dragă, a chemat-o cu voce scăzută. Au trecut ore bune de când stai aici singură-cuc. Vrei să-ţi pregătesc ceva?

Anna şi-a ridicat brusc privirea spre bătrână, iar părul ei bogat, negru şi încărcat de bucle, a sclipit spectral în lumina care pătrundea prin vitrină.

— Cum vrei, a răspuns fără să clipească.

A apăsat din nou pe butoanele telecomenzii electronice, stingând grandioasa sa jucărie. Draperia a acoperit peretele de cristal, iar Ausonia a aprins lampadarul Tiffany cu abajurul ca o pânză de păianjen şi baza de mozaic, sticlă şi bronz – cadou din partea unor prieteni americani.

Anna s-a îndreptat spre uşă urmărită de privirea maternă a guvernantei. Înainte de a ieşi, a privit lung portretul femeii din popor.

— Leit Maria, a observat Ausonia.

— Leit ea, a încuviinţat Anna.

— Aşa cumpăra tatăl tău tablouri. Le voia numai pe acelea care îi aminteau de persoanele şi locurile cele mai dragi.

Anna s-a îndepărtat, iar Ausonia a zâmbit, înţelegând ce avea să facă în seara aceea copila sa. Anna a străbătut un coridor lung, cu pereţi azurii. La uşa din capăt, a atins discret clanţa, iar aceasta s-a deschis, învăluind-o în notele solemne şi melodioase ale unei muzici de orgă. Intrând în micuţa capelă construită din voia tatălui său, a fost cuprinsă de o emoţie intensă, cu toate că înăuntru nu se găseau decât o bancă simplă de rugăciune şi o statuie din lemn cu Răstignirea lui Iisus Hristos, pe peretele din faţă.

Anna a auzit în spatele său paşii uşori ai Ausoniei.

— A venit domnul acela care apare mereu la telejurnale, a anunţat-o bătrâna fără nicio urmă de entuziasm în voce.

Ştia că bărbatul care abia sosise fusese odată preşedintele Consiliului de Miniştri, că acum era ministru, îi ştia şi numele, ba chiar şi manevrele de culise al căror protagonist era, dar cu toate acestea încerca pentru el o aversiune atât de pronunţată, încât nu-l numea altfel decât „domnul acela care apare mereu la telejurnale”.

— Spune-i să intre şi să se facă comod, a spus Anna, care, deşi îl aştepta, nu îşi închipuise că va veni atât de curând.

Faţa ei aristocratică dezvăluia o umbră de oboseală. Nimic mai mult. Ochii aveau calmul profund al mării după furtună.

— Spune-i să se facă comod, a repetat. Şi adu-ne ceva de mâncare. Mor de foame.

Ultima sa întâlnire cu fostul prim-ministru avusese loc în Ajunul Crăciunului la vila Caravaggio. Stătuseră de vorbă toţi trei: ea, politicianul şi Cesare Boldrani, încă într-o formă excelentă, în ciuda celor optzeci şi unu de ani bătuţi pe muchie; nimic nu anunţa moartea sa, doar două săptămâni mai târziu. Înaintea ministrului sosise cadoul de Crăciun pentru Anna, omagiu din partea sa şi a „prietenilor” politici. Era un ceas de masă din aur şi smalţ, un Van Cleef & Arpels datând din secolul al XIX-lea, scos la licitaţie de Casa Sotheby’s, la Londra. Mişcarea politicianului se dovedise abilă, fiind pe măsura vanităţii Annei şi asigurându-i totodată şi gratitudinea lui Cesare Boldrani, care se dovedea mărinimos cu cei ce reuşeau să-i aducă propriei fiice zâmbetul pe buze.

Bătrânul şi omul politic discutaseră circa cincisprezece minute de faţă cu Anna; când, printr-o privire plină de subînţelesuri, musafirul îşi manifestase disconfortul faţă de prezenţa ei, Cesare Boldrani îi replicase explicit:

— E cazul să vă obişnuiţi cu prezenţa ei. Când eu nu voi mai fi, Anna va fi singura cu care veţi discuta afacerile

noastre. Doar cu ea, subliniase bătrânul.

Politicianului nu-i lipsea abilitatea dialectică ce-i permitea să se adapteze oricărei situaţii: remediase totul din mers, cu mult sânge rece.

— Vorbe goale, îi replicase bătrânul, anihilând cu un gest brusc al mâinii sale puternice şi noduroase eleganta construcţie verbală a ministrului.

Discutaseră despre depozite în aur, despre participaţi! de acţionariat, raporturi internaţionale şi finanţări pe termen scurt, despre necesitatea de a acoperi deficitul petrolier de care păreau să depindă stabilitatea guvernului şi credibilitatea unei anumite părţi a eşichierului politic.

Bătrânul Boldrani îi replicase cu obişnuitul său stil direct:

— Veţi beneficia de medierea de care aveţi nevoie, iar petrol se va găsi din belşug. Finanţările vor sosi la timp, pe căile ştiute.

Ministrul încuviinţase cu o seninătate diplomatică pe chip, deşi răspunsul interlocutorului său îi făcuse inima să-i tresalte de bucurie.

— Ştiam că putem conta pe dumneavoastră. De fapt, pe domniile voastre, precizase el, înclinându-şi respectuos capul.

Preţ de o clipă, Anna se umflase în pene auzind generalizarea făcută de ministru, care în acest fel îi accepta implicarea, recunoscându-i autoritatea.

În ochii albaştri ai bătrânului scânteie brusc o ironie juvenilă.

— Totuşi, ţineţi cont că până la sfârşitul anului vă voi prezenta nota de plată, spusese.

— Până la sfârşitul anului... repetase ministrul zâmbind doar pe jumătate.

Nu şovăise şi nu-şi pierduse nicio secundă expresia impasibilă de pe chip, însă sentinţa bătrânului îi alungase brusc valul de bucurie care-l cuprinsese câteva clipe mai

devreme.

Odată cu replicile acelea, întrevederea luase sfârşit, iar Cesare Boldrani rămăsese singur în salon; se lăsase pe spătarul fotoliului de catifea azurie de lângă şemineu.

— Cu toate greşelile de până acum, murmurase el, indivizii ăştia nu au înţeles că lucrurile trebuie făcute cu seriozitate. Apoi se minunează că, la rândul ei, populaţia nu ia în serios nici măcar o criză profundă ca aceea prin care trecem. Prea multă superficialitate, prea multe debite, prea multe datorii neachitate.

El ştiuse întotdeauna să-şi regleze conturile la timp. Era unul din secretele succesului său. Cu un gest lent, aproape ritualic, îşi scosese din buzunarul vestei orologiul de argint cu cadran smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane. Pe carcasă era incrustată în relief figura unei femei înfăşurate într-o robă, cu părul bogat curgându-i pe umeri şi legată la ochi: zeiţa Fortuna. Apăsând un buton, carcasa se deschidea acţionând o cutie muzicală miniaturală care executa notele vesele ale *Marşului alia turca* de Mozart şi care revela inscripţia „Geneve-1880”. Ceasul acela de argint îi amintea de prima datorie achitată din viaţa sa, când nu avea decât cincisprezece ani; un debit care fusese închis prin moartea unui om.

CESARE, 1914

1

Lumina palidă a zorilor pătrundea timid printre obloane, fără să reuşească să alunge complet întunericul din bucătărie. În clarobscurul incert al încăperii, Cesare Boldrani a văzut-o pe mama sa ivindu-se în uşa camerei în care dormea împreună cu cei trei copii mai mici ai săi: Augusto, de opt ani, Anacleto, de patru, şi Serafina, care abia împlinise un an. Cesare a rămas nemişcat sub pătura verde-pal de lână aspră, pe salteaua confecţionată din frunze uscate de porumb. Şi-a privit mama lung, cu

afecţiune.

Elvira Colombo, văduvă Boldrani, avea chipul încă tânăr, marcat de somnul scurt, dar adânc. Purta o fustă de bumbac încreţită în talie şi lungă până la călcâie şi o cămaşă înflorată bleu, cu mâneci bufante pe care şi le ţinea mereu suflecate, lăsând să i se vadă braţele subţiri, dar musculoase, de spălătoreasă. În picioare, peste şosetele de mako negru îşi pusese o pereche de saboţi cu talpă de lemn şi feţe de stofă. Nu fără o urmă de cochetărie, şi-a aranjat buclele moi, castanii, adunându-le într-un coc spre ceafă. Palmele ei mari şi aspre ştiau să exprime gingăşie şi iubire.

— *Mamm,* a chemat-o Cesare.

Toţi copiii săi o strigau aşa, la fel cum îi spunea şi ea propriei mame, conform unui străvechi obicei lombard.

— Vorbeşte încet să nu o trezeşti pe soră-ta, l-a avertizat Elvira cu voce scăzută.

Giuseppina avea paisprezece ani şi era o fetişcană de o frumuseţe delicată, cu o constituţie fragilă. Dormea într-un culcuş identic cu al lui Cesare: două capre de lemn care susţineau câteva scânduri robuste, deasupra cărora fusese aranjată o saltea umplută cu frunze uscate de porumb. I se spunea *paglione* – patul săracilor.

— *Mamm,* a repetat Cesare în şoaptă, te ajut?

S-a mişcat în pat, făcând să foşnească frunzele din saltea.

— Lasă, mai dormi şi tu puţin.

Elvira şi-a spus că fiul său nu avea decât puţin peste cincisprezece ani, totuşi era nevoit să plece din casă la cinci şi jumătate dimineaţa, străbătând pe jos câţiva kilometri buni ca să ajungă la fabrică înainte de ora şapte.

— M-am trezit şi nu mai pot dormi.

A dat deoparte pătura aspră, s-a ridicat în şezut şi şi-a sprijinit tălpile pe pardoseala de lut; salteaua din frunze

uscate a părut că plesneşte sub el. Cesare era un băieţandru subţirel, dar robust pentru vârsta sa, cu o expresie dârză, nasul ferm şi bine proporţionat moştenit de la tată, cu buzele moi ale mamei şi ochii albaştri, profunzi, ai celor din neamul Boldrani. S-a dus spre fereastră cu intenţia s-o deschidă: scena familiară de afară – curtea interioară a casei comune în stil colonial, păşunile şi copacii – care se deschidea dincolo de persienele verzi, uzate, îi stârnea mereu curiozitatea, asemenea unui mister imposibil de desluşit, dar tocmai de aceea exaltam. Avea sentimentul că fiecare nouă zi ar fi putut aduce o surpriză nemaiîntâlnită.

— Nu deschide.

Mama se aşezase lângă vatră, aranjând surcelele uscate pregătite de cu seară: a luat un chibrit de sulf dintr-o cutie galbenă, l-a frecat de scăpărici până s-a aprins şi a aşteptat până a ars sulful; apoi a apropiat flacăra de ghemotocul de hârtie, iar flăcările au muşcat lacom din grămăjoara de vreascuri care trosneau vesel, ajungând la uscăturile mai mari, până când limbile de foc au cuprins ceaunul de aramă pentru mămăligă prins de pirostrie cu un lanţ înnegrit de funingine. În bucătăria largă s-a răspândit un miros plăcut de lemn ars.

— *Mamm,* astăzi trebuie să te sărbătorim.

Băiatul stătea în picioare lângă fereastră, scrutând împrejurimile printre şipcile cojite şi mâncate de cari ale persienelor.

— Să mă sărbătoriţi?

Pentru ea, sărbătoare era atunci când, seara, izbutea să-şi hrănească copiii, culcându-se în camera unde dormeau cei mai mici dintre ei cu certitudinea că erau suficiente mămăligă şi slănină pentru a doua zi.

— Astăzi e ziua ta.

Cesare se apropiase de patul în care dormea

Giuseppina. Lângă perete, la spatele fetei, se vedea coperta săptămânalului *Domenica del Corriere* desenată de Beltrame, înfăţişând naufragiul *Titanicului;* alături, un afiş al multinaţionalei Casa Stuchi & C. Reprezentând maşina de cusut Labor, model familial, plătibilă în şaisprezece rate lunare a şase lire cincizeci, şi almanahul popular în dialect milanez.

— Oh, e deja 16 iunie.

Vorbele femeii păreau lipsite de interes: cu mâna dreaptă presăra mălaiul galben în apa clocotită din ceaun, în timp ce cu făcăleţul lucios din mâna stângă amesteca vârtos compoziţia. Împlinea treizeci şi cinci de ani. Se născuse în 1877 şi îşi amintea bine sfârşitul secolului trecut: atunci îl adusese pe lume pe Cesare şi avusese loc solemnitatea de deschidere a Anului Sfânt. Apoi, în 1900, pe vremea când era însărcinată cu Giuseppina, stătea în genunchi pe lespezile spălătoriei când celelalte femei veniseră cu ştirea că, la Monza, un anarhist îl ucisese cu trei focuri de pistol pe regele Umberto I. Odată, Angelo, bărbatul ei, adusese acasă o pagină din *Domenica* cu desenele unor maşini de cusut care lucrau singure, cu ajutorul energiei electrice, al unui instrument care usca părul şi chiar al unei maşini de spălat care funcţiona prin rotirea unei manivele. Apoi însă, Angelo murise doborât de o dublă pneumonie, iar în casa familiei Boldrani din Ticinese ajungeau din ce în ce mai rar pagini vechi de ziar, pe care Giusepinna le lipea ordonat pe peretele de lângă patul său. Elvira, al cărei şal negru era cel mai preţios obiect de îmbrăcăminte, visa demult la un jerseu de lână aşa cum purtau doamnele înstărite, dar era o dorinţă pe care nu îndrăznise niciodată să şi-o manifeste. Erau în 1914, iar cea mai nouă fustă a sa avea peste zece ani.

— *Mamm,* diseară îţi aduc un buchet de flori, i-a promis Cesare, străduindu-se să-şi aranjeze sub cracul

pantalonilor chiloţii de pânză lungi până la genunchi, prinşi în talie cu un cordon roşu.

Era doar un băieţandru, însă purta haine de bărbat: chiar şi cămaşa de pânză cu dungi albe şi roşii pe care a îmbrăcat-o peste bluza uzată şi peticită care îi aparţinuse odată tatălui său.

— Lasă-le-ncolo de flori, i-a răspuns Elvira, refuzându-şi, ca de obicei, o bucurie la care în adâncul inimii năzuia.

Era ziuă deja, însă soarele nu-şi făcuse apariţia. O lumină rozalie se închega înspre răsărit, mângâind parcă fereastra bucătăriei. Cesare s-a apropiat de femeie, simţindu-i mirosul matern, apoi trase adânc în piept mireasma familiară a focului din vatră şi a mămăligii fierbinţi. Simţea o dorinţă de nestăpânit să-şi îmbrăţişeze mama: pe fruntea ei răsăreau întruna minuscule picături de sudoare pe care şi le ştergea cu dosul palmei. Nu a avut însă curajul s-o facă, temându-se că Elvira avea să-l respingă. Caracterul ei sever şi rezervat, bazat pe străvechile cutume ţărăneşti, îi descuraja pe copiii mai mari – care nu deveniseră încă adulţi, dar care nu mai erau nici copii – să-şi exteriorizeze sentimentele, chiar dacă era de la sine înţeles că afecţiunea reciprocă îi lega pe toţi membrii familiei, ţinându-i uniţi. Cesare păstra în inimă amintirea îndepărtată în timp, dar de neuitat, a îmbrăţişării materne, a pielii moi şi albe, a obrajilor şi buzelor dulci, mirosind a mentă.

Clopotul bisericii San Lorenzo a bătut, emiţând un dangăt domol, muzical: era ora patru şi jumătate. Elvira a apucat ceaunul de toartă, ridicându-l din cârligul pirostriei, apoi l-a dus cu un gest amplu spre masă şi, folosindu-se de un ştergar, a răsturnat mămăliga fierbinte pe un fund de lemn.

— Ce frumoasă e! a exclamat Cesare, cercetând cu luare-aminte şi admiraţie sinceră terciul auriu, învăluit de

aburi.

— O să ne ajungă toată ziua, a remarcat Elvira cu mulţumire în glas.

Şi-a strâns lucrurile într-o boccea mare şi s-a pregătit să plece spre spălătorie, împingând un cărucior albastru plin cu rufele familiilor cu stare pe seama cărora câştiga puţinii bănuţi ce cu greu îi permiteau să-şi hrănească cei cinci copii. Iarna, când pleca de acasă era încă întuneric, iar primele ore spăla la flacăra lumânării; acum însă, vara sosise în sfârşit, iar munca era mai puţin deprimantă.

Cesare a ajutat-o să împingă căruţul până în capătul aleii, apoi a privit-o cum se îndepărtează de-a lungul străzii pustii. S-a dus la pompa din curte, a umplut cu apă o găleată de zinc şi s-a spălat pe mâini, pe faţă şi pe gât, suflând zgomotos în apa rece din palmele făcute căuş. Ceilalţi locatari ai casei se treziseră şi ei de mult: vocile lor se auzeau de la ferestre, întretăindu-se pe coridoare şi în curte. Câţiva bărbaţi înjugau o pereche de boi la o căruţă cu platformă şi o bârnă lungă folosită pe post de cârmă. Un grup de cosaşi s-a îndreptat spre câmp, trecând pe lângă şirul de plopi albi ce parcă ţâşneau spre cer în întâmpinarea primelor raze de soare. Era prima zi de coasă din vara aceea: urmau să dea piept cu pajiştea ce se zărea în depărtare, înaintând lent, pe toată lăţimea ei, cu gesturi ritmice şi solemne, iar aerul avea să se umple de mirosul proaspăt de iarbă crudă, tăiată.

După ce s-a şters bine cu un prosop aspru, Cesare a intrat din nou în casă. Giuseppina dormea încă, şi în somn a tuşit sec de câteva ori, amintindu-i de tuşea tatălui său, răpus de pneumonie. A tras un sertar al bufetului şi a luat un calup de slănină cu marginile îngălbenite din cauza căldurii; tăind însă din ea, mirosul de rânced dispărea, revelând o pulpă albă, înmiresmată cu vinişoare rozalii. Din suportul de vase de pe chiuvetă a ales o tigaie de fier,

în care a aruncat o bucăţică de slănină, punând-o apoi pe jarul încins. Când slănina a început să se topească sfârâind, a tăiat o felie de mămăligă cu ajutorul unui fir alb de aţă, a pus-o în tigaie şi a învârtit-o cu meticulozitate, în aşa fel încât să absoarbă cât mai uniform toată grăsimea lichidă şi aromată. În cele din urmă a tras tigaia din vatră, a ieşit în curte, s-a aşezat pe băncuţa de lângă intrare, a luat scândura rezemată de perete pe care şi-a sprijinit-o pe genunchi, aşezând vasul fierbinte pe ea. A tras adânc în piept aerul îmbălsămat de mireasma ierbii proaspete care cădea ritmic sub lama lungă a coaselor, adulmecând deopotrivă aroma mămăligii fierbinţi cu slănină.

Când a simţit prima îmbucătură pe limbă, un fior de bucurie nemărginită l-a traversat din cap până-n picioare: şi-a spus că, probabil, era un sentiment apropiat de fericire.

Foamea băiatului părea străveche, iar voracitatea sa incontrolabilă îl făcea să nu se poată bucura niciodată până la capăt de plăcerea unor momente ca acela. Pe vremea când tatăl său încă mai trăia, putea spera uneori şi la câte un pahar sănătos de vin bun; acum însă, vinul devenise un lux pe care nu şi-l mai puteau permite, iar mama îl învăţase să-l înlocuiască adăugând într-un pahar cu apă câteva picături de oţet. A băut o cană mare şi, brusc, s-a simţit sătul şi mulţumit. Când s-a întors din nou în casă, clopotul bisericii bătea ora cinci. S-a apropiat de patul Giuseppinei şi i-a pus o mână pe umăr.

— Eu plec, i-a spus.

Dezmeticindu-se, fata l-a privit surprinsă cu ochii săi mari, întunecaţi şi dulci ca ai mamei, apoi s-a sprijinit pe coate, căznindu-se să se scoale. Părul lung şi negru îi încadra chipul senin, iar buzele sale moi au schiţat un surâs stingher, în semn de scuze pentru faptul că în dimineaţa aceea dormise mai mult decât de obicei.

— Atunci, ne vedem diseară, a spus ea, cu vocea uşor răguşită, încă somnoroasă.

Creatura aceea fragilă şi lipsită de apărare îl făcea pe Cesare să se simtă puternic, important, un bărbat adevărat. I-ar fi plăcut s-o îmbrăţişeze, transmiţându-i astfel o fărâmă din siguranţa sa de sine, dar probabil că ea nu ar fi înţeles gestul; era convinsă că atunci când un bărbat şi o femeie se îmbrăţişează – fie ei frate şi soră – la mijloc se află întotdeauna ceva necurat. Cesare şi Giuseppina îşi purtau unul celuilalt o iubire frăţească sinceră, de nestrămutat; o ştiau bine amândoi şi nu aveau nevoie de gesturi sau cuvinte ca s-o demonstreze.

În vreme ce fetişcana se străduia încă să se dea jos din pat, Cesare a închis uşa de la intrare după el. A ocolit edificiul în care se afla modestul lor apartament şi s-a îndreptat spre gardul viu din arbuşti de soc care delimita o grădină cultivată. Printre straturile de roşii mari şi arătoase, se iţea o construcţie de scânduri uzate şi urât mirositoare. Deschise uşa şi păşi înăuntru să-şi facă nevoile. Câteva muşte mari, cu irizaţii verzi-albăstrii, îşi împărţeau lespezile de piatră învineţită sau bâzâiau iritant în aerul îmbibat de o miasmă dezgustătoare, dar care nu mai deranja pe nimeni, întrucât locatarii se obişnuiseră cu ea. Cu pantalonii în vine, Cesare a început să încropească planuri grandioase de viaţă: se imagina bogat şi puternic; însă pentru mintea sa de adolescent, cea mai mare avere la care putea ajunge era proprietatea asupra conacului în care locuiau la comun cu alţii, a pajiştilor din împrejurimi, a grădinii şi a grajdurilor. Dacă toată bogăţia aceea lăsată de Dumnezeu s-ar fi aflat în mâinile sale, şi-a spus băiatul, atunci ar fi avut grijă ca Giuseppina să scape de corvoada creşterii fraţilor mai mici şi ar fi eliberat-o pe propria sa mamă de munca înrobitoare de la spălătorie. Un muscoi mare şi gras i s-a aşezat pe dosul palmei stângi; cu un

gest fulgerător, l-a prins în căuşul mâinii drepte şi l-a zdrobit de lespedea de piatră. Era un semn bun, şi-a spus Cesare; un fel de prevestire de bun augur. Şi-a aranjat ţinuta, apoi a ieşit, iar aerul dimineţii părea mai proaspăt şi mai parfumat decât cu câteva minute mai devreme.

Soarele urca pe cer, iar câmpia vibra în toată splendoarea sa. Întors în curte, Cesare şi-a scos bocancii grei de piele, i-a legat de şireturi, agăţându-şi-i de umăr. Ca să ajungă la fabrică la ora şapte trebuia să meargă două ore pe jos, ieşind din Porta Ticinese şi traversând pajiştile până la Opera, nu departe de Milano, unde funcţiona una dintre primele fabrici de fonografe cu cilindru. Era plătit cu o liră douăzeci pe zi şi se considera norocos, de vreme ce ceilalţi băieţi de vârsta lui nu primeau decât o liră. El însă era mai răsărit şi mai îndemânatic decât ceilalţi, şi nu lăsa niciodată ciocanul din mână. S-a asigurat că bocancii erau bine legaţi. Erau de calitate bună, dar s-ar fi uzat repede din cauza kilometrilor parcurşi zilnic; prefera să meargă desculţ: talpa piciorului nu se uza niciodată.

Strecurându-se printr-o spărtură din gardul viu de soc, Cesare a pătruns în grădină şi a cules trei roşii mari şi coapte, le-a vârât în sân, apoi a ieşit în drumul prăfuit din faţa ultimelor case ale cartierului, sfârşindu-se în câmp. A intrat la brutărie, cumpărându-şi de cinci centime o pâine aurie, proaspăt scoasă din cuptor. S-a oprit pe marginea străzii, scoţându-şi din buzunar un ştergar mare în carouri roşii şi albastre, a învelit roşiile şi pâinea cu el, înnodându-i apoi colţurile.

— Ai ajuns mai devreme, i s-a adresat, venindu-i în întâmpinare, un băieţandru cam de vârsta lui, cu părul creţ, căruia toţi îi spuneau Riccio[2].

Cesare l-a privit cu un aer de mulţumire pe chip şi l-a

---

[2] *Riccio* (1b. ir.), „creţ” (n. tr.).

salutat cu un gest: Riccio era cel mai bun prieten al său, vecin şi coleg de serviciu. Ducea o boccea identică cu a sa, iar bocancii legaţi de şireturi îi purta tot pe umeri, lovindu-i pieptul la fiecare pas. Avea şaisprezece ani, însă diferenţa de un an dintre ei era greu de observat: fiul Elvirei era înalt şi robust pentru vârsta sa şi un puf întunecat la culoare îi umbrea buza superioară. Pusese ochii deja pe aparatul de ras Puma al tatălui şi se hotărâse ca peste câteva luni să înceapă să se bărbierească.

Fără să scoată niciun cuvânt, cei doi prieteni păşeau umăr la umăr pe strada care ducea spre câmp. Soarele începea să le bată în ceafă. Cu ochii săi albaştri, vioi şi inteligenţi, Cesare a scrutat cerul până la orizont, apoi a trântit o înjurătură:

— S-o ia dracu' de treabă! Să vezi că nici azi n-o să plouă!

Vorbind, Cesare gesticula cu hotărâre, ca muşteriii tavernelor.

— Mă întreb de ce ţi-o fi păsând atât de mult dacă plouă sau nu.

Riccio afişa expresia pragmatică şi sarcastică a unui om trecut prin şcoala vieţii. A prins o piatră de pe drum între degetele de la picioare şi i-a făcut vânt dincolo de şanţ.

— Mi-e dor de o furtună de vară.

Băieţii discutau de câteva minute, însă fiecare părea că vorbeşte cu sine însuşi.

— Mda, şi uite-aşa, pământurile tale vor da rod mai bogat.

Riccio se voia ironic, însă Cesare se obişnuise să nu acorde prea mare importanţă vorbelor prietenului său.

— De ce, ţie ce ţi-ar plăcea? i-a replicat el, iritat. Oare cum e posibil ca pe tine să nu te entuziasmeze nimic?

— Eu pot spune că am avut totul de la viaţă.

Lui Riccio îi sticleau ochii. Ascundea o taină şi ardea de

nerăbdare să se fălească în faţa amicului său.

— Ce să spun, le-ai trăit pe toate, l-a înţepat Cesare, ştiind că mai devreme sau mai târziu Riccio avea să cedeze.

Au trecut prin faţa tavernei *Osteria delta Noce.* La bucătărie se lucra deja cu frenezie: în aer se răspândea o aromă îmbietoare de tocăniţă cu ceapă şi carne prăjită la foc scăzut. Un ospătar mătura pardoseala de lut a terasei de sub umbrar; câteva rândunele şfichiuiau aerul cu zborul lor iute. Cesare a privit cu nostalgie mesele de fier cu tăblie de marmură: odată fusese acolo cu tatăl său – un bărbat aspru şi viguros ca stejarul – şi băuseră vin cu sifon. Apoi privirea i-a fost atrasă de cotiga încărcată cu nisip care trecea pe lângă ei. Calul înainta cu pas lent şi resemnat, părând că ştie deja drumul, în vreme ce căruţaşul moţăia, tolănit sub coviltirul de paie. Bărbatul avea la urechea stângă un cercel rotund de argint, aşa cum obişnuiau să poarte ţiganii nomazi. Nu părea însă ţigan. Şi bunicul lui Cesare – *nonno* Colombo – purta un astfel de cercel: era un talisman împotriva bolilor, iar băieţandrul nu-şi putea reţine unda de invidie care îl rodea.

— Ieri am devenit bărbat: i-am tras-o Mirandei, a spus deodată Riccio.

Şi-a dat capul pe spate, şi-a mijit ochii mimând indiferenţa şi i-a aruncat o privire vicleană, pişicheră. Apoi nu a mai scos niciun cuvânt.

Cesare nu ştia cu certitudine ce însemna să „i-o tragi” unei femei, însă intuia că în acţiunea aceea era un tumult care îi punea sângele în mişcare doar gândindu-se la asta; era ceva ce-i amintea de împreunările frenetice ale animalelor din grajduri sau de pe pajişti. Miranda era o fetişcană din via Vetraschi, fiica hangiului de la *Ca1 di Can,* bine cunoscută pentru graţia şi comportamentul său

dezinvolt. Într-o cârciumă din via Vetraschi, cea mai rău-famată stradă a cartierului, băieţii întrezăriseră printre persiene bărbaţi şi femei care se atingeau voluptuos şi cu subînţeles, exprimându-se prin cuvinte grosolane şi ciudate, capabile să le trezească emoţii ascunse şi să le aprindă simţurile. Dintre femeiuştile din via Vetraschi, Miranda părea să fie cea mai libertină, aşezându-se pe genunchii clienţilor şi dansând un ritm drăcesc numit cancan, în care îşi expunea în văzul tuturor coapsele lungi şi suple, în ciorapi de mătase negri sau roşii, prinşi în partea de sus cu jartiere multicolore, dincolo de care se întrevedeau chiloţii de dantelă albă. Clienţilor li se tăia respiraţia, iar reprezentaţiile Mirandei provocau oftaturi adânci, murmure de plăcere şi aplauze frenetice.

— Hai să fim serioşi! Tu şi Miranda! De unde până unde! şi-a manifestat îndoiala Cesare, provocându-şi prietenul – fără doar şi poate mai priceput decât el – cu scopul de a înţelege din reacţia sa ce anume însemna să „i-o tragi” unei femei.

— Adică nu mă crezi? l-a întrebat celălalt, gata să ofere amănunte.

— Bineînţeles că nu, i-a răspuns Cesare, fidel tacticii sale de provocare.

— Ţi-o jur! a exclamat Riccio, iar pe faţă i s-a aşternut o expresie serioasă. S-a oprit brusc, întorcându-se spre prietenul său şi încrucişându-şi degetele arătătoare în dreptul buzelor. Ţi-o jur, a repetat pe un ton solemn. M-a dus acasă la ea, m-a spălat, m-a dezbrăcat la piele, apoi nu am mai reuşit să înţeleg nimic din ce se petrecea, pentru că şi ea era goală-puşcă şi m-am trezit respirând gâfâit între ţâţele ei mari şi moi, iar între picioare mi se părea că mi-a crescut un trunchi de copac. Când a început să mă tragă înainte şi înapoi în culcuşul umed şi cald dintre picioarele ei, am simţit că pur şi simplu îmi ia foc

capul. Şi îmi spunea: „Trage-mi-o, trage-mi-o din toate puterile tale, pentru că niciodată n-o să mai fie atât de frumos ca prima dată.”

— Şi tu?

Cesare se înroşise, avea faţa congestionată, copleşit de fierbinţeala soarelui şi de povestirea norocosului său prieten. Riccio crescuse brusc în ochii săi, căpătând calităţi supranaturale.

— Eu? Eu mi-am dat drumul imediat, a mărturisit celălalt, cu aceeaşi precipitare cu care istorisise întâmplarea, retrăind-o cu aceeaşi intensitate.

— Şi cum e? Bine?

Cesare ştia că răspunsul nu putea fi decât unul de natură intimă, pe care fiecare îl trăia în felul său, însă ideea de a se împreuna cu Miranda, târfa cartierului, îl năucea.

— Ai impresia că mori pentru a te naşte din nou, i-a răspuns, adăugând pe un ton superior: Tu însă eşti prea mic ca să înţelegi asemenea lucruri.

Şi şi-a înălţat trufaş capul, păşind ca un gigolo.

Însă Cesare înţelegea foarte bine şi, în plus, simţea că viaţa pur şi simplu îi exploda în pantaloni.

Pe suprafaţa limpede a apei se zăreau din loc în loc libelule care păreau să se împreuneze, iar câmpia scăldată de soare fremăta într-un fel aparte. Băieţandrul era lac de sudoare, iar ochii îi sticleau.

— Şi pe urmă? a întrebat, lacom să afle urmarea şi abandonând orice fel de tactică.

— Apoi m-a sărutat peste tot, s-a dezlănţuit Riccio, şi mi-a spus că n-a mai făcut asta cu nimeni până atunci. Că era prima dată când i-a supt-o cuiva. Că primele noastre două partide de sex nu le vom uita niciodată.

Vorbind, Riccio îşi pierduse treptat expresia şmecherească de pe chip, privirea lui sălbatică umplându-

se brusc de stupoare infantilă. Avea în minte câteva cuvinte citite într-un foileton. Îşi spuse în gând: „O iubesc.” Rosti însă:

— Îmi place de ea.

Şi roşi violent.

Cesare i-a întins lui Riccio bocceaua sa, apoi a traversat din câteva salturi uliţa prăfuită, refugiindu-se în spatele unui tufiş. Simţea nevoia să se elibereze de îndată de senzaţia aceea apăsătoare şi să atenueze umflătura voluminoasă care îl apăsa în pantaloni. Şi-a descheiat şliţul şi falusul său întărit a ţâşnit din pantaloni drept şi ţanţoş ca o lance. Era umed, scăldat într-un lichid cald, necunoscut. Şi-a masat pielea de pe gland, aşa cum făcea dimineaţa când, abia trezit din somn, simţea nevoia să urineze, iar mătărânga îi era tare ca piatra. De data aceasta însă, rezultatul s-a dovedit a fi total diferit: a simţit cum elimină un nod dinăuntru, iar în clipa următoare dorinţa a explodat pur şi simplu în membrul de acum matur al adolescentului; sămânţa albă a tâşnit spre văzduh, în vreme ce voluptatea difuza în cercuri concentrice în tot trupul, care primi cu lăcomie plăcerea; ca într-un joc magic de oglinzi, undele de voluptate purtau cu ele ochii Mirandei, coapsele lungi şi zâmbetul uşuratic al femeiuştii, pieptul său dulce ca mierea, sexul ei înrourat şi cald. Apoi, deodată, s-a simţit gol ca o trestie, satisfăcut, ruşinat şi trist.

— Ce-ai făcut acolo?

Riccio i-a observat cu nemulţumire roşeaţa din obraji, fruntea transpirată şi umbra de stânjeneală din priviri.

— Nimic, a bolborosit. Ce face cineva în spatele unui tufiş? a minţit el apoi cu agresivitatea tipică celui ce se simte cu musca pe căciulă.

— Te-ai gândit la Miranda, i-a reproşat Riccio cu gelozie mânioasă în glas. Te-ai gândit la ea şi la ce am făcut eu cu

ea.

— M-am gândit la dracu’ să te ia, i-a replicat Cesare cu violenţă. N-am crezut nici cât negru sub unghie balivernele pe care mi le-ai turnat.

Riccio a înţeles că orice încercare de a-şi face prietenul să recunoască gândurile mârşave care-l mânaseră atât de repede în spatele tufişului era inutilă. În ciuda vârstei necoapte, Cesare avea un caracter dârz, de neclintit.

— Hai să mergem, a spus.

Şi şi-au continuat drumul.

Treptat, li se alăturau alţi şi alţi băieţandri, tineri mai răsăriţi şi bărbaţi în toată puterea cuvântului: cu toţii se îndreptau spre fabrica de fonografe cu cilindru de la Opera, un sătuc situat la sud de Milano. Cesare şi Riccio şi-au potrivit paşii cu noii tovarăşi de drum căci aproape mărşăluiau, cu capetele plecate şi privirile în pământ, de parcă n-ar fi existat nici cerul deasupra lor, nici linia orizontului în depărtare. Păşeau desculţi, ducându-şi încălţările pe umăr.

Din spatele lor, din capătul nevăzut al şoselei a ajuns până la ei vuietul motorului unui automobil care se apropia din ce în ce mai mult, urmat de un nor uriaş de praf. Era Fiatul Labor decapotabil, cu patru locuri, al domnului inginer Mario Galbiati, proprietarul fabricii. Maşina a depăşit grupul claxonând frenetic, iar apariţia aceea zgomotoasă a avut darul de a suscita admiraţia muncitorilor, care se retrăseseră de-o parte şi de alta a drumului, mai degrabă din respect decât de teamă că ar putea fi loviţi de bolid. Nici unuia dintre ei nu i-ar fi trecut prin cap să fie invidios sau să-i poarte resentimente lui Galbiati: era firesc ca patronii să călătorească cu automobilul, iar muncitorii să meargă pe jos, cu bocancii pe umăr. Doar Cesare Boldrani s-a văzut la volanul acelui automobil, cu impermeabilul deschis la culoare, casca de

piele şi ochelarii uriaşi de pilot – unul din visele sale interzise.

Grupul de muncitori se afla deja la porţile fabricii, o construcţie joasă şi lungă de culoarea cărămidei, cu ferestre pătrăţoase şi mari, înconjurată de un zid cenuşiu murdar. Un paznic cu gesturi sprintene şi pline de reverenţă s-a grăbit să deschidă porţile larg, lăsând să treacă maşina patronului. Apoi porţile s-au închis la loc şi au rămas aşa, în mod inexplicabil, şi după ce grupul de muncitori a ajuns în faţa fabricii.

— Oare ce să însemne asta? s-a întrebat unul dintre cei mai în vârstă, în timp ce în privirile celorlalţi începu să se citească o urmă de îngrijorare.

— Eu cred că nu se anunţă nimic bun, a intervenit altul, clătinând din cap.

— Mă interesez eu imediat, a anunţat un al treilea, făcând câţiva paşi în faţă.

Părea cel mai autoritar din tot grupul, un uriaş cu mustăţi stufoase: era şeful de echipă. Bărbatul a bătut la uşa încastrată în poarta cea mare de la intrare, iar paznicul i-a deschis îndată. Ceilalţi au aşteptat, neliniştiţi. Câteva minute mai târziu, pe uşă au ieşit proprietarul fabricii şi şeful de echipă. În cele din urmă, domnul inginer Galbiati şi-a început discursul, în vreme ce toţi ceilalţi îl fixau nerăbdători cu privirea.

— Nu vă aduc veşti bune, a început el. Apoi a adăugat: Ne merge rău. După cum ştiţi şi voi, de câteva luni bune, comenzile scad continuu.

Era un bărbat arătos, abia trecut de treizeci de ani, elegant; purta cravată albastră la cămaşa albă cu guler bine apretat. Cuvintele sale, scurte şi concise, exprimate cu voce limpede şi hotărâtă nu constituiau începutul unor tratative sau al unei discuţii oarecare: comunicarea nu prevedea şi nici nu admitea replică.

— Unii dintre voi, a continuat Galbiati, răspunzând întrebării nerostite care le stătea tuturor pe buze, se vor întreba dacă nu cumva această criză prin care trecem se datorează faptului că acum clienţii preferă fonografele cu discuri în locul celor cu cilindru. Cei de la Pathe construiesc fonografe cu disc fără pâlnie şi trebuie să recunosc că momentan se bucură de succes. Asta pentru că oamenii se lasă subjugaţi de noutate şi nu dau importanţă faptului că cilindrii noştri reproduc vocea cu mai multă fidelitate decât discul. În plus, aparatele noastre costă mai puţin. Eu nu le acord mai mult de un an: anul următor, pe vremea asta, aparatul cu discuri va fi doar o amintire. Discul nu are niciun viitor. Până una-alta, însă, mă văd nevoit să renunţ la zece dintre voi. Un murmur a străbătut mulţimea de bărbaţi din faţa porţii, dar Galbiati a continuat, ridicând vocea: Dacă nu reducem costurile, fabrica se va închide, şi atunci s-a terminat pentru toată lumea. Nu-mi place deloc măsura aceasta, dar credeţi-mă pe cuvânt că e singura soluţie. Trebuie să vă spun că este o situaţie temporară. În toamnă, când lucrurile se vor mai aşeza, vă veţi recăpăta locurile de muncă.

Odată misiunea îndeplinită, patronul s-a făcut nevăzut pe poarta fabricii.

A rămas afară şeful de echipă, care ţinea o foaie în mână.

— Acum o să încep să citesc cu voce tare lista celor ce vor fi trimişi acasă. Nu am alcătuit-o eu. Aşa că, cine-şi aude numele, asta e, i-a anunţat el, declinându-şi cu prudenţă orice responsabilitate.

Muncitorii din grup aveau înfăţişarea unor prizonieri de război care aşteptau să fie executaţi.

— Brambilla Giovanni, a rostit şeful de echipă primul nume.

Un bărbat în jur de cincizeci de ani a făcut un pas

înainte. Avea zece copii şi numai doi dintre ei lucrau pe câmp cu ziua.

— Banfi Arturo.

Era un omuleţ firav, cu picioarele strâmbe, căsătorit cu doi ani în urmă şi a cărui nevastă era însărcinată cu al doilea copil. A făcut şi el un pas în faţă, cu o expresie resemnată pe chip. Şeful nu era nevoit să-şi ridice ochii din foaie ca să-i identifice pe cei pe care-i striga: îi cunoştea pe fiecare în parte şi le ştia viaţa, cu bucuriile şi necazurile lor.

— Boldrani Cesare, a anunţat.

Băieţandrul ţâşni din mijlocul celorlalţi ca un buldog înfuriat.

— Asta e o porcărie! a strigat, trântind cu năduf de pământ bocceaua cu pâinea aurie şi cele trei roşii şi postându-se cu picioarele răşchirate în faţa şefului de echipă, într-o atitudine războinică.

— Patronul a hotărât aşa, spre binele fabricii, i-a răspuns bărbatul, uitându-se la el cu bonomie paternă. Nimeni nu protestează, nici chiar cei care au o familie de întreţinut.

— Ei, bine, cu toate astea, eu vă spun că e o porcărie! a exclamat celălalt neînduplecat, abţinându-se să adauge că şi el, la rândul său, avea o familie de întreţinut, deşi nu era decât un adolescent.

— Dă-te la o parte, i-a spus namila, ignorându-l şi pregătindu-se să reia lectura listei.

Cesare şi-a cules bocceaua de pe jos şi s-a îndepărtat de platoul din faţa fabricii. De la distanţă îl auzi pe şeful de echipă strigând şi numele lui Robbiati Aldo: fusese dat afară şi Riccio.

— Hai să ne întoarcem acasă, a căutat să-l îmblânzească acesta când l-a ajuns din urmă.

— Tu du-te şi trage-i-o Mirandei, i-a strigat Cesare peste umăr şi s-a depărtat din nou, alergând peste câmp,

propulsat de furia care fierbea în el.

Abia când picioarele au început să-l trădeze, băieţandrul a catadicsit să încetinească şi să meargă, întorcându-se să-i mai privească o dată pe ceilalţi muncitori concediaţi care aşteptau să li se facă lichidarea pentru zilele lucrate.

De la depărtare nu-i mai recunoştea: nu erau decât o pată întunecată pe un platou prăfuit din faţa unei fabrici. El nu putea nici măcar să năzuiască la consolarea de care ceilalţi aveau parte pentru că la începutul săptămânii i se aprobase un avans de şase lire. A rupt-o din nou la fugă şi a alergat până i s-a tăiat respiraţia; în cele din urmă, s-a trântit istovit în iarba înmiresmată, sub soarele arzător al mijlocului de iunie. Folosindu-şi bocancii pe post de pernă şi învăluit de aerul cald al dimineţii, a căzut într-un somn de plumb.

Când s-a trezit, a realizat, judecând după poziţia soarelui şi după foamea care îi măcina stomacul, că trebuia să fie ora prânzului. S-a ridicat în şezut, a desfăcut nodul ştergarului în carouri roşii şi albastre, deschizându-l cu băgare de seamă. Roşiile crăpaseră şi pâinea aurie era îmbibată de zeama lor, dar acestea erau amănunte nesemnificative în comparaţie cu crampele de foame care îi sfâşiau stomacul. A înfulecat cu lăcomie, mâncând tot, până la ultima firimitură şi abia când s-a simţit sătul, cu burta plină, s-a surprins gândindu-se la Elvira, maică-sa, şi la durerea pe care i-o va pricinui vestea că fusese concediat. Totuşi, sentimentul că i se făcuse o nedreptate era mai pregnant decât compasiunea pentru propria mamă şi pentru fraţii săi mai mici. Furia i se mai domolise, însă, oricât s-ar fi străduit, nu găsea nicio justificare plauzibilă hotărârii luate de patron.

Oare cum era cu putinţă, s-a întrebat el, ca cineva să rămână, de pe o zi pe alta, fără loc de muncă şi fără posibilitatea de a-şi întreţine familia? Cu întrebarea aceea

măcinându-i creierii, Cesare şi-a pus în picioare bocancii care-i ţinuseră loc de pernă şi s-a întors la fabrică. A dat roată de câteva ori clădirii joase de culoarea cărămizii, ascultând loviturile ritmice de ciocan ale foştilor săi colegi din secţia unde se confecţionau pâlniile de fonograf. Şi-a spus că băieţii de seama lui de dincolo de poartă – cu unii dintre ei era chiar prieten – munceau în clipa aceea pe brânci, însă aveau să ducă bani acasă, în vreme ce el, pentru prima dată în viaţă, era încercat de disconfortul – imposibil de exprimat în cuvinte, dar oglindit într-o furie neputincioasă – al celui exclus, măcinat de perspectiva sărăciei lucii. Îi promisese mamei că seara avea să le ducă pâine celor de acasă, însă în buzunar nu avea nici măcar o para chioară.

Paznicul l-a văzut şi i-a spus:

— Tu crezi că dacă te învârţi pe aici o să te cheme înapoi la lucru?

Se referea la patron. Omul ieşise pe poarta mică a fabricii, amplasată lângă cea mare, şi nu părea să împărtăşească deloc furia băieţandrului.

— Nu cred nimic.

Se plimba încoace şi-ncolo, ca o sălbăticiune în cuşcă.

— Atunci e mai bine să te duci acasă.

Era un sfat prudent şi pertinent: nu rezolva nimic dacă rămânea acolo.

— Mă duc unde vreau eu şi când vreau eu, i-a replicat cu insolenţă Cesare. Strada asta e a tuturor.

Era mai mult decât nimic: îşi revendica totuşi un drept, chiar dacă unul ce nu îi aducea niciun avantaj.

— Nu-ţi imagina că s-a terminat totul.

Paznicul s-a apropiat de el, cu intenţii vădit prieteneşti, însă băieţandrul a avut grijă să păstreze distanţa, făcând câţiva paşi înapoi, asemenea unui animal încolţit.

— Dar, pentru mine s-a terminat totul, a spus, gândindu-

se numai şi numai la el.

— Tu, măcar, eşti tânăr. Nu ai de ţinut o familie în spate, a încercat paznicul să-l consoleze din nou. Diseară însă patronul va concedia alţi zece muncitori. Iar aceia au neveste şi copii de hrănit.

Cesare nu i-a răspuns; cu bocancii săi grei, de care acum nu-i mai păsa nici cât negru sub unghie, a luat la şuturi o piatră de pe drum, stârnind un val de praf. S-a îndepărtat încet în direcţia oraşului.

2

Soarele asfinţea, iar dinspre apus, în capătul drumului plin de praf se vedea un bărbat sosind agale. Era desculţ şi înainta cu paşi obosiţi, legănându-şi braţele vânjoase pe lângă corp de parcă ar fi urcat un deal. Bocancii cu tălpile uzate şi-i trecuse pe după umeri, iar acum îi loveau pieptul în ritmul paşilor; cămaşa de pânză cu dungi verticale era plină de sudoare.

Cesare a ţâşnit în întâmpinarea lui. Sub cămaşa umflată se vedeau câteva frunze verzi. Bărbatul s-a oprit să-l aştepte.

— Ce ai furat?

Mâna bărbatului, tremurând uşor din cauza efortului, a arătat spre cămaşa băiatului.

— N-am furat nimic, a răspuns Cesare, vârându-şi mâna în sân şi scoţând de acolo o legătură de salată sălbatică. E plină pajiştea de buruiană.

A omis să-i spună că mai culesese şi câteva vârfuri de urzică: fierte cu orez, erau un deliciu.

Bărbatul a stat puţin pe gânduri, apoi şi-a spus părerea:

— Ai nevoie de pâine. Şi de slănină. Buruiana e bună pentru vite.

— Şi bani? i-a replicat băiatul. De unde bani?

— Mda, aşa e. Te-au trimis acasă.

Omul a făcut un gest de lehamite şi şi-a reluat mersul.

Cesare ar fi vrut să-l întrebe de colegii care avuseseră aceeaşi soartă: s-a ţinut o vreme după el, nereuşind să-şi facă curaj. Apoi, când la orizont s-au profilat primele case şi maidanele pe care câţiva copii jucau ţurca, Cesare şi-a uitat brusc gândurile negre, distras de chiuiturile vesele ale prichindeilor care se întreceau cu rândul să lovească din zbor o surcea de lemn cu o bâtă: câştiga cel ce reuşea s-o expedieze într-o cutie aşezată pe pământ.

Băieţandrul s-a oprit să-i privească, iar ochii i-au alunecat peste zdrenţele decolorate şi peticite cu care erau îmbrăcaţi şi spre picioarele desculţe. I s-a făcut brusc chef să se încingă la joc cu ei, însă şi-a dat seama că soarele apunea şi că nu mai putea întârzia prin sat: probabil că era deja aşteptat acasă.

Îşi continuă drumul până la Porta Ticinese şi trecu din nou pe lângă *Osteria delta Noce.* Mesele cu tăblie de marmură de pe terasa de sub umbrar erau pustii.

Clienţii urmau să se adune mai târziu: câţiva ca să ia cina, dar cei mai mulţi ca să încingă o partidă de cărţi sau ca să bea o cinzeacă, un sfert de vin sau – cei care îşi permiteau – o carafă de jumătate de litru. În prag a zărit o copilă care nu părea să aibă mai mult de opt ani: o brunetă bine hrănită, cu faţa rotundă şi bronzată, cu părul tăiat scurt şi breton pe frunte. Purta, cu naturaleţea unei copile plesnind de bunăstare, un sarafan de bumbac cu carouri alb-negre şi o pereche de cizmuliţe negre de lac, cu o mulţime de capse nichelate dispuse ordonat, care i se modelau pe gleznele robuste. Strângea în braţe o păpuşă uriaşă căreia îi vorbea întruna, părând complet detaşată de ce se petrecea în jurul său.

Cesare a privit pe rând, cu luare-aminte, la copilă, apoi la hainele sale noi şi arătoase, şi la păpuşa pe care-o ţinea în braţe. S-a oprit.

— *Ciao,* i-a spus.

I-ar fi plăcut să schimbe câteva vorbe cu ea, s-o cunoască mai bine.

Copila îşi ridică ochii întunecaţi spre el, cercetându-l curioasă, în tăcere.

— Ce faci?

Se simţea încercat de o simpatie bruscă şi vivace pentru copila aceea necunoscută, cu înfăţişare senină, care habar nu avea ce înseamnă sărăcia şi grija zilei de mâine.

Ea continua să-l privească fără să rostească niciun cuvânt, strângând şi mai tare păpuşa la piept, ca şi cum s-ar fi temut că băiatul voia să i-o ia.

Se însera. Văzduhul era brăzdat de rândunici iuţi ca săgeata, iar de sub streşinile caselor, ţâşniseră într-un zbor bizar, dezordonat, câţiva lilieci.

— Ştii, azi-dimineaţă cei de la fabrică mi-au închis poarta-n nas.

Oare ce sens avea să-i povestească trista întâmplare prin care trecuse unei fetiţe necunoscute, s-a întrebat Cesare. Bineînţeles că nu avea niciun sens, însă, împins de o pornire imposibil de înfrânat, a adăugat:

— Au mai fost concediaţi şi alţii. Mulţi.

Copila a întins păpuşa spre el cu un gest solemn, de parcă i l-ar fi arătat – spre a-l privi cu luare-aminte – pe pruncul Iisus. A spus:

— O cheamă Gisella.

— E un nume superb pentru o păpuşă, a recunoscut Cesare, care nu-şi amintea să mai fi văzut vreodată alta la fel de frumoasă.

— Trebuie s-o îngrijesc, altfel începe să plângă, i-a explicat fata.

— Şi bine faci, a replicat el. Apoi a întrebat-o: Dar pe tine cum te cheamă?

— Memore, i s-a răspuns, iar Cesare s-a văzut nevoit să recunoască în gând că avea un nume şi mai frumos decât

al păpuşii. Vrei să te joci cu mine? l-a întrebat candid Memore, de parcă el ar fi fost de-o vârstă cu ea.

— Din păcate, acum trebuie să mă întorc acasă, a informat-o el, vorbindu-i ca şi cum ar fi fost o persoană adultă, capabilă să-l înţeleagă. Mă aşteaptă fraţii mei. Ştii, la masa de seară mai avem o bucată de mămăligă, însă mâine va trebui să fac pe dracu-n patru pentru nişte bani ca să cumpăr pâine.

Brusc, copila i-a întors spatele şi l-a abandonat în mijlocul drumului fără niciun cuvânt de salut, dispărând după perdeaua roşie din uşa tavernei.

Cesare nu se simţea jignit: la urma urmei, era doar un gest capricios al unei fetiţe alintate şi plesnind de bunăstare. Se minuna însă de el însuşi, pentru că figura ei simpatică, bretonul provocator şi ochii săi întunecaţi şi sfredelitori îl atrăseseră ca un magnet. Şi-a reluat drumul, păşind agale, însă după câţiva metri a simţit că-l trage cineva de mânecă. Era Memore.

— Uite', ia asta, i-a spus, întinzându-i o pâine mare, parfumată.

— Mulţumesc, a murmurat el, mişcat, luând pâinea. Asta da cadou.

Fetiţa i-a zâmbit.

— Eu am mai multă, i-a explicat, cu aerul că ar vrea să minimizeze importanţa gestului.

— Când voi găsi de lucru o să ţi-o restitui, i-a promis Cesare, îmbujorându-se.

— Păi, eu ţi-o fac cadou, a insistat Memore.

Şi a dat să plece.

Băieţandrul a prins-o de braţ.

— Numele meu e Cesare. Şi îmi voi aminti mereu de tine, Memore, a proclamat el solemn.

Apoi şi-a văzut de drum, impresionat de gestul unei copile pe care n-o mai văzuse niciodată până atunci.

Elvira topise o bucată de slănină în tigaie, ca să condimenteze salata, iar cu vârfurile de urzică gătise o supă gustoasă. Copiii mai mici îşi umpluseră castroanele şi ieşiseră să mănânce în curte. Elvira, Giuseppina şi Cesare stăteau în jurul mesei din bucătărie. Atârnată de un cui din tavan, o lampă de petrol din faianţă albă răspândea o lumină slabă: fitilul era redus la maximum, iar imediat după cină lampa urma să fie stinsă. Elvira purta pe cap o basma neagră, înnodată la ceafă. Pe chipul său palid, marcat de munca istovitoare şi de cele cinci sarcini, ochii căprui, limpezi, îi ieşeau în evidenţă. A sorbit cu meticulozitate toată supa din castron, până la ultima lingură: oricât ar fi vrut, de mâncare nu se putea lipsi. Apoi s-a şters la gură cu un colţ al şorţului, şi-a pus coatele pe masă şi şi-a împreunat mâinile deformate de reumatism şi înăsprite din cauza contactului permanent cu apa şi leşia de la spălătorie.

— Nu-ţi mai face atâta sânge rău pentru că te-au concediat, a spus. Ce desface Dumnezeu tot Dumnezeu face la loc.

Ar fi putut spune multe atunci, însă acelea erau singurele cuvinte pe care ţinuse să le rostească în faţa propriilor copii.

— N-ar strica să facă ceva mai repede, a replicat Cesare, cu duritate.

— O să ne bată Dumnezeu pe toţi dacă mai vorbeşti aşa, i-a întors vorba Elvira, făcându-şi repede semnul crucii. Săptămâna viitoare, Giuseppina va începe lucrul la Castelli. E o fabrică de săpun şi loţiuni medicinale.

— Să lucreze? Giuseppina?

Era o mare surpriză, întrucât Giuseppina era o fată delicată şi, în ciuda chipului ei matur, avea un trup firav şi neîmplinit de adolescentă.

— Cine ţi-a găsit de lucru? a întrebat-o Cesare.

— Părintele paroh, a răspuns soră-sa. Don Oreste s-a interesat mereu de soarta noastră. La urma urmei, am şi eu paisprezece ani şi pot foarte bine să-mi câştig singură pâinea, a rostit ea cu mândrie în glas.

— Aş fi preferat să stai acasă.

Cesare nu s-ar fi dat înapoi să bată cu pumnul în masă, aşa cum făcea taică-său pe vremuri, când rămânea fără argumente, dar voia să-şi impună punctul de vedere. S-a abţinut.

— Or să-i dea o liră şi douăzeci de centime pe zi, a spus Elvira.

Era acelaşi tarif cu care fusese plătit Cesare la fabrică.

— Şi copiii? a întrebat, evidenţiind ultima piedică.

— Augusto are opt ani şi suficientă minte încât să aibă grijă de doi fraţi mai mici, a răspuns mama, cu hotărâre în glas.

Cesare şi-a spus că, de fapt, maică-sa avea dreptate. Şi Memore era o fetiţă de numai opt ani şi se dovedise capabilă să-i dea un ajutor nesperat.

— Mă duc să mă culc, a zis într-un târziu.

Cu toate că în ziua aceea nu muncise deloc, se simţea obosit din cauza tensiunii acumulate şi a hoinărelii de pe câmpuri. Şi-a propus ca a doua zi să plece în căutarea altei slujbe, fiind convins că o să găsească ceva. Şi a adormit cu acest gând.

3

O stea căzătoare lăsa în urma ei o dâră aurie între Ursa Mare şi constelaţia Leului. Dar, oare, chiar era o stea căzătoare? Elvira Boldrani, născută Colombo, nu-şi amintea să mai fi văzut stele căzătoare în luna iunie, când pe pajişti pâlpâiau încă licuricii. Razele lunii cădeau pe fotografia-tablou atârnată în dreptul patului ei şi care data de pe vremea când era fată de măritat. Cadrul surprindea o imagine din ziua nunţii. Şaisprezece ani trecuseră de

atunci: era august, iar stelele păreau o pulbere de aur pe cer. Ascuţită ca o seceră, luna ajunsese la zenit şi parcă îi răscolea curioasă în intimitatea ei tainică. Aceeaşi lună care fusese de faţă când îşi pierduse fecioria şi care scotea acum la iveală, dintr-o fotografie îngălbenită de vreme, o mulţime de amintiri.

Fusese o ceremonie simplă, de oameni săraci, dar demni şi cu frică de Dumnezeu. Don Oreste binecuvântase căsătoria ei cu Angelo Boldrani în biserica San Lorenzo; ea, Elvira, nici măcar nu se străduise să-şi reţină lacrimile în vreme ce rostea acel „da” care, în faţa Domnului, o unea pe vecie de namila aceea cu chip de copil pe care îl iubea din toată inima, dar căruia nu-i spusese niciodată „te iubesc”, aşa cum citise ea de câteva ori în povestirile de dragoste descoperite în puţinele pagini de ziar pe care avusese posibilitatea să le răsfoiască. Lumea de prin părţile sale nu ştia să conjuge verbul „a iubi”, ci ştia să iubească pur şi simplu, cu devotament şi până la sacrificiu, ştia să ierte iubind, însă nu ştiuse niciodată să găsească cuvintele prin care să exprime acel sentiment.

Când Angelo le ceruse consimţământul părinţilor săi ca s-o ia de soţie, aceştia o invitaseră să-şi spună părerea despre propunerea acelui tânăr pe care cu toţii îl cunoşteau ca pe un muncitor neobosit şi un bun creştin. Elvira le răspunsese, roşind:

— Dacă voi mi-l recomandaţi ca soţ, atunci eu mă căsătoresc bucuroasă cu el.

Fraza aceea conţinea un adevăr şi o minciună: şi-l dorea cu toată fiinţa sa, dar formula găsită îi permitea să nu se lase descoperită, protejându-şi sub un văl de pudoare iubirea, un sentiment ce îi privea doar pe ea şi pe mirele pe care soarta i-l alesese.

S-a revăzut, tânără şi frumoasă, în rochia nouă de nuntă, de culoare gri-perlat, cu mânecile lungi şi strânse

pe braţ, închisă la gât cu o broşă de aur primită în dar de la Angelo. De sub fusta bufantă, cu falduri largi şi lungă până la călcâie, se iţeau cizmuliţele negre din piele de viţel care îi cuprindeau glezna, prinse cu un şir lung de butoni roz. Voalul de mătase, cu dantelă neagră cu motive în formă de trandafiri mici, îi cădea în valuri până peste umeri. Maică-sa se ocupase de pieptănătura ei, periindu-i îndelung, cu meticulozitate, coama bogată, împletindu-i-o apoi într-o coadă voluminoasă pe care i-o strânsese la ceafă, într-un coc vârtos, lucitor, fixat cu fibule groase de baga.

Fusese a treia oară când mama, cu gesturile sale lente şi sigure, o pregătise pentru o ceremonie: înaintea nunţii se mai organizaseră două festivităţi în cinstea ei – confirmarea şi prima împărtăşanie. Şi în acele ocazii i se făcuseră o mulţime de recomandări, dar niciuna cu vorbe atât de dure ca înaintea nunţii. „Diseară, când te vei retrage în dormitor împreună cu mirele, să-ţi faci semnul crucii şi să ceri iertare Domnului nostru Iisus Hristos pentru păcatele voastre.” Era obligaţia ei, a femeii, să ceară iertare pentru păcatele pe care bărbatul avea să le comită asupra sa. Totuşi, care erau acele păcate? Odată, după o vizită pe care el i-o făcuse acasă, îl condusese la uşă şi îi simţise buzele fierbinţi pe obraz: un val de sânge îi împurpurase obrajii, iar venele de la tâmple începuseră să-i zvâcnească cu furie. Oare acela să fi fost un păcat? încercase ea atunci să descifreze misterul. Îşi amintea cuvinte de neînţeles susurate pe furiş la ureche, jumătăţi de frază rostite cu subînţeles de prietenele mai experimentate în materie, avertismente şuierate cu fereală: „O să-ţi dai seama la momentul potrivit, copilă!”

Angelo defila semeţ în sacoul său din mako lăcuit, cu vesta din acelaşi material peste cămaşa cu dunguliţe roşii, cu guler şi manşete albe, scrobite. Părea un domn în toată

puterea cuvântului, cu ţinuta sa ţanţoşă, mustăţile perfect tăiate şi părul înfoiat şi pomădat.

După ceremonie, cortegiul nupţial – alcătuit numai din martori, părinţi şi câţiva prieteni apropiaţi – se îndreptase spre *Osteria della Quercia,* pentru obişnuitul toast de bun augur. Acolo, sub umbrar, la masa lungă acoperită cu o faţă curată de pânză de casă, Angelo, sub pretextul toastului în cinstea mirilor, o strânsese de talie brusc, dar cu afecţiune; apoi, cum toată lumea începuse să râdă – fie din cauza vinului care curgea în valuri, fie gândindu-se la ce lăsa să se întrevadă gestul acela –, Angelo prinsese curaj şi o sărutase. Gestul o lăsase fără grai: o sărutare apăsată pe obrazul catifelat, o sărutare ingenuă, dar îmbibată de o dorinţă profundă şi de aţâţarea pe care bărbatul de lângă ea o emana prin toţi porii. Era fericită că devenise soţia lui Angelo, însă după sărutarea aceea îşi pierduse seninătatea cumpătată avută în faţa altarului. Devenise neliniştită, confuză şi oarecum înspăimântată de perspectiva iminentă a unei împreunări binecuvântate de Dumnezeu, dar care ascundea totuşi acel păcat ce o obliga să-i ceară iertare aceluiaşi Dumnezeu, deşi El îşi dăduse consimţământul.

— Să nu te laşi mai prejos, frumoasa noastră mireasă, strigaseră câţiva meseni, chicotind zgomotos şi schiţând gesturi aluzive care o făcuseră să roşească.

Ah, de câte ori simţise pornirea să-l sărute pe Angelo al său! exclamase ea în gând atunci. De multe ori îl sărutase cu foc în propriile-i închipuiri, însă nu s-ar fi simţit niciodată capabilă s-o facă în public.

Îi spusese soţului său, cu voce scăzută:

— Ştiţi bine că-mi sunteţi drag, dar de ce trebuie să facem lucrurile acestea în faţa tuturor?

Chiar şi acum, când admira luna nopţii de iunie ce îi evoca amintirea îndepărtată a acelei zile, Elvira îşi răsucea

gânditoare pe deget verigheta lată şi bombată de aur roşu pe care Angelo i-o pusese pe deget, pe interiorul căruia un bijutier gravase o dedicaţie cu litere cursive, caligrafice: *Elvirei, de la Angelo – 1897.*

Atunci, la masă, mama o scosese din încurcătură pe Elvira, punându-i în braţe o tavă ovală din alamă argintată, decorată fin cu motive florale, plină cu *confetti* de migdale.

— Treci pe la fiecare invitat şi împarte *i benis,* o îndemnase zâmbitoare.

Elvira se executase de îndată, trecând pe rând, prin faţa fiecărui mesean: oamenii îşi afundau cu lăcomie mâinile în bomboanele care alunecau printre degete asemenea unor pietricele netede de râu, răspândind o aromă îmbietoare de vanilie. Din privirile pofticioase ale invitaţilor nu era greu de înţeles că fiecare dintre ei ar fi vrut să-şi umple gura şi buzunarele cu minunăţiile acelea dulci; în schimb, absolut toţi respectară uzanţele oamenilor simpli, puţin avuţi, luând numai câte trei bomboane: două ca să le mănânce atunci şi o a treia ca s-o păstreze ca amintire şi să le aducă noroc.

Pentru Angelo Boldrani ziua nunţii era cea mai importantă din viaţa sa şi hotărâse s-o sărbătorească în stil mare, programând, nici mai mult, nici mai puţin, decât o şedinţă foto la studioul lui Vicenzo Ramelli, fotograful din Porta Ticinese. Ţinea cu tot dinadinsul ca obiectivul să imortalizeze pentru totdeauna momentul acela unic, ¿repetabil, în aşa fel încât copiii lor să admire frumuseţea mamei îmbrăcată în rochie de mireasă şi ţinuta sa impozantă, bărbătească. Elvira fusese luată prin surprindere, căci Angelo se înţelesese cu mult timp înainte cu proprietarul prestigiosului studio Ramelli, negociind îndelung preţul şi dimensiunile fotografiei-tablou.

Elvira a zâmbit privind imaginea mângâiată de razele lunii şi şi-a amintit de sosirea sa în studioul fotografului, de

aşteptarea stingheră din platou, în timp ce artistul pregătea ultimele detalii ale regiei şi efectele scenografice. Mai întâi amenajase un fundal ce reprezenta un lac şi un foişor cu coloane, în care trona un ghiveci mare de ferigi tropicale. După mai multe probe, fotograful o aşeză pe Elvira într-un jilţ ponosit de damasc, deteriorat în mod iremediabil. Angelo îşi manifestase imediat nemulţumirea, temându-se că vechitura aceea jerpelită avea să fie transmisă posterităţii. Ramelli îşi dusese mâna în dreptul inimii. „Părţile uzate vor fi în afara câmpului vizual”, îi asigurase el. Fusese o frază care avusese darul să sporească starea de confuzie, dar tonul şi expresia de pe chipul fotografului îl convinseseră pe Angelo; se postase, rigid ca un peşte congelat, în spatele Elvirei, cu o mână în şold şi cu cealaltă sprijinită pe umărul ei stâng; ea, în schimb, împietrise într-o poziţie artificială, cu chipul crispat din cauza tuturor acelor priviri aţintite asupra ei, simţind sudoarea ce îi scălda combinezonul şi îi înroura fruntea. De fiecare dată când Ramelli scotea capul de sub pânza grea ca o cortină din spatele maşinăriei fotografice, faţa îi era din ce în ce mai congestionată din cauza căldurii şi a lipsei de oxigen. În cele din urmă, înfăţişarea omuleţului devenise atât de jalnică, încât Elvira, brusc indiferentă faţă de solemnitatea momentului, izbucnise într-un hohot nestăpânit de râs, surprins pe placa de cupru a aparatului: un surâs proaspăt pe chipul încântător al unei mirese lombarde. Apoi însă, viaţa nu avea să le mai ofere multe ocazii de veselie.

După şedinţa fotografică, Angelo o dusese în grădina Diana din Porta Venezia, să mănânce îngheţată: fusese încununarea unei zile memorabile. Elvira era copleşită de tot luxul care îi era oferit, dar şi oarecum scandalizată de faptul că Angelo irosea puţinii bani pe care îi aveau; însă bărbatul zâmbea, mulţumit să se simtă – fie şi numai în

ochii ei, fie şi numai pentru o zi – stăpânul lumii.

— Dumneata eşti regina mea, îi spusese el atunci, cu mândrie în glas.

Elvira îi mulţumise aruncându-i o privire încărcată de emoţii: nu-i venea încă să creadă că avea să-şi petreacă tot restul zilelor alături de vlăjganul acela blond, cam cheltuitor şi zburdalnic care muncea paisprezece ore pe zi într-o cărămidărie, cu palme bătătorite, late şi puternice ca două lopeţi, şi cu spinarea arsă de soare, dar care duminica ştia să se îmbrace ca un domn, vizitând-o acasă şi aducându-i cadouri de poveste: o cutie cu săpunuri franţuzeşti cu parfum de lavandă, un val de mătase azurie, cercei de argint şi de aur. Pentru ziua nunţii cheltuise nici mai mult, nici mai puţin de şaizeci şi cinci de lire pentru o broşă de forma unui coş plin cu flori de aur, ornată cu mici perle şi bucăţi de coral roz, confecţionată la renumitul atelier de bijuterii Moggi din corso Vittorio Emanuele. Nu erau cheltuieli pe care să şi le permită orice muncitor, cu atât mai mult cu cât se putea spune că avea mai degrabă o viaţă de sclav. Supravieţuia doar datorită forţei sale supranaturale şi rezistenţei ieşite din comun. Avea o slujbă şi avea o femeie – şi nu una oarecare, ci pe aceea pe care şi-o dorise dintotdeauna: nu-i mai lipsea nimic ca să fie fericit.

Era vremea în care, urmând exemplul Angliei şi al Statelor Unite, oameni importanţi – gândindu-se mai degrabă la viitorul burgheziei decât la interesele reale ale muncitorilor – începuseră să dezbată problema zilei de lucru de opt ore, un deziderat la care clasa muncitoare din ţările cu o economie mai avansată ajunsese deja. Angelo era la curent cu discuţiile pe acea temă, însă era conştient de faptul că orice revendicare implica tratative riscante, întâlniri, ciocniri şi lupte de stradă. Citise undeva că oameni importanţi ai ţării luaseră poziţie împotriva

salariilor mici şi a zilelor de lucru prea lungi, care şubrezeau sănătatea muncitorilor. Însă Angelo se gândea în primul rând la el însuşi – ajutându-şi prietenii aflaţi în dificultate atunci când putea – şi nu se lăsa subjugat de noile idei şi curentul declanşat de acestea. Se simţea capabil să răstoarne munţii cu forţa lui fizică şi ştia bine un lucru: cu cât muncea mai mult, cu atât câştiga mai mult. Nimic altceva nu era mai important.

Elvira şi-a amintit cum atunci, în ziua nunţii, se lăsase prinsă în vârtejul evenimentelor care se succedaseră fără întrerupere de dis-de-dimineaţă. La terasa Diana, un chelner curtenitor, în frac, îi trăsese scaunul cu un gest plin de reverenţă, făcându-i loc să se aşeze la o masă situată chiar în mijlocul grădinii, iar în jurul celorlalte mese clienţi de vază erau prinşi în conversaţii aprinse. Persoane elegante din înalta societate schimbau complimente, îşi zâmbeau sau ascultau notele valsului *Dunărea albastră.*

Oh, Doamne, ce muzică! exclamase ea în gând, căindu-se imediat pentru că invocase numele lui Dumnezeu pentru un lucru atât de neînsemnat.

Însă niciodată până atunci imaginaţia n-o purtase atât de departe: avea sentimentul că ameţeşte şi îi vâjâie capul, de parcă s-ar fi aflat în vârful unei scări înalte. Nu se simţea în largul său acolo, în ambianţa aceea exclusivistă. Dacă cineva i-ar fi spus atunci: „Nu aveţi ce căuta aici”, s-ar fi ridicat de îndată, şi-ar fi cerut scuze şi ar fi dispărut. În schimb, îl văzuse pe chelner făcându-i o reverenţă în clipa în care le servise cupele de cremă densă, îngheţată, cu aromă şi culori îmbietoare. Angelo zâmbise plin de mulţumire, iar ea prinsese curaj şi începuse să privească curioasă de jur-împrejur, admirând doamne tinere, cu pielea delicată şi obrajii pomădaţi discret cu pudră de orez. Îşi amintise cum, acasă fiind, ascunsese ca pe o taină ruşinoasă articolul decupat dintr-o revistă cu sfaturile unei

oarecare contese Lara, care le sugera cititoarelor sale să-şi cureţe pielea cu lapte şi suc de chitră, tonificând-o apoi cu o picătură de oţet aromatic diluat în apă.

Pe buzele sale moi răsărise atunci un surâs. Angelo era fericit, căci teama care pusese stăpânire pe Elvira părea să se fi risipit, iar chipul miresei sale iradia o bucurie nemaiîntâlnită. Se priviseră cu afecţiune, însă mâinile lor, deşi atrase de un fir invizibil, nu se căutaseră în văzul lumii: ea ar fi murit de ruşine.

O prietenă îi spusese odată că adevăratele doamne făceau baie în „cada-balansoar”, nu în hârdău, ca ele, femeile din popor. Era un recipient al cărui desen îl văzuse într-o reclamă din ziar, construit pe principiul balansoarului, care-ţi permitea să te laşi mângâiat de valurile relaxante ale apei, fără să lase să curgă pe pardoseală nicio picătură de apă. Fără îndoială – îşi spusese atunci – că doamnele de pe terasa din grădina Diana aveau acasă şi o „cadă-balansoar”, de vreme ce erau atât de elegant îmbrăcate, încărcate de bijuterii şi priveau de jur-împrejur prin monocluri rotunde cu ramă de baga. În câteva ore văzuse mai multe lucruri noi decât în toată viaţa sa de până atunci, dar fusese suficient de precaută încât să stingă lampa fermecată înainte de a se lăsa absorbită de un vis imposibil de realizat, de iluzia că ar fi putut aparţine şi ea acelei lumi de basm. Ajunsese şi aşa prea departe cu gândul, aşa că ceruse în gând iertare Celui-de-Sus.

Se întorseseră acasă pe jos, fără să scoată o vorbă, în timp ce primele umbre ale înserării se lăsau, dense, peste incredibilele întâmplări ale acelei zile de neuitat. Angelo o trecuse pragul casei, aceeaşi casă în care locuia şi astăzi, cu cei cinci copii. Pe atunci însă erau alte vremuri: aveau siguranţa zilei de mâine şi nemuritoarele speranţe. Angelo fusese cel care negociase chiria cu proprietarul, *signar*

Pessina.

Primul lucru pe care îl zărise Elvira fusese o pagină de ziar, iar privirea îi căzuse pe o reclamă la oalele de aluminiu – metalul viitorului – de o irezistibilă culoare argintie, rezistente, care se uzau foarte greu, dovedindu-se aşadar mai igienice, economice deoarece folosindu-le consumai mai puţin combustibil decât cu oalele de cupru. Într-o zi, Elvira o însoţise pe maică-sa pe corso Vittorio Emanuele, la magazinul lui Claudio Zecchini, ca să admire oalele de aluminiu şi să întrebe de preţ. Se holbaseră la vitrine vreme îndelungată, dar nu mai îndrăzniseră să intre. Cum să fi întrebat cât costă un miraj? Patul matrimonial era nou, cu tăblia de la căpătâi din lemn de nuc – exact aşa cum îi plăcea ei –, cu aplice de lemn pe margini şi cu măciulii impozante în vârf. Lăzile pentru lenjerie erau cadou de nuntă din partea unui prieten al lui Angelo, în vreme ce saltelele din păr de cal, cu huse de bumbac cu dungi maronii şi albe, le primiseră în dar din partea martorilor de cununie.

Acolo, în mijlocul bucătăriei mari prin care se trecea pentru a ajunge în dormitorul conjugal, ritualul zilei se blocase brusc. Elvira înţepenise pe neaşteptate în centrul încăperii, iar Angelo o împinsese uşor spre cameră, cuprinzându-i mijlocul cu braţul său robust. Avea sentimentul că lucrurile palpabile, reale – oricât de neplăcute ar fi fost – nu i-ar fi transmis niciodată atâta nelinişte şi teamă ca acţiunea misterioasă ce o aştepta în seara aceea în casa pe care ar fi trebuit s-o simtă a ei. Câtă vreme anticipase acea zi se simţise fericită, în schimb atunci, când sosise momentul, era tulburată peste măsură, paralizată de frică, mirată că liniştea ameninţătoare a nopţii nu irumpea într-un urlet de deznădejde.

Într-un mod straniu, licuricii de iunie şi luna ca o seceră continuau să-i readucă în memorie noaptea aceea de

august; şi mai erau zumzetul ţânţarilor, cântecul greierilor, orăcăitul broaştelor, un câine lătrând în noapte, un tânăr fredonând un cântec pe drumul spre casă...

Privise din nou patul matrimonial pe care tronau, în toată splendoarea lor, pătura de creton alb şi lenjeria de în ţesute de maică-sa şi pe care ea însăşi le tivise cu broderie albă cu motive florale. Pe feţele de pernă erau schiţaţi doi porumbei în zbor care duceau în cioc o flamură pe care scria „Noapte bună”.

— Îmi închipui că eşti obosită, îi spusese Angelo, tutuind-o pentru prima dată de când se cunoşteau. Nu crezi că ar trebui să te bagi în pat?

Şi îi simţise braţul puternic cuprinzând-o de după umeri, în vreme ce cu mâna cealaltă o strângea de mijloc, punându-i în pericol corsetul din os de balenă.

„Mi-e frică”, îşi spusese atunci în gând, rostind în schimb:

— De-acum s-a lăsat întunericul.

Celelalte gânduri care o măcinau nu ar fi avut nicio importanţă pentru bărbatul din faţa sa.

Luna ca o seceră înţepenită parcă la zenit revărsa o lumină azurie asupra lenjeriei imaculate a patului conjugal. Angelo se desprinsese de ea şi începuse să se dezbrace, împăturindu-şi meticulos hainele şi depunându-le una câte una pe scaunul de la picioarele patului. Apoi îl auzise scăpărând un chibrit de sulf şi, câteva secunde mai târziu, lumina palidă a lămpii de petrol se răspândea timid în cameră. După ce închisese geamurile şi persianele ferestrelor, bărbatul se apropiase de ea, o prinsese de umeri şi o întorsese spre el, cercetându-i chipul cu afecţiune şi strângând-o cu putere la piept.

— Nu vrei să vii în pat?

În vocea lui se simţea un vag reproş.

— Vreau să-mi fac datoria de soţie, începuse ea,

tulburată, dar cu hotărâre în glas.

— M-aş simţi mai bine dacă datoria aceasta ar fi totodată şi o plăcere, îi răspunsese el şi răsese, dezvelindu-şi dinţii puternici care străluceau sub reflexiile flăcării din lampă.

— V-am luat de soţ ca să vă fiu alături, continuase ea.

Însă patul cel nou i se părea un loc total neobişnuit pentru intimităţi.

— Atunci, vino, o invitase Angelo, dând semne de nerăbdare.

Elvira îşi sprijinise fruntea în scobitura umărului lui, ca să-i dea de înţeles că îi era alături, dar şi ca să-şi ascundă roşeaţa care-i ardea obrajii. Cu încetineală, începuse să-şi desfacă şirul lung de butoni care îi încheiau bustiera rochiei. Îşi plecase privirea ca să nu vadă goliciunea lui Angelo atunci când acesta se vârâse în aşternut, de unde se uita la ea cu priviri lacome, de mascul nesăţios.

— Vă rog să vă întoarceţi, îl implorase.

— Eşti frumoasă.

Vocea lui devenise joasă, iar respiraţia din ce în ce mai greoaie.

— Mi-e ruşine, spusese, dominată de un sentiment mai puternic decât teama.

— De soţul tău?!

Exclamaţia de uimire era cât se poate de legitimă, din punctul de vedere al lui Angelo.

— Vă rog, stingeţi lampa, stăruise ea, sperând că întunericul avea s-o ajute.

Angelo îi făcuse pe plac, gândindu-se că era singurul mod prin care putea s-o scoată din blocajul în care intrase. Elvira se strecurase în pat cu precauţia cuiva care se aventurează într-un lan de urzici. Bărbatul întinsese mâna pe sub pătură ca s-o mângâie, iar în clipa următoare aproape că strigase:

— Doamne-Dumnezeule, femeie! Trebuie să-ţi scoţi chiloţii ăia până la genunchi!

Elvira sărise din pat şi, cu greu, înlăturase şi ultima barieră, iar în cele două-trei minute care lui i se păruseră un secol, iar ei o fracţiune de secundă, îşi amintise de cuvintele mamei: „Bărbaţii sunt ca animalele. Nu vor să audă justificări, iar biata femeie trebuie să suporte bestialitatea soţului şi să-i ceară iertare Domnului nostru, Iisus Hristos.” Şi alte femei măritate spuneau acelaşi lucru. Dar oare de ce – se întrebase ea – relaţia cu propriul bărbat trebuia să fie una de supuşenie şi suferinţă din partea ei, o nenorocire, o legătură murdară dusă dincolo de graniţele păcatului? Era adevărat că unele fete de vârsta ei mureau fie de ftizie, fie la naştere, fie din cauza infecţiilor, dar era în natura firească a lucrurilor, la fel cum pentru ea trebuia să predomine iubirea, un sentiment ce făcea parte şi el din natura firească a lucrurilor.

— Aşadar, vrei sau nu să vii în pat?

Era o voce întunecată, nerăbdătoare şi fremătând de dorinţă.

— Vin acum.

Se resemnase. La urma urmelor, ce se putea întâmpla?

— Vino aici, îi spusese bărbatul, înşfăcând-o brutal şi trăgând-o sub el.

— Nu... nu aşa... încercase ea un gest minim de rezistenţă, însă forţa omului de deasupra ei era implacabilă.

Nu fuseseră nici vorbe frumoase, nici fraze drăgăstoase şoptite la ureche, nici sărutări uşoare pe ici, pe colo, nici declaraţii de iubire care s-o facă să roşească, stârnindu-i tulburarea şi dorinţa; nu fusese decât o lungă şi sfâşietor de dureroasă penetrare, scăldată în sânge de fecioară şi sământă de bărbat, care se descărcase într-un final cu tresăriri scurte şi violente, marcându-şi supremaţia.

Rămăsese cu un gust dulceag de vin şi tutun pe buze, o durere insuportabilă în pântece, o profundă umilinţă în suflet, în vreme ce lângă ea, necunoscutul care o siluise căzuse într-un somn adânc.

Se dăduse jos din pat, deschisese larg fereastra încredinţând nopţii frânturile visului său spulberat, dar luna ca o seceră şi stelele căzătoare ca o pulbere de aur printre constelaţii nu reuşiseră să-i transmită decât mâhnire şi deznădejde.

Se dusese în bucătărie, vărsase apă dintr-o găleată de zinc într-un lighean alb, smălţuit, şi se spălase pe îndelete, în tăcere, ştergându-şi de pe trup, dar nu şi din suflet, semnele violenţei la care fusese supusă. Oare aceea să fi fost iubirea? se întrebase ea. Substanţa aceea vâscoasă şi respingătoare amestecată cu sângele ei? Se întorsese în dormitorul nupţial, care îşi pierduse semnificaţia străveche şi, sub clar de lună, îşi aranjase îndelung părul în faţa oglinzii cu ramă întunecată atârnate de perete. În lumina palidă, azurie, a razelor lunii se văzuse frumoasă, dulce şi maternă, îşi admirase splendizii săi ochi mari, întunecaţi, din nou plini de iubire şi înţelegere, sprâncenele lungi, frumos desenate, nasul discret, de domniţă şi buzele moi pe care mai zăboveau încă urmele unui tremur vag. Apoi îşi împletise părul bogat într-o coadă lungă ce îi cădea pe spate şi se întinsese lângă bărbatul care dormea dus în latura dreaptă a patului, fără nicio umbră de tulburare sau remuşcare pe chip, fără nici cea mai mică bănuială că, în realitate, nu făcuse altceva decât să o maltrateze. Zărise pe faţa omului ei expresia vulnerabilă, abandonată, a unui copil adormit, care respira împăcat şi inocent. Ah, cât de diferit era în clipa aceea Angelo de masculul ce-i sfâşiase cu forţa misterul fecioriei, care ar fi avut nevoie de multe cuvinte dulci şi atingeri delicate ca să se dezvăluie în toată splendoarea sa. Ce rost mai aveau regretele? se întrebase

atunci. Lacrimile se uscaseră pe obrajii ei catifelaţi, şi Elvira rămăsese să asculte respiraţia calmă a mirelui său care zăcea lângă ea, să-i cerceteze capul adâncit în perna pe care o brodase cu atâta dragoste şi chipul senin, brăzdat vag de o grimasă copilărească. Ezitând, întinsese mâna spre el şi-i mângâiase fruntea netedă şi obrajii care reflectau dârzenie, simţind deodată cum o inundă un sentiment matern. Oare unde dispăruse violenţa lui care o rănise într-un mod atât de barbar? se întrebase în gând. În clipa aceea înţelese că, în realitate, ea trebuia să-l prindă de mână pe bărbatul acesta aparent puternic, ghidându-l şi învăţându-l totul despre viaţă; ea, care ştia atât de puţin despre viaţă.

În noaptea călduţă de iunie, Elvira a izbucnit în lacrimi amintindu-şi de noaptea nunţii din acel august îndepărtat. Bărbatul puternic, de o forţă ieşită din comun şi capabil să răstoarne munţii, fusese răpus de un vrăjmaş invizibil, care purta un nume complicat: bronhopneumonie. Iar ea, fragila şi răbdătoarea Elvira, care dăruise căsniciei sale toată iubirea de care era capabilă, se trezise dintr-odată singură, pradă necazurilor fără ieşire, cu cinci copii de crescut.

Odată fusese tânără, frumoasă şi fericită. Vremurile acelea trecuseră însă demult, lăsând în urmă o făptură resemnată, epuizată de munca istovitoare şi de trecerea anilor, legată fără putinţă de scăpare de o existenţă mizeră, fără vise, fără speranţe, fără certitudini. O femeie sărmană care, cu privirile pierdute spre cer, îşi amintea de îndepărtata noapte de august când începuseră să moară, unul câte unul, visele sale de fetişcană. A ascultat dangătul prelung al clopotului bisericii San Lorenzo care bătea miezul nopţii, apoi a adormit.

4

Când clopotul din turnul bisericii San Lorenzo a bătut de

cinci ori, Cesare s-a trezit din obişnuinţă, şi-a trecut picioarele dincolo de marginea patului şi şi-a mijit ochii. Elvira plecase deja la lucru, iar Giuseppina încă dormea. Bucăţile de mămăligă şi pâine rămase de cu seară erau strânse în mijlocul mesei. Băieţandrul s-a dezmeticit doar atât cât să-şi poată pune în ordine ideile, amintindu-şi că nu mai trebuia să se ducă la fabrică. Nu l-a mai cuprins deznădejdea, ca în ziua precedentă – la urma urmelor, n-ar fi servit la nimic –, ci simţindu-se oarecum uşurat s-a întins din nou în pat, căzând într-un somn adânc şi liniştit.

L-a trezit cineva care-l striga din curte. Era Riccio. Cesare a sărit din pat şi, desculţ şi în chiloţi, a ieşit în pragul uşii. Din bucătărie se ieşea direct în curte, acolo unde razele soarelui scăldau adunătura de găini şi copii gălăgioşi ieşiţi la joacă. Cei mari era deja la lucru.

— Am noutăţi.

Riccio era vesel, iar coama lui de sălbăticiune îi scotea în evidenţă expresia vicleană de pezevenghi de cartier.

— Îmi închipui eu ce fel de noutăţi ai.

Cesare avea un caracter cu totul diferit: acumula totul în suflet, exteriorizându-se rar, căci de cele mai multe ori când se lăsase dus de valul optimismului, realitatea îl contrazisese.

— Grăbeşte-te, a insistat Riccio. Avem de luat hotărâri importante.

— Aşteaptă-mă două minute să mă îmbrac şi vin, i-a răspuns, închizând uşa la loc.

Şi-a tras pe el pantalonii de stofă şi cămaşa de pânză, şi-a luat de pe masă porţia de pâine pe care Giuseppina i-o lăsase lângă castron şi s-a dus la prietenul său. Avea un aer stânjenit de parcă ar fi fost prins cu mâţa-n sac; simţea căldura razelor de soare care scăldau curtea plină de ţipete de copii, un spectacol la care nu mai asistase din ziua în care începuse să lucreze la fabrică. Reflexiile

strălucitoare ale dimineţii îi jenau privirea, obligându-l să-şi mijească ochii.

— Ia spune, ce hotărâre aşa de importantă avem de luat? l-a întrebat pe prietenul său, potrivindu-şi paşii cu ai lui.

— Hai, vino cu mine, îţi povestesc pe drum.

Au luat-o spre centru, ţinându-se pe marginea drumului ca să lase loc căruţelor, şaretelor şi puţinelor automobile care începuseră deja să circule prin zonă.

— La Crescenzago, începu Riccio, s-a deschis de curând o spălătorie. Se cheamă „Spălătoria modernă”. Am auzit că angajează băieţi.

— Asta-i treabă de femei, a comentat Cesare cu gura plină. Spălatul, a repetat, e o treabă pentru femei.

— Zici că-i treabă pentru femei pentru că te gândeşti la o spălătorie ca aceea de la Naviglio, i-a explicat Riccio. Însă una modernă e cu totul altceva. Astea au o mulţime de maşinării şi instalaţii. E ca în fabrică, singura diferenţă e că se spală munţi de haine în timp scurt.

— Nu mă convinge explicaţia ta.

Cesare şi-a spus că, din moment ce fonografele cu disc fabricate de Pathe puseseră la pământ industria aparatelor cu cilindru, era de aşteptat ca o spălătorie de mari dimensiuni ca aceea să le lase pe spălătorese fără loc de muncă.

— Maşinăriile astea noi iau pâinea de la gura oamenilor sărmani, a concluzionat el.

— Ia te uită cât de departe ai ajuns! a exclamat Riccio. Apoi i-a tras o palmă în spate, i-a adresat un zâmbet pişicher clătinând din cap cu o expresie oarecum dispreţuitoare şi a continuat: Chiar că eşti papagal! La spălătoriile moderne se lucrează angro. Spală rufe şi cazarmamentul tuturor unităţilor militare din Milano: pături, uniforme, turetci şi obiele, feţe de pernă, lenjerie...

— Ha, de parcă soldaţi! dorm în paturi cu lenjerie şi feţe de pernă! a observat Cesare, acid.

— Nu, dar mai sunt şi ofiţeri, subofiţeri, nu-i aşa? Cei cu grade o duc împărăteşte în armată.

— Se poate.

Cesare nu voia să recunoască, însă explicaţia prietenului său mai mare îl convinsese. S-a aplecat brusc şi a smuls un smoc de iarbă de pe marginea drumului.

— Ascultă-mă pe mine: ar putea fi o ocazie de aur pentru noi.

Riccio ţinea cu tot dinadinsul să-l înduplece.

— Şi unde e spălătoria asta?

Când Cesare cerea informaţii, era un semn bun.

— Ţi-am spus deja: la Crescenzago, în apropiere de Cascina Gobba, a răspuns Riccio, salutând apoi distrat un trecător.

— Păi, e cale lungă până acolo! s-a arătat Cesare dezamăgit.

— Ei, şi ce? Până la Opera nu era cale lungă? i-a replicat celălalt.

— Crescenzago e cu cel puţin o jumătate de oră în plus de mers.

Aveau obiceiul să măsoare distanţa în ore, nu în kilometri.

— Ia te uită, te pomeneşti c-o să-ţi dai duhul pe drum! Riccio era pur şi simplu entuziasmat şi, încetul cu încetul, îl molipsea şi pe Cesare.

Înainte de a ajunge în piaţa Domului şi-au luat bocancii de pe umeri punându-şi-i în picioare, ca să nu pară chiar năpăstuţi de soartă; apoi, în loc s-o apuce, ca de obicei, pe corso Venezia ca să ajungă pe corso Buenos Aires şi dincolo de Porta Orientale, au străbătut corso Montforte, ajungând în Porta Vittoria. Calculând distanţa dus-întors, au constatat că lungiseră drumul cu o oră, însă aveau în

sfârşit ocazia să vadă structura impunătoare de metal şi sticlă a noii pieţe angro de fructe şi legume; toată lumea vorbea în termeni elogioşi despre noua construcţie. Era vară, soarele strălucea pe cer, ei erau tineri şi aveau în faţă o zi întreagă, numai a lor.

— A meritat ocolul, nu-i aşa?

Riccio se oprise să admire minunăţia minunăţiilor, afişând atitudinea plină de orgoliu a celui care, într-un fel sau altul, participase la ridicarea edificiului. Era mândru că era locuitorul unui oraş în care se realizau opere ca aceea pe care tocmai o admirau.

— E mare, într-adevăr, a comentat Cesare.

Bulevardul larg care trecea prin faţa construcţiei de oţel şi sticlă fusese invadat de căruţe, şarete, hamali, vechili, clienţi şi samsari – un du-te-vino de furnicar –, toţi aflându-se acolo pentru a profita la maximum de inepuizabila rezervă de fructe şi legume.

Au zăbovit îndelung, încântaţi şi plini de admiraţie, rezistând cu greu tentaţiei de a-şi umple buzunarele şi sânul cămăşilor cu piersici, pere sau mere, aşa cum mai făceau când descopereau o livadă nepăzită. Apoi, fierbinţeala soarelui care se înălţase pe cer le aminti că trebuiau să plece mai departe, pentru că se făcuse târziu şi mai aveau un drum lung de făcut.

— Şi uite-aşa, aţi vrea să lucraţi aici. Femeia părea să-i cântărească cu privirea pe cei doi băieţandri. Avea căutătura sigură a persoanelor obişnuite să dea ordine.

— Da, asta ne-am dori, a răspuns Riccio cu hotărâre în glas.

În schimb, Cesare o cerceta fără să scoată niciun cuvânt. Era o femeie frumoasă, cam de treizeci şi cinci de ani, cu o faţă luminoasă, albă ca laptele, surâzătoare, poate un pic cam necizelată, însă sinceră. Băieţandrul nu s-a putut abţine să nu arunce câteva priviri hoţeşti spre

sânii ei generoşi, gleznele frumos modelate, talia strâmtă, buzele senzuale, cerceii mari de aur care-i atârnau la urechi şi negul catifelat din bărbie, pe care stratul gros de pudră nu reuşise să-l camufleze. Podoaba ei capilară îi dădea un aer delicat, oarecum nostim: şuviţele de păr fin şi blond aveau reflexii de aramă, fiind adunate la ceafă într-un conci umflat. Muncitorii îi spuneau „patroana”, iar ea le ştia tuturor numele. Părea o femeie dintr-o bucată, cordială, sigură pe ea, ca oamenii de succes. Parcă îşi afişa văduvia ca pe o decoraţie, iar medalionul cu fotografia miniaturală a răposatului ei soţ îi pendula pe pieptul opulent la cea mai mică mişcare. Din când în când, mai ales când vorbea, îşi ducea mâna automat la medalion, parcă pentru a se asigura că era la locul lui.

— Veniţi cu mine.

Şi o luă înainte, îndreptându-se spre spălătoria propriu-zisă.

Era o hală zidită pe trei dintre cele patru laturi ale sale, care dădea spre o pajişte, unde se zăreau întinse la uscat pături, lenjerie şi uniforme militare. În interiorul halei se aflau numeroase cuptoare de dimensiuni mari, pe care clocoteau cazane uriaşe pline cu rufe; câteva femei roteau neîncetat cu câte un baston în rufăria din cazane, străduindu-se în acelaşi timp să-şi păstreze echilibrul pe taburetele înalte pe care se cocoţaseră. Mirosul de leşie era asfixiant, iar aburul, căldura, insuportabile.

— Eu zic aşa, a început patroana, adresându-i-se lui Riccio. Tu ai putea avea în grijă cuptoarele. Nu trebuie să faci decât aprovizionarea cu lemne, să aprinzi focul dimineaţa şi să îl ţii aşa pe tot parcursul zilei.

Riccio a privit-o surprins.

— Singur? a întrebat, fără nicio urmă de ironie în voce.

— E o misiune dificilă, ştiu asta, însă te văd puternic şi ascuţit la minte. Plata e bună: o liră cincizeci pe zi. Slujba

e sigură. Aici îşi aduc cazarmamentele la spălat toate unităţile militare din Milano. Iar cum soldaţi vor exista întotdeauna, nu vei duce lipsă de muncă niciodată. Apoi femeia s-a întors spre Cesare, care o cerceta cu un aer suspicios, şi a spus: Şi tu, *bambin?*

Întrebarea fusese rostită cu afecţiune maternă amestecată cu un strop de maliţiozitate.

Cesare a roşit auzind apelativul jumătate mitocănesc, jumătate afectuos cu care i se adresase patroana.

— Eu? Eu pot să fac orice, a replicat luându-şi inima-n dinţi, căci frumuseţea desăvârşită a femeii îl stânjenea.

— Îmi închipui, a zâmbit mulţumită văduva cu chipul alb ca laptele. În cazul ăsta, vei avea în grijă rufăria întinsă la uscat pe pajişte. Le păzeşti ca să nu le fure cineva. Le strângi una câte una pe măsură ce se usucă. Şi de două ori pe săptămână o să mă însoţeşti cu căruţa în turul cazărmilor, ca să predăm marfa curată şi s-o luăm pe cea murdară. Îţi convine?

Era o întrebare care nu putea avea decât un singur răspuns.

— Îmi convine, a rostit. Apoi, învingându-şi încă o dată timiditatea, a întrebat: Şi plata?

— O liră pe zi, a decretat văduva, cercetându-l cu o privire curioasă.

— Dar el... a avut Cesare o tentativă timidă de protest, arătând spre Riccio.

— El face o muncă de om mare, i-a retezat brusc avântul femeia, tratându-l în mod deliberat ca pe un copil.

— Bine.

Nu avea ce să negocieze. Oferta era clară, iar răspunsul trebuia să fie da sau nu.

— Însă tu vei lucra şi duminica, aşa că te vei alege cu o liră în plus, a adăugat patroana aranjându-şi părul cu un gest cochet.

— Şi când începem? a intervenit Riccio, grăbindu-se să încheie discuţia.

— Chiar acum, a răspuns ea, făcându-i pe plac.

— Dar nici măcar n-am apucat să mâncăm, a sărit ca ars Cesare.

De foame, începuse să aibă crampe la stomac.

— Am eu grijă de asta, i-a închis gura patroana, zâmbind. Apoi a adăugat: Şi poate că dacă ai să mănânci ceva n-ai să mai fii aşa ţâfnos.

Cesare şi Riccio au mai întârziat jumătate de oră, aşezându-se direct pe pământ, sprijiniţi de peretele halei; au mâncat pâinea şi brânza oferite de patroană, apoi şi-au început prima zi de lucru la noua slujbă.

5

Elvira şi Giuseppina stăteau stinghere pe marginea scaunului, de parcă s-ar fi aflat în faţa unor străini atotputernici şi temuţi.

— Aşadar, cum procedăm? s-a auzit vocea stridentă a lui Enrico Pessina. Vreţi sau nu să-mi plătiţi chiria?

— Bineînţeles că vrem să plătim, *signor* Pessina, i-a răspuns Elvira, care, deşi intimidată de prezenţa proprietarului, era hotărâtă să-i ţină piept. Întotdeauna am plătit.

Femeia îşi duse instinctiv mâna la lobul urechilor, unde erau găurile făcute de o vecină pe vremea când era de-o şchioapă: cerceii de aur moşteniţi de la mama sa şi de la bunica serviseră la plata ultimelor două rate ale chiriei.

— Ştiu bine că întotdeauna aţi plătit, însă până una-alta au trecut deja trei luni de când v-am lăsat să locuiţi aici pe încredere.

Brusc, glasul îi devenise mieros. Chiar şi când stătea pe scaun, cu silueta sa lungă, deşirată aplecată în faţă, şi cu coatele sprijinite pe masă, semăna cu o pasăre de pradă: avea nasul lung şi subţire, ochii mici şi negri care

scânteiau lacom.

— Noi suntem oameni cinstiţi.

Deşi spuse şi răspuse, Elvira rostea cuvintele cu patos.

— Dacă n-ar fi fost aşa, nu m-aş afla acum aici, încercând să rezolv situaţia.

I se adresa femeii, însă privirea sa scrutătoare căuta în ochii copilei cu părul lung ca mătasea un semn de capitulare; nu a părut să găsească ce-şi dorea, aşa că a început să cerceteze scrutător rochiţa Giuseppinei, sub care se ghiceau primele semne ale feminităţii necoapte.

— Mai păsuiţi-ne două săptămâni şi ne vom achita datoriile. De săptămâna viitoare, Giuseppina se duce şi ea la lucru.

Elvira ar fi vrut să întrerupă cu un „la revedere” brusc interesul dezgustător al omului pentru Giuseppina, care stătea nemişcată, cu privirea în podea, protejată doar de propria inocenţă: o barieră mult prea fragilă.

— Eh, o săptămână e lungă.

Pessina şi-a împins pălăria pe ceafă, iar buzele cărnoase i-au dezvelit dinţii rari şi ascuţiţi, de sălbăticiune.

— Dar dumneavoastră sunteţi bogat, a găsit Elvira curajul să-i spună. Nu depinde decât de dumneavoastră.

Din când în când, câte un vecin trecea prin curte către dependinţele casei coloniale, aruncând pe fugă o privire spre bucătărie.

— Eh, dacă ar depinde de mine... a spus bărbatul, făcând un gest elocvent cu mâna osoasă, apoi s-a ridicat. Purta un costum de postav negru lucios, ca şi pălăria de fetru de care nu se despărţea niciodată, indiferent de anotimp. Dacă ar depinde de mine, nu m-aş da în lături să vă fac o favoare, a adăugat el, fără să-şi dezlipească privirea de la Giuseppina.

— Totuşi, dumneavoastră sunteţi proprietarul, nu-i aşa?

Elvira ştia că Pessina era genul de bărbat care obţinea

întotdeauna ceea ce-şi dorea.

— Nu tot ce străluceşte este aur, i-a replicat omul, desfăcându-şi larg braţele, în semn de neputinţă. Când eşti în situaţia mea, îţi rămân ceva bani în buzunar, e adevărat, însă se întâmplă că unul îţi cere să-l mai păsuieşti, altul vrea un împrumut şi tot aşa. Banii se duc, în vreme ce grijile şi datoriile rămân. Mie nu-mi face nimeni credit pe ochi frumoşi.

Brusc se transformase în victimă.

— Atunci, cât timp ne daţi? l-a întrebat femeia pe un ton rugător.

— Două zile începând de astăzi.

Afară se auzeau vocile vecinelor care îşi chemau copiii la masă. Era ora cinei.

— Şi dacă nu reuşim să plătim?

Elvira spera că, lungind conversaţia, îl va determina să se răzgândească, alungând perspectiva evacuării.

— În cazul acesta, va interveni legea.

Bărbatul îi spulberase brusc orice speranţă.

Elvira şi-a acoperit faţa cu palmele şi a început să murmure:

— Oh, Doamne! Oh, Doamne!

Pentru familia Boldrani, evacuarea din apartamentul acela echivala cu perspectiva sărăciei lucii, dar şi cu aceea a ruşinii extreme.

În clipa aceea a intervenit Giuseppina, făcând o propunere pe care cu greu a reuşit s-o rostească:

— Sunt dispusă să lucrez pentru dumneavoastră. Eu lucrez, iar dumneavoastră ne păsuiţi cu plata chiriei.

Roşeaţa din obrajii copilei i-a aprins privirea bărbatului, iar sângele a început să-i fiarbă.

— Asta rămâne de văzut, a răspuns el. Da, da, ar putea fi o soluţie.

Elvira ţâşni în mijlocul încăperii ca o fiară care îşi apără

puiul.

— Una ca asta n-o să vedeţi în vecii vecilor! a exclamat ea cu o voce aspră pe care nici Giuseppina nu l-0 cunoştea.

— Atunci să văd banii, a concluzionat Pessina cu un zâmbet sarcastic.

— Vom face tot posibilul.

Era inutil să mai piardă timpul.

— Încercaţi să faceţi tot posibilul în următoarele două zile, le-a avertizat bărbatul cu înfăţişare de cerşetor şi aroganţă de bogătaş. Iar dacă vă veţi răzgândi în ceea ce o priveşte pe fată...

Şi-a lăsat fraza neterminată în mod intenţionat şi, fără să mai aştepte răspunsul, şi-a dus un deget la borul pălăriei uzate şi a ieşit.

Elvira s-a apropiat de fiica sa şi, cu toate că viaţa o învăţase să nu-şi exteriorizeze sentimentele, a strâns-o în braţe cu putere, protector.

— De ce, mamă?

O femeie a apărut în cadrul uşii, vrând să le dea bineţe, dar, văzând scena, a dispărut fără să scoată niciun cuvânt.

— Pentru că picioarele tale nu sunt făcute ca să o apuce pe calea pierzaniei, i-a răspuns evaziv Elvira.

Nimeni nu putea spune ceva precis despre viaţa lui Enrico Pessina, care trăia singur, fără rude sau prieteni cunoscuţi; legendele cartierului îl descriau însă ca fiind un obsedat sexual ce prefera fetişcanele.

În serile când se făcea de veghe la grajduri, bărbaţii din cartier istoriseau cu glas scăzut poveşti despre mame care închiseseră un ochi sau de altele care îi închiseseră pe amândoi şi despre faptul că, după ce fiicele lor se întâlniseră în particular cu Pessina, nimeni nu mai auzise vorbindu-se despre datoriile la plata chiriei. Elvirei nu-i trecuse niciodată prin minte să verifice autenticitatea

acelor poveşti, însă acum fusese cuprinsă de teamă.

Cesare a intrat vesel şi surâzător, de parcă ar fi tras lozul cel mare.

— *Mamm,* a strigat el din prag, mi-am găsit de lucru. Apoi s-a dus drept la găleata cu apă şi a băut pe nerăsuflate o cană plină.

— Ce desface Dumnezeu tot Dumnezeu face la loc, a comentat Elvira.

— M-am întâlnit pe drum cu domnul Pessina: a trecut cumva şi pe aici?

Băieţandrul se aşezase la masă şi mesteca hămesit porţia sa de mămăligă cu slănină.

— Chiar la noi a venit.

Elvira şi Giuseppina au început să deretice prin bucătărie.

— Pentru chirie? a întrebat el, cu gura plină.

— Suntem cu trei luni în urmă, a observat maică-sa. Dacă stau şi mă gândesc, un pic de dreptate are şi el.

— În maximum două săptămâni o să-i plătim, a spus Cesare, plin de optimism.

— Ne-a dat răgaz două zile.

Cuvintele mamei i-au îngheţat brusc entuziasmul.

— Două zile?

A lăsat lingura în farfuria aproape golită şi a privit-o fix.

— Iar dacă nu plătim, va interveni legea. Aşa a zis.

Elvira şi-a însoţit cuvintele de un gest larg.

— Asta nu se poate, a spus Cesare, împingând farfuria. Şi noi unde să ne ducem?

Perspectiva pierderii casei îl făcea să se simtă neputincios.

Elvira ar fi vrut să repete cuvintele de mai devreme – ce desface Dumnezeu tot Dumnezeu face la loc – însă şi-a dat seama că termenul de două zile era prea mult chiar şi pentru Atotputernicul. Aşa că a preferat să nu răspundă.

— O să mă duc eu să vorbesc cu el, a spus băiatul, cu hotărâre în glas.

— Tu?

Elvira era surprinsă de reacţia lui, căci îl considera încă un copil.

— Eu.

Era ferm, de neclintit, cu palmele aproape înfipte în tăblia mesei, într-o atitudine determinată care îi amintea de tatăl său.

Giuseppina îl privea cu admiraţie, simţindu-se protejată.

— La uma urmei, tu eşti bărbatul în casa asta, a recunoscut Elvira.

După moartea lui Angelo, băiatul se dovedise matur şi capabil să preia, treptat, responsabilităţile tatălui său. Femeia era plăcut surprinsă de hotărârea care se citea pe chipul lui şi decise să-i dea dreptul de a se ocupa de o problemă de viaţă şi de moarte pentru toată familia.

— Când te duci? l-a întrebat.

— Acum, în clipa asta.

Cesare s-a ridicat de la masă şi a ieşit.

Elvira şi Giuseppina s-au privit cu subînţeles şi, brusc, s-au simţit mai puţin neajutorate. Femeia şi-a făcut de lucru în jurul lămpii cu petrol, apoi a hotărât să n-o mai aprindă, ca să facă economie: la urma urmei, mergeau cu toţii la culcare.

6

— Hai, intră, fă-te comod.

Enrico Pessina stătea la masă în dreptul ferestrei. Avea în faţă un castron de fasole cu şorici. Locuia într-un apartament aflat în una din cele două case coloniale al căror proprietar era, dincolo de Porta Ticinese, unde se constituise un cartier mic, fără pretenţii.

— Deranjez?

Cesare îşi pierduse siguranţa de sine pe drum şi acum

îşi mototolea nervos basca.

— De deranjat nu mă deranjezi, a răspuns cu sinceritate bărbatul, continuând să înfulece cu lăcomie din castron. Mi se întâmplă rareori să mănânc în compania cuiva. Lumea zice despre mine că sunt un lup singuratic. Cui îi pasă ce zice lumea? Lup sau nu, eu mănânc de trei ori pe zi ce am poftă. Ei, în schimb... Aştepţi să fii servit?

Era o invitaţie concretă.

— Nu, *signor* Pessina, mulţumesc. Am mâncat deja.

În oricare altă situaţie, lui Cesare i-ar fi lăsat gura apă în faţa unei farfurii ademenitoare de fasole, dar în clipa aceea parcă ar fi avut câlţi în gât.

— Dar n-ai mâncat fasole cu şorici, nu-i aşa?

De afară răzbăteau voci şi diverse zgomote.

— Mămăligă, a mărturisit Cesare, rămânând în picioare, ca un subaltern îndatoritor.

— Ehe, am mâncat şi eu multă mămăligă la viaţa mea. Uneori mai chem pe cineva să-mi gătească o porţie, în amintirea vremurilor de demult.

Şi-a lăsat o clipă lingura în farfurie şi şi-a turnat un pahar de vin dintr-un clondir mare, prăfuit; apoi a băut cu înghiţituri lacome, a plescăit mulţumit, s-a şters la gură cu dosul palmei şi a râgâit zgomotos.

— Hai, dă-te aproape, l-a îndemnat pe Cesare. Ia un pahar de pe chiuvetă. Fac cinste.

Băiatul s-a supus. S-a îndreptat spre chiuvetă şi a luat de acolo un pahar, pe marginea căruia se aşezaseră câteva muşte.

— Mulţumesc, *signor* Pessina, a spus, întorcându-se la masa unde proprietarul continua să mănânce cu poftă.

I-a turnat vin de-un deget, a privit paharul, apoi şi-a ridicat ochii pătrunzători spre băieţandru.

— Ei, s-o ia naiba de zgârcenie, a spus, continuând să toarne. Hai, stai jos şi bea.

S-a aşezat pe un scaun, ducându-şi paharul la buze. Vinul era veritabil, cu un gust bogat şi intens, iar Cesare a simţit că se revigorează chiar după prima înghiţitură.

— Bun, aşa-i?

Omul l-a privit cu expresia mulţumită a celui care face gesturi caritabile cu scopul de a i se arăta recunoştinţă.

— Da, e bun, a recunoscut Cesare, care nu avea deloc chef să joace rolul celui miluit.

— Păi, vezi? a replicat Pessina, nemulţumit, întrucât se aşteptase la manifestări zgomotoase de mulţumire. Acum să-mi spui de ce ai venit la mine, a adăugat, deşi ştia foarte bine.

— Pentru chirie.

Sorbind din nou din pahar, Cesare a simţit că vinul îi rămâne în gât.

— Ai găsit bani?

Omul era necruţător în concreteţea sa.

— Am venit să vă spun că nu avem bani, a început băieţandrul.

— Asta am aflat-o deja de la maică-ta.

Continua să înfulece cu nesaţ.

— Ştiu.

În clipa aceea a simţit că-l urăşte, dar nu atât pentru felul în care mânca, cât pentru că se ghiftuia în timp ce familia sa risca să ajungă în stradă.

— Oricum, v-am mai lăsat două zile, nu-i aşa?

Pessina începuse un joc de-a şoarecele şi pisica.

— N-o să avem bani nici peste două zile.

Avea prea puţine argumente ca să poată trece de indiferenţa de piatră a celuilalt.

— Şi eu ce să fac?

Şi-a mijit ochii mici, de pasăre de pradă, mângâindu-şi mustăţile sure.

— Mai păsuiţi-ne o săptămână. Două cel mult.

Nu i se părea deloc o cerere exagerată.

— Crezi oare că n-aş face-o, dacă aş putea?

S-a şters cu mâneca hainei la gură.

— Nu ştiu, a răspuns Cesare, convins că, dacă ar fi vrut, proprietarul i-ar fi putut aştepta şi un an sau doi. Dumneata eşti bogat.

Trecuse brusc de la „dumneavoastră” la „dumneata”, diminuând fără să-şi dea seama autoritatea interlocutorului.

Enrico Pessina s-a lăsat cu toată greutatea pe spătarul scaunului de nuiele, a ales o jumătate de trabuc toscan, l-a adulmecat, i-a umezit un capăt între buze şi, în cele din urmă, l-a aprins, savurându-i aroma puternică, seacă.

— E foarte uşor să arăţi pe cineva cu degetul şi să comentezi: „Ala e bogat”, a spus apoi, încruntându-se cu aroganţa celor care se ştiu intangibili. Apoi a început să povestească, trăgând cu voluptate din jumătatea de trabuc toscan, din care ieşeau nori de fum urât mirositor: Se spune despre mine că ascund saci întregi cu ţechini de aur, însă nimeni nu i-a văzut. M-ar bate Dumnezeu dacă m-aş plânge de viaţa mea. Iar eu nu mă plâng. Se spune că fac cămătărie, iar când trec pe lângă ei, oamenii scuipă în urma mea sau îşi întorc capul în altă parte. Apoi însă vin la mine şi se vaită, şi plâng, şi mă roagă să le împrumut bani amanetând ceva. Eu mă achit de sarcina mea aşa cum trebuie. Le-am înapoiat întotdeauna lucrurile atunci când banii mi-au fost restituiţi la timp. Ce altceva ar mai trebui să fac? Să le tot împrumut celor care nu-şi achită niciodată datoriile?

Cesare a recunoscut în sinea sa că discursul bărbatului fusese cât se poate de logic.

Pessina a tras din buzunarul vestei un orologiu de argint cu cadranul smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane. Pe carcasă era incrustată silueta unei femei înveşmântate

într-o robă, cu plete bogate căzându-i pe umeri, legată la ochi. A apăsat un buton şi carcasa s-a deschis, acţionând o cutie muzicală minusculă, din care au răzbătut notele dulci ale unei melodii. Pessina a privit îndelung cadranul smălţuit, apoi s-a uitat la băieţandru, aşteptându-se la o reacţie de stupoare.

Cesare a ştiut să-şi ascundă uluiala şi a mimat indiferenţa.

— Dacă cineva nu poate plăti, atunci nu poate şi gata! a replicat el.

Cunoştea mai bine decât oricine efectele sărăciei lucii şi nu putea împărtăşi argumentele proprietarului.

— Da, îţi dau dreptate, a admis bărbatul, vârând dezamăgit orologiul la loc. Însă şi cel mai cinstit om din lume trebuie să-şi plătească datoriile, a continuat, trăgând din trabuc cu plăcere evidentă. În faţa lui Dumnezeu suntem toţi egali, dar în faţa lumii – să ţii minte asta! dacă tu nu-mi dai ce mi se cuvine, eu nu-ţi pot oferi altceva la schimb.

Cesare resimţea o aversiune profundă faţă de cinismul omului din faţa sa, însă îşi dădea seama că sălaşul Răului nu era acolo: în cuvintele lui Pessina recunoştea injustiţia întregului mers al lumii.

— Dar noi vrem să plătim, a spus el. Nu cerem decât să plătim peste două săptămâni, nu peste două zile. Care e diferenţa?

— Diferenţa este că se duc dracului toate regulile, a răspuns bărbatul, ridicând vocea şi izbind cu pumnul în masă. Două săptămâni devin două luni şi două luni un an. Asta niciodată! S-au făcut deja trei luni de când vă ţin pe datorie. Doar cu promisiuni, nimeni nu obţine nimic niciodată. Eu am afacerile mele. Cine nu vrea să facă afaceri cu mine n-are decât să se ducă în altă parte. Casele mele trebuie să aducă profit. Banii mei trebuie să

facă pui. Pessina a suflat în jarul trabucului ca să-i uniformizeze arderea, a sorbit două înghiţituri de vin şi a continuat: Dacă trăieşti ca un lup singuratic, oamenii te urăsc, dar te respectă: asta e regulă. Dacă o faci pe sfântul, mai întâi te divinizează, apoi te distrug. Când un bogat îşi împarte averea celor săraci, rezultatul este că în cele din urmă va exista un cerşetor în plus.

— Doar o săptămână.

Cesare se ridicase de pe scaun şi aştepta, ţeapăn, un răspuns.

— Îţi repet ce i-am spus mamei tale. Peste două zile ori îmi plătiţi, ori vă arunc în stradă.

Cesare a roşit până la rădăcina părului.

— Cât vă datorăm cu exactitate? a întrebat.

— Trei luni a câte opt lire pe lună fac exact douăzeci şi patru de lire.

— Vă veţi primi banii.

— A, asta da vorbă de bărbat!

Gluma sa era batjocoritoare: ştia bine că banii nu se scot din piatră seacă, deşi în clipa aceea ochii limpezi, albaştri ai băiatului spuneau adevărul.

Cesare a ieşit, făcându-se nevăzut în întunericul catifelat, înstelat, străbătut de voci difuze. Departe, spre centru, s-a auzit scrâşnetul metalic şi soneria ca un clopoţel a tramvaiului electric. Şi-a amintit cum de Crăciun tatăl său îl dusese să facă un tur al oraşului cu tramvaiul: cheltuise zece centime, iar el fusese foarte emoţionat. Pe cerul întunecat se reflectau luminile multicolore din centrul oraşului, acolo unde existau teatre, restaurante, unde lumea avea parte de bucurii şi de aventură şi unde existau domni bogaţi care îşi permiteau să cheltuie douăzeci şi patru de lire într-o singură noapte de bacanale. Ferestrele deschise ale apartamentelor din cartier dezvăluiau interioare modeste în contrast cu tumultul din inima sa.

Oare de ce universul nu se cutremura de indignare când o familie era pe cale de a fi aruncată în stradă? s-a întrebat, amintindu-şi însă că şi el, văzuse adesea căruţe încărcate cu lucruri sărăcăcioase înaintând agale, fără ţintă şi că nu le învrednicise decât cu o privire distrată.

Trebuia cu orice preţ să facă rost de douăzeci şi patru de lire în două zile, dar de unde? Şi cum? Nici vorbă să fi existat cineva care să-l împrumute. Ca să-i strângă avea nevoie de timp. Din capătul străzii s-au auzit, ca o îngânare, acordurile melancolice ale unei armonice, acompaniate de pasul cadenţat al unui cal ce trăgea agale o căruţă ţigănească. Chemarea armonicei a strâns în jurul căruţei un număr mare de gură-cască şi o liotă de copii, care au prins să roiască în noaptea caldă de vară în jurul ineditului ansamblu: cal, căruţă, muzică.

Cesare s-a apropiat de spectacolul itinerant, observând pe platforma carului o fetişcană subţirică, cu părul negru, care ţinea în lesă un urs de proporţii gigantice care dănţuia greoi, cu botul strâns într-o botniţă confecţionată din fâşii împletite de piele. Animalul mergea în urma căruţei dănţuind, atras ca un magnet de fata cu părul negru care, surâzătoare, îi vorbea întruna. Apoi, pe platforma căruţei şi-a făcut apariţia o namilă de bărbat cu o barbă uriaşă, neagră, şi cu plete, care a început să vorbească, îmbiind respectabilul public în piaţa della Vetra, unde, chiar din seara aceea, divina Salomé avea să distreze cetăţenii urbei cu reprezentaţia ursului dresat. Salomé i-a vorbit din nou, iar animalul s-a plecat în faţa ei, scuturând din cap în semn de salut. Clopoţeii prinşi de zgardă au emis clinchete vesele, iar copiii au început să aplaude, în timp ce spectatorii maturi au schimbat între ei priviri surprinse.

Fetişcana, ursul şi armonica s-au dovedit o diversiune perfectă pentru gândurile negre ale lui Cesare, care s-a

lăsat dus de valul de curioşi în urma circarilor ambulanţi. La urma urmei – şi-a spus el – dacă ar fi continuat să se frământe gândindu-se la necazuri, tot n-ar fi rezolvat nimic.

7

Ţigăncuşa cu păr de mătase şi ochi catifelaţi i-a venit în întâmpinare, urmată de ursul dănţuitor, care acum nu mai mormăia, ci cânta cu o minunată voce baritonală o melodie în vogă. De jur-împrejur era lume elegantă, cu stare, iar la un moment dat au început cu toţii să arunce ţechini de aur la picioarele fetişcanei. Cesare a rămas stană de piatră privind la grămada de aur, fără să aibă curaj să se atingă de el, dar ţigăncuşa, cu un gest graţios şi o privire elocventă, l-a invitat să-l strângă. S-a aplecat să culeagă preţioasele monede, iar în clipa când a atins-o pe prima, un dangăt de clopot a reverberat cu putere; acelaşi sunet s-a auzit şi când a luat a doua monedă, apoi pe a treia... Cesare s-a trezit cu degetele contractate, copleşit de sentimentul dorinţei nesatisfăcute care îi amăra şi mai mult inima la început de zi. S-a sculat fără zgomot, şi-a mâncat mămăliga cu slănină de la micul dejun şi, tot amărât, s-a pregătit să iasă în curte înainte ca Riccio să fi sosit şi să-l strige ca să meargă la lucru, la spălătoria din Crescenzago. Razele de lumină care răzbeau printre obloane păreau mai slabe ca în zilele precedente, iar băiatul a intuit că afară era înnorat şi că ziua se anunţa ploioasă. Până şi vremea era în ton cu gândurile sale negre.

— Nu-ţi mai face griji, Cesare.

Vocea şoptită a Giuseppinei l-a făcut să tresară.

— Credeam că dormi, a spus.

S-a îndreptat grăbit spre patul ei şi a privit-o schiţând un zâmbet.

— Te-am auzit foindu-te şi vorbind prin somn, a

murmurat ea, ridicându-se în capul oaselor.

— Probabil că am visat urât, i-a tăiat-o scurt fratele său.

— Ce ai visat?

— Nu-mi mai amintesc. Culcă-te la loc şi mai dormi, dacă poţi. E încă devreme.

— Iar tu nu-ţi mai face griji, dacă poţi.

Vocea fetei avea acum un ton matern.

— Griji pentru ce? a întrebat-o Cesare, cu toate că ştia răspunsul.

— Pentru banii de chirie.

Giuseppina se gândise toată noaptea la asta.

— Şi de ce să nu-mi fac griji, mă rog? a răbufnit el.

Băiatul se folosea de pretext ca să-şi manifeste indispoziţia printr-o reacţie bruscă.

— Pentru că într-un fel sau altul se va rezolva.

Giuseppina vorbea de parcă ar fi găsit soluţia problemei.

— Vorbeşti ca *metmm,* i-a răspuns Cesare pe un ton aspru, strângând masa. Ce desface Dumnezeu tot Dumnezeu face la loc; numai că dacă noi nu mişcăm nici măcar un deget... Hai, culcă-te la loc. Eu trebuie să plec.

Cerul era mohorât: norii negri înaintau spre sud, împinşi de un vânt aducător de furtună.

L-a văzut pe Riccio venind: făcea salturi dintr-o parte într-alta a străzii.

— Ţi-a murit pisica? l-a întrebat în glumă, ca de obicei, părând să adulmece aerul.

— Da.

Şi nu a mai adăugat nimic, începând să păşească tăcut, umăr la umăr cu prietenul său.

— Ai rămas acelaşi tip sărit de pe fix pe care-l ştiu dintotdeauna.

Riccio nu a mai adăugat nimic, închizându-se în sine şi întrebându-se prin ce mister era atât de apropiat de băiatul acela impenetrabil, încât să-i suporte mereu

caracterul îndărătnic, posac.

— Eu mă întorc, a spus deodată Cesare cu hotărâre în glas, deşi ajunseseră deja la jumătatea drumului.

— Ţi-ai pierdut minţile.

L-a privit cu atenţie, încercând parcă să-i descopere pe chip semnele unui acces brusc de demenţă.

— Da, mi-am pierdut minţile, totuşi trebuie neapărat să mă întorc, a repetat Cesare, făcând cale întoarsă.

— Păi, nu-ţi dai seama că îţi rişti slujba?

Riccio nu a catadicsit să-l întrebe de ce face asta: ştia că n-ar fi reuşit să scoată nicio vorbă de la căpăţânos.

— Nu-mi risc slujba dacă inventezi o scuză potrivită, i-a strigat celălalt peste umăr, lăsându-l năuc în mijlocul drumului.

— Ce rahat de scuză să inventez? i-a răspuns ridicând şi el vocea, în timp ce Cesare se îndepărta cu paşi mari.

— Ce vrei tu. Şi numai dacă vrei.

Ura să ceară favoruri.

— Uf, bătu-te-ar Dumnezeu! Şi bătu-m-ar şi pe mine, că mă iau după tine.

Riccio a încremenit în mijlocul drumului, livid de furie, apoi şi-a trântit basca de pământ.

Cesare şi-a continuat drumul cu hotărâre, ca întotdeauna când avea un plan. A făcut un ocol larg, evitând anumite case şi oameni cunoscuţi şi a străbătut cele câteva străduţe rău famate care duceau spre biserica San Lorenzo. Cunoştea bine lăcaşul Domnului şi obiceiurile lui don Oreste, încă de pe vremea când se ducea la slujba de duminică şi participa la Via Cruciş. Şi mai ştia că sub statuia sfântului din naos se afla o casetă specială, destinată donaţiilor, care se deschidea o singură dată pe an, în luna iulie. Cu un an înainte, don Oreste numărase mai bine de o sută cincizeci de lire; Cesare s-a gândit că, fiind deja la jumătatea lui iunie, cutia ar fi trebuit să fie

plină cu bănet. Auzise de câteva ori vorbindu-se de profanatori, însă şi-a spus că nu era cazul lui: se afla într-o situaţie de necesitate extremă, iar dacă Dumnezeu vedea într-adevăr totul însemna că ştia problemele familiei sale şi cu siguranţă nu era de acord ca mama, surorile şi fraţii săi să sfârşească în stradă.

Trecând pragul bisericii, Cesare a simţit că-şi pierduse o bună parte din siguranţa de sine de mai devreme, însă era la fel de hotărât. Şi-a spus că, dacă fapta lui era un păcat, atunci îl comisese deja în clipa când îi venise ideea: fără îndoială că nu era o idee cu care să se mândrească, însă era cea mai pragmatică. Biserica era pustie la ora aceea, iar lumina filtrată prin vitralii îi conferea multă solemnitate. În aer persista un amestec de parfum de tămâie, ceară şi flori. De obicei, mirosul discret din biserică îl învăluia aducându-i pacea sufletească, însă de data aceea i-a transmis o stare de nelinişte profundă.

A îngenuncheat sub statuia sfântului, lângă cutia milei. S-a gândit să se roage lui San Lorenzo, însă după o evaluare rapidă a situaţiei, i s-a adresat direct lui Dumnezeu: „Probabil că sunt pe cale să comit o nedreptate, însă aici, în cutie, sunt banii necesari pentru plata chiriei. În clipa aceasta, Ţie nu-ţi folosesc aceşti bani, în timp ce noi nu ne putem lipsi de ei. Doamne, eu n-am furat nimic niciodată şi nici nu am de gând să mă apuc de furat. Nu fac decât să-Ţi cer un împrumut. Doamne, eu zic aşa: Tu mă împrumuţi astăzi cu banii pentru chirie, iar într-o bună zi eu ţi-i voi restitui, cu dobândă cu tot. Te prinzi?” Apoi, vreme de câteva secunde, a rămas într-o aşteptare mută, nădăjduind să primească un răspuns. „Şi tăcerea e un răspuns”, şi-a spus. Apoi, în liniştea netulburată a bisericii, băiatul a contractat împrumutul său profanator înlăturând încuietoarea fragilă a cutiei cu lama unui briceag şi numărând monede şi firfirici până la suma de

douăzeci şi patru de lire. A ieşit cu inima împăcată, încredinţat că statornicise o înţelegere pe care avea s-o onoreze cu orice preţ.

Drumul lung pe care îl parcursese, planul şi punerea lui în practică făcuseră ca timpul să se scurgă pe nesimţite; când a ieşit din biserică ceasul din turn arăta că era trecut de ora zece. A simţit nevoia să o ia la fugă ca să ajungă la timp, cu toate că mai erau încă douăzeci şi patru de ore până la termenul fixat de Pessina pentru plata chiriei. Şi-a înfrânat pornirea şi a mers mai departe indiferent, cu pas zvelt, silindu-se să nu atragă atenţia nimănui. A ajuns acasă înainte de ora unsprezece. Augusto era ocupat cu fraţii săi mai mici, care, împinşi de curiozitatea specifică vârstei, mişunau de colo-colo, tinzând mereu să iasă din câmpul lui vizual. Cesare şi-a spus că Augusto era un copil de ispravă, care îşi luase în serios rolul de frate mai mare.

— Păi, tu nu trebuia să fii la şcoală?

Cesare a simţit cum, brusc, este din ce în ce mai îngrijorat.

— Giuseppina mi-a spus să am grijă de ei.

A arătat spre Anacleto şi Serafina, care, lângă pompa din curte, frământau ţărână cu apă.

— Şi ea unde e?

— A plecat.

— Unde?

Era o întrebare simplă, dar care lui Cesare i s-a părut că prefigurează o dramă.

— Nu ştiu.

Copilandrul privi temător chipul încordat al lui Cesare, crezând că fratele său mai mare avea să-i stragă o scatoalcă.

— Încotro a luat-o?

— Încolo, i-a răspuns grăbit, arătând cu mâna sa micuţă în direcţia clădirii în care locuia şi Enrico Pessina,

proprietarul.

Îngrijorarea lui Cesare s-a transformat brusc în panică şi nu s-a mai sfiit s-o ia la fugă: din câteva salturi a străbătut strada care îl despărţea de vizuina lupului.

La jumătatea drumului însă a zărit-o pe Giuseppina. Stătea la umbra unui stejar viguros: părea mai frumoasă, mai fragilă şi mai lipsită de apărare decât de obicei. Se vedea că plânsese, dar lacrimile i se uscaseră pe obraji: privirea îi era pustie, chipul înroşit ca şi cum şi l-ar fi frecat de scoarţa stejarului, rochia ei de duminică, din bumbac, boţită, şi părul vâlvoi.

— Te-ai dus la el?

Cesare s-a aşezat lângă ea, aranjându-i şuviţele de păr cu gesturi afectuoase.

— Da.

Pe fratele său nu îndrăznea să-l mintă niciodată.

— De ce?

Cesare suferea îngrozitor, ca un animal sălbatic prins în capcană, simţind că tot pământul se învârte cu el, ca în ziua în care căzuse, lovindu-se la cap.

— Credeam că nu se poate altfel.

Rostea cuvintele cu o voce impersonală, pe care nu şi-o recunoştea.

— Ai fi putut să te sfătuieşti cu mine.

Nu avea intenţia să-i facă reproşuri, căci era inutil să mai adauge durere la durerea Giuseppinei, ruşine la ruşinea ei, umilinţă la umilinţa suferită.

— Credeam că nu se poate altfel, a repetat fata. Mi-a zis că suntem chit pentru cele trei luni de chirie.

— Hai acasă.

A ajutat-o să se ridice şi au pornit încet spre casă.

— Vei putea să mă ierţi vreodată?

Îşi ţinea capul plecat, cu privirile în pământ.

— Nu am de ce să te iert.

Ochii lui, scânteind de ură, priveau drept înainte.

— Credeam că nu se poate altfel.

Era singura frază pe care reuşea s-o rostească.

— Trebuie să te străduieşti să uiţi.

O rază de soare străbătu printr-o crăpătură a norilor, luminând uliţa.

— O să mă călugăresc.

Era dulce, patetică, deznădăjduită.

— Despre asta o să mai vorbim. Acum însă trebuie să-mi promiţi că întâmplarea aceasta va rămâne secretul nostru.

— Va rămâne secretul nostru.

Şi-a ridicat, în sfârşit, fruntea şi l-a fixat cu o privire neajutorată.

— Te-a văzut cineva?

— Nu, nu m-a văzut nimeni.

Cesare a dus-o acasă şi a ajutat-o să se întindă în pat.

— Mi-e frig.

Giuseppina tremura ca şi cum ar fi fost cuprinsă de febră.

— Nu-i nimic. O să-ţi treacă. Important e să nu afle mama, a avertizat-o el.

— O să mă scol înainte să ajungă ea acasă, a promis soră-sa.

A pus câteva pături peste ea, apoi a sărutat-o pe frunte. A refăcut orbeşte drumul spre biserica San Lorenzo, traversând acum un univers întunecat, deformat şi total diferit; s-a oprit la cutia milei, a îngenuncheat şi a pus banii la loc, până la ultima centimă.

Inima îi bătea cu putere, încercată de deznădejde şi umilinţă.

— Suntem chit, Doamne, a murmurat. Acum însă am de încheiat conturile cu Diavolul.

— Începem cum nu se poate mai bine, nu-i aşa, flăcău?

Patroana l-a luat în primire, ridicând vocea.

— Nu se va mai întâmpla niciodată.

Chipul băieţandrului exprima hotărârea unui om matur.

— Sper din toată inima să fie aşa, spre binele tău.

Tonul văduvei părea mai afectat decât era necesar, ca şi cum ar fi vrut să se apere de forţa emanată de caracterul greu de descifrat al lui Cesare.

— Pot să-mi iau locul de muncă în primire? a întrebat-o cu hotărâre în glas.

Voia să evite alte întrebări, ca să nu fie nevoit să mintă.

— Caută să-ţi faci treaba cum trebuie şi să-ţi meriţi salariul pe care ţi-l dau.

Tonul ei aspru ascundea o afecţiune neobişnuită pe care, în mod misterios, o simţea pentru băieţandru.

— Voi face ceea ce trebuie. Şi nu veţi mai avea niciodată motive să vă plângeţi de mine.

Îi dădea de înţeles că trebuia să înceteze să-l mai trateze ca pe un copil.

Pe pajiştea cu rufe întinse la uscat, Cesare a muncit pe brânci tot restul zilei, împingând încolo şi-ncoace cărucioarele pline-ochi. A considerat istoveala şi transpiraţia muncii grele ca pe un tratament, totuşi nu a reuşit să-şi găsească liniştea nici seara, când, doborât de oboseală, a adormit. Visele urâte i-au tulburat somnul, făcându-l să tresară speriat, să se ridice şi să asculte cu luare-aminte respiraţia uşoară a Giuseppinei, întrebându-se dacă nu cumva sora sa se prefăcea că doarme, continuând să-şi trăiască în tăcere drama.

A fost o noapte de coşmaruri atroce, de gânduri şi frământări interioare, iar când s-a crăpat de ziuă, de pe chipul lui Cesare dispăruse orice urmă a întâmplării din ziua precedentă. Inima însă şi-o simţea paralizată de durere; şi-a spus că aşa era normal să fie, căci disconfortul sufletesc îi amintea clipă de clipă de datoria pe care trebuia să i-o plătească diavolului în persoană.

8

Ziarele nu vorbeau decât despre războiul care înghiţea întreaga lume. Giuseppina nu citea jurnalele, însă ştia un lucru: războaiele le duc oamenii, a căror părere nu contează. Aşa se întâmplase şi în Libia, cu câţiva ani înainte: cel puţin aşa îşi amintea că spunea tatăl său, atunci când, rareori, aducea acasă câte un ziar, comentând ştirile scrise acolo. Totuşi – s-a întrebat ea – ce sens avea să se vorbească atât de mult despre un eveniment asupra căruia hotărau doar câţiva oameni, în vreme ce restul lumii trebuia să accepte situaţia? Din cazarma situată în via Lamarmora a văzut ieşind patru ofiţeri: discutau despre coordonarea navală, Tripla Alianţă, perfecţionarea pactelor militare şi iminenta intrare în război a Marii Britanii. Erau arătoşi, eleganţi, tineri, însă în clipa în care a ajuns în dreptul grupului, şi-a dat seama că nu erau deloc diferiţi de restul bărbaţilor: ofiţerii s-au dat într-o parte făcându-i loc să treacă şi Giuseppina a avut sentimentul că le simte privirile dezgustătoare prin ţesătura rochiei. Apoi l-a auzit pe unul dintre ei făcând un comentariu despre dragoste şi război, despre războaiele pierdute pe câmpul de luptă şi cele câştigate în alcov. Giuseppina a grăbit pasul îndepărtându-se, şi în câteva minute a ajuns în via Commenda, dând colţul apoi spre via Guastalla, unde Achille Castelli – de curând întors din America cu noutăţi ştiinţifice şi plin de entuziasm – înfiinţase primul laborator farmaceutic milanez, fiind acum în căutare de mână de lucru feminină pentru prepararea şi ambalarea produselor sale.

În faţa portarului autoritar care i-a ieşit în cale, fetişcana s-a pierdut cu firea. Era o namilă cu ochii scânteietori, mustaţa stufoasă, obrazul proaspăt ras şi nasul mare, coroiat şi roşu.

— Ce vrei? a întrebat-o aruncându-i o privire feroce.

— Am o scrisoare.

Giuseppina i-a întins un plic pe care îl ţinea de o margine, cu aceeaşi grijă cu care un preot îi întinde enoriaşului împărtăşania.

— Dă-mi-o mie.

Portarul a luat plicul care era deschis, a tras scrisoarea afară şi a privit-o puţin, deşi copila ar fi preferat ca omul s-o citească cu atenţie.

— Secţia de ambalare, a rostit bărbatul în cele din urmă, înapoindu-i scrisoarea de recomandare a lui don Oreste pe frontispiciul căreia trona adnotarea unuia din funcţionarii întreprinderii.

— Unde anume?

Giuseppina avea sentimentul că se afla la intrarea într-un labirint.

— La demisol, a răspuns namila, arătându-i scara din capătul coridorului.

La demisol intră într-o sală lungă, cu arcade de cărămidă, rece, joasă şi umedă: o fostă cramă folosită pentru păstrarea vinurilor transformată în secţie de ambalare. Din prag, Giuseppina l-a recunoscut pe *signor* Paolo Frontini, şeful de echipă şi totodată enoriaş în parohia lui don Oreste: ştia că bărbatul contribuise şi el la angajarea sa. Omul îi zâmbi bonom, ca un preot de ţară, ceea ce probabil că ar fi putut să devină dacă şi-ar fi urmat vocaţia şi s-ar fi înscris la seminar. În timp ce taciturnul don Oreste era subţire şi fragil ca o egretă, Paolo Frontini era rotofei, cu pielea întinsă şi rozalie ca a unui purcel de lapte, şi gureş ca un vrăbioi.

— Să stai întotdeauna la locul tău, a catehizat-o el, şi să nu te laşi influenţată de sfaturile rele. A, şi ţine-te departe de clevetelile celorlalte femei.

— Da. Adică, nu.

Era obişnuită să dea ascultare predicilor.

— Ia să vedem, a continuat bărbatul, dându-i roată. Ai o rochie frumoasă. Şi şorţul e potrivit.

Peste rochia simplă*princesse* din bumbac scoţian cu tonalităţi albăstrii care îi cobora până la glezne, fetişcana purta un şorţ alb lucrat de mâna mamei sale dintr-un cearşaf uzat.

— Când trebuie să încep?

Era nerăbdătoare să afle ce soartă va avea.

— Imediat ce sosesc şi colegele tale. Mai durează câteva minute, a anunţat-o Frontini, întinzându-i o scufie albă. Puneţi-o pe cap, a îndemnat-o el.

— Da.

Nu ştia dacă scufia trebuia purtată pentru igiena produselor sau pentru protecţia propriei podoabe capilare, însă era hotărâtă să respecte întocmai prevederile, regulile de la locul de muncă.

— Ştii să citeşti?

Era o întrebare obligatorie la angajare, întrucât analfabetismul era foarte răspândit.

— Da, a răspuns ea, cu o undă de mândrie în voce.

Bărbatul a dus-o în faţa afişului cu regulamentul de ordine interioară de la intrarea în secţie.

— Citeşte, i-a spus pe un ton autoritar. Citeşte cu atenţie şi să nu uiţi niciodată ce scrie aici. Citeşte, a repetat, observând că fata, în loc să se uite la afiş, continua să-l fixeze cu o privire umedă, bovină.

— Cu voce tare sau în gând? a întrebat ea.

— Cu voce tare, în gând, cum vrei tu, i-a răspuns, arătând spre afiş.

A citit murmurând cuvintele. Primul articol spunea: „Se interzic fumatul, limbajul trivial, înjurăturile, deplasarea în fabrică în alte scopuri decât cele de serviciu. Nu se plătesc avansuri pentru lucrări neterminate sau pentru săptămânile de lucru incomplete.” Un alt articol interzicea

categoric apartenenţa la organizaţii sau societăţi care încurajau ura în locul actelor de caritate. „În afara laboratorului, muncitoarele trebuie să aibă o conduită cuviincioasă, în limitele moralei; în eventualitatea unor reclamaţii privitoare la comportament, pedeapsa aplicată va fi concedierea.”

— Astea sunt chestii care nu te privesc, a observat Frontini.

— Da, a încuviinţat Giuseppina, din ce în ce mai dezorientată.

Între timp, celelalte muncitoare îşi făceau apariţia pe rând, salutându-l scurt şi ceremonios pe şeful de echipă şi îndreptându-se spre masa de lucru. Când *signor* Frontini a observat că efectivul era complet, le-a prezentat-o pe tânăra colegă.

— Numele ei e Giuseppina, a spus el, şi e o fată de ispravă. Aveţi grijă să n-o scandalizaţi cu limbajul vostru fără perdea. E ca o butelcuţă goală, daţi-vă osteneala s-o umpleţi cu exemple demne de urmat.

Şi, brusc, a făcut stânga-mprejur şi a ieşit pe uşă, lăsând-o şi mai confuză în compania unor necunoscute.

— Vino-ncoace, Butelcuţo, a chemat-o pe un ton glumeţ una dintre muncitoarele mai în vârstă, arătându-i scaunul de lângă ea.

Câteva dintre femeile mai tinere au chicotit.

— Dacă nu mă înşel, butelcuţa e chiar el, a observat alta, făcând aluzie la faţa rotundă a lui Frontini.

— Ia lăsaţi-o mai moale, le-a tăiat-o prima cu asprime.

Era o femeie plăcută, cu un corp armonios, la vreo treizeci de ani, care îşi pierduse soţul cu câţiva ani în urmă şi nu se recăsătorise, deşi nu avea copii şi nici nu dusese lipsă de curtezani.

— Hai, nu mai sta acolo ţeapănă ca un jandarm, a continuat ea, adresându-i-se Giuseppinei. Aşază-te aici,

lângă mine.

Câteva clipe mai târziu, sala a fost învăluită de rumoarea vocilor în surdină.

Fetişcana s-a aşezat pe scaunul de nuiele şi a privit cu timiditate de jur-împrejur. Era singura care avea părul lung, strâns în două cozi legate apoi la ceafă. Celelalte muncitoare erau tunse scurt şi purtau părul ondulat, cu cărare într-o parte.

— Ce trebuie să fac?

Ar fi vrut să se mişte cu dezinvoltura celorlalte; se simţea pregătită să facă orice sacrificiu ca să ajungă la nivelul lor.

— Se învaţă mai repede cu ochii decât cu urechile, i-a explicat femeia, zâmbindu-i cu simpatie. Priveşte ce fac eu şi te iei după mine.

Cărămida netencuită a pereţilor halei revela jocul arhitectonic inteligent al arcurilor şi pilaştrilor pe care se sprijinea întreg edificiul. Razele de soare care pătrundeau prin luminatoarele lungi şi înguste, considerate ferestre de proprietar, nu erau suficiente ca să alunge obscuritatea uriaşei încăperi, aşa că în tavan fuseseră montate trei lămpi electrice, deasupra bancului de lucru central – o masă mare la care lucrau circa douăzeci de muncitoare.

Femeile stăteau pe taburete de nuiele şi, ca să se ferească de umiditatea pardoselii de pământ bătătorit, îşi sprijineau picioarele de stinghiile de lemn prinse în cuie de picioarele mesei. Într-un colţ al încăperii trona un monumental boiler nemţesc, de fontă, care în perioada rece alimenta cu abur fierbinte atât moderna instalaţie de încălzire a fabricii, cât şi secţia de ambalare de la subsolul clădirii. Pe peretele din spate fusese fixat un crucifix, sub care ardea o candelă. În dreptul pereţilor laterali stăteau aliniate mai multe rafturi grosolane, pe care fuseseră ordonate instrumentele şi materialele pentru ambalarea

produselor.

În aer se simţea un damf care Giuseppinei îi amintea de moarte, de moartea tatălui său. A pălit brusc, iar ochii săi mari, de căprioară rănită, păreau să-i iasă din orbite.

— Ţi-e rău? s-a interesat muncitoarea mai în vârstă.

— Din... din cauza mirosului, s-a scuzat.

— Poţi să-i spui duhoare, nu se supără nimeni.

Comportamentul direct şi cordial al femeii o îmbia la confesiuni.

— Ce e?

Giuseppina ar fi vrut să ştie despre ce substanţă era vorba.

— Gudron. Astăzi ambalăm pastile de gudron. De aceea miroase de-ţi taie nasul. Când însă vine rândul să ambalăm săpun, se schimbă situaţia.

Câteva muncitoare tinere au chicotit.

Giuseppina cunoştea săpunurile Castelli, întrucât le văzuse în vitrinele magazinelor de parfumuri: *Extrait Rose* sau *Extrait Violette* erau produse cu ambalaj oval, elegant, care reproducea chipuri încântate de domniţe romantice cu păr moale şi pufos, chipuri catifelate încadrate de înflorescenţe pastelate. Cutiile de săpun simbolizau bunăstarea, bunele maniere şi respectul pentru propria persoană; Giusepinna şi le dorise cu ardoare şi, uneori, le visa coborând dintre nori: în schimb, realitatea era că proveneau dintr-un subsol umed, puţind a gudron, transpiraţie şi aer închis.

Pe masa lungă stăteau aliniate pungi de hârtie neprelucrată, cutii, etichete, recipiente cu substanţe adezive şi mii de flacoane de toate dimensiunile.

— Ştiu cum arată pastilele de gudron, a spus Giuseppina, prinzând curaj.

— Cum aşa?

De data aceasta, colega ei era curioasă.

— Le cumpăram pentru tatăl meu, a răspuns fetişcana cu o expresie melancolică pe chip.

— Şi i-au folosit la ceva?

În hală se auzea zgomotul difuz şi ritmic al cutiilor umplute şi închise.

— Nu. A murit.

Giuseppina s-a forţat să nu-şi arate tristeţea.

— Marfa asta face bine numai celor de deasupra noastră, a spus muncitoarea mai în vârstă, înfuriindu-se brusc şi arătând spre tavan. Ei le produc şi le vând pe bani frumoşi. Împrăştie vorba că e un medicament miraculos, un remediu american importat din California de fratele patronului. Domnii de vază nu iau pastile, pentru că nu-i apucă niciodată tuşea. Tuşea e boala săracului.

— Ba, lui tata îi făceau bine, a contrazis-o Giuseppina. Dacă lua gudron, nu mai tuşea o vreme.

— Şi atunci, dacă îi făceau aşa de bine, de ce a murit? a obiectat cealaltă.

— Pentru că aşa i-a prevestit preotul din Rattanâ.

Rumoarea de voci s-a stins brusc şi chipurile curioase ale celorlalte muncitoare s-au întors spre ea.

— Preotul din Rattană are har ceresc, a confirmat o tânără din capătul opus al mesei.

— Ce vrea să însemne asta? a întrebat o alta.

— Înseamnă că îţi spune ce ai fără să fie nevoie nici măcar să te privească. Ştie ce soartă îi este rezervată fiecăruia.

Giuseppina devenise brusc protagonista zilei.

— Astea-s poveşti, a spus muncitoarea mai în vârstă, simţind însă un fior rece pe şira spinării.

O muncitoare tânără, blondă şi pipernicită, a început să povestească:

— Eu aveam o umflătură la umăr care creştea din ce în ce mai tare. Mama m-a dus la el. M-a privit fix în ochi şi a

spus: „Asta e un lipom. Se vindecă cu zeamă de cuţit!” Adică cu bisturiul. De altfel, m-au operat la spital. Şi, într-adevăr, era un lipom.

Deodată, în hală a intrat şeful de echipă.

— Lăsaţi vorbăria şi treceţi la muncă, a spus. Nu mă obligaţi să vă dau amenzi, pentru că după aceea e inutil să vă plângeţi.

Şi a dispărut la fel de repede cum apăruse.

Pentru o vreme s-a aşternut liniştea: nu se auzeau decât respiraţia muncitoarelor care acceleraseră ritmul de lucru şi foşnetul ambalajelor. Giuseppina nu şi .1 putut reprima amintirea nopţii de groază în care tatăl său, nereuşind să respire, se învineţise brusc şi începuse să horcăie, căutând deznădăjduit să tragă în piept viaţa care părea să se îndepărteze de el. Elvira îşi aruncase pe umeri şalul negru şi îi spusese: „Ai grijă de cei mici. Eu mă duc să-l caut pe preotul din Rattanâ. Poate că el va reuşi să mi-l vindece.”

Preotul acela răspopit era un personaj de pomină, la fel de faimos la Milano ca legendarul Rasputin. ’Unii îl adorau, şi mai mulţi îl urau, însă cu toţii se temeau de puterile sale oculte. Trăia singur, asemenea unei sălbăticiuni, într-o casă veche din piaţa Fontana, însă poseda multe case şi vile în oraş, oferite în dar de oamenii de vază pe care îi vindecase. Giuseppina îl zărise de la fereastră sosind cu paşi mari şi repezi în friguroasa noapte de iarnă; ca să poată ţine pasul cu el, maică-sa pur şi simplu alerga în urma lui. Era un bărbat musculos, îndesat, cu pielea brună şi ochii întunecaţi, purtând mereu aceeaşi sutană ponosită, lipsită de potgalţul alb al preoţilor catolici, întrucât fusese caterisit. Îşi trata foarte rău pacienţii, mai ales pe femeile din popor asupra cărora arunca invective murdare şi blesteme înfricoşătoare. Totuşi venise la căpătâiul lui Angelo fără să rostească vorbe de ocară şi refuzase să primească vreun ban, însă în clipa în care îl văzuse,

spusese: „Resemnează-te, femeie, pentru el nu mai e nimic de făcut. Dă-i pastile de gudron, ca să-i mai calmeze tusea.” Elvira izbucnise în lacrimi, însă bărbatul păruse nepăsător: se obişnuise cu răul din jurul lui şi nu putea să se întristeze pentru toate suferinţele lumii. În schimb, se apropiase de Giuseppina, care, hipnotizată de personajul ieşit din comun din faţa ei, îl fixa cu ochii săi mari de căprioară rănită, şi îi zâmbise cu compasiune. Îşi trecuse degetele prin părul ei, spunându-i: „Tu, micuţa mea, nu vei avea parte de o viaţă uşoară. Vei vedea culoarea propriului tău sânge înainte de vreme. Vei fi părăsită de cei dragi. Unul dintre ei însă te va răzbuna şi te va salva, continuând apoi să te apere de rele. Iar când vei închide ochii, vei fi înconjurată de belşug.” Giuseppina fusese profund impresionată de cuvintele bărbatului, care, deşi nu aveau un înţeles prea desluşit, aveau o încărcătură aparte. Câteva luni mai târziu, una din profeţiile răspopitului se adeverise: văzuse înainte de vreme culoarea propriului sânge, însă nimeni n-o răzbunase încă.

9

Cesare se simţea privit; ştia şi cine îl privea, însă nu a făcut nicio mişcare bruscă, ca să nu se observe niciun semn al agitaţiei care începea să-l cuprindă. A continuat să privească admirativ chipul fermecător al ţigăncuşii din faţa sa, ochii ei negri andaluzi, sprâncenele frumos arcuite, genele lungi, care îi mângâiau privirea senină, nasul mic şi bine proporţionat, obrajii catifelaţi, urechile ei de copilandră, străvezii, de care atârnau doi ciorchini fini de monede subţiri de aur, fruntea acoperită de un breton pe care lumina felinarului din apropiere se reflecta în scânteieri arămii. În apropierea ei, ursul fremăta nerăbdător, cu balele curgându-i prin botniţa de piele ce lăsa să i se vadă limba aspră, monstruoasă. Era un animal impunător, mai înalt decât un bărbat de statură mare,

îndesat la trup şi puternic.

În aşteptarea spectacolului de seară, ursul a adulmecat aerul, diferenţiind mirosurile şi, a mulţumit, şi-a scuturat capul uriaş făcând să răsune clopoţeii prinşi de zgardă. Era sâmbătă şi în seara aceea erau aşteptaţi mai mulţi spectatori ca de obicei; deocamdată însă, în piaţa veche a cartierului nu se aflau decât fetişcana, Cesare, ursul şi alte câteva persoane, printre care şi un bărbat ce se uita la Cesare încordat, cu o expresie indescifrabilă.

Bărbatul îl privea pe Cesare ca pe un obstacol interpus între el şi ţigăncuşa abia trecută de vârsta adolescenţei, cu degetele moi şi firave de copilă, cu sâni îndrăzneţi şi sfârcuri mici roz, care se iţeau şi dispăreau prin cămaşa transparentă de voal, în funcţie de mişcările ei dezinvolte: o promisiune de senzualitate suavă şi pură pe care bărbatul o cerceta scrutător, cu lăcomie, fără însă să piardă din vedere umerii lăţi ai lui Cesare. Băiatul îl cunoştea bine pe bărbat – îi ştia şi numele, şi inima pervertită –, însă continua să se comporte ca şi cum n-ar fi observat nimic.

— E mare piaţa asta, a remarcat ţigăncuşa.

Avea o voce proaspătă, melodioasă.

— E tristă, a completat-o Cesare. Apoi a adăugat, zâmbind: Dar e frumoasă.

— E mare, a repetat fetişcana.

Era prima dată când păşea într-un oraş mare ca Milano şi nu văzuse niciodată o piaţă de asemenea dimensiuni.

Cesare se întâlnea cu tânăra ţigancă de câteva seri şi ajunseseră să se cunoască destul de bine. Numele ei era Dolores, se născuse în urmă cu paisprezece ani, chiar în carul acela care îi ducea de colo-colo prin lume, iar maică-sa murise chiar în ziua în care o adusese pe lume. Crescând alături de tatăl său – bărbatul mătăhălos cu părul negru şi creţ care cânta la vioară şi armonică –, nu

găsise timp să-şi plângă mama.

Ursul s-a lăsat brusc pe labele dinapoi şi şi-a plecat uşor capul, ca să se uite mai bine cu ochii săi mici la chipul lui Dolores.

— Îmi dă impresia că-ţi zâmbeşte, a spus Cesare.

Câţiva spectatori se strânseseră deja în jurul lor, dar la distanţă.

— Chiar îmi zâmbeşte, l-a asigurat fata.

— Nu ţi-e frică de el?

— De Grizzly?

Grizzly o iubea pe Dolores la fel cum un câine îşi iubeşte stăpânul.

— Aşa îl cheamă? Grizzly? a întrebat-o Cesare, impresionat de numele exotic.

— Da. Şi mi-e ca un frate. Mi-e şi mamă, şi tată, a spus ea, privind în ochii bestiei cu afecţiune. Ia încearcă să mă atingi, l-a provocat apoi.

— Poftim, i-a făcut Cesare pe plac, întinzând mâna spre braţul ei ars de soare, frumos conturat.

Ochii mici ai lui Grizzly s-au transformat deodată în două lame tăioase, iar în clipa următoare sălbăticiunea înfuriată a emis un răget acut, ca o lamentaţie şi un strigăt de război. Din fiinţa jucăuşă şi paşnică, ursul se transformase brusc într-o fiară agresivă şi bănuitoare. Ghearele lungi şi încovoiate ca nişte căngi au început să-i tremure, iar membrele sale anterioare, groase şi puternice, erau pregătite să lovească necruţător.

— Fii cuminte, Grizzly, l-a îmbunat Dolores cu vocea sa blândă.

Liniştindu-se ca prin farmec, ursul a început din nou să-şi legene căpăţâna masivă, sunând din clopoţeii prinşi de zgardă: clinchetul lor îi chema pe spectatori în piaţă.

— Mi-a fost frică, a mărturisit Cesare.

Se albise la faţă şi stătea ca pe ghimpi.

— Nu trebuie să-ţi fie frică dacă sunt cu tine, l-a asigurat ea. Dacă nu ai de gând să-mi faci rău, nu trebuie să te temi de Grizzly.

Era cald ca la tropice, iar picăturile de transpiraţie apăreau întruna ca nişte perle pe dosul mâinilor, pe braţele şi la rădăcina nasului lui Dolores, care din când în când îşi trecea o batistă peste frunte. Ursul duhnea a sălbăticiune, oamenii a transpiraţie şi muncă istovitoare. Aerul părea imobil, roşiatic şi arid, încălzind pielea şi devenind din ce în ce mai puţin respirabil. Grizzly pufnea şi mormăia, suportând greu căldura înăbuşitoare şi umedă, ieşită din comun chiar şi în cazul unui oraş ca Milano, obişnuit cu veri caniculare.

În schimb, Cesare nu resimţea căldura cu aceeaşi intensitate: privirea sa părea neclintită, iar pielea îi era perfect uscată. Şi-a amintit lugubrele poveşti din bătrâni despre execuţiile publice făcute în numele dreptăţii pe eşafodul din piaţa Vetra, lângă statuia lui San Lazzaro unde se afla şi el acum. Însă dreptatea, după cum ştia tot din auzite, avea întotdeauna mai multe feţe, fiind în slujba mai-marilor vremii. Pentru dreptate i-au fost frânte oasele pe roată unui om din popor ca Gian Giacomo Mora, bărbierul din Milano acuzat de „răspândirea ciumei prin intermediul pomezilor sale”, însă privirile se întorceau în altă parte atunci când cei care încălcau legea erau la putere.

În fierbinţeala acelei după-amiezi, biserica San Lazzaro şi căsuţele străvechi, dărăpănate ale cartierului – într-o vreme sălaş şi loc de muncă pentru tagma fabricanţilor de vopsele şi a tăbăcarilor, acum cuibul lumii interlope – stăteau faţă în faţă ca nişte structuri de ceară aflate pe punctul de a se lichefia.

— N-o să vină prea multă lume nici azi, a spus fetişcana cu amărăciune în glas.

— Ba o să vină, a asigurat-o Cesare. Sărăcimea vine să se uite la un urs care dansează pentru că a rămas una din puţinele distracţii pe care şi le mai poate permite.

— Atunci, mai avem o speranţă, nu-i aşa? a zâmbit fata, arătându-şi dinţii mici şi strălucitori.

S-a urcat pe o măsuţă arăbească octogonală, înaltă şi îngustă, cu incrustaţi! întunecate combinate cu unele deschise la culoare şi decorată cu frunze de sidef dispuse într-o evanescentă simetrie maură. Şi-a sprijinit braţele de balustrada colorată de lemn care delimita platforma carului. Între timp, ursul se tot mişca încoace şi-ncolo, întorcându-se însă întruna spre stăpâna sa, ridicându-şi botul spre ea cu o atitudine de adoraţie supremă. Dolores i-a oferit o pară pe care ursul a mâncat-o cu lăcomie, plescăind zgomotos. Lipsa altor distracţii, căldura umedă a serii şi perspectiva de a vedea o ţigancă făcând ursul să danseze aduceau din ce în ce mai mulţi spectatori în piaţă. Mulţimea respira aerul fierbinte visând la o ploaie sănătoasă.

— Ploaie, ploaie, numai să nu se stârnească mânia Celui de Sus, a observat un ţăran, privind cerul fără stele din care părea să se scurgă căldura.

— Când aerul arde şi stă pe loc, a intervenit altul, tornadele se formează cu uşurinţă.

— Anul trecut, în Piemonte, s-a amestecat în discuţie al treilea, furtuna a scos copacii din rădăcină şi a smuls acoperişurile caselor.

O bătrână de poalele căreia se ţineau doi ţânci şi-a făcut semnul crucii.

— La noi, a spus altcineva, a căzut atât de multă grindină, încât a trebuit s-o adunăm cu lopata.

Din cele mai vechi timpuri, vremea era o temă potrivită pentru închegarea unor conversaţii care duceau apoi la te miri ce subiecte de discuţie: începeau paşnic, cu

previziunile meteorologice, ajungându-se într-un târziu la viziuni apocaliptice pentru care se întrevedeau semnele: păcatele omenirii. Altă explicaţie nu era!

— Suntem abia la început, s-a amestecat în discuţie bătrâna cu copiii agăţaţi de poale, ducându-şi din nou degetele împreunate la frunte, piept şi umeri.

— E începutul sfârşitului, a adăugat alta, repetându-i gestul.

— La fel crezi şi tu? l-a întrebat Dolores.

În zâmbetul ironic al fetei, Cesare a intuit răspunsul pe care îl aştepta. Dolores purta o fustă galbenă de mătase, lungă până la picioarele desculţe, micuţe şi frumos modelate, şi o cingătoare maronie de mătase înnodată pe talie. Un ilic cu două rânduri de câte nouă nasturi pe care îl purta descheiat dădea la iveală cămaşa albă de voal.

— Întotdeauna există un sâmbure de adevăr în legendele povestite de bătrâni, i-a răspuns Cesare. Este totuşi adevărat că uneori exagerează.

— Celor în vârstă le place tare mult să vorbească despre lucruri înspăimântătoare.

În vocea lui Dolores se putea distinge o notă de reproş amestecată cu teamă.

— Şi viaţa, şi istoria sunt pline de întâmplări înspăimântătoare, i-a replicat Cesare, care avea obiceiul să citească pe nerăsuflate orice tipăritură îi pica sub ochi.

— Se pare că ştii multe lucruri.

Privirea încărcată de curiozitate a ţigăncuşei era o invitaţie limpede la dialog.

— Dacă toate lucrurile din lume ar fi bune şi frumoase, fii convinsă că bătrânii nu ar mai istorisi poveşti înfricoşătoare, a comentat Cesare, pierdut în propriile sale gânduri sumbre.

Piaţa se populase cu lume pestriţă, iar peste numai câteva minute tatăl. Lui Dolores avea să înceapă să cânte,

după care fetişcana urma să facă ursul să dănţuiască. Cesare a avut brusc sentimentul că privirea bărbatului care-l fixa de câteva minute bune devenise apăsătoare. S-a întors alene, trezindu-se faţă în faţă cu *signor* Pessina. Gura senzuală a proprietarului de case trăgea din jumătate de trabuc toscan, împrăştiind un fum acru amestecat cu miasme de vin, usturoi şi ceapă.

— Salutare, *padrone,* i s-a adresat Cesare.

— Salutare, a răspuns celălalt, cu o mină suspicioasă.

Apoi, ferm convins că întâmplarea cu Giuseppina era la fel ca toate celelalte poveşti cu fetişcane care îşi oferiseră favorurile în schimbul achitării unor împrumuturi sau a chiriei, şi-a dezvelit dinţii de sălbăticiune într-un rânjet triumfător. A tras din buzunar ceasul cu cadran albastru, smălţuit, a deschis carcasa, iar minuscula cutie muzicală s-a făcut auzită. Acordurile dulci ale melodiei s-au răspândit de jur-împrejur. Şi ţigăncuşa le-a perceput, cuprinsă brusc de o teamă inexplicabilă: înţelesese că nu avea să uite niciodată melodia aceea.

— Dolores! a chemat-o tatăl său.

Fetişcana a coborât de pe platforma cu balustradă multicoloră de lemn şi s-a dus în spatele căruţei, urmată de Grizzly. Înainta cu dezinvoltură, cu pas uşor, desculţă, părând că pluteşte fără să atingă pământul: umerii şi bustul erau la fel de imobili ca aerul fierbinte dimprejur. Când a ajuns în dreptul bărbatului, s-a întors spre Cesare şi i-a zâmbit. Băiatul a salutat-o fluturându-şi uşor mâna.

— E prietena ta? l-a întrebat Pessina, trăgând cu poftă din trabuc, dar fără să scuture jarul amestecat cu cenuşă.

— E una, i-a răspuns Cesare cu o indiferenţă totală.

— Cum adică „una”? O ce? i-a replicat bărbatul.

— O ţigancă.

A pus în cuvintele acelea tot dezinteresul prefăcut de care era capabil.

— Dar îţi place? a insistat celălalt.

— Mie îmi place ceea ce nu am.

Trecuse o lună de când Giuseppina fusese siluită, dar era prima dată când Cesare stătea faţă în faţă cu bărbatul care abuzase de sora sa. O întâlnire cu totul întâmplătoare, bineînţeles, dar dacă vrei ca hazardul să-ţi aducă marele premiu la loterie, trebuie să cumperi cât mai multe bilete cu putinţă – şi-a spus el. Era o cugetare care ilustra perfect propriul său plan: ca să câştige premiul cel mare al loteriei pe care o avea el în minte, trebuia să strângă toate biletele care se iveau în calea sa şi a altora din jurul său.

— Şi ce anume nu ai? Ce-ţi lipseşte, mă rog? a întrebat Pessina.

— Un bilet câştigător la loterie, a răspuns tânărul.

— E destul de greu să-l găseşti la mine, a zis bărbatul, cu o voce plină de speranţe.

— Printre lucrurile care-mi lipsesc se numără şi banii. Buzunarele mele cam plâng de dorul lor, ca să nu spun că, de fapt, prin ele flutură vântul.

Pe latura dinspre răsărit a pieţei, persienele de la ferestrele caselor străvechi, dărăpănate, au început să fie deschise de persoanele aflate în căutarea unui firicel de aer proaspăt. Unul câte unul, locatarii ieşeau la ferestre.

— He, he, tare-ţi mai plac paralele, nu-i aşa?

Pessina se simţea pe teren sigur.

— Oare cui nu-i plac, zău aşa? Dumitale nu-ţi plac? a insistat Cesare, afişând un aer de puşlama.

— N-aş fi zis că eşti atât de...

— Atât de cum? a întrebat băiatul, condescendent.

— Uns cu toate alifiile, a rostit omul în cele din urmă, fără să suspecteze nimic.

— Dacă zici dumneata.

Cesare l-a privit cu respect. Însă era respectul pe care i-l

arăţi unui mort.

— Da, eu o zic.

Trabucul continua să ardă, consumându-se între buzele omului.

— Trebuie să trăim într-un fel sau altul.

Băiatul căuta să-i mulţumească aşteptările, aducând discuţia unde îşi dorea el.

— Mda, toţi trebuie să trăim într-un fel sau altul.

Pe chipul său de pasăre de pradă a înflorit expresia dispreţului pe care indivizii abjecţi îl încearcă faţă de cei ce se dedau unui comerţ mai josnic decât al lor.

Cesare era liniştit ca un filosof.

— O cheamă Dolores, a spus, convins că atinsese punctul sensibil al interlocutorului său.

— Ţiganca? a întrebat celălalt.

— Da.

Pessina a scuipat chiştocul morfolit al trabucului, devenit între timp o masă clisoasă, a pescuit altul din buzunarul bogat ca un bazar al hainei sale ponosite şi l-a aprins cu un chibrit de sulf. În faţa viciului lor secret, cartoforul, violatorul şi exhibiţionistul simt că le fuge pământul de sub picioare, îşi pierd simţul realităţii şi sunt dispuşi să facă orice ca să-şi potolească dorinţa ce-i devorează, chiar dacă satisfacerea propriilor pofte se sfârşeşte într-o spirală descendentă care-i duce la pierzanie.

— Cât costă ţiganca? a întrebat omul.

— Mult.

I se părea de necrezut că-l prinsese în capcană cu atâta uşurinţă.

Armonica ţiganului răspândea în aer notele melancolice ale unui vechi cântec unguresc, în vreme ce fetişcana şi ursul se mişcau cu graţie în cercul din piaţă delimitat de spectatori. Oamenii erau fascinaţi mai cu seamă de

contrastul dintre protagonişti, care o transforma pe fată într-o creatură mai frumoasă şi atractivă decât în mod obişnuit, în vreme ce animalul era privit ca un adevărat monstru.

— Cât? a stăruit bărbatul.

— Cincizeci de franci, i-a răspuns Cesare, fără să i se clintească niciun muşchi de pe faţă.

— Eşti un ticălos! l-a apostrofat celălalt.

— Dacă aşa crezi dumneata...

Şi-a desfăcut larg braţele a neputinţă şi a dat să se îndepărteze.

— Când?

Şi l-a prins de braţ, reţinându-l.

— Aici, imediat, acum.

A pronunţat cuvintele cu lentoare, sacadat, ca şi cum ar fi fost cele trei virtuţi teologale.

— Şi cine îmi dă asigurări că ea va fi de acord?

La urma urmei, se vindea şi se cumpăra ceva, aşa că era nevoie de garanţii.

— Nimeni în afară de mine. Hai, *padrone,* te prinzi? Totul sau nimic.

— Şi taică-su?

Siguranţa afişată de băiat era năucitoare.

— Nu există niciun risc, i-a replicat el. Cu cincizeci de franci cumperi orice.

— Unde ar trebui să mă întâlnesc cu ea?

— Într-un loc din vecinătate, unde campează peste noapte.

— Unde anume?

Era excitat la maximum, incapabil să mai raţioneze.

— Paralele, a spus Cesare, întinzând mâna dreaptă şi privindu-l drept în ochi.

— Fiu de căţea ce eşti! a exclamat bărbatul care, în clipa în care băiatul scosese la vânzare marfa interzisă,

simţea că îl avea la mână din punct de vedere moral, chiar dacă el cumpăra.

— Paralele, a repetat implacabil Cesare, fără niciun semn de şovăială pe chip.

Pessina a tras din buzunarul pantalonilor o batistă murdară, trecându-şi-o peste frunte.

— Hai să mergem mai încolo, s-a hotărât el, arătând spre un zid pietruit, situat dincolo de mulţimea în mijlocul căreia se produceau fetişcana cu ursul.

Bărbatul şi băieţandrul s-au făcut nevăzuţi în spatele zidului care mărginea o stradă pavată cu piatră cubică, cu două benzi de pavele pe mijloc pentru căruţe şi trăsuri.

Pessina a început să numere bancnotele de zece lire pe care le extrăgea meticulos dintr-un portofel mare de piele prins de vestă cu un lanţ; a pus cinci bancnote în palma lui Cesare, aranjându-le atât de minuţios, încât la sfârşit păreau o unică bancnotă.

— Unde, a întrebat înainte ca tânărul să apuce să-şi retragă mâna întinsă şi să-şi îndese în buzunar cele cinci bancnote.

— Pe „câmpul spânzurătorii”.

— Şi cum ajung la locul acesta cu un nume atât de vesel?

— Merg eu cu dumneata.

— E departe?

— Este locul unde ţiganii îşi petrec noaptea, situat între Porta Vigentina şi Porta Lodovica. Oricum nu vă veţi rătăci, întrucât vă conduc eu.

— Fără glume proaste, ne-am înţeles?

— Vi se pare că unul ca mine îşi poate permite să glumească pe seama unuia ca dumneata?

Pessina a părut convins.

Frunzele late ale castanilor de pe marginea bulevardului erau imobile, asemenea cerului de deasupra oraşului,

asemenea aerului umed, irespirabil, şi prafului de pe străzi care parcă nu se mai aşeza odată ce era ridicat de la pământ de paşii puţinilor trecători.

— Nu-mi amintesc să mai fi trăit o căldură ca asta, a observat Pessina.

— Toată lumea spune asta, i-a replicat băiatul.

Drumul lor s-a intersectat cu cel al unui câine de pripas, care i-a ocolit, de teamă să nu fie luat la şuturi.

— Mai avem mult de mers? a întrebat bărbatul.

— Nu, nu mai e mult, a răspuns celălalt. Dar fie că mai e sau nu mult de mers, întâlnirea e programată la miezul nopţii. Cât e ceasul?

Pessina a tras din buzunarul vestei orologiul de argint şi a aprins un chibrit de sulf ca să vadă mai bine. De data aceasta, Cesare a privit curios cadranul smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane.

— Mai sunt douăzeci de minute până la miezul nopţii, a spus bărbatul.

— În cazul ăsta, putem să rărim pasul, şi-a dat cu părerea băiatul. Apoi a adăugat: Frumos ceas.

— Cu meseria pe care o practici, ţi-ai putea cumpăra oricând unul la fel.

— Da, aşa cred şi eu, a convenit adolescentul, fără să-i tresară niciun muşchi pe faţă.

A

11 impresionase imaginea femeii desenate în relief pe carcasa de argint.

— Dacă apeşi pe un buton, începe să cânte, l-a informat Pessina cu mândrie în glas.

— Cum aşa? a devenit curios Cesare.

— Are înăuntru un mecanism care se cheamă *carillon,* i-a explicat celălalt, răbdător. 11 întorci, iar când apeşi pe buton începe să cânte.

Băiatul a avut o clipă impresia că zărise un fulger la

orizont. Câteva secunde mai târziu, când s-a auzit freamătul unui tunet îndepărtat, şi-a dat seama că nu se înşelase. În numai câteva minute, s-au făcut simţite alte câteva zeci de fulgere şi tunete, din ce în ce mai apropiate; o rafală de vânt a izbit în plin coroanele verzi ale castanilor, împroşcând parcă abur în faţa celor doi trecători întârziaţi. Apoi, vântul s-a înteţit din ce în ce mai mult, cerul a devenit plumburiu, iar copacii au început să se încovoaie sub forţa furtunii care trimisese deja primele picături mari de ploaie. Pe lângă cei doi a trecut agale o cotigă, cu felinarul de siguranţă fluturând ca un drapel: părea o bărcuţă în derivă pe o mare înfuriată.

— Ajungem imediat.

Ca să se facă auzit, băiatul s-a văzut nevoit să strige; fulgerele neîntrerupte luminau neîncetat, ca în plină zi, copacii, câmpurile, casele, învăluindu-le într-o aură spectrală, ireală.

— Uite, acolo e locul.

Nu departe de drum se zărea un stejar singuratic în mijlocul unei pajişti.

La gândul iminentei aventuri, o excitaţie intensă a pus stăpânire pe bărbat. A zărit chipul fermecător al ţigăncii, ochii ei negri, andaluzi, trupul mlădios şi parcă mai voluptuos.

— Ne aşteaptă? a întrebat.

— Vă aşteaptă, a precizat băiatul.

— Dacă totul va decurge cum trebuie, îţi promit că vom mai face afaceri împreună.

— Totul va decurge cum trebuie, *padrone,* i-a garantat băiatul.

Ajunşi pe platou, au zărit căruţa ţiganilor, calul priponit cu o funie lungă şi o colibă din crengi uscate cu acoperiş de tablă ondulată.

— E acolo, înăuntru, a spus băiatul.

Omul s-a dus glonţ la uşa colibei. Când era pe punctul s-o deschidă, din spate a auzit din nou vocea băiatului, care l-a chemat pe un ton ferm, limpede:

— Enrico Pessina!

S-a întors, iar Cesare a continuat:

— Asta e pentru sora mea.

Şi, adunându-şi toate forţele, l-a izbit în cap cu o bâtă noduroasă de frasin. A auzit limpede scrâşnetul sinistru al craniului spart şi l-a văzut căzând pe spate, cu ochii ieşiţi din orbite şi cu braţele desfăcute. Pessina s-a prăbuşit ca un pietroi, rămânând nemişcat. Cu un efort supranatural şi dovedind o forţă de necrezut pentru vârsta lui, Cesare a ridicat corpul omului şi l-a aruncat peste ursul din colibă. Simţindu-se atacată în noaptea aceea de haos primordial, fiara a prins să scoată răgete înfiorătoare, sfâşiind cu ghearele sale trupul fără viaţă al lui Pessina. Când ţiganul cel vârstnic şi Dolores au sosit luminându-şi calea cu un felinar, carnajul fusese deja încheiat.

Fetişcana a reuşit cu greu să liniştească sălbăticiunea, scoţând-o din colibă şi ducând-o prin ploaia torenţială de vară spre căruţă. Băiatul, ţiganul în vârstă şi fiica acestuia s-au adăpostit apoi sub coviltir, aşezându-se pe băncuţele din jurul mesei, lângă mica terasă. În spatele căruţei fuseseră aşezate două paturi.

— Ce nenorocire! Ce nenorocire! Cum e posibil să se fi întâmplat una ca asta? se lamenta ţiganul.

— Era beat, a minţit Cesare, şi a vrut să se pună cu ursul. Eu am crezut că glumeşte.

— Grizzly nu a omorât pe nimeni, niciodată, a spus printre lacrimi Dolores.

— Ce ne facem acum? a întrebat ţiganul, cu deznădejde în priviri.

— Ar trebui să chemăm poliţia.

Era mai degrabă o observaţie decât o propunere, o frază

aruncată deloc întâmplător, cu scopul ca unul dintre interlocutori să i se opună.

— Chiar şi în cazul în care ar crede că a fost vorba despre un accident, pe Grizzly tot l-ar omorî, a spus Dolores.

— Iar pe mine m-ar arunca în închisoare, a concluzionat ţiganul.

— Aş putea depune mărturie în favoarea voastră, s-a oferit băiatul.

— Nimeni nu poate depune mărturie pentru doi ţigani şi un urs când e vorba de moartea unui om, a observat bărbatul.

Picăturile mari de ploaie continuau să bată cu violenţă în acoperişul şi pereţii căruţei, în timp ce fulgerele săgetau văzduhul, urmate de tunete seci ce reverberau sinistru în depărtare. Furtuna violentă de vară atinsese apogeul, iar în curând avea să se potolească.

Cesare avea destul de puţin timp la dispoziţie ca să-l convingă pe ţigan de planul său ascuns.

— Mortul e bun mort, a spus. Poliţiştii n-or să-l aducă înapoi. Chiar dacă or să omoare ursul şi pe voi vă vor arunca în temniţă, mortul nu mai învie.

— Aşa, şi atunci?

Cu toţii se gândeau la acelaşi lucru.

— Atunci, eu zic să-l îngropăm, dar trebuie s-o facem imediat. La urma urmei, niciunul din voi nu poartă vreo vină pentru ce s-a întâmplat, a continuat băiatul, rostind adevărul. Dacă aşa i-a fost destinul, nu trebuie să plătiţi voi pentru asta.

— Copiii lui şi nevasta or să-l caute, a obiectat ţiganul.

— Nu are nici nevastă, nici copii. N-o să-l plângă nimeni. Asta dacă nu cumva vreţi voi să staţi aici şi să-l plângeţi.

Vorbea calm, dar se grăbea să-şi ducă planul la bun sfârşit.

Ţiganul şi Dolores s-au privit în ochi fără să scoată niciun cuvânt.

— Oare ce m-aş face eu singură pe lume, a rostit copila cu lacrimile şiroindu-i pe obraji, fără tine şi fără Grizzly?

— O să-l îngropăm, s-a hotărât brusc ţiganul.

Au pus leşul lui Pessina într-o pânză de sac şi, folosindu-se de ea ca de o targă, l-au transportat lângă un pâlc de plopi; cu un hârleţ au săpat o groapă adâncă, în care au depus mortul şi obiectele lui personale, apoi l-au acoperit cu meticulozitate, aruncând în apa unui canal din apropiere ţărâna rămasă. Au nivelat cu grijă terenul şi au camuflat locul cu frunze uscate, întreaga operaţiune s-a desfăşurat la adăpostul furtunii de vară, care în cele din urmă s-a potolit la fel de brusc cum începuse; prin spărturile dintre nori începuse să se zărească licărirea palidă a stelelor.

Aerul devenise din nou limpede, proaspăt şi uşor ca inima lui Cesare, care scăpase de povara grea a umilinţei suferite de familia sa. Nicio lege, cu atât mai mult o lege făcută de oameni, nu trebuie să lase nepedepsit pe unul ce molestează trupul şi mintea celui mai slab ca el – şi-a spus Cesare. Nu ştia dacă cineva faimos scrisese sau nu cuvintele ce-i treceau atunci prin minte, însă era încredinţat de un lucru: se făcuse dreptate în numele propriei sale legi.

— Ţine, i-a spus ţiganului, punându-i în palmă un teanc de bancnote.

Nu catadicsise să le numere, însă era convins că acolo trebuia să fie o sumă considerabilă.

— De ce eu?

Ajunseseră deja în apropierea căruţei. Vântul împingea norii spre vest. Recunoscându-l pe ţigan, ursul începuse să se legene, cu intenţii conciliante.

— Ai fi vrut să-i îngrop odată cu el?

Era o observaţie cât se poate de pertinentă.

— Dar de ce eu şi nu tu?

— Eu mi-am luat deja partea.

Ţiganul i-a mulţumit.

— Nu-i spune nimic despre bani lui Dolores, l-a sfătuit băiatul înainte de a se îndepărta în direcţia oraşului.

A trecut pe lângă locul în care îl izbise cu bâta în cap pe violatorul surorii sale: apa şi vântul şterseseră orice urmă a delictului. Se îndreptă agale către casă; la un moment dat, când lumina stelelor devenise mai puternică, a scos din buzunar ceasul de argint cu cadran smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane. Pe carcasă era incrustată în relief figura unei femei înfăşurate într-o robă, cu părul bogat curgându-i pe umeri şi legată la ochi: zeiţa Fortuna. A căutat butonul şi, apăsându-l, carcasa s-a deschis şi din cutia muzicală invizibilă s-a auzit o melodie veselă, vivace. Abia după mulţi ani avea să afle că era *Marşul alia turca* de Mozart. Însă în clipa aceea cântecul nu reprezenta altceva decât sigiliul pus pe prima reglare de conturi din viaţa sa. O răzbunare sau un act de dreptate. „Depinde din ce unghi priveşti”, şi-a spus.

Trecuseră câteva zile bune de la dispariţia lui Enrico Pessina, proprietarul caselor coloniale din Porta Ticinese, una dintre numeroasele „zone gri” – cartiere structurate ca un sat, dar populate de muncitori ai fabricilor din Milano – care începuseră să răsară în zona industrială a metropolei. Chiar şi ziarele scriseseră despre misterioasa dispariţie a lui Pessina. Nimeni nu reuşise să-i dea de urmă bărbatului urât de mulţi, neiubit de nimeni, dar de care toată lumea se temea. Discutaseră despre întâmplare şi muncitoarele secţiei de ambalare a societăţii de produse farmaceutice Achille Castelli; lansaseră presupuneri, îşi exprimaseră părerile şi apoi uitaseră întâmplarea, răzbite de orele lungi de lucru din pivniţa lungă şi joasă, cu un

grad de umiditate cât se putea de potrivit pentru păstrarea vinurilor, dar periculos pentru viaţa salariatelor ce munceau din greu pentru sănătatea altora.

Când aflase vestea, Giuseppina fusese pe cale să leşine, dar se dezmeticise rapid şi, în cele din urmă, găsise o explicaţie pentru cele întâmplate, una logică şi mulţumitoare: preotul din Rattanâ. Bărbatul acela musculos, cu ochii din care ţâşneau fulgere, cu pielea brună şi părul întunecat, cu barba rasă neîndemânatic, purtând mereu o sutană preoţească ponosită – fără potgalţ alb pentru că i se interzisese să practice serviciul divin –, bărbatul acela o răzbunase. Oricine i-ar fi ştiut povestea i-ar fi dat dreptate – îşi spusese Giuseppina. Întregul Milano era la curent cu întâmplările al căror protagonist era preotul răspopit din Rattanâ. Odată, conductorul tramvaiului refuzase să-i dea bilet şi îi ceruse să se dea jos. „Eu cobor, a spus atunci preotul, dar tu tramvaiul nu-l mai mişti de aici.” Şi aşa a şi fost: tramvaiul s-a blocat pe şine şi a fost tractat la depou. Altădată, s-a întâmplat ca un hoţ să taie câţiva copaci de pe un petic de pământ pe care preotul din Rattanâ îl deţinea în apropiere de piaţeta Loreto. Omul avusese nevoie de lemne de foc şi îşi justificase astfel gestul: „La urma urmei, preotul e bogat şi nu are nevoie de copacii ăştia.” Când o cunoştinţă l-a informat pe preot despre cele întâmplate, acesta a exclamat: „Duceţi-vă la el şi-i spuneţi să facă bine ca, din copacii pe care mi i-a furat, să-şi construiască coşciugul.” Şi, într-adevăr: hoţul a căzut la pat lovit de febră şi în câteva zile a murit.

Iar ei ce-i spusese preotul din Rattanâ? „Nu vei avea parte de o viaţă uşoară. Vei vedea culoarea propriului tău sânge înainte de vreme. Vei fi părăsită de cei dragi. Unul dintre ei însă te va răzbuna şi te va salva.”

În schimb, Cesare nu se mai gândea deloc la Enrico

Pessina; pentru el, violatorul surorii sale parcă nici nu existase.

Era într-o duminică de iulie. Soarele strălucea pe cer, însă aerul proaspăt adus de adierea vântului din nord îi mângâia cu delicateţe pielea. Era vară, vara care rămâne în privire şi în amintiri, cea după care tânjeşti atunci când ceaţa şi frigul pun stăpânire pe oraş: zborul rândunelelor, stoluri de porumbei care par să-şi schimbe culoarea în văzduhul cristalin, dialoguri melodioase şi vesele între clopoţele bisericilor din cartier, voci de copii, oameni în straie de sărbătoare, chipuri senine, arome de bucate alese care se simt chiar şi de la ferestrele caselor mai sărăcăcioase.

Rufele întinse dis-de-dimineaţă în curtea din spatele spălătoriei se uscaseră şi emanau un miros plăcut, curat. Cesare le-a strâns una câte una, împăturindu-le cu grijă şi punându-le în ordine pe stelajele rezervate albiturilor spălate. Lucra la bustul gol, cu o seninătate ieşită din comun, în vreme ce soarele îi încălzea umerii, iar aerul proaspăt îl revigora. Muşchii frumos desenaţi îi zvâcneau la fiecare mişcare pe sub pielea bronzată. Nenumărate albine continuau să bâzâie netulburate în jurul inflorescenţelor de pe pajişte, aşezându-se când şi când, liniştite, pe câte o corolă. Părul negru, înfoiat şi ondulat, îi aluneca pe frunte, iar el şi-l aranja din când în când trecându-şi degetele prin el. Era liniştit şi fericit.

Când a terminat de aranjat rufele, Cesare a închis poarta mare a spălătoriei răsucind de patru ori cheia în încuietoare şi a traversat strada, îndreptându-se spre o vilişoară destul de elegantă, situată la vreo sută de metri distanţă. Trebuia să-i predea cheile patroanei.

A bătut de două ori, dar nu i-a răspuns nimeni. A apăsat clanţa şi uşa s-a deschis, dezvăluind privirii un mic coridor cufundat în penumbră, din care se pătrundea în sala de

prânz şi în bucătărie. Clarobscurul casei, cu care ochii băiatului s-au obişnuit treptat, îi conferea un sentiment de pace şi belşug, o impresie de împăcare şi siguranţă. Se simţea o aromă de mirodenii şi alimente necunoscută lui până atunci. Într-o latură a zărit scara care ducea la etaj şi a prins curaj.

— *Signora,* a ridicat el vocea. Sunt Cesare.

A auzit un zgomot confuz de paşi şi, în cele din urmă, văduva s-a arătat pe palierul de sus al scării, mărginit de un parapet din fier forjat pe care era fixată balustrada de lemn lucios, închis la culoare.

— Ce e? a întrebat femeia.

— Cheia, a răspuns băiatul, privind în sus şi întinzând mâna cu cheia spre ea.

Femeia a izbucnit într-un hohot de râs:

— Ai impresia că dacă mi-o întinzi de acolo, eu pot să ajung la ea?

— Nu, dar...

Fusese cuprins brusc de o stare de confuzie, copleşit de imaginea ei de femeie adevărată şi atrăgătoare, ce reprezenta pentru el o ţintă supremă şi imposibil de atins.

— Ai încuiat bine? a vrut ea să se asigure.

— Am cheia aici, a răspuns el, arătându-i dovada.

Îi zâmbea, amuzată de tremurul din vocea lui şi de starea de stingherea lă care pusese stăpânire pe el.

— Nu te-am întrebat dacă ai cheia, l-a înţepat pe un ton vesel, ci te-am întrebat dacă ai încuiat bine.

Vocea îi era caldă, muzicală, plină de viaţă.

— Am încuiat, a confirmat Cesare, aparent îmbufnat, trădat însă de vocea care i se pierdea din cauza uscăciunii din gât.

— Hai, vino sus.

O măgulea stupefacţia băiatului în faţa imaginii ei şi îi plăcea să se joace cu candoarea lui de pe poziţia sa relativ

superioară de stăpână şi totodată de sclavă a forţei masculine pe care el o emana, a tinereţii vijelioase ascunse dincolo de încântătoarea stângăcie şi de expresia lui infantilă.

— Eu? s-a crucit el.

— Da, tu. Hai odată! La urma urmei, e duminică şi pentru tine, nu-i aşa?

Nu era niciun echivoc în cuvintele femeii.

Cu paşi şovăitori, Cesare a început să urce treptele spre palierul de unde văduva continua să-l fixeze cu privirea. La cea de-a patra s-a împiedicat. Ea a izbucnit într-un hohot nestăpânit de râs, iar el s-a ruşinat la fel de tare ca atunci când se visase gol-puşcă în mijlocul unei mulţimi.

— Ei, na! a exclamat, recăpătându-şi echilibrul.

În clipa aceea o ura pe femeia îmbrăcată numai în furou care îl lua peste picior.

— Vino, *bambin,* l-a îndemnat ea din nou.

Furoul din batist alb lăsa vederii mai mult decât ar fi trebuit să ascundă. Braţele şi gâtul îi erau dezgolite, la fel ca şi pieptul, până la crăpătura sânilor; pielea părea moale şi luminoasă în penumbra încăperii. Cesare adulmeca lacom mirosul femeii, acelaşi pe care-l simţise când intrase în casă: un amestec de mirodenii, hrană, glicină şi primăvară.

Când au ajuns faţă în faţă, ea i-a luat cheia din mână, agăţând-o într-un cui, laolaltă cu altele.

— Vino, *bambin,* a repetat, zâmbindu-i, parcă pentru a-l asigura că de data aceasta îl lua în serios.

Cesare a urmat-o în dormitorul mobilat cu piese severe şi masive, iluminate slab de puţinele raze de soare care reuşeau să se strecoare printre persiene. Ea continua să-l fixeze cu ochii săi negri şi mari, în vreme ce el părea hipnotizat de picăturile de transpiraţie pe care le zărea răsărind în zona decolteului ei larg, ce lăsa vederii aproape

toată partea superioară a sânilor.

Văduva a râs cu maliţiozitate.

— Hei, la ce te uiţi tu aici? La Peppino al meu? l-a întrebat chicotind.

Cesare şi-a dat seama abia în clipa aceea că în locul unde se îmbinau sânii, drept la mijloc, trona fotografia miniaturală a răposatului şi mărinimosului ei soţ.

— Nu mă uitam la nimic, s-a apărat el rămânând nemişcat, în vreme ce turul pantalonilor i se umplea de o virilitate intensă.

— Acum, pe Peppino o să-l punem în sertar.

Cu un gest natural, dar respectuos, ca al copilelor care îşi scot înainte de culcare medalia primită în ziua confirmării, văduva a depus vestigiul în sertarul noptierei.

— Te deranjează? l-a întrebat apoi.

— De ce să mă deranjeze?

Cesare roşi brusc, violent.

— Eşti frumos, i-a murmurat ea, prinzându-i faţa între palmele ei moi şi calde. Apoi a adăugat: Dar probabil că eşti şi bun.

— Nu ştiu.

Nimeni nu-i mai spusese până atunci că era frumos sau bun. Sau, cine ştie – şi-a zis poate că i-o fi spus-o cineva pe vremea când era de-o şchioapă, dar trecuse atât de mult timp de atunci, încât nu-şi mai aducea aminte nimic. Şi, pe urmă – a continuat el în gând –, ce sens avea ca un bărbat să fie frumos sau bun? Un bărbat trebuia să fie bărbat şi-atât!

— Mă crezi pe cuvânt?

Femeia a tras din conciul înfoiat prins la spate două beţe de baga, iar părul său blond şi fin i s-a revărsat pe umeri, încadrându-i chipul şi făcând-o să pară mai tânără, mai atrăgătoare, mai feminină.

— Dacă vă face plăcere...

Nu avea importanţă ce spunea sau ce gândea ea. În clipa aceea, el oricum era mulţumit.

— Ai putea să-mi vorbeşti cu „tu”.

L-a sărutat uşor pe colţul gurii, mângâindu-i apoi cu propriile buze sprâncenele, urechile şi gâtul, făcându-l să se încordeze ca un arc, ameţit şi confuz.

— Dacă aşa vreţi...

Continua să stea nemişcat, rugându-se în gând să nu-l trezească nimeni din visul acela în care el, adolescent, era pe cale să devină bărbat.

— *Mamma mia!* a exclamat ea trecându-şi mâna peste turul pantalonilor lui. Oare marfa de preţ pe care o ascunzi aici e toată a ta?

— Dar eu...

Rămăsese fără cuvinte.

— Ia lasă-mă să văd dacă am dreptate.

A început să-i descheie nasturii având expresia mamei care nu dă crezare justificărilor propriului copil. I-a descheiat, unul câte unul, până când sexul băiatului, eliberat în sfârşit din strânsoare, a ţâşnit maiestuos în sus, aproape vibrând. Picăturile de sudoare din despicătura sânilor femeii se multiplicaseră.

— *Santa Madonna!* a exclamat ea din nou. Poţi spune ce vrei, de sănătate însă văd că nu duci lipsă.

L-a dezbrăcat la piele, apoi şi-a dat şi ea jos furoul de batist alb. Între picioare a simţit o plăcere umedă de care abia dacă-şi mai amintea. Oare să fi fost vina celor câtorva ani de singurătate? s-a întrebat. Nu, şi-a răspuns imediat, era o senzaţie complet nouă. Continua să mângâie glandul erect al băieţandrului de parcă abia în clipa aceea descoperise sensul iubirii, bărbatul, lumea. Apoi s-a întins pe pat, trăgându-l pe Cesare peste ea; şi în poziţia aceea, băieţandrul continua să-şi păstreze rigiditatea.

— Trebuie să împingi, *bambin.*

Câteva secunde mai târziu a simţit glandul lui congestionat făcându-şi loc prinţe labiile sale umede.

— N-o să-ţi fac rău? a întrebat-o cu îngrijorare inocentă.

— Împinge, *bambin.* Cât despre mine, voi încerca să supravieţuiesc.

Îi venea să plângă gândindu-se la emoţionanta precauţie a băieţandrului. Pe vremea când trăia, bărbatul ei nu obişnuia niciodată să bată înainte de a intra, şi nici nu-l preocupase vreodată dacă ceea ce făcea cu ea în pat îi stârnea vreun sentiment: nici măcar în noaptea nunţii.

— Aşa?

Cesare penetra prima femeie din viaţa sa cu lentoarea surprinzătoare şi tactul unui amant versat.

— O, da, *bambin,* aşa.

Plângea de emoţie, de duioşie, de o plăcere niciodată cunoscută până atunci, în timp ce băiatul îi sorbea lacrimile, îi frământa buzele şi îi căuta cu limba sfârcurile întărite, mângâindu-i umerii, apoi pe şolduri şi mai jos, între coapse, descoperind puţin câte puţin semnificaţia sexului în femeia pe care o poseda şi al cărei prizonier era.

— Să continui?

Era dulce, delicat în vâltoarea furioasă a sexualităţii sale, domolită de respectul pentru cea care în clipele acelea îi desluşea noile orizonturi ale cunoaşterii propriei persoane.

— Cât vrei tu, *bambin.*

L-a lăsat să se manifeste după pofta inimii în primul ritual de împerechere din viaţa sa, iar el s-a dovedit în continuare suav, prudent şi respectuos, chiar şi atunci când, ajuns la apogeu, a avut senzaţia unei explozii violente în cap şi în pântece, care a părut să-i răscolească însăşi esenţa vieţii, sorbindu-i o parte din ea.

— Asta e?

— Ce anume, *bambin?*

— Dragostea.

Era încă acolo, înăuntru, sprijinindu-se în mâini deasupra ei de teamă să n-o strivească sub greutatea sa; apoi a început să-i mângâie chipul frumos scăldat de lacrimi şi sudoare, şi iluminat de plăcerea trăită.

— Asta aş vrea să aflu şi eu, *bambin.*

În timp ce se îmbrăca, femeii i-a trecut prin minte să-l întrebe dacă o făcuse într-adevăr pentru prima dată. Cu câteva minute mai devreme fusese încredinţată că aşa stăteau lucrurile, dar în clipa aceea nu mai ştia ce să creadă: băieţandrul din faţa sa, cu forţa, delicateţea şi hotărârea sa, o înfricoşa şi o domina. A încercat chiar să se justifice.

— De când am rămas văduvă, aceasta a fost prima dată, a spus, făcându-şi de lucru cu beţele de baga.

Cu stângăcie, căuta să redea înfăţişării sale un aspect decent.

— Regretaţi?

Băieţandrul părea acum un cadet de Gasconia străduindu-se să repare o gafă.

— Nu, i-a răspuns ea surâzând. De ce ar trebui să regret?

— Nu ştiu. Şi eu... şi pentru mine a fost prima dată. Se îmbrăcase şi acum se simţea el în inferioritate.

— Mai bine cu mine decât cu o târfă de stradă, a spus ea cu amărăciune în glas.

Cesare nu a înţeles aluzia.

— Nu-mi place să vă aud vorbind aşa.

— Aş putea să-ţi fiu mamă.

A scos un oftat atât de profund, încât a părut un geamăt.

— Nu, s-a opus el. Asta nu.

Ea nu a înţeles dacă băiatul se arătase atât de contrariat din cauza mamei, din cauza ei sau din cauza amândurora.

— Las-o baltă.
— Trebuie să vă cer iertare?
— Acum? În clipa asta? l-a întrebat ea, redevenind brusc veselă, jovială. Apoi l-a sărutat apăsat pe obraz şi a continuat pe acelaşi ton: Ai fi putut evita bacanala asta şi nu mai erai nevoit să-ţi ceri iertare. Of, pentru ce vrei să-ţi ceri iertare, din moment ce eu am fost capul răutăţilor? Totuşi – a concluzionat văduva, recăpătându-şi deodată expresia serioasă şi autoritară –, trebuie să stabilim bine un lucru: totul s-a terminat aici. Ne-am înţeles?

Pe cât de hotărâtă era să pună capăt poveştii, pe atât de puternică era dorinţa de a izbucni în plâns, de a i se arunca din nou în braţe şi de a o lua de la capăt în clipa următoare.

— Ne-am înţeles, *signora,* a răspuns el, supus.
— Acum du-te acasă. Iar mâine dimineaţă încearcă să ajungi la timp la slujbă.

Băieţandrul ieşi, iar femeia se aruncă înapoi în pat, îmbrăţişând aşternuturile care îi mai păstrau încă mirosul, urmele şi amintirea gingăşiei lui virile.

În duminica aceea de iulie, Cesare trăia o stare de beatitudine cum nu-l mai încercase niciodată: nu simţea nici foame, nici sete şi nici nu era în căutare de distracţii; era mulţumit cu el însuşi. Amintirea primei experienţe de dragoste îi umplea viaţa în întregime. Peste măsură de bucuros, a început să înainteze lovind cu piciorul o conservă goală găsită pe marginea drumului; a abandonat-o abia când din capătul opus al străzii au început să apară alţi trecători, ca să nu pară un copilandru.

În faţa locandei *Osteria della Frasca* l-a zărit pe Riccio, îmbrăcat în straiele de duminică, stând de-a-ndăratul pe un scaun, cu braţele sprijinite de spătar şi cu basca pe cap. Părea că doarme. Cesare a încercat să treacă pe

lângă el şi să-şi continue drumul numai în compania propriei sale persoane, însă prietenul său, care în realitate cerceta împrejurimile cu coada ochiului, i-a surprins manevra.

— Trebuie să stăm de vorbă, i-a spus. Apoi s-a îndreptat de spate, i-a privit scrutător chipul, ca şi cum atunci îl vedea pentru prima dată şi l-a întrebat mirat: Ce-ai făcut?

— Nimic, de ce mă-ntrebi?

Şi-a pipăit obrajii, căutând ceva neobişnuit.

— Ai aerul unuia care a câştigat la loterie, i-a mărturisit Riccio.

— Şi cum arată unul care a câştigat la loterie?

— Are o faţă exact ca asta pe care o scoţi tu acum la înaintare.

— Eşti mare coţcar tu, Riccio.

Lăsase să-i transpară pe faţă sentimentele, iar asta îl îngrijora. Nimeni nu-l învăţase în mod special cum să se comporte în anumite situaţii, însă era convins de un lucru: există unele lucruri pe care un bărbat adevărat nu trebuie să le împărtăşească nici celui mai apropiat prieten al său.

— Ce vrei de la mine? l-a întrebat.

— Să-ţi vorbesc, i-a repetat sec celălalt.

— Păi, hai, vorbeşte, l-a invitat Cesare.

— Nu aici, i-a spus Riccio pe un ton prudent, conspirativ.

— De când ai devenit atât de dificil?

Locanda *della Frasca* fusese ¿întotdeauna locul întâlnirilor secrete.

— Vino.

Riccio s-a ridicat şi a luat-o pe via Vetraschi, urmat de Cesare, care alesese să-i dea ascultare ca să evite discursul justificativ necesar pentru a fi singur. Au ajuns în capătul străzii şi şi-au continuat drumul pe o cărare ce tăia câmpul: o explozie de înflorescenţe galbene şi albastre pe un fond de verde-matur care, dincolo de ultimele case ale

periferiei, se întindea cât vedeai cu ochii. Cesare se simţea uşor, încercat de dorinţa irezistibilă de a zbura; era aproape convins că, dacă ar fi încercat s-o facă, ar fi reuşit să se ridice câţiva centimetri de la pământ.

Riccio a rupt un fir de iarbă şi l-a muşcat, savurându-i gustul dulceag. A spus:

— O persoană cu care am făcut cunoştinţă caută doi tipi descurcăreţi pentru o slujbă.

— Şi m-ai făcut să merg câţiva kilometri ca să-mi spui asta?

A zâmbit. Nicio extravaganţă nu ar fi reuşit să-i schimbe starea de spirit.

— Numai că e o slujbă aparte, a precizat celălalt, accentuându-şi expresia şmecherească de pe chip şi pescuind dintr-un pachet ca un plic o ţigară „populară”. Cu ţigara în colţul gurii simţea că emană mai multă autoritate.

Ideea că trebuia să renunţe la starea de beatitudine de care se înconjurase îl irita pe Cesare. Însă de el depindea dacă să se implice sau nu în discuţie.

— Nu există slujbe aparte, a replicat. Există slujbe curate şi slujbe murdare.

Prinsese din zbor ideea din spatele cuvintelor lui Riccio. Soarele se îndrepta spre asfinţit, iar în jurul celor doi prieteni nu se auzea decât zumzetul molcom al câmpiei. Cesare s-a aşezat pe marginea unui fir de apă limpede. Din când în când, pe stradă apăreau trecători, în special bărbaţi, cu pălăria trasă pe ochi, mâinile în buzunare şi pasul târşâit al celui care şi-a petrecut duminica la cârciumă. Printre ramurile de dud mişunau păsări de toate felurile.

— E o slujbă a-ntâia, ascultă-mă pe mine, a insistat Riccio.

Trăgea cu o expresie dezgustată fumul acru al ţigării, care îi dădea curaj.

— Mai bine ai încerca să-mi spui despre ce e vorba, i-a replicat Cesare, adulmecând fărădelegea propunerii pe care urma să i-o facă celălalt.

Riccio a tuşit, apoi şi-a curăţat gâtul şi a mai tras un fum.

— E vorba despre un lucru nu prea voluminos, dar foarte preţios, pe care trebuie să-l luăm de undeva.

— Să-l luăm? a cerut precizări Cesare, fără să pară scandalizat.

— Să-l luăm şi să-l predăm cuiva. Plata la predare. Bani peşin. Cinci sute de lire de căciulă.

Apoi a răsuflat uşurat: până la urmă reuşise să-i spună tot.

— Cinci sute de lire înseamnă o căruţă de bani, a observat Cesare, înainte de a aprofunda, la rândul lui, semnificaţia unei sume atât de mari.

A făcut un calcul mental rapid. Cinci sute de lire însemnau şase luni de muncă, poate chiar un an. Cu cinci sute de lire ar fi putut face o mulţime de lucruri. Ar fi fost suficienţi bani încât să-i permită Elvirei să rămână acasă, să se odihnească şi soréi sale Giuseppina să renunţe la slujba istovitoare din pivniţa fabricii din via della Guastalla. Ar fi putut să-şi cumpere un costum şi o pereche de pantofi noi, poate chiar şi o bicicletă la mâna a doua, cu care să se ducă la Monza, unde însăşi regina pedala uneori pe aleile din parcul castelului regal. Ar fi putut să-şi ofere o perioadă de repaus, să se bucure de libertate şi să privească mai atent lucrurile din jurul său.

— Nimeni – a continuat el – nu-ţi dă cinci sute de lire pentru o muncă oarecare.

— Dar nu e o muncă oarecare, a obiectat Riccio.

— Vorbeşte clar. Ce trebuie să furăm?

— Păi, uite, cum să-ţi spun… Conţii Spada, cei din via Venezia, dau sâmbăta viitoare o recepţie. Masă şi dans.

Vor fi cu toţii la primul etaj. Mă urmăreşti?

— Cum să nu?

Era numai ochi şi urechi.

— Trebuie să sărim un gard. Joacă de copii. Apoi traversăm grădina, ne căţărăm până la etajul întâi, sărim peste pervaz şi intrăm în camera de lucru a contelui Spada. De acolo trebuie să prelevăm un mic tablou.

— Adică să-l furăm, vrei să zici.

Obişnuia să spună lucrurilor pe nume. Nu, printre alternativele asupra cărora meditase în scurta sa existenţă, furtul nu-şi găsise locul niciodată, dar nici nu fusese întru totul exclus. Codul său moral era preţios datorită clarităţii şi simplităţii sale. Nu riscul îl speria: tocmai îşi asumase de curând unul mult mai mare. Întrebarea era alta: oare rezultatul ar fi meritat? Probabil că cinci sute de lire nu i-ar fi schimbat cursul existenţei; aceasta era dilema.

— Da, să-l furăm, a confirmat Riccio, înfruntându-i privirea. Ce, te-ai speriat?

— Nimic nu mă sperie, a răspuns Cesare cu hotărâre în glas.

— Şi atunci?

Cum era oare cu putinţă – s-a întrebat Riccio – ca băieţandrul acela să se înconjoare mereu de atâta mister?

— Trebuie să mă gândesc. O să-ţi dau un răspuns. Şi s-a ridicat, îndreptându-se spre casă.

Când a ajuns acasă, Cesare a găsit focul din vatră stins, bucătăria pustie şi masa nepregătită, în vreme ce fraţii cei mici se jucau încă prin curte, deşi era ora cinei. S-a dus în camera mamei şi a găsit-o pe Elvira culcată pe o parte în patul matrimonial. Femeia şi-a desprins privirea de la tabloul-fotografie din ziua nunţii, l-a privit în tăcere şi i-a adresat un zâmbet stins. Respira cu greutate. Străduindu-se să nu pară alarmat, Cesare s-a aşezat lângă ea, pe

stinghia patului: nu o văzuse niciodată culcându-se înainte de ora obişnuită.

— Te simţi rău? a întrebat-o cu o urmă de compasiune în voce.

— N-am nimic.

A întins mâna ca să-l mângâie pe obraz, însă nu a avut forţa să-şi ducă gestul la bun sfârşit.

— Crezi că e nevoie să cerem ajutorul cuiva?

Nu a rostit cuvântul „doctor” pentru că ar fi însemnat să admită gravitatea situaţiei şi să-şi asume un efort financiar mult peste puterile lor.

— Asta ar mai lipsi, a răspuns înspăimântată Elvira, intuind gândurile fiului său.

— Mâine o să te simţi mai bine.

De câtva timp, maică-sa nu mai era femeia dârză de odinioară. Cesare o observase cu atenţie în ultimele zile, în timp ce pregătea masa de seară – era mai trasă la faţă, gesturile îi erau lente şi vlăguite, buzele zăvorâte într-o tăcere impenetrabilă şi ochii stinşi, încercănaţi de oboseală.

— Da, mâine mă voi simţi cu siguranţă mai bine, a admis femeia ca să-i facă pe plac şi să-l liniştească. Dacă ţi-e foame va trebui s-o aştepţi pe Giuseppina. Eu, în seara asta, nu am poftă de mâncare.

— Pot să-mi gătesc singur şi aş putea face ceva de mâncare şi pentru cei mici, s-a oferit Cesare.

Privirea mamei a devenit brusc severă.

— Asta e treabă de femei, i-a reproşat. Tu eşti bărbat. Şi trebuie să ai conduita unui bărbat. Tatăl tău era un adevărat bărbat, atât de puternic, încât putea crăpa cărămizi cu pumnul. Ah, dacă n-ar fi fost nenorocirea aceea care să ni-l ia…

Şi-a trecut dosul palmei peste pleoape, ştergându-şi câteva lacrimi invizibile: până şi ochii îi secătuiseră.

— Ce s-a întâmplat, *mamm?* a întrebat-o băiatul.

— Ţi-am spus că sunt obosită.

— Totuşi, dincolo de oboseală – a continuat el s-o chestioneze dincolo de oboseală ce e?

Ea a schiţat un zâmbet obosit.

— Ei, cum le ştii tu pe toate! Nimic nu-ţi pot ascunde. Tu ai ochi care văd departe, băiete.

— Ce s-a întâmplat, *mamm?*

— S-a întâmplat că astăzi i-am dus lui madam Martinelli toate rufele şi lenjeria pe care mi le dăduse la spălat, a început să povestească Elvira, rostind cuvintele lent, cu vocea pierdută, venită parcă de departe.. O ştii, nevasta bijutierului de la Carrobbio… Uite-aşa, chiar ea. Cu soarele arzător şi cerul limpede de astăzi, am reuşit să le spăl şi să le usuc în timp util. Eram mulţumită, pentru că urma să-mi plătească spălatul pe toată luna. În schimb, ea a avut multe obiecţii şi mi-a aruncat în faţă toate rufele, urlând. N-a vrut să-mi plătească nicio centimă, şi acum trebuie să i le spăl pe toate din nou.

— Nu e nevoie să faci asta, *mmm.*

A mângâiat-o pe frunte şi i-a zâmbit. Dacă şi-ar fi dat frâu liber furiei care fierbea în el, n-ar fi făcut decât să înrăutăţească lucrurile. O cunoştea bine pe madam Martinelli, o creatură ignobilă, ţâfnoasă şi arogantă, încercată de o plăcere sadică atunci când îi obidea pe cei săraci, fără apărare; îi ţinea minte tonul dispreţuitor cu care i se adresa Elvirei şi mulţumirea haină ce i se citea pe faţă atunci când găsea motive să nu-i plătească nici măcar acele câteva centime pe care i le datora pentru spălatul lunar al rufelor.

— Cum adică, nu e nevoie? a întrebat Elvira.

— Riccio a făcut rost de o slujbă suficient de bănoasă, încât să ne permitem să nu te mai chinui cu spălatul rufelor.

De vreme ce avea o motivaţie, era pregătit să facă orice.

— Tu eşti un băiat de nădejde, a murmurat ea. Şi vei fi şi un bărbat de nădejde, la fel ca tatăl tău.

Cesare s-a abţinut s-o contrazică pentru că era mult prea trudită, mâhnită şi, probabil, bolnavă. A dat din cap în semn de încuviinţare, însă în realitate nu era de acord cu ea. În felul său, poate că era într-adevăr un băiat de ispravă, însă cu siguranţă că aspiraţiile sale nu erau să devină un bărbat de nădejde, aşa cum fusese tatăl său.

Dimineaţă, la ora cinci, când Cesare s-a trezit ca să se ducă la slujbă, a observat că patul mamei era gol, dar aranjat cu scrupulozitate. Instinctiv, a interpretat acel semn în mod pozitiv: din moment ce plecase la spălătorie înainte de răsăritul soarelui, însemna că Elvira învinsese răul, şi că înfăţişarea ei alarmantă din seara precedentă se datorase oboselii şi umilinţei pricinuite de madam Martinelli. Ar fi putut presupune şi că mama hotărâse să ducă boala pe picioare, însă Cesare a preferat să aleagă ipoteza cea mai optimistă.

Pe drumul spre Crescenzago nu a adus nicio clipă vorba despre propunerea lui Riccio din ziua precedentă, şi nici prietenul său nu i-a cerut vreun răspuns: ştia foarte bine că atunci când Cesare avea să hotărască într-un fel sau altul, va afla.

La spălătorie, văduva s-a dovedit fidelă promisiunii făcute în ziua precedentă, comportându-se ca şi cum nu se întâmplase nimic între ei. La rândul său, băieţandrul a avut o atitudine bărbătească, nimic din expresia şi conduita sa netrădând emoţii sau stări sufleteşti străine de obligaţiile de la locul de muncă.

Pe înserat, când a aranjat ultimele piese de lenjerie pe stelaj, întâlnindu-se apoi cu Riccio la poarta spălătoriei, a observat că luminile vilei erau deja aprinse; în seara aceea

însă nu mai avea prilejul s-o vadă pe patroană, întrucât în timpul săptămânii cheile i le ducea cea mai în vârstă dintre spălătorese.

Când a ajuns în curtea casei coloniale era singur: Riccio o luase înainte, refuzând să facă vreun popas pe drum, nici măcar cât să bea apă. Augusto, frăţiorul său de opt ani, îl aştepta în pragul bucătăriei şi, când l-a zărit, i-a alergat în întâmpinare.

— Mama! a strigat el, răsuflând cu greutate.

— Ce e cu mama?

Îndoielile, temerile şi remuşcările i-au năvălit brusc în minte.

— Mama e la spital. Giuseppina e cu ea, a spus fratele mai mic, cu simplitatea sintetică a copiilor.

— Cum adică la spital?

— La spital, a repetat copilandrul, desfăcându-şi braţele în semn de neputinţă, descumpănit de întrebarea celuilalt.

— Şi copiii?

Se referea la mezini.

— Sunt în casă. Acum mănâncă. După aceea îi bag în pat, la culcare.

Roiuri de ţânţari zumzăiau fără încetare.

O femeie s-a apropiat de Cesare, ducând o legătură voluminoasă.

— Avea febră mare, i-a explicat ea, referindu-se la Elvira. Bătea câmpii – a continuat –, spunea lucruri fără sens şi a început să delireze. Ştii şi tu: că dacă nu ai ce trebuie ca să chemi doctorul – şi a făcut un gest semnificativ frecându-şi degetul mare şi arătătorul mâinii drepte –, nu vine nimeni să te vadă. Aşa că Tonino s-a dus tocmai până în Porta Venezia şi a chemat asistenţa sanitară publică.

— Au fost bolnicerii aici?

În dialect li se spunea *galoppini:* erau brancardieri care

împingeau pe străzi o năsălie montată pe patru roţi de fier învelite în cauciuc turnat. Alcătuiau serviciul de prim ajutor al sărăcimii: Cesare se intersectase de multe ori pe străzi cu acei mesageri ai suferinţei, care transportau – cât de repede puteau cu forţa şi rezistenţa lor fizică – bolnavii către spital. Îşi amintea limpede de giulgiurile mizere în care erau depuse persoane lovite de ictus, doborâte de boli cronice sau de accidente; i-a trecut prin faţa ochilor imaginea limbilor de pânză fluturând în aer, asemenea unor drapele ale deznădejdii.

— Nu, s-a întâmplat la spălătorie.

— Ce s-a întâmplat?

— A leşinat. Apoi şi-a revenit, dar noi am considerat de cuviinţă să chemăm brancardierii ca s-o ducă la Ca’ Granda.

Era spitalul vechi al oraşului, iar cei conştienţi că nu sunt nemuritori aveau încă mare încredere în instituţia aceea unde, în afara faptului că aveau şanse să se vindece, puteau dormi într-un pat cu lenjerie curată, puteau mânca de trei ori pe zi şi îşi regăseau pacea întru Dumnezeu pentru că se spuneau multe rugăciuni.

— Aţi făcut bine. Vă mulţumesc. Dacă veţi putea, mai aruncaţi din când în când un ochi la copii, a rugat-o, ştiind că oricum cel puţin o femeie din vecini avea să-i supravegheze pe cei mici până când el sau Giuseppina se vor fi întors acasă.

— Nu-ţi face griji pentru asta, l-a asigurat femeia, întinzându-i legătura voluminoasă pe care o ţinea în braţe. Uite, aici sunt albiturile doamnei Martinelli, nevasta bijutierului din Carrobbio. Mama ta vrea cu orice preţ tu să i le înapoiezi înainte să te duci la spital. Şi a mai spus să nu-ţi faci griji, pentru că la Ca’ Granda or s-o pună din nou pe picioare.

— Bineînţeles.

Cuprins brusc de furie, primul impuls al lui Cesare a fost să desfacă bocceaua şi să arunce albiturile în colbul din curte, însă a izbutit să se stăpânească.

— I le duc îndată, a continuat, fără ca pe chipul său plăcut şi limpede ca o oglindă să se întrevadă vreo urmă din sentimentele de răzbunare care îi clocoteau în suflet. Am eu grijă să pun lucrurile la punct.

A luat-o pe drumul folosit de cărăuşi ca să ajungă pe malul râului Naviglio şi, cu chipul schimonosit de dorinţa aprigă a răzbunării, a strâns cu mâna toată balega de cal pe care a găsit-o. A luat cearşafurile, perdelele şi feţele de masă brodate din legătura destinată lui madam Martinelli şi le-a mânjit cu murdăria de animal, al cărei miros îi era familiar, întrucât adunase de nenumărate ori de pe drumeaguri pe vremea când tatăl său îşi făcea de lucru cultivând un petic de pământ din apropiere.

Cesare a tras de mânerul de alamă de la poartă şi a auzit ecoul soneriei în apartamentul de la primul etaj al unei impunătoare case senioriale, în care locuiau câteva familii bogate.

La fereastră şi-a făcut apariţia o femeie care părea să fie camerista.

— Să ştii că sună şi dacă nu rupi mânerul, i-a strigat.

Cesare şi-a dat seama că fusese prea energic.

— Mie nu mi se pare că am tras de mâner atât de tare încât să-l rup.

— Data viitoare vei şti. Ia spune, ce vrei?

— Sunt băiatul Elvirei. Am adus albiturile pe care doamna Martinelli i le-a dat mamei la spălat.

— Cobor să le iau. Doamna chiar a întrebat de ele.

— Nu vă deranjaţi. Dacă îmi deschideţi poarta, urc eu. Mama mi-a spus să i le încredinţez direct doamnei Martinelli.

Luată prin surprindere, femeia a ezitat câteva secunde,

apoi s-a hotărât.

— Fie, a răspuns.

Şi a acţionat dispozitivul mecanic care permitea deschiderea porţii din casă.

Ajuns pe palier, Cesare a constatat că era aşteptat de aceeaşi femeie care, de aproape, părea mai degrabă un gardian decât o cameristă.

— Dă-mi-le mie, i-a zis pe un ton aproape poruncitor.

— V-am spus adineauri că trebuie să-i înmânez personal marfa doamnei Martinelli, i-a replicat băiatul, cu o voinţă de neclintit întipărită pe chip.

— Iar mie doamna mi-a spus că nu are timp de pierdut cu tine.

Uşa era deschisă suficient de mult cât să se vadă, dincolo de holul de la intrare, covoare valoroase, mobilier de epocă, perdele groase şi plante ornamentale.

Băiatul a îmbrâncit-o pe femeie, s-a repezit ca o furtună pe uşă, a dezlegat uriaşa boccea şi, ţinând-o de două colţuri, a desfăşurat-o cu o zvâcnitură, împrăştiind bălegarul de cal pe pereţi şi până în colţurile elegantului salon. Încăperea a căpătat brusc o imagine deplorabilă şi un miros fetid: balega ajunsese pe toată pardoseala de marmură albă, pe covoare, pe perdele, pe măsuţele elegante şi mobilierul de epocă. Servitoarea a început să urle de deznădejde, în vreme ce stăpâna casei, venită într-un suflet să vadă ce se întâmpla, s-a holbat incredulă la imaginea dezastrului din salon pentru o clipă, iar în următoarea, s-a prăbuşit pe pardoseală, leşinată.

— Eu mi-am făcut datoria, a spus Cesare zâmbind maliţios şi făcând o plecăciune batjocoritoare.

Camerista nu ştia ce să facă mai întâi: să găsească sticluţa cu săruri pentru stăpână sau să cheme garda de stradă. În timp ce îşi rotea descumpănită privirea de jur-împrejur, Cesare Boldram s-a făcut nevăzut.

I se părea că uriaşa încăpere boltită în care pătrunsese era fără sfârşit. Puţinele becuri din interior, atârnate de cabluri electrice împletite şi prevăzute cu abajururi de metal smălţuit de un alb incert, răspândeau o lumină chioară de-a lungul interminabilului coridor mărginit de două rânduri de paturi de fier. În aer plutea o mixtură de mirosuri – urină, medicamente, cloroform –, al cărei rezultat era un indescifrabil damf de boală. Ferestrele cu arcade erau camuflate cu draperii grele, de culoare neagră.

Venind din celălalt capăt al coridorului, maica Teottima înainta şchiopătând, pentru că avea un picior mai scurt din naştere. Probabil că acea eroare a naturii îi influenţase alegerea mai mult decât vocaţia religioasă, care se manifestase brusc şi plenar după ce constatase că toţi băieţii de vârsta ei, amorezaţi de ea văzând-o la fereastră, încetaseră să-i mai vorbească după ce se întâlniseră cu ea faţă în faţă. Era un stigmat de care nu se putea lepăda nici în confesional, pentru că nu ştia ce păcat era nevoită să ispăşească. Odată cu trecerea timpului, nu mai rămăsese decât o vagă nelinişte care îi apăsa pe suflet. Ajunsese să şchiopăteze aproape cu eleganţă, imperceptibil, aşa cum înainta şi acum spre Cesare, înveşmântată cu rasa sa monahală albă, mirosind a camfor, în vreme ce crucifixul de bachelită cu figura de argint a lui Iisus Hristos răstignit îi pendula la piept.

— Domnul fie lăudat, a rostit ea pe un ton scăzut.

— Laudă numelui Său, i-a răspuns băiatul.

— Nu ai voie să stai aici, ştiai asta?

— O caut pe mama, a replicat Cesare pe un ton ferm.

— Există un orar de vizite, a ripostat cu blândeţe sora. Acum e noapte.

Avea un chip străbătut de riduri dese, ochi mici şi rotunzi, dar inexpresivi, iar pe cap purta o scufie albă.

— Se numeşte Elvira, a continuat Cesare. Elvira Colombo, văduvă Boldrani. Brancardierii au adus-o aici după-amiază. Sau poate spre seară, a precizat apoi, calculând mental timpul de care ar fi avut nevoie sanitarii ca să împingă cotiga din Porta Venezia până la spălătoria din Porta Ticinese şi de acolo până la Ca' Granda.

— Acum e târziu, i-a amintit din nou sora, dar pe un ton compătimitor.

— Trebuie s-o văd.

Nu ridicase vocea, nu implorase, însă din acele câteva cuvinte se înţelegea limpede că nimeni nu l-ar fi putut împiedica să-şi vadă mama.

Călugăriţa, care nu ar fi cedat nici unei izbucniri violente, nici rugăminţilor înlăcrimate, s-a dat brusc într-o parte, lăsându-l să treacă.

— Sora ta e acolo, cu ea, i-a spus.

Deblocaseră situaţia în câteva clipe şi în puţine cuvinte, fără ca băiatul să i-o ceară în mod direct şi fără ca femeia să fi cedat în mod explicit.

Cesare se îndreptă cu paşi hotărâţi spre capătul coridorului, scrutând prin clarobscurul încăperii fiecare pat de pe ambele laturi, ascultând vaietele bolnavilor, strigătele de ajutor, blestemele rostite cu glas înfundat şi chiar câte o înjurătură pe ici-pe colo.

Sora Teottima şi-a potrivit pasul cu al lui.

— Te conduc la mama ta.

În cele din urmă, a văzut-o. Elvira, cu capul sprijinit pe albul imaculat al pernei şi cu o cârpă înmuiată în apă şi oţet pe frunte, respira cu greutate, ţinându-şi ochii închişi.

La căpătâiul său era un taburet pe care stătea Giuseppina. Fata a simţit pe cineva în spatele său şi s-a întors. Recunoscându-şi fratele, lacrimi tăcute au început să-i şiroiască pe obraji.

— Tocmai a plecat preotul, a murmurat ea.

— Preotul? Ce să facă preotul aici?

Ştia foarte bine răspunsul.

— Pentru sfântul maslu.

Cesare îşi îndreptă atenţia către măicuţa care îşi făcea de lucru în jurul unei casolete de metal de pe noptiera pe care erau aliniate câteva flacoane cu medicamente.

— În spitalul acesta nu se poate chema şi un medic? Numai preotul? a apostrofat-o el.

Chipul soréi Teottima a părut că se încreţeşte şi mai rău şi că dispare sub scufia prea largă. Ochii săi mici oglindeau o compasiune nemărginită.

— Doctorul Baisini a vizitat-o de câteva ori până acum.

Nu avea intenţia să se justifice sau să se scuze, însă băieţandrul din faţa ei trebuia să afle că cel mai bun medic de la Ca’ Granda – cel mai bun din toate punctele de vedere, pentru că îngrijea în primul rând omul, şi abia apoi maladia de care acesta suferea – făcuse tot ce-i stătea în putinţă pentru mama sa.

— Şi ce a spus doctorul Baisini?

— A făcut deja tot ce s-a putut.

— Iar dumneata te-ai gândit că a sosit clipa intrării în scenă a preotului.

— M-am gândit la asta. Şi l-am chemat pe don Filippo.

— Preotul se cheamă pentru cei care nu mai au nicio şansă de vindecare.

Privirea îi era aridă, gura uscată şi fruntea scăldată de sudoare.

— Nimeni nu poate spune: persoana aceea se va vindeca. La fel cum nimeni nu se poate pronunţa zicând: omul acela va muri. Doar Dumnezeu, care ne-a dat viaţa, ne-o poate lua. Şi tot El ne-o poate reda, atunci când suntem pe cale să ne-o pierdem, dacă nu ne-a sosit încă ceasul. Dumnezeu e milostiv şi căile Domnului sunt infinite.

— Asta înseamnă că numai o minune o poate salva? a întrebat Cesare ca şi cum ar fi pronunţat o sentinţă. Pentru noi, ăştia săraci, Cel-de-Sus face puţine minuni!

— Nu huli, l-a avertizat sora Teottima. Faptul că noi ne aflăm acum aici, respirând şi uitându-ne unii la alţii, nu e oare o minune?

Brusc, devenise plină de forţă, hotărâtă şi sigură pe ea.

— Poate că da, totuşi mama trage să moară.

Percepea iminenţa sfârşitului pentru adorata sa mamă, dar pe chipul său nu se vedea niciun semn al suferinţei care-i schilodea sufletul.

— Ea e bolnavă şi trage să moară, a adăugat.

— Şi eu voi muri, dar nu pentru că sunt bolnavă, ci pentru că trăiesc. Şi aceasta este tot o minune, dacă

Dumnezeu îmi va primi la El sufletul, binecuvântându-l cu pacea cerească, în vecii vecilor. Mama ta are nevoie acum doar de rugăciuni; ele o vor ajuta fie că Domnul nostru va hotărî s-o mai lase printre noi, fie că va dori s-o ia la El, smulgând-o din oceanul de suferinţă al acestei lumi.

Vorbea ca o femeie cu o credinţă profundă, şi fără încrâncenarea fanaticilor. A întins mâna descărnată cu degete subţiri şi noduroase ca să îndrepte o cută a cearşafului şi a adăugat:

— Confortul şi medicamentele de care avea nevoie i-au fost oferite. Am aranjat locul acesta doar pentru ea. Pe bolnava care dormea aici am pus-o în pat cu o alta. Aici bolnavii sunt mulţi, iar paturile puţine. Uită-te în jurul tău: în multe dorm câte doi.

Femeia rostea adevărul: în câteva paturi se vedeau de sub pătură câte două capete, iar bolnavele dormeau pe o parte, ca să ocupe mai puţin loc.

— Iertaţi-mi nepoliteţea, a îngăimat Cesare.

— Două bolnave într-un pat e o nedreptate, ştiu bine, şi-

a reluat discursul sora Teottima, fără să-l ia în seamă, dar cum aş putea refuza pe cineva care suferă? Acum vă las şi mă voi preface că nu ştiu că sunteţi aici, fiindcă nu sunt permise vizite la ora aceasta. Voi însă să nu cumva să profitaţi de bunătatea mea.

Apoi s-a îndepărtat.

Cesare s-a întors spre Giuseppina.

— Trebuie să te duci acasă, să vezi de copii. O veghez eu pe mama.

Giusepinna s-a aplecat şi a atins cu buzele obrazul descărnat al mamei. A spus:

— Să-i schimbi compresa din zece în zece minute. Îi uşurează suferinţa.

— Aşa o să fac.

Cesare s-a aşezat pe taburet, în locul Giuseppinei.

— Ai să vezi că în curând o să-şi revină, a încercat ea să-l încurajeze.

— Voi face tot ceea ce trebuie făcut. Tu ai grijă de copii.

Giuseppina s-a întors şi s-a îndreptat cu paşi obosiţi şi resemnaţi spre ieşire, privind de câteva ori peste umăr înainte de a dispărea dincolo de uşă.

Cesare a privit de jur-împrejur, dezorientat: boala şi suferinţa erau acolo, lângă el, pe chipurile şi în vaietele pacienţilor, în mirosul şi în lumina aceea albăstruie. Trecuseră două secole de când intrase în vigoare interdicţia de a pune doi bolnavi în acelaşi pat, însă în cazurile de urgenţă regula era încălcată. Ca' Granda, spitalul milanezilor, avea o vechime de patru sute cincizeci de ani. Fusese înfiinţat special pentru cei săraci de Francesco Sforza şi de soţia sa, Bianca Maria Visconti, care încredinţaseră proiectul şi construcţia edificiului marelui arhitect al vremii Filarete, contra fabulosului salariu de douăzeci de florini pe lună.

De-a lungul secolelor, în spital fuseseră trataţi bolnavi

de ciumă, de sifilis, favus, pietre la rinichi şi multe altele; în timpul dominaţiei spaniole, în uriaşa curte interioară erau organizate jocuri cu mingea şi turniruri în onoarea Mariannei de Austria. Vreme de mai mulţi ani, aici avuseseră loc extragerile publice ale loteriei, iar în coridoarele lungi ale clădirii se sărbătorea anual carnavalul, cu festinuri şi ornamente luminoase, în timp ce printre paturi ciuguleau găinile şi păsările de curte.

Acum însă, lucrurile se schimbaseră: progresul se făcuse simţit şi apăruseră medici asemenea doctorului Carlo Baisini, supranumit „doctorul săracilor”, care impuseseră moralitatea, igiena şi spiritul umanitar ca clemente esenţiale ale actului medical. Minunile rămăseseră o prerogativă divină, iar interpretarea şi clasificarea lor erau relative – asta în cazul în care pacienţii nu preferau filosofia sorei Teottima.

Cesare a mângâiat mâna aspră a mamei şi dintr-odată a simţit deznădejdea singurătăţii. În popor se spunea că atunci când cineva ajungea la Ca’ Granda în cotiga trasă de brancardieri, speranţele lui de supravieţuire erau foarte mici. Cu toate acestea şi în ciuda cuvintelor măicuţei, care se încredea orbeşte în Providenţa divină, vorbind despre moarte ca despre un incident care se poate petrece oricând, băiatul continua să refuze ideea că era pe cale să-şi piardă mama. A privit cu atenţie simbolul spitalului brodat pe cearşaf, acelaşi pe care-l zărise şi la intrare: o porumbiţă ce ţinea în cioc o flamură pe care era scris mottoul: *Ave gratia plena.* O columbă. Iar Colombo era numele care li se dădea copiilor abandonaţi pe care spitalul îi îngrijea până la perioada înţărcării. Şi tot Colombo era şi numele de fată al mamei sale.

— Colombo, a spus, fără să-şi dea seama că gândea cu voce tare.

— Cesare, l-a chemat Elvira, cu voce limpede.

— *Mamm.* Cum te simţi?

Fusese o întrebare idioată, îşi dădea seama, însă alta nu-i venise în minte.

— De ce ai zis Colombo?

Părea că reînnoadă o discuţie întreruptă mai devreme.

— Pentru că am văzut columba brodată de pe cearşaf.

— Şi pe mine mă cheamă Colombo.

— Nu are importanţă, s-a îngrijorat el. Nu te mai gândi la asta, o să te obosească.

— De vorbă nu oboseşte omul niciodată. Eu mă numesc Colombo – a murmurat femeia, cu aerul că face o mărturisire –, la fel ca fiii acestui spital.

— E doar o întâmplare, *mamm.*

Devenise curios, însă n-ar fi vrut ca ea să-şi irosească puţinele forţe pe care le mai avea.

— Nu, nu e o întâmplare, a început ea să povestească, ca şi cum nu s-ar fi aflat într-un pat de spital, ca şi cum nu s-ar fi zbătut între viaţă şi moarte, ca şi cum ar fi avut suficient timp la dispoziţie ca să explice totul până la cele mai mici amănunte. Bunicul tău – a continuat cu o energie nebănuită – era un *fioeu de l'ospedaa,* un copil al spitalului. El, bunicul tău, a primit numele columbei spitalului Ca' Granda.

— Ce importanţă crezi că mai are asta acum pentru dumneata sau pentru mine, lasă, ai să oboseşti.

— Ba are importanţă, are importanţă, s-a împotrivit femeia, iar când o să obosesc îţi promit că mă voi opri. Mama lui, biata străbunică-ta, Dumnezeu s-o odihnească, era o ţărancă din Caravaggio care trăia de pe-o zi pe alta adunând frunze de dud pentru viermii de mătase din crescătoriile contelui Casaţi.

— Să-ţi schimb compresa de pe frunte? a întrerupt-o băiatul, încercând să-i distragă atenţia.

— Schimbă ce vrei tu, numai lasă-mă să vorbesc. Acest

conte Casaţi avea un fiu de vârsta însurătorii. Era un tânăr cât se poate de normal, cu excepţia faptului că avea un ochi uriaş, de bou. De altfel, lumea îi spunea *oecch de boeu.* Casaţi cel tânăr îşi ascundea diformitatea sub borul unei pălării uriaşe, care îi acoperea jumătate de faţă. Şi era un băiat bun la suflet, numai că nu se găsea nicio fiică de marchizi sau de conţi dispusă să-l ia de bărbat.

— Nu vrei să te odihneşti? a încercat din nou Cesare. A luat o cană de aluminiu de pe noptiera de metal smălţuit şi a întrebat-o: Ţi-e sete?

— Da, dă-mi puţină apă.

Avea senzaţia că se simte mai bine.

Cesare i-a apropiat cana de buze, iar ea a sorbit cu înghiţituri mici.

— Acum, odihneşte-te, a încercat el s-o convingă cu voce afectuoasă.

— Voi avea timp suficient să fac asta, băiete.

În clipa aceea, lumina s-a stins, rămânând totuşi aprinse câteva becuri mici, albăstrui.

— Mă vezi, Cesare?

— Da, *mmm.*

— Atunci apleacă-te spre mine, ca să mă auzi, chiar dacă o să vorbesc mai încet, i-a spus, pregătindu-se să-i dezvăluie adevărata poveste a familiei lor. Bietul conte tânăr, pe cât de cumsecade, pe atât de nenorocit de soartă, de fiecare dată când se ducea la vila familiei din Caravaggio le arunca bănuţi copilandrilor pe care-i întâlnea pe drum. Fetele îl evitau. Doar străbunica ta nu simţea repulsie faţă de el şi îi zâmbea cu compasiune, ca unui bun creştin. Dacă el o saluta sau intra în vorbă cu ea, se prefăcea că nu observă ochiul lui uriaş, de bou. În cele din urmă, contele

Casaţi s-a îndrăgostit de ea. Şi au devenit soţ şi soţie fără să fi fost miri. El era îndrăgostit-lulea de străbunica ta

şi voia s-o ia de nevastă aşa cum se cuvine, însă familia sa s-a opus din răsputeri. Iar când s-a născut bunicul tău, familia contelui l-a încredinţat spitalului. Ea a fost trimisă la mănăstire, să le slujească pe călugăriţe. Tânărul conte a murit la scurt timp după aceea, de inimă rea, în vila în care fusese exilat.

— Şi ce sens are să te gândeşti acum la toate nedreptăţile din trecut? a întrebat-o Cesare.

— Chiar şi suferinţa are un sens – te ajută să înţelegi cine eşti de fapt. Tu ai fi putut fi nepotul contelui Casaţi. Şi deşi n-a fost să fie, toţi conţii Casaţi din lumea asta nu pot nega faptul că prin venele tale curge sânge din sângele neamului lor.

Povestea femeii avea darul să alimenteze furia băieţandrului pentru o altă nedreptate suferită de familia sa, şi nu una oarecare, ci care o aruncase în cele din urmă pe maică-sa în sala aceea întunecoasă, unde avea să moară după o viaţă plină de încercări şi suferinţe.

— De multe ori, a spus Cesare, copiii abandonaţi inventează tot felul de poveşti despre viaţa lor ca să se simtă mai puţin singuri.

— Bunicul tău nu avea nevoie să inventeze poveşti c. I să nu se simtă singur. Iar ceea ce ţi-am spus am au / îi şi de la el, dar şi de la mai multe verişoare. Chiar şi de la una care era măicuţă la mănăstirea din Caravaggio unde a fost trimisă străbunica ta.

— Lasă, odihneşte-te acum. Cum te simţi?

— Obosită, de parcă aş fi muncit pe brânci. Mă chinuie capul şi mă dor toate oasele.

— Înainte însă îţi era mult mai rău, i-a scăpat băiatului, care căuta febril cuvintele prin care să-i aducă femeii liniştea. Mai devreme nici nu realizai că sunt aici, cu tine.

— Mi se pare că m-am întors de undeva, de departe, dintr-un loc în care mă simţeam bine, împăcată. Şi cred că

am obosit mult ca să refac drumul. Când ai ajuns tu, eu eram deja departe pe drumul acela al liniştii depline.

Cesare a crezut că mama sa a început din nou să delireze.

— Ce tot spui dumneata acolo?

— Că am refăcut tot acest drum numai pentru că trebuia să-ţi vorbesc. Eram obligată să-ţi mărturisesc vina mea, păcatele mele.

— Dumneata? Mie?

Tâmplele îi zvâcneau şi inima părea că vrea să-i iasă din piept.

— Ah, câţi copii am adus pe lume, obligându-i să trăiască în sărăcie! s-a lamentat ea.

— Lasă, gândeşte-te să te însănătoşeşti. Vom scăpa de sărăcie.

— Sărăcia te face să devii sclav. Tatăl tău era convins că putea schimba singur bucăţica de lume care îi fusese încredinţată. Dar lucrurile nu stau aşa. Un om nu poate schimba nimic de unul singur. Iar sărăcia rămâne şi provoacă noi şi noi nenorociri. Tatăl t au a murit din cauza sărăciei. Iar eu o să mor tot din cauza sărăciei.

— Dumneata o să te însănătoşeşti, i-a promis Cesare.

— Eu. Ceea ce a mai rămas din mine. Ce s-a ales din mine şi din viaţa mea? Am fost odată o copilă fericită, care acum nu mai este. Apoi a venit o fetişcană lipsită de griji, care s-a dus şi ea pentru totdeauna. Voi nu m-aţi cunoscut atunci, însă eu am fost fericită pentru o zi. Ce s-a ales de fetişcana aceea zâmbitoare îmbrăcată într-o rochie de mireasă lungă până la glezne? Îţi aminteşti fotografia? l-a întrebat Elvira, gândindu-se la tabloul de lângă patul de acasă.

— Da, *mmm.*

Băiatul a revăzut cu ochii minţii fotografia mare, îngălbenită de vreme, la care se uitase de nenumărate ori.

— Tânărul arătos şi fetişcana din fotografie nu mai există. Au fost ucişi de tuse, de febră, de bronşită, de sărăcie, de viaţa tumultuoasă. Nu viaţa mea va lua calea liniştii absolute, ci doar nişte rămăşiţe. Ucisă de sărăcie. De-să-ră-ci-e.

— Voi câştiga suficient pentru toţi, a promis Cesare.

Femeia a pipăit cu mâna înfierbântată de febră compresa ce-i acoperea fruntea.

— Poate că tu vei reuşi, a murmurat, pentru că în ochii tăi albaştri sclipeşte inteligenţa. Pentru că nu ţi-e frică de frica însăşi. Şi pentru că ai învăţat să te descurci în beznă. Însă iată, sora ta a fost distrusă de un nelegiuit tocmai pentru că suntem săraci.

— Nu-i adevărat, a minţit el.

— Ba da, e adevărat. Ce fel de mamă aş fi fost dacă n-aş fi ştiut ce se întâmplă cu copiii mei? Cum ţi-ai putut închipui că nu-mi voi da seama ce a păţit sora ta? Însă, până una-alta, Domnul nostru Iisus Hristos l-a pedepsit.

— Şi eu cred acelaşi lucru, *mamm,* s-a grăbit el să confirme. Apoi a schimbat vorba, încercând s-o îmbărbăteze: Acum nu te mai gândi la altceva decât să te faci bine. Îţi promit că de acum încolo viaţa noastră se va schimba. Vei deveni o doamnă. Giuseppina va avea un viitor. Niciunul dintre copiii tăi nu va mai trăi în lipsuri şi toţi te vor respecta. Crede-mă pe cuvânt, *mamm.*

— Te cred, Cesare. Tu eşti un băiat de nădejde, care îşi respectă promisiunile. Eu însă, am ajuns la capătul drumului. Vă voi urmări de acolo, de departe. Angelo al meu mă cheamă la el.

Mama, istovită, fragilă şi vulnerabilă, femeia umilă, răbdătoare, izolată de lume, îl învăţa cum trebuie să moară un om, îl învăţa cât de important era să se lamiliarizeze cu acea situaţie întâlnită o singură dată m viaţă.

Nu a plâns, nu a blestemat, nu a rostit vorbe grele şi nu a încercat s-o mai ţină cu el. A sărutat-o pe obraz drăgăstos, şi i-a strâns cu afecţiune mâna.

Elvira a surâs pentru ultima oară. Iar Cesare nici măcar nu şi-a dat seama că mama zâmbea fără să-i zâmbească şi că îl privea fără să-l vadă. Murise.

Sora Teottima a apărut cu paşi neauziţi, i-a închis ochii şi i-a acoperit faţa cu cearşaful, recitând *Requiem iieternam.* Apoi şi-a pus o mână pe umărul băiatului.

— A ajuns în împărăţia Domnului şi nu mai are nevoie de noi. Tu, în schimb, ai nevoie acum de o ceaşcă mare de cafea cu lapte. Vino cu mine în sala de mese.

Cesare a părăsit Ca’ Granda la răsărit. A traversat curtea mare a spitalului săracilor, ieşind pe poarta monumentală dinspre via Francesco Sforza. S-a sprijinit cu o mână de zid şi a vomitat tot laptele pe care milostiva călugăriţă i-l dăduse. Adierea proaspătă a vântului de dimineaţă îl făcu să se simtă mai bine. A străbătut cu paşi repezi drumul spre colonada bisericii San Lorenzo şi s-a îndreptat spre casă.

Cesare contempla coşciugul din lemn de brad din mijlocul capelei sărăcăcioase a spitalului: acolo erau rămăşiţele pământeşti ale mamei. Femeile din vecini o îmbrăcaseră în rochia sa de mireasă, aşa cum îşi dorise. Don Filippo, care se dovedise un bărbat milostiv şi un preot cu har – şi, prin urmare, sărac –, preluase trupul neînsufleţit din coridorul lung al spitalului şi, în conformitate cu ritualul canonic, îl încredinţase bisericii, iar acum celebra cu devoţiune prohodul[3].

Totuşi, slujba a fost de scurtă durată, întrucât peste noapte alţi trei creştini internaţi la Ca’ Granda trecuseră la cele sfinte şi aveau dreptul la aceleaşi rânduieli ca Elvira, la fel cum avuseseră dreptul să se spovedească şi

[3] In original: *exequiaspersolvere* (1b. lat.) (n. tr.).

împărtăşească – paşaportul lor pentru eternitate – şi la sfântul maslu – recomandarea lumii pământeşti pentru sufletul ajuns în lumea de dincolo.

Preotul a binecuvântat trupul neînsufleţit al Elvirei, apoi şi-a reluat rugăciunea cădelniţând şi răspândind în aer volute de tămâie frumos mirositoare. Liturghia urma cu sfinţenie canoanele Bisericii, cu toate că I.Iviră şi ceilalţi morţi de la Ca’ Granda, fiind incluşi în categoria săracilor, erau înmormântaţi pe cheltuiala spitalului. Nu venise multă lume la slujbă: copiii I.lvirei, câteva spălătorese şi Riccio.

Dacă i-ar fi stat în putere, Cesare ar fi vrut ca prohodul să fie celebrat la biserica San Babila, unde
I nsese într-o duminică împreună cu ai săi ca să asculte mesa: avea convingerea că San Babila este cea mai
II umoasă biserică din lume. Ar fi vrut să-şi fi permis s. I împodobească naosul cu flori multicolore şi să plătească un organist care să cânte pe toată durata slujbei. Chiar şi spre lumea de dincolo – şi-a spus < ’esare –, unde toţi sunt egali, erau două porţi: una principală, pentru cei bogaţi, şi cea de serviciu, pentru s. Irăcime. Oare cum putuse să creadă că în faţa morţii suntem toţi egali, din moment ce rugăciunile, fastul slujbelor, sacramentele şi solemnitatea înmormântărilor aveau, toate, preţul lor? Iar dacă veşmântul omului în faţa lui Dumnezeu era umilinţa, de ce bogăţii erau îmbrăcaţi pompos chiar şi în faţa maiestuozităţii morţii? Involuntar, a comparat mental evenimentul cu o garnitură de tren, cu vagoane de clasa întâi şi a treia: staţia finală era aceeaşi pentru toţi călătorii, numai că unii ajungeau acolo tolăniţi pe catifeaua moale a pernelor brodate cu danteluţă albă, în vreme ce ceilalţi se căzneau pe lemnul băncilor comune.

Până şi Giuseppina încetase să mai plângă; nu vărsau lacrimi nici femeile ce-i aveau în grijă pe mezinii care

participipau involuntar la jocul acela de neînţeles, în care cei mari aveau cu toţii expresii teribil de serioase. Doar Augusto se străduia să-i imite pe adulţi, exprimând o oarecare implicare.

A venit şi rândul maicii Teottima: o clipă furată suferinzilor din spital pentru a recita un *Requiem* şi a-şi face semnul crucii la căpătâiul Elvirei.

— Nu voi putea fi cu voi în cortegiul care va însoţi sicriul la cimitir, a spus ea, însă mă voi ruga pentru sufletul său bun.

Giuseppina a sărutat mâna călugăriţei, Cesare i-a mulţumit cu recunoştinţă, iar cei mici au privit-o cu ochi încărcaţi de curiozitate: era un alt personaj inedit în seria aceea de noutăţi neaşteptate.

Brancardierii spitalului au depus sicriul pe un dric asemănător cotigii cu care *galoppini* transportau bolnavii, însă mult mai sinistru, lugubru chiar. Câţiva ciocli au împins căruciorul de-a lungul zidurilor până în Porta Romana, la depoul de tramvaie, de unde societatea de transport punea la dispoziţie două vagoane speciale pentru transportarea celor decedaţi la Ca’ Granda; după ce se încărcau patru sau cinci sicrie, tramvaiul pornea cu scrâşnete metalice spre Musocco – cimitirul celor săraci; personalităţile erau înmormântate la cimitirul Monumental.

Au ajuns la depou cei dintâi, iar după un timp şi-au făcut apariţia şi dricurile cu celelalte trei sicrie, fiecare cu cortegiul său restrâns. Bărbaţii cu uniforme negre şi însemnele primăriei au aplicat pe fiecare coşciug câte un cartonaş cu numele defunctului, apoi le-au încărcat în vagonul mortuar. Erau bărbaţi care-şi l. Iceau veacul prin cârciumi, cu nasurile roşii şi cu vinişoare roz în albul ochilor, însă demonstrau un respect demn pentru durerea celorlalţi şi o teamă i cverenţioasă în faţa morţii.

— Rudele, a explicat pe un ton grav şi oarecum autoritar

şeful cioclilor, pot lua loc în vagonul din spate.

Grupurile au urcat pe rând, adulţii stingheriţi, dar i urioşi, iar copiii cu entuziasm moderat; pentru cei mai mulţi dintre ei, călătoria cu tramvaiul electric cu belvedere era prima aventură a vieţii şi, poate, una i repetabilă.

Membrii cortegiilor s-au aşezat pe băncile de lemn. Bărbaţii şi-au descoperit capetele şi şi-au pus pălăriile pe genunchi, femeile îmbrăcate în negru îşi treceau degetele peste mărgelele mătăniilor şi murmurau rugăciuni într-o latinească stâlcită învăţată după ureche de la mesa duminicală. Numai copiii erau brusc însufleţiţi, aşteptând cu atenţia încordată a unor veveriţe ca şeful expediţiei funebre să le dea vatmanilor ordinul de plecare.

Precedat de trei bătăi de clopoţel, vagonul mortuar a plecat primul, urmat la o distanţă de zece-cincisprezece metri de cel în care se aflau rudele şi cunoştinţele celor decedaţi. Ambele înaintau agale, cu viteza redusă impusă de eveniment.

Cesare a remarcat resemnarea demnă de pe chipurile vecinilor de drum, năpăstuiţi de soartă ca şi el. În clipele acelea, oricât de mult s-ar fi străduit, nu reuşea să se gândească la mama sa, moartă. Trecătorii de pe stradă salutau cortegiul ridicându-şi pălăria şi făcându-şi semnul crucii. Părea să se fi stabilit o solidaritate tacită, dar aproape palpabilă, între pasagerii tramvaiului şi trecători: aparţineau aceleiaşi categorii şi păreau să se recunoască unii pe alţii.

Era a doua oară când Cesare călătorea cu tramvaiul electric. Prima dată fusese însoţit de tatăl său, cheltuiseră zece centime şi fusese foarte emoţionat.

Când Riccio şi-a îndreptat privirea spre el, Cesare i-a spus că afacerea despre care vorbiseră îi convenea: se hotărâse să accepte.

Maică-sa nu trebuia să rămână multă vreme sub peticul

de pământ negru pe care primăria i-l repartizase în cimitirul din Musocco.

Cesare a simţit o mâncărime iritantă în fundul gâtului şi a făcut un efort ca să-şi reţină accesul brusc de tuse care l-ar fi putut trăda: reuşise să sară gardul în grădina palatului conţilor Spada şi se camuflase perfect într-un colţ întunecos, sub un arbore viguros de magnolie, protejat de un gard viu des de mirt. Luna strălucea şi bolta cerului era înstelată, iar luminile de la primul etaj al palatului, unde petrecerea era în toi, accentuau luminozitatea care îmblânzea bezna nopţii. Când orchestra începea să cânte, muzica acoperea vocile musafirilor; în pauze, ajungeau până la urechile sale discuţiile aprinse ale invitaţilor, punctate de hohote de râs, exclamaţii şi chicotelile doamnelor. Semnul S al conţilor Spada putea fi zărit peste tot, chiar şi în centrul porţilor monumentale din fier forjat, cu lănci aurii, lucrate de cei mai renumiţi meşteri.

La intrarea dinspre corso Venezia, servitorii în uniformă de gală continuau să primească invitaţi întârziaţi, care de obicei sunt şi oaspeţii cei mai de seamă.

Cesare urmase cu precizie planul stabilit cu Riccio, respectând întocmai etapele şi timpii; se căţărase peste gardul de fier forjat imediat după ce patrula de stradă dăduse ocol vilei pentru că ştia că se vor întoarce abia peste o oră. Nu avea deloc emoţii şi aştepta liniştit semnalul, trăgând adânc în piept miresmele grădinii şi încercând să-şi imagineze fastul recepţiei, pornind de la puţinele lucruri pe care le putea vedea din locul în care se ascunsese. Era puternic impresionat, crea scene mentale vagi, care frizau fantasticul, întrucât viaţa celor bogaţi şi a nobililor era pentru el o poveste

A

încă necunoscută. Întrezărise imaginea somptuozităţii o singură dată, în ziua când intrase cu gând de răzbunare în

apartamentul lui madam Martinelli, nevasta bijutierului din Carrobbio. Însă ea aparţinea altei clase. Visa la culori pastelate, covoare fabuloase, argintării şi parfumuri îmbătătoare, reuşind cu greu să se desprindă din încâlceala de senzaţii noi provocate de propria fantezie.

Odată se dusese cu Riccio la cinematograful Centrale, sub porticurile din partea de nord a pieţei Domului; văzuseră un film american. Una dintre scenele care îl impresionaseră cel mai mult fusese cea a unei petreceri desfăşurate în casa unui milionar. Dar în imaginile acelea era ilustrată America, un continent îndepărtat şi nedefinit.

Deodată, a auzit zgomotul unei persiene care se deschidea exact deasupra capului său: era semnalul convenit. Trebuia să ajungă la primul etaj căţărându-se pe ramurile agăţătoare ale unui arbust de glicină la fel de vechi ca palatul; prin fereastra pe care Riccio tocmai o deschisese pentru el, urma să pătrundă în cabinetul de lucru al contelui Spada.

Planul, elementar, dar deloc simplist, fusese pus la punct până la cel mai mic detaliu de iniţiatorul furtului, un pungaş din cartierul Vetra care se bucura de mare respect în rândul lumii interlope datorită faimei sale de aventurier care cutreierase lumea în lung şi-n lat. Numele său era Alfredo Brina, dar era supranumit „Artistul”, pentru relaţiile sale cu lumea pictorilor şi sculptorilor. Se spunea că fusese obligat să fugă din Franţa din cauza unei istorii cu dame şi jocuri de noroc. „Artistul” îi procurase lui Riccio o uniformă de chelner, pentru ca acesta să se amestece cu uşurinţă printre membrii personalului de la restaurantul Savini care asigura mâncarea la banchet şi de la cofetăria Marchesi, care asigura dulciurile şi băuturile. Tot „Artistul” îi făcuse rost şi de un plan al edificiului, în aşa fel încât, trecând prin mulţimea de pe palier, să poată ajunge fără să dea de bănuit în cabinetul de lucru al contelui Spada şi

să deschidă lereastra; de acolo, intra în acţiune Cesare, care trebuia să escaladeze peretele exterior Eolosindu-se de burlan şi de ramurile agăţătoare ale arbustului de glicină, să desprindă un tablou de dimensiuni reduse de pe peretele de deasupra şemineului şi să refacă drumul în sens invers, cu trofeu cu tot. Era tot ce li se cerea celor doi băieţandri în schimbul a zece bancnote de o sută de lire. Ceea ce nu era deloc puţin.

Escaladarea în sine nu prezenta dificultăţi aparte: Cesare înfruntase cu succes riscuri mult mai mari, iar tensiunea psihică nu îi putea îngreuna situaţia. S-a urcat pe faţada clădirii la fel de uşor ca şi cum s-ar fi căţărat într-un copac ca să fure fructe sau să verifice cuiburile de păsări. Oare ce ar fi trebuit să-l înspăimânte în aventura aceea? s-a întrebat el în gând. (leea ce s-ar fi putut întâmpla dacă l-ar fi surprins cineva? S-ar fi ocupat de asta la momentul potrivit. Nu era genul de persoană care să se lege la cap fără să-l doară.

Strecurându-se ca o felină, tăcut şi hotărât în mişcări, a ajuns rapid la pervazul ferestrei, ajutându-se de burlan şi ramurile de glicină. Dintr-o săritură, a intrat în cabinet. Ochii săi, obişnuiţi cu lumina palidă a lunii, au cercetat încăperea, reperând lucrurile esenţiale dinăuntru şi identificând imediat tabloul de deasupra şemineului. Parfumul de glicină, care în luna august înflorea a doua oară, se amesteca cu izul plăcut de mobilă veche şi catifea curată, cu mirosul de parchet ceruit şi cărţi legate în marochin şi cu mireasma pielii fotoliilor tapiţate şi aroma tutunului de calitate. Era o combinaţie pe care credea că o emană toate casele oamenilor importanţi, mirosul nobilimii şi al bunului-gust.

S-a îndreptat cu paşi uşori spre şemineu, a luat tabloul de pe perete tăindu-i coarda de susţinere cu un briceag şi, urmând întocmai indicaţiile lui Riccio, a desprins pânza de

pe ramă fără s-o deterioreze şi a ascuns-o sub cămaşă, înfăşurându-şi-o în jurul trupului, aşa cum făcea cu pagini de ziar iarna, ca să se protejeze de vântul rece. Rumoarea plăcută a petrecerii de dincolo de uşa cabinetului, muzica şi conversaţiile punctate cu râsete vesele i-au atras atenţia pentru o clipă. Şi totuşi, dacă intra cineva în cabinet tocmai în clipa aceea? s-a întrebat. O asemenea eventualitate l-a lăsat pur şi simplu indiferent, însă pentru prima dată în viaţă a meditat la lipsa sa naturală de reacţie în faţa pericolului, a autorităţilor şi chiar a morţii; comportamentul lui îi uluia pe cei din preajma sa, impunându-le un profund respect. Totul este previzibil – urmările unei forţe ieşite din comun, plăsmuirile unei inteligenţe monstruoase, însă nimeni nu poate prevedea de ce este capabil cel ce nu mai are nimic de pierdut. Cesare îşi iubea fraţii, prietenii şi ardea de dorinţa de a-şi trăi viaţa, însă se comporta i a o persoană care nu mai are nimic de pierdut, ca şi cum ar fi fost pregătit în orice moment să restituie vi. Iţa şi sentimentele pe care le primise cu împrumut.

Se pregătea să coboare pe acelaşi drum pe care venise, când o strălucire fulgerătoare dinspre policioara de deasupra şemineului i-a atras atenţia. Scânteierea aceea neaşteptată l-a ţintuit locului, vrăjindu-l, < a pe o coţofană hoaţă. Cu o plăcere senzuală insolită, a pipăit conturul unei casete de cristal ce conţinea o i miuţă metalică în care razele lunii se reflectau cu luciri scurte, multicolore. Nu mai văzuse niciodată un obiect lucrat cu atâta meşteşug şi care să-i stârnească o dorinţă arzătoare de a-l avea. A vrut să ridice i. Ipacul casetei, dar a constatat că era închis cu cheia; nunei a potrivit lama cuţitului în încuietoare şi a 11 >rţat-o, iar caseta s-a deschis. Cesare a înşfăcat cutiuţa • a i ălucitoare, ireală ca un obiect magic, a strâns-o preţ *i* Ic o clipă în palmă, apoi a strecurat-o în

buzunar.

Un nor a acoperit luna chiar în momentul în care băiatul a încălecat pervazul şi a coborât din nou în gradină, ţinându-se de ramurile de glicină şi de burlan. I.ra un semn bun. A escaladat gardul împrejmuitor şi s-a îndreptat cu paşi relaxaţi spre podul San Babila, unde avea întâlnire cu Riccio.

Şi-a găsit prietenul plimbându-se de colo-colo, loarte agitat.

— Doamne-Dumnezeule, cât a durat! a murmurat Riccio răsuflând uşurat. Pot să ştiu şi eu ce ai făcut atâta timp acolo?

— Mai este un sfert de oră până trece din nou rondul, a spus Cesare.

— Unde e tabloul?

Riccio se calmase.

— Aici, a spus celălalt, arătând cu degetul spre piept.

— S-o ştergem de aici înainte să fim descoperiţi.

Au intrat pe corso Vittorio Emanuele, au traversat piaţa Domului şi au luat-o pe via Torino, străbătând apoi un labirint de străduţe mizere, mărginite de-o parte şi de alta de case dărăpănate, construite una lângă alta, care comunicau între ele prin nenumărate pasaje secrete – paradisul comercial subteran al lumii interlope.

Când a considerat că se aflau în siguranţă, Cesare l-a prins pe Riccio de braţ, silindu-l să se oprească.

— La-ţi tabloul, a spus, trăgând pânza de sub cămaşă.

Riccio a luat-o fără să arunce nici măcar o privire picturii: lumina palidă a unui felinar aflat departe de ei nu-i permitea să vadă mare lucru şi, în orice caz, nu se pricepea la artă. I se ceruse un tablou în schimbul a o mie de lire şi el se executase. Atâta tot.

— Tu nu vii? l-a întrebat pe Cesare.

— Unde?

— La „Artist”.

— Treaba mea se sfârşeşte aici. Cei de acasă mă aşteaptă. Ştii bine.

Cuvintele băieţandrului aceluia îndărătnic şi imprevizibil spuneau totul. Riccio înţelesese că nu avea rost să mai insiste.

— O să-ţi aduc mâine partea ta, s-a limitat el să precizeze.

— Nu-i nicio grabă, i-a răspuns. Apoi, ca şi cum îşi adusese aminte brusc de ceva a adăugat: Am mai luat de acolo ceva care mi-a plăcut foarte mult.

Şi i-a înmânat cutiuţa furată de pe policioara şemineului.

— Ce-i chestia asta? a întrebat Riccio, luând obiectul şi trecându-l de câteva ori dintr-o mână într-alta, ca şi cum ar fi vrut să scape de el.

— Nu ştiu, a mărturisit celălalt, însă cred că dacă o să încerci să i-o vinzi „Artistului”, se va declara dispus să-ţi dea bani frumoşi pe ea.

Riccio părea aproape furios.

— „Artistul” mi-a cerut un tablou, nu un tablou şi o cutiuţă, a încercat să riposteze.

— În schimb, tu ai să încerci să-i vinzi şi cutiuţa asta. S-ar putea s-o plătească bine.

— Mă întreb de ce mai stau eu aici să-ţi ascult flecăreala. Nu m-aş mira să-mi zici că ştii şi câţi bani ne poate da pe un lucru la care nici măcar nu visează.

Ia spune-mi, cât crezi c-ar trebui să ne dea pe parascovenia asta?

Parcă-l muşcase un şarpe.

— Eu zic că valorează cel puţin şase mii de lire. Şi mai zic că pe cutiuţa asta „Artistul” o să-ţi dea fără probleme şase mii de lire.

— Ţi-ai pierdut minţile? a răbufnit Riccio, însă în vocea sa era doar o mică parte din furia pe care ar fi vrut să şi-o

reverse asupra celuilalt. Nimeni nu dă atâta bănet pe un flecuşteţ furat de doi găinari.

— Vorbeşte pentru tine, i-a replicat Cesare pe un ton tăios. Eu am furat un obiect de valoare. Şi vreau pe el şase mii de lire.

— Du-te şi te spânzură, a bombănit Riccio.

Se simţea prins la mijloc între graba de a-şi duce misiunea la bun sfârşit şi dorinţa de a încerca să priceapă motivele care îl împingeau întotdeauna pe prietenul său să ia iniţiative, care îl sileau pe el, Riccio, să le accepte deoarece era pus în faţa faptului împlinit. Cesare nu ridica niciodată vocea, nu gesticula decât în cazuri extreme, însă dârzenia şi răceala din privirea sa îl ţineau întotdeauna la distanţă. Nu făcea nimic special ca să pară mai important decât era în realitate, însă impunea respect.

— Şi dacă „Artistul” n-o să vrea? a întrebat Riccio, jucând totul pe ultima carte. Dacă n-o să vrea, ce facem cu asta? O ţinem de bibelou în casă?

— Eu zic c-o să vrea, a insistat băiatul, pe un ton imperturbabil.

— Şi dacă oferă mai puţin?

— Nicio centimă mai puţin. Dacă îţi oferă şase mii de lire fără o centimă, nu i-o dai. Însă eu sunt convins c-o să-ţi dea exact cât îi ceri.

Riccio i-a întors spatele fără să-i mai răspundă, a parcurs încă vreo cincizeci de metri şi a dispărut în spatele unei porţi vechi.

Titlul paginii de eveniment local din *Corriere* echivala cu un elogiu oficial. Aproape târându-l pe Riccio după el, Cesare se dusese până în gară ca să cumpere ziarul.

— Te-ai convins acum?

Cesare nu părea că ar vrea să-i reproşeze ceva.

— Bineînţeles că m-am convins.

Riccio era uluit de premoniţia şi intuiţia prietenului său.

Titlul era explicit: *Arsene Lupin la palatul Spada.*

— Şi cine e Arsene Lupin ăsta? a întrebat Riccio, nedezmeticindu-se încă.

— Un hoţ-gentilom, i-a răspuns Cesare care, atunci când îi pica o carte în mână, o citea din scoarţă-n scoarţă.

— Păi, ori eşti hoţ, ori gentilom, a observat Riccio, cu realismul omului din popor.

— Vorbeşte pentru tine, l-a avertizat celălalt, continuând să citească articolul.

Jurnalistul abordase întâmplarea cu voluptatea celui ce a descoperit subiectul la care a visat dintotdeauna. Descrisese particularităţile somptuoasei petreceri, realizând profile de personaje, cariere sau toalete ale invitaţilor, şi apoi se oprise îndelung asupra personalităţii hoţului, care în viziunea lui era cu certitudine un profesionist, un răufăcător cu mănuşi galbene, urmaş demn al lui Arsene Lupin. De altfel, în opinia jurnalistului, hoţul-gentilom reuşise să se amestece printre personalităţile care aparţineau cremei aristocraţiei lombarde. Se vorbea în articol despre dame răscolite de privirea magnetică a unui cavaler necunoscut apărut în toiul banchetului preţ de o clipă >i de negăsit după aceea. „În orice caz”, preciza autorul, „este neîndoielnic faptul că răufăcătorul cunoştea la perfecţie palatul şi ştia exact ce căuta. De altfel, el a luat din cabinetul de lucru al nobilului milanez cele două obiecte care aveau cele mai mici dimensiuni, dar care erau şi cele mai preţioase: un tablou veneţian din secolul al XVIII-lea, atribuit lui Pietro Longhi – *Damă odihnindu-se* – şi o nepreţuită tabacheră din aur şi smalţ, ornată cu cele mai pure diamante, creaţie a renumitului bijutier francez Charles Ouzille, care şi-a şi semnat capodopera, incrustând pe capac şi anul: 1760. Tabachera era unicat şi făcea parte din colecţia de patruzeci de piese lăsate moştenire de Napoleon

Bonaparte fiului său. Contele Spada intrase în posesia capodoperei bijutierului francez (a cărei valoare pare să nu fie mai mică de şaizeci de mii de lire) cu câţiva ani în urmă, la o licitaţie desfăşurată la Londra...”

— Iată de ce „Artistul” nici măcar nu a clipit atunci când i-am cerut şase mii de lire, acceptând pe loc! a exclamat Riccio fără invidie, ci bine dispus. Apoi s-a întors spre Cesare, spunând: Am putea pretinde ceva în plus, nu crezi?

— I-am cerut atât cât am crezut noi de cuviinţă. Şi chiar dacă i-am cerut mai puţin decât merita, tot nu ne putem încălca cuvântul. Am fi luaţi drept nişte lichele; or noi suntem doar nişte hoţi de conjunctură.

— Totuşi nu ne-am descurcat deloc rău pentru nişte începători.

11 măgulea peste măsură faptul că, în opinia lui, prin articolul din *Corriere* i se recunoştea statutul de hoţ internaţional.

Lucraseră toată ziua la spălătorie, dar nu simţeau oboseala. De două sau de trei ori Cesare se intersectase cu văduva, simţind cum privirile ei îi ardeau pielea, dar nu reacţionase în niciun fel – nici măcar nu-i adresase vreun cuvânt. Îi stăruia în minte concluzia întâlnirii lor amoroase: „Totul s-a terminat aici.” Dacă ea ar fi vrut ceva de la el, i-ar fi dat un semn – şi-a spus tânărul. Se apropia *ferragosto*[4]*,* însă de atunci, din splendida duminică de iulie, văduva îi vorbise doar pentru a-i adresa condoleanţe pentru pierderea mamei. Fericirea descoperirii iubirii şi suferinţa morţii se succedaseră într-un timp infim, însă (iesare descoperea cu mirare că, în ciuda eforturilor lui,

---

[4] *Ferragosto* (din lat. *Feriae Augusti,* „odihnă de august”) este o ..ii bătoare tipic italienească, cu rădăcini în cultura Romei antice, teoretic, în această zi, orice activitate încetează. Coincide cu sărbătoarea creştină a Adormirii Maicii Domnului (15 august) (n. tr.).

suferinţa pentru tragedia familiei sale părea să se dilueze, în vreme ce amintirea primei experienţe amoroase, pe care ar fi dorit s-o uite, se dilata şi i se răspândea în toată fiinţa, aprinzându-i dorinţa.

— Mergem şi noi la o cafenea? i-a propus Riccio, l. Icând să zornăie monedele din buzunar.

— Nicio cafenea, i-a replicat cu duritate Cesare. Nici cafenele, nici bani, nici alte cheltuieli decât cele pe care le facem zi de zi. Ţine-ţi în buzunar cincizeci <le centime şi restul banilor pune-i la loc sigur. Nici măcar maică-ta nu trebuie să ştie că avem atâta bănet.

— Dar eu n-am decât cele cinci sute de lire de la i ablou pe care o să le pun la loc sigur. Cred că ştiu (> ascunzătoare perfectă, a spus zâmbind resemnat.

— Ba, vei pune la loc sigur şi jumătate din banii de pe tabacheră, atunci când ţi-i va da „Artistul”.

— Păi, a fost ideea ta. Eu m-am opus din răsputeri. Nu, fără doar şi poate, istoria cu tabachera nu mă priveşte.

Cesare l-a fixat cu o privire sinceră.

— Într-o zi o să ai tu o idee bună, iar atunci, eu voi accepta jumătatea pe care mi-o vei oferi. Dar ca să se întâmple aşa, se cuvine ca acum să împărţim câştigul.

— Vrei să spui că am putea accepta şi alte comenzi? N-ar trebui să excludem întru totul posibilitatea: la urma urmei, avem oarecare experienţă, nu-i aşa?

Articolul din *Corriere* îl convinsese că sunt infailibili.

— Eu vorbeam de idei, nu de furtişaguri, l-a readus Cesare cu picioarele pe pământ. Am furat o dată şi pot spune că a fost distractiv. Însă nu am furat pâinea de la gura unui sărăntoc. Eu nu am de gând să mai fac asta niciodată. Am dus afacerea la bun sfârşit pentru că am avut noroc, însă zeiţa Fortuna nu-ţi surâde întotdeauna.

Podoaba capilară a lui Riccio se clătină dintr-o parte în alta.

— Ştii, eu pur şi simplu nu reuşesc să te înţeleg, a remarcat el, dezarmat. Spui ceva, apoi îţi retragi vorbele, după care te apucă predicile. Probabil că ai dreptate – a continuat pe un ton respectuos –, însă nu reuşesc să te înţeleg. De ce să renunţăm la furat, când e atât de uşor şi, pe deasupra, devenim celebri?

— Dacă te ţii de furturi, ajungi la închisoare. Eu, în schimb, vreau să devin bogat. Bani ca să încropim ceva avem. Probabil că şi bogătaşii au furat cândva ca să aibă un cheag de început, dar pe urmă au făcut altceva. Încă nu ştiu ce anume, dar voi afla cu certitudine. În orice caz, concluzia e următoarea: banii pe care am reuşit să-i strângem acum trebuie să facă pui.

Riccio avea expresia unei puşlamale căreia i-a pus Dumnezeu mâna-n cap.

— Singurul lucru pe care ştiu eu să-l fac cu banii – a spus – este să-i cheltuiesc. Sau, cel mult, să-i ascund sub un bolovan.

— O să te învăţ eu cum să-i investeşti, i-a răspuns Cesare. Apoi, întinzând mâna, i-a spus pe un ton lerm: Dă-mi cele cinci sute ale tale. O să le păstrez eu acasă, la loc sigur.

Chipul lui Riccio a trecut brusc de la o expresie comică la una tragică.

— Şi de ce ar trebui să fac asta, mă rog? s-a arătat el îngrijorat. O, nu, să ne-nţelegem – s-a grăbit să precizeze –, am încredere în tine, numai că vreau să înţeleg. Şi pur şi simplu nu reuşesc.

— Atunci, să-ţi explic. (Ajunseseră în zona Porta Venezia şi începeau să se arate primele umbre ale serii.) I’urtul a fost anunţat la poliţie în zori. Diseară, când ie întorci la tine, în Vetra, o să găseşti cartierul înţesat de vardişti, care percheziţionează casele, interoghează oameni, arestează suspecţi şi indivizi cu antecedente.

— Şi ce, tu ai impresia că hoţii-gentilomi frecventează cartierele rău-famate ca Vetra?

Lui Riccio i se păruse o obiecţie logică şi o aruncase pe un ton sobru.

— Vardiştii nu citesc ziarele, i-a replicat celălalt. Mai întâi trec prin sită cartierul, fac percheziţii, bagă la beci trei-patru indivizi cu antecedente şi abia apoi se pun pe raţionat. Şi trebuie să recunosc că au mai multă minte decât jurnaliştii. Dă-mi banii, a repetat apoi, pe un ton fratern.

Au căutat un colţ ferit, printre ziduri.

— Uite-ţi banii, a spus Riccio, întinzându-i mai multe bancnote.

— E ca şi cum i-ai avea în buzunar, l-a asigurat Cesare, făcând bancnotele să dispară iute în propriul buzunar.

— „Artistul" mă aşteaptă acasă la el pe la ora nouă, în seara asta. Trebuie să-mi dea banii pe tabacheră! a exclamat vesel Riccio.

— N-ai să te duci nicăieri diseară.

Era un ordin.

— Cum adică nu mă duc nicăieri?

Descumpănirea pusese din nou stăpânire pe el.

— Şi dacă vei fi găsit pe drum cu tot bănetul acela în buzunar, ce-ai să le spui vardiştilor? l-a atenţionat (’. Esare.

— Mda, asta cam aşa e, a admis Riccio, jucându-se cu şuviţele cârlionţate. Atunci cum facem?

— Vom aştepta până când se calmează apele. Odată ce întâmplarea va fi dată uitării, te vei duce să ceri partea ce ni se cuvine.

— Şi dacă nu mai vrea să ne plătească?

Cesare l-a privit fix cu ochii săi limpezi, albaştri, şi a zâmbit muşcându-şi buzele.

— Eu sunt încredinţat că o să ne dea banii, a spus.

Şi Riccio era convins că „Artistul” nu o să-i înşele, chiar dacă ar fi trecut câteva luni sau câţiva ani. Pentru că băieţandrul acela cu trup de bărbat şi zâmbet de copil ştia să-şi ceară drepturile cu aerul unuia care nu avea nimic de pierdut. Şi, cu certitudinea aceea reciprocă, s-au despărţit.

Ca în fiecare seară, la ora opt fix fraţii Boldrani se aşezau la masă: Cesare stătea pe locul tatălui, iar Giuseppina şedea pe scaunul mamei. Viaţa mergea mai departe în acelaşi ritm, respectând rutina zilnică, ordonată şi precisă. Părea că nimic nu se schimbase: nici măcar obişnuitul terci de la cină.

— Domnul fie lăudat, a spus don Oreste.

— Lăudat să-i fie numele, i-au ţinut isonul Giuseppina şi Cesare, urmaţi de Augusto şi ceilalţi doi fraţi mai mici.

— Să vă servesc cu ceva? l-a invitat Cesare, în timp ce preotul îi binecuvânta din pragul încăperii.

— Un pahar cu apă, a acceptat bărbatul, aşezându-se pe taburetul pe care Giuseppina se grăbise să i-l ofere.

Sutana îi era plină de praf, pantofii uzaţi de atâta uinblătură, iar în jurul potgalţului purta o batistă în carouri roşii şi albastre, care-l proteja de transpiraţie.

— Ce putem face pentru dumneavoastră?

Întrebarea lui Cesare, formulată cu convingere, pe un ton serios, i-a stârnit zâmbetul.

— Ca să fiu sincer, a răspuns don Oreste, venisem aici ca să aflu acelaşi lucru.

Cu barba sa lungă şi începutul de chelie, cu ridurile adânci care-i brăzdau fruntea şi ochii marcaţi de ■» boseală, preotul părea că are mai mult de cincizeci şi opt de ani.

— Păi, noi nu avem nevoie de nimic, l-a asigurat < x’sare, rămas cu lingura în aer.

— Dar copiii?

Mai avea câteva vizite de făcut înainte de căderea nopţii

şi ştia că era inutil să discute pe ocolite cu băiatul din faţa lui.

— Copiii, a replicat Cesare, mănâncă, beau, dorm, nu sunt mai murdari decât eram noi la vârsta lor. Iar i ând va veni vremea, cei doi mai mărişori vor merge l. I şcoală.

— Sunt pirpirii, subnutriţi, a ripostat preotul.

— Sunt copii, nu s-a lăsat mai prejos băiatul, folosi ud un ton din ce în ce mai ferm. Toţi copiii sunt pirpirii. Şi eu eram pirpiriu când eram de-o şchioapă. Apoi, pe măsură ce am crescut, am devenit din ce în ce mai viguros. Toţi copiii sunt mai întâi pirpirii, pentru ca apoi să prindă puteri.

— Îndărătnic mai eşti, a bombănit don Oreste, încleştându-şi fălcile. Când îţi pui ceva în minte, eşti mai tare ca piatra. Cât timp crezi că vor mai putea femeile din vecini să se îngrijească de fraţii tăi mai mici? Au şi ele copiii lor, pe care trebuie să şi-i crească aşa cum se cuvine. Viaţa e grea, Cesare, iar viitorul nesigur. Împărţim cu toţii o pâine care în realitate nu ajunge nici pentru o singură gură flămândă. Of, bietul de tine!

Şi-a desfăcut batista în carouri roşii şi albastre de la gât, şi-a şters sudoarea de pe frunte, apoi a vârât-o într-unul din buzunarele largi ale sutanei. Copiii continuau să mănânce zgomotos terciul din ulcelele din faţa lor, şicanându-se din când în când, însă fără să deranjeze discuţia celor mari.

Cesare contracara cu calm toate obiecţiile parohului: părea liniştit, lucid şi sigur pe el. A spus:

— Prietenele mamei ne ajută cu plăcere, iar atunci când nu vor mai putea s-o facă, vom şti să avem singuri grijă de noi.

— Copiii ăştia au nevoie de asistenţă şi de îndrumare în viaţă, a observat preotul, încercând să nu-şi piardă cumpătul.

— Să dăm cărţile pe faţă, don Oreste, a replicat Cesare, cu tonul unei persoane mature care încearcă s. I înţeleagă gândirea confuză a unui adolescent. Ce v-aţi pus în minte în legătură cu fraţii mei?

— Trebuie să le oferim protecţie. Asta mi-am pus ni minte.

Era un mod convenţional, o formulă eufemistică de a spune că mezinii trebuiau trimişi la orfelinat.

— Unde? La Martinitt?

Era unul din aşa-zisele colegii pentru copiii orfani, < cunoscut în tot oraşul, supranumit şi casa fiilor din popor. La Milano funcţionau două orfelinate: Martinitt – pentru băieţi, iar pentru fete cel de pe lângă mănăstirea Santa Maria della Stella.

— La Martinitt au traiul asigurat. Există şi învăţători care se ocupă de educaţia lor. Îi învaţă o meserie.

(iesare îi zărise de nenumărate ori pe copilandrii 11 isti, cu pantaloni lungi de uniformă, pelerină, şepci
■îi cozoroc şi vestoane încheiate riguros până la gât, \ csnic tunşi la piele, cu mâinile vinete de frig iarna
■ i ui priviri deznădăjduite, ca ale animăluţelor neajutorate care trebuie să se apere de toată lumea: atât de semenii lor, cât şi de păsările de pradă. Îi văzuse – l’. Ueii şi fete – însoţind disciplinaţi cortegiile funerare – fie ele de vază sau nu –, obligaţi să se roage pentru sufletul unor necunoscuţi ale căror rude vărsau obolul stăpânilor casei fiilor din popor. Erau în \ oiţi să se roage şi să-i mulţumească lui Dumnezeu p «111 ru că îi adusese pe lume, binefăcătorilor lor care le puneau pe masă un castron cu terci, domnului director care le îndruma paşii în viaţă, supraveghetorilor care îi însoţeau la înmormântări, fie vară, fie iarnă. Fetele trebuiau de mici să-şi ţină privirile plecate – căci numai aşa puteau ajunge femei neprihănite –, în vreme ce băieţii învăţau respectul faţă de superiori:

cu toţii acumulau de-a lungul anilor motive de furie şi frustrări care, în cele din urmă, fie erupeau în revolte ale marginalizaţilor societăţii, fie se transformau într-o resemnare perenă, specifică spiritului de turmă. Arareori, câte unul reuşea să-şi depăşească condiţia.

Toate aprecierile acestea îi trecuseră prin minte lui Cesare într-o fracţiune de secundă. În ciuda acestor aspecte, nu se îndoia de bunele intenţii ale parohului, pe care chiar şi mama sa îl stimase, în timp ce toţi locuitorii cartierului îl iubeau pentru bonomia sa. Şi i-a imaginat apoi pe fraţii săi mai mici, obişnuiţi cu libertatea din curtea şi împrejurimile casei, ducându-şi traiul în regimul auster, de închisoare, al orfelinatului. Nu era adeptul vorbelor lungi şi meşteşugite, iar în scurta sa existenţă învăţase că nici cele mai întemeiate argumente nu aveau darul să schimbe ideile preconcepute. Don Oreste nu avea să-i împărtăşească niciodată părerea – şi-a spus Cesare –, aşa încât, la fel de rapid precum gândise, a formulat cu voce tare, răspicat, sinteza raţionamentului său complex.

— Fraţii mei nu vor merge la orfelinat, a rostit sacadat, rotunjind cuvintele ca să fie bine înţeles.

Parohul şi-a sprijinit bărbia în palmă şi a început să şi-o frământe, ca şi cum ar fi vrut s-o demonteze din locul ei.

— Venisem să-ţi ofer un sfat bun, a spus, încercând să-şi mascheze dezaprobarea cu vorbe senine, neîncrâncenate. Speram că-ţi dai seama în ce situaţie vă aflaţi şi aveam încredere în spiritul tău de prevedere.

— Şi mama a refuzat mereu să-şi dea copiii la orfelinat, i-a amintit Cesare.

— Da, aşa e. Când bietul taică-tău s-a stins, am venit să-i fac aceeaşi propunere. Ea a refuzat. Mi-a spus: „Mai bine murim; măcar murim împreună.” Chiar aşa mi-a spus.

— Ei, bine, eu zic altfel: mai bine trăim împreună, a replicat băiatul semeţ.

— Copiii nu pot fi lăsaţi în voia sorţii: aşa spune legea, a declamat don Oreste, pe un ton mai dur. Înainte mama oferea o garanţie pentru ei.

— Iar acum suntem eu şi Giuseppina. Eu voi împlini curând şaisprezece ani, iar ea cincisprezece.

— Da, dar voi lucraţi.

— Slavă Domnului, i-a replicat cu spontaneitate băiatul.

— Lucraţi zi-lumină. Nu sunteţi deloc acasă.

Spunând acestea, sacerdotul a sorbit o înghiţitură de apă.

Cesare şi-a sprijinit palmele de tăblia mesei, imitând instinctiv atitudinea răposatului său tată.

— De mâine, Giuseppina nu mai merge la fabrică. Va avea grijă de cei mici.

Don Oreste l-a privit lung, cu suspiciune: familia aceea trăise mereu de azi pe mâine, iar acum, dintr-odată, băiatul făcea o afirmaţie de-a dreptul năucitoare.

— Şi din ce-o să trăiţi? a întrebat.

— O să ne-ajungă cât câştig eu. I-am făgăduit mamei că mă voi ocupa de familie şi intenţionez să-mi ţin promisiunea. Cu orice preţ.

— Cu o liră şi douăzeci de centime pe zi nu se întreţine o familie, l-a avertizat preotul.

— Nu a zis nimeni că voi munci toată viaţa la spălătorie, pe salariul acela de mizerie. Am spus că voi lucra şi câştiga suficient cât să ne ducem traiul aşa cum trebuie.

— Dar sper că nu vei fi nevoit să plăteşti preţul dezonoarei, a ripostat don Oreste, împungându-l cu degetul.

Cesare şi-a fixat privirea ochilor săi albaştri şi transparenţi în cei negri şi vâscoşi ai preotului. Ar fi putut să-i răspundă că dezonorant este să-i faci pe cei săraci sclavi ai mizeriei, să-i umileşti pe cei slabi şi fără apărare, să-i pui la muncă pe copii de dimineaţa până seara pentru

câţiva bănuţi găuriţi sau să sileşti copilele să se prostitueze în contul chiriei pentru casă. Dar Cesare nu era omul care să ţină discursuri lungi, atunci când putea să spună ce avea de spus în numai câteva cuvinte.

— Dezonoarea este aproape întotdeauna un păcat al bogătaşilor şi a adăugat: Dacă totuşi noi, cei săraci, vom mai cădea din când în când în ispită, Dumnezeu, preamilostiv cum este, va şti să ne ierte.

— Amin, a completat don Oreste plecându-şi fruntea şi făcându-şi semnul crucii.

Era un băiat foarte ciudat – şi-a spus în gând preotul; avea ceva aparte în expresia chipului, în priviri, în comportament. Şi-a adus aminte de povestea cu răţuşca cea urâtă, însă comparaţia i s-a părut puerilă, cu toate că era convins că fiul Elvirei avea să se transforme într-o lebădă superbă. Singura nelămurire pe care o avea era legată de culoare, pentru că lebedele sunt şi albe, şi negre, iar bietul paroh n-ar fi ştiut să precizeze cum aveau să evolueze personalitatea şi viitorul băiatului din faţa sa. Cât despre faptul că avea să devină o lebădă, nu avea nicio îndoială.

— Pot face ceva pentru voi? a întrebat în cele din urmă, ridicându-se.

— Aş vrea să ne ajutaţi să facem rost de un cal şi o şaretă. Pentru o singură zi, dar de dimineaţa până seara.

Cesare îşi formulase cererea cu aceeaşi simplitate cu care ar fi cerut permisiunea să bea o cană de apă de la fântână.

Don Oreste s-a lăsat din nou pe scaun.

— Un cal? s-a mirat el. Şi o şaretă? Ce să faceţi cu ea?

— Mâine e *ferragosto.*

I se părea un motiv suficient de puternic, însă nu era singurul.

— Şi oamenii au nevoie de cal şi şaretă de *ferragosto?* a

întrebat preotul, prinzându-şi capul cu palmele.

— Aş vrea să-mi duc fraţii şi surorile în pelerinaj la sanctuarul Maicii Domnului din Caravaggio. Mama vorbea cu multă cucernicie de locul acela. Şi avem cu toţii câte o binecuvântare de cerut Celui de Sus. Nu poate să ne facă decât bine dacă bem câteva înghiţituri din apa sfântă care curge la poalele sanctuarului.

— De asta sunt şi eu convins, a admis preotul. Apoi a cerut lămuriri: Totuşi, de unde ştii că te-aş putea ajuta tocmai eu să faci rost de cal şi şaretă?

— E greu ca unele lucruri să nu se afle, cu atât mai mult dacă se petrec în parohie.

— Şi uite-aşa, ai aflat că...

— Că Tito Sozzini... iertaţi-mă – s-a corectat Cesare –, domnul Tito Sozzini v-a făcut cadou un cal şi o şaretă.

— Nu l-aş numi cal, a explicat zâmbind don Oreste, ci mai degrabă o bestie mătăhăloasă, iar şareta e mai degrabă o căruţă. De altfel, tu îl cunoşti bine. Ai slujit câteva săptămâni la el, atunci când i s-a îmbolnăvit surugiul.

— Îmi plac caii, a mărturisit Cesare cu inocenţă infantilă.

— Şi poţi oare să-mi spui de ce ar trebui să-ţi împrumut calul meu, pentru care grăunţele şi nutreţul m-au costat până acum o avere, fără să-l fi înhămat nici măcar o dată?

— Pentru că sunteţi preotul nostru. Pentru că sunteţi un preot bun. Pentru că ne iubiţi.

Don Oreste s-a ridicat brusc.

— Treci pe la mine mâine dimineaţă la prima oră. O plimbare o să-i facă bine şi calului. Dumnezeu să vă aibă în pază, copii.

Privirile mezinilor treceau incredule de la don Oreste la fratele mai mare şi înapoi, strălucind ca ochii de porţelan ai păpuşilor. Aventura care li se pregătea depăşea chiar şi cele mai fantastice închipuiri ale lor.

Giuseppina radia de fericire şi trebuia să se străduiască din răsputeri să-şi mascheze emoţia în spatele unui zâmbet prudent şi al unei priviri umile; în realitate, ardea de nerăbdare să se împăuneze cu rochia neagră de percal a mamei pe care o modificase şi care venea ca turnată pe trupul său tânăr, cu rotunjimi timide. Stătea ţeapănă, pe laviţa şaretei, plecându-şi privirile atunci când se intersectau cu alte trăsuri, iar oamenii în straie de sărbătoare se pregăteau să salute. Copiii exultau, erau proaspeţi, îmbrăcaţi cu haine curate, fericiţi. Nici pe vremea când părinţii lor erau în viaţă nu trăiseră o experienţă atât de electrizantă: cu numai o zi în urmă, imaginea lor într-o şaretă, într-o splendidă dimineaţă de vară mergând spre sanctuar, în ritmul trapului viguros şi trufaş al unui armăsar, li s-ar fi părut o simplă poveste. Giuseppina îi spălase pe cei mici frecându-i vârtos cu săpunul şi peria, i.ir aceştia nu îndrăzniseră să protesteze: la gândul nesperatei aventuri de a doua zi, suportaseră supliciul.

Cu pălăria aşezată şmechereşte pe ochi, îmbrăcat i u cămaşă de pânză cu dunguliţe, potgalţ alb, vesta şi pantalonii buni de postav ai răposatului său tată – cea mai frumoasă pereche, cea pe care o purtase în /iua nunţii –, Cesare ţinea hăţurile cu o mână expertă; le lăsa pe crupa lucioasă a calului când mergea la drum întins sau trăgea energic de ele când se intersectau < u vreun automobil şi se vedea nevoit să încetinească, lerindu-se spre marginea drumului ca să lase cale liberă acelor monştri gălăgioşi conduşi de persoane echipate cu chipiu, haină lungă de vânt şi ochelari uriaşi ce păreau din altă lume. Copiii scoteau exclamaţii de bucurie, îşi agitau mâinile mici în aer, salutând şi trimiţând bezele nepăsători la norii de praf care îi învăluiau la trecerea bolizilor; din când în când, Giuseppina încerca să-i potolească, dar fără prea multă

convingere. Cesare scotea rareori câte un cuvânt, părând absorbit de propriile gânduri, însă trăia la fel de intens ca fraţii săi mai mici atmosfera electrizantă de vacanţă, bucurându-se de razele mângâietoare ale soarelui şi de câmpurile inundate de flori. Pe miriştile aurii, bărbaţi şi femei cu pălării mari de paie stăteau aplecaţi şi căutau cu răbdare spicurile de grâu lăsate în urmă de maşinile de treierat. Se vedeau şi copii care îi priveau cu admiraţie pe fraţii Boldrani în drumul lor spre sanctuar în minunata şaretă verde (în realitate era mai degrabă căruţă decât şaretă) trasă de un armăsar viguros, neobosit.

Plecaseră dis-de-dimineaţă şi au intrat în Caravaggio când soarele era aproape de zenit. În schimbul câtorva bănuţi, Cesare s-a înţeles cu un sătean să ţină şareta la umbră, în curte, şi să-i dea calului apă şi fân.

Aliniaţi ca elevii de şcoală, cei cinci fraţi Boldrani s-au îndreptat spre piaţa sanctuarului unde numeroşi pelerini se perindau prin faţa tarabelor care vindeau medalii-suvenir sau mici statuete ale Fecioarei Maria închise în globuri de sticlă; întorcând globul, statueta albăstrie era învăluită de fulgi albi, ca de zăpadă. Pentru Giuseppina şi copii, obiectele de pe tarabe s-au dovedit a fi cea mai înaltă expresie a artei, frumuseţii şi magiei.

Nu puţini erau cei ce se tocmeau cu vânzătorii de pepeni galbeni – cultivaţi pe scară largă în zonă –, care se plimbau de colo-colo prin piaţă, ducând în braţe coşuri mari încărcate cu fructele dulci şi parfumate. Un negustor de cafea cu un şorţ ce-i trecea dincolo de genunchi umplea pahare cu lichidul aromat turnat din coaja unui pepene galben. Vânzătorul de bomboane îşi etala marfa pe o tavă mare, dreptunghiulară, de lemn, pe care o ţinea atârnată de gât cu o curea lată. Un cârd de copilandri roiau în jurul lui, ridicându-se pe vârfuri şi întinzându-i câte o monedă de cinci centime în schimbul unui pacheţel cu

bile de zahăr colorat.

— Du-i în biserică, i-a spus Cesare surorii sale. Pe 11 rmă, cumpără-le ceva de mâncare. Ne revedem aici, ni piaţă, pe la prânz.

— Pe la prânz, a repetat supusă Giuseppina.

Era pentru prima dată singură într-un loc necunoscut, asumându-şi responsabilitatea îngrijirii fraţilor mai mici. Nu se aşteptase ca Cesare să o lase de i /. Belişte însă dacă el îi poruncise într-un fel, nu avea s. I-i iasă din cuvânt.

Pe arcada de deasupra portalului de la intrarea în monumentala clădire stătea scris cu litere tăiate în piatră: COLEGIUL *SACRO CUORE DI GESÜ.* I aţada edificiului nu era atât de impunătoare pe cât se aşteptase Cesare, însă nici foarte austeră. Înfiinţat la jumătatea secolului al XVIILlea ca pension religios pentru domnişoarele de familie bună, la colegiul Sacro (’more di Gesu erau vizibile încă în arhitectura sa îndrăzneaţă semnele acelei epoci oarecum frivole. (Călugăriţele congregaţiei Sacre Coeur conduceau şcoala de mai bine de un secol şi, în opinia lor, rarele momente când reuşeau să convingă câte o fetişcană să renunţe la viaţa lumească şi să depună legămintele evanghelice nu puteau fi decât rodul unei binecuvântări cereşti. În vremea aceea însă, vocaţia religioasă a fecioarelor de viţă nobilă şi cu stare, care aduceau dintotdeauna prestigiu şi bani congregaţiei, se afla într-un serios declin.

Cesare s-a oprit pe platoul din faţa clădirii, un rondou uriaş de un alb strălucitor sub razele fierbinţi ale soarelui. Mânerul soneriei, în mijlocul unei cupe de alamă, lucea cu reflexii aurii. A tras de el cu prudenţă; mai întâi a auzit vibraţia cablului ce ajungea la o sonerie îndepărtată, apoi a perceput un clinchet vioi. A aşteptat o vreme – perioada de timp necesară unei călugăriţe în vârstă să-şi târşâie paşii de la chilia portăresei până la uşă. Viziera din centrul

uşii s-a deschis încadrând chipul unei măicuţe ajunse la o etate venerabilă.

— Domnul fie lăudat.

Cesare a repetat cu naturaleţe singura formulă pe care i-o inoculaseră ai săi pentru situaţiile în care avea de-a face cu oameni ai Bisericii. Îşi scosese şi pălăria de pe cap.

— Ce vrei, băiete? i s-a adresat bătrâna cu o voce marcată de trecerea anilor.

Întrebarea i s-a părut superfluă: de vreme ce ajunsese până acolo, era clar că voia ceva, însă în niciun caz nu avea de gând să-şi depene povestea vieţii sau să-şi exprime esenţa gândurilor care îl frământau prin viziera uşii.

— Vreau să vorbesc cu preacuvioasa maică superioară, a explicat el în cele din urmă.

— Ehe, a exclamat bătrâna, zâmbind cu o urmă de ironie în priviri şi scoţând astfel şi mai mult în evidenţă reţeaua de riduri care pleca de la colţul pleoapelor. Da’ ştiu că nu îndrăzneala îţi lipseşte, băiete. Zici că vrei să vorbeşti cu maica superioară? Oare ştii i u câtă lume vrea asta? Ai măcar idee?

Pe chipul bătrânei apăruse o expresie în care curiozitatea tipic feminină se amesteca cu buna-cuviinţă a măicuţelor de rang inferior.

— O cunoşti pe maica superioară? a continuat ea.

Il chestiona pe tânărul din faţa sa, însă nu se hotăra să închidă viziera şi să descuie uşa.

— Nu, soră, a recunoscut Cesare, fără urmă de iritare în voce, n-o cunosc.

— Aşadar, vezi că aveam dreptate? i-a replicat monahia, schimbându-şi întruna mimica facială în cadrul scenei sale miniaturale. Şi despre ce anume ai vrea să discuţi cu ea?

— Vreau să-i cer unele informaţii.

Bătrâna se lăsa greu convinsă.

— Adică ai vrea s-o deranjez pe maica superioară numai pentru că tu vrei să-i ceri „unele informaţii”? (le fel de informaţii? a continuat bătrâna şirul întrebărilor, cuprinsă de o curiozitate deloc monahală.

— Soră, oi fi având un motiv, nu credeţi? i-a răspuns Cesare cu voce fermă. Numai că nu pot să ţi-l spun dumitale.

— Aha, asta era! îndrăzneţ, dar şi bădăran pe deasupra, i-a reproşat bătrâna clătinându-şi capul. Aşteaptă! a exclamat ea apoi, închizând brusc viziera.

A petrecut câteva minute interminabile în linişte în faţa porţii înfricoşătoare a colegiului, sub soarele fierbinte. Dinspre piaţă se auzeau voci şi cântece de sărbătoare. În cele din urmă, uşa s-a deschis, iar gureşa şi simpatica măicuţă i-a făcut semn să intre.

— Da’ ştiu că nu-ţi lipseşte îndrăzneala, băiete, a bombănit bătrâna, învârtindu-se în jurul lui, cu paşi mici, mustind de curiozitate. Doreşti s-o vezi pe maica stareţă pentru o informaţie, dar nu numai atât, pretinzi s-o vezi de îndată şi fără să ai programare măcar.

Cuvintele sale nu mai aveau iz polemic, ci acum încerca să tragă de timp, ca să-l cerceteze mai îndeaproape, ca şi cum ar fi căutat în fizionomia, în vocea şi în silueta băiatului aceluia o amintire care încetul cu încetul părea să iasă din galeria lucrurilor demult uitate şi să capete formă.

Pentru Cesare, faptul că reuşise să treacă de poarta de la intrare reprezenta un progres notabil.

— Oare mă poate primi? a întrebat-o.

— Asta rămâne de văzut, i-a răspuns călugăriţa, continuând să-i studieze chipul. Şi totuşi, ochii ăştia... i murmurat ea schimbând brusc vorba.

— Care ochi? s-a arătat descumpănit băiatul.

— Ochii tăi, a insistat bătrâna. Eu am mai văzut ochii ăştia albaştri.

Cesare şi-a spus că vârsta şi tendinţa naturală a bătrânilor de a se pierde în amintiri îi jucau o festă lemeii din faţa sa.

— Oare mă poate primi? a repetat el întrebarea.

— Cine?

Maica cea bătrână a început să-i îndepărteze cu gesturi grijulii câteva fire de praf de pe vestă.

— Maica superioară, a replicat răbdător Cesare.

— Tu aşteaptă deocamdată aici. Acuşi o să-ţi spun dacă da sau nu.

În clipa următoare, Cesare s-a trezit din nou singur, într-o curte interioară mică, pătrată, un claustru înconjurat de coloane zvelte, unite în partea de jos printr-un parapet pe care stăteau aliniate ghivece cu muşcate multicolore. Alei cu pietriş mărunt şi alb delimitau geometric câteva răzoare. În centru era o fântână rotundă, având forma unei cupe pe un postament de granit pe marginea căreia patru porumbiţe de marmură albă eliberau pe cioc un jet de apă. Susurul apei din fântână şi liniştea înmiresmată de flori şi iarbă îi creau un sentiment de pace interioară pe care nu-l mai încercase niciodată până atunci.

Din capătul îndepărtat al colonadei, ca şi cum ar fi ieşit dintr-un tablou sau dintr-o plăsmuire a minţii, a văzut înaintând spre el o siluetă firavă, îmbrăcată în negru, cu mâinile ascunse sub mânecile largi ale reverendei monahale. Pe măsură ce silueta se apropia, prindeau formă trăsăturile feţei, ochii săi limpezi şi severi, nasul puternic, dar bine proporţional, şi gura cu buze subţiri. Avea pasul uşor, tineresc, iar pielea părea de o puritate ireală; o panglică lată, imaculată, îi încadra fruntea şi obrajii, în vreme ce capul îi era acoperit de un voal negru: părea să transmită bunătate, pace, curăţenie şi siguranţa lucrurilor perene, imuabile – acelaşi sentiment pe care îl trăise mai devreme.

— Veniţi cu mine, i-a spus fără să se oprească, iar Cesare a urmat-o.

Vocea sigură, moale şi muzicală, a femeii l-a dus aproape de o stare de extaz; era o voce pură, fără urmă de accent sau inflexiuni dialectale.

Au străbătut tot culoarul de sub porticuri, au urcat la primul etaj şi au pătruns într-un coridor răcoros; călugăriţa a deschis o uşă masivă, dar nu foarte înaltă care, coborând două trepte de marmură, dădea spre o încăpere largă, cufundată în semiobscuritate şi învăluită într-un parfum vag de spice de grâu şi lemn vechi. Pereţii erau văruiţi în alb, iar mobila era alcătuită numai din piese esenţiale: o masă întunecată din lemn de nuc şi scaune cu spătar înalt. Dincolo de masă trona un crucifix din lemn. Maica superioară s-a aşezat pe scaunul său din spatele mesei cu neînchipuită graţie, Iară ca veşmântul său înfoiat să facă vreo cută, cu bustul ţeapăn şi degetele mâinilor pregătite să se împreuneze, ca pentru rugăciune.

— Vă ascult, i-a spus.

Cesare era intimidat de ambianţă şi de prezenţa autoritară a tinerei măicuţe care îl privea drept în ochi cu agresivitate, subliniind cu un surâs amabil, dar lipsit de echivocuri, distanţa dintre cele două lumi din care făceau pane.

— Chiar sunteţi maica superioară? a întrebat-o, necrezându-şi ochilor.

— Sunt maica superioară şi am venit până aici ca să vă ascult. (Era prima dată când lui Cesare îi vorbea cineva cu „dumneavoastră”.) Nădăjduiesc să n-o lungim prea mult, pentru că avem încă foarte multe de făcut.

— E o poveste oarecum ciudată, preacuvioasă maică. (A ezitat puţin, dându-şi seama că i se adresase călugăriţei din faţa sa cu apelativul „maică”, în timp ce pe bătrâna puţin ramolită de mai devreme, cea care aranjase

întâlnirea, o numise „soră”.) Eu însă mă voi strădui să fiu cât mai scurt, cu atât mai mult cu cât cred că o asemenea istorie nu are cum să vă intereseze.

În consecinţă, mă voi rezuma să vă pun o întrebare. Sunt convins că aveţi aici documente foarte vechi. Eu aş vrea să aflu dacă odată, cu mulţi ani în urmă, a vieţuit aici o slujnică cu numele de Isolina.

Maica superioară l-a privit fără să manifeste niciun interes aparent.

— De ce vreţi să aflaţi una ca asta? a întrebat.

— Pentru că era străbunica mea.

Cesare simţea că nu izbuteşte să-şi menţină calmul impus de situaţie.

— Şi spuneţi că lucra aici, în acest colegiu?

Vocea monahiei devenise mai tăioasă.

— Aşa mi s-a spus.

Cuvintele sale se rostogoleau în liniştea atotcuprinzătoare din încăpere.

Chipul maicii superioare era atât de imobil, încât părea pictat, iar fundalul alb şi crucifixul confereau scenei profunzimea şi puterea de sugestie a unui tablou.

— Ar trebui să ne întoarcem mult în timp, a rostit ea gânditoare. Undeva în secolul trecut. După ştiinţa dumneavoastră, între ce ani s-a aflat această Isolina aici, la noi?

— Cu exactitate nu ştiu nici eu. Ţineţi cont – a spus Cesare, adresându-i-se şi el cu „dumneavoastră” – că mama s-a născut în 1876, iar tatăl ei undeva în jurul anilor 1850. Probabil că străbunica mea se afla deja aici în perioada aceea.

O văpaie roşie a inundat chipul maicii, iar ochii au fulgerat de indignare.

— Nicio femeie care a vieţuit aici nu a procreat vreodată, a spus.

Vocea sa proaspătă, dulce, fără inflexiuni stridente contrasta cu expresia iritată de pe chip.

— Se poate să se fi întâmplat înainte să fi ajuns aici, a îndrăznit băiatul pornit în căutarea adevărului despre propriile origini.

— Noi ştim foarte bine cine calcă în casa Domnului, a precizat ea, ameninţător.

— Mă gândesc că dacă vă voi relata de-a fir a păr toată povestea, vă veţi da seama despre cine e vorba, a insistat Cesare.

— Nu sunt aici ca să ascult poveştile altora, a replicat ea ridicându-se brusc în semn că discuţia se încheiase.

Dădea senzaţia că ştia bine totul, însă se ferea să vorbească despre asta.

— Consideraţi-o o spovedanie, a încercat s-o preseze pentru ultima oară băiatul, refuzând să depună armele.

— Pentru spovedanii există preoţi, i-a tăiat-o ea scurt. Apoi a adăugat, arătându-i uşa: îmi închipui că ştiţi drumul spre ieşire.

— Am înţeles, a murmurat băiatul, dezamăgit. Oricum, vă mulţumesc că m-aţi primit.

S-a ridicat şi el de pe scaun, a părăsit încăperea fără să mai privească înapoi şi a auzit uşa grea închizându-se cu zgomot în urma lui. Era din nou singur, de data aceasta pe coridorul de la primul etaj al străvechiului colegiu, care se deschidea spre claustra printr-o serie neîntreruptă de ferestre arcuite prin care se zăreau acoperişurile de ţiglă roşie ale celorlalte corpuri de clădire. Căldura sufocantă a lunii august rămânea departe de acel petic de rai, unde se respira într-o atmosferă de seninătate deplină care, într-un fel sau altul, trebuie să se fi asemănat cu pacea cerească. Îi ajungea la urechi ecoul stins al unei rugăciuni recitate pe note muzicale, în cor: *Salve Regina, mater misericordiae, vita, dulcedo, spes nostra, salve...* Abia perceptibil, în

scurtele pauze dintre stihuri se auzea susurai mângâietor al fântânii.

— Ai văzut că am avut dreptate? l-a dojenit maica bătrână care îi deschisese uşa.

Apăruse pe neaşteptate, ca şi cum ar fi stat la pândă.

— Nu voiam decât o informaţie, a ripostat Cesare după o clipă de descumpănire.

— Cum să nu, a spus zâmbind ironic monahia cu faţa mascată de riduri şi de curiozitate. Cu ochii aceia albaştri pe care ştiam eu că i-am mai văzut... Ochii albaştri ai Isolinei.

— Aşadar, ştiţi povestea?

Se afla mai aproape decât crezuse de adevărul despre propriile origini.

— Vino, băiete, l-a invitat bătrâna călugăriţă, îndreptându-se spre ieşire.

— Ai venit ca să afli de Isolina, nu-i aşa?

Bătrâna vorbea într-un stil impur, de mahala, cu inflexiuni dialectale şi inconfundabilul accent al celor ce au trăit lângă oamenii din popor, atât la bucurie, cât şi la necaz. Îmbătrânise în pacea claustrală a mănăstirii, însă crescuse în sărăcia celor mulţi, acolo unde un blid de terci şi un codru de pâine sunt considerate o binecuvântare divină.

— Da, aş vrea să aflu, a spus Cesare încordat şi nerăbdător.

— O ţin minte pe Isolina, cum să nu? a mărturisit călugăriţa. Mi-o amintesc de parc-ar fi aici; o cunoşteam şi avea ochii tăi, curiozitatea ta, dar nu şi impertinenţa pe care o dovedeşti tu. (Ochii negri ai bătrânei, brăzdaţi de vinişoare roşii, fixau chipul mirat al băiatului.) Eu am memoria celor în vârstă, care atunci când vorbesc despre ce a fost odată spun „ieri”. Memoria trecutului. A ceea ce am fost odată. (În fotoliul uriaş în care se aşezase, părea

mai împuţinată la trup şi mai plăpândă decât crezuse Cesare.) Din ziua de azi nu ţin minte nimic. Doar ochii tăi, pentru că în ei i-am revăzut pe cei ai Isolinei şi mi-am revăzut tinereţea. Totuşi, tu cine eşti? Nepotul ei? Strănepotul?

— Îi sunt strănepot, soră, a răspuns Cesare.

Se aflau în chilia vârstnicei monahii, cea mai bătrână din comunitatea de la colegiul Sacro Cuore di Gesu; era o chilie mică, văruită în alb, pe atât de luminoasă şi primitoare, pe cât de largă şi misterioasă era cea a maicii superioare. În încăpere nu se aflau decât un pat, un crucifix şi o măsuţă pe care stăteau o candelă şi o carafă cu apă. Camera era luminată printr-o fereastră largă, protejată de o plasă de ţânţari. Cesare se aşezase pe un scaun de nuiele în faţa măicuţei, pregătit să-i asculte povestea.

— Strănepotul, a repetat bătrâna. Biata Isolina. (Şi-a rezemat cotul de braţul fotoliului, apăsându-şi tâmpla cu degetul mare şi masându-şi fruntea cu restul degetelor. Avea faţa descărnată, încărcată de riduri, ochii afundaţi în orbite şi nasul subţire, aproape străveziu.) Era slujnica noastră, a spus. Era slujitoarea Domnului şi era tare bună la suflet – a continuat, părând că vorbeşte singură, pierdută în amintiri. Depusesem de puţină vreme legământul. Eram o fetişcană.

Isolina, în schimb, era femeie în toată puterea cuvântului. O dată pe an îi dădeau permisiunea să meargă la Milano să vadă un copilaş internat la colegiul Martinitt. Dar nu se ducea niciodată singură. O însoţea întotdeauna o soră de-a noastră.

Odată am fost şi eu cu ea şi în timpul călătoriei mi-a mărturisit păcatul care-i încărca sufletul. Un păcat grav, a continuat bătrâna, gesticulând. Fusese dezonorată de un tinerel, iar conţii Casaţi – persoane cu stare şi marii noştri

binefăcători – au trimis-o aici ca să-şi ispăşească păcatul, întrucât ţineau la mântuirea sufletului ei.

— Eu ştiam că s-a întâmplat altcumva, a obiectat Cesare, aplecându-se spre ea.

— Tu să taci, antihristule! l-a repezit bătrâna. Isolina şi-a ispăşit toate păcatele. Muncea de dimineaţă până seara şi se ruga de la asfinţit până la răsăritul soarelui. Uneori plângea. Şi în ziua aceea, când am însoţit-o la Milano, a plâns. Eu o întrebam: „De ce plângi, Isolina? Ar trebui să fii bucuroasă că mergem cu barca la Milano şi că o să vedem atâtea şi atâtea grozăvii.” Ehe, băiete, pe vremea aceea încă se mergea cu bărci la Milano. Atunci mi-a dezvăluit taina ce-i muncea sufletul. Mi-a spus că se ducea la Milano ca să vadă un copil, dar nu unul oarecare. Iar partea cea mai tristă a poveştii este că nici copilul internat la Martinitt nu ştia că femeia care venea o dată pe an să-l vadă era chiar maică-sa. Poate că nu însemna mare lucru, însă de fiecare dată ea îi ducea câteva pere, o grămăjoară de castane uscate şi o cutie mare de biscuiţi. Cu excepţia acelor momente în care îşi întâlnea copilul, viaţa ei era un chin nesfârşit.

— Şi cine era tatăl copilului? a întrebat Cesare, dorind să confrunte răspunsul măicuţei cu propriile informaţii.

— Isolina mi-a spus că era tânărul conte Casaţi, cel care a murit de inimă rea în vila unde fusese surghiunit. Uite-o, acolo e, a spus bătrâna arătând spre fereastră. (Avea degete groase şi noduroase, cu unghii late, turtite.) Jos, în vale, clădirea arătoasă, a precizat.

Era o construcţie elegantă, amplasată la capătul unei alei lungi şi largi. Cesare a privit cu atenţie într-acolo, însă din cauza reflexiilor intense ale soarelui nu a reuşit să vadă clar.

— Se numea vila Carlotta, a vorbit mai departe măicuţa, după contesa-mamă, care a şi construit-o. Însă de când

contele Cesare s-a închis acolo pentru a-şi sfârşi zilele între zidurile ei, ţăranii au început să-i spună *La silenziosa.* Aşa i-a rămas numele. Biata Isolina mi-a cerut să-i promit că nu voi povesti nimănui asta. Eu mi-am ţinut cuvântul dat. Astăzi vorbesc pentru prima dată despre ce s-a întâmplat, şi o fac pentru ochii tăi, care sunt asemenea ochilor ei. Cu toate acestea, băiete, mi-am dat seama încă de atunci că istoria asta devenise o adevărată legendă, a£lându-se pe buzele tuturor. Vorbeau despre ea femeile care îşi aşteptau rândul la confesional şi bărbaţii care erau la priveghi la capul vreunui mort. Se făcea referire la ea în predici, cu aluzii şi cuvinte rostite cu subînţeles. Am auzit povestindu-se că, în fiecare noapte, contele Cesare aşeza o lumânare aprinsă la fereastra care dădea spre mănăstire, iar Isolina urca noaptea în pod, privind de departe flacăra unicei sale iubiri şi a unicului, marelui său păcat. Stătea ore în şir acolo, sus, rugându-se, plângând şi cerând îndurare. Se mai vorbea că el ar fi avut un beteşug – un ochi de bou –, însă inima îi era tare bună.

Cu siguranţă că nu era un înger – a continuat bătrâna –, din moment ce a nenorocit-o pe biata fată. Într-o noapte, lumânarea nu s-a mai aprins, şi nici în nopţile următoare: tânărul conte murise. Câteva luni mai târziu, s-a stins şi Isolina. Unii spun că în nopţile cu furtună i-au auzit pe amândoi chemându-se, plângând şi implorând iertarea divină. Însă toate astea – Doamne iartă-mă! — sunt superstiţii. Vezi, aşadar, câte lucruri triste se întâmplă în viaţă? Chiar şi aici, înăuntru, între aceste ziduri unde trăim cu toţii în pacea întru Iisus Hristos ajung ecourile suferinţelor oamenilor. Era tatăl tău copilul acela care nu şi-a cunoscut niciodată părintele?

— Era bunicul, a precizat Cesare, dar cred că ceva-ceva a ştiut el. Pe mine mă cheamă Cesare. Ca pe contele Casaţi.

— Dacă e să judecăm drept, oare ce importanţă are, de vreme ce suntem cu toţii copiii Domnului?

Bătrâna monahie a dat din mână, obosită.

Cesare s-a aplecat spre ea, i-a sărutat mâna cu degete noduroase şi a spus:

— Mulţumesc, soră.

Simţea nevoia s-o îmbrăţişeze ca pe propria bunică.

— Cred că am făcut foarte puţin pentru tine, băiete. Şi n-aş vrea să fi răscolit pizme vechi.

— Adevărul nu poate fi decât folositor, s-a trezit băieţandrul filosofând, ca urmare a unor lecturi recente.

— Acum du-te, băiete, şi Dumnezeu să-ţi binecuvânteze paşii, i-a spus bătrâna în loc de rămas-bun. În venele tale curge sânge bun, să nu rătăceşti calea.

Se apropia ora amiezii când Cesare s-a oprit în faţa micului cimitir din Caravaggio. Nu întârziase: chiar dacă se mai oprea câteva clipe, era convins că, atunci când clopoţele aveau să bată ora douăsprezece, el se va fi întâlnit deja cu fraţii săi în piaţa sanctuarului, aşa cum promisese. Prin gardul de fier forjat, Cesare a privit cu luare-aminte o alee mărginită de chiparoşi care se sfârşea în faţa unei elegante capele mortuare, înconjurată, la rândul ei, de un alt gard de fier forjat. Pe frontonul de marmură fuseseră inscripţionate două cuvinte cu litere majuscule, care acum luceau sub razele soarelui: FAMILIA CASAŢI. Inălţându-se printre morminte simple, marcate cu cruci din fier forjat sau cu lespezi de marmură, sau gropi obişnuite cu pământ bătătorit, capela familiei Casaţi – unica din cimitir – părea mai mare şi mai impunătoare decât era în realitate.

Cesare s-a gândit la propria mamă, la tatăl ei şi la sărmana Isolina: rămăşiţele lor nu odihneau în capela din faţa sa pentru că purtau numele copiilor abandonaţi, ai fiilor nimănui: Colombo. Şi-a spus că şi Elvira ar fi avut

dreptul la un mormânt în acel cimitir. Ar fi vrut să le aducă omagiul cuvenit tuturor morţilor din familia sa; privind cu luare-aminte capela, a avut sentimentul că vede dispărând treptat cuvintele „FAMILIA CASAŢI”, peste ele suprapunându-se cele ale propriului său nume: „FAMILIA BOLDRANI.”

Sosise toamna, întâi cu zvonuri, apoi cu vorbe şi fapte de război: umbra morţii se întindea peste întreaga Europă. Vestea asasinatului de la Sarajevo trecuse ca ameninţarea sumbră a unei comete prin cartierele din zona Vetra şi prin casele coloniale locuite de nevoiaşi. Moartea arhiducelui Franz-Ferdinand al Austriei şi a soţiei sale Sofia fusese urmată de alte masacre sângeroase, pline de cruzime, dincolo de limitele raţiunii şi de neoprit: jumătate din ţările Europei luau parte la uriaşul carnagiu. Cu numai două focuri de pistol, studentul sârb Gavrilo Princip transformase lumea într-un imens câmp de luptă.

— Ţi se pare posibil una ca asta? a întrebat Riccio.

— Ce anume? a zis în cele din urmă Cesare, care detesta discuţiile de la bodegă.

— Că sunt suficiente două focuri de pistol pentru ca tot universul să se întoarcă cu josul în sus.

— Depinde cine apasă pe trăgaci. Şi când apasă.

Era unul din răspunsurile în răspăr ale lui Cesare, însă Riccio nu s-a declarat mulţumit. În noaptea rece de octombrie, cei doi prieteni străbăteau uliţele din zona Oltrepo cu intenţia de a multiplica prin intermediul comerţului cu vin cele câteva bancnote de o mie de lire primite în urma furtului de la palatul conţilor Spada.

Ideea îi aparţinuse lui Riccio, un fel de fiu al străzii, care dormea la bunici, dar îşi făcea veacul la han, acolo unde îl atrăgeau bătăile iscate între meseni, buna dispoziţie şi chefurile, precum şi afacerile – mai mult sau mai puţin licite – care se încheiau în faţa unei sticle cu vin.

— Până una-alta, noi nu participăm la război, a încercat să se consoleze Riccio.

— De ce? Pentru că suntem mai cu moţ? a obiectat Cesare, încercând să-şi găsească o poziţie mai comodă pe scândurile căruţei.

— Pentru că Italia s-a declarat neutră, a răspuns Riccio cu orgoliul persoanei bine informate.

— Ce să spun! a bombănit Cesare. Ca şi cum „damurile sau „nu”-urile guvernelor ar avea în ele vreun dram de sinceritate.

Îşi amintea limpede de cetele de intervenţionişti dezlănţuiţi care umpleau străzile şi pieţele publice, proclamând războiul singura alternativă pentru progresul ţării. Mulţi fluturau steaguri în vânt, scandând lozinci nechibzuite: îşi spuneau ba maximalişti, ba reformişti, ba sindicalişti, radicali, socialişti, garibaldini, la care se adăugau intelectuali, poeţi, oameni de litere.

— Dii, Gigia, dii! şi-a îndemnat Riccio bidiviul care încetinise pasul. Apoi a comentat: A fost cumsecade Matilde că ne-a împrumutat calul şi cotiga.

Matilde era patroana spălătoriei.

— Într-adevăr, a admis Cesare.

Şi-a amintit de trupul femeii, de mireasma pe care o răspândea, de săruturile ei şi de picăturile de sudoare de pe sânii plini de iubirea pe care i-o purta, de lacrimile ei duioase, buzele, plăcerea care irumpsese în el ca o uriaşă vâlvătaie.

— Eu cred că n-ar fi împrumutat altcuiva calul şi cotiga, a adăugat Riccio maliţios, aşteptând cu interes reacţia celuilalt.

— Tot ce se poate, a răspuns laconic Cesare, dezamăgindu-şi prietenul.

Nori diafani traversau agale bolta cerească, estompând ca un voal strălucirea stelelor; insectele amorţiseră odată

cu primul val de frig: doar în jurul lămpii de petrol ce pendula la capătul oiştii se adunaseră roată câţiva fluturi de noapte. Rândurile de plopi de pe marginea drumului păreau să le vină în întâmpinare cu lentoarea undelor râului din apropiere. În depărtare s-a auzit şuieratul unui tren, urmat de urletul prelung, sinistru, al unui câine. Riccio a încercat să fredoneze primele note din cântecul Rosettei, însă vocea îi era uscată de frig, fum şi somn.

— Nu vrei să mâncăm ceva? l-a întrebat pe Cesare.

Răspunsul era previzibil, iar Riccio făcuse propunerea doar ca să nu lase conversaţia să lâncezească.

— Nu, a răspuns sec Cesare, fără chef de vorbă.

— Eu cred că am procedat bine înhămându-ne la acest gen de comerţ, a observat Riccio, în căutarea unor cuvinte de apreciere din partea tovarăşului său.

— Pentru început, da, a admis Cesare.

I-ar fi plăcut să-şi continue drumul în tăcere, adâncit în propiile gânduri. N-ar fi scos o vorbă până la Broni şi Stradella şi înapoi, la Milano.

În schimb, vinul şi cârciumile păreau să fie destinul lui Riccio. Pe vremea când era de-o şchioapă, la întrebarea „Ce vrei să te faci când ai să fii mare?” răspundea invariabil: „Cârciumar”. O făcea cu aceeaşi naturaleţe cu care ceilalţi copii din cartier răspundeau: „Hoţ, la fel ca tata.” Certitudinea vocaţiei sale se manifestase plenar în clipa în care se îndrăgostise lulea de Miranda, cea mai zvăpăiată dintre femeiuştile din via Vetraschi, dar şi cea mai genuină – ceea < e nu se putea spune despre vinul pe care tatăl său, cârciumar, îl îndoia cu apă în pivniţa de la *Ca di can,* locul în care fetişcana cânta, dansa, întreţinea client ela, retrăgându-se apoi împreună cu Riccio în odăiţa ei, pentru dulci şi neuitate partide de amor.

Dărăpănată cum era, cârciuma *Ca’di can* nu mai constituia un punct de referinţă pentru Riccio: acum visa la

o „întreprindere” de primă clasă, un local nou-nouţ, arătos, cu restaurant alături şi cu Miranda tronând la casa de marcat, îmbrăcată în straie alese şi încasând paralele clienţilor de vază care aveau să treacă pragul luxosului stabiliment.

— Acum, când am început şi noi să facem niţel cheag, războiul ne-ar mai lipsi, a remarcat Riccio.

— Ai să te îmbolnăveşti de atâtea gânduri.

Cesare părea pe punctul de a aţipi.

— Uită-te la el, s-a înfuriat celălalt. Toţi spun că vine sfârşitul lumii, iar pe el îl doare-n cot.

— Ia dormi, mai bine, l-a sfătuit Cesare. Calul ştie drumul şi singur.

— Da, poate că-i mai bine, s-a resemnat Riccio.

Era convins că din comerţul cu vin se puteau îmbogăţi. Nu-şi irosise complet timpul petrecut prin taverne: pricepuse cum funcţiona sistemul. Înţelesese că o damigeană de vin bun, cumpărată cu cincizeci de lire, putea aduce pe parcursul etapelor succesive – turnatul vinului în sticlă şi din sticlă în pahare – un profit de sută la sută. Şi mai aflase că damigeana vândută cârciumarului cu cincizeci de lire îl costa pe intermediar douăzeci şi cinci, iar pe angrosist numai cincisprezece. Ideea era simplă: dacă săreau peste intermediari, livrându-le cârciumarilor vinul cumpărat direct de la ţărani, câştigau astfel treizeci şi cinci de lire la fiecare damigeană. De ce să nu fi reuşit, din moment ce toate cârciumile din zonă îi erau familiare? Ba probabil că le cunoştea pe toate din Milano… De propria afacere se ocupau de sâmbăta seara până luni dimineaţa, folosindu-se de calul şi cotiga Matildei. Dacă Riccio se pricepea ca nimeni altul la vânzarea mărfii, Cesare era un cumpărător foarte eficient, reuşind să obţină cel mai bun vin la preţul cel mai avantajos. În decursul câtorva luni, cei doi tineri reuşiseră să distribuie

damigene cu vin chiar şi în localuri din alte cartiere. La iniţiativa lui Cesare şi în ciuda opoziţiei lui Riccio, cumpăraseră pe te miri ce un depozit situat într-un vechi edificiu din via Piopette. Acolo, Miranda le ţinea celor doi asociaţi evidenţa, ocupându-se de registrele de intrări şi ieşiri de marfă. Clădirea era dărăpănată, însă pivniţele şi magaziile erau ample şi răcoroase, parcă special construite pentru păstrarea vinului. Riccio, care punea bani deoparte ca să cumpere o tavernă nou-nouţă, plânsese o vreme la gândul visului său amânat, dar mai târziu, când preţul imobilelor a început să crească, şi-a dat seama că prietenul său – „constipatul” acela de Cesare, cum îi spunea – făcuse o afacere a-ntâia în numele amândurora.

— La câtă treabă avem de făcut, războiul ne-ar lipsi, a sărit ca ars Riccio, furios pe răspunsurile în doi peri ale celuilalt.

— Se poate, a început Cesare să filosofeze, se poate întâmpla ca unul să călătorească pe mări răvăşite de furtună, să naufragieze, să ajungă cu ultimele puteri pe o insulă pustie şi să dea acolo peste o comoară. La fel cum se poate întâmpla ca un altul, stând bine-mersi acasă la el, să facă infarct şi să moară.

— Citeşti prea multe cărţi, a observat Riccio, ridicând din umeri.

Apoi şi-a amintit că pe la sfârşitul lui august, armatele unui oarecare general Von Moltke îi învinseseră pe francezi la Charleroi şi se îndreptau spre Paris.

— Tu crezi c-or să învingă friţii? a formulat vioi o nouă întrebare.

— Din punctul meu de vedere, din războaie nu iese nimeni învingător, a declarat Cesare.

— În *Corriere* scrie că francezii pierd.

Riccio nu părea dispus să-i lase nicio clipă de răgaz.

— Mai bine dormi, Riccio, că ne aşteaptă două nopţi şi două zile pline.

— Dacă războiul ăsta îmi ruinează afacerea, sunt în stare să fac moarte de om, a ameninţat celălalt. Mi se pare absurd să existe persoane care să-şi dorească războiul. La Milano este de mâncare pentru toată lumea şi se găseşte de lucru. Filippo Turati a spus că Milano e Anglia Italiei.

— Păi, tu nici măcar nu ştii unde-i Anglia, l-a înţepat Cesare.

— Şi ce-are a face? Ştie Turati, s-a apărat celălalt cu demnitate.

Nu erau altceva decât discuţii de birt. Cesare a zâmbit: ţelul său era altul. Era pregătit să meargă zi după zi, neobosit, pe drumul ales şi al cărui punct terminus nu îl vedea încă la orizont, dar pe care îl intuia; era convins că niciun război nu avea să-i schimbe planurile şi că nu avea să închidă ochii până când nu avea să fie scrisă şi ultima filă a cărţii destinului. Citea suficient de mult ca să ştie că trăia într-o ţară situată la răscruce de vânturi şi ruptă în două, care alimenta industrializarea mondială exportând forţa de muncă în schimbul valutei forte de care toate ţările aveau nevoie pentru a putea urni din loc marele carusel. Iar războiul avea să multiplice capitalurile, făcându-i uriaşi pe cei deja mari, urcându-i cu o treaptă pe cei de nivel mediu şi dându-le chiar şi celor mici posibilitatea să prospere. Pentru mulţi, migrarea spre îndepărtatele Americi putea fi o soluţie, însă nu şi pentru el, care despre Europa şi America nu ştia mare lucru şi nici nu nutrea vreo curiozitate aparte în privinţa lor; nu avea niciun fel de ambiţie de acest fel şi nu-l interesa câtuşi de puţin să se mute de colo-colo. Lumea lui era acolo: casa, cartierul, oraşul. Iar dacă într-o zi cineva urma să aibă nevoie de el, va şti unde să-l caute, pentru că numele Cesare Boldrani avea să fie cunoscut de toate persoanele

importante. Şi atunci aveau să sosească de peste tot – din Franţa, din Anglia sau din America – şi i s-ar fi adresat cu reverenţiozitate cerându-i favoruri sau sfaturi, depunând în schimb la picioarele sale comori fabuloase. Tatăl său avea să-l privească cu admiraţie, iar mama avea să-i zâmbească, spunând: „Am ştiut-o dintotdeauna, Cesare: eşti un băiat care ştie să-şi respecte promisiunile. Acum, mulţumită ţie, suntem cu toţii fericiţi: fraţii tăi nu vor mai avea de suferit şi chiar şi Giuseppina va avea un viitor."

— Hai, Cesare, dă-te jos că am ajuns, l-a scuturat de umăr Riccio, întrerupându-i brusc visul. Dă-te jos din căruţă.

A coborât din cotigă şi s-a frecat la ochi: era frig şi se crăpa de ziuă. S-a uitat de jur-împrejur: se opriseră în curtea interioară a unei mari case coloniale. Un câine i-a venit în întâmpinare dând din coadă şi frecându-şi cu afecţiune botul de pantalonii săi. O namilă cu o pălărie de paie uriaşă, trasă pe frunte, l-a salutat, în vreme ce el încerca să dezlege o enigmă fundamentală, ce avea să-l frământe până la sfârşitul zilelor: „Oare de ce omul nu reuşeşte să-şi amintească niciodată clipa în care adoarme? De ce nu s-a dovedit nimeni capabil să descrie graniţa imperceptibilă dintre veghe şi somn?"

Au început să negocieze preţul vinului, în vreme ce câţiva zilieri încărcau damigenele în cotigă.

Cesare nu se hotărâse încă să plece de la spălătoria Matildei, unde rolul său se schimbase mult între timp: controla şi organiza fluxul tehnologic, asigura relaţia cu cazărmile, îndeplinind pe deasupra şi sarcini administrative. Trupele îşi măreau efectivele, instrucţia soldaţilor se intensifica şi se perfecţiona, iar contingentele de recruţi învăţau, pe rând, să cânte: *Addio, mia bella, addio, 1'armata se ne va. E se non partissi anch'io sarebbe una viltâ'.*

Banii se înmulţeau, însă nici el, nici Riccio nu ştiau dacă să renunţe sau nu la vechile lor slujbe. Toamna

1 Trad. Aprox: „Adio, draga mea, adio, ostaşii mei plecară. De nu mă duc şi eu, mi-e viaţa de ocară”; strofă dintr-un cântec revoluţionar *(L’addio del valemtario,* „Cântecul de rămas-bun al voluntarului”) scris în 1860 de Carlo Alberto Boşi (1789-1870), în cinstea Expediţiei celor O Mie de Cămăşi Roşii a lui Garibaldi (n. Tr.).

Trecuse, apoi şi iarna, iar soarele de mai strălucea acum în toată splendoarea sa peste câmpurile năpădite de flori şi de insecte. Stoluri de rândunele brăzdau văzduhul.

„Oare de ce oamenii ţin cu tot dinadinsul să se lupte?” s-a întrebat Matilde, trăgând în piept aerul înmiresmat al dimineţii.

A intrat în hala mare a spălătoriei şi s-a uitat lung la băiat: era la bustul gol, îmbrăcat doar cu pantalonii de pânză. Îşi făcea de lucru pe lângă un boiler care nu funcţiona la capacitate maximă. Il sorbea din priviri: pielea îi lucea de sudoare şi din când în când picăturile i se scurgeau de-a lungul şirei spinării; sub pielea tânără, elastică, muşchii umerilor săi lăţi tresăltau cu vioiciune.

— De ce nu merge? l-a întrebat.

Cesare şi ridicat spre ea chipul frumos, zâmbindu-i cu toată faţa.

— Un nenorocit de şurub care nu mai ţine, a răspuns el.

— O să chem mecanicul chiar azi să-l repare, a spus Matilde.

Vorbea despre maşinărie, însă gândul îi era la tânărul bărbat din faţa sa, care emana un miros masculin pur. A simţit o ameţeală stranie.

— Pot să-l repar şi eu, s-a oferit el. Ce mare brânză? Nu trebuie decât un şurub nou. O nimica toată.

Muncitoarele ieşiseră în pauza de masă, astfel că în hala încălzită de aburul boilerelor nu se aflau decât ei doi:

băiatul, într-o aşteptare spasmodică, şi femeia oscilând între dorinţa nestăpânită de a se arunca în braţele lui şi jurământul pe care şi-l făcuse sie înseşi de a nu se mai lăsa dusă de val. De multe ori îşi spusese: „Femeie, nu eşti o târfă. Eşti o văduvă respectabilă şi trebuie să te comporţi ca atare.” Sperând într-un ajutor miraculos, continua să frământe cu degetele minuscula fotografie de la gât a răposatului său soţ, ca şi cum ar fi putut reprezenta un antidot pentru patima trupească care o devora.

„Mâine îl concediez”, şi-a promis în gând. „Îi dau toţi banii pe care îi mai are de luat, numai să plece de aici. Aşa nu mai pot trăi.”

— Astăzi mă duc să cumpăr şuruburi, a spus Cesare privind-o fix în ochii parcă mai dulci, mai strălucitori.

Atraşi de un magnetism invizibil, bărbatul şi femeia se apropiară unul de celălalt: el zâmbea, ea era pe punctul de a izbucni în plâns, clătinând vizibil din cap ca şi cum ar fi refuzat o propunere nerostită, în timp ce privirile îi ardeau de dorinţă, iar sânul rotund şi pietros se ridica şi cobora repede, din ce în ce mai repede, în ritmul respiraţiei întretăiate.

Au căzut în genunchi pe câteva piese din lenjeria încă umedă şi mirosind a leşie, şi s-au iubit cu exaltare, la limita conştientului, extaziaţi, incapabili să se gândească că cineva ar fi putut intra chiar atunci, surprinzându-i. S-au iubit ca şi cum ar fi fost singuri pe lume, iar în clipa în care cineva chiar a intrat în hală, s-a întâmplat să fie atât de răvăşit, încât nu a observat tulburarea celor doi amanţi, care încercau să-şi aranjeze cât de cât ţinuta.

— Şefa, şefa, a izbucnit războiul! a strigat femeia care tocmai intrase, cu ochii înecaţi în lacrimi. O să murim cu toţii. Bărbaţii noştri or să plece şi or să moară pe front.

— Cine a spus că a izbucnit războiul? a întrebat văduva care, reuşind să se desprindă din vârtejul pasiunii, era mai

preocupată acum să evite un scandal personal decât un conflict internaţional, cu atât mai mult cu cât acesta din urmă se declanşase deja.

— A venit plutonierul-şef de la cazarmă, a hohotit femeia.

— Unde e?

— Afară, vă aşteaptă.

În clipa aceea, Cesare şi-a amintit de grupurile de zurbagii intervenţionişti, indivizi care-şi umpleau gurile de cuvinte patriotarde şi braţele de brasarde: patrie şi tricolor, ardoare şi cocarde. Ar fi vrut să afle câţi asemenea eroi pe care-i zărise scandând furioşi prin pieţe în favoarea războiului aveau să ajungă în tranşee sau în marşurile spre front. Erau uşor de identificat acei feciori de bani gata, în costum şi canotieră, scriitoraşi ţâfnoşi şi vanitoşi, artişti în căutare de trăiri noi, rataţi fără mamă, fără tată, femeiuşti pierdute de adoraţia pentru divinul D'Annunzio[5], devoratoarele romanelor lui Pittigrilli[6], întărâtate de dorinţa de a păcătui, însă lipsite de curajul de a o face cu adevărat.

— Ţin foarte mult la tine, i-a spus Cesare hotărât.

— De ce, *bambin?* a întrebat Matilde, emoţionându-se brusc.

— Pentru generozitatea ta, pentru curajul de care dai dovadă.

Femeia care îi anunţase că izbucnise războiul îi privea năucă, fără să înţeleagă ce se petrecea.

— Eu ce trebuie să fac, şefa?

---

[5] Gabriele D'Annunzio (1863-1938), scriitor şi om politic, simbol al decadentismului şi erou al Primului Război Mondial. Un spirit eclectic şi excentric, s-a bucurat de o largă susţinere populară şi este considerat unul din precursorii fascismului (n. tr.).

[6] Pittigrilli (Dino Segre) (1893-1975), scriitor de romane populare picante (n. tr.).

— Spune-i domnului plutonier că vin imediat. Du-te, i-a poruncit. Apoi s-a întors spre Cesare şi a zis: Eu nu prea am curaj, *bambin.*

— Dacă tu ai fi de acord, eu nu aş mai pleca niciodată de lângă tine.

Matilde a zâmbit, apoi câteva lacrimi i-au şiroit pe obraji: a plâns râzând şi a râs plângând.

— A izbucnit războiul, iar eu plâng şi râd pentru că un băieţandru mi-a spus că ţine foarte mult la mine.

Plecau la război unul după altul – flăcăi şi taţi de familie, lăsând femeile şi copiii pradă deznădejdii. Era un cataclism pe care îl acceptau ca pe un cutremur sau un potop, însă puţini erau cei care credeau că înţeleg ce se întâmpla şi, în consecinţă, fie apărau cauza războiului, fie o condamnau. Femeile îndrăgostite de D'Annunzio, devoratoarele romanelor lui Pittigrilli arzând de dorinţa de a păcătui, dar lipsite de curajul de a o face confecţionau diferite mărunţişuri inutile şi împleteau şosete pentru soldaţii de pe front, continuând să preacurvească cu gândul, delegându-şi viciile eroinelor din povestirile deşucheate.

Şi pentru Riccio a sosit momentul plecării.

— Aşa deci, n-ai reuşit să te dai la fund, a glumit Cesare zâmbind.

— Mai bine zis, n-am vrut să plătesc preţul datului la fund, i-a replicat Riccio.

Se aşezaseră într-un colţ ferit al tavernei gălăgioase, încărcate de fum şi de răsuflarea grea cu iz de vin a muşteriilor, într-o atmosferă irespirabilă, punctată adesea de sudalme cauzate de o mână slabă la jocul de cărţi şi de hohote groase de râs în cazul unui punct câştigat. Comandaseră vin roşu şi gros de Piemonte şi fumau dintr-un pachet de Indigene, ţigările cele mai tari şi mai bine cotate pe piaţă. Îşi omorau timpul discutând aprins, dar cu voce scăzută, purtând în suflet regretul pentru prezentul

promiţător întrerupt brusc.

— De-acum e inutil să-ţi mai plângi de milă.

Cesare avea o conduită fatalistă, iar în minte avea o idee bine conturată.

— Se spune că în tranşeele de la Carso e un adevărat măcel.

Mintea lui Riccio plecase deja la război şi, oricât ar fi negat, tânărul trăia latura epică a conflagraţiei încă dinainte de a fi chemat pe front.

— Dacă ţi-a sunat ceasul, mori oriunde te-ai afla.

— Vorbeşti aşa pentru că tu nu pleci pe front.

Avea tonul autoritar al bărbatului matur care vrea să-şi demonstreze superioritatea în faţa unui tinerel cu caş la gură.

— Asta nu stă scris nicăieri, a replicat Cesare, ironic.

— Când unul are şaptesprezece ani, nu-l trimite nimeni la război.

— Poate că voi ajunge la vârsta potrivită înainte de terminarea războiului.

— Baliverne: când ai să devii tu major, lucrurile vor fi fost deja rânduite.

Riccio a luat o gură de vin, a tras adânc un fum din ţigara urât mirositoare şi a scuipat, nimerind scuipătoarea situată la câţiva metri distanţă: era un sport pe care-l practica încă de când bătea cârciumile din cartier şi până atunci nimeni nu reuşise să-l întreacă.

— Era mai bine dacă plecam în America acum doi ani, cum mă învăţa Miranda. Eram emigrant, dar măcar nu m-aş fi implicat în războiul ăsta care nu mă priveşte.

— Războiul îi priveşte pe toţi, a ripostat celălalt. Îi priveşte pe cei care şi-l doresc, dar mai cu seamă pe cei care nu-l vor, dar îi suportă consecinţele. Îi priveşte pe învingători, la fel cum îi priveşte şi pe învinşi. Îi priveşte şi pe cei ce se îngraşă de pe urma lui, dar şi pe cei care mor

sub ploaia de gloanţe.

Riccio a făcut un gest grăbit, ducându-şi degetele la şliţ.

— Moare pe dracu' să te ia! a înjurat.

— Cu siguranţă că tu n-ai să mori.

Cesare era convins de adevărul propriei afirmaţii.

— Tu râzi, dar să ştii că Miranda a găsit un ştab mare şi dacă ea ar fi vrut, ăla mă trimitea la Marelli şi mă făcea scăpat de oaste cu scuza că muncesc pentru industria de război. Cel puţin eram sigur că nu ajung pe front, înţelegi?

— Să nu-mi spui c-ai refuzat din dragoste de patrie.

— Mi se rupe de patria lor, de tot. Patria mea e acolo unde se adună fişicurile de lire, iar pe front nu se găseşte nicio liră.

— Asta rămâne de văzut, a intervenit Cesare, pe obişnuitul său ton fatalist.

— Pe urmă, eu sunt un laş. Mă doare pe mine în cot de austrieci sau de nemţi, însă de Miranda nu. Ştiu, e nebunatică şi zvăpăiată, dar are suflet bun. Iar ăla, ştabul de care-ţi ziceam, nu mă trimitea în niciun caz la Marelli pentru că am ochi frumoşi. Dacă mă scăpa de front, voia să se distreze o vreme cu femeia mea. Or asta e singura mârşăvie pe care eu n-o suport. Până la urmă, vorba ta: poate că asta mi-e soarta.

— Când pleci?

Cesare trase din buzunarul vestei orologiul de argint cu cadran smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane. L-a întors ca să privească cu atenţie, ca şi cum atunci o vedea pentru prima dată, figura în relief a zeiţei Fortuna, înfăşurată într-o robă, cu părul bogat curgându-i pe umeri şi legată la ochi.

— Mâine plec, doar ştii.

Perspectiva despărţirii bloca din start orice posibilitate de conversaţie.

Cesare ştia asta, însă simţise şi că dialogului lor îi

lipseau replicile cele mai importante, pentru că Riccio, fidel vechiului său obicei, aborda subiectul care-l interesa pe ocolite.

— Atunci, eu te salut, a spus.

— Aş vrea să-mi faci un serviciu.

În sfârşit, Riccio se hotărâse să lase prudenţa deoparte.

— Şi două, dacă pot.

— Trebuie s-o supraveghez! pe Miranda. Tu o cunoşti bine pe femeia mea.

— O cunosc, cum să nu.

— Nu poate sta singură. (Voia să spună că nu poate dormi singură, însă a preferat doar s-o gândească.) Se teme de singurătate la fel cum se tem păsările călătoare de zăpadă.

— Dac-o să fie nevoie, o să am eu grijă de ea, i-a promis Cesare. Numai că nu o să fie cazul. Te iubeşte.

— Asta ştiu.

S-a întristat brusc.

— Ea ştie că te duci la război, l-a încurajat celălalt, şi va pătimi suficient la gândul asta ca să-i mai ardă de trăsnăi.

Oamenii intrau şi ieşeau, făcând să scârţâie uşa tavernei, în timp ce curentul de aer stârnit mişca o clipă fumul gros din încăpere. Jucătorii izbeau în mese cu pumnii atunci când etalau cartea câştigătoare.

Riccio a părut mulţumit de explicaţii, abandonând discuţia despre gelozie. Cuvintele prietenului său fuseseră convingătoare şi îi liniştiseră zbuciumul sufletesc.

— Să ai grijă şi de profiturile afacerii noastre, a spus. Miranda e la curent cu tot: numărul de damigene din depozit, credite, livrări. Nu e exclus ca unii, ştiindu-mă plecat, să încerce s-o tragă pe sfoară.

— Asta e greu, îşi dădu cu părerea Cesare, pentru că pe Miranda nimeni n-a putut s-o înşele vreodată.

A

În orice caz, sunt eu aici.

— Da, însă tu eşti prins cu munca la spălătorie.

A sorbit o gură de vin şi s-a aplecat spre prietenul său cu un aer complice, încredinţat că circumstanţele delicate îi dădeau dreptul să afle răspunsul la întrebarea care îl rodea demult.

— Totuşi, a întrebat, tu Matildei i-ai tras-o sau nu?

— Slujba la spălătorie e sigură şi îmi asigură traiul de zi cu zi, i-a răspuns Cesare privindu-l fix în ochi şi încheind astfel definitiv subiectul.

— Nu mi-ai spus ce vei face atunci când ne vom dubla sau – Doamne ajută! — tripla capitalul.

— Cu siguranţă n-o să mă fac cârciumar şi nici patron de spălătorie.

— Şi atunci? Ce-ai să te faci?

— Constructor, a spus hotărât.

— Constructor de ce?

— De case: frumoase, mari, impozante.

— Glumeşti? Păi, ştii că pentru a construi case ai nevoie de zeci, dacă nu cumva de sute de bancnote de o mie?

— O să mai vorbim despre asta când se va termina războiul.

— Ferice de tine că nu te duci pe front, a spus Riccio, mai degrabă cu plăcere în glas decât cu invidie.

— Cine ştie! a exclamat Cesare.

— Cine ştie ce?

— Cine ştie, a repetat, zâmbind.

Riccio a scuturat din cap, aşa cum făcea de fiecare dată când atitudinea prietenului său, jumătăţile lui de fraze, cuvintele nerostite şi aluziile lui scăpau puterii sale de înţelegere. Şi-au luat rămas-bun în faţa uşii, ca întotdeauna, însă ştiau că de data aceea era diferit. A doua zi nu aveau să se mai întâlnească.

Cesare trăia vremurile de restrişte ale războiului

urmându-şi instinctul, ghidându-se după superstiţiile şi fatalismul care, în opinia lui, guvernau sensul vieţii. Clarvăzătoarea Sibiglia – o vrăjitoare smintită din cartier care dădea în cărţi prezicând viitorul – îi spusese: „Văd o flintă şi cel ce o duce în spate eşti chiar tu. Gândeşte-te de două ori înainte să scapi de ea, pentru că ar fi ca şi cum ţi-ai da norocul din mână.” Sibiglia, bătrâna ghicitoare cu trecut aventuros – probabil născocit în cea mai mare parte –, susţinea că trăise mult timp în haremul unui sultan arab, de unde fugise cu un explorator englez, aducând pe lume şase copii înainte ca acesta s-o părăsească, lăsând-o de izbelişte la Cairo; longeviva Sibiglia părea de-o seamă cu timpul însuşi şi se întorsese în Europa însoţită de un beduin cu fese rotunde şi tari ca două mere, după ce învăţase să gătească inflorescenţe exotice, să prepare filtre de iubire şi moarte, să facă farmece şi să ghicească în cărţi destinul oamenilor.

Toată lumea cunoştea legenda Sibigliei, cea cu o sută de vieţi, însă nimeni nu ştia de unde venise şi cum de se aciuase în cartierul cel mai rău famat din Milano. Cesare o văzuse prima dată când era ţânc şi încă de pe atunci ea era bătrână, cu pielea subţire, încreţită şi uscată, ca de pergament. Locuia într-o cameră mare, mizerabilă, plină de pisici, în care duhoarea excrementelor de animal se amesteca cu parfumurile orientale, aroma acră a narghilelei din care pufăia încontinuu şi mirosul tămâii care ardea într-un găvan de bronz. Se hrănea numai cu terciuri din ierburi doar de ea cunoscute şi lapte. Cei mai în vârstă puneau mâna-n foc că Sibiglia depăşise suta de ani, iar cei mai superstiţioşi susţineau că nu avea să moară niciodată.

În ziua aceea, Cesare se simţise atras în mod irezistibil spre antreul larg în care nemuritoarea Sibiglia stătea turceşte pe două perne de mătase de o culoare nedefinită,

în faţa unei măsuţe arăbeşti, înconjurată de pisicile sale. Purta pe cap un voal inexplicabil de alb, diafan ca aerul însuşi, curat şi cu broderii misterioase.

Bătrâna aranja pe măsuţa din faţa sa cărţile de tarot, una câte una, aliniindu-le, şi nici măcar nu-şi ridicase ochii ca să-l privească pe băieţandrul din faţa ei care-i zâmbea cu simpatie.

— Ţi s-a făcut dor de ducă şi nu ştii de ce, îi spusese.

— Nu ştiu nici măcar ce vreau de la viaţă.

În clipele acelea rostise purul adevăr pentru că în mintea sa persista o stare de confuzie totală.

— Ia o pernă şi aşază-te colo, în faţa mea.

Cesare luase perna, alungând cu un gest brusc motanul care lenevea încolăcit pe ea; bestia ţâşnise destinzându-se ca un arc şi se refugiase într-un colţ întunecos.

— Am venit să-mi iau rămas-bun, nu să-mi ghiceşti viitorul, îi explicase el.

Bătrâna chiromantă îşi întorsese ochii aproape stinşi spre băiaţandru, în vreme ce îşi trecea vârful degetelor descărnate peste cărţile de tarot.

— Iar eu îţi voi da oricum în cărţi, pentru că eşti o persoană ce-şi trăieşte viaţa şi nu laşi nimic de azi pe mâine. Intuieşti deja că viaţa trece pe lângă noi ca ceva ce nu ne aparţine şi că fiecare din noi începem să murim puţin câte puţin încă din ziua în care venim pe lume.

— Ce trebuie să fac?

— Tu vei ajunge la casa ta şi vei trăi regeşte, pentru că ştii să faci diferenţa între două lucruri asemănătoare. Ai darul să observi răul din spatele aparenţelor favorabile şi binele acolo unde-i rău. Dar mai întâi...

Mai întâi ai să te duci la război. Viitorul tău îmi arată o flintă şi cel ce o duce în spate eşti chiar tu. Gândeşte-te de două ori înainte să scapi de ea, pentru că ar fi ca şi cum ţi-ai da norocul din mână.

Într-un colţ al tranşeei, veteranii îşi făceau nevoile de faţă cu toţi ceilalţi, într-un acces de exhibiţionism uman care îl făcea pe băieţandru să regrete naturaleţea – parcă mult mai tolerabilă – a animalelor. Era frig, era umezeală, era mizerie. Obielele putrezeau pe picior, jambierele se destrămau, cazarmamentul era plin de noroi şi îmbibat de apă, urmă şi sânge.

— Milano, mai dă-mi o ţigară, că o să ţi le înapoiez eu odată şi-odată.

Era un soldat tânăr, ghemuit sub peretele de pământ al tranşeei, cu capul înfăşurat cu un bandaj însângerat: îşi sfâşiase urechea în sârma ghimpată.

— Uite, îţi dau jumate, i-a răspuns Cesare, rupând o ţigară Indigena în două şi întinzându-i o bucată.

— Eşti un adevărat prieten, i-a mulţumit rănitul, un bărbat de vreo treizeci de ani din Bergamo, care le arăta atât de des camarazilor fotografia nevestei şi a copiilor, încât o tocise. Căcăcioşii ăştia nu fumează altceva decât mahorcă toscană. Dacă mai stau mult pe aici, or să ajungă să-şi fumeze rahatul.

În depărtare, ca o bombăneală, se auzea bubuind înfundat un tun. Din când în când, mai aproape, răsuna câte un foc de flintă. Puşcaşii trăgeau în tot ce mişca: frunze tresărind în bătaia vântului, ghemotoace de hârtie, umbre ce apăreau doar în propria lor închipuire.

Când „băieţii din ’99” fuseseră mobilizaţi în grabă, pentru umplerea golurilor lăsate în rândul trupelor de îngrozitorul masacru de la Caporetto, Cesare nu făcuse absolut nimic ca să rămână acasă, deşi îndeplinea criteriile ce-i permiteau să fie scutit de serviciul militar: era orfan, cap de familie şi avea patru fraţi în îngrijire. Astfel, după o lună de instrucţie superficială, fusese trimis pe front.

— Zici c-o să ieşim din haznaua asta? a întrebat bergamascul, sugând cu lăcomie capătul jumătăţii lui de

ţigară.

— Pe mine ţi-ai găsit să mă întrebi? a protestat Cesare.

Ideile îi erau bine conturate în minte, însă nu avea chef să stea la discuţii.

— Ai aerul unuia care ştie cum merg treburile, i-a răspuns celălalt, cu o undă de respect în voce.

— Mai bine dormi, dacă poţi.

Era un sfat prietenesc.

— Tocmai asta e, că nu pot să dorm. Urechea asta blestemată mă doare îngrozitor. Când trece infirmierul pe aici, o să-i cer o pastilă de dormit. Crezi că o să se infecteze? a insistat omul, atingându-şi cu precauţie bandajul însângerat.

— Da’ de unde, i-a replicat sec, cu intenţia de a pune capăt dialogului. Apoi a adăugat: Atunci, lasă-mă pe mine să dorm.

Şi şi-a ridicat reverele mantalei în dreptul urechilor.

Se trezise înrolat într-un regiment de infanterie unde existau mai mulţi păduchi decât muniţie de război, se confruntase cu aroganţa şi ineficienţa gradaţilor, luptase cu deznădejdea, cu mitocăniile şi dezorganizarea trupei care era alcătuită din tineri asemenea lui. Erau împreună la bine şi la rău, chiar dacă fiecare combătea propriul său război, încercând să-şi salveze propria piele. Totul era însă o iluzie, întrucât singuri nu reprezentau nimic, iar împreună nu făceau altceva decât să se repeadă orbeşte înainte, spre o moarte sigură, rezultatele vizibile fiind medaliile ce răsăreau la pieptul superiorilor lor, ofiţeri cinici şi incompetenţi.

Îşi încredinţaseră viaţa capriciilor hazardului şi prostiei ce domnea în statele-majore. Cesare petrecuse Crăciunul într-o tranşee, cu picioarele în noroi şi apă rece ca gheaţa, laolaltă cu veteranii ce-şi făceau nevoile de faţă cu toată lumea, fără nicio urmă de pudoare, istorisind în gura mare

poveşti revoltătoare referitoare la generalul Cadorna, pe când ceilalţi camarazi încinseseră întreceri de păduchi: câştiga cel pe care se aciuaseră cei mai mulţi paraziţi. Il văzuse pe rege, însoţit de socrul său, regele Nikola al Muntenegrului – sau „unchiul Nicola”, cum era supranumit cu dispreţ –, trecând în revistă un cârd de zdrenţăroşi din rândul cărora făcea şi el parte. Şi i se făcuse ruşine: pentru el însuşi, pentru oamenii care mergeau la moarte fără să se întrebe de ce, pentru regele acela mărunt şi nevolnic în numele căruia sute de mii de bărbaţi riscau să fie măcelăriţi.

A încercat să recitească unele fragmente din scrisoarea ferfeniţită pe care o primise de la Matilde pe vremea când era încartiruit într-o cazarmă din Udine: „Acum, că tu, iubitul meu copilandru, nu mai eşti cu mine, viaţa mea e goală...” Cuvintele acelea fără rezonanţă îl iritau, pentru că nu emanau căldura ei, grija maternă ce l-0 purta, parfumul ei de femeie. Erau simple semne convenţionale pe o foaie de hârtie, rânduri cu semnificaţii diferite de cele pe care el le simţea; nu ilustrau asprimea vieţii de zi cu zi, însă nici nu respirau dulceaţa iubirii, fiorul pe care ţi-l dă privirea femeii iubite atunci când te dezmiardă.

Păstra în inimă şi în minte ultima lor întâlnire, la Gara Centrală, în faţa unui tren încărcat cu suferinţă, raniţe şi puşti, bărbaţi morţi încă dinainte de a ajunge pe front, înconjuraţi de steaguri fluturate cu entuziasm de cei ce rămâneau acasă, întrerupţi de nesfârşitul du-te-vino al blândelor şi generoaselor doamne care împărţeau mărunţişuri inutile soldaţilor năuciţi de slogane incitante, de discursuri demagogice şi terorizaţi de frica de necunoscut. Ca să-şi facă curaj, unii cântau *Addio, mia bella, addio,* însă celor care atunci, pe peron, chiar se aflau în compania unei femei, nu le trecea prin minte să le murmure cuvinte de iubire; cu responsabilitatea capilor de

familie, le strecurau ultimele recomandări, probabil cel mai eficace mod de a le spune „te iubesc”.

Faţă în faţă, Matilde şi Cesare înţeleseseră atunci că vorbele erau utile celor care ţin discursuri în faţa mulţimii sau scriu cărţi: ei simţeau o nevoie disperată să se privească, să se atingă, să-şi simtă unul altuia respiraţia.

— O să mă întorc repede.

— Cine ştie.

— Totul va fi la fel ca înainte.

— Să sperăm.

— Ne-am simţit bine împreună.

— Când te vei întoarce te vei uita după fetişcane, pentru că eu o să fiu bătrână.

— Nu-i adevărat.

— Vorbeşti aşa pentru că nu ştii.

În cele câteva minute petrecute împreună pe peron trăiseră nostalgia clipelor trecute şi se lăsaseră duşi de vârtejul timpului ce va să vină, uitând prezentul ce putea reprezenta ultimul „acum” al vieţii lor în doi.

Un ordin absurd şi inutil, ca majoritatea celor emise pe durata acelui război dement – la fel ca orice război – îl cantonase într-o locaţie blestemată, la poalele muntelui Faiti. În ianuarie era frig şi burniţa, vântul aspru îi descuama faţa, iar picăturile îngheţate ale ploii îi înţepau pielea. Cesare tremura de frig şi de febră, cu ochii mijiţi de vânt şi de somn. Trecuseră mai bine de treizeci de ore de când rătăcea cu privirea prin ceaţa tenebroasă şi vicleană din adâncimea căreia inamicul invizibil şi silenţios ar fi putut să atace în orice moment. Învăţase pe propria piele că nu lupta într-un război propriu-zis, ci mai degrabă într-unul al nervilor în care rarele bătălii de pe câmpul de luptă reprezentau o binecuvântată descătuşare; între linia de apărare de pe râul Piave, unde nemţii se înecaseră în propriul sânge, şi linia de rezistenţă de pe muntele

Grappa războiul însemna o eternă şi iritantă aşteptare, teama dezolantă în faţa fantasmelor reflectate de pâcla de negură, disperarea provocată de ger, foame şi mizerie, întrerupte când şi când de frenezia delirantă declanşată de ordinele lipsite de logică ale superiorilor, izvorâte dintr-un autoritarism găunos şi imediat uitate.

Războiul nervilor era cel mai lung şi dificil. Oamenii se pot resemna în faţa morţii şi se obişnuiesc cu suferinţa, dar nu când aceasta depăşeşte limitele umilinţei. Inamicii, care probabil că pândeau de undeva de aproape – însă nu în negura pe care Cesare o sfredelea de treizeci de ore cu privirea în căutarea unui semn –, exploatau latura psihologică a conflictului şi rezistau mai bine psihic.

Ar fi trebuit să-l schimbe din postul de gardă de cel puţin trei ori, însă fie avusese loc o alunecare de teren, fie se inundase o tranşee sau altă drăcovenie de genul acesta, fie cei de la comandament omiseseră să ordone schimbarea gărzii ori, pur şi simplu, uitaseră de infanteristul Cesare Boldrani din Milano, Lombardia, contingent 1899. Mâinile aproape că-i degeraseră, barba îi crescuse peste măsură şi simţea pe tot corpul un dezgustător du-te-vino al păduchilor; picioarele parcă nici nu le mai avea, fiind scufundate în mocirla îngheţată. Şi-a adus aminte de Sibiglia – „Târâtura naibii!” – şi de prezicerile ei de rahat, înfuriindu-se pe sine însuşi: dacă nu s-ar fi lăsat influenţat de o superstiţie, în clipa aceea s-ar fi aflat la spălătoria din Crescenzago, bucurându-se de nurii Matildei, sau ar fi fost pe drum cu cotiga, în ţinuturile din Oltrepo, fructificând economiile sale şi ale lui Riccio, încredinţate între timp Mirandei. În schimb era singur, în mocirla pestilenţială din locul acela uitat de Dumnezeu, ţintuit pe loc de un ordin emis din superficialitate şi apoi abandonat, sfredelind negura groasă în căutarea unui inamic care n-avea ce căuta acolo.

— Nu-ţi părăseşti poziţia sub niciun motiv. Acesta fusese ordinul, iar ordinele nu se discută.

— Când voi fi schimbat din post?

O întrebare stupidă ieşită din gura unui biet infanterist, care valorează mai puţin decât un asin de povară.

— Suntem în război, soldat.

Sintagma stereotipă, patru cuvinte puse cap la cap ca să spună totul şi nimic, o propoziţie care probabil ar fi avut mai mult înţeles dacă ar fi avut vreo legătură cu Giuseppina, cu fraţii săi, cu Matilde, cu Riccio sau Miranda. Asta pentru că Cesare nu izbutea să sufere pentru patrie aşa cum o făcuse, de exemplu, pentru maică-sa, iar acolo, pe front, nu se simţea apărătorul propriei familii, ci mai degrabă o fărâmă din parapetul acela de pământ clisos, frământat cu lacrimi şi sânge, cu sudoare şi moarte, care nu făcea altceva decât să protejeze neputinţa statelor-majore şi interesele pe care le reprezentau.

Şi-a amintit de ultima scrisoare a Giuseppinei, plină de fraze ce nu se rostesc niciodată cu voce tare şi încărcată de melancolie. Îşi pusese pe el toate puloverele de lână trimise de Matilde şi bine făcuse, însă pachetul cu salamuri şi cozonac fusese nevoit să îl împartă cu camarazii săi. Banii trimişi de Miranda prin mandat poştal îi ascundea noaptea în cartuşieră, ziua mutându-i dintr-un buzunar în altul sau îndesându-i în bocanci, în funcţie de împrejurări.

Simţea că-i vâjâie capul – de amintiri, din cauza păduchilor, dar mai ales din pricina nenumăratelor ordine şi contraordine: atac, retragere, patrulări, ambuscade, pe urmă tranşeea – mizerie, oameni subnutriţi, uitaţi, prost echipaţi. Matilde, Giuseppina. Riccio. Sibiglia – Bătu-o-ar Dumnezeu! Furoul alb al Matildei pe fondul cenuşiu al negurei. Umbra casei sale, aroma de mirodenii, culoarea arbustului de glicină şi, peste toate, frigul. Apoi liniştea profundă a neantului.

O durere ascuţită în şold l-a readus brusc la realitate: război, mocirlă, poziţie de apărat cu orice preţ.

— Aşa faci tu de gardă, soldat?

Era convins că figura din faţa sa pe care încă nu reuşea s-o distingă limpede, dar care i se adresa batjocoritor, numindu-l „spălător" şi invocând simţul datoriei, încarna autoritatea. Vorbea pe un ton scăzut, dar ferm.

Din obişnuinţă, Cesare s-a ridicat în picioare şi a luat poziţia de drepţi.

— Ce ai de spus?

Era mai degrabă o lovitură de bici decât o întrebare.

Era prizonier între realitate şi coşmar – entităţi care, la urma urmei, erau foarte apropiate.

— Nimic, a răspuns Cesare, apoi a tăcut.

De altfel, ce ar fi putut să spună? Că era epuizat? Că trecuseră câteva luni de când dormea două-trei ore pe zi? Că de treizeci de ore nu mai închisese un ochi? Că nu reuşise să-şi învingă somnolenţa? Cesare nu se temea de bărbatul din faţa sa – l-ar fi dovedit uşor dacă ar fi fost nevoit să-şi măsoare forţele cu el –, însă se temea instinctiv de ceea ce reprezenta el; la fel cum porumbeilor le este frică de erete, chiar dacă n-au văzut niciodată unul.

— Cel puţin ştii ce te aşteaptă? a întrebat din nou ofiţerul.

Trăsăturile începeau să i se contureze.

Cesare nu a răspuns, însă buzele i-au schiţat un zâmbet imperceptibil în clipa în care a adulmecat mirosul plăcut de lavandă, de haine proaspăt spălate, de piele şi mentă: mirosul domnilor din înalta societate pe care-l simţise şi în palatul conţilor Spada; era aroma unui stil de viaţă pe care-l atinsese în treacăt şi pe care acum îl resimţea cu mai multă intensitate, căci acoperea duhoarea dezgustătoare pe care o emana propriul corp, stofa gri-verzuie a uniformei cu iz de câine plouat. Bărbatul din faţa

sa trebuie să fi fost o persoană importantă, şi nu numai pentru faptul că avea epoleţi de căpitan, ci pentru că avea înfăţişarea unuia făcut să comande, atât în viaţa civilă, cât şi în armată, şi care nu are nevoie de compromisuri ca să-şi câştige respectul.

— Sunt nevoit să te defer Curţii Marţiale.

Cuvinte cu puterea gloanţelor unui pluton de execuţie. După dezastrul de la Caporetto, curţile marţiale alcătuite din ofiţeri cu uniforme din stofă scumpă şi cu pielea parfumată cu lavandă hotărau execuţii pe bandă rulantă, trimiţând cu nonşalanţă la moarte sute şi sute de tineri. Înaltă trădare. Laşitate în faţa inamicului. Insubordonare pe front, în perimetru de război.

— Ştii ce înseamnă asta?

Oare îl voia mort cu orice preţ sau se juca cu el de-a şoarecele şi pisica?

Cesare era conştient că ajunsese într-o situaţie disperată, îngrozitoare: s-a văzut în faţa plutonului de execuţie, legat la ochi; şi-a imaginat o clipă liniştea desăvârşită care ar fi urmat după salva de gloanţe. Odată visase că murise, apoi îşi dăduse seama că era doar un vis şi se trezise. În clipa aceea însă, în faţa ofiţerului necunoscut, simţea frigul, umezeala şi mizeria, îl dureau mâinile şi putea vedea cerul luminându-se vag înspre est, odată cu ivirea zorilor. Ploua mărunt, fără grabă, insistent.

— Răspunde, i-a ordonat ofiţerul. Ştii ce te aşteaptă?

Ştia, însă nu i-a răspuns. Odată, când era de-o şchioapă, fugărise împreună cu vecinii de vârsta lui un motan, încolţindu-l într-un ungher al fâneţei: era un pisoi mic şi slăbănog, înfricoşat, murdar, poate şi bolnav, chinuit de mai multe ori de copiii din cartier. De data aceea însă, simţindu-se încolţit, fără putinţă de scăpare, pisoiul se repezise asupra unuia dintre persecutorii săi, sfâşiindu-l cu ghearele. Poate că l-ar fi orbit ori poate că l-ar fi şi omorât

dacă ceilalţi nu i-ar fi frânt spinarea, aruncându-l apoi în mijlocul curţii. Cesare se simţea acum întocmai ca pisoiul acela încolţit: mutilat de violenţa unui ordin absurd, condamnat pentru o vină inexistentă. S-a hotărât brusc să dea moartea pe moarte, transformând resemnarea victimei într-o instinctivă şi deznădăjduită agresivitate de animal hăituit. Ofiţerul, care nu se aştepta la o asemenea reacţie fulgerătoare, şi-a dat seama că fusese atacat abia când, trântit în mocirlă, a simţit vârful baionetei împungându-l în gât.

— Eşti nebun, a horcăit.

— Sunt mort, i-a şuierat Cesare, dar te iau cu mine pe lumea cealaltă.

— Mai avem încă timp să ne salvăm, i-a propus ofiţerul, care şi în situaţia aceea dramatică păstrase o atitudine neobişnuit de demnă.

— Dacă nu te hăcuiesc, tu o să mă trimiţi în faţa curţii marţiale.

Cuvintele au dispărut ca aburul.

— Nu voiam decât să te sperii, a replicat celălalt, cu o sinceritate pe care Cesare a perceput-o. Ofiţerul a continuat: Îţi repet că ne putem salva amândoi.

— Cine îmi garantează?

— Nimeni. E cuvântul meu contra cuvântului tău.

— Ha! Cuvântul unui superior! a exclamat pe un ton dispreţuitor, împungându-l în continuare cu baioneta.

— Cuvântul unui gentilom, a spus căpitanul, ca şi cum s-ar fi adresat unui omolog de-al său în salonul unui palat seniorial şi nu unui soldat fetid şi deznădăjduit, într-o tranşee. Dacă nu, atunci omoară-mă şi sinucide-te şi tu, pentru că dintr-un moment într-altul vor sosi ceilalţi în căutarea mea.

Cesare a slăbit strânsoarea, a sărit în picioare, permiţându-i şi ofiţerului să se ridice, şi şi-a pus baioneta

înapoi în teacă. Mânjiţi în culorile tranşeei şi cu mocirla care ştergea însemnele militare, cei doi semănau între ei.

— Cum te cheamă? a întrebat căpitanul.

— Boldrani Cesare. Regimentul 8 infanterie.

— După ce te schimbă din post să te prezinţi la comandament. Întrebi acolo de căpitanul Casaţi. Benedetto Casaţi. Îi voi trimite o înştiinţare locotenentului tău.

— Am înţeles, să trăiţi!

Mai devreme nu-l văzuse din cauza somnului, apoi tensiunea momentului îl împiedicase să desluşească chipul căpitanului, iar în clipa când ar fi putut s-o facă, faţa bărbatului din faţa sa era o mască de noroi. De un lucru era însă sigur: nu avea cum să-i uite ochii negri, vioi şi scânteietori, şi nici numele: Casaţi. Benedetto Casaţi.

— Noi doi suntem chit, soldat, a spus căpitanul înainte de a se îndepărta. Însă înainte de a fi chit, ne-am salvat viaţa unul celuilalt.

— Am înţeles, să trăiţi! a răspuns Cesare, în vreme ce celălalt se făcea nevăzut, învăluit în ceaţă.

S-a întrebat dacă făcuse bine crezându-l pe cuvânt, însă în clipa următoare şi-a dat seama că era inutil să se mai gândească la semnificaţia unui gest împlinit şi irevocabil.

Ploaia încetase, iar vântul rece dinspre nord începea să risipească perdeaua înnegurată, aducând şi promisiunea unei raze de soare. Cesare şi-a rezemat flinta model 91 de peretele clisos, şi-a aprins una din ţigările sale pestilenţiale şi a tras fumul adânc în piept, cu voluptate, suflându-l apoi drept în jarul din vârf. A tras din buzunarul vestonului orologiul său cu lanţ. L-a învăluit un sentiment plăcut simţind între degete forma rotundă şi rece a cutiuţei de argint, din care se auzea un ticăit regulat, ca şi cum timpul şi-ar fi reluat ritmul obişnuit. A acţionat *carillon-ul* şi notele *Marşului alia turca* de Mozart s-au răspândit de jur-

împrejur în imperceptibile unde concentrice în liniştea adâncă a zorilor, oferindu-i o neaşteptată stare de bună dispoziţie. Întreaga sa forţă de bărbat, sentimentul profund al dreptăţii care dăinuia în el şi adevărata semnificaţie a demnităţii umane, toate aveau sunetul acelor note. A suflat o vreme în pumni ca să se încălzească şi a pipăit cu buricele degetelor conturul în relief al zeiţei Fortuna. I-a cerut în gând iertare bătrânei Sibiglia, cea cu o sută de vieţi, apoi a vârât cu grijă ceasornicul înapoi în buzunar. Poate că totuşi zeiţa norocului nu-l abandonase, şi-a spus el.

Căpitanul Benedetto Casaţi stătea într-un fotoliu de piele în spatele unui birou din lemn masiv încărcat cu hârtii, fascicule şi cărţi. I se repartizase una dintre cele douăsprezece camere ale casei senioriale din Cornions, la câţiva kilometri de Udine, în care funcţiona centrul de comandă al batalionului. Încăperea era învăluită într-o căldură plăcută. Pe blatul cu ornamente aurii al biroului se aflau câteva sticle – coniac, absint şi lichioruri cu nume necunoscute.

— Să ştii că nu te-aş fi recunoscut, i-a spus ofiţerul soldatului din faţa sa. Acum ai aspectul unei fiinţe umane.

— Mi s-a dat permisiunea să mă spăl.

Şi-a înăbuşit pornirile polemice de la bun început, deşi ar fi vrut să facă câteva observaţii pe tema efectului magic al plicului încărcat cu ştampile şi semnături sosit la trupă de la comandament şi care îi adusese ceea ce până atunci nici nu îndrăznise să viseze – o permisie. Se spălase, apoi îşi schimbase ţinuta zdrenţăroasă şi murdară de campanie cu o uniformă curată şi îşi pusese obielele, cizme şi lenjerie de corp noi. În cele din urmă, găsise un loc lângă şoferul unui camion Fiat 18-BL care îl lăsase în faţa centrului de comandă.

— Stai jos, l-a invitat căpitanul arătând spre cele două

fotolii cu spătar înalt din faţa biroului.

Cesar i-a dat ascultare, deşi era puţin stingherit.

— Ai făcut bine că ai avut încredere în cuvântul meu, îţi dai seama?

— Da, domnule căpitan.

Îşi propusese să dea răspunsuri civilizate şi scurte, fără să se lase atras în discuţii ocolitoare.

— O ţigară?

I-a întins o casetă elegantă de cristal.

— Dacă nu aveţi nimic împotrivă, domnule căpitan, le-aş prefera pe ale mele.

În mod ciudat, încăperea îi oferea o stare de pace sufletească demult uitată.

O vreme, au fumat în tăcere.

— Eşti în stare să torni ceva de băut pentru amândoi fără să spargi vreun pahar? l-a întrebat surâzând ofiţerul.

— Sunt învăţat cu cârciumile şi paharele cu băutură, l-a asigurat el.

— Atunci pune-ţi ce vrei tu. Pentru mine, un deget de coniac, i-a spus.

Cesare s-a descurcat onorabil. Au băut din pahare discutând ca şi cum ar fi fost vechi cunoştinţe. Totuşi, tânărul soldat mai mult l-a ascultat pe celălalt. Îi plăcea muzicalitatea frazelor fără înflorituri rostite de ofiţer, timbrul ferm şi viril al vocii, modul plăcut în care graseia „r”-ul şi mâinile fine, cu unghii îngrijite, care păreau să gesticuleze fără să se mişte. Sorbea cu nonşalanţă din paharul de cristal scump, manevrându-l ca şi cum ar fi fost din sticlă ordinară, dar Cesare era încredinţat că în mâinile bărbatului din faţa sa şi un pahar de duzină ar fi putut părea din cel mai preţios cristal. Avea părul castaniu şi pieptănat cu grijă într-un mod care-i scotea în evidenţă fruntea palidă. Ochii negri şi scăpărători îşi pierduseră din fermitatea demonstrată în clipa în care Cesare îi văzuse

pentru prima dată, revelând acum o privire domoală şi visătoare. Nasul subţire şi vag acvilin, mustaţa blondă, cu nuanţe roşcate şi buzele moi confereau chipului o expresie plăcută. A observat că pe degetul mic al mâinii drepte căpitanul purta un inel pe care era gravat un blazon nobiliar.

— Ţi-am citit fişa personală, i-a spus ofiţerul. Am văzut că eşti orfan de ambii părinţi. Ai patru fraţi. Aşadar, eşti cap de familie. Cu toate acestea, iată-te aici, pe front. Spune-mi, ai simţit cumva că ai vocaţie de erou?

— Fac parte din contingentul „băieţilor din ’99”. Am fost mobilizat şi nu am făcut recurs. Asta-i tot.

— Tu nu mi-o spui pe-a dreaptă.

L-a privit cu suspiciune şi cu o notă de ironie.

— Atunci, în orice caz, nu am ceea ce aţi zis dumneavoastră... vocaţia de erou.

— Însă tupeu ai cât cuprinde.

Simţea ceva aparte în băieţandrul din faţa sa, ceva care îl deosebea de restul turmei, un semn pe care mai devreme sau mai târziu avea să-l descopere şi să-l interpreteze la adevărata sa valoare.

— Eu, a continuat căpitanul, nu pot trimite în faţa Curţii Marţiale un băieţandru de optsprezece ani, orfan, cap de familie şi care, în plus, are şi îndrăzneala tipică eroilor.

— Nu voi uita acest gest, a spus Cesare.

Căpitanul i-a răspuns înclinând uşor capul, apoi a schimbat vorba.

— Cu ce te ocupai în viaţa civilă?

— Lucram într-o spălătorie. O spălătorie mare.

— Şi ce făceai acolo, mai exact?

— De toate.

— De toate şi nimic, soldat.

— Organizam lucrul, personalul, verificam instalaţiile, livram marfa.

— Spălătoria asta o duceai pe umerii tăi?

— Mă străduiam să fac cum ştiam mai bine.

— Studii?

— Clasea a şasea elementară.

A spus-o cu mândrie. Mulţi dintre cei de vârsta

I m erau analfabeţi, alţii nu trecuseră de primii doi-trei ani de şcoală şi abia dacă puteau să buchisească literele.

— Eşti angajat, a spus căpitanul ridicându-se.

— Cum aşa, angajat?

Cesare l-a comparat în clipa aceea cu un suveran antic care îşi învestea un supus cu titlul de cavaler.

— Din momentul acesta eşti ordonanţa mea, a declarat solemn celălalt.

— De la trupă mi s-a spus să mă întorc cât mai i cpede cu putinţă, s-a arătat îngrijorat Cesare. Şi, în orice caz, să-mi justific deplasarea.

— Am făcut-o eu deja. Am cerut şi am obţinut

II ansferul tău aici.

Ordonanţa căpitanului Benedetto Casaţi, în clădirea centrului de comandă, la adăpost de război, I i. Iduchi, noroi şi frig, de sânge şi moarte, de duhoarea t r. Mşeelor.

— Vorbiţi serios, domnule căpitan?

— Nu cred că ţi-am dat ocazia să mă consideri un ipochimen care se ţine de glume proaste.

Redevenise ofiţerul aspru pe care îl cunoscuse în i ranşee.

— În cazul acesta, nu ştiu cum să vă mulţumesc.

Se ridicase şi el de pe scaun, înţelegând că scurtul moment de familiaritate dintre ei se încheiase.

— Nu trebuie să-mi mulţumeşti. Noi doi suntem chit. Şi eşti aici pentru că am convingerea că îmi poţi fi de folos. Recunoştinţa nu are ce căuta aici. Acum, nu-ţi mai datorez nici eu nimic.

Comportamentul ofiţerului, care restabilise distanţa

dintre ei, nu-l surprindea: dimpotrivă, s-ar fi mirat dacă lucrurile ar fi stat altfel. Pe buze şi în inimă i-a rămas, în schimb, o întrebare pe care nu dorise sau nu îndrăznise să i-o adreseze: oare căpitanul era unul din conţii Casaţi a căror capelă de familie se afla în cimitirul din Caravaggio? înainte să plece pe front, Cesare Boldrani reuşise să obţină reînhumarea mamei sale în acel cimitir, aşa încât acum rămăşiţele ei se odihneau într-un mormânt aflat la numai câţiva metri de capela conţilor.

Era o fetişcană cu tenul măsliniu şi părul negru, tuns scurt şi ondulat: o buclă îi acoperea jumătate de frunte.

— Vino, frumosul meu soldăţel, a repetat ea invit aţia, reprimându-şi un căscat, în timp ce-şi desfăcea halatul de mătase, lăsând să i se vadă – parcă un pic cam mult – goliciunea.

Cesare i-a privit cu lăcomie sânii opulenţi, fesele rotunde, coapsele robuste şi îndesate.

— Mă dezbrac? a întrebat-o el, intimidat.

— Lasă, vino aşa, că terminăm mai repede, i-a răspuns fata, cu aerul că-i cerea o favoare. Altminteri – da-ţi jos obielele, pune-ţi obielele, dă-ţi jos brăcinarii, pune-ţi brăcinarii – ne prinde dimineaţa.

În faţa bordelului se făcuse coadă.

— Hai, vino, frumosul meu soldăţel, a repetat ea, pe un ton plictisit şi obosit.

Avea chipul durduliu şi palid, ochii blajini, mari şi inexpresivi, buzele cărnoase şi nasul mic, de copilandră.

Când corpul fetişcanei s-a cufundat în moliciunea patului, întinzându-se într-o poziţie care se voia excitantă, dar care s-a dovedit a fi doar vag obscenă, penisul lui viguros era deja gata de acţiune. A încălecat-o cu multă băgare de seamă, ignorându-i ochii resemnaţi, care priveau în altă parte. A făcut dragoste uitându-se la un tablou care înfăţişa o gondolă pe Canal Grande.

A fost unica sa descindere, scurtă şi melancolică, într-un bordel de război. Şi a fost unicul raport sexual plătit din viaţa sa. Îi repugna ideea de a se masturba folosindu-se de corpul unei necunoscute.

L-a aşteptat pe căpitanul Casaţi în faţa bordelului pentru ofiţeri, unde calitatea mărfii şi ambientul erau superioare, deşi ritualul – parcă puţin mai amăgitor – era în esenţă acelaşi.

— Te-ai distrat? l-a întrebat mohorât ofiţerul.

— Nu, domnule căpitan.

Se simţea vinovat faţă de sine însuşi şi, ca şi cum nu ar fi fost de ajuns, se temea să nu se fi molipsit de vreo boală venerică.

— Nicio ascunzătoare a păcătosului nu-i destul de ferită, a citat căpitanul, mai mult pentru sine decât pentru ordonanţă. 11 descoperă şi-l condamnă chiar propria conştiinţă.

— Înclin să cred că n-o să mai intru niciodată într-un bordel, domnule căpitan, a concluzionat Cesare.

— Şi eu spun acelaşi lucru de fiecare dată când ies de aici, a mărturisit ofiţerul, îndreptându-se spre automobilul parcat câţiva metri mai încolo.

Cesare i-a deschis porţiera, apoi a închis-o după el, a acţionat manivela de aprindere a motorului şi s-a urcat la volan, încadrându-se pe strada care ducea spre centrul de comandă.

Într-un an de armată, Cesare învăţase multe lucruri noi. Totuşi, în ultimele luni, frecventând ambii poli ai aşa-zisei societăţi civile – pe cel al servitorilor şi pe cel al stăpânilor –, acumulase noţiuni pe care nu le-ar fi dobândit nici dacă ar fi frecventat şcoli înalte: ştia să servească la masă, dar ştia să se comporte şi atunci când era el servit, ştia să fie supus, dar şi să poruncească când era cazul, era capabil să deosebească o lectură banală de una cu adevărat

valoroasă, un obiect elegant de un kitsch arătos. Ştia cum se îmbracă un domn, dar şi cum se dichisea un domn bogat, conducea şi automobilul, şi motocicleta, învăţase să scrie corect, intuia căile potrivite şi cuvintele esenţiale pentru a obţine ceea ce voia.

— E o noapte frumoasă, a observat ofiţerul.

— Da, domnule căpitan. Este splendidă.

Octombrie se apropia de sfârşit, iar aerul rece părea îmbălsămat de miresmele câmpului. Stelele de pe cer păreau să contemple siderate răul pe care oamenii şi-l făceau singuri. Undeva, departe, trăgea un tun, iar orizontul se lumina din când în când.

— Ceva veşti de acasă? a întrebat Casaţi.

Nu fusese o întrebare de complezenţă: părea sincer interesat.

Cesare îşi dădea silinţa să evite gropile numeroase şi adânci de pe drum.

— Veşti urâte, domnule căpitan.

Giuseppina îi trimisese o scrisoare care-l umpluse de tristeţe.

— Probleme economice?

Dacă ar fi fost vorba numai despre aşa ceva, s-ar fi oferit prompt să-l ajute. Nutrea o profundă admiraţie pentru tinerelul acela de o inteligenţă sclipitoare şi un excepţional spirit întreprinzător.

— Nu, domnule căpitan: spaniola.

Gripa făcuse prăpăd în ţară: ştiinţa se dovedea neputincioasă în faţa epidemiei căreia îi supravieţuiau doar câţiva, mai puternici.

— În cazul ăsta nu pot face nimic pentru tine.

— Nu, nu puteţi, domnule căpitan.

Molima îi extermina pur şi simplu pe bătrâni şi copii.

— Mi s-a spus că la Milano se înregistrează cam o sută cincizeci de morţi pe zi. E pur şi simplu un alt război.

— Numai că în cazul ăsta nu există arme ca să te poţi apăra.

Giuseppina îi scrisese că o uşă din două avea zăbranic de doliu şi că primarul interzisese cortegiile itinerare, pentru că puteau contribui la răspândirea epidemiei şi la deprimarea populaţiei deja terorizate de ideea molipsiră.

— Familia ta a avut de suferit?

Se intersectară cu un camion care aproape că îi atinse cu aripa.

— Da, domnule căpitan, a răspuns Cesare, atent la drum.

— Grav?

Trebuia să-i smulgă cuvintele.

— Cei doi fraţi mai mici au murit, i-a mărturisit (îesare, fără nici cel mai mic tremur de emoţie în voce. Cel mijlociu, de zece ani, e în stare foarte gravă.

Căpitanul Casaţi ştia cât de mult îşi iubea Cesare I raţii şi realiza că răceala tânărului nu se datora indiferenţei, ci stoicismului adânc înrădăcinat în fiinţa lui.

— Şi de ce nu mi-ai spus nimic până acum? s-a înfuriat el.

— Oare s-ar fi schimbat ceva dacă v-aş fi vorbit despre asta?

Casaţi şi-a mijit ochii: ce hram purta, oare, zdrenţărosul ăsta? Era filosof sau pur şi simplu smintit?

— Cu siguranţă că eşti un individ tare ciudat, a zis, neştiind ce altceva ar îi putut să-i răspundă. Vrei să te duci acasă?

Ţinea cu orice preţ să-l ajute cumva.

— Dacă mi-aş putea salva fratele, m-aş duce şi pe jos la Milano.

— Mda, aşa e, a murmurat căpitanul. Apoi a zis: Ia te uită, am ajuns.

Farurile automobilului luminau intrarea în centrul de

comandă. Santinela a luat poziţia de drepţi, dând onorul ofiţerului.

— Ce ordonaţi pentru mâine, domnule căpitan?

— Deşteptarea la ora şapte.

Se simţea stânjenit în faţa seninătăţii subalternului său, care, confruntându-se cu destinul implacabil, cu moartea, reacţiona cu gravitatea domoală a unui animal de povară. Sau a unui înţelept – încă nu era sigur. Nu era în stare să-i ceară nimic, să-i vorbească despre altceva sau să-i dea ordine. Ar fi vrut totuşi să-l înţeleagă – asta da.

Bancnota de o mie pe care o luase de acasă pe post de talisman trecuse cu bine, fără să se deterioreze, din obielele purtate în tranşee în portofelul de marochin roşu obţinut în schimbul unei sticle de coniac. I se adăugaseră banii primiţi de la Matilde plus alte cinci hârtii de o sută, rodul celor mai variate tipuri de comerţ de contrabandă pe care le desfăşura în spatele liniilor. Cesare avea un talent înnăscut de a face rost de mărfurile cele mai căutate pe piaţa neagră: de la coniac la medicamente, de la uniforme la automobile. Banii pe care îi câştiga, la fel ca aceia de acasă, îi ţineau <> tovărăşie comodă, ferindu-l de reumatisme şi alte maladii belice, dându-i un sentiment de infinită siguranţă. Nu-şi risipea banii şi prefera o ţinută austeră: >t ia că sumele strânse până atunci aveau să-i permită într-o zi să încheie o afacere în măsură să-i schimbe radical cursul vieţii. Acolo însă, pe front, pentru traficul său de mică anvergură avusese nevoie mai mult de fantezie decât de bani.

— Plecăm la Padova, l-a informat scurt căpitanul Casaţi.

— Când, domnule căpitan? a întrebat luând poziţie de drepţi.

— Imediat. Pregăteşte maşina, i-a spus, fără să-i dea alte amănunte (la urma urmelor, nu trebuia să-i explice ordonanţei cum să organizeze drumul – popasurile pentru

odihnă sau alimentare cu carburant). Peste o oră să fii în faţa centrului de comandă.

— Am înţeles, să trăiţi, a răspuns entuziasmat, pocnindu-şi călcâiele.

Padova era locul ideal pentru a vedea oameni noi, a-şi diversifica oferta mărfurilor de contrabandă şi pentru distracţii. Era dimineaţă şi ştia că aveau să călătorească toată ziua pe drumurile distruse, însă se considera un şofer cu experienţă şi cunoştea cele mai bune locuri de popas.

Au ajuns înainte de lăsarea serii în faţa hotelului Posta, cel mai important din oraş, unde, printre alte figuri marcante ale vremii, se cazase şi colonelul Luigi Ferrari, membru marcant al Comitetului pentru mobilizare industrială, responsabil cu producţia fabricilor care lucrau pentru armată.

Societatea Casaţi & Figlio producea biciclete pentru armată, iar colonelul Luigi Ferrari, printre altele, fusese însărcinat de comisariatul din care făcea parte să se asigure de calitatea produsului şi să obţină un preţ avantajos. Cesare ştia că, în viaţa civilă, Ferrari era inginerul-şef al primăriei din Milano, iar dubla calitate a acestuia – de concitadin şi factor decizional în comisia de urbanism din Milano – i-a produs o impresie puternică.

Fără îndoială că ofiţerul îşi îndeplinea datoria cu conştiinciozitate, însă era mai binevoitor cu fabricile ale căror proprietari îi acordau atenţia cuvenită sau cu care avea legături mai mult decât protocolare sau birocratice. Era un bărbat arătos, înalt şi falnic, la vreo patruzeci de ani, cult şi rafinat, cu trăsături aristocratice, revelând fermitatea amabilă a unui nobil, o vulnerabilitate imperceptibilă în privirea hedonică, o infatuare oarecum copilărească şi siguranţa de sine a jucătorului de tripou. Fiind ultimul descendent al unei înstărite şi solide familii

din înalta societate, Ferrari risipise o adevărată avere cu acest viciu care îl atrăgea ca un magnet. Jocurile de noroc îl făceau să devină o pradă uşoară pentru oricine ştia să profite de slăbiciunea sa. Era încă un personaj important şi i nfluent, însă cei care îi cunoşteau caracterul intrigant şi viciul – din ce în ce mai greu de satisfăcut în vreme de război – îi puteau distinge în priviri semnele epuizării morale şi rătăcirea animalului hăituit care îşi dă seama că spaţiul vital i se restrânge în mod implacabil.

Întâlnirea dintre colonelul Luigi Ferrari şi căpitanul Casaţi a fost aparent cordială, dar în esenţă rece, rigidă. Zâmbindu-şi amabil, şi-au strâns mâinile în holul hotelului, în mijlocul unui du-te-vino de uniforme impecabile, costume moderne şi toalete rafinate. Cesare începuse să cunoască bine ritualurile vieţii de societate şi personajele care populau centrele nevralgice ale unui oraş în care exista un centru de comandă al armatei; ştia să facă distincţia între marionete şi cei ce trăgeau sforile, ale căror roluri nu erau întotdeauna pe măsura gradelor.

— Mă bucur că aţi acceptat invitaţia mea, domnule căpitan, a spus colonelul Ferrari.

— Am călătorit o zi întreagă ca să fiu la timp aici, în holul hotelului.

În spatele cuvintelor amabile, Cesare a detectat un reproş acid.

Discret, se retrăsese într-o parte şi aştepta ordinele superiorului său, însă în acelaşi timp încerca să găsească o posibilitate de a asculta conversaţia celor doi ofiţeri şi după ce formalităţile politicoase aveau să lase locul concreteţe! nemiloase a discuţiilor de afaceri; căci – îşi dăduse imediat seama – despre o întâlnire de afaceri era vorba şi nu despre o întrunire în care cei doi să se lanseze în slogane patriotice sau să pună la cale strategii militare secrete.

Războiul, pe care politicienii vizionari şi generalii nerăbdători îl pronosticaseră a îi de scurtă durată, continua prin noroaiele tranşeelor de prea mulţi ani. Era un război de aşteptare şi uzură, cu tresăriri neaşteptate ce aveau drept rezultat schimbări imperceptibile pe front şi carnaje înspăimântătoare în rândul trupelor. De la o vreme însă – după ce Diaz preluase comanda armatei şi rezistenţa de pe Piave începuse să dea roade, iar trupele Antantei se ancoraseră solid pe Frontul de Vest – apăruseră primele semne că marele măcel se apropia de sfârşit.

Cei doi ofiţeri s-au privit în tăcere câteva clipe, apoi s-au îndreptat spre mica sală de lectură a hotelului, o încăpere în care se zăreau veioze discrete cu abajur verde, cu tapetul pereţilor încărcat de desene liberty şi cu fotolii ample, tapiţate cu catifea. Neprimind niciun semn din partea căpitanului, Cesare i-a urmat curios la o distanţă rezonabilă. Dorea să afle ce turnură (total diferită – de asta era convins – de împunsăturile iniţiale ale interlocutorilor) avea să i. I dialogul celor doi şi, apoi să descopere ambientul luminos, elegant şi luxos ce îi sugera comparaţii extravagante cu tranşeele pline de rahat şi mocirlă unde 11. Iise până de curând. Şi acolo, în tranşee, existau .1 udenţi sau mic-burghezi care în timpul glorioaselor zile ale lui mai 1915 umpluseră pieţele scandând slogane intervenţioniste, fluturând drapele şi aruncând în văzduh paiete; acum, deveniseră totuna cu pălmaşii şi ţăranii ce-şi strigaseră în stradă – neascultaţi însă de nimeni – protestul împotriva războiului. Nu se deosebeau prin nimic: pe toţi îi uneau îngrozitoarele imagini cu sânge şi moarte, mizeria şi păduchii. În schimb, în luxoasele holuri ale marilor hoteluri, „patriotismul” şi „catastrofismul” continuau să fie subiectele preferate de conversaţie ale doamnelor cu toalete excentrice, pantofiori de lac şi voal negru de

mătase în păr şi ale eroilor de mucava care citau cu fervoare din D'Annunzio, dar citeau *Mimi Bluette, fiore del mio giardino*[7].

Căpitanul Casaţi i-a făcut semn să se apropie.

— Aşteaptă-mă unde vrei tu, i-a spus, numai să nu pleci. (Cesare a înţeles că ofiţerul îl voia în preajmă, gata să intervină la nevoie.) Până una-alta, rezolvă cu bagajele.

— Mi-am permis s-o fac deja, domnule căpitan, a răspuns.

— Foarte bine.

Apoi i-a făcut semn să se îndepărteze.

Cesare a executat un salut impecabil şi a ieşit din sală, dar a observat într-un ungher o uşă care dădea spre o încăpere cufundată în beznă. Odată ajuns din nou în holul hotelului, a luat-o la dreapta, apoi din nou la dreapta şi a intrat pe o altă uşă în cămăruţa întunecată ce dădea spre sala de lectură. S-a aşezat într-un fotoliu, calculând riscurile de a fi descoperit, a inventat un pretext banal, dar uşor de crezut – urma să se prefacă adormit – pentru cazul în care ar fi fost reperat şi s-a hotărât să asculte conversaţia tumultuoasă a celor doi ofiţeri din camera de alături, care îi ajungea cu claritate la urechi.

— Mă tem că nu mai pot face nimic pentru dumneavoastră, domnule colonel, a spus căpitanul Casaţi.

— Se pare că aţi uitat un lucru: eu am făcut foarte multe pentru familia dumneavoastră. Şi nu mă refer aici numai la fabrica de biciclete.

— Tatăl meu şi cu mine ne-am arătat recunoştinţa în mod concret şi generos, i-a reproşat căpitanul.

---

[7] *Mimi Bluette, floarea din gradina mea,* roman al scriitorului şi poetului Guido da Verona (1881-1939), considerat fondatorul romanului erotic italian. In perioada 1910-1920, romanele lui Guido da Verona au atins apogeul popularităţii, tiraje de sute de mii de exemplare epuizându-se în timp-record (n. tr.).

— Da’ de unde, Doamne iartă-mă! O recunoştinţă reciprocă şi interesată. Fără recunoştinţa asta, societatea Casaţi & Figlio nu ar fi ajuns unde este astăzi.

— Domnule colonel Ferrari, mă obligaţi să vă amintesc că, până acum, societatea noastră v-a vărsat în cont mai mult de cincizeci de mii de lire.

— Nu mă refer la cum v-aţi achitat faţă de mine din punct de vedere al contabilităţii, ci vă reamintesc că am contribuit la expansiunea societăţii dumneavoastră într-o măsură mult mai substanţială decât cea înregistrată în registrele de casă.

— Exageraţi, domnule colonel. Şi nu cred că tatăl meu se va răzgândi. Războiul e pe terminate şi odată cu el se vor termina şi furniturile, la fel cum se va încheia şi colaborarea noastră.

— Dragă prietene, a intervenit colonelul, regăsindu-şi tonul şi siguranţa specifice unei persoane cu greutate, se pare că renunţaţi la nobleţea tipică unei familii ca a dumneavoastră fără să fi deprins o inteligenţă întreprinzătoare. Eu, unul, sunt un jucător şi, asemenea tuturor jucătorilor, sunt sclavul compromisurilor şi ruda apropiată a mârşăviei, fiind oricând gata pentru un pact cu diavolul, sub orice formă s-ar înfăţişa.

— Sunt ani buni de când familia mea vă plăteşte datoriile de la masa de joc, i-a reproşat pe un ton aspru căpitanul Casaţi.

— Ei şi? Am negat eu oare vreodată evidenţa? În orice caz, nu trebuie să fiţi supărat pentru că v-am identificat punctele slabe. Întreprinzător este cel ce vede mai departe decât o pot face ceilalţi, având aşa-numita inteligenţă a viitorului. Este, dacă vreţi, un jucător care nu are viciul jocului.

În liniştea confortabilului său punct de observaţie, Cesare era ochi şi urechi, sorbind cu nesaţ din izvorul

înţelepciunii celor doi interlocutori, încercând să memoreze cuvinte şi fraze întregi care îi răsunau în minte fără o semnificaţie concretă deocamdată.

— Nu înţeleg totuşi de ce nu aţi reuşit niciodată să vă puneţi în practică teoriile remarcabile, l-a înţepat Casaţi pe celălalt.

— Eu sunt un jucător, a răspuns colonelul zâmbind superior. Adevăraţii jucători trăiesc atunci când riscă şi câştigă atunci când pierd. Mă tem însă că acest raţionament este prea subtil pentru un neiniţiat ca dumneavoastră. Ca să înţelegeţi despre ce vorbesc, ar trebui să ştiţi ce înseamnă să-ţi joci viaţa pe o singură carte, să-ţi legi reputaţia de o culoare sau un număr, într-o perpetuă căutare de confirmări, de certitudini, de garanţii – toate acestea nefiind altceva decât o cale de a-ţi asuma benevol calea sfâşietoare a autodistrugerii sistematice. Este, dacă vreţi, un mod de căutare a absolutului. Mirajul pietrei filosofale care t ransformă vulgaritatea metalelor ordinare în nobleţea aurului pur. Este păcatul păcatelor: orgoliul atotputerniciei. Ceva care te apropie de frământarea morală a marilor mistici. Aflaţi că şi în lumea sublimă, dar /buciumată a jucătorilor de hazard există stâlpul eremitului şi pustiul anahoreţilor. Acelaşi diavol îi ispiteşte şi pe unii, şi pe alţii. Unii se salvează pocăindu-se, alţii se lasă pradă păcatului şi pierzaniei. De aceea, probabil, viaţa unui jucător-gentilom se sfârşeşte aproape întotdeauna cu un foc de pistol în tâmplă.

Era tulburător de sincer, însă interlocutorul său nu a părut să perceapă adevărul acelui discurs.

— Aţi ţinut un discurs splendid, a admis căpitanul, totuşi nu cred că e suficient ca să-l convingă pe tatăl meu să vă trimită în două zile suma de o mie cinci sute de lire. Luând în calcul sumele pe care le-aţi primit până acum, i s-ar părea – cum, de altfel, mi se pare şi mie – că exageraţi.

— Ei, bine, nu-mi amintesc să fi avut astfel de mustrări de conştiinţă atunci când v-am permis să aruncaţi o privire asupra planurilor de expansiune urbanistică a oraşului Milano. Dimpotrivă, m-aţi asigurat de colaborarea dumneavoastră generoasă pe termen lung.

— Ne aflăm în război, domnule colonel. Şi suntem oameni practici, nu-i aşa?

— Peste două zile trebuie să plătesc o datorie de la masa de joc. O mie cinci sute de lire. În caz contrar, voi fi acoperit de dezonoare, de ruşine. Dacă nu fac rost de banii ăştia, probabil că voi fi obligat să-mi trag un glonţ în cap.

Devenise din nou umil, supus, dispus să facă orice compromis.

— Mă tem că nu m-am făcut înţeles, a spus căpitanul Casaţi. În ceea ce priveşte societatea şi familia noastră, afacerea e închisă.

Şi s-a ridicat, salutând cu o bătaie din călcâie şi o înclinare uşoară din cap.

Cesare a ţâşnit din ascunzătoarea lui, ajungând în holul aglomerat al hotelului exact la timp ca să-şi zărească superiorul luând cheia de la portar şi îndreptându-se pe scări spre camera sa. Avea timp suficient ca să-l ajungă din urmă şi să-l ajute să se schimbe pentru inevitabila întâlnire de la clubul ofiţerilor şi pentru escapada la bordel.

Între timp, l-a văzut ieşind din sala de lectură şi pe colonelul Ferrari. Chipul îi era palid, dar senin şi probabil că era hotărât să pună în practică soluţia linală la care făcuse aluzie în discuţia cu căpitanul (lăsaţi. S-a îndreptat spre ieşire, a trecut de uşa turnantă şi s-a apropiat de automobilul lângă care îl aştepta şoferul său, ţinând porţiera deschisă.

Cesare l-a strigat.

— Ce e, soldat? l-a întrebat colonelul, oprindu-se.

— Aţi pierdut ăştia, domnule, i-a zis, întinzându-i câteva

bancnote făcute sul: una de o mie şi cinci de o sută de lire.

— I-am pierdut? s-a mirat celălalt, clătinându-se pe picioare.

I se părea că visează cum un soldat îi înmânează banii care alungau brusc spectrul dezonoare! şi al morţii.

— V-au căzut din buzunarul mantalei, domnule.

Colonelul Ferrari s-a uitat la bancnote, le-a numărat, şi-a pironit privirea asupra tânărului din faţa sa, apoi din nou asupra teancului de bani.

— Sunt toţi, a bâiguit.

— Mă bucur pentru dumneavoastră, i-a replicat Cesare fixându-l, la rându-l său, cu ochii lui albaştri, pătrunzători. Apoi a adăugat: S-ar fi întâmplat o nenorocire dacă nu aş fi observat.

Ofiţerul a făcut un gest de încuviinţare.

— Totuşi, ai observat, a spus, realizând abia în clipa aceea că soldatul din faţa sa era ordonanţa căpitanului Casaţi. Spune-mi numele, i-a ordonat, însă pe un ton amabil.

— Soldat Boldrani Cesare. Din Milano.

— Fiecare lucru se împlineşte la timpul lui, dar vine şi o vreme în care trebuie să te întrebi de ce lucrul acela s-a împlinit.

I-a întins mâna, simţind în strângerea respectuoasă a tânărului o vigoare nebănuită.

— Mulţumesc, soldat, a continuat colonelul. Dacă într-o zi vei pierde nişte bani, sper să întâlneşti pe cineva gata să te ajute să-i găseşti, aşa cum ai făcut tu.

— Domnule, este foarte puţin probabil să ajung într-o asemenea situaţie.

— Crezi că pot face ceva pentru tine?

Devenise brusc radios, recăpătându-şi buna dispoziţie şi siguranţa de sine.

— Să vă amintiţi numele meu: mă cheamă Cesare

lioldrani. Şi sunt din Milano.

Acţionase întocmai ca un jucător, mizând o parte importantă a averii sale pe un singur număr, urmând să afle dacă numărul era câştigător abia când ruleta. Ivea să se oprească.

Când a aflat că superiorul său, căpitanul Benedetto Casaţi, făcea parte din familia conţilor Casaţi a căror capelă se înălţa în cimitirul din Caravaggio, Cesare Boldrani învăţase deja să nu se mai mire de nimic, cu atât mai puţin de straniile, dar precisele traiectorii desenate de soartă. Poate că din întâmplare ne-am născut şi din întâmplare respirăm aerul vieţii – obişnuia el să-şi spună –, şi toată viaţa ne căznim inutil să schimbăm un destin implacabil. Oare nu tot din întâmplare se îndrepta spre un final glorios un război pierdut nu cu mult timp în urmă?

— Cam asta a fost tot, a spus căpitanul Casaţi. Curând ne vom întoarce la casele noastre.

Trupele Antantei înaintau pe Frontul de Vest, Rusia era în genunchi, slăbită de războiul civil, ţarul Nicolae şi membrii familiei regale fuseseră ucişi de insurgenţi, iar Moscova era noua capitală. Distrugerile şi moartea făceau parte din cotidian, fiind tolerate asemenea unor cutume.

— Da, domnule căpitan.

Cesare căpătase între timp trăsăturile şi expresia unui bărbat, cu privirea intensă şi viril. O mică cicatrice albă, abia desluşită, îi făcea chipul şi mai atrăgător. Urma unui glonţ razant, ca şi cum moartea doar l-ar fi mângâiat în trecere, lăsându-i un semn că fusese imunizat împotriva tuturor năpastelor. Nu ştia cu exactitate nici unde, nici când fusese rănit; îşi amintea doar un şuierat fulgerător, o scrijelitură fierbinte şi mâna înroşită de sânge după ce fusese dusă la obraz.

— Ce-o să faci după ce se va termina războiul? l-a întrebat ofiţerul.

— Încă nu ştiu sigur.

Făcea ordine printre obiectele din apartamentul căpitanului Casaţi şi şi-a încetinit brusc mişcările, cu intenţia de a prelungi conversaţia.

— Înainte de orice, cred că ar trebui să ne luăm cu toţii o lungă şi binemeritată vacanţă, a observat zâmbind ofiţerul.

Razele călduţe ale soarelui de iarnă păreau să mângâie mobilele şi pardoseala camerei, insinuându-se jucăuş pe pereţi şi alternând reconfortant lumini şi umbre.

— Da, domnule căpitan.

Ştia să tacă fără să-şi irite interlocutorul; dimpotrivă, prin participarea sa silenţioasă la o discuţie, le stimula partenerilor de dialog nevoia irezistibilă de a comunica sau chiar de a-şi mărturisi cele mai tainice gânduri.

— Te întorci acolo, la spălătorie? s-a interesat celălalt.

— Uneori înclin să cred că da.

Matilde continua să-i scrie cu regularitate, trimiţându-i adesea şi pachete, care îi soseau repede de când se transferase la centrul de comandă, unde poşta ajungea cu uşurinţă. 11 înştiinţa că volumul de lucru crescuse substanţial şi că trebuia să se sfătuiască cu el în privinţa achiziţionării de maşinării noi; îi dăduse de înţeles că inima îi era plină de nostalgie, în vreme ce patul rămăsese gol în aşteptarea iubirii lui.

— Uneori înclin să cred că da, a repetat.

Se gândise deseori la spălătoria din Crescenzago, la Matilde, la fraţii răpuşi de gripa spaniolă şi la Giuseppina, însă avea sentimentul că de trecut îl despărţea mai mult de un an şi câteva luni, cât petrecuse pe front. În acest timp el se schimbase profund, văzuse moartea în faţă, descoperind-o mai puţin hidoasă decât şi-o imaginase, mult mai asemănătoare unei nesfârşite păci interioare decât unei frământări eterne a spiritului. Nu ştiuse să

oprească clipa în care conştiinţa ne părăseşte, însă se dovedise inconştient în conjuncturile cele mai dramatice din viaţa sa şi întotdeauna descoperise dincolo, de cealaltă parte, senzaţia plăcută a abandonării împăcate în neant. Scrutase plin de curiozitate spectrul morţii pe chipul camarazilor răpuşi de gloanţe şi văzuse cum cei mai mulţi dintre cei ce se pregăteau pentru marea călătorie erau nerăbdători să se lase învăluiţi de aripile somnului, deşi logic ar fi fost să se zbată să rămână în viaţă. Înţelesese că omului nu-i este frică de somnul unei vieţi de nimic, ci de nimicul pe care îl reprezintă somnul de dincolo de viaţă. În ceea ce-l privea, când avea să-i sune ceasul, intenţiona să se întoarcă fără lamentaţii în marea linişte din care se întrupase.

— De fraţii tăi ce mai ştii?

Era o întrebare dureroasă şi, probabil, inutilă.

— Sora mea e bine. Fratele meu mai mic a murit. Vorbise aşa cum fac oamenii dintr-o bucată despre lucrurile inevitabile din viaţă, fără să i se întrezărească vreo suferinţă pe chip.

Era chintesenţa unui discurs lung pe tema precarităţii condiţiei umane şi a incertitudinii vieţii.

— S-ar zice că noi doi ne cunoaştem de mult timp, a observat ofiţerul, însă cu siguranţă tu ştii mult mai multe despre mine decât am aflat eu despre tine. Probabil că, dacă ai vrea, mi-ai putea scrie biografia, pe când eu aproape că nu ştiu despre tine decât ceea ce am citit atunci, la început, în fişa ta personală. Dincolo, desigur, de părerile pe care mi le-am făcut între timp asupra aptitudinilor tale personale.

— Nu am vorbit niciodată prea mult, i-a replicat Cesare fără a avea aerul că s-ar scuza.

— Vei fi având, totuşi, principiile, ideile sau planurile tale de viitor, nu-i aşa?

— Cred că în clipa asta sunt doar confuz.

Era sincer. Se gândise îndelung dacă să reia sau nu relaţia cu Matilde şi slujba pe care ea i-o oferise, însă cu cât reflecta mai mult, cu atât îşi dădea mai bine seama că toate acelea aparţineau trecutului. Puteau, eventual, să constituie un punct de referinţă util în viaţă, însă viitorul îl vedea total diferit; nu ştia dacă avea să fie mai plăcut sau mai tenebros ca trecutul, dar în orice caz avea să fie diferit. Ştia cu certitudine că nu va avea o viaţă asemănătoare celei a părinţilor săi, şi nici a oamenilor din cartier. Poate că nu avea să trăiască regeşte, aşa cum îi prevestise Sibiglia, cotoroanţa cu o sută de vieţi – sau poate că da –, însă în tumultul zilelor pe care îi era dat să le trăiască atunci, scânteierea efemeră a fiecărei clipe îl fascina, dar nu-i oferea posibilitatea să întrevadă mai mult.

— Ai fi dispus să lucrezi pentru mine?

Căpitanul Casaţi era încredinţat că Cesare ştia deja totul despre el, despre principiile, condiţia şi averea sa.

— E o propunere sau doar o curiozitate? l-a întrebat la rândul său Cesare, abandonându-şi rolul de ordonanţă pentru a-l prelua cu dezinvoltură pe acela de partener egal de dialog.

— Ai întotdeauna replica pregătită, a remarcat ofiţerul, cu un surâs.

— Am avut un maestru excelent, l-a complimentat Cesare.

— Observ că ţi-ai însuşit foarte bine şi arta linguşelii.

În realitate, îi făcuse plăcere ca, în timpul celor câtorva luni petrecute împreună, să-şi canalizeze felul său de a fi, cunoştinţele, cultura şi experienţa către acel personaj aproape indescifrabil care avea capacitatea lenomenală de a-şi însuşi cu promptitudine concepte dintre cele mai complicate şi dificile, intuind nuanţele şi insinuările, cuvintele nespuse, asimilând semnificaţiile echivoce ale

discuţiilor politice, jonglând cu idioţeniile incredibile ale limbajului militar, dar şi cu mecanismele variabile ale economiei sau cu importanţa fundamentală a relaţiilor sociale. Capacitatea de a-şi atrage partenerul de discuţie spre confidenţă era înnăscută.

— Aşadar, ai vrea să lucrezi pentru mine?

— Ar fi un privilegiu deosebit şi aş face tot ce mi-ar sta în putinţă ca să nu vă căiţi pentru alegerea făcută, a răspuns, sigur pe el.

— Şi nu mă întrebi la ce fel de slujbă m-am gândit pentru tine?

— Nu. Sunt încredinţat că aţi făcut o alegere pe măsura posibilităţilor mele.

— Ca să fiu sincer, nu m-am gândit decât la propriul meu interes.

L-a privit pe celălalt curios.

— Este cel mai potrivit criteriu atunci când cineva are de ales, domnule căpitan. De multe ori, urmărindu-ne propriul interes, reuşim să servim şi interesul altora.

— Mda, a mormăit ofiţerul, frecându-şi barba. Apropo, peste zece zile e ziua de naştere a generalului Parenti.

— Am pregătit deja textul pentru telegrama de felicitare, l-a asigurat Cesare.

— A, bine.

Era aproape perfect.

— Am anunţat la fabrică. Au aranjat deja să trimită cadoul la locuinţa generalului de la Roma.

— Văd că nu uiţi nimic, i-a scăpat căpitanului.

— Mă străduiesc cât pot, i-a replicat Cesare, pregătindu-se să plece.

— N-ai chef să te distrezi?

Se gândea, bineînţeles, la bordel, întrucât era singura distracţie la care făceau aluzie ofiţerii şi la care aspirau soldaţii. Se pregătea chiar să-şi ducă mâna la portofel, dar

şi-a amintit ce-l învăţase odată: bacşişul s-a inventat ca să compenseze serviciul pe care ţi-l face un servitor, zelul de care dă dovadă un majordom sau rapiditatea cu care aleargă un curier. Cesare nu aparţinea însă nici uneia dintre aceste categorii.

— Mai am multe de făcut, domnule căpitan, şi, dacă-mi permiteţi, aş dori să mă retrag, i-a spus.

A pus o sticlă la locul său şi a aşezat o carte pe un raft.

— Bine, du-te. Să nu uiţi de scrisoarea pentru tatăl meu.

Cu un gest mecanic, a deschis un sertar, apoi l-a închis la loc.

— Am înmânat-o curierului acum două ore.

A făcut o plecăciune scurtă şi a bătut din călcâie. 1) între ei doi, el părea să fie ofiţerul.

— Ei, da, a gândit căpitanul cu voce tare, înclin să cred că am făcut o afacere bună propunându-ţi să lucrezi pentru mine.

Cesare părea să se fi dedublat: devenise mai atent, mai sârguincios, mai perceptiv, mai sensibil şi, în special, mai întreprinzător.

Îi descoperise curajul şi capacitatea de a lua hotărâri radicale pe front, în mocirla unei locaţii nenorocite şi uitate de Dumnezeu, când nu şovăise să aleagă i noartea pentru moarte, intuind probabil că aceea fusese una dintre cele mai importante alegeri din viaţa sa.

„Mă întreb cum m-aş putea lipsi oare de ticălosul ăsta mic”, şi-a spus căpitanul când a rămas singur, rezistând tentaţiei de a-l chema înapoi ca să-i încredinţeze cine ştie ce altă sarcină minoră.

Benedetto Casaţi ajunsese deja la treizeci şi patru de ani; aparţinea acelei ramuri străvechi a nobilimii latifundiare lombarde care se dovedise suficient de prudentă ca să se adapteze vremurilor, uneori chiar să le prevadă, folosind capitalul dobândit în mod tradiţional în

investiţii cu profit rezonabil şi sigur. Cu şapte ani înainte de război, tatăl, Giovanni Casaţi, înfiinţase o fabrică de biciclete care avusese de la bun început un oarecare succes, dar căreia izbucnirea marii conflagraţii mondiale îi dăduse un impuls vertiginos: armata comandase un număr impresionant de vehicule pe două roţi. Mai existau şi alte fabrici similare în Milano şi în toată Lombardia, însă nu toţi proprietarii organizau recepţii şi partide de vânătoare la care erau invitaţi politicienii ce influenţau hotărâtor comisiile de achiziţionare a furniturilor pentru armată.

Contele Benedetto Casaţi plecase la război animat de o sfântă râvnă idealistă, însă prietenii tatălui său reuşiseră să-l convingă – chiar destul de uşor – că formaţia sa umanistă şi talentul organizatoric dovedit i-ar fi fost mult mai utile într-un centru de comandă, acolo unde se hotăra soarta unui întreg sector de front, decât în tranşee, unde ar fi putut avea în subordine cel mult câteva zeci de oameni. Fusese înrolat cu gradul de locotenent şi primise de îndată tresele de căpitau, pe considerente familiale. Era burlac, bogat, miluent, dar în acelaşi timp poseda cultura şi inteligenţa care îi permiseseră să identifice obtuzitatea, neputinţa şi cinismul statelor-majore, agravate de > < irupţie, ignoranţă şi incapacitatea de a pune în prac-
i îi a schemele elementare ale ştiinţei războiului.

Batalioane, regimente şi divizii întregi erau trecute prin monstruoasa maşină de tocat carne a războiului,
II is. I localurile centrelor de comandă răspândeau arome
I d. Icute de coniac învechit, piele antică şi lavandă. Unica ieşire a căpitanului Casaţi pe linia frontului avusese loc
ii unei când îl întâlnise pe Cesare Boldrani, un episod
III care viaţa şi moartea, prietenia şi interesul personal amestecaseră într-un straniu joc al întâmplării.

Războiul răspândea vărsarea de sânge, decima armate întregi, mutila familii, lipsindu-le de cei ce ar fi trebuit să le

asigure existenţa, în timp ce societatea i usati & Figlio prospera an după an; în ultima vreme proiecta un nou tip de motocicletă, al cărei viitor se prefigura de succes. Benedetto Casaţi avea multe de făcut, odată întors acasă. „Am făcut o alegere cât se poate de bună”, şi-a spus, gândindu-se la propunerea pe care i-o făcuse lui Cesare.

Chiar în clipa aceea, ordonanţa a intrat în cameră aducând o sticlă de şampanie.

— Dai de băut? l-a întrebat zâmbind.

— E o ocazie unică.

Fără să aştepte alte ordine, îndepărtă hârtia aurie din jurul dopului.

— Ce ocazie?

Căpitanul Casaţi părea contrariat, însă curiozitatea s-a dovedit mai puternică.

— Trupele noastre au intrat în Trento şi în Trieste, a anunţat Cesare.

— Asta înseamnă… înseamnă că am câştigat războiul… cum e posibil ca tu să fi aflat, iar eu nu?

Nu ştia dacă să se bucure pentru că războiul se terminase sau dacă să se mâhnească pentru că aflase vestea de la o ordonanţă.

— E pur şi simplu o întâmplare, domnule căpitan.

Însă nu era deloc rodul hazardului: Cesare avea darul de a afla veştile importante cu o clipă înaintea celorlalţi.

— De data asta s-a sfârşit cu adevărat, a murmurat Casaţi, emoţionat. S-a ridicat, s-a dus drept spre ordonanţă, i-a întins mâna şi, strângându-i-o cu căldură, i-a spus: Ne întoarcem acasă, Cesare.

O zi mai târziu, oamenii plângeau pe străzi de bucurie, ovaţionând şi dansând ca să sărbătorească sfârşitul unui război care împuţinase omenirea cu aproape nouă milioane de suflete.

Tulburată, fetişcana l-a cercetat cu suspiciune, i inându-

şi fruntea plecată, aşa cum fusese învăţată să-i privească pe bărbaţi. În faţa ei stătea un domn elegant care purta cu o dezinvoltură naturală costumul şi pardesiul de bună calitate, având pe cap o pălărie deschisă de fetru, după ultima modă; în mână ducea o valiză de piele veritabilă. Când, stând în prag, şi-a dus mâna la borul pălăriei în semn de salut, ea a roşit şi a schiţat o plecăciune, aşa cum învăţase la şcoală, de la măicuţe. Tânărul i-a zâmbit, dând la iveală un rând de dinţi strălucitori şi, pe măsură ce expresia de pe chipul lui reflecta o familiaritate de neuitat, Giuseppina a început să descifreze treptat trăsăturile fratelui său; în clipa aceea l-a recunoscut.

— Oh, Cesare, a murmurat ea, în timp ce lacrimile îi şiroiau pe obrajii palizi, marcaţi de semnele suferinţei şi singurătăţii, oh, Cesare, dacă ai şti cât am avut şi noi de suferit!

Vorbea despre propria suferinţă cu pudoare, neîndrăznind s-o compare cu cea a fratelui său, care, după părerea ei, trebuia să fi fost mult mai dură.

— Sunt multe lucruri pe care trebuie să le uităm amândoi, a consolat-o Cesare, îmbrăţişând-o.

— Copiii, Cesare. A fost îngrozitor să-i văd cum se duc unul după altul.

Plângea, cu faţa afundată în pieptul puternic şi ocrotitor al bărbatului pe care-l simţea bun la suflet şi mirosind a lavandă. Lacrimile nu aveau să-i aducă fraţii înapoi, însă aveau darul de a-i împinge din gât nodul care parcă o sufoca.

I-a spus singura frază care, prin simplitatea ei, ar fi putut-o ajuta:

— Domnul a vrut să-i ia la El. Acum îşi duc viaţa veşnică întru lumina celor sfinte.

— Mă rog mereu pentru sufletele lor, a reacţionat ea pe dată la cuvintele lui mângâietoare.

Avea un chip încă atrăgător, iar frumuseţea ei delicată din adolescenţă – care nici măcar nu era îndepărtată în timp – interfera acum cu melancolia resemnată a femeii marginalizate.

— Hai înăuntru, nu sta la uşă, l-a invitat ea luând-o înainte.

Au intrat în bucătărie, iar Giuseppina a început de îndată să trebăluiască în jurul sobei; a pus câteva lemne peste jar, aţâţând focul, până când acesta a izbucnit vioi, pârâind. Părea singurul lucru viu din bucătăria mare şi posomorâtă.

Cesare se întorsese din război cu mai multă experienţă şi cu mai puţine iluzii, în casa în care venise pe lume, în care se născuseră şi muriseră fraţii săi mai mici, în care trăiseră părinţii lor, agăţându-se cu disperare de viaţă şi în care îşi ducea traiul de pe o zi pe alta, într-o rutină prăfuită, sora sa.

— Mă aşteptam să te întorci îmbrăcat în soldat.

Se ducea de la sobă spre masă şi de la masă spre sobă, şovăind între lacrimile suferinţei şi zâmbetul bucuriei.

— Eşti chiar tu, repeta întruna, simţind dorinţa nestăvilită de a râde, de a-l atinge, de a-l striga pe nume.

— Am aruncat uniforma, i-a explicat el. Şi războiul… Trebuie să uităm cât mai repede de el.

— Şi eu, care n-am nimic să-ţi pun pe masă, a spus ea cu deznădejde în priviri. Ţi-o fi foame, sete... Oare ce să-ţi aduc?

— Linişteşte-te, a mustrat-o el cu blândeţe. De când am venit, nu faci decât să te agiţi întruna.

— Fii îngăduitor cu mine, s-a scuzat ea. Trebuie să mă obişnuiesc cu ideea că eşti din nou aici. Atât de diferit. Un bărbat. Un domn. Pari unul dintre domnii aceia care ajung doar din întâmplare într-un bloc ca al nostru.

— Va trebui să te obişnuieşti cu multe lucruri noi, i-a

spus Cesare, ridicându-se de pe scaun şi sprijinidu-şi palmele pe tăblia mesei. O să plecăm de aici, Giuseppina.

— Lisuse Hristoase, unde să plecăm?

Era surprinsă şi emoţionată.

— Într-o casă. O casă adevărată, cu robinet de apă şi toaletă, cu baie şi boiler, cu apă rece sau caldă pe care poţi s-o foloseşti după pofta inimii.

— O casă dintre acelea, zici? a întrebat cu un aer năuc. Există oare o asemenea casă pentru noi?

— Da, există. Am închiriat-o deja. Mulţumită?

— Şi unde e?

Nu era nici mulţumită, nici nemulţumită. Pur şi simplu nu putea să formuleze o frază coerentă, să-şi exprime gândurile. Rămăsese cu gura căscată.

— E un apartament frumos într-o casă nouă de pe corso Buenos Aires. Am încheiat contractul prin intermediul unei persoane pe care am cunoscut-o pe front. Acum o să mergem amândoi să-l vedem, i-a spus, trăgând din portofel două bancnote uriaşe de o mie de lire. Le-a răsfirat ca pe două hârtii magice, multicolore şi a adăugat: Aceştia sunt banii de mobilă. Va trebui să mobilezi tu apartamentul în săptămânile următoare.

Un val de sânge a năvălit în obrajii palizi ai Giuseppinei.

— Ai impresia că eu sunt în stare să umblu cu atâţia bani? a întrebat, arătând spre bancnotele care echivalau cu o adevărată avere. Chiar crezi că aş putea...

— N-am timp de aşa ceva, Giuseppina. (Cesare naviga deja spre o destinaţie nouă, încă necunoscută, dar care începea să se contureze treptat.) Am nevoie de tine, să te gândeşti la tot ce trebuie pentru casă. Suntem doi, acum.

— Voi face aşa cum voi putea mai bine.

Se supunea bucuroasă dorinţelor fratelui său şi, pentru prima dată, responsabilitatea aceea uriaşă şi neaşteptată o făcu să se simtă altfel, risipind oarecum melancolia din

privirea sa până atunci resemnată.

Cesare s-a uitat îndelung de jur-împrejur şi a simţit i ă-l cuprinde tristeţea. Şi-a amintit de dimineţile în care mama îşi făcea apariţia în prag, ieşind din camera în care dormea împreună cu fiii mai mici: Augusto, Anacleto şi Serafina, Domnul să-i aibă în paza Lui!

— Vom avea o cu totul altă viaţă, Giuseppina, ai să vezi.

Dincolo de bucuria revederii şi de cuvintele pe care simţiseră nevoia să şi le spună unul celuilalt, întâlnirea începea să devină stânjenitoare. După mimai doi ani, statornica imagine a sărăciei începea să i se pară dezgustătoare şi intolerabilă. Şi totuşi, acolo, pe salteaua din frunze uscate de porumb, sub pătura verde-pal de lână aspră, îşi petrecuse nopţile copilăriei şi adolescenţei, fără să fi fost câtuşi de puţin nemulţumit.

— Ce mult te-ai schimbat, i-a spus cu admiraţie soră-sa. Acum nici măcar nu mai pari unul de-ai noştri.

— Cu toţii ne-am schimbat, Giuseppina. Războiul schimbă întotdeauna ceva în sufletul şi felul de a fi al oamenilor.

S-a gândit la Elvira, maică-sa. Dacă biata de ea ar mai fi trăit, oare cum ar fi fost? s-a întrebat. Şi-a amintit de ea cu duioşie – chipul ei încă tânăr marcat de nesomn, trupul înfăşurat într-o fustă de bumbac încreţită în talie şi fărâma de cochetărie cu care îşi aranja şuviţele de păr castaniu prinse într-un conci drept în creştet.

— *Mamm,* s-a trezit spunând cu voce tare.

Se simţea zdruncinat de o emoţie bruscă, intensă.

— Şi lucrurile noastre? l-a întrebat fata, arătând cu gest amplu spre obiectele – puţine şi mizere – din apartament.

— S-o găsi cineva să le ia, nu crezi? i-a răspuns Cesare, afişând un aer nepăsător în faţa privirilor scandalizate ale surorii sale.

— Înseamnă că n-ai minţit şi chiar suntem bogaţi, a

murmurat ea cu o oarecare nelinişte.

Tânărul a zâmbit.

— Să zicem că suntem înstăriţi.

— Totuşi, toate lucrurile rămase de la mama? a insistat Giuseppina, simţind un nod în gât şi fiind gata să izbucnească în lacrimi. Toate lucrurile rămase de la mama, a repetat, stăpânindu-şi cu greu plânsul.

De fiecare dată când cuvintele şi atitudinea fratelui său o îndepărtau de frământările trecutului, ea căuta pretexte pentru a reveni la starea ei de mâhnire perpetuă care, stârnindu-i lacrimile, o făcea să se simtă împăcată cu sine însăşi.

— Chiar dacă durerea te macină acum, cu timpul se va risipi, i-a spus Cesare pe un ton declamator.

— Dacă o spui cu o asemenea hotărâre, probabil că aşa va fi. O să lăsăm toate lucrurile noastre vecinilor.

În cele din urmă, se lăsase convinsă.

— Toate, cu excepţia tabloului de nuntă, a precizat Cesare.

A intrat în dormitorul care odată aparţinuse mamei sale şi a desprins din perete fotografia-tablou care îi stârnise mereu Elvirei nesfârşite amintiri. Cesare parcă a revăzut-o aşa cum fusese atunci, tânără şi frumoasă în rochia de culoare gri-perlat, cu mânecile lungi şi strânse pe braţ, închisă la gât cu o broşă de aur primită de la soţul său. Angelo fusese tatăl său, un uriaş blând, cu o forţă ieşită din comun, o prezenţă impunătoare, dar fără greutate; într-un cuvânt, o maşinărie bună de pus la muncă. Era prima dată când Cesare reflecta în asemenea termeni pe seama tatălui său şi totul pornise de la o fotografie îngălbenită de vreme.

— O s-o punem într-o ramă de argint, a continuat el. Apoi fruntea i s-a încreţit, a privit mai bine tabloul şi s-a răzgândit: Nu, o să-l lăsăm aşa cum este. *Mamm* nu i-ar fi

schimbat rama nici chiar cu una din aur.

— Vom face aşa cum ai hotărât tu, a spus Giuseppina, ale cărei priviri erau irezistibil atrase de magia colorată a bancnotelor.

— La-le, i-a poruncit fratele său. De acum încolo, tu vei fi administratorul casei.

— Voi ţine socotelile într-un caiet, în aşa fel încât vei putea verifica oricând cheltuielile.

Era o dovadă de zel şi un act necesar de supuşenie.

— Să nu discuţi niciodată cu nimeni despre lucrurile care ne privesc doar pe noi doi, a avertizat-o el. Nici despre casa cea nouă, nici despre planurile noastre. De ceea ce trebuie să ştie lumea – a adăugat pe un ton sever – mă voi ocupa numai eu. Şi acum, cât pregăteşti lucrurile pe aici, eu dau o fugă până la don Oreste. Vreau să-i spun bun-găsit.

— Aşadar, te-ai întors, a spus bătrânul paroh. Şi ai devenit bărbat. Pari fiu de bani-gata acum. Şi aia? a întrebat arătând spre cicatricea care abia se întrezărea pe obrazul drept al tânărului.

— O zgârietură, a rostit cu nepăsare Cesare, căutând să evite o discuţie neplăcută despre război.

— Sunt foarte bucuros să te revăd, a continuat don Oreste, zâmbindu-i cu bunăvoinţă. Te-ai schimbat, îmr-adevăr, însă ochii au rămas aceiaşi: mândri, albaştri, străvezii şi duri.

Ştia demult că fiul bietei Elvira, răţuşca cea urâtă «. Lin mahalaua din Porta Ticinese, avea să se transforme într-o lebădă superbă, însă nu reuşise încă să rezolve dilema care îl măcina de ani buni: oare Cesare. Ivea să devină o lebădă albă sau una neagră?

Se aflau în sacristia umbroasă, învăluiţi de aroma tămâii amestecată cu mirosul plăcut emanat de odăjdiile şi obiectele sfinte depozitate în dulapuri mari de stejar. Don

Oreste a luat două pahare şi a turnat dintr-o sticlă de cristal vechi un vin de culoarea ambrei.

— N-aş zice că sunt un băutor înveterat, s-a scuzat Cesare.

— O picătură din vinul de la sfânta liturghie n-o să-ţi facă rău.

— Don Oreste, eu plec din Porta Ticinese, l-a anunţat tânărul.

Parohul ar fi vrut să-i pună mai multe întrebări, însă ştia foarte bine că Cesare nu era prea slobod la gură; era genul de persoană care nu spunea niciodată multe despre un subiect, dacă avea posibilitatea să spună puţine.

— Aşadar, părăseşti mahalaua, a replicat. Eşti încredinţat că e cea mai potrivită alegere?

— Până şi preotul care oficiază liturghia mai greşeşte, don Oreste. Fac ceea ce mi se pare mai...

S-a întrerupt ca să ia o înghiţitură de vin.

— Ceea ce ţi se pare corect? a terminat fraza în locul lui don Oreste.

— Ceea ce mi se pare oportun, a precizat tânărul.

— Oportunitatea şi corectitudinea urmează uneori căi diferite.

Preotul folosea cuvinte precise, special alese pentru un bărbat care între timp învăţase ca nimeni altul să desluşească semnificaţia oricăror vorbe.

— Nu mă întrebaţi ce nu ştiu, i-a spus Cesare cu sinceritate.

— Dar eu nu te-am întrebat nimic. Ai învăţat multe lucruri în toţi aceşti ani. Chiar şi cuvintele tale sună altfel.

Rostea adevărul: Cesare părea alt bărbat.

— Am văzut multe cărţi, am ales doar câteva, şi între timp am căscat bine ochii.

Se întorsese de pe front cu numai cinci cărţi în valiză, în rest, adusese o sticlă de coniac şi câteva cadouri pentru

prieteni.

Prin fereastra largă se zărea cerul plumburiu.

— Mi-e teamă c-o să avem multă zăpadă anul ăsta, şi-a arătat parohul îngrijorarea. De jur-împrejur e mimai sărăcie şi o mizerie de până şi aerul plânge. (lu câtva timp în urmă spuneam mereu când vom câştiga războiul… Acum iată că l-am câştigat, iar cu oamenii noştri ce se întâmplă? Li se cere să strângă >i mai tare cureaua, ca să depăşim pierderile economice provocate de război. Abia am terminat să ne omorâm între noi şi iată că deja suntem divizaţi în albi şi roşii. Peste tot se vorbeşte de greve şi de revoluţii bolşevice. Din Rusia, fiule, vin mari ispite către noi, dar să ştii de la mine că omul nu scapă de calicie răsturnând guverne sau prin vărsare de sânge. Iubirea va salva omenirea, nu moartea. Preotul şi-a scos ochelarii, a început să şi-i şteargă cu un ştergar în carouri albe şi albastre, apoi a adăugat: Până una-alta, un biet preot ca mine şi un tinerel nerăbdător să atingă culmile gloriei, ca tine, nu vor modifica soarta lumii. Războiul a schimbat multe lucruri, într-adevăr, însă în niciun caz în bine.

— Ba, pentru unii eu cred că s-au schimbat în bine, l-a contrazis Cesare. Este adevărat însă că sunt puţini cei care au beneficiat de avantaje de pe urma acestui măcel.

— În orice caz, află că ne laşi aici, în mahala, cu aceleaşi probleme dintotdeauna: mizeria morală şi materială. Aş spune, totuşi – chiar dacă, sincer vorbind, asta nu e cine ştie ce consolare – că în parohia noastră predomină mai ales mizeria materială.

La urma urmelor, enoriaşii săi erau buni creştini.

— Eu nu uit că m-am născut aici, a spus Cesare, şi nu-i voi uita nici pe prietenii pe care îi am aici sau pe cei ce mi-au ajutat fraţii la greu.

— Pentru ei s-a făcut tot ce era omeneşte posibil, Domnul să-i aibă în pază.

Spunând acestea, preotul şi-a ridicat ochii şi mâinile spre cer.

— Ştiu, don Oreste.

Cesare a scos un plic din buzunarul hainei.

— Eu nu ştiu cum aş putea răsplăti toate aceste fapte Je omenie, dumneavoastră însă ştiţi, a spus. Ştiţi şi ■.. I vă rugaţi mai bine decât aş putea-o face eu.

Îi întinse plicul cu o mână fermă.

Parohul a examinat pe îndelete conţinutul: erau bani, o sumă considerabilă.

— Pot lua eu banii aceştia? a întrebat, cerând, l’iin tonul spuselor sale, acea garanţie morală de i are avea nevoie.

— L-am câştigat făcând comerţ cu vin adus din <>hrepo.

Răspunsul era sincer.

— Atunci îi iau, considerându-i bani cinstiţi, a spus <loii Oreste, care probabil că nu era pe deplin convins.

„Totuşi, există oare pe lumea asta bani cu adevărat cinstiţi, în afara celor pe care-i câştigă oamenii ca tata şi ca mama?” s-a întrebat tânărul. Oare banii obţinuţi din furniturile de război sau cei ai fabricii de medicamente Castelli erau cinstiţi? Căscase ochii şi învăţase cuvinte noi şi concepte complicate, însă nimeni nu ştiuse să-i explice ce anume trebuie să facă cineva pentru a deveni bogat. Întotdeauna există o iarnă, mai mult sau mai puţin dezonorantă, care stă la originea oricărei averi. În privinţa propriei taine de început – pe care o considera acceptabilă din punct de vedere moral – îi ceruse deja iertare lui Dumnezeu.

— Îi iau, considerându-i bani cinstiţi, a repetat don Oreste.

— Iar eu vi-i dau ca atare, l-a asigurat tânărul, care îi răspunsese sincer la toate întrebările.

— Eşti sigur că vrei să donezi bisericii tot bănetul

acesta?

Încă mai avea reţineri.

— Cu câţiva ani în urmă am contractat un debit cu Tatăl Ceresc, chiar aici, în biserică. Bineînţeles că nu-mi achit datoria doar cu atât, însă puteţi considera că este doar începutul, o dovadă a strădaniei mele. Dumneavoastră ştiţi cum să folosiţi banii. Eu voi munci cinstit, în limitele onestităţii descrise de legile oamenilor, care sunt altfel decât ale Domnului. În faţa dumneavoastră însă, iată, promit că nu-mi voi mânji mâinile şi că mă voi ţine departe de corupţie. Să ştiţi că am perspective îmbucurătoare, însă ele nu reprezintă încă ceea ce năzuiesc eu de fapt.

— Şi tu, fiule, ce vrei de fapt?

Don Oreste simţea că e pe cale să-şi piardă cumpătul.

— Vreau să construiesc case, s-a înfierbântat Cesare, pentru că fiecare adăpost construit înseamnă o speranţă în plus, o umilinţă în minus, o viaţă scutită de tristeţea perenă. Nimeni nu poate promite case pentru toată lumea, însă nimeni nu mă poate împiedica să construiesc cât mai multe cu putinţă.

— Păstraţi banii pe care vi i-am dat. Şi să ştiţi că de

. Icum încolo, în fiecare lună, atât cât mă vor ţine puterile, biserica dumneavoastră va primi un ajutor pentru cei săraci.

Preotul l-a privit lung, scrutător, ca şi cum ar fi vrut să-i smulgă din adâncul sufletului toate secretele.

— Banii nu sunt totul în viaţă.

— Nu, dar te ajută să duci un trai demn, i-a replicii tânărul.

— Crezi oare că bunul Dumnezeu trebuie să fie subvenţionat de tine? a încercat preotul să-l readucă cu picioarele pe pământ.

— El cu siguranţă nu, însă oamenii săraci da. Dă şi ţi se va da.

Reuşea întotdeauna să iasă din încurcătură.

— În spiritul celor spuse de tine, parohia acceptă. Ijutorul tău.

Apoi l-a binecuvântat.

— Don Oreste, i-a zis Cesare înainte de plecare, un şi eu păcatele mele pe care trebuie să mi le ispăşesc, dar cu toate acestea nu cred că bunul Dumnezeu uceptă cu prea multă bucurie să fie întâmpinat de s. Irăcie şi mizerie acolo unde trebuie să-Şi pogoare binecuvântarea. Eu nu dispun de timpul necesar ca s. I mă rog aşa cum m-aţi învăţat dumneavoastră, iar icesta este singurul mod în care ştiu să-mi demonstrez 11 edinţa.

— Mergi cu bine, fiule, şi Dumnezeu să te aibă în pază.

În clipa aceea, don Oreste a văzut cu ochii minţii o superbă lebădă albă şi şi-a dorit ca viziunea sa să se îndeplinească.

La asfinţit, într-o zi cenuşie de iarnă, s-a întors la spălătorie şi în casa ce-i amintea de clipele de vară, a căror nostalgie avea s-o păstreze în suflet toată viaţa, ca pe o amintire luminoasă în vremuri înnegurate. Rememora zborul rândunelelor, stolurile de porumbei ce păreau să-şi schimbe culoarea în văzduhul limpede şi chemările melodioase şi vesele ale clopotelor; regăsea, în schimb, geroasa iarnă lombardă. Casa era aceeaşi, însă o adiere tristă altera atmosfera de siguranţă pe care i-o insuflau odată aromele cunoscute de mirodenii şi alimente.

— Te-ai întors, *bambin.*

Matilde îl aştepta în capul scărilor, îmbrăcată în veşminte cernite, cu obrajii palizi şi o expresie melancolică în priviri.

Cesare a îmbrăţişat-o fără să rostească niciun cuvânt. Se aşteptase să-i audă din nou râsul proaspăt, vocea veselă, melodioasă şi vag răguşită, să-i simtă mirosul de femeie care se completa în mod magic cu cel al casei,

amintind de glicina primăvăratică, să-i revadă ochii negri şi scânteietori care-l sfredeleau, admirându-i fermecaţi frumuseţea viguroasă; a găsit, în schimb, o căutătură tristă şi resemnată, un trup flasc şi un chip încă plăcut, dar scofâlcit.

— Ce s-a întâmplat, Matilde?

Cesare a susţinut-o prinzând-o de mijloc, conducând-o agale spre canapeaua din sufrageria mare şi ajutând-o să se întindă.

— Vezi ce epavă am ajuns?

Probabil că făcuse sforţări uriaşe ca să arate cât de cât prezentabilă în faţa lui.

— Eşti doar puţin obosită.

Rostea frazele aşa cum îi veneau în minte, fără nicio convingere, dar încercând să înţeleagă ce se întâmplase.

— Odihneşte-te, Matilde. Recapătă-ţi suflul.

— Nu mai e nimic de recăpătat, i-a zâmbit ea melancolic. Asta e tot suflul pe care îl mai am.

Respira sacadat, încercând să-şi mascheze gâfâiala.

— Totuşi, ce s-a întâmplat, Matilde?

Nu-i mai spusese niciodată pe nume atât de des.

— Îţi mai aminteşti? l-a întrebat ea, cufundată în gânduri ce o întristau şi consolau deopotrivă. Prima dată. Acum cinci ani. Îţi aminteşti, *bambin?*

— Aşteaptă să te vindeci şi ai să vezi că totul va fi ca atunci, i-a spus, din ce în ce mai tulburat de ceea ce vedea.

Nu, aceea nu era femeia voluptuoasă care îl iniţiase în tainele iubirii acolo, în dormitorul somptuos dar sever, cu mobilier din lemn masiv învăluit de razele insinuante ale soarelui.

Matilde a părut să ignore optimismul tânărului.

— Te-ai făcut chipeş, a observat ea. Eşti mai frumos ca înainte. Ai devenit bărbat în toată regula. Şi te-ai ţinut de

promisiune.

— Şi tu eşti frumoasă.

Cesare nu minţea: umbrele bolii scoteau în evidenţă trăsăturile dulci şi expresia inocentă a femeii.

— Frumoasă ca un asfinţit.

Făcea aluzie la cuvintele lui Mimi, zburdalnica florăreasă a lui Puccini. De câte ori ascultaseră împreună tulburătorul duet final din *La bohème,* suferind şi lăcrimând pentru tragica soartă a protagonistei! Dar acelea fuseseră lacrimi care înmuiau sentimentele, îndulcind pasiunea. Acum, cuvintele ei reflectau o durere surdă, mocnită şi fără sfârşit.

— Ei, ce tot zici acolo?

Văzuse de atâtea ori agonia şi moartea pe chipul camarazilor săi, încât se obişnuise cu acea imagine; şi-a dat însă seama că odată cu Matilde se stingea un vis, murea o parte din viaţa sa.

— E ultimul act, *bambin.*

I-a mângâiat obrazul cu mâna ei frumoasă care nu mai era obişnuită cu munca, devenind fragilă, aproape străvezie.

— Ce ai? a întrebat-o, cu intenţia de a afla ce boală avea.

— A început cu nişte frisoane, i-a explicat ea, apoi pleurită şi, în cele din urmă, plămânii. Acum, respir cu porţia. Dar am rezistat pentru că te aşteptam.

— De ce nu mi-ai spus nimic în scrisorile pe care mi le trimiteai?

I-a sărutat uşor pleoapele şi buzele.

— Ce rost ar fi avut? Să te îngrijorezi inutil? Ce s-ar fi schimbat? Oricum, am ştiut întotdeauna că te vei întoarce la timp.

Părea că-i soarbe respiraţia, umplându-şi pieptul cu mirosul său, cu prospeţimea tinereţii lui.

— Şi cine ţi-a spus că ar fi chiar atât de grav? a întrebat-o cu glas şoptit, continuând s-o sărute şi să-i mângâie părul.

— Doctorul îmi spune mereu cuvinte încurajatoare, însă eu ştiu că nu mai e nimic de făcut. Dar a fost bine, ştii? Şi acum e frumos din partea ta că mă consolezi şi că-mi eşti aproape. S-ar fi terminat oricum, şi probabil că s-ar fi încheiat mult mai rău: fără dragoste, poate chiar cu resentimente. Cu durere în suflet te-aş fi văzut plecând cu altă femeie. Pentru că eu sunt bătrână, *bambin.* Ţi-aş putea fi mamă. Iar tu mi-ai oferit multe: tinereţea, sărutările tale, felul tău manierat de a fi şi duioşia ta.

— Medicina a făcut mari progrese, Matilde. Banii nu ne lipsesc. Vom merge la medicii cei mai buni. Pentru tine, o să-l găsesc pe cel mai bun. Te voi duce la el şi te va vindeca.

Nu spusese niciodată atâtea minciuni una după alta.

— Tu eşti cel mai bun medic al meu, *bambin,* i-a răspuns ea, întinzând mâna şi trecându-i-o prin păr. A zâmbit şi a continuat: Nu te mai agita atât, Cesare, nu foloseşte la nimic. Mai bine spune-mi: ţi-a plăcut casa pe care am găsit-o pentru tine şi sora ta?

— Mă duc mâine s-o văd.

Avea alte lucruri la care să se gândească în clipa aceea.

— O să-ţi placă, ai să vezi. Cred că am făcut o alegere bună. Chiria e convenabilă. Am semnat contractul în numele tău şi am plătit anticipat pe un an.

— O să facem socotelile mai târziu.

— Mai târziu, a murmurat ea cu un zâmbet ironic pe buze. Viitorul e o noţiune la care eu nu-mi permit să mă mai gândesc.

— Lasă-mă să încerc măcar, a întrerupt-o el.

— N-ai decât să faci câte încercări vrei, până una-alta însă trebuie să-ţi vorbesc, l-a admonestat ea cu blândeţe.

(Se înseninase la chip, redevenise sigură pe ea, de o afecţiune maternă.) Spălătoria, casa aceasta şi banii pe care i-am depus pe un libret la poştă îţi rămân ţie.

— Dar eu n-am nevoie de nimic, Matilde, a încercat el să-i abată gândurile.

— Nu mă întrerupe, te rog. Nu am pe nimeni pe lume în afară de tine şi n-aş şti cui altcuiva să-i las moştenire lucrurile mele. Totuşi, nu vreau ca lumea să bârfească. Aşa că am declarat-o moştenitoare pe sora ta, Giuseppina. I-am dictat deja testamentul notarului. Pentru a justifica alegerea făcută, ea va trebui să vină să locuiască cu mine în zilele pe care le mai am de trăit. Cât timp ai lipsit, am avut ocazia s-o cunosc mai bine. E altfel decât tine, însă îţi seamănă mult. M-am ataşat de ea. Uite, aici sunt cheile – a concluzionat Matilde, întinzându-i o legătură de chei –, de acum încolo te vei ocupa tu de afacerile noastre. De mine va avea grijă Giuseppina.

— Până una-alta, de tine mă ocup eu, a răspuns el.

A zâmbit cu o voioşie ce părea reală, apoi a desfăcut un pachet pe care îl lăsase pe o măsuţă şi i-a arătat un superb şal friulan de lână fină, cu textura lungă şi mătăsoasă, pe care l-a desfăşurat cu îndemânarea unui târgoveţ. L-l trecu peste umeri, aranjându-i-l cu meticulozitate, apoi se dădu doi paşi înapoi ca să-şi contemple opera.

— Eşti o splendoare, a spus pe un ton admirativ.

— Cât eşti de frumos, *bambin!* Şi cum ştii tu să-mi dai consolarea de care am nevoie acum!

— Şi ăsta nu-i decât începutul, Matilde. Să vezi cum va fi când vei fi vindecată!

— Nu-ţi pângări cu minciuni vocea ta frumoasă, i-a reproşat ea pe un ton matern. Apoi, şi-a recâştigat suflul o clipă şi a adăugat: Eu am păcătuit, e adevărat, însă m-am rugat mult, i-am cerut iertare lui Dumnezeu şi am primit

iertarea preotului. Dacă Dumnezeu îi iartă pe toţi cei ce au iubit, atunci mă va ierta şi pe mine, pentru că eu te-am iubit, şi încă te mai iubesc, mult. Nu-ţi cer decât un singur lucru.

— Cere-mi tot ce vrei.

S-a aplecat spre ea, cu dragoste în priviri.

— Ajută-mă să mor. Să mă ţii de mână când va veni întunericul.

Cesare a cuprins-o cu braţele, a ridicat-o ca pe un fulg şi a dus-o în dormitor. Apoi a dezbrăcat-o de hainele de gală, i-a pus cea mai frumoasă cămaşă de noapte, a ajutat-o să se întindă în pat şi a înfăşurat-o în pături ca pe o copiliţă. În cele din urmă, a alimentat caloriferul de fontă care duduia la intrare, răspândind o căldură plăcută, moleşitoare.

— Şi acum, i-a propus el, să ne prefacem că nu s-a întâmplat nimic.

— Aşa ar fi cel mai bine, a spus Matilde, întorcându-i zâmbetul.

— Mă duc să aranjez casa cea nouă şi ţi-o trimit pe Giuseppina, i-a promis.

— Dar să te întorci şi tu.

— Bineînţeles c-o să mă întorc. Altminteri, cine vrei să aibă grijă de hardughia asta?

A ieşit în stradă fără să-şi încheie paltonul; aerul rece îi făcea bine, risipind melancolia care îi învăluise întreaga fiinţă. S-a îndepărtat cu paşi vioi simţind că, în ciuda suferinţei care îl înconjura, pofta de viaţă îl cuprindea mai intens ca niciodată.

— Să nu-mi spui că ai fost rănit în timp ce atacai tranşeele inamicului! a exclamat Cesare.

— N-am participat niciodată la vreun atac, a mărturisit Riccio. Stăteam mereu culcat în ţărână. Drept pentru care am şi fost rănit la cur.

Schijele unei grenade îi retezaseră o fesă pe jumătate; cu această dureroasă, dar deloc glorioasă vărsare de sânge pe frontul de pe valea Isonzo se încheiase participarea sa la război.

— Asta înseamnă că te-ai întors acasă aproape imediat, a remarcat Cesare, turnându-şi de băut.

— Cu un an înaintea ta. Mi-au dat o medalie, o pensie de invaliditate, iar femeile se dau în vânt să mă privească de la spate. Observ că şi tu te-ai ales cu înflorituri, a spus Riccio arătând spre cicatricea de pe obrazul celuilalt.

— Una mică. Dar nici vorbă de medalie. Şi nici de pensie.

Şi-a atins obrazul.

În inimile oamenilor dăinuia încă imaginea victoriei inspirate desenate de Beltrame în *Domenica del Corriere,* înfăţişată cu mijlocul înmugurit, împărţind coroane de laur soldaţilor victorioşi; cu toate acestea, se accentua prăpastia dintre aşa-zişii patnoţi şi democraţi, care marca încă înainte de intrarea în război graniţa dintre intervenţionişti şi pacifişti.

Taverna era înţesată de veterani care câştigaseră războiul, însă trăiau mai rău decât înainte. Şase sute de mii dintre cei ce plecaseră pe front rămăseseră pe valea Carso, pe Piave, Isonzo, de-a lungul văii Adige sau pe înălţimile de la Asiago. Cu toţii dăduseră tot ce aveau mai bun, în ciuda echipamentului de război inadecvat şi a incompetenţei statelor-majore. Îi înfruntaseră pe militarii Imperiului Austro-Ungar cu acelaşi patos cu care înfruntau sărăcia.

Acum, oamenii beau, jucau cărţi şi înjurau. Pe vremea când plutea în aer pericolul invaziei duşmanului, fuseseră trataţi cu respectul cuvenit cetăţenilor de marcă şi nu ca nişte supuşi oarecare: un militar înfăţişat emfatic, cu carabină, cască, cartuşieră şi taşcă de piele părea că stă

să iasă din afişele lipite la toate colţurile de stradă, aţintindu-şi asupra lor un deget acuzator şi îndemnându-i să-şi facă datoria faţă de ţară.

— Acum, că ne-am făcut datoria, a spus un bărbat ce încă mai purta uniformă, îi doare în cot de noi.

Mulţi dintre cei prezenţi îşi aminteau de „săptămâna roşie” organizată în 1914 de socialiştii Benito Mussolini, Pietro Nenni şi de anarhistul Enrico Malatesta, o revoluţie de sorginte neaoşă care izbucnise în Romagna şi Marche şi se răspândise în întreaga peninsulă.

— Aceea a fost o glumă nevinovată – a comentat un bărbat în vârstă – comparativ cu ce se va întâmpla de aici încolo. Ascultaţi-mă pe mine, „săptămâna roşie” o să vi se pară un joc de copii.

Nu se mai discuta despre Italia şi atât, ci despre Italia de la Caporetto şi Italia de la Vittorio Veneto. Se vărsase sânge şi se aduseseră jertfele pe care le ceruse ţara; însă fuseseră făcute şi jocurile: marile fabrici care aveau contracte de furnituri cu statul îşi înzeciseră profitul, în vreme ce ţăranii care se întorceau de pe front erau mai săraci decât înainte de război. Muncitorii şi funcţionarii se treziseră cu salariile decimate periodic de inflaţia vertiginoasă.

— Tu ce părere ai? l-a întrebat Riccio, făcând aluzie la discuţiile aprinse şi protestele la adresa regimului auzite de la celelate mese.

— Lucrurile n-or să mai fie niciodată ca înainte. Nu ne mai putem întoarce, a răspuns Cesare. Cu toţii şi-au făcut datoria, iar acum a venit vremea ca promisiunile să fie onorate.

— Crezi c-o s-avem revoluţie?

— Revoluţiile schimbă lucrurile, e adevărat, însă nu întotdeauna în bine.

Cesare a scos din buzunar un pachet de ţigări

Macedonia, cu filtru auriu.

— Totuşi, tu ce crezi? a insistat Riccio. Va fi sau nu revoluţie?

— Dacă oamenii vor fi obligaţi, vor face şi revoluţie, într-un fel sau altul.

— Şi ce-o să se întâmple cu noi?

Riccio recunoştea în sinea lui că nu reuşise niciodată să se supună dogmei evanghelice: „lubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi.”

— Noi nu facem parte din turmă, dacă faci cumva aluzie la afacerile noastre; de fapt, la ale tale.

— Lartă-mă, n-am înţeles ideea, a spus celălalt cu un aer surprins. De ce afacerile mele şi nu ale noastre?

— Pentru că am ajuns la staţia unde trebuie să cobor, l-a anunţat Cesare. Eu îmi iau bagajele şi-mi iau rămas-bun.

Riccio îşi ciocăni fruntea cu degetul arătător.

— Ai luat-o razna?

— Nu, chiar o să cobor. Şi schimb linia.

A privit de jur-împrejur: se afla în mijlocul unei mulţimi pe care n-o mai recunoştea.

— Hai, zi-mi că glumeşti.

Şi-a muşcat buza inferioară, apoi pe cea de sus, I.h ând grimase ridicole.

— Nu, nu glumesc, şi-a întărit el spusele. Ai ştiut mereu că într-o zi, mai devreme sau mai târziu, voi .1 Imnba macazul.

— Da, într-adevăr, a admis Riccio cu regret. Însă ni. I amăgeam cu ideea că ziua aceea e încă departe. N aş putea veni şi eu?

Ştia că întrebarea era inutilă.

— Oriîncotro voi merge, te voi primi mereu cu braţele deschise, ca prieten, i-a răspuns Cesare, zâmbind.

— Vorbeam serios.

Nerăbdător, a început să bată ritmic cu degetele ni

tăblia mesei.

— Păi, tu ai în sânge comerţul cu vin, taverna şi l>e Miranda, i-a amintit Cesare, fără intenţia de a-i i nfrâna avântul.

— Asta-i adevărat, a recunoscut Riccio. Atunci, eu <> să merg mai departe pe vechiul drum. Iar dacă vreodată te vei răzgândi, să ştii că-ţi ţin locul cald, a concluzionat el, simţindu-se dintr-odată uşurat.

În clipa aceea, în uşa tavernei şi-a făcut apariţia o lemeie de la spălătorie; s-a orientat cu greu din cauza fumului gros apoi s-a îndreptat spre masa lor. Lui Cesare i s-a părut a fi un personaj dintr-o poveste din alte vremuri.

— Sora dumitale, l-a înştiinţat ea pe Cesare, m-a rugat să vin să vă spun că doamna Matilda trage să moară.

Apoi le-a întors spatele şi a părăsit taverna cu un aer de uşurare, ca al actorilor debutanţi aflaţi la primul contact cu publicul.

36

Giuseppina bătuse cu discreţie la uşa camerei fratelui său.

— Ce e? a întrebat el.

I-a observat chipul intimidat: se simţea încă o străină în propria lor casă.

— De ce, Doamne, iartă-mă, trebuie să baţi de fiecare dată la uşă? Hai, intră! i-a spus.

Giuseppina a rămas în cadrul luminos al uşii, întinzându-i cu mâna tremurândă un plic galben.

— A sosit o telegramă, a murmurat ea, pe punctul de a izbucni în plâns.

Pentru cei săraci, telegraful era un mijloc de comunicare neobişnuit, aducător de veşti rele, asemenea înştiinţărilor oficiale înmânate de poliţie pe timp de război: un rănit, cineva care căzuse la datorie, un dispărut.

Cesare se ridică în capul oaselor.

— Deschide fereastra, mai bine, a spus.

Lumina dimineţii limpezi de aprilie a părut să inunde camera.

— O telegramă, Cesare, a bâiguit din nou Giuseppina, care, îmbrăcată ca de obicei cu un veşmânt lung şi cenuşiu de lână fină – aproape monahal –, semăna din ce în ce mai mult cu o guvernantă credincioasă. O telegramă pentru tine, Cesare.

Afară, soarele strălucea, iar prin aer se răspândea parfumul câmpiei ce se întindea dincolo de ultimele case din corso Buenos Aires.

Când fata a găsit curajul să se apropie de el, Cesare i-a dat un bobârnac uşor pe obraz.

— Telegramele nu aduc întotdeauna veşti proaste, a încercat el s-o liniştească, luându-i din mână plicul galben şi punându-l în buzunarul pijamalei.

— Cum aşa, n-o citeşti? s-a arătat ea scandalizată.

— Mai târziu. Acum vreau să fac o baie, în timp ce tu te vei duce la bucătărie să-mi pregăteşti un mic dejun îmbelşugat. Cafea, pâine, unt, gem şi, pentru numele lui Dumnezeu – a spus îndreptând spre ea un deget ameninţător –, să nu mai aud de mămăligă!

Giuseppina nu reuşea încă să se deprindă cu noua viaţă, însă se obişnuise treptat cu multe din noile uzanţe, pe unele apreciindu-le în mod deosebit, cum ar fi obiceiul aristocratic al fratelui său de a dormi în pijama; cu toate acestea, nu era capabilă să renunţe la bucata de mămăligă de dimineaţă, care – în opinia lui Cesare – putea reprezenta o încercare de a nu se despărţi definitiv de tradiţiile mahalalei.

— Bineînţeles, Cesare, fără mămăligă.

Stătea încă acolo, în aşteptare, privindu-l cu ochi mari.

— Este apă caldă? s-a informat tânărul bărbat, pregătindu-se să-i reproşeze din nou tendinţa spre

zgârcenie.

— Este, este, s-a grăbit să răspundă Giuseppina. Am aprins focul la boiler acum două ore.

I se părea că făcuse cumpărături regeşti pentru noua casă, însă rezultatul era de o modestie evidentă, mobilierul şi dotările apartamentului nedepăşind stadiul strictului necesar; totuşi, aveau apă curentă, baie cu boiler pe lemne şi lumină electrică în toate camerele – total diferită de lampa de petrol de acasă, şi care răspândea o lumină strălucitoare, ca-n poveşti. Giuseppina nu se obişnuia deloc cu inexplicabilul miracol ce se materializa de fiecare dată când învârtea comutatorul alb, smălţuit, şi nu putea înţelege cum de era cu putinţă ca atâta lumină orbitoare să curgă ca un fluviu subteran, răspândindu-se prin firele îmbrăcate în mătase albă fixate de pereţi cu ajutorul unor mici izolatori de culoarea laptelui.

— Îţi place noua noastră casă?

— Cui nu i-ar plăcea? a răspuns ea. Duc o viaţă de adevărată doamnă.

Era sinceră, totuşi locuinţa decentă în care se mutaseră şi pe care o considera o rezidenţă somptuoasă îi tăiase tradiţionalele canale de comunicare cu lumea din jur, fără de care se simţea izolată, singură, ca într-o temniţă sclipitoare. Când Cesare era acolo, cu ea, nu resimţea atât de puternic despărţirea de mahalaua natală, însă atunci când fratele său era plecat, realiza că-i lipsesc vocile şi chipurile de acasă. Iar aroma câmpiei adusă de vântul de primăvară îi accentua nostalgia. Cu vecinii din blocul cel nou şi cu negustorii din apropiere schimba câte un salut respectuos, reţinut şi atât.

— Da, îmi place foarte mult.

Ţinuse să-şi întărească spusele, în aşa fel încât în mintea fratelui său să nu persiste nicio umbră de îndoială.

Cesare s-a arătat în cadrul ferestrei. Pe drum treceau

căruţe, cotigi cu marfă, câte un automobil şi pâlcuri de pierde-vară. Pe bulevardul larg, oamenii se strigau pe nume din prăvălie în prăvălie, cu voci familiare şi voioase. Ceva mai departe, un fierar izbea cu sete fierul incandescent, iar barosul sărea din recul pe nicovală, rezultatul fiind o serie neîntreruptă de zgomote – unele înfundate, altele răsunătoare.

— Îmi place locul ăsta, a spus, dar nu aici intenţionez să mă stabilesc definitiv.

Giuseppina nu a replica, mulţumindu-se să-i arunce o privire încărcată de admiraţie, în timp ce el a început să-şi întindă leneş oasele, asemenea unui motan. Apoi s-a dus în baie, a dat drumul la robinet, lăsând apa fierbinte, aburindă, să curgă în cada mare de smalţ alb care se sprijinea pe patru picioare metalice; când fratele său şi-a făcut apariţia în prag, ea şi-a plecat privirea şi a ieşit în tăcere, prelingându-se ca o umbră: mai întâi de toate, Cesare era bărbat.

Cesare s-a cufundat în apa caldă, încercând o plăcere dulce; apoi a luat un săpun de Marsilia, galben şi mirosind a curat, şi a început să-şi frece mâinile cu el; s-a răzgândit şi l-a pus la loc, în săpunieră, pentru a-şi mai prelungi vreo câteva minute starea de relaxare leneşă. În numai câteva luni, în viaţa sa se întâmplaseră multe: plânsese despărţirea pe vecie de prima iubire a tinereţii sale, sărbătorise logodna lui Riccio cu Miranda, închinase o casă nouă şi gestiona spălătoria de la Crescenzago. Renunţând să mai facă afaceri împreună cu prietenul său, reuşise să pună deoparte o sumă frumoasă care, cumulată cu moştenirea de la Matilde, constituia un capital demn de tot respectul. Soarta fusese generoasă cu el şi ştia bine acest lucru, de vreme ce ţara trecea printr-o criză nemaiîntâlnită: la conferinţa de pace de la Paris, Aliaţii izbutiseră să taie aripile splendidei victorii a Italiei pe

câmpul de luptă, în timp ce în fabrici grevele se înmulţeau exponenţial, având drept rezultat creşteri salariale şi programe de lucru mai omeneşti, nereuşind însă să rezolve problemele de fond ale societăţii. Activitatea celei mai importante formaţiuni politice a momentului – partidul socialist italian – era practic paralizată de conduceri alcătuite din maximalişti veleitari sau reformişti nehotărâţi. Cesare citea cu regularitate ziarele, urmărind atent evoluţia evenimentelor; totuşi, se baza pe tradiţionalul său fatalism atunci când aştepta ca în viaţă să-i apară ceva nou. Pentru că de asta era sigur: ceva trebuia să se întâmple. Căpitanul Casaţi îi promisese că îl va chema lângă el de îndată ce se va fi întors de pe front, iar acum era cu certitudine acolo, la Milano. Tăcerea lui nu-l îngrijora câtuşi de puţin. Se lăsa prins în mrejele fatalismului de care dau dovadă persoanele concrete, ştiind că destinul său – pe care, în parte, şi-l programase după propria voinţă – avea să se împlinească în cele din urmă. Între timp, se bucura de pace şi de bunăstarea pe care reuşise s-o obţină. S-a spălat pe îndelete, cu grijă, apoi s-a frecat viguros cu un prosop de în; în cele din urmă, s-a privit în oglinda mare pe care o comandase special pentru peretele situat drept în faţa căzii din baie. Pieptul robust şi braţele musculoase emanau o vigoare ieşită din comun, în timp ce faţa sa frumoasă, masculină, vag marcată de mica cicatrice albă, afişa o siguranţă de sine oarecum arogantă, pe care zâmbetul abia schiţat nu reuşea decât în mică măsură s-o atenueze. Ochii săi albaştri, străvezii, care se întunecau atunci când era cuprins de furie, insuflau respect şi cereau supunere. S-a privit îndelung şi a recunoscut că-i plăcea ce vedea; totuşi, era de acord în sinea sa cu faptul că nu era deloc genul de bărbat considerat de ceilalţi simpatic.

Şi-a pus lenjeria de corp albă pe care Giuseppina i-o

pregătise pe pat, a ales din şifonierul bine garnisit un costum gri de lână fină, şi-a trecut pieptenele prin păr şi, gătit la patru ace, a intrat în bucătărie, unde îl aştepta micul dejun.

Giuseppina i-a turnat cafea şi mai-mai că a vărsat pe lângă ceaşcă, fermecată de imaginea elegantă şi autoritară – atât de diferită de a sa – a fratelui ei; îi semăna mamei şi amintea şi de tata, mai degrabă datorită culorii de oţel a ochilor decât prin căutătură.

— Aşadar, ce părere ai? a întrebat-o Cesare, făcând aluzie la noua lor condiţie socială.

— Sunt bucuroasă, i-a răspuns ea aşezându-se la masă cu atitudinea rudei sărace. Sunt bucuroasă cum nici nu mi-am imaginat vreodată că aş putea fi. După atâtea nenorociri – vocea i-a devenit dintr-odată tristă –, nu mi-ai rămas decât tu. Şi mă răsfeţi ca pe o doamnă.

— Să nu-ţi închipui că vreau să-mi petrec tot restul zilelor cu tine, a spus el în glumă.

— Oh, Cesare! a exclamat ea sărind de pe scaun. Şi eu cu cine să trăiesc, mă rog, dacă nu cu tine?

— Eşti tânără, eşti frumoasă, mai devreme sau mai târziu o să trebuiască să te măriţi.

Ştia că întinsese coarda, evocându-i amintiri neplăcute.

Fata şi-a muşcat buza inferioară, plecându-şi privirea.

— Cesare, să nu mai vorbeşti despre asta niciodată, a zis. Eu nu voi avea un soţ. N-o să mă mărit niciodată.

În mintea Giuseppinei, sexul, bărbatul, ruşinea şi păcatul constituiau un conglomerat unic.

— Hai, nu pune la suflet, a spus Cesare, realizând că, deşi trecuseră cinci ani de când fusese siluită, ea nu reuşise să uite ruşinea pătimită. A adăugat: Nimeni nu-ţi va mai face rău vreodată.

— Ştiu, a răspuns ea, zâmbind trist, însă aş prefera ca despre aceste lucruri să nu vorbim.

— Vei face după cum îţi va fi voia, a continuat Cesare, încercând să dea discuţiei un ton mai vesel. Până una-alta, dacă vrei, poţi merge la cinematograf sau la teatru. Uite, într-o seară din stagiunea următoare o să te duc la Scala, să vedem *La bohème.*

De data asta a fost rândul lui să se întristeze, amintindu-şi de Mathilde şi de ariile lui Puccini pe care amândoi le aleseseră ca fundal sonor pentru povestea lor de dragoste; şi-a venit imediat în fire, s-a ridicat de la masă, obligându-şi sora să facă la fel, i-a cuprins mijlocul şi a făcut împreună cu ea câţiva paşi de dans, fredonând un vals.

— Asta vom face, a adăugat el. Vom merge la un bal şi vom dansa toată noaptea.

— Opreşte-te, Cesare, am ameţit, a protestat ea neconvingător, radiind de fericire.

În clipele acelea putea spune că într-adevăr simţea latura frumoasă a vieţii, bucuria de a trăi. Cesare a ajutat-o să se aşeze din nou pe scaun, iar ea şi-a prins faţa în palme.

— Doamne, iartă-mă, ia te uită ce mă obligi tu să fac! Ai luat-o razna de-a binelea, i-a reproşat Giuseppina cu toată afecţiunea pe care o putea exterioriza. Apoi, brusc, şi-a amintit ceva, a redevenit serioasă şi l-a întrebat pe un ton grav: Şi telegrama?

Cesare s-a dus s-o ia din buzunarul pijamalei şi a citit-o.

Rugăm a se prezenta luni, 10, ora opt direcţiunea societăţii Casaţi & Figlio.

— Ce scrie? a întrebat Giuseppina, tensionată.

— Că mi s-a ivit, probabil, perspectiva unei slujbe bune.

În clădirea societăţii Casaţi & Figlio l-au impresionat de la bun început liniştea profundă care amplifica ţăcănitul maşinilor de scris, minimalismul esenţial al cuvintelor şi dialogurilor, apariţiile trecătoare şi eficiente ale curierului, ingenuitatea sobră a secretarei – nici prea tânără, nici prea

în vârstă, nici frumoasă, nici urâtă – care vădea un ataşament profund faţă de propria slujbă şi faţă de proprietarul fabricii, al cărui nume îl pronunţa cu un respect aproape religios.

— Domnul conte Rinaldo Casaţi vă roagă să aşteptaţi, a spus femeia îmbrăcată cu un sarafan negru, cu guler alb.

Cesare a înclinat din cap în semn de încuviinţare, apoi i-a spus femeii să-şi vadă de treburi ca şi cum el n-ar fi fost acolo. Curiozitatea sa înnăscută nu-i dădea voie să se plictisească: pe lângă el erau multe lucruri care meritau privite şi multe amănunte de descoperit. Tablourile regelui Vittorio Emanuele al III-lea şi al reginei Elena tronau pe unul dintre pereţi, sub un crucifix impunător.

Atunci când vorbea la telefon, secretara, blondă şi cu o atitudine amabilă, îşi schimba expresia şi mimica: vocea îi devenea imperioasă, pe jumătate agresivă şi pe jumătate speriată, ca şi cum i s-ar fi adresat unui interlocutor aflat în capătul celălalt al curţii. Când zgomotul soneriei irumpea în încăpere, tresărea imperceptibil, apoi îşi venea imediat în fire, întindea mâna cu un gest teatral, înşfăca receptorul şi, după ce desena prin aer o volută elegantă, şi-l ducea la ureche, se îndrepta de spate, îşi înălţa fruntea, privea de jur-împrejur în speranţa că exista cineva care s-o admire în exerciţiul funcţiunii, apoi striga în pâlnie un *Prontiii!* asurzitor.

După câteva minute a apărut curierul, un tip ascetic, firav ca un cui, cu mânecile vestonului învelite în manşete de mako negru, lungi până la cot.

— Dacă doriţi să intraţi, a spus funcţionarul, să ştiţi că domnul conte vă aşteaptă.

Biroul contelui Rinaldo Casaţi era într-adevăr foarte mare însă lui Cesare i s-a părut cât o piaţă publică; pereţii erau îmbrăcaţi în lambriu de lemn închis la culoare, iar parchetul masiv scârţâia în unele locuri sub paşii săi grei.

Masa de lucru a contelui era din lemn masiv, pătrată, de culoarea mahonului. Parcă fusese construită pe măsura seniorului impozant din spatele ei, un bărbat la vreo şaptezeci de ani, cu o ţeastă mare de luptător antic, pleşuvă şi lucioasă, care se potrivea de minune cu tăblia netedă şi lipsită de obiecte inutile a mesei. Nasul proeminent, dar nicidecum urât, era pus în evidenţă de superba mustaţă albă, înfoiată, care aproape că-i ascundea buzele. Ochii cenuşii străluceau, emanând o semeţie juvenilă. Purta un costum de culoarea fierului antic, croit impecabil, cu cămaşă imaculată şi cravată neagră.

— Aşadar?

Îşi făcea intrarea în scenă printr-un singur cuvânt: avea trăsături senioriale, însă dovedea o conduită militărească, de ofiţer de carieră. A tras din buzunarul interior al hainei un toc de piele din care a ales o ţigară de foi Virginia; a adulmecat-o cu plăcere, apoi a aprins-o, savurând pe îndelete fumul albăstrui care urca în spirale molcome, elegante în jurul său.

— Aşadar? a repetat.

Cesare acumulase suficientă experienţă ca să nu se aştepte să fie întâmpinat cu familiaritate afectuoasă de cei obişnuiţi să poruncească; dimpotrivă, s-ar fi mirat dacă omul din faţa sa s-ar fi dovedit amabil de la bun început, fără să-l cunoască. Atitudinea bătrânului era previzibilă: la urma urmelor, era o persoană remarcabilă care, având mii de treburi de o importanţă fundamentală, îşi sacrifica o frântură din timp, dedicând-o unei probleme deloc relevante. Cu toate acestea, Cesare i-a provocat bătrânului industriaş o oarecare stânjeneală, adresându-i unul din surâsurile sale irezistibile, prin care se excludea de la bun început orice formă de supuşenie sau smerenie şi care spunea: „Dacă vrei să discuţi cu mine, e în regulă,

iar dacă refuzi, e o chestie care mă lasă cu totul indiferent.”

— Fiul meu mi-a vorbit de dumneata în termeni elogioşi, a zis bătrânul senior, scurtând pauza care ar fi trebuit să-l descumpănească pe tânărul din faţa sa.

— Nutresc o stimă deosebită pentru domnul căpitan Casaţi, i-a răspuns Cesare, rupând tăcerea în care se învăluise.

A privit cu luare-aminte un peisaj câmpenesc – splendid zugrăvit – al unui tablou cu ramă aurie, atârnat pe peretele din dreapta mesei de lucru. Peretele din stânga era în întregime acoperit de o bibliotecă masivă, elegantă. „Într-o zi, eu voi avea una şi mai frumoasă”, şi-a spus.

— Fiul meu trece drept un fin cunoscător al oamenilor, tinere.

Şi-a desprins privirea de la el, uitându-se lung la ţigara de foi pe care o ţinea între degete.

— Nu m-am îndoit niciodată de asta şi, în ignoranţa mea, nu mi-aş permite să-i neg această calitate.

— S-ar zice că insolenţa nu vă lipseşte, a remarcat sec bătrânul, punându-l la locul lui. Pe de altă parte, aceasta este şi o calitate a făţarnicilor. S-a uitat din nou preţ de câteva secunde la jarul din vârful ţigării sale de foi, apoi şi-a fixat privirea cenuşie, ca de oţel, în ochii albaştri, intenşi ai lui Cesare, adăugând: E o calitate a făţarnicilor şi a subversivilor.

„Subversiune” şi „reacţiune” erau doi termeni care apăreau tot mai des în limbajul politic al vremii, devenind la fel de populari ca „patriotismul” şi „catastrofismul” din timpul războiului.

— Detest eticheta, a răspuns. (Nu-şi impusese să fie polemic cu orice preţ, totuşi, dacă tot ajunsese acolo, nu avea deloc intenţia să dea înapoi pentru că n-o făcuse niciodată, nici chiar atunci când ştiuse că-şi risca viaţa.) Şi

nu accept legea turmei, a adăugat sentenţios.

— Eu zic să nu mai pierdem vremea, i-a curmat vorba bătrânul. Ce vă pricepeţi să faceţi?

— Contele Benedetto Casaţi cunoaşte puţinele mele calităţi, probabil că v-a vorbit despre ele şi cred că v-aţi propus deja să mă puneţi la încercare. Întotdeauna se pun la încercare persoanele care într-un fel sau altul depind de noi.

— Se pare că nici argumentele nu vă lipsesc.

Hotărât lucru, tânărul acela merita un zâmbet.

— Ceea ce într-adevăr nu-mi lipseşte este dorinţa de a face, domnule conte, de a face cât mai mult, a spus Cesare, intuind turnura favorabilă pe care o lua conversaţia.

În aerul cald emanat de calorifere identifica boarea de bunăstare pe care, cu mici variaţiuni, o simţise în toate reşedinţele oamenilor bogaţi, de la palatul conţilor Spada, până la birourile conţilor Casaţi; era mirosul curăţeniei desăvârşite, amestecat cu arome de tutun şi lavandă – o mixtură de vechi şi noi certitudini.

— Luaţi loc, l-a invitat în cele din urmă bătrânul, arătând spre unul din cele două scaune tapiţate în piele din faţa mesei sale de lucru. Mi s-a spus că sunteţi capabil să rezolvaţi orice fel de probleme.

Cesare a înaintat păşind netulburat pe covorul moale, cu desene orientale în culori estompate, şi s-a aşezat pe scaun.

— Cred că mă pricep să cumpăr, a început el, şi să fac deosebirea între un lucru folositor şi unul inutil.

Apoi, doar pentru sine, a realizat că principala sa abilitate era aceea de a-i „cumpăra” pe oameni, după ce mai întâi îi recunoştea pe cei ce se puneau în vânzare. Şi poate că tocmai această caracteristică era arma lui secretă.

— Noi avem nevoie de personal care ştie să vândă, i-a replicat bătrânul, pe chipul căruia se întrezărea plăcerea maliţioasă pe care o simţea contrazicându-l. Sectorul bicicletelor şi al motocicletelor e în plină expansiune. Să producem ne este relativ uşor. Să-i convingem pe oameni să cumpere marfa produsă de noi – aceasta este marea problemă.

— Mai ales acum, când războiul s-a terminat.

Gândul acela rostit cu voce tare a părut să nu-i placă deloc bătrânului.

— Fiul meu s-a gândit că l-aţi putea seconda pe directorul nostru de vânzări. A ajuns şi el la o anumită vârstă şi pare să fi obosit. I-ar prinde foarte bine un ajutor de nădejde.

— Se prea poate ca fiul dumneavoastră să aibă dreptate, a comentat Cesare. Totuşi, deşi pe considerente de vârstă şi lipsă de experienţă n-ar trebui să fac una ca asta, mi-aş permite să insist. Eu cred că v-aş putea fi mai folositor la departamentul de achiziţii. Am ştiinţa de a cumpăra orice: materii prime la preţuri competitive, brevete, idei. După părerea mea, e mult mai uşor să vinzi atunci când propui clienţilor un produs mai performant la un preţ mai avantajos.

Fără să ceară permisiunea, şi-a scos din buzunar pachetul de Macedonia, a luat o ţigară cu filtru auriu şi şi-a aprins-o.

Fascinat de dezinvoltura tânărului, contele a hotărât să-i treacă cu vederea impertinenţa. Cesare dovedise că nu era o persoană comună cu care să schimbi câteva cuvinte seci în scurtul interval de timp îngăduit de afaceri; nu, era un personaj ce trebuia descoperit încetul cu încetul, cu un talent rar şi o inteligenţă promptă, gata oricând să fie pusă la încercare.

— Dacă mă gândesc mai bine, ar exista totuşi o

problemă în care ne-aţi putea fi de folos, a spus. A deschis un sertar al biroului din lemn masiv, a tras afară un dosar gros, l-a deschis şi a început să-i explice celui din faţa sa: Am aici dosarul unui lot de teren…

— Cel din spatele bulevardului Buenos Aires, l-a întrerupt Cesare, identificând imediat pământul în discuţie.

— Aveţi privirea ageră, a comentat Casaţi, plăcut surprins.

— Locuiesc în apropiere. Pe urmă, am încercat să ghicesc.

Nu voia să rişte făcând o figură antipatică de atoateştiutor.

— Aşadar, nu mai e nevoie să vă prezint caracteristicile acestui teren, le vedeţi şi singur: pajişti întinse, hale abandonate, colibe dărăpănate. Aici, în această zonă, intenţionăm să construim noua noastră fabrică de velocipede şi motocicluri. Un stabiliment ultramodern care prevede o linie de producţie pentru nu mai puţin de cinci sute de muncitori şi o pistă de încercare pentru vehiculele cu motor. Pământul acesta – a continuat bătrânul trecându-şi mâna lată şi puternică peste foaia de hârtie – l-am cumpărat aproape în totalitate. Nu ne lipsesc decât puţine parcele aflate în posesia unor mici proprietari, care – din motive sentimentale, din cauza unor tradiţii de familie – refuză cu îndărătnicie să vândă. Mi-ar plăcea să văd dacă vă pricepeţi într-adevăr să cumpăraţi.

— Dacă aceasta a fost o propunere, atunci vă mulţumesc şi o accept, domnule conte.

A început să răsfoiască pe îndelete dosarul, citind cu atenţie fiecare document în parte, descifrând schiţele de planimetrie, lăsându-se captivat de lectură ca şi cum ar fi avut în faţă o carte de aventuri al cărei erou principal era chiar el. În scurt timp şi-a dat seama că reuşise să pătrundă într-un spaţiu privilegiat, rezervat unui cerc

restrâns de mari industriaşi şi bancheri: din documente rezulta în mod evident că amploarea proiectului necesita un acord între bănci şi patronatul din industrie. Era o perspectivă foarte atractivă, dar descoperise şi un domeniu care pur şi simplu îl entuziasma: terenuri de cumpărat pe care se puteau construi case, blocuri de locuinţe sau fabrici. Pământ, var, cărămizi, ciment şi ziduri: acestea păreau să fie elementele sale vitale.

În analiza făcută apoi împreună cu bătrânul Casaţi, Cesare a identificat tactici individualizate şi strategii de ordin general, etalându-le în aşa fel încât deciziile finale să pară rodul minţii celuilalt, deşi în realitate, el era singurul care cunoştea combinaţia câştigătoare.

Fascinat de spiritul întreprinzător şi înţelepciunea tânărului său interlocutor, contele Rinaldo Casaţi a început să descopere treptat la el propria-i viclenie, recunoscându-se parcă pe sine însuşi în ideile limpezi ale lui Cesare şi în modul degajat cu care acesta îşi formula opiniile. Bătrânul cal de rasă şi mânzul sălbatic au galopat o vreme umăr la umăr pe aceeaşi pistă de concurs. Însă vraja a fost brusc întreruptă de sosirea tânărului conte. Benedetto Casaţi a ciocănit de două ori în uşă şi, fără să mai aştepte răspunsul, a păşit grăbit în birou.

— Bună dimineaţa, tată, a salutat el pe un ton vesel, întrebându-se cine putea fi domnul acela elegant, care era aplecat peste schiţele de planimetrie, absorbit într-o asemenea măsură de proiecte, încât nu-l observase intrând.

Însă în clipa în care Cesare şi-a ridicat privirea dintre hârtii, adresându-i un zâmbet radios, a recunoscut în bărbatul elegant, cu aspect seniorial, propria sa ordonanţă de pe vremea războiului.

— Bună dimineaţa, a rostit Cesare. Domnule căpitan sau domnule conte Casaţi? a continuat el pe un ton cordial,

întinzându-i mâna.

În clipa aceea, imaginea bărbatului atrăgător în haine civile s-a suprapus în privirea lui Benedetto Casaţi cu cea a soldatului murdar şi fetid care îl imobilizase, trântindu-l în mocirla unui post de observaţie uitat de Dumnezeu şi împungându-i gâtul cu vârful baionetei. Deodată, a simţit că-l încearcă un sentiment de invidie surdă şi duşmănoasă faţă de tânărul care, metamorfozat ca prin minune, îl făcea să treacă pe plan secund chiar şi în raport cu propriul părinte.

— Nu dai mâna cu el? l-a întrebat bătrânul, surprins.

— Omul acesta trebuie să înveţe să se ridice atunci când intru eu.

Era încordat, iar buzele începuseră să-i tremure uşor.

— Păi, nu tu mi-ai spus să-l primesc? a ripostat tatăl său. Nu tu mi-ai spus despre el câte-n lună şi-n stele?

— Asta nu înseamnă însă că trebuie să uite unde-i e locul şi să se comporte ca un mitocan.

Cu siguranţă îl ura, îl detesta din toată inima pentru că îl simţea superior, un om al viitorului. În faţa nemernicului aceluia avea să se simtă pe vecie cu umerii ţintuiţi în mocirlă şi cu vârful baionetei împungându-i gâtul, cu atât mai mult cu cât nici măcar gradele militare nu-l mai puteau proteja, ca pe vremea războiului. Trebuia să-i dea o lecţie cu orice preţ, să-i arate cine comanda acolo, anulând familiaritatea dintre ei şi făcându-l să-şi vadă lungul nasului.

Cesare s-a albit la faţă, iar mica cicatrice de pe obrazul drept a părut să-i iasă şi mai tare în evidenţă, însă zâmbetul nu i-a dispărut de pe chip, păstrându-şi strălucirea.

— Poate că punerea la punct a domnului conte a fost oarecum exagerată, a spus el, dar în esenţă, eficace.

Cel mai impresionat dintre cei trei s-a dovedit a fi

bătrânul conte; îl judecase greşit pe Cesare deoarece fusese convins că, auzindu-l pe Benedetto numindu-l „mitocan”, avea să se repeadă la gâtul lui. Era limpede că evaluarea interlocutorului său de până atunci nu fusese foarte corectă.

— Te-ai dovedit o ordonanţă pricepută, băiete, a continuat Benedetto Casaţi, căutând să restabilească poziţia celuilalt, ai ştiut să-mi slujeşti cu devotament, însă asta nu înseamnă că îţi poţi asuma sarcini importante într-o societate ca a noastră. Nu spun că o asemenea eventualitate este exclusă din capul locului – a continuat el pe un ton de falsă mărinimie –, însă va trebui să fie rezultatul unei experienţe trainice, dobândite în mod gradual.

— Mi se pare o observaţie rezonabilă, a comentat Cesare.

Era senin şi mândru de fermitatea de care dădea dovadă. Vremea tranşeelor şi a războiului trecuse demult şi nu mai era nevoit să aleagă moartea pentru moarte; dimpotrivă, alegea viaţa pentru viaţă.

— În concluzie, acceptaţi să lucraţi pentru noi? a intervenit bătrânul conte, şovăind între dispreţul faţă de cel ce se dovedise un balon de săpun care se spărsese brusc şi regretul pentru interlocutorul inteligent pe care-l pierduse.

— Având în vedere puţina mea experienţă şi vârsta mea încă fragedă, a răspuns Cesare, nu-mi pot permite să renunţ cu inima uşoară la o asemenea oportunitate.

— Atunci, aşteptaţi comunicările noastre ulterioare, a concluzionat bătrânul, simţindu-se trădat.

— Şi, între timp, nu-ţi abandona activităţile, dacă ai activităţi, evident, a intervenit sarcastic tânărul patron. Convocarea noastră s-ar putea să nu vină foarte repede. În plus, nu e foarte sigur că aptitudinile tale sunt pe măsura

aşteptărilor noastre.

— Nu mă grăbeşte nimeni, domnule căpitan. Domnilor!

A înclinat aproape imperceptibil din cap în semn de salut, în maniera ofiţerilor de carieră, apoi a zâmbit ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat şi a ieşit.

— De unde a făcut rost de atâta bănet puiul acela de căţea?

Benedetto Casaţi era vânăt de furie şi avea aerul că întrebarea şi-o adresa mai degrabă lui însuşi decât inginerului Luigi Ferrari, în al cărui birou se afla.

— Mă tem că nu pot face prea multe pentru dumneavoastră, dragul meu conte.

Inginerul-şef al primăriei vorbea folosind cuvinte simple şi un ton cordial, ferindu-se să evoce amintirea dureroasă a ultimei lor întâlniri de la hotelul *Posta* din Padova, când se umilise adresându-i tânărului conte o cerere stânjenitoare de bani peşin – refuzată, de altfel – pentru achitarea unei datorii de onoare la masa de joc.

— Mitocan! a exclamat contele. Fiu de căţea!

Acolo, în biroul inginerului-şef al municipalităţii, se trezise din nou în faţa unei situaţii care îl lăsase fără replică. Prima surpriză neplăcută i-o făcuse propriul tată, care îl numise incapabil şi îngâmfat, pentru că se lăsase jucat pe degete ca un începător.

— Actele sunt în perfectă regulă, iar contractele au toate aprobările legale, şi-a întărit spusele Ferrari, consultându-şi notiţele. Iată, am găsit: două loturi de teren în suburbia Abruzzi legal cumpărate de domnul Cesare Boldrani pentru suma de zece mii lire.

— Nu mă voi înjosi niciodată să négociez cu fosta mea ordonanţă, a declarat pe un ton emfatic Benedetto Casaţi.

— Mie mi s-a părut că vă înţelegeaţi foarte bine odată, l-a împuns Ferrari.

— Nu era altceva decât un raport mulţumitor între un

superior şi un subordonat, a precizat fostul ofiţer, agitându-se ca o sălbăticiune prinsă în capcană.

— În orice caz, dragul meu conte, asta e o problemă pe care numai dumneavoastră o puteţi rezolva, a spus inginerul. Apoi s-a ridicat, dându-i celuilalt de înţeles că trebuie să plece, şi s-a scuzat: Peste zece minute sunt convocat la o şedinţă cu primarul.

— Şi spuneţi că n-am nicio portiţă de ieşire? Una, oricare... Un tertip?

Ar fi fost capabil să-şi vândă sufletul diavolului ca să întoarcă situaţia în favoarea sa.

— Nu, a replicat implacabil Ferrari. Singura posibilitate pe care o aveţi este să cumpăraţi acele loturi, iar pentru asta societatea dumneavoastră trebuie să negocieze cu domnul Cesare Boldrani, proprietarul legitim al terenurilor. Asta în cazul în care domnul Boldrani este dispus să vândă, desigur, a punctat funcţionarul.

— Păi, cum să nu fie, din moment ce tocmai de asta le-a şi cumpărat? a ripostat Benedetto Casaţi, ignorând invitaţia subtilă a lui Ferrari de a părăsi biroul. A intrat prin înşelăciune în posesia unei informaţii secrete şi apoi a achiziţionat loturile ca să ne şantajeze. Pe de altă parte, spuneţi şi dumneavoastră, domnule inginer, ce poate face el cu două-trei pârloage în mijlocul unui teren care ne aparţine nouă?

— Văzând cum stau lucrurile, eu, în locul dumneavoastră, aş alege răul cel mai mic.

Era o sugestie rezonabilă.

— Mă sfătuiţi să negociez?

Întrebarea era inutilă. Trăgea doar de timp, pentru a-şi obloji orgoliul rănit.

— Îngăduiţi-mi să vă vorbesc franc, a continuat inginerul Ferrari, desfăcându-şi braţele într-un gest ce-l îndemna pe celălalt la resemnare. (Se schimbase mult în ultimul timp,

recăpătându-şi demnitatea şi siguranţa de sine.) Nu aveţi alternative. Actualmente, terenul din spatele bulevardului Buenos Aires este singura zonă din întreg oraşul pe care se poate ridica, cu investiţii rezonabile, o fabrică.

— Asupra acestui aspect nu am nicio îndoială. Am adus special de la Frankfurt un arhitect care să aleagă cea mai potrivită locaţie pentru o asemenea construcţie.

— Aşadar, vedeţi şi dumneavoastră că nu facem decât să ne învârtim în jurul cozii. Acolo aveţi în apropiere cele mai importante căi de acces. Şi aveţi excelente posibilităţi să faceţi conexiunea cu şoseaua statală şi cu calea ferată. Eu n-aş mai sta nicio secundă pe gânduri dacă Boldrani ar fi dispus să vândă, aşa cum sunteţi dumneavoastră convins.

— Totuşi, de ce vă îndoiţi că ar vrea să vândă? l-a întrebat Casaţi, alarmat.

Fără parcelele cumpărate de Cesare, terenul achiziţionat de societatea Casaţi & Figlio pierdea două treimi din valoare.

— Eu nu-l cunosc pe proprietar, a minţit Ferrari, în timp ce numele Boldrani îi răsuna mereu în minte, asociat unei amintiri îndepărtate şi plăcute, însă e foarte posibil să fie sfătuit de cineva. Dumneavoastră înşivă v-aţi întrebat adineauri de unde ar putea avea tot bănetul acela.

— Nemernicul! a exclamat Casaţi, iar auzită din gura unui nobil, insulta părea mai gravă decât în mod obişnuit. Întotdeauna am spus că ticălosul acela e un maestru al intrigilor.

— Eu acum chiar trebuie să mă prezint în biroul primarului, l-a anunţat inginerul. Cât priveşte problema dumneavoastră, nu văd alte căi de rezolvare. Iar în locul dumneavoastră – a concluzionat el în timp ce uşierul îi deschidea uşa musafirului – aş lăsa orgoliile deoparte...

— La urma urmelor, de fazan am picat... — ar fi vrut să

spună „noi”, însă s-a corectat la timp – ... eu.

Ajunsese la limita răbdării şi simţea că nu se mai poate abţine să izbucnească.

— Sunteţi în stare de orice, chiar şi să vă autoflagelaţi, numai să nu recunoaşteţi superioritatea adversarului, a remarcat Ferarri, bătându-l prieteneşte pe umăr.

— O fostă ordonanţă, fiul ăla de căţea! a blestemat el din nou, cu un aer infantil.

— Domnule conte Casaţi, i-a replicat Ferrari, de data aceasta pe un ton sever, ordonanţa aceasta despre care vorbiţi întruna... Nu trebuie nici să-l luaţi de bărbat, nici să-l invitaţi să locuiască acasă la dumneavoastră, ci pur şi simplu trebuie să încheiaţi o afacere cu el. Cu cât o faceţi mai repede, cu atât mai bine, pentru că veţi rezolva problema asta care vă macină atât de tare...

— Totuşi tu de care parte a baricadei eşti?

Bătrânul începuse să-l tutuiască, însă nu ca să-l subestimeze. Dimpotrivă, îl ridica la nivelul său.

— Îţi dai seama, a continuat el, că suntem la fel de săraci ca înainte şi, pe deasupra, înglodaţi în datorii?

Începuse discursul luând-o pe ocolite, de la condiţiile economice ale ţării, şi îl continua limitându-se la noţiuni generale. Respectând proporţiile, se putea spune că dialogul dintre Cesare Boldrani şi contele Rinaldo Casaţi nu depăşea stadiul discuţiilor purtate de prostime în curtea casei sau la cârciumă.

— Asta în condiţiile în care am intrat în război şi l-am şi câştigat, a accentuat el. Apoi a adăugat: Acum, subversivii ne sapă groapa, înscriindu-se cu milioanele în sindicat şi organizând greve peste greve. Ascultă-mă pe mine, revoltele din 1901-1902 au fost nimica toată pe lângă ce urmează de acum încolo.

De gravitatea situaţiei părea să fie toată lumea conştientă: nenumăratele greve şi boicoturi paralizau

întregul sector productiv al ţării.

Încetau lucrul serviciile publice, căile ferate, poşta şi telegraful, zilierii şi funcţionarii; cu toate acestea, Cesare Boldrani venise la bătrânul conte ca să negocieze cesionarea terenurilor din spatele bulevardului Buenos Aires şi îşi dădea seama perfect că situaţia deplorabilă a ţării nu depindea în niciun caz de el.

— Nu sunt nici de-o parte, nici de cealaltă a baricadei, a spus, iar dumneavoastră ştiţi foarte bine acest lucru.

Şi a tras liniştit un fum din ţigara sa Macedonia.

— Au început pur şi simplu să ocupe fabricile, profitând de faptul că acum socialiştii au nu mai puţin de o sută cincizeci şi şase de deputaţi în Parlament.

Aproape că îi reproşa lui ceea ce se întâmpla în ţară, ca şi cum el ar fi organizat grevele şi mişcările sociale.

— Au ocupat şi pieţele, dacă e să spunem lucurilor pe nume până la capăt, şi au fost şi răzmeriţe. Scumpirile sunt un blestem pentru toată lumea. Grupuri de veterani de război au ocupat loturi de teren în Lazio şi în sud, dar de ce s-a întâmplat oare una ca asta? Pentru că preţul pământului a ajuns la cote inaccesibile.

— Ba pentru că statul nu-şi face datoria, a intervenit celălalt, bătând cu pumnul în masă. Pentru că lipseşte autoritatea statală şi se permite răspândirea anarhiei şi a laxismului.

— Sunt mulţi care suferă de foame, l-a înfruntat Cesare.

— Când suferă de foame? Când fac greve sau când organizează demonstraţii de solidaritate cu Rusia Sovietelor? s-a înfuriat bătrânul. Apoi a schimbat brusc tonul, spunându-i cu voce joasă, ca şi cum i-ar fi făcut o mărturisire: Până una-alta, socialiştii promit că revoluţia este iminentă.

— Pe de altă parte, socialiştii mai promit şi o politică democratică bazată pe reforme, a intervenit Cesare, totuşi

nu se văd în jur nici baricade, nici propuneri de parteneriat social.

— Ne aflăm în mâinile roşilor: catastrofişti şi subversivi. Singur D'Annunzio, atunci când a cucerit Fiume[8], a dat dovadă de cutezanţă bărbătească.

— Şi socialistul disident Benito Mussolini, directorul ziarului *Popolo ditalia,* care a înfiinţat Mişcarea Fascistă.

— Eu zic să nu confundăm poetul-erou cu banda aceea de aventurieri, l-a atenţionat bătrânul Casaţi. Cu trăiri emotive nu se face politică, nu se pune economia pe picioare şi nici nu se scrie istoria. Fasciştii – s-a înfierbântat el brusc – fasciştii au patru mii de voturi la Milano. Adevăratul pericol îl constituie subversivii. Singura noastră salvare este pumnul de fier.

Chiar şi în cadrul unei societăţi superficial împărţite în buni şi răi, nu era suficientă o generalizare banală pentru a rezolva problemele. Foştii promotorii ai intervenţionismului – care ceruseră intrarea în război pentru Trento, Trieste şi Istria mizând pe faptul că, chiar şi în cazul în care calculele lor ar fi fost greşite, conflictul ar fi trebuit să se încheie repede – decretau acum iminenta dispariţie a statului liberal şi izbucnirea revoluţiei. Încredinţaţi de falimentul democraţiei, boicotaseră alegerile, favorizând victoria socialiştilor.

— Domnule conte, a spus deodată Cesare, nu cred că

---

[8] In septembrie 1919, în semn de protest faţă de refuzul Marilor Puteri de a anexa Dalmaţia Italiei, Gabriele D'Annunzio şi un grup de naţionalişti au intrat în oraşul Fiume (astăzi Rijeka, în Croaţia), proclamând „Statul liber Fiume”. Punct culminant al edificării propriului mit, puciul lui D'Annunzio a avut unele repercusiuni teritoriale, Fiume fiind declarat oraş liber, în timp ce oraşul Zara (astăzi Zadar, Croaţia) a fost anexat Italiei. In cele din urmă, în decembrie 1921, D'Annunzio şi „legionarii” săi în cămăşi negre au fost scoşi cu forţa din oraş de trupele guvernului italian (n. tr.).

deţin argumente serioase pentru a rezolva o chestiune asupra căreia, sincer vorbind, am propria părere, diferită de opinia generală. Pe de altă parte, îndrăznesc să vă reamintesc că alta este problema dumneavoastră acum: cea a terenurilor din suburbia Abruzzi, din spatele bulevardului Buenos Aires.

— Eu i-aş spânzura pe toţi roşiii, a decretat bătrânul, aruncând priviri fioroase.

— E o metodă străveche, e adevărat, însă nu mi se pare să fi dat cine ştie ce roade.

— Crezi că sunt perfid?

A tăcut, aşteptând sentinţa interlocutorului.

— Un mare istoric, susţinând că Iulius Cezar a fost un conducător bun şi clement, şi-a argumentat teoria astfel: deşi a strangulat un număr impresionant de barbari, pe care apoi i-a crucificat, în realitate împăratul s-a dovedit blând. Dacă i-ar fi răstignit de vii, s-ar fi putut spune că a dat dovadă de cruzime. Pentru cei ce consideră pedeapsa capitală ca fiind o pedeapsă dreaptă, invocarea spânzurătorii nu e o cruzime.

— Eşti viclean ca o vulpe şi alunecos ca un peşte, i-a spus Casaţi cu simpatie. E inutil să caute cineva la tine cuvinte care te-ar putea obliga în vreun fel faţă de cineva sau ceva. N-o să afle nimeni niciodată ce ai tu în minte – a adăugat bătrânul cu o undă de invidie în glas. M-ai jucat pe degete, făţarnicule, nu-i aşa?

— Am încheiat pur şi simplu o afacere, i-a replicat pe un ton distant.

— Şi acum, să negociem, a concluzionat contele, părând să se fi decis în sfârşit să arunce cărţile pe masă.

Şi-a încruntat sprâncenele stufoase şi şi-a căutat nervos tocul de piele cu ţigări Virginia. L-a găsit de două ori şi tot de două ori l-a scăpat înapoi, în adâncul buzunarului.

— Să negociem, a repetat în cele din urmă, aspirând

adânc fumul parfumat al tutunului, doar că de data asta tu conduci jocul. Aşadar, cât vrei?

Cesare s-a aşezat picior peste picior şi a adoptat un aer gânditor, în timp ce bătrânul îl scruta atent, încercând să-i „fileze” gândurile asemenea cărţilor de poker; şi-a trecut degetul arătător peste nasul său drept, şi-a masat o vreme fruntea şi, în sfârşit, a schiţat un zâmbet franc, dar imprevizibil.

— Vă cedez terenurile pentru zece mii de lire. Exact preţul pe care l-am plătit pe ele. Nicio liră în plus.

Bătrânul a ţâşnit în picioare, apoi s-a sprijinit cu palmele de tăblia mesei, dominându-l cu statura sa impunătoare pe tânărul rămas încă pe scaun.

— Şi atunci, a tunat el, de ce ai pus la cale tot circul ăsta?

— Pentru că mi-aţi arătat uşa. Altfel, n-aş fi visat să vă trădez încrederea.

Bătrânul l-a privit din nou lung, cu stimă şi poate că şi cu un pic de afecţiune.

— Spune-mi adevărul, a încercat el să-l facă să mărturisească, ai vrut să-i dai o lecţie lui Benedetto, nu-i aşa? Ai vrut să-i dai peste nas fiului meu.

— Într-un singur caz îi este permis unui bărbat să dea o lecţie altuia: atunci când este umilit prin folosirea legii celui mai puternic. Iar atunci – cel puţin aceasta este opinia mea – lecţia nu constă în niciun caz în a-i sufla o afacere.

— Benedetto era mai puternic, a spus bătrânul, şi din poziţia sa şi-a permis să te numească mitocan. Aşadar, te-a umilit.

11 provoca suflând în jarul incandescent, însă încercarea sa n-a dat rezultatul scontat.

— Permiteţi-mi să am o opinie contrară cu a dumneavoastră asupra acestui subiect.

În realitate, ridicând vocea, Benedetto Casaţi se dovedise mai slab decât el.

Bătrânul continua să nu-l înţeleagă pe interlocutorul său.

— Aşadar, nu vrei decât banii pe care i-ai cheltuit? l-a întrebat.

— Nicio liră mai mult şi niciuna mai puţin, a răspuns Cesare.

— E o capcană la mijloc? s-a interesat contele, cu un aer maliţios.

— Bineînţeles, a spus Cesare zâmbind. S-ar mai numi afacere dacă la mijloc n-ar fi o capcană?

Optimismul tânărului l-a molipsit şi pe bătrânul conte: era un sentiment plăcut acela de a se întoarce pe terenul alunecos al negocierilor, folosind armele tradiţionale.

— Ce vrei, aşadar?

— O garanţie bancară.

Era o cerere absolut inedită şi neaşteptată.

— O garanţie bancară?

Se aştepta la o cerere de participaţie la profitul societăţii, o sumă mare de bani, un şantaj, orice, dar nu la un împrumut.

— O garanţie bancară de o sută de mii de lire, a precizat Cesare fără să-i tresară niciun muşchi pe faţă.

— Şi dacă nu ţi-o dau?

— Atunci eu renunţ la visul meu, iar dumneavoastră la fabrică.

Raţionamentul său părea fără cusur.

— Cu o sută de mii de lire cumperi Milano, a exagerat Casaţi.

— Nu, Milano nu, doar o bună bucată din el, a replicat Cesare.

— Şi ce garanţii îmi dai, băiete?

Eticheta nu-i permitea să cedeze imediat, chiar dacă nu

avea alternative.

— O mare favoare şi cuvântul meu.

Riposta la fiecare lovitură, sigur pe el.

— Şi pentru cât timp ai nevoie de tot bănetul ăsta? Ajunseseră la ultimele replici.

— Un an. Peste un an, înţelegerea noastră se încheie, a precizat Cesare, şi fiecare merge pe drumul lui.

— Ne aflăm deja pe drumuri diferite, a spus bătrânul cu voce nostalgică.

Ar fi vrut să-l ţină sub aripa lui, însă ştia că era inutil să-i repete propunerea.

— În concluzie? a vrut Cesare să afle, privind cu ochii minţii la bila de fildeş a unei mese de ruletă imaginare, care se învârtea ameţitor.

— Vei avea garanţia bancară. (Bila de fildeş se oprise pe numărul câştigător.) Însă nu fac asta pentru a-ţi întoarce favoarea, ci pentru că am încredere în tine.

— Bine.

Cesare s-a ridicat fără să rostească vorbe inutile de recunoştinţă. I-a întins mâna bătrânului industriaş, care i-a strâns-o viguros.

— Vreau totuşi să-ţi mai spun ceva, băiete, l-a reţinut contele, iar tu ai să hotărăşti cum vei folosi pe viitor cuvintele mele. Ar trebui să ştii că vremea cavalerilor pe cal alb şi a lupilor solitari a apus definitiv. De unul singur, cu talentul de care dispui şi cu o sută de mii de lire în buzunar, poţi deveni cineva. Însă nu acesta este ţelul tău. Tu nu vrei să fii de unul singur, ci să devii singurul, unicul. În cazul ăsta, ar trebui să ştii ce se întâmplă în jurul tău cu o clipă înaintea celorlalţi. Trebuie să ştii din timp când tărâmul făgăduinţei va deveni roditor, dar mai ales trebuie să fii suficient de puternic ca să ai influenţă asupra celor care fac legile. Iar asta, tânărul meu prieten, nu te poate învăţa nimeni.

Cesare a ieşit din via San Paolo, a virat pe corso Vittorio Emanuele, iar în piaţa Domului s-a intersectat cu un cortegiu de manifestanţi. Oraşul era paralizat de greve, mijloacele de transport în comun nu funcţionau, iar pichetele de protestatari îi împiedicau pe spărgătorii de grevă să ajungă la locul de muncă. „E oare cu putinţă, s-a întrebat Cesare, să nu existe mei o modalitate de restabilire a echilibrului social care iată, se prăbuşeşte într-o vrie perversă şi de neoprit? E posibil să nu avem parte decât de cuvinte demagogice şi promisiuni deşarte ale reacţiunii şi revoluţionarilor?” La urma urmelor, prin grevele lor muncitorii nu-şi pedepseau propriii patroni, ci pe oamenii necăjiţi ca şi ei, care se vedeau obligaţi să se calce în picioare prin gări – dacă locuiau în afara oraşului – sau să pornească în lungi călătorii pedestre, în cazul în care locuinţa lor se afla undeva, la periferie. Instituţiile publice erau şi ele închise, iar şcolile încetaseră să mai funcţioneze. Oamenii erau înfometaţi şi temători.

Nu era prea frig, soarele strălucea pe cer, iar în ziua aceea mersul pe jos era o plăcere. Bineînţeles că avea să-şi amintească întotdeauna că vremea cavalerilor pe cal alb şi a lupilor solitari apusese definitiv, iar cuvintele bătrânului avea să le ţină minte toată viaţa. Când străbătea strada ce ducea spre locul în care se făceau legile, în minte îşi schiţase deja cu claritate traseul pe care îl avea de parcurs. Primele contacte politice le realizase conform previziunilor. Iar toată viaţa lui, de atunci încolo, avea să fie caracterizată de acest raport – mai mult sau mai puţin fericit, însă cu siguranţă util – cu politica.

ANNA, 1980

Ex-preşedintele Consiliului de Miniştri se aşezase drept în faţa ei, lângă şemineu, iar Anna, după ce luase o gustare frugală, îi vorbea pe un ton familiar, sincer, profitând de faptul că, deocamdată, conversaţia nu

atinsese punctul nevralgic, subiectul pentru care cei doi se întâlniseră de fapt. Dimpotrivă, temele erau diversificate, superficiale şi fără fond, oarecum mondene, iar fostul premier, chiar dacă nu excela, demonstra o competenţă discretă. Părea un bărbat veşnic surâzător. Ochii săi negri, vivaci şi expresia doar aparent statică şi indiferentă a feţei realizau împreună un mesaj inteligibil doar pentru un observator atent; iar în clipa aceea, Anna nu avea deloc intenţia să se lase distrasă.

— Înţeleg că acest eveniment dureros din viaţa dumneavoastră poate însemna şi un ultim popas în ţara noastră, atât de frământată, de altfel, spunea ministrul, dovedind o remarcabilă siguranţă de sine. Aţi citit şi dumneavoastră, cred, despre oribila tragedie a copilei aceleia cu gâtul secţionat de propriul lănţişor de aur pe care i l-a smuls de la gât un nenorocit, ca să facă, probabil, rost de bani pentru droguri.

Anna a gesticulat dezaprobator, schiţând o grimasă îndurerată. Într-adevăr, citise despre întâmplare, însă nu latura demonică a naturii umane îi inoculase irezistibila nevoie de a pleca pentru totdeauna din ţara natală. În Statele Unite, acolo unde locuia o mare parte din an, cronica neagră înregistra episoade cel puţin la fel de crude. Şi acolo oamenii convieţuiau laolaltă cu teroarea şi teama. Nu, nu acela era motivul pentru care voia să se îndepărteze de Italia: era dezgustată de triumful banalităţii, de răspândirea şi atotputernicia unui gen meschin de corupţie, de violenţa cu care erau apărate interesele corporatiste.

— E foarte greu să te obişnuieşti cu ideea gărzilor de corp care să-ţi supravegheze toate mişcările.

Anna începea să vorbească despre alte lucruri decât cele la care se gândea în realitate, semn că momentul crucial al conversaţiei se apropia.

— Într-adevăr, e o practică extrem de neplăcută, a recunoscut el.

Tonul său părea uşor ironic. Avea un cap interesant, semănând cu un curtezan din veacul al XVI-lea: obrajii uşor scofâlciţi, pomeţii înalţi şi bărbia ascuţită, pe care Anna reuşea s-o întrevadă sub barbişonul stufos, înfoiat.

— Să nu cumva să credeţi că deplâng vremurile străvechi ale înainte-mergătorilor care ridicau praful pe uliţe la trecerea împăratului, a precizat Anna.

— Ca să fiu sincer, a replicat politicianul, nu aş exclude întru totul ideea de a călători precedaţi de grupuri de numizi care să ridice praful pe uliţe, aşa cum făceau mai-marii Romei antice. Cunosc pe cineva – un coleg comunist – care e în stare să trăiască numai cu stridii şi şampanie. Mai ştiu şi un socialist care trimite înaintea sa un adevărat regiment de infanterie ca să elibereze strada de trecători şi – aşa cum spuneţi dumneavoastră – să ridice praful.

— Din nefericire, problema domniilor voastre constă astăzi în a elibera străzile de trepăduşi. Cât despre trecători, se ocupă automobiliştii de ei, a observat Anna.

Gluma i-a stârnit ministrului un râs reţinut, dar irezistibil.

— Să înţeleg, aşadar, că vă mutaţi în America din motive personale, a spus. Pe noi, oamenii politici, ne împiedică raţiunile de stat să recurgem la o asemenea soluţie.

— Aţi fost vreodată la New York, domnule ministru? l-a întrebat.

— Nu doamnă, a răspuns el. La Washington, da. Însă nu ca să mă distrez.

— N-o să vă vină să credeţi, însă labirintul din New York – de neînţeles pentru multă lume – este încă practicabil şi oferă multe surprize plăcute pe care în altă parte nu le mai descoperi, s-a înfierbântat ea. Oamenii mai găsesc timp pentru momente de duioşie şi poezie. Cred, de exemplu,

că până şi bunăvoinţa unei vânzătoare de hipermarket care îşi face timp să te ajute să alegi marfa cea mai potrivită poate fi o dovadă în acest sens. Sau funcţionarul de la casa de bilete care îţi zâmbeşte atunci când îţi întinde restul.

— Cred că înţeleg la ce faceţi aluzie, a replicat surâzând bărbatul, şi nu pot să spun decât că impresia dumneavoastră corespunde impresiei generale: la noi domneşte un climat pe care avem datoria să-l reconstruim, ţinând cont de multe particularităţi.

S-a uitat lung la superba femeie de patruzeci de ani din faţa sa, cu siluetă zveltă şi ţinută aristocratică, încercând să ghicească momentul când avea să-şi manifeste adevăratele intenţii. În ultima discuţie avută cu Cesare Boldrani, bătrânul îi spusese limpede: „Ţineţi cont că până la sfârşitul anului vă voi prezenta nota de plată.” Nici măcar atunci ministrul nu păruse să-şi piardă cumpătul, reacţionând ca întotdeauna, asemenea unui animal cu sânge rece.

— Totuşi, domnule ministru, a început ea să se apropie de subiect, nu fără o oarecare plăcere senzuală, nu cred că v-aţi hotărât să mă vizitaţi într-o noapte oribilă ca aceasta numai ca să mă chestionaţi despre viaţa la New York.

— Nu, trebuie să recunosc, a confirmat bărbatul. Deşi subiectul acesta are şi el un farmec subtil care nu mă poate lăsa indiferent.

— Aţi văzut ce bine se potriveşte în locul acesta?

Anna a arătat spre orologiul de masă de secolul al XIX-lea din aur şi smalţ, marca Van Cleef & Arpels, pe care ministrul şi prietenii lui Cesare Boldrani i-l dăruiseră ei de Crăciun.

— Ca să fiu sincer, e un obiect foarte plăcut vederii, a admis el, cu discreţie.

— Însă totemul casei Boldrani, domnule ministru, este acest obiect.

Cu gesturi lente, aproape ritualice – aşa cum îl văzuse de sute de ori procedând pe tatăl său – a luat de pe măsuţa din faţa sa un ceas de buzunar de argint, cu cadran smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane. Pe carcasă era incrustată în relief zeiţa Fortuna. Anna a apăsat un buton aproape invizibil; carcasa s-a deschis, iar dintr-un *carillon* misterios s-au răspândit în aer notele vesele ale *Marşului alia turca* de Mozart.

— Foarte sugestiv şi foarte ingenios, a comentat fostul prim-ministru.

— Să ne întoarcem la discuţia noastră, a spus Anna, aşezând cu băgare de seamă ceasul la loc, pe măsuţă. De unde să începem? a adăugat apoi, declarând ostilităţile deschise.

— Nu aş vrea, însă mă văd obligat să recunosc că, pentru prima dată, mă simt oarecum stânjenit în faţa dumneavoastră, a minţit el.

— Doriţi să discutăm despre zăcămintele aurifere? Despre participaţi! acţionariale? Sau, poate, despre raporturile internaţionale?

Se afla, în sfârşit, pe pistă, la linia de plecare; avea o maşină competitivă, complet echipată şi cu cauciucuri optime. Ochii ei verzi sclipeau în aşteptarea startului.

— Să discutăm despre cazul Pennisi, de exemplu, a propus ministrul.

— Scandalul Pennisi, l-a corectat Anna.

— Şi eu sunt convins că e mult mai productiv să spunem lucrurilor pe nume.

Zâmbetul telegenic al fostului preşedinte de Consiliu accentua cuvintele rostite pe un ton calm, civilizat.

— Tata mi-a vorbit pe îndelete despre acest caz. Aş putea spune chiar că îl avea la inimă, a început Anna.

A

— În cazul acesta, probabil că sunteţi la curent cu faptul că în această afacere neplăcută pentru toată lumea a fost implicat şi numele meu, a mărturisit el cu o expresie candidă.

— Datorită unui complicat joc al hazardului, presupun.

Începea să muşte.

— Sau, dacă preferaţi, a replicat el, din cauza unui şir de circumstanţe delicate care uneori îi pun pe oamenii politici în situaţii jenante.

— Mi-e teamă că nu reuşesc să înţeleg, domnule ministru: eu îmi duc existenţa într-o dimensiune ceva mai frivolă, iar sofismele filosofiei politice îmi scapă.

Frământa între degete, cu aparent dezinteres, un mic bibelou de fildeş.

— Atunci, voi încerca să mă exprim limpede, a spus bărbatul. Tatăl dumneavoastră păstra undeva – şi nu m-aş mira să aflu că ştiţi exact unde – unele documente care pot aduce mari daune, atât mie, cât şi partidului din care fac parte. Aş putea ţine un discurs lung prin care să vă conving, poate, că eu sunt invulnerabil, că partidul este intangibil şi că puterea de care mă bucur este inatacabilă. Cu alte cuvinte, v-aş putea spune adevărul, însă dumneavoastră aţi fi liberă să credeţi în continuare că, dacă cineva ar scoate la iveală anumite documente secrete, partidul s-ar descotorosi de mine, aruncându-mă în mare ca pe o sticlă goală care nici măcar nu conţine un mesaj.

— Nu am niciun motiv să mă îndoiesc de cuvintele dumneavoastră, totuşi cred că, dintre cele două posibilităţi pe care le aveţi, doar una este de preferat.

— Pot să vă adresez o întrebare? a cerut el permisiunea, mimând galanteria.

— Mai am la dispoziţie treizeci de minute pentru

dumneavoastră. (Îi ţinea piept cu dârzenie, limitând durata jocului, aşa cum proceda şi tatăl său, fără să fixeze un număr determinat de reprize.) Puteţi să mă întrebaţi tot ce doriţi.

— Aveţi resentimente personale faţă de mine?

— Iertaţi-mi curiozitatea – a anticipat el răspunsul femeii –, totuşi în ce fel aţi profita dumneavoastră de pe urma unui eventual scandal? Prin părţile noastre se spune: cărbunele care nu arde face mizerie. E foarte dificil să ridice cineva colbul de pe uliţe, aşa cum făceau înainte-mergătorii nobililor romani, fără să se umple de praf.

— Şi credeţi, oare, că aş avea ceva de pierdut dacă aş amorsa bomba?

— Nu, contesă, a asigurat-o bărbatul, însă sunt convins că dacă veţi consimţi să-mi înmânaţi dosarul exact în starea în care se află acum, veţi da dovadă de înţelepciune şi veţi câştiga de partea dumneavoastră un om gata oricând să-şi arate devotamentul.

— Vedeţi dumneavoastră, domnule ministru, eu am prea puţin rafinament în gestionarea noţiunilor despre care îmi vorbiţi. Asta în ciuda faptului că am trăit suficient de multă vreme alături de tatăl meu pentru a şti că anumite mecanisme aparent curate şi legale ascund totuşi anumite complicităţi sordide.

— Nu uitaţi însă că tatăl dumneavoastră, în calitate de preşedinte al Finmida, a fost la rândul său implicat, fiind parte în această cauză. Un complice, cu alte cuvinte. Ba chiar, după toate probabilităţile, a fost iniţiatorul, eminenţa cenuşie din spatele acestei alianţe pe care acum o etichetaţi cu un epitet infam.

Zâmbetul nu-i dispăruse nicio clipă de pe chip.

Anna a clipit des, accentuând parcă latura neserioasă a personalităţii sale.

— În realitatea eu nu am fost interesată niciodată în

amănunt de astfel de probleme. Altele sunt lucrurile care interesează o femeie – şi probabil că ştiţi foarte bine la ce mă refer: rochii, bijuterii, vacanţe, copiii, viaţa mondenă. Banalităţi, dacă vreţi, dar care reuşesc să umple viaţa unei femei.

Încerca să-l mai ţină o vreme în tensiune, făcând echilibristică, însă ministrul manifesta vizibil dorinţa de a coborî pe sârmă.

— Dacă doriţi, îmi puteţi spune acum ce ştiţi sau, dacă preferaţi, mi-aţi putea transmite totul printr-o persoană de încredere.

— Ştiu ceea ce mi-a relatat tatăl meu, a răspuns Anna surâzându-i cu amabilitate. Şi poate n-o să credeţi, însă l-am ascultat mai mult din datorie şi respect filial decât din interes.

— Şi cu siguranţă că Cesare Boldrani v-a spus că scandalul a fost pus la cale de el pentru că i-a jurat răzbunare lui Pennisi. Iar dacă îmi permiteţi o mărturisire, înclin să cred că mi-a jurat-o şi mie.

— Îmi sunteţi de mare ajutor, domnule ministru, căci mi-ar fi fost foarte greu să depăn de una singură cursul încâlcit al evenimentelor. Da, aţi spus bine. Aţi spus foarte bine: bătrânul v-a jurat-o amândurora.

— După cum vedeţi, a comentat el, desfăcându-şi larg braţele în semn de prefăcută modestie, în nimicnicia mea eram totuşi suficient de bine informat. În orice caz, dacă am înţeles bine, dumneavoastră aţi dori să descâlciţi urzeala aceasta.

— Exact. Acum patru ani, când Pennisi-fiul a venit la dumneavoastră cerându-vă să-l prezentaţi tatălui meu, aţi garantat imediat pentru el. Aţi spus aşa: „Domnule Boldrani, ajutaţi-l pe băieţandrul acesta care ţine cu orice preţ să-şi rupă oasele în construcţii. Voi considera ajutorul dumneavoastră ca pe o favoare personală.” Nu sunt

convinsă că sunt la curent cu toate raţiunile care l-au împins pe tatăl meu să vă accepte propunerea: unele motive îmi scapă, însă există unul pe care mi-l amintesc perfect. Constructorul sicilian – şi bătrânul ştia asta – proiectase un cartier la periferia oraşului Trapani, pentru a da un acoperiş decent – spunea el – unei turme de defavorizaţi ai sorţii din suburbii. Colegiul dumneavoastră electoral se află tot la Trapani, iar numărul potenţialilor alegători ar fi crescut exponenţial. Persoanele defavorizate care primesc case înseamnă voturi. Tot în voturi se materializează şi opţiunile celor ce lucrează în construcţii, precum şi ale familiilor celor ce fac case sau ale celor care locuiesc în ele. Îmi permiteţi să vă adresez eu, de data aceasta, o întrebare?

— Bineînţeles.

— De ce nu aţi iniţiat procedura de împrumut cu băncile statului, preferându-le pe cele ale concernului Finmida?

— A fost un concurs de împrejurări, a răspuns el, fără să lămurească de fapt nimic, folosindu-se de limbajul vag şi echivoc al oamenilor politici.

— Nu a fost cumva vorba, din întâmplare, despre dorinţa dumneavoastră de a acţiona de unul singur, fără intermedierea conducerii de partid?

Anna a pus bibeloul de fildeş pe măsuţă.

— Nu cred.

Fusese un răspuns banal, insipid, o bilă neagră pentru el. Singurul aspect original rămânea zâmbetul telegenic întipărit pe chip indiferent de situaţie.

— Pe de altă parte, din moment ce tatăl meu a scos din buzunar câteva miliarde de lire, un motiv trebuie să fi avut, nu-i aşa? Până una-alta, nu trebuie scăpat din vedere faptul că aprobând finanţarea lui Pennisi, acesta era ţinut departe de piaţa din nordul Italiei. Iar dumneavoastră, care cunoaşteţi ca nimeni altul trecutul acelor onorabili domni,

înţelegeţi la ce mă refer: extorcări, ameninţări, şantaje, muncă la negru. Aici, în nord, clanul Pennisi nu ar fi fost deloc agreat şi ar fi reprezentat o mare problemă. Vedeţi dumneavoastră, nu vreau să mă bănuiţi de rasism, totuşi am credinţa că, dacă de la Florenţa în sus sectorul construcţiilor s-a păstrat oarecum curat, acest fapt se datorează şi unor oameni ca tatăl meu.

— Nu am avut niciodată dubii asupra acestui aspect, a recunoscut el.

— Bătrânul Boldrani – vorbea despre propriul său tată ca despre un personaj intrat în istoria lumii finanţelor – detesta violenţa şi prefera să prevină nenorocirile decât să-i reprime pe vinovaţi.

— Cu toate acestea, era maestru şi în privinţa celei de-a doua părţi a observaţiei dumneavoastră, a intervenit bărbatul pe un ton ferm.

— Probabil că da. Cine nu are pe ce să se sprijine nu reuşeşte să urce prea sus. Oricum, recunosc că a preferat să finanţeze afacerile lui Pennisi din sud, în loc să se trezească mai târziu cu el la Milano, eventual cu ajutorul unei bănci statale.

— Să presupunem prin absurd că lucrurile s-au desfăşurat exact aşa cum spuneţi dumneavoastră, a acceptat ministrul. Şi?

— Ajunşi cu discuţia aici, ar trebui să mă mai întorc puţin – exact ca într-un roman poliţist clasic. Cu Pennisi vă cunoşteaţi foarte bine. Atât de bine, încât în schimbul favorului pe care i l-aţi făcut v-a promis, în afara unui solid sprijin electoral, şi un cec de opt sute de milioane de lire.

— Partidul... a vrut el să riposteze, însă a fost imediat întrerupt.

— Partidul n-are niciun amestec în afacerea asta, şi să nu încercaţi să mă contraziceţi pentru că ştiu că nu greşesc. Clanul Pennisi a încasat patru miliarde şi jumătate

de lire de la una din băncile controlate de tatăl meu, plătind în schimb firmei de construcţii un avans de nouă sute de milioane. Astfel, rămâneau în buzunar cu trei miliarde şi şase sute de milioane, bani numai buni de investit în proprietăţi, relaţii publice, cadouri fabuloase, finanţări private, în călătorii peste Ocean pentru consolidarea de alianţe, în poturi uriaşe, de nababi, mizate la cazinourile de pe Coasta de Azur. Şi toate acestea cu banii familiei Boldrani.

Era prima dată când se identifica cu afacerea tatălui său.

— Cred că ar trebui să vă apucaţi de scris romane. La urma urmelor, povestirea avea şi suspans.

— Numai că relatarea mea are calitatea de a fi adevărată şi, asemenea multor poveşti adevărate, pare incredibilă. Pentru că există, nu-i aşa, documente şi martori de încredere care pot dovedi contrariul, nu-i aşa? Vi se pare puţin lucru? Mie mi se pare chiar distractiv. În ceea ce privea clanul Pennisi, ei erau perfect în regulă. Au vândut apartamentele cu mult timp înainte ca blocurile de locuinţe să fie finalizate şi îşi plăteau cu regularitate dobânzile la bancă. Puneau în practică şi alte proiecte, convinşi că pe viitor nu aveau să mai aibă nicio problemă cu aprobările. Pentru că, nu-i aşa, creditorii trebuie stimulaţi întotdeauna, cu atât mai mult dacă fac parte din aceeaşi oligarhie cu oamenii politici. În plus, mai există şi raţiuni care oamenilor obişnuiţi le scapă, şi anume cele care presupun să ajuţi ambele tabere, evitând astfel ca una din ele să cadă în dizgraţie, târându-i în prăpastie pe cei implicaţi.

— Vedeţi că întotdeauna suntem preocupaţi de consecinţele unui scandal?

Ministrul părea să fi schimbat tactica: îi dădea apă la moară.

— Nu întotdeauna. Uneori, doar. Însă se prea poate ca eu să greşesc, domnule ministru, pentru că vă povestesc lucruri aflate de la tatăl meu şi nu din ziare sau cine ştie ce alte surse. Nu ştiu nici măcar dacă toate amănuntele coincid, atât de confuze sunt toate în mintea mea. Acum, clanul Pennisi îi datorează tatălui meu şi, în consecinţă, mie, câteva miliarde. Apropo, cât adevăr e în povestea aceea cu vila cu piscină de la Ansedonia pe care v-ar fi făcut-o cadou Pennisi? Nu. Vă rog, nu trebuie să-mi răspundeţi imediat. Şi oricum, staţi liniştit, nu va afla nimeni în veci. La fel cum nu se va afla niciodată că agenţiile de voiaj ale tatălui meu au perfectat pentru dumneavoastră şi întreaga familie deplasări gratuite pe tot mapamondul.

— Trebuie să recunosc, doamnă, că aveţi o memorie ieşită din comun.

Nu părea îngrijorat, şi nici peste măsură de uimit.

— Da' de unde! Până şi cumpărăturile zilnice mi le fac după listă, s-a scuzat, adoptând un aer fals de gospodină. Însă sunt bine informată, asta da. Nu-i aşa că sunt bine informată? l-a întrebat cu o expresie ingenuă. Nu i-a dat timp să răspundă, continuând: Credeţi-mă însă pe cuvânt când vă spun că povestea asta nu m-a interesat, ci am fost obligată să mă implic în ea.

— De vreme ce lucrurile s-au desfăşurat întotdeauna în aşa fel încât să fie bine pentru toată lumea, a replicat ministrul mimând stupoarea, de ce e nevoie să răscolim trecutul, ridicând un nor uriaş de praf?

— Iată, dumneavoastră mă întrebaţi: „De ce?” şi faceţi foarte bine, i-a răspuns Anna. Apoi a adăugat: Il cunoşteaţi bine pe tatăl meu?

— Aveam pretenţia că-l cunosc, a spus ministrul, care, pentru prima dată, părea copleşit de emoţie.

Era însă o emoţie prefăcută, aceeaşi pe care o afişa în

aula Parlamentului atunci când trebuia să impresioneze publicul şi să-i convingă pe jurnalişti.

— Aţi spus foarte bine, domnule ministru: „Aveam pretenţia că-l cunosc.” Dacă l-aţi fi cunoscut bine pe bătrân, n-aţi fi ordonat efectuarea unor inspecţii administrative în punctele nevralgice ale concernului său.

— Cine, eu?

Încerca să pareze lovitura arătându-se stupefiat de ce auzea.

— Dacă vă apucaţi să-mi turnaţi gogoşi, mă obligaţi să vă trag la răspundere. Ei, bine, da, dumneavoastră aţi ordonat inspecţiile dintr-un motiv pe care... Chiar, de ce? Răzbunare? Şantaj? Chiar nu ştiu, scuzaţi-mă. Cred că avocatul Domenico Scaglia, Pazienza al nostru, mi-a spus de ce, însă probabil că am uitat. A fost un afront pe care n-ar fi trebuit să i-l aduceţi bătrânului. Cert este că l-aţi făcut să ceară exicibilitatea creditelor lui Pennisi care, ştiindu-se insolvabil, a fugit chiar înainte de apariţia carabinierilor. Aspectul cel mai curios al întâmplării, domnule ministru, este că scandalul s-a propagat pe o bază patrimonială pur şi simplu inexistentă, deoarece, cum bine ştiţi, Finmida a reintrat aproape în întregime în posesia banilor. Există blocuri în construcţie, ale căror apartamente n-au fost încă vândute, mai multe terenuri cumpărate pe nimica toată şi devenite între timp construibile. Pe de altă parte, Pennisi nu mai valorează acum nici cât un scuipat – scuzaţi-mi expresia. Au sechestrat până şi hainele de blană ale nevesti-sii. Ea, sărmana, e personajul jalnic al poveştii. Biata femeie. Trebuie să-mi aduc aminte într-o zi să-i trimit o haină de-a mea.

— Aşadar, nu văd motivul pentru care v-aţi alarmat atât de tare, a încercat ministrul să minimalizeze situaţia.

— Motivul, de fapt motivele – a precizat Anna – sunt două. Vi le explic îndată. Mai întâi, inspecţia pe care aţi

ordonat-o ca mijloc de şantaj. Al doilea, sentimentul dreptăţii. Într-un fel sau altul, mai mult sau mai puţin, toţi cei implicaţi în afacerea asta au avut de suferit şi şi-au plătit datoriile. Singurul care n-a dat nimic înapoi, ieşind curat ca lacrima din toată povestea sunteţi dumneavoastră, domnule ministru. Vi se pare drept? Exact asta a fost întrebarea tatălui meu. Mi-a spus: „Anna, ţi se pare drept ca politicienii să scape întotdeauna basma curată?”

— Şi ce i-aţi răspuns? i-a replicat interlocutorul, afişând ostentativ acelaşi zâmbet impenetrabil.

— Tare v-ar mai plăcea să aflaţi, nu-i aşa? l-a repezit Anna.

În clipa aceea şi-a dat seama de eroarea comisă: îşi împinsese victima într-un colţ, blocându-l şi nelăsându-i posibilitatea de a-i mai para loviturile. Acum, singura lui soluţie era să atace orbeşte. Uitase unul dintre cele mai importante sfaturi pe care i le dăduse tatăl său: „Să nu-ţi pui niciodată adversarul în situaţia de a nu mai avea ce pierde.” A înţeles că în clipa aceea bărbatul din faţa sa ajunsese exact în situaţia aceea nedorită.

— Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie, doamnă, să aflu răspunsul dumneavoastră, a spus el arătându-i brusc toată aversiunea ascunsă până atunci.

— Cu toate acestea, eu o să vi-l destăinui, a zis încercând să înfrunte talazul pieptiş. I-am răspuns că trebuia să mă mai gândesc. Problema este foarte complexă şi nu poate fi rezolvată aşa, în doi timpi şi trei mişcări.

— Mi se pare un răspuns foarte înţelept, a confirmat politicianul. Iar sfatul meu este să profitaţi de ocazie şi să vă gândiţi foarte bine.

S-a ridicat din fotoliul masiv cu o agilitate nebănuită, hotărând – fără să se mai gândească la maniere – să

întrerupă conversaţia. A privit lung la femeia pe care în gând o numea *„o* curvă internaţională” şi printr-o căutătură scânteietoare i-a promis că avea să-i facă zile fripte.

— Da, contesă, a rostit el în cele din urmă, gândiţi-vă foarte bine. Nu m-am îndoit nicio clipă de adevărul spuselor dumneavoastră şi sunt convins că aveţi dovezi imbatabile care să vă susţină acuzaţiile. Numai că... Ştiţi să jucaţi şah?

— Sunt o diletantă jalnică, a mărturisit ea cu candoare.

— Ar fi trebuit să-mi închipui, a replicat bărbatul cu falsă îngăduinţă, altminteri aţi fi ştiut că tabla de şah este plină de capcane. Orice mişcare greşită se poate dovedi fatală. Oricum, sunt ferm convins – şi-a reluat el tirul – că ştiţi regulile jocului de poker.

— Ştiu să deosebesc un full de o chintă roială.

— În cazul acesta, a continuat el înclinându-se, în vreme ce ea îi întindea mâna aşteptând să i-’o sărute, în cazul acesta ştiţi, probabil, că învingătorul este desemnat abia în clipa în care cărţile sunt puse pe masă. Eu sunt în măsură să declar că am o mână puternică. Dovezile mele împotriva dovezilor dumneavoastră. Când am ordonat acea inspecţie administrativă – a explicat el – nu am făcut-o orbeşte. Am autorizat-o în clipa în care am intrat în posesia unor documente care mi-ar fi permis să vă distrug familia. Eu ştiu că dumneavoastră nu sunteţi fiica bătrânului Boldrani. Ştiu că mama dumneavoastră, maiestuoasa Maria – după cum vedeţi, sunt informat până în cele mai mici amănunte – a fost singura persoană care a reuşit să-l îmbrobodească pe bătrân. Aşadar, gândiţi-vă bine înainte de a amorsa bomba. Pentru că, stimată contesă – şi-a încheiat el discursul accentuându-şi zâmbetul telegenic –, dumneavoastră nu sunteţi decât fiica unei slujnice şi a unui saltimbanc de bâlci. Asta da

ştire de prima pagină! Nu credeţi?

Sfârşitul primului volum

Sveva Casaţi Modignani

Anna cu ochii verzi

*** ***

Traducere din limba italiană de
Emanuel Botezatu
EDITURA NEMIRA
— 2008 —

MARIA, 1938

1

În clipa în care Maria Martelli l-a zărit pe Nemesio Milcovich, s-a îndrăgostit de el pe loc, nebuneşte. Avea optsprezece ani, era oacheşă şi frumoasă foc, cu o ţinută zveltă şi armonioasă, un păr negru bogat, strălucitor şi inelat pe care, mândră, îl purta despletit, curgându-i pe umeri. Chipul său cu linii ferme reunea, scoţându-le în evidenţă, trăsăturile tradiţionale ale frumuseţilor lombarde: ochi mari, cafenii, uşor migdalaţi, pometi înalţi,

dar moi, nas drept şi ferm, buze frumos desenate, dinţi strălucitori şi pielea de culoarea laptelui cu miere. Era mândră de propriul aspect. Întreaga ei înfăţişare era rezultatul unor combinaţii fericite şi al încrucişărilor sănătoase între populaţiile din Gallia Cisalpina cu membrii garnizoanelor romane, ameliorate mai târziu prin contribuţia genetică a triburilor barbare provenite din centrul Europei. Din acea mixtură de cromozomi, sânge şi tradiţii luase naştere populaţia Lombardiéi, iar reprezentativă – atât în bine, cât şi în rău – părea să fie însăşi Maria. Era lombardă în ţinută, în sentimente şi în felul de a vorbi, conservând nealterat caracterul coleric al naţiei, gesturile precipitate, rezerva faţă de străini, pudoarea în exprimarea sentimentelor şi a emoţiilor. Numărul său perfect era doi: lumea era împărţită în două. Era binele şi era răul, urâtul şi frumosul, bogatul şi cel sărac, Italia de Nord şi cea de Sud. În clipa în care a aflat că Nemesio Milcovich, deşi de origine slavă, se născuse în Emilia, i-a spus: „Eu te iubesc, cum să nu, însă tu eşti un *terrone*[9]. De la Pad în jos toţi sunteţi terroni."

Maria se născuse în 1920, anul în care la Milano, între bastioanele din Porta Venezia se inaugurase primul târg expoziţional, devenit apoi tradiţional. Sperând că aceasta ar fi putut fi un semn al destinului, se mândrea cu această coincidenţă de care îşi putea lega, într-un fel sau altul, anul naşterii. Pe tatăl său nu-l cunoscuse: fusese lovit în plin şi ucis de un automobil vijelios, în timp ce citea în ziar, pe trotuarul din faţa casei, despre asasinarea revoluţionarului mexican Emiliano Zapata la Cuernavaca. Şoferul ratase curba, iar maşina l-a izbit în plin, doborându-l ca pe un popic. Vera Cajati, soţia sa şi viitoarea mamă a Mariei, împreună cu vecinii din casa

---

[9] Apelativ peiorativ folosit de populaţia din nordul Italiei la adresa celor din centru-sud, regiuni mai puţin dezvoltate economic (n. tr.).

colonială în care locuiau au încercat să-i acorde primul ajutor, însă bietul bărbat a rămas lat la pământ. Trecuse la cele sfinte fără ca măcar să-şi fi dat seama. Vera i-a dezmierdat cu degetele chipul livid şi i-a închis pentru totdeauna ochii în care îngheţase stupoarea în faţa unui eveniment de neimaginat chiar şi pentru el, un om totuşi prevăzător.

Conducătorul automobilului, un domn cu înfăţişare foarte distinsă, i-a dictat datele sale personale văduvei, rugând-o să-l considere oricând la dispoziţia ei, însă Vera nu l-a mai văzut de atunci. De caz s-au ocupat avocaţii lui, care l-au făcut scăpat în schimbul unei sume derizorii de bani şi al promisiunii că femeia va fi angajată ca slujnică într-o casă seniorială.

Mama Mariei avea talent de călcătoreasă, iar aptitudinea ei înnăscută a salvat-o pe ea de la mizerie şi pe copilă, de la orfelinat. La început, prietenele sale din casa colonială din corso Vercelli au ajutat-o să-şi crească fetiţa, care se născuse sănătoasă şi viguroasă, în ciuda spaimei şi a suferinţei trăite de mamă; mai târziu însă, când faima talentului său s-a răspândit în împrejurimi, Vera nu a mai avut nevoie nici măcar de acest ajutor modest. Printre clientele sale se numărau chiar şi două balerine de la Scala, care îi aduceau la călcat costumele de scenă.

Verei îi plăcea să calce într-o asemenea măsură, încât nici măcar nu resimţea oboseala: aprecierile clienţilor pur şi simplu o întinereau. Probabil că acesta a fost şi motivul pentru care nu s-a recăsătorit, preferând să-şi ducă traiul punând bănuţ lângă bănuţ: îşi dorea ca frumoasa ei fiică să aibă parte de o viaţă mai bună decât ea şi să fie capabilă să-şi poarte de grijă în cazul în care, într-o zi, s-ar fi trezit singură pe lume.

Maria a crescut fără să manifeste probleme serioase; a

fost mai întâi la grădiniţă, apoi la şcoală, a învăţat să scrie şi să citească, iar când a împlinit doisprezece ani, mama – constatând că nu voia nici în ruptul capului să devină călcătoreasă – i-a găsit un post de ajutor de modistă la un important magazin de pălării din via Torino. Era înaltă pentru vârsta sa, iar părul lung, înfoiat şi negru ca pana corbului, îi flutura pe umeri atunci când străbătea cu pas grăbit străzile din centru, livrând uriaşele cutii de pălării. Îi plăcea mai mult să facă livrări decât să rămână în atelier şi să mături resturile de fetru, pasmanterie, aţe sau pene. Afară, în stradă erau distracţiile, vitrinele, oameni ce mişunau de colo-colo cu treburi; înăuntru, în atelier, nu avea altă perspectivă decât aceea de a culege paietele de pe jos, una câte una, atunci când vreuna dintre modiste răsturna cutiile din greşeală.

Odată s-a dus să facă o livrare la gara cea nouă, întrucât clienta se pregătea să ia trenul spre Roma. Livrările făcute direct la Stazione Centrale deveniseră un sistem practic şi la modă. Astfel, Maria a avut ocazia să călătorească pentru prima dată cu un mijloc de transport în comun: a avut senzaţia că zboară, apoi a rămas mută de uimire văzând monumentala clădire a gării, cu pereţii şi tavanul împodobite cu fresce, basoreliefuri şi statui, strălucind în lumina ce pătrundea prin vitraliile imense. Pentru Maria, aceea a fost într-adevăr o călătorie de vis.

În 1938, când l-a cunoscut pe emilianul de origine slavă Nemesio Milcovich, Maria se afla pe calea cea bună: îi mai lipseau doi sau trei ani pentru a deveni modistă cu acte în regulă. Fusese o alegere bună: moda pălăriilor de damă se răspândea ca o pată de petrol pe mare, iar revistele specializate dedicau articole şi pagini întregi acestei tendinţe. Maria le citea pe toate, pentru că îi plăcea să se informeze mereu despre tot ce era nou; totuşi, ca orice femeie a epocii, în reviste îi plăcea cel mai mult să

citească nuvele şi romane-foileton. Chipul marţial al Italiei fasciste, modelat după stilul sobru al lictorilor, nu excludea – ci, dimpotrivă, încuraja – frivolităţile feminine, literatura sau filmele de divertisment.

Zi de zi, străbătând traseul între via Torino şi corso Vercelli, Maria simţea pielea arzându-i sub privirile pline de admiraţie ale bărbaţilor care întorceau capul pe stradă după ea: frumuseţea sa nu putea trece neobservată, însă ea se ferea să dea cuiva apă la moară; un pic pentru că era timidă şi rezervată, dar mai ales pentru că se temea de palma grea a maică-sii, care ar fi snopit-o cu bătaia dacă ar fi surprins-o stând de vorbă cu vreun bărbat. Vera nu s-ar fi dat în lături de la niciun fel de sacrificiu pentru fiica sa şi reuşise să pună deoparte o sumă suficient de importantă ca să-i asigure Mariei o zestre onorabilă, aşa că pretindea ca viitorul ginere să-l aleagă ea; acesta trebuia să fie obligatoriu un tânăr de familie bună, serios, aşezat şi muncitor.

Într-o seară de vară, în spatele bulevardului Vercelii, pe un teren viran delimitat de un rând de case pe o latură şi de râul Naviglio pe cealaltă, şi-a făcut apariţia o trupă de circ, care promitea un program bogat în numere atractive: celebra şi fantastica acrobată Nadina Nadette, cu un succes incredibil în arenele pariziene. Marele fachir turc Mustafâ Aii, care scuipa foc din gâtlej şi înghiţea lame de ras. Încântătoarea Fatima, regina Orientului, cu pitonii săi uriaşi, Kociss, teroarea popoarelor de negri, care devora o găină cu pene cu tot, şi, în fine, Nemesio Milcovich, zis Ursus, bărbatul crescut pe crestele munţilor Serbiei, gata oricând să se întreacă în nobila artă a pugilatului cu orice spectator dornic să urce alături de el în ring.

Invingându-şi proverbiala zgârcenie, mama Mariei a hotărât în seara aceea că îşi permiteau să cheltuiască cincizeci de centime de căciulă ca să se bucure şi ele, ca

toată mahalaua, de panaramă. Şi-au luat în primire locurile pe o bancă paradită şi instabilă din primul rând, urmărind fermecate suita de numere de atracţie, cu stupoarea inocentă a copiilor şi oamenilor simpli cărora le este suficient un simulacru grosolan de exotism pentru a ajunge la extaz.

În cele din urmă, în arenă şi-a făcut apariţia Ursus, bărbatul crescut pe crestele munţilor Serbiei. Maria, care se aştepta la o încrucişare între Hercule şi Omul zăpezilor, a fost uimită să vadă ţâşnind din culise un tinerel de o frumuseţe ieşită din comun, cu un fizic mai degrabă de gimnast decât de halterofil, blond, cu ochi verzi plini de vioiciune, umeri largi şi bine proporţionaţi, strâns în talie cu o centură strălucitoare, cu şolduri zvelte şi picioare lungi, abil puse în evidenţă de linia ciorapilor-pantalon.

Dând cu ochii de el, Maria s-a holbat brusc şi a simţit că îşi pierde suflul: era frumos ca un înger.

— Rog respectabilul nostru public, a început tânărul să vorbească cu voce limpede şi răsunătoare, să ierte grosolanul accent străin al cuvintelor mele, rezultatul traiului îndelungat pe crestele munţilor Serbiei.

Insista asupra „s”-urilor, tindea să închidă prea mult „o”-urile şi se împiedica frecvent în rostirea „z”-rilor; trăda mai degrabă o obârşie emiliano-romaniolă decât una slavă. Maria însă nu ajunsese niciodată la sud de Pad sau dincolo de Isonzo: lumea sa se întindea în perimetrul delimitat de Porta Venezia, Porta Ticinese, Porta Lodovica şi Porta Volta. Cât despre accentul tânărului din arenă, putea fi şi slav, şi sârbo-croat sau orice altceva ar fi declarat el; Maria ştia doar că nu era milanez.

— În complexele mele contemplaţii gimnasto-stilistice, îşi continua exordiul tânărul frumos ca un înger, în peregrinările mele făcute în scopul fortificării trupului şi minţii, am avut ocazia să ating armonia supremă a

raportului psihodinamic, izbutind să forţez potenţialitatea somatică până într-acolo încât am reuşit să eludez principiul atracţiei gravitaţionale. Gentili domni, încântătoare doamne, frumoasă domnişoară – a spus deodată, întorcându-se spre Maria, care a roşit pe loc –, luând în calcul această serie de consideraţiuni care implică alambicate cunoştinţe de trigonometrie, dar care respectă totuşi simbolistica mişcărilor astrale, eu, Nemesio Milcovich, zis Ursus, sunt în măsură să eliberez un câmp magnetic acumulat odată cu trecerea anilor-lumină, respingând astfel atacurile celor mai puternici bărbaţi din lume.

Cuvintele acelea, din înşiruirea cărora Maria nu înţelesese nimic, s-au dovedit uşoare ca aerul nopţii de vară ce răspândea peste tot parfumul delicat al teilor, mângâind sufletul fetişcanei aşa cum niciun dialog de dragoste din romanele-foileton nu reuşise s-o facă.

— Hei, tu, scofâlcitule, ce tot bălmăjeşti acolo?

Un uriaş de proporţii biblice se ridicase din mulţimea de spectatori şi înainta cu paşi grei şi hotărâţi spre arena circulară ce găzduia spectacolul.

— Aşa deci, a adăugat uriaşul, zici că ai magnetismul anilor-lumină, ai? Ei, bine, eu am, în schimb, un baros (a arătat publicului un pumn gros cât nicovala unui fierar) cu care te trimit în lumea viselor cât ai zice peşte.

Ursus a schiţat o plecăciune ironică, asemenea unui arlechin.

— Să înţeleg oare, a replicat el, că domnul intenţionează să-şi măsoare chintalul de pură carne suină cu fantasmagorica, megalitica, apoteotica mea metamorfoză musculară?

Rivalul tânărului s-a învineţit de furie.

— Hei, tu, fătălăule! a exclamat el, scoţându-şi haina şi păşind în ring. Ce urmăreşti, de fapt?

— Ce urmăresc? a replicat tânărul, privind fix în ochii Mariei, ţintuită de uimire pe banca din primul rând. Urmăresc aprecierea, stima şi sentimentele cele mai ascunse ale celei mai dulci şi atrăgătoare fete din lume.

— Stai că-ţi arăt eu imediat fete dulci.

Lent şi cu forţa implacabilă a unui mastodont, bărbatul a trimis o lovitură largă de pumn spre faţa saltimbancului; lovitura mai mult l-a împins înapoi decât l-a izbit pe Nemesio, care s-a rostogolit la podea.

În clipa următoare însă, a sărit din nou în picioare, ca un contorsionist.

— Am fost lovit mişeleşte, pe la spate, a explicat el zâmbind către publicul uşor dezamăgit şi care părea că aşteaptă scuze.

— Aşteaptă că te pun eu la punct, bufonule.

Gigantul a privit de jur-împrejur cu un aer triumfător, înaintând cu paşi inexorabili spre prezumtiva sa victimă.

— Buzele mele, doamnelor şi domnilor, nu cunosc minciuna, a declamat Nemesio cu o emfază amuzantă. Această splendidă domnişoară din primul rând mi-e martor, a continuat, atrăgând atenţia generală asupra Mariei, fapt care a iscat râsete înfundate şi comentarii deocheate. Privirea mea profană, răpită de frumuseţea ei divină, nu a mai putut fi atentă la pumnul greoi, ca de urs, al măscăriciului de colo.

— Bine, bravo, a urlat unul dintre spectatori, în vreme ce toţi ceilalţi păreau să aştepte cu sufletul la gură un deznodământ dramatic al înfruntării.

— Hai, demonstrează-ne că nu eşti fătălău, l-a provocat altul, turnând gaz pe foc.

— Dă-l gata, Hercule, a strigat ţâşnind de pe bancă un al treilea şi punându-şi mâinile căuş la gură.

Într-o stare de confuzie totală, Maria se făcuse roşie ca racul la faţă şi ar fi vrut să poată intra în pământ ca să

scape de privirile curioase ale publicului, care între timp începuse să aplaude răsunător, îndemnându-i la luptă pe protagoniştii din arenă. În cele din urmă, fetişcana nu a intrat în pământ, însă a fost pur şi simplu smulsă de pe scaun de Vera, care aproape că a luat-o pe sus, trăgând-o cât mai departe de scena aceea plină de praf unde un saltimbanc fără minte, obraznic, escroc şi neruşinat îşi bătea joc de fiica sa.

— Dulce şi încântătoare fantasmă ce dispari în neantul nopţii lombarde, a urmărit-o vocea lui Nemesio Milcovich recitând un înfocat madrigal, dă-mi timp doar să-l pun la pământ dintr-o lovitură pe acest uriaş animal de casă; veni-voi apoi să mă-nchin la picioarele tale acolo, în grădina luxuriantă în care înfloresc frumuseţea şi poezia.

— Nu poezia, ci carabinierii ar fi buni la balamucul ăsta, a protestat iritată Vera. Pe vremea mea, niciun bărbat n-ar fi îndrăznit să aducă unei femei un asemenea afront.

Au parcurs drumul până acasă aproape în fugă. La adăpostul pereţilor propriului apartament, Vera a spus:

— De acum înainte, seara nu se mai pleacă nicăieri. Rămânem acasă. Două femei singure, fără un bărbat care să le apere, capătă imediat o reputaţie proastă.

Şi cu asta, femeia a considerat incidentul închis: s-a dus la culcare, a adormit imediat şi până dimineaţă nu s-a mai trezit.

În schimb, Maria nu a închis ochii toată noaptea. A urmărit trecerea lentă a timpului trăgând cu urechea la bătăile de clopot ale unei campanile îndepărtate, ascultând scrâşnetul de roţi ale câte unui tramvai întârziat, şuieratul unei locomotive, vocile bărbaţilor care cântau mergând agale de la cârciumă spre casă, dar cu toate acestea n-a reuşit să se abandoneze în braţele somnului. În clipa în care tânărul acela frumos o privise, în adâncul ei scânteiase o luminiţă şi simţise un fior pe şira spinării, un

sentiment nedefinit, o senzaţie feroce şi dulce care o atrăgea înspăimântând-o în acelaşi timp, asemenea unei tornade, o chemare irezistibilă care o dezmierda şi o rănea totodată. Nu reuşea să facă o legătură între tânărul frumos ca un înger şi simptomele îngrijorătoare ale unei maladii necunoscute care îi dădea frisoane.

Dimineaţă nu a schimbat nicio vorbă cu maică-sa la micul dejun, apoi, când a ieşit din casă, Maria nu mai avea pe suflet greutatea care n-o lăsase să doarmă,

i i dimpotrivă, se simţea uşoară ca un fulg, avea chef să cânte, să danseze, să îmbrăţişeze trecătorii pe care

ii întâlnea pe stradă şi să le dea tuturor „bună dimineaţa” cu o reverenţă graţioasă şi ironică, aşa cum îl văzuse făcând pe Nemesio Milcovich, zis Ursus, bărbatul crescut pe crestele munţilor Serbiei.

— Aşadar aceasta e grădina în care înfloreşte frumuseţea şi îmboboceşte poezia.

Nemesio Milcovich se materializase de nicăieri la i olţul străzii; şi-a luat pălăria de pe cap şi a salutat-o alişând un zâmbet fotogenic. Ochii lui mari au strălucit, plini de admiraţie şi duioşie.

— Dar dumneavoastră... dumneavoastră... a bâiguit Maria.

În clipa aceea nu mai era capabilă să găsească alte cuvinte care să-i oglindească emoţia.

— M-am proţăpit aici din zori, de la prima oră, i-a mărturisit el, iar dacă nu m-aş fi temut că nu mă prezint suficient de prezentabil în faţa dumitale, aş fi fost în stare să stau de veghe toată noaptea sub Icreastra casei.

Era foarte elegant în costumul sport de lână şi cu pantofi de piele de viţel în picioare.

Maria i-a întors zâmbetul şi şi-a continuat drumul umăr la umăr cu el, ca şi cum ar fi fost cel mai natural lucru din lume: tensiunea de peste noapte se risipise, lăsând locul

unei senzaţii plăcute de pace sufletească.

— Dacă aş fi o fată cu bun-simţ, ar trebui să vă alung.

A chicotit, totuşi s-a abţinut să facă o piruetă care să-i ridice poalele rochiei şi să-i fluture în vânt pletele căzute pe umeri, aşa cum făcea când era de-o şchioapă. Purta o rochie uşoară din bumbac, cu croială simplă, dintr-un material cu dungi ample alb-albastre, strânsă în talie cu o centură lată de piele.

Mergeau încet fără să mai aibă noţiunea timpului; Mariei i se părea că trotuarul curgea asemenea undelor unui râu, în timp ce ei doi stăteau pe loc, străduindu-se să-şi răpească unul altuia inima, prin ocheade languroase sau aruncate pe furiş.

— Ştiţi că nu aveţi cum să mă alungaţi, a spus Nemesio.

— Apropo, l-a întrebat Maria descoperind cu surpriză că avea mai mult curaj decât şi-ar fi închipuit, apropo, de unde aţi ştiut că locuiesc în corso Vercelli şi că drumul meu spre slujbă trece pe aici?

— Asta e un secret, a susurat el ducându-şi un deget la buze.

— Totuşi, încotro mergem? s-a arătat ea mirată dându-şi seama că de câteva minute îl urma pe bărbatul de lângă ea pe un traseu total diferit de cel ce ducea spre atelierul de pălării.

— La mine acasă.

Era dulce, frumos, zâmbitor şi se simţea în siguranţă cu el.

— Hai, a replicat ea. Oricum nu vă cred, ştiu că vă ţineţi de şotii. Apoi a schimbat vorba: Cum s-a terminat înfruntarea de aseară cu uriaşul acela?

— Cred că e şi acum în lumea viselor, a răspuns Nemesio pe un ton de profesionist, însă fără să-şi dea importanţă.

— Păi, era de trei ori mai mare ca dumneavoastră, a

remarcat fata, surprinsă.

— Şi uriaşul Goliat era mult mai mare decât firavul I) avid, i-a amintit el, continuând să meargă şi luând-o brusc de braţ.

Avea o replică pregătită pentru orice frază a ei, dar cu toate acestea Maria nu reuşea să-şi explice ce anume o împingea să-l urmeze cu atâta nonşalanţă într-o direcţie greşită.

— Cred că ar fi mai bine s-o iau în partea cealaltă, altminteri mă rătăcesc şi întârzii la slujbă, s-a scuzat ea cu o urmă de amărăciune în voce.

— Nu, Maria, te înşeli, n-ai greşit drumul.

Îi rostise numele, iar felul în care o făcuse, familiaritatea numelui ei rostit de buzele lui, se dovedise a fi mai dulce ca o mângâiere.

— Maria, a continuat el, frumoasa, maiestuoasa, dulcea Maria. Nici nu se putea să ai alt nume; Maria, definiţia veşnică a frumuseţii şi graţiei, a dezmierdat-o el cu vorbe meşteşugite.

— Totuşi, cine eşti tu, saltimbancule? a murmurat fetişcana, simţind că genunchii începuseră să-i tremure, în vreme ce, împotriva oricărei logici, continua să meargă după el pe un drum greşit.

— Sunt bărbatul pe care îl aşteptai. Iar tu eşti femeia pe care soarta mi-a hărăzit-o mie.

Tramvaiele, automobilele, trecătorii, vitrinele – toate nu reprezentau decât un fundal multicolor şi vaporos pentru chipurile lor frumoase şi privirile lor scânteind de iubire.

— Unde mă duci, Nemesio?

Nu întreba pentru că ar fi vrut cumva să-l refuze sau să afle într-adevăr încotro mergeau, ci ca să întrebe, să asculte vocile – pe a ei şi pe a bărbatului care îi răspundea fără nici cea mai mică ezitare. S-a prins viguros de braţul lui şi s-a lăsat purtată pe undele râului de fericire.

— Vreau să te iau de soţie, Maria, a spus deodată saltimbancul.

— Când mă iei de soţie? a întrebat ea, deşi ştia deja răspunsul.

— În clipa asta.

Tocmai urcau treptele unei case vechi.

S-au oprit pe palierul de la etajul al doilea, în faţa unei uşi întredeschise. Nemesio a luat-o în braţe, a împins uşa cu vârful pantofului şi a trecut-o pragul, pătrunzând într-o cameră mobilată sărăcăcios, care pe Maria nu a interesat-o nici măcar o secundă pentru că savura cu toată fiinţa plăcerea acelei întâmplări unice din viaţa ei, a cărei prizonieră – din fericire – devenise într-un mod atât de inexplicabil.

— Mă încredinţez ţie, a spus, în timp ce el o întindea pe pat.

— Trebuie să te laşi în grija mea, doar sunt bărbatul tău, nu-i aşa?

A dezbrăcat-o de haine, îmbrăcând-o în schimb cu vorbe fermecătoare.

— Oare e bine ce facem? l-a întrebat.

Însă se abandonase deja în braţele lui.

— Dragostea e esenţa vieţii, i-a murmurat el la ureche. Stă scris că dragostea va salva omenirea.

I-a privit îndelung trupul nud, genele lungi peste ochii întredeschişi, sfârcurile proeminente şi sânii voluptuoşi, talia subţirică, pântecele plat care palpita ritmic, coapsele lungi, elastice, de culoarea ambrei, la împreunarea cărora se iţea – întunecată şi misterioasă – insula plăcerii ei trupeşti. Maria cea brună era de o frumuseţe răpitoare, cu părul ei negru ca pana corbului, strălucitor şi inelat răsfirat pe pernă şi cu ochii ei uşor migdalaţi, de culoarea cafelei, puşi în evidenţă de pomeţii înalţi.

— De ce mă laşi singură? a susurat ea, prinzându-l de

mâini.

Nimeni nu-i revelase vreodată misterul iubirii trupeşti, nimeni nu-i vorbise de bărbăţia sexului puternic, şi cu toate acestea era acolo, privindu-l fără nicio urmă de stânjeneală pe saltimbancul acela gol-puşcă, cu trupul perfect ca o statuie antică şi frumos ca un înger, duios ca un suspin şi puternic precum un stejar. În clipa aceea înţelegea că tulburarea răscolitoare de cu noapte, feroce şi dulce în acelaşi timp, i se datorase lui, că lui îi era dedicată acea senzaţie confuză care o atrăgea, înspăimântând-o în acelaşi timp. Toate acele sentimente apăruseră datorită lui, masculului necunoscut care, cu familiaritatea sa intensă, înfrângea cele mai tainice pudori intime şi secole de puritanism.

— Vino la mine, i-a spus, strângând-o sub el.

Două trupuri nude descătuşate, aceleaşi spasme, o singură respiraţie, gâfâieli, o continuă şi inepuizabilă căutare de mistere multicolore, de plăceri sfâşietoare, de suspine de iubire.

— Asta se întâmplă între un bărbat şi o femeie?

I se părea de domeniul irealului acel carusel, în care nevoia de iubire se transforma în dorinţă şi din nou în iubire, într-o căutare spasmodică şi continuă a valului de plăcere născut dintr-o sexualitate inepuizabilă.

— Asta se întâmplă între Nemesio şi Maria, între acest bărbat şi această femeie, a punctat el. Dragostea e o invenţie sublimă care se naşte din inima şi din inteligenţa fiecăruia. E o poveste negrăită pe care numai un bărbat şi o femeie şi-o pot împărtăşi unul altuia.

Pătrunsese în adâncul ei cu nenumărate precauţii, îmbrăcând în cuvinte actuale misterul vechi de când lumea, amestecând cu o înţelepciune neprefăcută durerea şi plăcerea până în clipa în care aceasta din urmă a devenit atotcuprinzătoare, iar indescifrabilul efect al unui

orgasm total a vibrat în fiecare fibră a trupului ei şi în cel mai ferit ungher al inimii.

— De ce trebuie să ne întoarcem? a întrebat Maria. De ce trebuie să plecăm din paradis?

— Mai avem încă multe bilete dus-întors într-acolo. Vom face drumul acesta mult timp de aici încolo, atât cât va dura tinereţea noastră, a asigurat-o el.

Orele se furişaseră una după alta pe lângă ei, fără să le fi luat în seamă; erau istoviţi, însă dorinţa începea să se aprindă din nou în ei, intensificându-se până a devenit irezistibilă.

— Tinereţea noastră, a repetat Maria, cu capul ei frumos odihnindu-se pe pieptul bărbatului, care îi mângâia părul şi umerii. Deodată, a sărit ca arsă, exclamând: Oh, Doamne, nu cumva e trecut de ora douăsprezece?

Razele de soare se strecurau prin fereastra întredeschisă, iar din stradă ajungea cu claritate până la ei zgomotul traficului intens.

Tânărul privi ceasul de pe noptieră.

— Cu cinci minute, a răspuns.

— Trebuie să mă întorc acasă, la mama, a spus ea preocupată. Altminteri o să stea cu grijă. (Era convinsă că reacţia Verei avea să fie violentă, însă nu-i păsa foarte tare.) O să-i spun c-o să plec cu tine.

Nemesio a îmbrăţişat-o, apoi, plin de gratitudine, a iubit-o din nou, pe îndelete.

— Mamă, eu mă mărit cu bărbatul acesta, a declarat Maria cu fermitate în glas.

Vera s-a sprijinit de spătarul scaunului ca să nu se prăbuşească. Erau în bucătărie, iar prin fereastra larg deschisă lumina zilei de vară irumpea în încăpere, laolaltă cu o rumoare confuză de voci. Glasurile gălăgioase ale copiiilor din curtea casei coloniale dominau fondul sonor. O muscă mare cu irizaţii multicolore bâzâia zgomotos între

geam şi perdeaua de dantelă, într-o încercare deznădăjduită, dar zadarnică de evadare.

— Să stăm jos şi să discutăm, a propus femeia, modificându-şi brusc, în faţa năpastei, atitudinea despre căsătorie în general şi despre căsătoria propriei fiice în particular.

Întotdeauna visase pentru Maria un bărbat vrednic, muncitor, care să respecte regulile bunei-cuviinţe şi legile tradiţiei; în schimb, acum se vedea nevoită să discute viitorul fiicei sale cu un saltimbanc mucalit, neruşinat şi flecar, un neica-nimeni îmbrăcat în straie de bărbat, un şarpe ispititor care, fără să chibzuiască nici măcar o secundă la faptele sale, avea cât de curând să atragă în cursă o altă gâsculiţă credulă dintr-un alt cartier sau alt sat de pe traseul panaramei ambulante.

— Cum aşa? Nu mă baţi cu băţul? s-a mirat Maria. Nu mă iei la palme?

Aproape că o invita să adopte atitudinea pe care i-o impunea rolul său de mamă autoritară.

— Nu, în asemenea cazuri bătaia nu foloseşte la nimic.

Vera ştia din proprie experienţă că, dincolo de o anumită limită, nici măcar loviturile de bici în piaţa publică n-ar fi putut determina o persoană la fapte contrare propriilor simţiri, cu atât mai mult dacă la mijloc se afla focul pasiunii. Pasiunea. Şi ea fusese orbită de pasiunea pentru Alfredo al ei, iar faptul că atunci, demult, propriul ei tată îi învineţise coapsele cu biciul său de vizitiu n-o făcuse să se răzgândească.

— Nu, Maria – a repetat –, e mai bine să judecăm lucrurile cu chibzuinţă.

— Vorbeşti serios? a întrebat fetişcana, întristându-se brusc.

Era pregătită să înfrunte agresiunea mamei, dar nu se pregătise niciun moment pentru varianta unei discuţii

raţionale.

— Dacă îmi permiteţi, a intervenit Nemesio, aş putea încerca să vă explic eu cum stau lucrurile.

— Aceasta este o discuţie între mine şi fiica mea, i-a retezat-o scurt Vera.

— Mamă, ştiu ce simţi acum, a rostit Maria cu dulceaţă în glas, dar ai să vezi că lucrurile se vor limpezi cu timpul. Ştiu ce anume ţi-ai propus pentru mine. Ce fel de bărbat. Ce fel de viaţă. Însă atunci când îl vei cunoaşte mai bine, ai să vezi şi tu că Nem... — s-a întrerupt, evitând să mai rostească numele acela bizar, prin care doar ar fi accentuat starea de confuzie dintr-o situaţie şi aşa foarte încurcată – ... ai să vezi că băiatul acesta este cu totul altfel decât crezi.

— Eu nu cred nimic, Maria, a replicat femeia, trecându-şi mâna prin păr şi revelând astfel un chip încă tânăr, răscolit de o emoţie violentă. Nu cred nimic, însă ştiu bine un lucru: eşti pe cale să faci cea mai mare greşeală a vieţii tale.

— Il iubesc, a spus fata, încercând să sintetizeze sentimentele manifestate pentru Nemesio.

— De unde şi până unde? i-a reproşat Vera, vorbind cu voce joasă ca să n-o audă vecinii şi bătându-şi fruntea cu buricele degetelor unite, într-un gest fără echivocuri. De unde şi până unde „îl iubesc pe omul ăsta”, din moment ce ieri pe vremea asta nici măcar nu ştiai că există? Zi, am sau n-am dreptate?

Ochii Verei scânteiau de parcă femeia ar fi fost cuprinsă brusc de febră.

Da, era adevărat că în urmă cu douăzeci şi patru de ore nu-l cunoştea, însă la fel de adevărat era faptul că în clipa aceea avea sentimentul că-l cunoştea şi-l iubea dintotdeauna, fiind pregătită să-l urmeze până la capătul lumii. Însă n-a putut decât să repete:

— Il iubesc, mamă.

— De acord, a început femeia, gata să negocieze o soluţie avantajoasă, însă n-o fi foc dacă mai aştepţi puţin, nu-i aşa? Cum poţi să spui aşa, dintr-odată: „Mă mărit cu bărbatul acesta”? Pentru o căsătorie e nevoie de timp, chiar şi atunci când totul decurge după un plan bine chibzuit. Nici papa nu-ţi poate acorda o dispensă în privinţa procedurilor ce trebuie urmate. Întâi de toate ar trebui să vă logodiţi, nu-i aşa? a întrebat, sperând într-un răspuns care să o recompenseze cumva pentru rezistenţa dovedită în faţa catastrofei.

— Practic, noi doi suntem deja căsătoriţi, a mărturisit fata.

— Fă-mă să înţeleg, Maria, a scuturat din cap Vera. Doi oameni sunt căsătoriţi atunci când spun „Da” în faţa preotului. N-am dreptate?

— Între mine şi el s-a întâmplat deja ceea ce se întâmplă între un bărbat şi soţia sa, i-a replicat fata cu fermitate în glas.

Adevărul gol-goluţ, oricât de crud ar fi, scuteşte pe toată lumea de consecinţe meschine şi de suferinţa unei minciuni care să protejeze sentimentele celuilalt.

— Adică vrei să spui, a întrerupt-o femeia, arătând alternativ spre fată şi spre Nemesio, vrei să spui că tu şi el... S-a întrerupt, holbându-şi ochii incredulă şi scuturând melancolic din cap. Apoi a continuat, abia articulând cuvintele: Dar tu nu eşti o târfă; eu te-am crescut ca pe o fată cumsecade, care se mândreşte cu propria onoare. Te-am învăţat să te respecţi.

— Doamnă, a încercat să se amestece în discuţie Nemesio, pot să rezum totul în puţine cuvinte: mă căsătoresc cu ea.

Apoi a renunţat să mai spună prea multe: cuvintele sale, dezinvoltura pe care o dovedea mereu indiferent de

circumstanţe, felul său simpatic de a fi, argumentele mereu prompte, toate acestea nu puteau clinti nici măcar o fărâmă din legea morală veche de secole a femeii din faţa sa şi voinţa ei de fier.

— Tu? Tu eşti un tâlhar, l-a repezit vorbindu-i fără ocolişuri. Eşti un tâlhar şi un impostor. Îmi furi cei mai frumoşi ani din viaţă, toate speranţele pe care le sădisem în adâncul inimii, toate visele pe care mi le făcusem pentru fata asta.

— Voi face tot ce-mi va sta în putinţă ca s-o fac fericită.

Continua să se arate sigur pe forţele sale, totuşi începuseră să apară şi în sufletul său primele semne de şovăială.

— Un singur gând mă mai mângâie, i-a spus Vera, cu duşmănie în priviri, şi anume că, mai devreme sau mai târziu, ea îşi va da seama de greşeala făcută şi atunci anii cei mai frumoşi din viaţă – ori poate lunile sau, de ce nu, zilele – îţi vor fi răpiţi cu cruzime şi ţie. Şi atunci te vei simţi bătrân şi singur la fel cum se simte acum biata femeie din faţa ta. Apoi, întorcându-se spre Maria, a continuat: L-aş putea băga în puşcărie, dar până atunci s-ar putea să fim obligate să-i cerem o căsătorie reparatorie. Iar el, la urma urmelor, exact asta urmăreşte. Pleacă imediat de aici cu vagabondul tău cu tot. La-ţi bocceaua cu cele trei-patru bulendre care îţi aparţin şi du-te unde vezi cu ochii.

Dintr-odată, se transformase într-o persoană total diferită de cea pe care Maria credea că o cunoştea ca pe sine însăşi.

— Mamă, a spus ea, încercând s-o îmbrăţişeze.

— O să mă îmbrăţişezi când te vei întoarce acasă, dar fără saltimbancul de colo. Pentru tine uşa va fi mereu deschisă.

Au traversat în plină noapte podul de fier de peste un

râu mare, aşezaţi pe băncile de lemn ale unui vagon de clasa a treia.

Nemesio a privit lung pe fereastră, încercând să desluşească ceva prin bezna de afară.

— Uite, a spus, ăsta e Padul.

Scrâşnetul roţilor de tren evoca alt gen de călătorii spre întuneric.

Maria a încercat să scruteze întunericul de dincolo de fereastră; îi era somn, era obosită şi emoţionată, şi ar fi vrut să descopere afară un semn care să-i justifice melancolia; ecoul trenului trecând peste podul de fier accentua vuietul metalic al convoiului.

— Nu văd nimic, a comentat ea mirată.

Nemesio a ajutat-o să se ridice şi i-a cedat locul său.

— Uite, i-a explicat el, apropie-te de geam.

Vagonul era înţesat de oameni, unii adânciţi într-un somn chinuit, cu capetele clătinându-li-se ritmic, câţiva cu privirile fixate asupra unui punct nedefinit şi îndepărtat şi alţii care discutau cu voci stinse. Peste tot se simţea mirosul mizeriei. Pe bancheta din faţa celor doi tineri, pe locul de lângă fereastră, se afla doar o bătrânică, adormită, cu capul şi umerii învăluiţi într-un şal mare, negru.

Tânăra şi-a folosit palmele ca să-şi protejeze ochii de lumina din vagon şi, în vreme ce vederea i se obişnuia cu bezna de afară, a constatat surprinsă că şi noaptea avea o luminozitate a sa, palidă, dar sugestivă.

— Chiar ăsta să fie Padul? a întrebat nevenindu-i să creadă şi continuând să scruteze întunericul.

Nemesio i-a pus o mână pe umăr.

— Păi, la ce te-ai fi aşteptat? a murmurat el, zâmbind. Un râu nu e altceva decât un râu, nu-i aşa? a adăugat.

Chiar aşa, la ce se aştepta? La rânduri de sârmă ghimpată desfăşurate de-a lungul malurilor? La santinele

înarmate până în dinţi? Posturi de trecere a frontierei? Maria nu ştia cu exactitate, însă se aştepta să se petreacă o schimbare bruscă, să se modifice peisajul, să sune clopoţele, să apară cineva care să-i atenţioneze pe pasageri şi să le explice obiceiurile indigenilor. În schimb, iată că era o noapte ca oricare alta, cu un râu puţin mai lat decât altele, dar care, la urma urmelor, nu era mult mai mare decât Adda sau Ticino, un râu care curgea placid, dar totuşi schimbător într-un peisaj care nu diferea cu nimic de câmpia natală pe care ea o iubea atât de mult.

— Dincolo de Pad sunt *terroni,* a rostit încet, căutând cu privirea un semn care să-i justifice afirmaţia.

Nemesio nu a contrazis-o.

— În scurt timp ajungem la Piacenza, a anunţat-o, şi vei putea constata asta personal. Apoi vor veni la rând Fidenza, Parma, Reggio, Rubiera şi, în sfârşit, Modena.

Tânăra nu se dezlipea de fereastră. Auzea „Parma, Reggio, Modena”, însă înţelegea „Casablanca, Tanger, Marrakesh”.

— Modena e oraşul tău.

Era atât o afirmaţie, cât şi o întrebare; locomotiva părea că zboară pe reţeaua de fier a podului, iar convoiul huruitor ţâra cu el sufletul şi rădăcinile Mariei, smulgând-o din pământul ei drag şi ducând-o Dumnezeu ştia unde. Deodată, a zărit malul opus al râului: nesfârşite desişuri de trestie, păduri străvezii şi albicioase de plopi; apoi alţi copaci, de data aceasta întunecaţi, lanuri de grâu şi, când şi când, câte o luminiţă pe uliţă sau la fereastra unei case.

— Modena e oraşul meu, a răspuns Nemesio, şi am convingerea că te vei simţi bine acolo.

Încerca să-i dea asigurări, însă nici el nu era întru totul sigur de spusele sale. Spiritul de aventură avusese câştig de cauză: dăduseră amândoi ascultare chemării pasiunii, însă în mintea nici unuia din ei nu se conturase încă

viitorul lor împreună, un viitor care îşi arăta deja primele semne de rău augur, primele îndoieli.

Cu un scârţâit jalnic de roţi, trenul s-a oprit pufnind în gara Piacenza.

— Oh, *numnu mia „s*untem în Emilia, a rostit Maria, ca şi cum ar fi spus: „Am ajuns în Africa.”

A început să plângă în tăcere. Lacrimile i-au umplut ochii mari, cafenii, prelingându-i-se apoi pe obraji, spre bărbie, ca în ziua în care, copilă fiind, rătăcise drumul spre casă.

Nemesio şi-a trecut braţul pe după umerii ei, a scos o batistă şi a ajutat-o să-şi şteargă lacrimile.

— Nu am niciun fel experienţă în asemenea situaţii, a spus el, însă cred că e normal ceea ce ţi se întâmplă. Şi mai cred că e la fel de normal să vrei să te întorci acasă.

Era prima dată când plângea fără să-i ceară nimeni socoteală pentru asta. Chiar şi pe vremea când era de-o şchioapă, se găsea cineva s-o întrebe de ce era supărată, iar ea minţea. Nemesio se dovedise înţelept: înţelesese că, atunci când plânge, o femeie o face dintr-o anumită raţiune, şi, în plus, intuise exact motivul suferinţei sale într-o conjunctură în care ar fi trebuit să fie fericită.

— Sunt sigură c-o să mă simt bine la Modena, i-a răspuns ea, în cumpănă încă între viitorul nesigur care se prefigura şi nostalgia trecutului în care se derulase până atunci viaţa ei senină, echilibrată, lipsită de cutremure sau nori negri ameninţători.

— Milano nu se află la capătul lumii, a consolat-o el, te poţi întoarce când vrei. Din oraşul meu se ajunge în maximum trei ore la tine acasă.

Asta era o veste bună, chiar dacă ea vedea lucrurile invers: plecase din centrul universului pentru a se aventura dincolo de hotarele civilizaţiei.

— Vei fi mereu lângă mine, nu-i aşa? l-a întrebat,

dorindu-şi să o ocrotească.

— E motivul pentru care te-am luat cu mine, nu crezi?

S-a uitat scurt la bătrânica din faţa lor, încredinţându-se că dormea în continuare, a aruncat o privire în jur ca să se asigure că nu era nimeni atent la ei, apoi s-a întors spre Maria şi a sărutat-o lung şi senzual pe buze, alimentându-şi parcă din acel contact fierbinte o energie lascivă latentă, transformată brusc într-o violentă stare de excitare.

— Ai înnebunit? a exclamat Maria simţindu-i umflătura tare din pantaloni. Atunci, înseamnă că eşti bolnav, tu...

A strâns-o în braţe, apoi i-a luat mâna, ghidându-i-o în jos, sub propriul pântece.

— Îngrijeşte-te de mine, Maria, i-a murmurat la ureche, răsuflând gâfâit.

Fata a simţit că-i iau foc obrajii şi s-a minunat în sinea ei de trecerea bruscă de la lacrimile fierbinţi de mai devreme la dorinţa carnală care pusese stăpânire pe ea, de la caznele sufleteşti şi remuşcările pentru viaţa din trecut la chemarea irezistibilă a trupului.

— Mai bine să încercăm să dormim, a propus Maria, gândindu-se că, dacă nu l-ar tempera puţin, saltimbancul de lângă ea ar fi capabil să-i propună o partidă de amor chiar acolo, în faţa bătrânicii adormite de pe bancheta de vizavi, într-un vagon de clasa a treia.

Nemesio şi-a scuturat pletele, apoi s-a ridicat şi s-a îndreptat spre toaletă; şi-a făcut nevoile, străduindu-se să se spele cât mai bine.

— Ai dreptate, Maria, i-a spus la întoarcere. Să încercăm să aţipim. De fapt – a sugerat el după o clipă de gândire –, dormi tu, mai bine. Nu ar fi bine să dormim amândoi şi să ne trezim după ce trenul a trecut de Modena.

— Cum vrei tu, a convenit ea, copleşită de emoţii şi de oboseală.

Nemesio a început să vorbească cu voce joasă,

monotonă, despre el, despre ea, despre viitorul lor împreună până când, încetul cu încetul, Maria a adormit în braţele lui.

2

— Oare ce-a fost în mintea ta când te-ai legat la cap cu aşa ceva? a tunat brutarul cu vocea sa profundă, de bas. Părea vocea lui Sparafucile, tâlharul ucigaş din *Rigoletto.* În realitate însă era un bărbat scund, firav, la vreo şaizeci de ani, cu ochi limpezi şi nevinovaţi de copil, cu creştetul lustruit din pricina calviţiei vechi. Din podoaba sa capilară se mai păstra o coroană îngustă de fire albe, subţiri şi rare. Purta o pereche de pantaloni de stofă gri, o canotieră de lână subţire şi o basma albă înnodată în jurul gâtului. Părea exact ceea ce era: un bărbat cumsecade.

— Ei, hai, Perfedia, a intervenit Nemesio, care zâmbea cu aerul celui care vrea să risipească dramatismul într-o situaţie încordată. Fata asta nu te cunoaşte şi o să creadă că vorbeşti serios. Nu-i mai stârni şi tu alte gânduri negre – a continuat tânărul că le are deja pe ale ei.

Maria a auzit Perfedia şi a înţeles Perfidia, fiind surprinsă de faptul că bărbatul acela blând, cu voce de Sparafucile, s-ar fi putut dovedi atât de răuvoitor pe cât o demonstra numele.

— Da, a admis ea în cele din urmă, mi-am luat animalul acesta arătos.

În ciuda oboselii care o toropea şi a confuziei ce-i înceţoşa mintea – sau poate tocmai de aceea –, Maria intrase în joc şi se apăra atacând. Până una-alta, gheaţa fusese spartă, zăgazul moral înlăturat, iar ea trăia clipă după clipă, ca într-un vis, existenţa pe care acceptase – din pasiune, dar cu siguranţă în mod nechibzuit – s-o împartă cu un străin pe care-l chema Nemesio Milcovich, un bărbat neobişnuit cu nume exotic care, pe negândite, o trăsese după el pe panta aventurii şi a incertitudinii spre

un oraş de care se temea, aşa cum se teme oricine de necunoscut.

— Cu gusturile omului nu te poţi pune, a surâs Perfedia, al cărui nume nu avea nimic în comun cu perfidia umană, ci era determinat de asemănarea fizicului său mărunt şi agil cu o jucărie accesibilă chiar şi copiilor săraci, care apărea pe piaţă în ziua de 31 ianuarie, ziua de San Geminiano, sfântul patron al oraşului.

Acest Perfedia era un fel de popic confecţionat dintr-un ştiulete de porumb, cu trunchiul alb şi o căpăţână pictată abundent cu roşu, fixat pe un laminat metalic şi care, de fiecare dată când era mişcat sau lovit, revenea cu rapiditatea unui spiriduş la poziţia verticală.

— Haideţi, i-a invitat el grijuliu, să mergem sus, la Bianca, să bem o cafea.

Nemesio şi Maria sosiseră în staţia din Modena la primele îngânări ale zorilor, iar acum, când se opriseră în faţa brutăriei lui Perfedia din corso Adriano – o fracţiune a străzii Emilia –, aurora îşi trecea degetele aurii peste oraş, făcând să strălucească, să freamăte – la mângâierea primordială a începutului de zi – pietrele de râu din pavaj. Acolo, pe strada aceea, urma să locuiască Maria. Din brutărie se simţea o mireasmă îmbătătoare de la pâinea fierbinte pe care un băieţandru în canotieră şi pantaloni scurţi o trăgea regulat afară din cuptor cu un fel de lopată de lemn. Era un tip de pâine diferit de *michetta* lombardă, cu o formă neobişnuită ce amintea de două mâini închise în pumn, unite între ele, cu degetele mari ridicate drept în sus.

Perfedia le-a zâmbit celor doi tineri, fixându-i cu ochii săi inocenţi şi calzi, privind mai ales spre Maria, ca şi cum ar fi vrut s-o asigure de bunele sale intenţii. A spus:

— Bianca şi cu mine vă primim oricând cu braţele deschise.

Perfédia era doar un prieten, însă sentimentele care îl apropiau de Nemesio erau mai intense decât o legătură de sânge. Tânărul acela disperat crescuse sub ochii lui şi îl fascina irezistibil: îl iubea pe Nemesio ca pe propriul său fiu.

— Atunci hai să ne urnim din loc, nu? a propus Nemesio, manifestând brusc o grabă stranie.

Curând, urmau să se deschidă şi celelalte prăvălii: „industria frigului” şi atelierul mecanicului de motociclete din piaţeta unde strada făcea o buclă largă, fierarul şi dulgherul din vechea casă cu pereţi din cărămizi roase de trecerea timpului, cu coşuri de fum exterioare şi cu firme de lemn aplicate deasupra celor două intrări, străjuite de un felinar străvechi, care nu se mai aprinsese de ani buni. Mecanicul, vânzătorul de îngheţată, fierarul şi dulgherul aveau să se repeadă asupra lui Nemesio întâmpinându-l cu imprecaţiile lor infantile şi îngrozitoarele lor blesteme exprimate în dialect.

— Da, să mergem, a spus şi Maria.

I se părea că începe să înţeleagă rostul noii sale vieţi şi a vrut să zâmbească, dar îşi simţea încă inima scăldată de un val de melancolie. De undeva de sus s-a auzit deodată un fluierat ascuţit. Pe terasa de pe un acoperiş din apropiere se vedeau o hulubărie şi un bărbat în cămaşă care, balansându-se ca un echilibrist pe sârmă, şuiera drăceşte agitând o prăjină lungă în vârful căreia flutura o zdreanţă. Urmărind mişcările prăjinii care biciuia aerul, un stol mare de porumbei se supunea cu promptitudine fluierăturilor şi semnalelor ciudate ale bărbatului, executând o serie neîntreruptă de figuri acrobatice. O dată părea un stindard desfăşurat în vânt, altă dată o umbrelă, transformându-se apoi, în funcţie de lumină, în suprafaţa cenuşie şi strălucitoare a unui lac de pene.

— A sosit triganierul, a observat vesel brutarul.

Numele deriva de la porumbeii care erau numiţi şi *triganini.*

— Ce frumos! a exclamat Maria, încântată de neobişnuitul spectacol.

— Stai să vezi, că imediat apar şi ceilalţi, i-a explicat Nemesio.

În clipa următoare s-au auzit alte şuierături ascuţite, iar din înaltul hulubăriilor din împrejurimi au început să se agite în aer alte prăjini lungi. Alte şi alte stoluri de porumbei au prins să execute figuri acrobatice în aer, urmând misterioasele semnale ale păsărarilor. Din când în când, stolurile păreau să se repeadă unele într-altele, apoi se reuneau, reaşezându-se în formaţiile iniţiale, asemenea cărţilor de joc ale unui prestidigitator. De fiecare dată însă, unul din stoluri devenea mai numeros, ca şi cum porumbei „inamici”

luseseră făcuţi prizonieri sau dezertaseră, trecând în labăra adversă.

— Chiar aşa e sau mă înşală vederea? a întrebat Maria, fascinată de caruselul zburătoarelor.

— Păi, chiar în asta constă jocul, i-a răspuns Neinesio. Câştigă stolul care reuşeşte să adune mai mulţi porumbei de la ceilalţi.

— E gata cafeaua, a strigat Bianca, soţia lui Perfedia, lăcându-şi apariţia la fereastra de la etaj.

— Sosim, i-a răspuns brutarul cu vocea sa tunătoare.

Bianca i-a întâmpinat cu afecţiune, îmbrăţişând-o pe Maria şi strângându-i mâna lui Nemesio. Părea genul de femeie guralivă, cu suflet bun. Pe masă fusese întins un şervet mare de pânză curată, pe care strălucea serviciul de cafea de ocazie, cu ceşti confecţionate din porţelan englezesc şi împodobite cu mici trandafiri roz şi intarsii aurite pe margini. În mijlocul mesei, pe o farfurie întinsă, îi aşteptau câteva felii mari de *¡ocaccia* abia scoasă din

cuptor. Domnea un miros plăcut, ce dezvăluia o casă curată şi ordonată, rânduită după un ritual consolidat în timp.

Maria s-a aşezat pe un scaun, iar Bianca a început să-i istorisească pe îndelete o întâmplare, pe care fata nu a reuşit s-o urmărească. Cafeaua aburindă şi laptele cald răspândeau o aromă îmbietoare. Vocea femeii, ilecăreala ei neobosită, mirosul învăluitor de casă curată şi ordonată, ştergarul de pânză, ceşcuţele de porţelan englezesc, freamătul vieţii organizate în jurul unor vechi ritualuri casnice – toate acestea i-au stârnit Mariei lacrimile, stăpânite cu demnitate până atunci: înţelesese că, în ceea ce o privea, perspectivele de viitor, deşi necunoscute, erau total diferite de tabloul ce i se înfăţişa în faţa ochilor.

— Plângi, copilă, a îndemnat-o molcom Bianca.

La cei patruzeci şi cinci de ani ai săi, i-ar fi putut fi mamă şi, realizând acest lucru, femeia a fost cuprinsă de emoţii şi compasiune. Nu avea copii şi şi-ar fi dat ani buni din viaţă să fi avut o fată ca Maria.

— Plângi, a repetat. O să-ţi facă bine.

Şi a cuprins-o pe după umeri, în timp ce Nemesio şi Perfedia se uitau la ele neputincioşi.

— Ai să vezi că mai târziu o să-i treacă, a spus brutarul.

— Bineînţeles c-o să-i treacă, i-a replicat Nemesio.

Bătăile unui clopot îndepărtat au anunţat că se făcuse ora şase. Demult, pe când era de-o şchioapă, tatăl său îi povestea că, pe vremea când oraşul era înconjurat de ziduri de incintă, la ora aceea se deschideau cele patru porţi ale cetăţii, vameşii dădeau semnalul de intrare, iar ţăranii, vânzătorii de fructe şi legume, precupeţii şi samsarii soseau cu căruţele şi străzile începeau să palpite de viaţă.

Se aflau la ultimul etaj al casei, de unde puteau vedea întinderea fără sfârşit a acoperişurilor şi teraselor, vârful

campanilelor, porumbeii ce săgetau văzduhul de un albastru intens şi păsărarul care îşi flutura impetuos braţele, îndemnându-şi stolul să execute dansuri acrobatice în aer, atrăgând astfel cât mai multe surate.

— O să-mi schimb viaţa, Maria, a spus Nemesio,. Ipropiindu-se de scaunul tinerei. Vei avea o casă la lei ca asta. Şi o viaţă lipsită de griji.

Maria şi-a ridicat faţa frumoasă, cu pomeţi înalţi >i ochi de culoarea cafelei, dând aprobator din cap, în semn că-l credea pe cuvânt, dar ştia că dialogul acela era doar o minciună reciprocă.

3

— Nu te lăsa doborâtă de greutăţi, i-a spus femeia, întotdeauna se întâmplă aşa – a adăugat ea – când o femeie naşte primul copil.

Era o bătrânică cu ochii ca două albăstrele şi trăsăturile delicate şi ferme ale unei păpuşi de Nürnberg. Măruntă de statură, părea într-adevăr de dimensiunile unei păpuşi ceva mai mari, cu o energie ieşită din comun pentru silueta extrem de firavă şi cu o dulceaţă învăluitoare în privire.

— O să-mi treacă, a replicat Maria, punând pruncul înapoi în coşul de nuiele care ţinea loc de leagăn.

Bebeluşul – nu mai mare de câteva luni – şi-a mai agitat o vreme mânuţele, şi-a mişcat capul de două-trei ori într-o parte şi-n alta, apoi a căzut într-un somn adânc.

— Copiii sunt un dar de la Dumnezeu, a intonat h.it rână cu o voce cântătoare, punctată cu inflexiuni dialectale ce accentuau melodicitatea frazei. Poate că pentru ei viaţa asta va fi mai puţin hainä – a stăruit (. I pe un ton convingător.

— Da, *nonna.*

Aşa i se adresa Maria: *nonna.* Sau *nonna* Stella. (ai toate că femeia din faţa sa era mama lui Nemesio, nn simţise

niciodată dorinţa de a i se adresa, cu apelativul „mamă”, mai familiar, cu toate că o preţuia, nutrind un respect profund pentru ea. Pruncul era gingaş şi alb ca laptele, cu două pete mici, roz, ca două petale de trandafir pe obraji. Părea un bibelou conlecţionat din cel mai fin porţelan; o venă albăstrie îi pulsa abia vizibil la tâmpla stângă, în vreme ce câteva vinişoare subţiri dădeau viaţă pleoapelor străvezii.

— Eu am avut douăzeci, i-a amintit bătrânica, văzându-şi de treabă prin mansarda largă cu tavan pieziş şi cu ferestre mici, orientate spre întinderea de acoperişuri şi terase încărcate de zăpadă ale oraşului. Douăzeci, fata mea. Douăzeci. Ştii tu ce înseamnă douăzeci de copii?

Femeia avea aspectul şi vorba bătrânicilor din poveşti, însă povestea ei era reală, povestea unei vieţi chinuite, a unui trai încropit de pe o zi pe alta, plin de suferinţe şi privaţiuni, şi lipsit de excese sau jinduieli împlinite, fără fantezie şi încredinţat hazardului, sorţii, providenţei.

— Douăzeci sunt mulţi, a remarcat Maria, aşezându-se pe un taburet şi aranjându-şi părul.

Treptat, lumina palidă a după-amiezii lăsa locul primelor umbre ale crepusculului, iar cerul plumburiu de iarnă părea să apese şi mai mult asupra mansardei, accentuând tristeţea care domnea în încăpere.

— Se întoarce repede Nemesio? a întrebat bătrâna.

Era o întrebare inutilă, cu atât mai mult pentru ea, care cunoştea bine răspunsul. De când se ştia pe lume, *nonna* Stella învăţase că bărbaţii nu au un orar de venit şi plecat. Se bucurau de libertatea pe care o au motanii, plecând de acasă şi întorcându-se după bunul lor plac: iar acasă vorbeau ori îşi iubeau nevestele doar când li se năzărea.

— Depinde ce a găsit de trebăluit astăzi, a răspuns Maria, cu ochii strălucindu-i de orgoliu. În clipa următoare însă, a sărit de pe scaun izbucnind: La urma urmelor, de ce

trebuie să mint mereu?! O să se întoarcă atunci când va crede el de cuviinţă. Ca întotdeauna.

— Asta ne e soarta, fata mea.

Bătrâna cu ochii ca două albăstrele a crezut că vorbele sale fuseseră suficiente ca să liniştească temerile tinerei femei: s-a întors spre soba de fier spoită cu cositor argintiu, răscolind jarul. Un tub lung, susţinut într-un echilibru precar de câteva legături de sârmă prinse de tavan, traversa încăperea dintr-un capăt în .11tul, încălzind-o uniform. Era singurul lucru eficient din mansarda construită pentru creşterea porumbeilor.

— Douăzeci de copii, a reluat bătrâna, aplecată spre gura sobei, cernând cenuşa fierbinte prin grătarul \ ci rei. În fiecare an, un copil murea şi altul se năştea. Şi a ridicat ochii spre nora sa şi a continuat: Un botez şi o înmormântare. Acolo, la cimitirul San Cataldo sunt nouă cruci. Unsprezece copii au rămas în viaţă. < ăind Nemesio, mezinul, a venit pe lume, cel mai mare era deja în armată. La aviaţie, la Santa Maria (. Apua Vetere.

Mariei i s-a părut că întrezăreşte o undă de răzvrătire în atitudinea aparent resemnată a bătrânicii îmbrăcate în straie negre, cu părul alb strâns sub o broboadă întunecată la culoare. A privit-o cu luare-aminte, intuind pe chipul ei uscat renunţarea ascetică la propriul ei viitor.

— Nu vreau, a spus, scuturând din cap.

— Ce nu vrei? s-a mirat cealaltă.

— Nu vreau să îmbătrânesc în mizerie, sub povara copiilor, a răspuns prinzând curaj.

Apoi şi-a cuprins faţa cu palmele, rămânând cu privirile în gol, pierdute parcă în puţul adânc al trecutului său recent.

— Ce va fi numai Dumnezeu de sus ştie, a afirmat sentenţios bătrâna, care învăţase ce înseamnă suferinţa, însă nu ştia încă să citească dincolo de privirile nurorii sale

– o lombardă de care o despărţea mai mult de o generaţie.

— Şi noi? a întrebat Maria, aplecându-se la rândul său spre culcuşul pruncului, ca şi cum ar fi vrut să-l ocrotească de viziunile sumbre pe care ea tocmai le intuise.

— Cum adică, noi? a întrebat bătrâna cu stupoare pe chip şi cu umbra unei dojeni blânde în glas.

— Nu, nimic, a răspuns Maria, evitând să se aventureze într-o discuţie fără ieşire.

Fusese învăţată că toţi oamenii se supun unei sorţi prestabilite, însă, în privinţa propriului destin nutrea convingerea că, într-un fel sau altul, şi-ar fi putut aduce şi ea contribuţia la conturarea lui.

— Ninge.

Fulgi mari planau în văzduhul static, neclintit de nicio adiere a vântului.

— Asta e semn bun, a continuat bătrâna zâmbind, iar o undă de bucurie i-a luminat ochii ca două albăstrele. Pe vremuri – a început să povestească cu vocea sa melodioasă –, dacă pe 31 ianuarie, ziua de San Geminiano, nu ningea, oamenii urcau în vârful turnului Ghirlandina şi împrăştiau de acolo pene albe şi făină, aşa încât lumea să aibă impresia că ninge. (Focul trosnea în sobă, iar tubul metalic înteţea flăcările, care vuiau înfundat, îndemnând la o picoteală împăcată.) Ai să vezi că ajunge imediat acasă, a asigurat-o *nonna* Stella.

— Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie, a replicat Maria cu sinceritate.

— Sarcinile şi naşterea copiilor aduc multă bucurie unei mame, dar şi tristeţe, a reflectat bătrâna. Un lucru ia re greu de explicat. Sau, cine ştie, probabil că există multe motive, doar că e dificil să găseşti cuvintele potrivite. Uite, cam acum, pe lumina asta, încep orele de aşteptare. Pe vremea când eram eu tânără, pe la ora asta ieşeau pe străzi fanaragiii. Treceau în sus şi-n jos pe uliţe, ducând o

prăjină lungă în spate şi aprinzând felinarele pe gaz.

— A venit vremea să facem şi noi lumină, s-a înviorat brusc Maria, îndreptându-se spre lampa de petrol albă de pe bufetul de lemn negeluit.

Deodată, un chibrit a scăpărat în mâna sa, apoi llama a mângâiat fitilul pe care femeia îl potrivea mânuind o rotiţă de cupru. Flacăra, mai întâi timidă şi tremurată, a devenit o sursă de lumină rezonabilă iu clipa în care femeia a montat abajurul burduhănos de sticlă, reglând totodată lungimea fitilului. În aer s-a răspândit un miros persistent de gaz.

— Nu e chiar ca lumina electrică, a comentat Maria, dar e mai bine decât nimic.

— Noi vedem afară lumina pe care o purtăm înăuntru, a filosofat bătrâna. Apoi a adăugat, cu o undă de reproş în voce: Era suficientă lumină afară pentru două femei singure. Dar ce să-i faci – a observat ea pe un ton serios în ziua de azi, tinerii nu se mai gândesc să facă economie.

— Îmi place să fie lumină, a obiectat Maria, ştiind însă că era foarte dificil să reuşească să comunice echilibrat şi judicios cu bătrâna din faţa sa.

Le despărţeau milioane de ani-lumină. Era inutil să discute în contradictoriu cu ea: era o persoană total diferită, care vorbea altă limbă şi gândea după alte principii. În coşul său de nuiele, pruncul a făcut o mişcare bruscă, iar Maria s-a îndreptat îngrijorată spre el, pregătindu-se să-l ia în braţe.

— Lasă-l, a oprit-o bătrâna. Visează. Nu trebuie să-ţi faci griji din orice. Acum, chiar şi o umbră trecătoare de pe chipul lui îţi stârneşte teama, însă atunci când vei avea cinci sau şase copi, ai să te comporţi cu totul altfel.

— N-o să am niciodată cinci sau şase copii, s-a revoltat Maria, scuturând violent din cap.

Pletele negre şi înfoiate i-au unduit sfidătoare pe umeri,

iar ochii săi splendizi de culoarea cafelei, uşor migdalaţi, au aruncat fulgere furioase.

— Timpul le rezolvă pe toate, a murmurat bătrâna, pe un ton profetic.

Din stradă ajungea până la ele o. Zarvă veselă, un talmeş-balmeş de sunete acute, frânturi de melodii

’ /mut CU Ofilii W/fM

executate la fluiere de lemn, trombe şi trompete, ocarine sau cimpoaie şi zgomote dezgustătoare sau tânguitoare produse de baloane de cauciuc dezumflate forţat, prin presare.

— Se distrează lumea, a remarcat Maria, mai mult pentru a schimba vorba.

— Se îmbată cu vorbe, mai degrabă, a corectat-o bătrâna. Şi cu coriandru, şi cu vin. (A aşezat pe plită o oală albastră, smălţuită, cu mâncare de paste şi fasole adusă de acasă pentru Maria şi Nemesio.) Ai să vezi că dintr-un minut în altul trebuie să pice şi el, a adăugat, făcând aluzie la fiul său.

— Desigur.

Maria şi-a muşcat buzele, apoi a încercat să se calmeze privind pe fereastră: fulgii de nea cădeau agale. Era pe punctul să izbucnească în plâns, să strige, să spargă tot ce-i cădea în mână, să arunce pe fereastră toate cărţile acelea blestemate care, iată, îi îngăduiau bărbatului ei să aibă mereu un alibi pentru viaţa sa de boem întârziat, un etern pierde-vară.

Şi-a amintit de sosirea în acel mic oraş necunoscut, care totuşi o întâmpinase destul de cordial. Mansarda lui Nemesio i se păruse o încăpere obişnuită, ba chiar de-a dreptul romantică în clipa în care el, după ce o luase în braţe, a deschis uşa cu piciorul, a trecut-o pragul şi, aşezând-o apoi cu delicateţe pe uriaşul pat matrimonial, i-a spus:

— Acesta îţi va fi regatul de acum încolo.

Maria privise de jur-împrejur, plăcut impresionată de ambientul oarecum bizar, cam răvăşit şi foarte diferit de cel din casa ei de la Milano. În afară de pat, în mansardă mai era o masă încărcată cu cărţi; alte cărţi – vrafuri întregi – stăteau aruncate de-a valma pe jos, ascunse pe sub grinzi, pe lavoar şi pe rafturile bufetului, printre farfurii şi pahare.

— Ia spune-mi sincer, îl întrebase ea, tu citeşti cărţile astea?

— Bineînţeles că da, îi răspunsese Nemesio.

— Totuşi, până la urmă, cine eşti tu, de fapt? se mirase ea, oarecum înspăimântată. Eşti librar sau saltimbanc?

Atunci, Nemesio îi povestise despre bătaia pe care o încinsese în anul 1921 împotriva fasciştilor, când, încă băieţandru, trecuse de partea antifasciştilor care apărau camera de muncă din oraş de agresiunea cămăşilor negre; atunci – îi spusese el – tatăl său, grădinar la curtea marchizilor Rangoni, îi trăsese o bătaie soră cu moartea. Mai târziu, în 1937 – ajunsese bărbat în toată puterea cuvântului –, luase parte la războiul din Spania alături de alţi bărbaţi voluntari din toate colţurile pământului, animaţi de aceleaşi idealuri, însă cu desăvârşire lipsiţi de abilităţi militare. Fusese primit la centrul de recrutare al Brigăzii I internaţionale, primise echipament, hrană, apoi fusese încartiruit şi instruit două săptămâni. Luptase apoi la Guadalajara, avusese ocazia să dea mâna cu Valentin Gonzales – El Campesino – şi fusese martorul unuia dintre cele mai sângeroase masacre din istoria omenirii: distrugerea oraşului Guernica de către aviaţia germană comandată de Göring.

Maria se cuibărise în braţele eroului său scăpat cu viaţă din îngrozitorul genocid realizat de cele o sută patruzeci de avioane germane care au bombardat străvechea

capitală a bascilor. Rămas singur şi rănit, Nemesio reuşise, cu ajutorul unei familii de munteni, să se întremeze şi să traverseze Pirineii în Franţa. La Paris, se alăturase trupei de circ Marcel Breton şi, ascuns între doi elefanţi într-un car pentru transportul animalelor, reuşise să se întoarcă în Italia. Când circul plecase, Nemesio preferase să intre în lumea saltimbancilor nomazi. Aşa o cunoscuse pe Maria.

— Eu mă duc, a spus bătrânica, înfăşurându-şi şalul peste umeri. (Afară se lăsase întunericul.) Mă duc pentru dania de lumânări la San Geminiano.

Veneau oameni din sate îndepărtate ca să participe la acea străveche ceremonie care culmina cu sărutarea moaştelor sfântului.

— Du-te sănătoasă, *nonna „a* zis Maria.

Privirea i-a alunecat spre coşul de cărbuni în care se mai zăreau numai câţiva bulgări de antracit.

— Dacă mă ţin picioarele, mâine o să-ţi mai aduc, a asigurat-o bătrâna.

— Du-te, *nonna,* a îndemnat-o Maria. Altminteri o să se facă târziu.

Micul godin spoit cu cositor argintiu emana o căldură plăcută, iar pruncul gângurea mulţumit în somn, cu pielea albă ca laptele şi micuţii bujori rozalii din obraji, ca un îngeraş din icoane.

— Rămâi cu bine, Giulio, i-a spus bătrâna, trimiţându-i o bezea. Tu eşti cu adevărat o binecuvântare a Domnului.

În clipa în care *nonna.* Stella a ieşit pe uşă, clopotul din campanila de la San Biagio a bătut ora şase. Acolo, în biserica a cărei faţadă se înălţa spre piaţeta del Carmine, Maria se căsătorise cu Nemesio. Încropiseră o rochie de mireasă decentă cu ajutorul unei croitorese care dovedise multă bunăvoinţă şi puţine pretenţii. Martori fuseseră Bianca şi Perfedia; la ceremonie mai participaseră câţiva din fraţii şi surorile lui Nemesio şi *nonna* Stella. Nonno

Pompeo lipsise pentru că se dusese la vila din Castelfranco Emilia – pe jos – ca să-i pună marchizului grădina la punct.

În noaptea nunţii, care în cazul lor nu a fost şi prima noapte de dragoste, Maria încercase cu spiritul său practic tipic lombard să sondeze mai adânc personalitatea indescifrabilă a proaspătului său soţ.

— Cine eşti tu? îl întrebase. Un subversiv, un erou, un saltimbanc? Cine eşti, de fapt?

Faptul că nu reuşea să penetreze în sufletul lui, aparent foarte simplu, o aducea în pragul deznădejdii. I se părea că merg alături printr-o negură deasă, iar el îi slăbea treptat mâna din strânsoare. Totuşi – se întrebase ea – nu cumva mâna ei era cea care voia să se elibereze?

— Uneori, pui întrebări demne de o femeie în vârstă, îi răspunsese el. Şi totuşi, nu eşti decât o copilandră.

— Eu zic, în schimb, că acum suntem o familie, a remarcat ea.

— Nu văd diferenţa.

— O să ţi-o explic mai târziu. Apoi a insistat: Acum, spune-mi: ce meserie ai tu, de fapt?

Era întrebarea cea mai potrivită; prin părţile sale, aceasta era întrebarea fundamentală pe care l-0 adresai unui bărbat dacă voiai să-ţi faci o părere despre el.

Nemesio o strânsese în braţe în tăcere şi o iubise I.icând-o să cunoască o stare de extaz mai puţin profundă decât cele de dinainte, oferindu-i o dragoste pe care Maria începea să o simtă limitată.

Bărbatul nu răspunsese la întrebarea fundamentală a Mariei pentru că nu avea cum – era genul de om care făcea de toate, dar nimic. Chiar şi în lupta pe care o ducea pentru instaurarea unei lumi noi era izolat. Toţi îl stimau pentru inocenţa şi intenţiile bune, însă nimeni nu-l lua în serios din cauza lipsei de simţ practic pe care o dovedea. Pe vremea când era un copilandru aruncase cu pietre şi

ţigle de pe clădirea camerei de muncă asupra fasciştilor, apoi se dusese să lupte în Spania împins de acelaşi sentiment care îl făcea, uneori, să se amestece într-o încăierare de stradă între doi necunoscuţi, luând apărarea celui mai slab. Fasciştii îl tolerau pentru că era singur, iar organizaţiile antifasciste nu contau pe el din cauza incapacităţii sale de a se adapta unui plan de acţiune şi de a se supune disciplinei ierarhice.

Acel cavaler fără armură născut într-un orăşel de provincie, bărbatul pe care îl iubea cu toată fiinţa ei, o înspăimânta, nu atât pentru răul pe care l-ar fi putut face altora, cât pentru răul pe care alţii i l-ar fi putut face lui şi familiei sale.

Obişnuinţa de a se întoarce acasă târziu în noapte se putea corecta şi nu era chiar cel mai mare rău, însă Maria înţelesese că n-o să poată trece niciodată peste aspectul rigid, impenetrabil al caracterului soţului său – punctul forte şi totodată cea mai mare slăbiciune a sa. Era prizonierul unei iluzii de libertate, lăsându-se dezmierdat de viziunea ei îmbătătoare. Visele erau viaţa lui, iar cărţile îl ajutau să viseze, reuşind s-o molipsească şi pe Maria, care uneori se simţea, la rândul său, învăluită în materia vaporoasă din care sunt făcute visele. Era dezordine în camera aceea care ulea spre o întindere de acoperişuri, terase şi clopotniţe; nici zborul porumbeilor care se amestecau şi se i (grupau asemenea cărţilor de joc ale unui prestidigitator nu era real şi nici în viaţa sa nu era ordine. Alături de Nemesio se simţea de parcă s-ar fi aflat pe o scenă, sfredelită până în adâncul sufletului de privirile impudice ale spectatorilor. Chiar şi Perfedia, cu loate că era cel mai bun prieten al soţului ei, tot un simplu spectator era, şi asta pentru că el, Nemesio, era un spectacol ambulant, pe jumătate d'Artagnan, pe jumătate un măscărici – fie că lupta în numele unui ideal, fie că-şi

punea braţul şi mintea în slujba saltimbancilor de bâlci sau a primului trecător. Să-l iubească era ca şi cum ar fi iubit vântul, care mai întâi îţi dezmiardă părul cu drăgălăşenie, pentru ca apoi să te binecuvânteze cu o pneumonie.

— Totuşi, tu ce meserie ai? repetase Maria în mod inutil, văzându-l o dată căznindu-se să ducă nişte saci în spate, altă dată reparând câteva motoare, apoi dresând câini de vânătoare sau făcând trafic cu tot felul de fleacuri.

Da, era un militant antifascist, însă nimeni nu-l întreba de sănătate dacă se prezenta de bunăvoie la sediul poliţiei atunci când se anunţa vizita vreunui ierarh al regimului, rămânând în arest pe durata sejurului acestuia. Simpatia de care se bucura în oraş îi deschidea multe uşi, însă Nemesio nu suporta încătuşarea unei slujbe permanente. În schimb, îi plăcea la nebunie să se amestece în încăierări. Într-o seară, în ajunul botezului lui Giulio, se întorsese acasă schilodit şi desfigurat, iar a doua zi se prezentase în faţa cristelniţei cu un ochi înnegrit şi cu pometele drept brăzdat de o tăietură adâncă.

Maria nu-şi mai amintea mare lucru de la ceremonie: doar încercările deznădăjduite ale lui Nemesio de a schiţa un surâs cu buza lui umflată şi de a clipi cu ochiul tumefiat. Rezultatul fusese unul tragicomic. O altă scenă care îi stârnea şi acum zâmbetul se petrecuse atunci când parohul bisericii San Biagio i se adresase naşului lui Giulio cu formula: „Te lepezi de Satana, la toate ademenelile şi pompele lui?” Da, acestea fuseseră cuvintele preotului, iar Maria se gândise că Satana era probabil instalatorul care lucra la teatrul municipal, acolo unde se dădeau reprezentaţii cu *La traviata* şi *La bohème.* Nemesio râsese cu poftă, iar în seara aceea se iubiseră duios, cu afecţiune.

Bărbatul acela era capabil de acţiuni exaltante. De Crăciun i se năzărise dintr-odată să sară peste zidul care înconjura parcul, se urcase în bradul cel mai înalt şi îi

tăiase vârful, dăruindu-i Mariei cel mai frumos pom de Crăciun din oraş.

— Îmi promiţi că nu te mai încaieri cu nimeni, niciodată? îl implorase ea.

— Promit, îi răspunsese el, afişând zâmbetul lui < ’lark Gabie din *S-a întâmplat într-o noapte.*

De atunci Nemesio nu se mai bătuse cu nimeni, msă, deşi trecuseră doar câteva luni de când se căsătoriseră, Maria era din ce în ce mai des singură seara, neavând altceva de făcut decât să vegheze coşul de nuiele în care dormea Giulio.

Încercase să-şi rezume dezamăgirile provocate de căsnicie într-o scrisoare adresată mamei, însă, neavând obişnuinţa scrisului, renunţase fără să stea prea mult pe gânduri. Oare ce ar fi putut să-i spună Verei, iar aceasta să nu fi ştiut deja? Nu reuşea să se acomodeze cu acel oraş de dorul căruia localnicii dezrădăcinaţi plângeau, dar unde rar se întâmpla ca vreunul dintre cei plecaţi să se mai întoarcă. Mariei i se părea că detectase ceva nelalocul său la urbea aceea ceva mai mare decât un sat, în care toată lumea se cunoştea: era un amănunt imposibil de precizat, dar care îi alimenta teama şi starea de tensiune. Înţelesese că în provincie, deşi solidaritatea de grup era, într-adevăr, mai accentuată, ura era, la rândul său, un sentiment mult mai pătimaş; ideologiile erau separate de prăpăstii mai adânci, iar încăierările erau mai frecvente şi mai sângeroase, deşi motivele erau adesea fără importanţă.

Şi totuşi, aşezarea aceea, asemenea tuturor oraşelor străvechi, avea o inimă; o inimă pe care Maria o identifica cu domul şi turnul Ghirlandina, construite cu *o* mie de ani în urmă, folosindu-se blocuri mari de piatră provenind de la edificii romane. Ca să viziteze celebrul turn, fusese nevoită să se adreseze economatului municipal, plătind nu

mai puţin de două lire: un adevărat jaf. Se oprise dezamăgită în faţa „ciuturei de lemn a victoriei” pe care modenezii le-o furaseră bolognezilor după bătălia de la Zappolino, întâmplare care a inspirat şi poemul eroicomic al lui Alessandro Tassoni[10].

În schimb, în naosul catedralei de o maiestuozitate clasică, Maria fusese încercată, pentru prima dată de când se afla la Modena, de sentimentul împăcării şi împlinirii sufleteşti. Valurile de furtună care îi răvăşeau mintea se calmaseră ca prin minune. Oare de unde provenea acel sentiment de seninătate desăvârşită? se întrebase ea. Impresionanta bazilică datând din secolul al XI-lea – a cărei construcţie fusese finanţată de toţi locuitorii Modenei şi de contesa Matilde di Canossa – avea asupra ei efectul unei poţiuni magice. Mută de uimire, Maria admirase frumuseţea liniştitoare a faţadei, leii de marmură roşie care vegheau l. I intrare şi basoreliefurile marelui Wiligemo.

Cu câteva minute înainte de ora şapte, Nemesio s-a întors acasă. A apărut în pragul uşii purtând pe c. Ip o pălărie ţărănească de paie despre care pretindea că era un sombrero de revoluţionar mexican; în mijlocul feţei îşi lipise un nas fals de clovn şi sufla de zor într-o „limba soacrei” – un tub de hârtie colorată care se derula iute ca un proiectil, retrăgându-se apoi la fel de rapid. Ducea o cutie de carton plină-ochi cu fructe caramelizate, acadele şi bomboane de ciocolată, castane uscate şi bastonaşe de

---

[10] Referire la o legendă datând din vremea războaielor medievale dintre cetăţile Modena (ghibelini) şi Bologna (guelfi). După bătălia de la Zappolino (1325), modenezii ar fi ajuns sub zidurile Bolognei, pe care nu au asediat-o, preferând să ia drept pradă de război ciutura de lemn a unei fântâni. Poemul lui Tassoni, scris trei sute de ani mai târziu, este o satiră burlescă la adresa nobilimii şi a epocii cavalerismului (n. tr.).

zahăr-candel.

— Cornul abundenţei, a început el să declame, e plin de daruri pentru cea mai gingaşă dintre mirese.

— Ai să trezeşti copilul, l-a atenţionat Maria.

— Ei, şi ce? i-a replicat el. Asta înseamnă c-o să petrecem împreună.

Odată cu el intrase în cameră o adiere rece, care aducea mirosul inconfundabil de zăpadă proaspătă: de dimineaţă ningea întruna. Pruncul s-a trezit şi a început să plângă zgomotos, ascuţit, înspăimântat de schimonoselile lui Nemesio, care credea că astfel îl putea calma.

— Ei, bine, ai reuşit! i-a reproşat Maria, săltând bebeluşul din coş şi strângându-l la piept.

În braţele sale, copilul s-a calmat brusc.

Nemesio şi-a aruncat pălăria cât colo, s-a dezbrăcat de palton şi a renunţat la nasul de clovn. În clipa aceea, Maria i-a zărit ochiul tumefiat şi buza umflată.

— Iar te-ai încăierat! a exclamat femeia, ducându-şi instinctiv mâna la ochi – un mod natural, de altfel, de a se feri de imaginea dezgustătoare.

— Într-un anumit sens, aş zice că ai dreptate... a răspuns bărbatul, căutând să câştige timp pentru o scuză credibilă, care însă nu-i venea în minte momentan.

— Eu vreau un viitor pentru copilul ăsta, a rostit ea deodată, pe un ton dur şi determinat.

— Te rog, Maria, nu exagera, a încercat Nemesio să redimensioneze dramatismul situaţiei.

— Eu plec, a continuat ea, neclintită asemenea unei statui de marmură.

— Hai să vorbim, mai bine, mâine, a propus bărbatul, care simţea că nu avea suficiente argumente pe care să le contrapună celor ale soţiei sale.

— Nu, a ripostat ea hotărâtă. Dacă lăsăm pe mâine, îmi vei cere să tot amânăm discuţia asta pe poimâine, pe

săptămâna viitoare, pe luna care vine şi tot aşa.

Pruncul tăcuse şi acum privea atent cu ochii săi mari chipul mamei, fascinat de mişcarea buzelor care pronunţau cuvintele definitive răspicat. Acolo, în braţele ei, nimic nu-l speria.

— Nu ţi se pare că băieţelul nostru are faţa cam umflată? a întrebat deodată Nemesio, privindu-l pe Giulio cu o mină preocupată.

— De data asta nu mă mai tragi pe sfoară, a replicat Maria, care ajunsese să cunoască subterfugiile, de comediant înnăscut, la care soţul său era capabil să recurgă ca să abată o discuţie în direcţia dorită de el.

— Nu ţi-am cerut să-mi dai dreptate, a ripostat el cu o voce neobişnuit de severă, ci să arunci o privire la copil. În opinia mea, i s-a umflat capul.

Maria s-a uitat cu atenţie la prunc.

— Într-adevăr, pare umflat, a fost nevoită să admită.

— Ce să fie, oare? a întrebat el, alarmat.

— Te rog, Nemesio, a protestat ea, nu-mi vorbi ca şi cum tu ai fi un nătărău, iar eu un medic specialist.

În timp ce Nemesio părea să se fi pierdut cu firea, Maria începea să-şi recapete siguranţa de sine.

— Ar trebui să chemăm doctorul, a remarcat Nemesio, privind cu amărăciune cutia de carton cu dulciuri de sărbătoare pe care cheltuise puţinul mărunţiş din buzunar şi care acum zăcea pe masă, aruncată la întâmplare.

— Însă nu ţi-a mai rămas nicio centimă, nu-i aşa? a exclamat Maria, intuind la ce se gândea bărbatul.

— Asta n-are nicio importanţă.

Vorbea ca şi cum, ca să facă rost de bani, nu trebuia decât să pocnească din degete.

— Dacă tu nu te-ai mulţumi să tai frunză la câini, nu ne-am afla în situaţia asta.

Maria nu pierduse contactul cu realitatea: era momentul

să încheie conturile.

Din stradă, voci vesele şi fluierături ajungeau până la ei.

— Am zis că n-are nicio importanţă.

A aruncat o privire în lada cu cărbuni pentru sobă: era aproape goală.

— Mama a fost pe aici? a întrebat apoi, zărind oala albastră, smălţuită, de pe plită.

— Da a fost, dar nu asta e esenţial acum, a răspuns Maria, uitându-se tot mai neliniştită la pruncul din braţele ei.

I se părea că ţeasta lui Giulio se mărea văzând cu ochii.

— Mă duc după doctor.

Nemesio a ieşit fără să-şi mai pună paltonul şi a coborât scările vijelios.

Maria ştia foarte bine unde avea să găsească Nemesio bani de doctor: la Perfedia, prietenul său brutarul; devenise ajutorul permanent la care apela soţul ei, un fel de cerşetorie deghizată de care Mariei i se făcuse pur şi simplu silă.

O jumătate de oră mai târziu, Nemesio s-a întors împreună cu doctorul; confirmând presupunerea Mariei, Perfedia şi Bianca şi-au făcut şi ei apariţia.

— Nicio teamă în ce-l priveşte pe tânărul nostru aici de faţă, a anunţat medicul, după o consultaţie atentă.

Era un bărbat la vreo cincizeci de ani, cu părul încă negru şi cu expresia vioaie a unei persoane mulţumite de propria viaţă.

— Ce are? a întrebat Maria, pe care simpla prezenţă a medicului o liniştise oarecum.

— Oreion, a răspuns bărbatul zâmbind. Un banal oreion.

— Şi ce trebuie să fac?

— Nimic. Il ţineţi la căldură, bine învelit, îl ungeţi cu pomada pe care o să v-o prescriu eu şi lăsaţi boala să se vindece singură.

Şi-a spălat mâinile la lavoar şi s-a şters cu şervetul curat pe care Maria îl scosese din sertar special pentru el. A mai stat câteva minute să bea un pahar de vin, să discute despre serbare, despre zăpadă, despre vreme, însă când Nemesio a încercat să aducă discuţia pe terenul vremurilor de restrişte şi al politicii, doctorul a salutat politicos şi s-a făcut nevăzut.

Maria s-a uitat stingherită la Perfedia.

— M-am ocupat eu de tot în privinţa medicului, i-a spus brutarul.

— Vom face socoteala şi vă voi restitui tot, până la ultima centimă, i-a promis Maria, roşind.

— Hei, ce-ţi trece prin minte, s-a amestecat în discuţie Bianca, privind-o cu afecţiune.

— Astăzi cu tine, mâine cu mine, a intervenit şi Nemesio, care era din nou pus de glume odată ce pericolul trecuse.

— Nu, tot astăzi închei conturile şi cu tine, a subliniat Maria.

După plecarea celor doi prieteni, Maria a aşezat copilul în coşul de nuiele, l-a înfofolit şi a rămas lângă el până a adormit. Apoi l-a înfruntat pe Nemesio.

— Când Giulio se va vindeca, eu o să plec de aici, l-a anunţat.

A pus înapoi, pe raft, borcanul cu zahăr care rămăsese uitat pe bufet şi a început să deretice printre celelalte obiecte din încăpere. Nu era un mod de a-şi ascunde un eventual sentiment de stânjeneală – pe care, de altfel, nu-l resimţea – ci era consecinţa înclinaţiei sale înnăscute pentru lucrurile exacte şi puse în ordine.

— Nu vrei să vorbim despre asta când Giulio se va face bine?

Nemesio a luat un cărbune din ladă, a dat deoparte două inele de fier de pe ochiul plitei şi l-a lăsat să cadă în

jar.

Maria l-a aşteptat să pună inelele de fier la loc, apoi s-a proţăpit în faţa lui şi, privindu-l drept în ochi, i-a spus:

— Nu am de gând să discut cu tine, ci doar te-am anunţat ce am de gând să fac.

— Şi copilul? a întrebat el pe un ton iritat.

— Copilul o să-l iau cu mine.

Jos, în stradă s-a auzit huruitul unei căruţe încărcate cu zilieri.

— Şi cu ce-o să-l creşti?

Căuta pretexte ca s-o facă să se răzgândească.

— O să-mi iau o slujbă.

A rostit apăsat cuvântul „slujbă”, iar Nemesio a părut să înţeleagă perfect la ce se referea.

— Cu alte cuvinte, a continuat el, vrei să spui că cu nu sunt în stare să-i ofer copilului nostru siguranţa /ilei de mâine, nu-i aşa?

Maria i-a prins capul între palmele sale, cu un gest ilc afecţiune maternă.

— Nu înţelegi că tu însuţi eşti un copil?

Îi vorbea fără nicio urmă de resentiment, înfăţişându-i prin câteva cuvinte şi gesturi o soluţie pe care el ar fi trebuit s-o accepte ca fiind în interesul tuturor.

— Hai să discutăm mâine despre asta, vrei?

Forţa şi agerimea gândului, care la el erau evidente, Maria le avea sădite în propriul său caracter, laolaltă cu o determinare şi o voinţă de neclintit. Iar în clipele acelea în care încerca, din ce în ce mai timid, să-i opună rezistenţă, vedea strălucind în spledizii ei ochi cafenii o fermitate irevocabilă, aceeaşi pe care o zărise cu luni în urmă, când fetişcana se hotărâse, de pe o zi pe alta, să-l urmeze – pe el, un necunoscut – chiar şi la capătul lumii, în ciuda împotrivirii mamei.

— Nu mai e nimic de discutat, a concluzionat Maria

zâmbind, mângâindu-i faţa umflată, plină de vânătăi. Un saltimbanc smintit în familie e suficient, nu crezi?

Era foarte puţin probabil ca Maria să se răzgândească: încăierarea din seara aceea părea să fi fost picătura care umpluse paharul.

— Şi când tu eşti la slujbă, a mai făcut el o încercare, Giulio unde o să fie?

Acum stăteau de-o parte şi de alta a mesei, pe mijlocul căreia pâlpâia lampa cu petrol.

— La mama, a răspuns Maria. Pe tine nu vrea să te vadă, dar de copil se va îngriji mai bine şi cu mai multă bucurie decât dacă ar fi al ei, ştiu asta.

— Dar dacă eu m-aş pune serios pe lucru şi mi-aş face o situaţie? a întrebat-o cu un aer sfidător.

— Mai întâi fă-o, şi apoi mai vedem.

Avea o atitudine realistă, aceeaşi pe care o are un părinte sever faţă de propriul copil, pe cale de a rămâne repetent din cauza delăsării, deşi nimeni nu se îndoieşte de inteligenţa lui sclipitoare.

— Dacă mi-aş găsi o slujbă fixă, de exemplu? a insistat Nemesio.

— Sunt soţia ta, i-a răspuns, şi ştii bine că ţin mult la tine.

— Te-ai întoarce la mine?

Zâmbea, însă îi venea să izbucnească în plâns.

— Între noi s-a întâmplat ceva, a recunoscut ea cu sinceritate, şi ar fi necinstit din partea mea să spun că totul va fi ca înainte. Asta nu înseamnă însă că nu se poate restabili un echilibru convenabil pentru toată lumea.

În ultimele luni citise multe cărţi, fapt care îi îmbunătăţise vizibil modul de exprimare. Era un aspect pozitiv pe care – trebuia să admită – i-l datora lui Nemesio.

— Să zicem că pentru moment te întorci la Milano, la maică-ta, a consimţit el, luând în calcul eventualitatea

unui compromis. Însă imediat ce-mi fac o situaţie clară, vin să te aduc înapoi.

— Imediat ce-ţi faci o situaţie clară, a subliniat Maria, punem amândoi cărţile pe masă şi discutăm.

Crezuse că Nemesio avea să se lase mult mai greu convins, iar în minte i-a încolţit suspiciunea că înţelegerea de care dădea dovadă ascundea în realitate aspiraţia subconştientă către libertatea totală. Au dormit împreună, însă nu au făcut dragoste: cu toate că dorinţa faţă de bărbatul cu care se măritase şi pe care acum se pregătea să-l părăsească nu i se stinsese, să umple golul astfel creat prin conceperea unui alt copil era ultimul lucru pe care Maria şi l-ar fi dorit.

Dimineaţă însă, a constatat că, pe lângă boala lui Giulio, o aştepta o altă surpriză neplăcută: şi lui Nemesio i se umflase capul peste măsură în timpul nopţii, şi în niciun caz ca urmare a loviturilor încasate în ziua precedentă.

— Dar... ce se întâmplă cu tine? s-a arătat Maria impresionată.

Nemesio şi-a prins capul între palme şi s-a dus la oglindă.

— Semăn cu Benito Mussolini, a exclamat el.

Apoi şi-a pus mâinile în şold, imitând mimica feţei şi gesturile dictatorului din timpul discursurilor sale de la palatul Venezia.

— Ia uită-te puţin la mandibulele mele, a făcut el, schimonosindu-se.

Comicul situaţiei a avut câştig de cauză în faţa preocupării pentru propriul său viitor, iar pe chipul Mariei expresia de îngrijorare a fost înlocuită de un zâmbet, pentru a izbucni apoi într-un hohot sincer de râs.

— Parcă ai fi chiar el, a admis ea, râzând cu lacrimi.

— Numai Cel de Sus se poate opune voinţei fasciste-a declamat Nemesio, un bărbat care ar fi fost capabil să se

ţină de glume chiar şi pe patul de moarte –, oamenii şi lucrurile, niciodată!

— Te-ai molipsit de oreion, a spus femeia. În faţa unei maladii atât de vădite, dar prea puţin periculoase, şi-a permis să glumească: Şi uite-aşa, Ursus, cel mai puternic om din lume, a fost făcut KO de un banal oreion.

Redevenise afabilă, duioasă, dispusă la orice, iar cât timp a durat boala soţului şi a copilului său, şi-a îndeplinit trup şi suflet rolul său de soţie şi mamă afectuoasă, până într-acolo încât Nemesio se gândea că abandonase ideea de a se mai întoarce la Milano. Însă în ziua în care medicul a decretat vindecarea celor doi, Mana şi-a făcut valiza.

— Plec mâine, l-a anunţat.

Şi a luat şi copilul cu ea.

— Când o să-mi iau o slujbă ai să te întorci, nu-i aşa? a întrebat-o pe peronul gării.

— Când o să ai o slujbă o să mai discutăm, a ripostat ea cu fermitate.

— Eu nu m-am însurat cu o femeie, i-a spus el în loc de „drum bun”, ci cu un jandarm-şef nordist.

4

La Milano părea să se respire alt aer: metropola avea un ritm diferit, ca şi cum meschinăria şi rutina s-ar fi învârtit într-un spaţiu mai larg. Maria avea sentimentul că atmosfera oraşului ei natal reuşea, într-un fel sau altul, să-i estompeze mâhnirea şi îngrijorarea din suflet. Automobilele, tramvaiele, vitrinele care îi reflectau chipul – cu trăsături parcă sculptate acum, după ce devenise mamă – îi stârneau o continuă şi inexplicabilă bucurie lăuntrică. Întâlnirea cu mama fusese scurtă şi se terminase cu rezultatul scontat.

Vera nutrea sentimente de bucurie nemărginită şi afecţiune, însă nu şi le manifesta decât rareori, chiar şi faţă de propriul nepot, pe care îl luase de îndată sub

oblăduirea sa. Fusese genul clasic de reîntâlnire dintre fiica cu o căsnicie ratată şi mama cu sufletul înăsprit de amărăciune, deziluzie şi singurătate. Vera nu ezitase să-i reproşeze situaţia în care ajunsese şi greşelile pe care le comisese, faptul că făcuse sacrificii uriaşe pentru a-i asigura un viitor onorabil: totul se desfăşurase exact aşa cum prevăzuse Maria.

Străbătea via Orefici, îndreptându-se spre piaţa Cordusio şi se simţea uşoară ca un fulg, cuprinsă un chef nebun – şi absurd, îşi dădea seama perfect – să ie zâmbească oamenilor pe lângă care trecea. Trăia vacanţa pe care nu şi-o permisese niciodată şi pe care o visase exact aşa. Redevenise fetişcana de altădată, nu cunoscuse niciun saltimbanc sau, mai bine zis, doar îl visase, iar afecţiunea pentru pruncul lăsat pe mâinile sigure ale Verei părea unica legătură cu trecutul.

În piaţa Cordusio s-a oprit să admire structura maiestuoasă, solemnă a clădirilor de comerţ şi asigurări – adevărate catedrale ale lumii afacerilor, palate uriaşe care emanau impozanţă şi bogăţie. A virat pe via Dante şi a trecut pe lângă turnul Filarete, care domină castelul Sforza: învăţase la şcoală că acela era simbolul seniorilor. A ieşit în piaţeta Cairoli şi a I acut dreapta spre forul Bonaparte.

S-a oprit în faţa unei uşi masive de mahon care emana un miros plăcut de lemn, lac şi ceară şi a sunat la clopoţelul de alamă. Plăcuţa de alamă cu eleganta inscripţie *Lemonnier* era atât de lustruită, încât Maria putea vedea desluşit în ea reflexia propriei sale imagini. De altfel, s-a şi apropiat de plăcuţă ca să controleze dacă părul îi era bine aranjat, însă răsuflarea sa caldă a aburit oglinjoara improvizată, făcând inutil micul său acces de cochetărie.

Uşa s-a deschis.

— Ce doriţi, vă rog? a întrebat-o camerista care s-a ivit în prag, cu un aer vădit afectat de importanţa sarcinilor pe care le exercita.

Era îmbrăcată cu o rochie simplă *princesse* din atlaz negru şi un şorţ tivit cu dantelă. Pe cap purta o bonetă scrobită. Maria şi-a spus că tânăra din faţa sa, cu privirea vivace, nasul uşor cârn şi o constituţie solidă era expresia perfectă a siguranţei şi liniştii pe care ţi-o dă o profesiune.

— Aş vrea să vorbesc cu doamna Lémonnier, a anunţat-o Maria, conştientă de situaţia de inferioritate în care se găsea şi de dificultatea obstacolului ce îi stătea în faţă.

— Aveţi şi o programare, cumva?

Precizia întrebării echivala cu o declaraţie de război.

— Nu, a răspuns ea cu voce fermă, nu am nicio programare, dar sunt convinsă că doamnei nu i-ar pica deloc bine să afle că am trecut pe aici şi că nu mi s-a dat posibilitatea s-o văd.

Îşi adusese brusc aminte de Nemesio şi de tiradele lui de orator fin, de giumbuşlucurile lui de saltimbanc: smintitul acela arţăgos, dar romantic o învăţase totuşi ceva.

— Doamna vă cunoaşte? s-a ambiţionat subreta, deşi era pe cale de a capitula.

Maria a simţit că, fără să vrea, cealaltă o invitase pur şi simplu s-o facă şah-mat.

— Dacă n-aş fi cunoscut-o, a atacat ea zâmbind candid, credeţi oare că m-aş afla acum aici ca să-i produc vreun deranj?

Ultima redută căzuse, iar Maria a putut răsufla uşurată.

— Poftiţi înăuntru, a invitat-o subreta, făcând un pas lateral şi lăsând-o să treacă. Mă duc să văd dacă doamna vă poate primi.

Maria nu a aşteptat să se repete invitaţia: frigul de februarie era muşcător, în ciuda soarelui care strălucea pe

cer.

A intrat într-un antreu spaţios, în mijlocul căruia trona o canapea rotundă din catifea azurie. În colţuri, din două *cache-pots* uriaşe de aceeaşi culoare, se înălţau plante de apartament viguroase, bine îngrijite. Doi impunători drago ni chinezeşti de porţelan albastru străjuiau uşa de-o parte şi de alta, asemenea unor gardieni tăcuţi, exotici. Toate nuanţele acelea de albastru şi verde i-au sugerat Mariei ideea unei anticamere a Raiului.

Era prima dată când intra în casa aceea pe uşa principală. Pe vremea când făcea livrări pentru magazinul de pălării, folosise întotdeauna uşa de serviciu, în conformitate cu recomandările patronilor. Alegerea premeditată a intrării din faţă echivala cu o sfidare: de data aceasta nu venea nici ca să ceară favoruri, nici ca să livreze pălării. Venea pur şi simplu în vizită la o persoană care demonstrase pentru ea simpatie şi bunăvoinţă.

— Vreţi să-mi spuneţi numele dumneavoastră, domnişoară? a întrebat subreta.

— Doamnă, a corectat-o Maria, hotărâtă să profite de avantajul pe care şi-l crease în faţa adversarei sale. Apoi a adăugat: Spuneţi-i doamnei Lemonnier că Maria, modista, doreşte să-i vorbească.

Subreta şi-a schimbat brusc expresia, obrajii îmbujorându-i-se din cauza sfintei furii care îi cuprinde pe cei umili atunci când descoperă că au fost îmbrobodiţi de persoane pe care ierarhia socială îi plasează pe o treaptă inferioară lor.

— Aha, modista, a repetat, privind-o drept în faţă pe inoportuna musafiră şi încuviinţând din cap.

Numai din ochi, i-a reproşat faptul că intrase pe uşa principală.

— Da, modista, a zâmbit cu insolenţă candidă Maria. Apoi s-a aşezat demnă, dar cu o atitudine ostentativă pe

canapeaua de catifea azurie, făcând problematică, dacă nu chiar imposibilă, o eventuală încercare a subretei de a se răzgândi.

— Desigur, a tras tânăra de timp, privind alternativ la Maria şi la uşă şi întrebându-se dacă încercarea ei civilizată de a restabili ordinea firească a lucrurilor.ir fi putut avea oarecari şanse de reuşită.

— Aşadar?

Maria îi susţinea mândră privirea, în ochi citindu-i-se o hotărâre de fier.

Expresia tinerei femei de pe canapeaua din antreu care parcă dorea să dea de necaz spunea clar cuvintele pe care Maria nu le rostise: „Dacă îndrăzneşti să-mi spui să ies, te desfigurez.”

— Aşteptaţi, vă rog, s-a hotărât în cele din urmă subreta, alegând soluţia mai puţin dramatică.

Maria învăţase să-şi disimuleze starea de spirit, lotuşi nu-şi putea împiedica inima să-i bată nebuneşte, ca în clipele acelea. Ca să-şi distragă atenţia de la tulburarea furtunoasă care o cuprinsese, s-a îndreptat spre una dintre ferestrele duble ale palatului şi a privit o vreme traficul de pe bulevard. I se părea că există ceva magic în acel du-te-vino fremătător de tramvaie, automobile şi trecători cu feţe preocupate.

— A, draga mea, ce surpriză! Dac-ai şti ce mult mă bucur că te revăd!

A recunoscut imediat vocea calmă şi voioasă a doamnei Lemonnier, resimţind-o ca pe un balsam.

— Sunt fericită să te revăd, a repetat stăpâna casei.

Maria s-a întors, găsindu-se în faţa unei femei de o eleganţă evidentă, cu o ţinută aristocratică şi deosebit de frumoasă. Aparţinea acelei categorii pe cale de dispariţie a persoanelor care au aerul că-şi cer scuze pentru bogăţia şi condiţia lor socială. Era nobilă din naştere şi tot nobilă îi

era şi conduita. Se afla pe o treaptă înaltă, imposibil de ajuns, iar Maria o admirase dintotdeauna.

Cu o mişcare mândră, obişnuită, de altfel, Maria şi-a aruncat pletele înfoiate pe spate, punându-şi în evidenţă trăsăturile sănătoase de femeie din popor, orgolioasă de propriile rădăcini, capabilă să distingă stilul pur de parvenitismul demn de dispreţ.

— *Madame,* a început ea, nu vă supăraţi că sunt prea îndrăzneaţă, chiar dacă aşa par.

— Nici măcar n-am aflat ce vânt bun te aduce în casa mea, a replicat doamna Lemonnier zâmbind, iar tu mă judeci deja. Ia spune-mi mai bine, ai necazuri?

— Ca să fiu sinceră, da, a răspuns Maria hotărându-se să abordeze calea scurtă şi directă a sincerităţii. Din ziua în care m-am măritat, pot spune că am trecut prin multe suferinţe.

— Sper că mai pot fi reparate, nu-i aşa? s-a interesat nobila femeie.

— Am nevoie de ajutorul dumneavoastră, s-a decis, în sfârşit, să spună Maria.

Cu un gest afectuos, Elisabetta Lemonnier i-a cuprins umerii.

Maria i-a adulmecat parfumul discret de iasomie şi pudră de faţă, mirosul plăcut al rochiei de lână fină, cu guler răsfrânt, studenţesc, scurtă până sub genunchi, pe care nobila femeie o purta cu eleganţă.

— Vino, draga mea, a împins-o ea uşor, cu blândeţe, hai să mergem în salon şi să discutăm de-ale noastre, de-ale femeilor.

— Nu vreau să abuzez de bunăvoinţa dumneavoastră, s-a scuzat Maria, surprinsă de familiaritatea aristocratei.

— La urma urmelor, vizita ta e o schimbare cât se poate de plăcută a rutinei de zi cu zi în care îmi duc viaţa, a asigurat-o ea. Aşadar, după cum vezi, şi tu îmi faci mie o

favoare. Pe urmă, dă-mi voie să-mi exprim o părere care probabil că ţi se va părea superfluă şi cât se poate de banală: atunci când o femeie e tânără, sănătoasă şi frumoasă ca tine, puţine sunt necazurile peste care să nu poţi trece.

Apoi a condus-o într-un salonaş cochet, cu pereţii îmbrăcaţi în lambriu de lemn de trandafir şi cu multe tablouri cu flori pictate în nuanţe calme, estompate, şi s-a aşezat lângă ea pe o canapea acoperită cu mătase, ce reflecta tonalităţile pereţilor şi tablourilor.

— M-am gândit şi eu la asta în timp ce veneam spre dumneavoastră, a recunoscut Maria. Într-adevăr, dificultăţile nu sunt întotdeauna insurmontabile, totuşi dacă nu primim din când în când şi o mână de ajutor...

Cu o ţinută ireproşabilă şi aparent fără resentimente, subreta a intrat ducând o tavă cu două ceşti de *café-crème,* după moda franţuzească. Elisabetta Lémonnier, născută la Geneva, soţia unui bancher din Zürich de care se despărţise, adusese şi în Italia obişnuinţele împământenite în ţara sa. Sorbind din cafea cu înghiţituri mici, au discutat pe îndelete ca două vechi prietene, deşi aparţineau unor constelaţii diferite şi foarte îndepărtate. Maria şi-a istorisit povestea Elisabettei, care a ascultat-o cu interes: fuga cu saltimbancul, căsătoria, naşterea copilului.

— Am nevoie de o slujbă, a continuat ea, însă pentru a deveni modistă cu acte în regulă, ar trebui să mai fac practică încă vreo doi ani. În curând împlinesc douăzeci de ani şi nu mai pot face ucenicie. Realitatea este că nu am nicio meserie. Şcoală am făcut puţină. Singura soluţie este să devin slujnică – a adăugat cu voce joasă, temându-se că subreta trăgea cu urechea din cealaltă cameră.

— Mi se pare o analiză cât se poate de realistă, a convenit stăpâna casei, însă trebuie să ştii că salariul unei

cameriste nu e mare. Şaptezeci, maximum optzeci de lire pe lună. Mai mult de atât nu câştigă nimeni.

— Oricum, e mai bine decât nimic.

— Mda, şi asta-i adevărat, a admis doamna Lemonnier, impresionată de simţul practic al tinerei. Apoi s-a interesat: Şi copilul?

— 11 ţine mama.

„Ah, da, copilul!”, a exclamat ea în gând. În încăperea aceea învăluită în culori calme şi parfumuri discrete, în salonaşul acela cochet îmbrăcat în lambriuri din lemn de trandafir, aproape că uitase de propriul trecut. Şi-a spus că, probabil, datorită siguranţei pe care i-o insufla mama sa, custode afectuos al lui Giulio, despărţirea de fiul său avea să i se pară mai suportabilă.

— Pot să vă spun că va fi fericită să-l aibă numai pentru ea, a continuat. E convinsă că, impetuoasă cum sunt, nu voi fi niciodată o mamă bună.

Maria vorbea cu pasiune, aprinzându-se, în timp ce Elisabetta – o femeie cu doar zece ani mai în vârstă decât ea – o observa pe îndelete, o studia, intuindu-i forţa şi voinţa de neclintit. Simţea la ea o încrâncenare demnă de un animal de rasă. Ca să reuşească avea nevoie doar de un dresor priceput.

— S-ar putea să am slujba cea mai potrivită pentru tine, a spus apoi, frecându-şi bărbia şi încruntându-şi sprâncenele.

Oare de ce nu se gândise mai devreme? Îi plăcea îndrăzneala Mariei şi atitudinea ei francă şi, în timp ce tânăra îi istorisea aventurile neplăcute prin care trecuse, o străfulgerase o idee.

— Ar fi mult prea frumos aşa, să reuşesc de la prima încercare, a răspuns Maria.

— Un domn, a reluat Elisabetta, un prieten bun de-al meu, o persoană serioasă şi de încredere are nevoie de o

guvernantă.

— Da?

Maria aproape că îşi ţinea respiraţia, de teamă să nu-i scape niciun cuvânt, nicio inflexiune a vocii celeilalte.

— Locuieşte în apropiere, i-a explicat doamna Lemonnier, turnându-şi cafea în ceaşcă. Apoi s-a uitat la Maria şi a întrebat: Îţi mai torn şi ţie?

— Nu, mulţumesc, a răspuns Maria.

Era nerăbdătoare să afle amănunte.

— Domnul acesta, un bun prieten de-al meu, cum spuneam, a continuat, e burlac. Locuieşte cu sora sa, care a avut dintotdeauna grijă de el şi de casă. O femeie simplă şi de modă veche care, din păcate, pare să aibă o sănătate foarte şubredă. De altfel, cred că mai degrabă ea are nevoie de ajutor. Domnul locuieşte în palatul de lângă noi. Numele lui este Cesare Boldrani.

— Constructorul? a întrebat Maria, făcând ochii mari.

Auzise vorbindu-se de acel bărbat important pe vremea când cutreiera oraşul livrând pălării, însă nu-i trecuse niciodată pragul casei. Brusc, şi-a amintit bârfele care circulau cu ani în urmă pe seama acelui personaj: atât la magazinul de pălării, cât şi în casele pe care le frecventase – intrând pe uşa de serviciu, desigur – se vorbea odată despre o relaţie între bogata elveţiancă şi omul de afaceri milanez.

— Da, chiar el, a răspuns Elisabetta Lemonnier, părând să fi intuit potopul de gânduri care îi inundase Mariei capul, fără să-i pese însă nici cât negru sub unghie. Mi se pare o idee foarte bună – a continuat, încercând parcă să pună cap la cap frânturile unui plan ce tocmai îi încolţise în minte. Telefonează-mi, te rog, mâine dimineaţă – a mai spus ea, luând un creion dintr-o casetă de argint şi notând patru cifre pe o foaie de blocnotes: 4715. Acesta e numărul meu de telefon – i-a explicat zâmbind şi

întinzându-i foaia –, sună-mă după ora nouă. Îţi voi spune în ce zi şi la ce oră să te prezinţi acasă la domnul Boldrani.

5

Maria se proţăpise în faţa austerului palat din forul Bonaparte, plimbându-şi privirea scrutătoare de la cabina portarului până la streaşină, de parcă ar fi avut de reglat nişte conturi cu impunătorul edificiu din piatră care, evident, rămânea impasibil. Era o construcţie solidă, masivă, dar nu întru totul lipsită de eleganţă. Părea expresia cea mai potrivită a pragmatismului ce caracteriza burghezia milaneză, care prefera substanţa lucrurilor în locul esteticii lor.

De două zile, vântul pusese stăpânire peste oraş, aducând cu el o ceaţă deasă, de fapt o negură ameţitoare. La Milano, ceaţa nu producea atâta mohoreală ca la Modena, iar Maria s-a gândit că, dimpotrivă, ar putea fi considerată un semn bun, din moment ce chiar în ziua aceea urma să devină în mod oficial guvernanta domnului Cesare Boldrani. Pentru ea, funcţia însemna deja foarte mult, iar guvernantă în casa Boldrani era, fără îndoială, maximumul de bunăvoinţă pe care i-l putea oferi soarta. „Salariul”, îi comunicase Elisabetta Lemonnier, „este de două sute de lire pe lună.” Era cu mult peste aşteptările sale.

Dezmeticindu-se, Maria a simţit furnicături violente în braţ şi dureri în umăr şi şi-a amintit că ducea o valiză grea de carton presat. Era îmbrăcată cu un modest palton maroniu, tivit cu blană de iepure, şi purta în picioare pantofi de duzină cu toc jos. Cureaua de piele îi scotea în evidenţă talia, punându-i în valoare pieptul şi accentuându-i curbele armonioase ale şoldurilor. Picioarele lungi şi zvelte o făceau să semene cu fetişcana pe care Boccasile o desena în benzile desenate din săptămânalul *Grandi Firme.* În ciuda paltonului său urât, de proastă

calitate, Maria era elegantă.

Cu paşi hotărâţi, a trecut de poartă şi s-a oprit în faţa lojii portarului, pe sub uşa căreia se răspândea un miros puternic de ciorbă. Maria şi-a spus că damful acela ştirbea înfăţişarea maiestuoasă a edificiului. Şi-a întipărit în minte acel amănunt, promiţându-şi să remedieze situaţia într-una din zilele următoare.

— Ce doriţi?

Un portar în livrea se postase în faţa ei, scrutând-o cu o privire plină de superioritate. Era înalt, bine făcut şi avea înfăţişarea dură a unui câine de pază conştient de propria forţă. Într-o anumită măsură, buna funcţionare a palatului depindea şi de el, cunoscător desăvârşit al naturii umane.

— Sunt noua guvernantă a casei Boldrani, a răspuns Maria, prezentându-i scrisoarea de recomandare şi subliniind importanţa rolului pe care urma să-l deţină în structura administrativă a palatului. Apoi a adăugat, pe un ton ferm: Domnul Boldrani mă aşteaptă.

Uniforma arătoasă şi misiunea delicată pe care o deţinea păreau să justifice atitudinea de superioritate a portarului. A spus:

— În fundul curţii, la dreapta. Scara de serviciu.

„Acum ori niciodată”, şi-a zis Maria, hotărâtă să-şi clarifice poziţia pe loc.

— Poate nu m-am făcut înţeleasă, a replicat cu blândeţe, dar ferm, dar eu am spus noua guvernantă, nu noua femeie de serviciu. Apoi, înăsprindu-şi tonul, a continuat: În clipa în care domnul Boldrani vă va chema ca să vă încredinţeze o misiune, n-aveţi decât să urcaţi dumneavoastră pe scara de serviciu. Eu sunt guvernanta, adică singura autorizată să folosesc intrarea principală.

Elisabetta Lemonnier îi comunicase regulile fundamentale ale casei, iar ea, ca întotdeauna, se străduise să nu piardă o silabă din spusele ei. A făcut

stânga-mprejur pe tocuri şi a început să urce scările ample de marmură către intrarea principală înainte ca bărbatul în livrea să se dezmeticească.

Ajunsă în faţa uşii, a constatat că era deja aşteptată: portarul îşi făcuse datoria, iar un omuleţ trecut de şaizeci de ani, cu o livrea cu verde şi negru, uzată, i-a deschis înainte să apuce să sune. Bărbatul avea părul alb, ochi mari şi albaştri, nasul borcănat, cu vinişoare roşii şi buzele modelate într-un zâmbet reverenţios care-i dădeau un aer blând şi familiar.

— Sunteţi doamna Maria, nu-i aşa? i-a spus venindu-i în întâmpinare. Înainte ca ea să apuce să-i răspundă, a continuat, plin de solicitudine: Da-ţi-mi mie valiza. Oho, cam grea, n-am ce zice! Bine aţi venit. Haideţi înăuntru. Faceţi-vă comodă. Ştiţi, vă aşteptam.

Ajunşi în antreu, a lăsat jos valiza şi a ajutat-o să-şi scoată paltonul. În vocea sa cu un inconfundabil accent milanez, Maria a simţit o căldură învăluitoare şi o disponibilitate cordială. Bărbatului îi lipsea cu desăvârşire atitudinea ostilă şi plină de invidie ce caracterizează de cele mai multe ori relaţiile dintre cei ce poartă denumirea ambiguă de colegi.

— Numele meu e Ambrogino, a continuat bătrânelul, rostind cuvintele cu repeziciunea şi cadenţa cu care scuipă gloanţele o mitralieră, iar de când sora domnului Boldrani s-a îmbolnăvit, eu mă ocup de toate în casă.

Se învârtea în jurul ei asemenea unui spiriduş bun şi, cu cât îl privea mai intens, cu atât i se părea mai mult că seamănă cu un personaj dintr-un film american pe care îl văzuse cu Nemesio: un bătrânel coborât din ceruri pentru a ajuta la împlinirea unei fapte bune.

— Sora domnului Cesare, a continuat el, se numeşte Giuseppina. Haideţi, veniţi cu mine în bucătărie – a invitat-o apoi, luându-i valiza din mână –, am pus deja de cafea,

să vă mai încălziţi puţin. După aceea o să vă conduc la domnul Cesare. Până una-alta, să vă pun la curent cu ceea ce trebuie să ştiţi despre locul acesta.

Pentru că, vedeţi dumneavoastră – a continuat coborând vocea –, domnul Cesare e un bărbat care tace şi face. Mereu îmi zice: „Ambrogino, taci dublu şi vorbeşte pe jumătate!” Când el spune da sau nu, poţi considera că a vorbit prea mult. Cu toate astea, este un om de ispravă, cu inima deschisă. Veţi vedea, *signora* Maria, că aici, la noi, vă veţi simţi tare bine.

Bucătăria era uriaşă şi tristă, poate din cauza zidurilor îngălbenite, ce reflectau dezinteresul care domnea în privinţa îngrijirii casei. Maria s-a gândit că de acolo lipsea mâna îndemânatică şi mintea ordonată a unei femei. Pe plita unei sobe mari, îmbrăcate în majolică, câteva oale de diferite mărimi scoteau aburi, iar pe masa cu tăblie de marmură albă cu vinişoare cenuşii fuseseră aranjate două ceşti de cafea, o zaharniţă şi o ceşcuţă pentru lapte.

— Poate că ar trebui să mă prezint imediat la domnul Boldrani, s-a arătat preocupată Maria. Nu se face să-l las să mă aştepte.

Învăţase de la maică-sa două lucruri pe care avea să le respecte cu sfinţenie toată viaţa: punctualitatea şi obiceiul de a nu lăsa mâncarea în farfurie.

— Domnul Cesare este la telefon acum, i-a explicat Ambrogino, aproape obligând-o să se aşeze pe scaun. În fiecare dimineaţă, de la opt până la zece, dumnealui vorbeşte la telefon. Cu siguranţă nu e genul de om care să umble haihui. Birou, casă. Casă, birou. Cu toate astea, şi la birou, şi acasă nu-şi vede capul de treburi. Credeţi-mă pe cuvânt, *signora* Maria, puteţi zăbovi liniştită aici, cu mine, pentru că mai e cel puţin o oră până când domnul Boldrani va fi liber ca să vă poată primi. Până una-alta, dacă vreţi, vă pot arăta casa. Tare frumoasă, n-am ce zice!

— Toate casele domnilor de seamă sunt frumoase, a remarcat Maria, chiar dacă în realitate se aştepta la mai mult lux.

Văzuse case ale unor nobili mai puţin renumiţi decât Boldrani, care erau împodobite cu ornamente de aur şi basoreliefuri, aranjate cu obiecte preţioase cu semnături celebre, cu servitori eleganţi şi majordomi cu ţinute impecabile. În schimb, palatul marelui Cesare Boldrani îi atrăsese atenţia până atunci numai prin impozanţa construcţiei şi importanţa pe care şi-o dădea custodele.

— Toate casele domnilor de seamă sunt frumoase, a repetat ea, gânditoare.

— Ce tot spuneţi acolo, *signora* Maria? a chicotit Ambrogino. Eu nu mă refeream la casă, ci la dumneavoastră. Sunteţi tare frumoasă. Îmi amintiţi de biata nevastă-mea. Nu era atât de trupeşă ca dumneavoastră, dar de frumoasă era frumoasă. Acum însă, ea e moartă de mulţi ani – s-a întristat omuleţul –, iar eu sunt bătrân... Ghiciţi câţi ani am?

— Cincizeci, a minţit Maria, simţind cum o cuprindea voioşia în compania acelui bătrânel gureş.

— He, he, vreţi să mă tămâiaţi, s-a prefăcut el fâstâcit, arătându-i că aprecia complimentul. Da' de unde cincizeci?

În clipa aceea s-a auzit clinchetul disonant al unui clopoţel şi pe un cadran vechi de lângă bufetul din bucătărie s-a aprins un bec roşu. Ambrogino a observat semnalul luminos şi s-a ridicat grabnic, spunând:

— E domnişoara Giuseppina. Mă duc să văd de ce are nevoie.

— Aş putea s-o cunosc şi eu? s-a interesat Maria, nerăbdătoare să cunoască măcar pe unul dintre stăpânii casei în care avea să lucreze.

— Nu, *signora* Maria, i-a răspuns rândaşul, fluturându-şi mâna în semn de refuz. Domnul Cesare a dat instrucţiuni

clare în acest sens. Închipuiţi-vă, szgrcora Maria, că a fost foarte aspru în privinţa asta. „Ambrogino – mi-a zis – sora mea nu trebuie cu niciun chip să afle că am angajat pe cineva care să se ocupe de casă în locul ei. O să-i explic eu totul la timpul potrivit.” Pentru că trebuie să ştiţi un lucru: domnişoara Giuseppina e bolnavă cu inima şi nu are voie să se mai ocupe de unele treburi. În schimb, dacă ar fi după ea, n-ar sta o clipă locului. Ehe, ce femeie, domnişoara Giuseppina! O s-o cunoaşteţi. Numai că în starea în care e acum, nu cred c-o s-o mai ducă mult. Of, biata de ea – a scuturat el din cap, cu o expresie de mâhnire sinceră pe chip. *Ben,* o s-o cunoaşteţi. Cu permisiunea dumneavoastră, acum mă duc la ea.

Maria a privit de jur-împrejur cu un aer mulţumit: casa, în ciuda faptului că nu emana luxul şi rafinamentul la care s-ar fi aşteptat, era un loc respectabil. Se remarca un contrast singular – a cărui cauză încă nu reuşea s-o descifreze – între faţada senorială şi modestia exagerată a interiorului şi a mobilierului, ca şi cum stăpânul casei făcea tot ce-i stătea în putinţă ca să treacă neobservat. Oricum, cu excepţia acestor consideraţii care ar fi putut fi rodul unor concluzii pripite, Maria era convinsă că pătrunsese într-o casă onorabilă, fără să-şi facă prea multe iluzii. Ambrogino o tratase ca şi cum ar fi fost angajată guvernantă definitiv, însă ea ştia de la Elisabetta Lemonnier că trebuia să depăşească perioada de probă de o lună. Până una-alta – şi-a spus dacă perioada de o lună era considerată un examen, trebuia să înceapă să-şi arate priceperea. A observat cadrul de lemn de care erau agăţate oalele, cratiţele şi tigăile de alamă, constatând că acestea nu fuseseră lustruite aşa cum se cuvenea. Şi-a propus să-i dea imediat sarcină lui Ambrogino să le spele din nou, cu apă şi oţet.

A îndepărtat capacele de pe oalele care fierbeau pe

sobă. În una din ele, o fiertură de verdeţuri bolborosea molcom. Maria a adulmecat mirosul delicat şi apetisant de mâncare şi a simţit că lipsea ţelina: trebuia s-o adauge imediat, până când carnea nu absorbea toate aromele fierturii. A descoperit-o într-un coş de legume din răcitorul de lemn închis la culoare: a luat două căpăţâni generoase, de un verde fraged, le-a curăţat de frunze, le-a spălat cu meticulozitate în lavoarul de granit şi le-a pus în oală. A adulmecat din nou aroma fierturii şi a dat aprobator din cap: acum mirosea mult mai bine.

Apoi, exact când se întreba cum era cu putinţă ca blândul, dar firavul Ambrogino să facă de unul singur faţă atâtor îndatoriri, uşa se dădu în lături cu putere, lăsând să intre în bucătărie o creatură stranie, neîndoielnic de sex feminin, cu o vârstă care putea fi plasată oriunde între patruzeci şi şaizeci de ani şi cu o înfăţişare absolut originală.

— Oh, biata de mine! se lamenta nou-venita. Oh, de ce m-o fi făcut mama femeie? a continuat, vorbind singură. Bine că acum trebuie să mă mai ocup şi de cumpărături, nu-i destul că-mi frâng spinarea la...

În clipa aceea, femeia a zărit-o pe Maria şi s-a blocat, uitându-se la ea cu o privire perplexă, încrucişată şi fără culoare, cu gura căscată şi cuvintele îngheţate pe vârful limbii.

— Sunt noua guvernantă, s-a prezentat Maria, dându-i de înţeles că putea să-şi alunge îngrijorarea bruscă de care fusese cuprinsă.

— Oh, Iisuse, în sfârşit! a exclamat femeia, lăsând să-i cadă din mână sacoşele cu de-ale gurii. Când aţi venit? a întrebat-o.

— Dimineaţă, a răspuns Maria. De fapt, acum câteva minute.

— Eu sunt Cecchina, slujnica bună-la-toate, la dispoziţia

dumneavoastră.

Femeia s-a mişcat înspre ea, însă nu înţelegea prea bine cu ce intenţii: ca să-i strângă mâna, să facă o plecăciune sau, dimpotrivă, ca s-o ia la sănătoasa. Deşi era iremediabil saşie şi dispunea de un nas ca o pătlăgea roşie, de o pilozitate neagră şi aspră pe bărbie şi deasupra buzei superioare, Cecchina emana o vivacitate simpatică, specifică femeilor din popor. Avea părul încă negru, aspru şi rebel, şi purta fără graţie un şorţ în carouri mari, alb-albastre.

— Aşadar, noi două vom lucra împreună de acum încolo, a exclamat Maria, întinzându-i mâna.

— Da, *signora...* a răspuns Cecchina, atingându-i cu sfioşenie vârful degetelor.

— Maria, a precizat cealaltă. Mă cheamă Maria.

— Da, *signora* Maria, a replicat femeia, mulţumită că aflase informaţia dorită. Mă voi strădui să vă fac pe plac. Dacă, pe urmă, uneori n-o să-mi dau seama ce am de făcut, nu va trebui decât să-mi porunciţi. Închipuiţi-vă că azi-dimineaţă a trebuit să fac eu târguielile zilnice, pentru că Ambrogino vă aştepta pe dumneavoastră. Cecchina a tras un scaun de sub masă, s-a lăsat să cadă pe el şi, scoţând un oftat de uşurare, a continuat. Ehe, cu durerea mea de picioare, nu-i deloc o plăcere să mergi de colo-colo, de la o prăvălie la alta şi după aceea înapoi acasă, cu toate sarsanalele în mâini. Apoi, privind-o cu admiraţie: Atât de tânără şi sunteţi deja guvernantă! (Pentru ea, funcţia de guvernantă echivala cu gradul de general.) Ehe, cum se mai schimbă vremurile, nu-i aşa? În curând se împlinesc nouăsprezece ani de când sunt în serviciul domnului Cesare.

Zâmbetul diform al gurii sale pe jumătate lipsită de dinţi a subliniat aluzia critică a frazei.

— Nouăsprezece ani în palatul acesta? a întrebat Maria,

străduindu-se să nu-şi trădeze curiozitatea.

— Cum aşa, Ambrogino nu v-a informat încă? s-a mirat Cecchina.

— Mi-a explicat multe alte lucruri, a răspuns Maria.

— A, de asta sunt convinsă, a lăsat cealaltă să-i scape o observaţie răutăcioasă. Ambrogino e asemenea unui ciubăr găurit: nu ştie să ţină nimic pentru el, pişă tot. Şi-a dus repede mâna la gură, încercând parcă să oprească vorba necuviincioasă care îi scăpase. O să mă iertaţi că mi-am permis să spun asta – a murmurat ea –, însă lui Ambrogino nu-i tace gura niciodată. În sfârşit, atunci o să vă povestesc eu: înainte am locuit pe corso Buenos Aires. Însă nu pentru mult timp. Ne-am mutat aici destul de repede, în forul Bonaparte. După cum se vede, casa e mare, aşa că domnişoara Giuseppina l-a angajat atunci şi pe Ambrogino, abia rămas văduv. Dar despre asta cred că v-a vorbit el deja. Sau mă înşel? În realitate este un om cu o inimă de aur, doar că tare-i mai place să vorbească... Asta-i cu Ambrogino.

— Într-adevăr, mi-a spus că e văduv.

Maria era încredinţată că acolo toată lumea suferea de limbuţie, poate cu excepţia stăpânilor casei, pe care încă nu-i cunoscuse. Nu o deranja: era genul de femeie care vorbea puţin, însă îi plăcea să asculte flecăreala celorlalţi.

— Aţi trecut pe la domnul Cesare? a reluat, implacabil, Cecchina. Nu, aşa-i? a continuat ea, fără să-i lase Mariei timp să răspundă. Nici n-aveaţi cum, pentru că la ora asta domnul Cesare e în biroul lui, cu urechea lipită de drăcovenia aceea de telefon. Aseară, la cină, l-a chemat pe Ambrogino şi i-a spus: „Să fiţi cu băgare de seamă, pentru că mâine va veni o guvernantă. Să-i daţi ascultare şi să faceţi cum ştiţi mai bine ca să vă înţelegeţi cu ea.” Şi uite-aşa, Cecchina se află acum aici şi vă stă la dispoziţie. La ordinele dumneavoastră, *signora.*

Declarându-şi propria disponibilitate, femeia s-a sprijinit cu toată greutatea de spătarul scaunului, scoţând un alt oftat de uşurare. Apoi s-a ridicat văitându-se şi a început să golească sacoşele, punând pe masă pachetele cu alimente.

Deodată, clopoţelul a scrâşnit din nou, iar pe cadran s-a aprins un alt beculeţ roşu.

— Oh, *mamma mia,* s-a alarmat Cecchina, ăsta e domnul Cesare. Şi Ambrogino nu-i aici. Apoi, privind-o pe Maria, prin deznădejdea adâncă ce o învăluise brusc s-a înfiripat o rază de spreranţă: Însă sunteţi dumneavoastră aici, nu-i aşa?

— Desigur, sunt eu aici, a răspuns sigură pe ea Maria, care părea că abia aşteaptă momentul acela. Arătaţi-mi pe unde trebuie s-o iau.

Cecchina a condus-o câţiva metri de-a lungul unui coridor întunecos, apoi s-a oprit şi prudent, rămânând la distanţă, a arătat cu degetul în direcţia unei uşi închise.

— Acolo.

Şi a făcut imediat cale întoarsă.

Maria a bătut discret de două ori şi, fără să aştepte vreun răspuns, a întredeschis uşa. Cesare Boldrani stătea la masa de lucru, o piesă de mobilier atât de masivă şi neobişnuită, încât Maria a uitat pentru câteva secunde că se afla în prezenţa stăpânului casei. Era un pupitru de palisandru furniruit cu fâşii de lemn roşu şi incrustaţii clasice sub formă de petale şi frunze. Esenţe de lemn de diferite culori erau combinate în aşa fel încât se obţinea un spectaculos efect de clarobscur. Ansamblul era complet pus în valoare de câteva decoraţium discrete de metal aurit.

— Mă puteţi privi în ochi fără teamă, a rostit Cesare Boldrani cu vocea fermă a persoanelor care nu au timp de pierdut. Nu ştiu ce aţi auzit despre mine, însă vă asigur că

nu sunt deloc periculos.

A privit lung la silueta femeii rămase în cadrul uşii; fără îndoială că era mai tânără şi mai frumoasă decât i se spusese, însă aspectul era cu totul irelevant. Chiar dacă lucrurile n-ar fi stat astfel, i-ar fi acordat toată atenţia ce i se cuvenea unei persoane care urma să se ocupe îndeaproape de treburile casei, de dimineaţa până seara târziu.

— Sigur că vă privesc, a răspuns Maria zâmbind cu precauţie şi înţelegând că nu-i putea mărturisi stăpânului casei că fusese fascinată de masa lui de lucru, uitând de prezenţa sa. Domnul a sunat? a adăugat ea apoi, adoptând un ton plin de curtoazie, dar profesional totodată.

— Da, am sunat. Totuşi, nu mă aşteptam să vă văd pe dumneavoastră. Credeam că e Ambrogino.

— S-a dus la domnişoara Giuseppina, l-a informat ea.

Biroul lui Cesare Boldrani era o încăpere pătrată, cea mai mare din toată casa, cu pereţii îmbrăcaţi în întregime cu corpuri de bibliotecă din lemn de nuc deschis la culoare, încărcate până la refuz cu volume masive legate în piele şi cu cotorul fin incrustat cu litere aurii. Pe pardoseală trona un covor uriaş, cu textură moale şi foarte deasă, cu desene geometrice în tonuri de ivoriu şi bordo.

— Veniţi mai aproape. Luaţi loc, a spus bărbatul, făcându-i semn cu mâna spre unul din cele două fotolii din faţa sa. (Tăblia mesei sale de lucru era complet goală, cu excepţia telefonului, care trona într-un colţ.) Mi s-au dat asigurări că sunteţi o tânără dezgheţată la minte, a continuat el, făcând aluzie la recomandarea făcută de Elisabetta Lemonnier, aşadar mă voi limita să vă informez doar asupra lucrurilor esenţiale. Vi s-a adus la cunoştinţă ce simbrie veţi avea, nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Vă mulţumeşte?
— Da, domnule.
— V-am rugat să luaţi loc, a insistat el.
— Da, domnule.
S-a aşezat pe marginea unuia din fotoliile capitonate cu damasc închis la culoare. Tăcea, intimidată mai mult de faima personajului decât de prezenţa fizică a bărbatului, al cărui caracter încerca să-l descifreze încetul cu încetul. Încă nu ştia dacă să-l plaseze în categoria oamenilor buni sau a celor răi, dacă era o fire îngăduitoare sau, dimpotrivă, neiertătoare. De un lucru era sigură deja: era sincer.
— Aici, în casa aceasta, locuim doar eu şi sora mea, a continuat Cesare. Mai sunt şi doi servitori pe care cred că i-aţi şi cunoscut. Probabil că nu sunt persoanele pe care v-aţi fi aşteptat să le descoperiţi în această casă – a adăugat citindu-i gândurile, fapt care a lăsat-o fără grai pe Maria –, însă eu nu aleg oamenii după aparenţe. Îi aleg pentru ceea ce sunt în stare să facă. Iar Ambrogino şi Cecchina sunt doi slujitori de ispravă, care nu se dau în lături de la munca trudnică.
— Da, domnule.
— Sora mea e bolnavă cu inima, a mai spus el, întunecându-se la faţă. În ultima vreme, suferinţa i s-a agravat. Noi nu am avut niciodată o guvernantă în casă, pentru că sora mea s-a ocupat dintotdeauna de gospodărie. Iar pentru ea, casa aceasta înseamnă totul. Acum medicul i-a interzis să mai facă efort. În orice caz, aş vrea s-o cunoaşteţi. Imediat. Ea vă va da toate indicaţiile necesare. Sper din toată inima să vă simţiţi bine în această casă.
Spunând acestea, Cesare s-a ridicat, fiind imitat de Maria, care pe toată durata discursului său se mulţumise să-i aprobe vorbele înclinând uşor din cap. Preţ de o clipă,

s-au aflat unul în faţa celuilalt, iar tânăra a avut posibilitatea să-l vadă în toată splendoarea staturii sale impozante – drept, puternic, hotărât. Purta un costum gri cu croială perfectă, sub care se oglindeau albul imaculat al cămăşii şi albastrul limpede al cravatei. Din buzunarul vestei ieşea lanţul de aur al orologiului de argint pe care Cesare l-a scos, privindu-i cadranul smălţuit, cu orele însemnate cu cifre romane. Pe carcasă era incrustată în relief figura unei femei înfăşurate într-o robă, cu părul bogat curgându-i pe umeri şi legată la ochi. Deodată, în încăpere se răspândiră notele suave şi vioaie ale unei melodii, iar Maria zâmbi, plăcut surprinsă.

— Vă place? a întrebat-o el, iar Mariei i s-a părut că, pentru prima dată, trăsăturile lui aspre se îndulciseră ca prin minune.

— Păi, da… ca să fiu sinceră… nu mă aşteptam, s-a bâlbâit ea.

— Urmaţi-mă, a îndemnat-o cu o voce aproape veselă, surâzând la rândul său şi punându-şi astfel în evidenţă dantura perfectă.

Iniţial, când îl privise, Maria îl catalogase ca fiind bătrân, spunându-şi că, la cei patruzeci de ani ai lui, i-ar fi putut fi tată; însă zâmbetul acela strălucitor care îi luminase brusc chipul şi ochii lui albaştri şi limpezi îl întinereau considerabil. Era, neîndoielnic, un bărbat chipeş, iar urma albă a unei vechi cicatrice de pe obrazul drept îl făcea şi mai atrăgător. Mariei nu i-au scăpat nici firele argintii care îi împodobeau tâmplele.

A condus-o de-a lungul unui coridor, până la o uşă întredeschisă.

— Indiferent de remarcile referitoare la persoana dumneavoastră pe care le va face sora mea, a avertizat-o el, vă rog să nu vă simţiţi ofensată.

Maria a încuviinţat plecându-şi fruntea.

— Voi face cum spuneţi dumneavoastră, a răspuns.

El a bătut discret în uşă, a aşteptat câteva secunde, apoi, urmat de Maria, a intrat într-o cameră luminoasă, cu becurile candelabrului încă aprinse, pentru a alunga umbrele dimineţii înnegurate de iarnă, cu pereţii îmbrăcaţi într-un tapet înflorat nu tocmai nou şi în care trona un pat mare, cu tablia din alamă lucioasă. În pat, sprijinită pe un morman de perne, o femeie cu o siluetă firavă, cu chipul diafan şi delicat şi cu cearcăne profunde. Nu părea foarte bătrână, deşi Maria nu ar fi ştiut ce vârstă să-i dea. Şi-a spus că, fără îndoială, înfăţişarea femeii din faţa sa era serios influenţată de boala de care suferea.

— Cine e fetişcana aceea? a întrebat Giuseppina, precedând explicaţia fratelui său şi alarmându-se brusc.

— Numele ei e Maria, i-a răspuns Cesare, zâmbind ca s-o liniştească. A trimis-o doamna Elisabetta.

— A trimis-o? Şi de ce a trimis-o, mă rog?

Anii lungi de convieţuire cu fratele său, precum şi maladia de care suferea îi transformaseră caracterul, de obicei blând şi inofensiv, într-unul mai agresiv.

— A venit ca să ne dea o mână de ajutor, a precizat Cesare, dezvăluindu-şi slabele sale calităţi diplomatice. Asta, bineînţeles, dacă eşti şi tu de acord.

— Dacă ar depinde de mine, aş sări imediat în picioare şi m-aş apuca de lucru, s-a plâns Giuseppina cu voce tânguitoare.

Cesare s-a aşezat lângă ea pe pat şi i-a luat mâna între palmele sale.

— Ar trebui să fii bucuroasă că *madame* Lemonnier şi-a amintit de noi, i-a reproşat el, cu glas mieros.

Cu ochii săi mari în care se oglindea resemnarea în faţa suferinţei, Giuseppina a privit-o scrutător pe Maria.

— Mi se pare tânără.

— Nu e un defect, a replicat Cesare, răbdător.

— Pe urmă, eşti convins că e o fată la locul ei?

Timpul şi viaţa îmbelşugată îşi spuneau cuvântul şi în cazul Giuseppinei: încrederea pe care o avea odată în oameni pierise, luându-i locul treptat egoismul specific persoanelor obişnuite să cumpănească mult înainte de a face o alegere, preocupându-se mai degrabă de propriul interes decât de sentimentele altora.

— Elisabetta o cunoaşte bine, i-a răspuns Cesare, aşa că eu zic că putem merge pe încredere, nu crezi?

— Ba cred, ba cred, a ripostat Giuseppina, negând prin tonul vocii cuvintele pe care le rostea.

— Ai nevoie de ajutor, Giuseppina, a încercat el din nou s-o convingă. Casa asta e mare şi e multă muncă de făcut.

— Şi nu ne ajung ceilalţi doi? a insistat ea, referindu-se la Cecchina şi Ambrogino.

— Puţină tinereţe nu strică niciodată.

Cu nimeni altcineva Cesare Boldrani nu şi-ar fi îngăduit să piardă atât de mult timp.

— Da, dar o să ne coste, a încercat Giuseppina să invoce ultimul argument, deoarece, cu toată bunăstarea de care se bucurase în ultimii douăzeci de ani, continua să aibă drept punct de referinţă preţul unui kilogram de pâine.

— Ne putem permite.

— Crezi că se va adapta?

— Asta depinde de tine.

— Atunci o luăm, a hotărât deodată Giuseppina.

Maria, care asistase imobilă ca o stană de piatră şi cu nervii încordaţi la maximum la dialogul fraţilor Boldrani, care semăna mai degrabă a târguială, s-a relaxat brusc, oftând uşurată.

— Ne vedem diseară, i-a spus Cesare Giuseppinei. Apoi, întorcându-se spre Maria: Fără îndoială că sora mea are multe să vă spună, aşa că vă las.

Şi a ieşit.

— Vino aici, i-a poruncit Giuseppina când au rămas singure. Aşază-te aici, lângă mine.

— Da, doamnă, s-a conformat Maria, cu o supuşenie studiată.

— Spune-mi Giuseppina, a precizat femeia, fără nicio urmă de reproş în voce. În felul ăsta nu vei greşi niciodată, pentru că sunt domnişoară. De fapt, o fată bătrână şi cam acră – a adăugat cu naturaleţe, fără nicio urmă de cochetărie şi cu simpatie, ca şi cum toată discuţia de mai devreme fusese o comedie interpretată pentru fratele său. Totuşi – a precizat –, trebuie să-mi vorbeşti cu „dumneavoastră”. Nu se face ca o guvernantă s-o tutuiască pe sora lui Cesare Boldrani.

— Cum doriţi, Giuseppina, a consimţit Maria, luând locul lui Cesare la căpătâiul bolnavei.

— Noi două trebuie să ne cunoaştem mai bine.

Femeia părea deja obosită, iar respiraţia i se îngreunase simţitor.

— Odihniţi-vă, a sfătuit-o Maria, ajutând-o să se aşeze mai bine pe mormanul de perne.

— N-ar trebui să vorbesc prea mult, însă din nefericire asta e singura distracţie care mi-a mai rămas. Cu excepţia rugăciunilor.

Părul ei strâns într-un coc la ceafă era înspicat de multe fire albe.

— Putem relua discuţia mai târziu.

Maria nu se mai aflase niciodată în situaţia de a da piept cu boala care poartă cu sine semnele morţii. În toată viaţa ei, o făcuse o singură dată pe infirmiera când trebuise să îngrijească doi bolnavi de oreion: fiul şi soţul său.

— Dă-mi picăturile acelea de pe noptieră, i-a cerut Giuseppina, ridicându-şi mâna descărnată, cu degete subţiri. Numără zece picături şi amestecă-le cu puţină apă.

Maria s-a conformat, apoi a ajutat-o să-şi ia

medicamentul.

— Acum e mai bine, a spus bolnava, vizibil întremată. Am senzaţia că mă apasă o piatră de moară aici, în piept – a mărturisit, atingându-şi sternul proeminent. Picăturile acelea îmi uşurează greutatea şi fac răul ceva mai suportabil. Din fericire, nu e întotdeauna aşa. Însă eu continui să mă lupt cu patimile mele. Se vede treaba că n-am învăţat nimic de la biata mea mamă. Ea nu ne-a împovărat niciodată pe noi, copiii, cu suferinţele ei. Probabil că bunăstarea schimbă în rău şi spiritul oamenilor. Dar pe tine presupun că nu te interesează lucrurile astea, nu-i aşa? Spune-mi, mai bine – a schimbat brusc vorba –, ai văzut toată casa?

— Nu încă.

Pe Maria părea s-o impresioneze peste măsură nevoia disperată de comunicare de care dădea dovadă femeia de lângă ea.

— Atunci trebuie să mă ajuţi să mă ridic, a zis în şoaptă Giuseppina, cu un aer complice, pentru că el a ieşit şi până la prânz nu se mai întoarce. La prânz ia masa aici cu Pazienza. O să-l cunoşti. Un avocat foarte bun. Un tânăr de mare talent. Hai, ajută-mă, i-a cerut, trecându-şi picioarele peste marginea patului. O să facem împreună turul casei. O să-ţi explic ce e de făcut pe aici şi cum trebuie făcut fiecare lucru în parte.

6

— Ne încăpăţânăm să ducem o politică izolaţionistă, inventăm autarhia şi iată că, în scurt timp, nu ne mai ajunge nici măcar aerul pe care-l respirăm, spunea Cesare, în timp ce Maria servea *risotto alia milanese.* Ajunge, e suficient – a oprit-o după ce ea i-a pus două linguri în farfurie.

În aer se răspândea o aromă îmbietoare de şofran.

— Totuşi, am câştigat războiul din Spania, i-a amintit

avocatul Mimmo Scaglia, zis Pazienza.

Atenţia avocatului lui Cesare Boldrani oscila între importanţa dejunului de lucru şi interesul pentru femeia deosebită care servea la masă şi despre care nimeni nu-i spusese nimic: avea un chip încântător, de o frumuseţe pură, părul strâns la ceafă într-un *chignon* cochet şi trupul mlădios, a cărui agresivitate moale era scoasă în evidenţă de rochia uşoară de lână subţire, neagră, peste care îşi prinsese un şorţ imaculat.

— O cheamă Maria, l-a informat Cesare cu tonul celui grăbit să închidă o paranteză pentru a nu pierde firul discuţiei întrerupte. Apoi a continuat: Într-adevăr, Valencia şi Madridul au capitulat. Războiul civil s-a terminat, iar repetiţia generală pentru viitorul război s-a desfăşurat cu succes. Însă lumea nu înseamnă Spania. Şi nici Africa Orientală. Cu armele de butaforie de care dispunem, noi, italienii, ne vom dovedi aliaţi păguboşi, indiferent de partea cui am fi.

A turnat în paharele de cristal vin dintr-o sticlă de Barbaresco, producţie 1918, din rezerva specială a lui Riccio, care între timp devenise furnizor chiar şi pentru Casa regală. Cesare Boldrani şi avocatul Scaglia mâncau la masa mare, ovală, stil Impero, din salon, stând pe scaune care purtau semnătura fraţilor Jacob, cu spătarul format din coloane fine de abanos şi metal, pe care Boldrani le considera frumoase pentru că aşa i se spusese, dar foarte incomode după ce le încercase direct.

— Nu e obligatoriu să se işte un război, a replicat Pazienza, care avea propria sa viziune asupra realităţilor politice.

— Va fi război, a declarat profetic Cesare, fără să ridice vocea, ca şi cum ar fi discutat despre un eveniment banal. Sunt implacabili, necruţători. Se consideră centrul Universului. Iar oamenii cred în ei. Sunt supraoamenii

asemenea cărora cetăţeanul de pe stradă ar vrea el însuşi să fie. Rostesc cuvintele pe care lumea le aşteaptă. Ei reprezintă masculul dominant, iar mulţimea, femela. Masculul, cu scula lui groasă, stă cocoţat pe podium, iar femela îl venerează din piaţă, umilită, dar şi satisfăcută totodată, întrucât din când în când celălalt o sodomizează, stârnindu-i plăcerea.

Maria, care intra şi ieşea din salon străduindu-se ca prânzul să se desfăşoare cursiv, fără pauze nedorite, a prins din zbor fraza vulgară şi a roşit instantaneu.

— Iar atâta vreme cât va dura această aşa-zisă poveste de iubire, a continuat stăpânul casei, ei pot sta oarecum liniştiţi. Însă când mulţimea se va deştepta, simţindu-se ca o târfă de care ei au abuzat după pofta inimii; se va ridica împotriva masculului şi-i va smulge inima din piept. Chiar aşa, dragul meu Pazienza, vom avea război, chiar dacă nici măcar Anglia nu crede una ca asta, arătându-se deocamdată dispusă să încheie acorduri economice avantajoase.

Când nu jongla cu metafore, discursul lui Cesare îşi recăpăta caracterul pragmatic obişnuit, fapt care l-a determinat pe musafir să creadă că ultimele observaţii ale gazdei aveau la bază informaţii sigure, obţinute la prima mână; în realitate însă, marele afacerist asculta doar de propriul instinct, încrezându-se în continuare în horoscopul misterioasei, nemuritoarei Sibiglia, cea cu o sută de vieţi, pe care continua s-o viziteze pe ascuns, amănunt care aparent anula realismul personalităţii sale.

— Războiul, a observat Pazienza, înseamnă corporaţii şi birocraţie.

Avocatul mutase discuţia pe un teren bine cunoscut.

— Desigur, a replicat Cesare. Şi viciile celor dintâi amplifică defectele celei din urmă.

A gustat din *risotto* cu o expresie de fin cunoscător care

nu-l caracteriza deloc. Se simţea în mâncarea aceea aparent banală o aromă oarecum diversă, delicată. Iar acum, că se gândea mai bine, parcă şi masa era aranjată un pic altfel, cu mai multă atenţie la detalii.

— Pe de altă parte, s-a întors el spre musafir, nu putem să rupem legăturile cu Roma. Creditele, schimburile de mărfuri, comerţul în general şi întreaga economie se mişcă doar dacă osiile căruţei pe care o reprezintă statul sunt bine unse. În plus, suntem din ce în ce mai aproape de izbucnirea unui nou război. Hitler mărşăluieşte spre Praga, durându-l în cot de toate tratatele internaţionale. Dăm peste cap legile numerelor pentru a justifica smintita ecuaţie mussoliniană a numărului înţeles ca putere.[11]

Prin cele două ferestre mari ale salonului năvăleau cu voioşie razele soarelui strălucitor. Afară sufla un vânt puternic, dar călduţ, care părea să anunţe primăvara. Maria a strâns farfuriile serviciului de porţelan de Sevres descoperit într-un credenţ şi care nu fusese folosit până în ziua aceea.

— Eu continui totuşi să sper, a replicat Pazienza, care, în clipa în care Cesare vorbise despre smintita ecuaţie mussoliniană, îşi atinsese din instinct insigna i ricoloră surmontată de o fascie de lictor pe care o purta la butonieră din raţiuni de oportunism.

11 invidia pe Boldrani şi pentru faptul că acesta era printre puţinii care îşi permiteau să nu poarte însemnele distinctive impuse de fascişti.

— Asta fără doar şi poate, a spus Cesare pe un ton conciliant. Totuşi, în vreme ce toţi ceilalţi au privirile aţintite spre Africa, noi vom căuta să nu pierdem din ochi Europa şi restul lumii. Aici stăm prost şi chiar putem spune

---

[11] Aluzie, probabil, la unul din conceptele imperialismului fascist, mediatizat prin sloganul „Mai multă populaţie egal mai multă putere”, concept al cărui ţel final era aşa-zisa „mare naţi-

că ne întoarcem îndărăt în loc să privim înainte. Pe noi doi politica crispiană a lui *Tripoli bel suol d'amore* nu ne interesează[12] deloc.

Ducând cu dezinvoltură un platou de porţelan, Maria le-a servit friptură de viţel cu piure de cartofi moale ca smântână. Soarele strălucea şi se ascundea apoi după nori, luminând într-un straniu joc de clarobscur un tablou care surprindea o petrecere câmpenească cu dame şi cavaleri, reflectându-se apoi într-un *bas-d'armoire* de mahon, deasupra căruia fuseseră plasate două gondole de verineil. Câteva minute, cei doi bărbaţi au mâncat în tăcere, în liniştea din salon auzindu-se doar când şi când clinchetul tacâmurilor de argint şi al farfuriilor de porţelan. Retrasă discret într-un ungher, Maria îşi admira mulţumită rezultatul muncii. Pe poliţa bufetului englezesc din perioada Sheraton, perfect armonizat cu restul mobilierului, trona un buchet mare de trandafiri roşii. Păcat – şi-a spus ea – că perdelele şi tapetul erau într-o stare deplorabilă; în plus, nici urmă de plante de apartament sau de flori, în vreme ce iluminarea încăperii se baza doar pe un policandru central din cristal de Boemia, total nepotrivit în acel ambient.

Cesare ştia că, deşi ardea de curiozitate, bărbatul din faţa sa – cel mai inteligent şi credincios dintre colaboratorii săi – nu avea să se intereseze niciodată din proprie iniţiativă asupra adevăratului motiv pentru care fusese convocat. Nu degeaba i se spunea şi Pazienza[13], supranume dobândit în decursul strălucitei sale cariere.

---

[12] Francesco Crispi (1819-1901), de trei ori prim-ministru în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, este considerat promotorul politicii coloniale a Italiei; *Tripoli hei suol d'amore* este un legendar cântec ostăşesc din perioada invadării Libiei (1911-1912), reactualizat în perioada imperialismului fascist (n. tr.).

[13] Răbdare (it.) (n. tr.).

Înainte însă de a-i aduce la cunoştinţă planul elaborat pentru el, Boldrani ţinea să afle amănunte despre un alt proiect pe care Mimmo Scaglia, un personaj mai degrabă reflexiv, era pe cale să-l ducă la bun sfârşit, deşi într-un mod hazardat, în opinia sa.

— Ia spune-mi, ai hotărât să te însori? l-a întrebat.

Maria a prins fraza din zbor şi a devenit brusc atentă: în sfârşit, cei doi discutau despre subiecte mai pe înţelesul oamenilor obişnuiţi.

— Aveam impresia că ţi-am mai spus asta, a răspuns Scaglia schiţând un surâs şi abţinându-se, cu diplomaţia ce-l caracteriza, să-l atenţioneze că îl anunţase deja de cel puţin o sută de ori.

— Dacă ţi-aş spune că eşti pe cale să comiţi o greşeală, nu cred că mi-ai da ascultare, nu-i aşa? şi-a încercat totuşi Cesare norocul.

— Chiar aşa, a admis Pazienza pe un ton ferm şi sever, cu totul neobişnuit în relaţia sa cu Boldrani.

— Cu toate astea, eu mi-am făcut datoria şi te-am avertizat.

A turnat din nou vin în pahare.

— Realitatea este că tu, de fapt, nu poţi înţelege o situaţie ca a mea, a încercat să-i explice avocatul, un bărbat despre care nimeni nu putea spune că era prea arătos, iar el ştia foarte bine acest lucru. Tu ai avut toate femeile pe care ţi le-ai dorit. E suficient să faci un semn cu degetul şi ele îţi cad la picioare.

Ca urmare a numeroaselor succesiuni etno-culturale din Sicilia natală, Mimmo Scaglia dobândise fantezia maurilor, voinţa normanzilor şi precauţia şvabilor. Mai târziu, odată ajuns la Milano, căpătase şi simţul eficienţei practice.

— Dacă orice femeie asupra căreia mi-aş îndrepta atenţia mi-ar cădea în braţe fără cel mai mic efort, probabil că nici eu nu m-aş căsători cu prima care îmi

declară că mă iubeşte la nebunie.

Era sincer.

Maria s-a îndreptat direct spre bucătărie, tulburată peste măsură de acea revelaţie: nu de vestea apropiatei căsătorii a avocatului Domenico Scaglia, ci de faima de bărbat seducător de care era înconjurat Cesare Boldrani, faimă care împingea în braţele sale cele mai frumoase femei din Milano. Era o legendă metropolitană veche, care ajunsese şi la urechile Mariei, dar care, la fel ca toţi ceilalţi oameni din pătura de jos a societăţii, atribuise succesul sentimental al omului de afaceri bunăstării sale economice. Vasăzică – şi-a spus Maria – e adevărat că banii nu pot cumpăra iubirea! Iar un bărbat important ca avocatul Mimmo Scaglia se căsătorea cu prima femeie care îi spunea „te iubesc”. Din clipa aceea, l-a privit pe Pazienza cu duioşie, în vreme ce gândul la domnul Cesare îi provoca un fior ciudat.

Cesare Boldrani, bărbat seducător! Pe de altă parte – s-a gândit ea – cum ar putea un om trecut de patruzeci de ani şi care mi-ar putea fi tată… Cu toate acestea, a început să se uite la el cu alţi ochi, remarcând că era ceva incitam în privirea lui de un albastru ce-şi schimba nuanţa în funcţie de lumină şi în expresia severă şi hotărâtă a chipului său, pe care zâmbetul îl întinerea. Însă de acolo şi până la a-i cădea în braţe era un abis de netrecut – şi-a continuat Maria re ¡lecţiile. Când s-a întors în salon, ducând o tavă cu *¡.. Înnoli* sicilieni comandaţi la cofetăria Marchesi ca \, t-i facă o surpriză oaspetelui, discuţia continua pe acelaşi ton.

— De ce nu mai reflectezi o vreme? i-a propus (îcsare celuilalt. La urma urmei ştii foarte puţine despre ea: ai văzut-o acum câteva luni la Napoli, într-o comedioară. Apoi la Cinecittâ. Şi, în sfârşit, ieri, aici, la Milano, la teatrul Dai Verme.

— E plină de voioşie, Cesare, a replicat Scaglia. Mă amuză. Iar atunci când spun unul din bancurile mele proaste, ea e singura care râde. Îmi insuflă bucuria de a trăi. Ce altceva poţi cere unei femei?

— Atunci n-ai decât să te însori, a spus celălalt resemnat, gândind însă: „N-ai decât să te spânzuri cu mâna ta.”

— Nu durează mai mult de o secundă să spui „da”, a replicat Pazienza, luând un *cannolo* şi mulţumindu-i

Mariei cu un surâs. Apoi a adăugat, făcând aluzie la prăjitură: Observ că ţi-ai amintit de originea mea. Îţi sunt recunoscător.

— Eu nu am ţinere de minte pentru anumite lucruri, a mărturisit Cesare. Ei să-i mulţumeşti – a adăugat, arătând spre Maria –, a fost numai şi numai iniţiativa sa.

Maria mai-mai că s-a împiedicat de covor în clipa în care Pazienza i-a murmurat câteva cuvinte pline de curtoazie.

— Cu plăcere, a reuşit să îngaime.

— Bineînţeles că tu nu vii la Napoli, nu-i aşa?

Avocatul cunoştea răspunsul.

— Bineînţeles, a confirmat scurt Boldrani şi a închis subiectul în stilul său propriu. Peste opt zile pleci la New York – l-a informat apoi, deschizând un nou subiect de pe ordinea de zi a întâlnirii şi schimbându-şi radical tonul.

— Cu soţia mea? a întrebat Pazienza din respect.

— Cu cine vrei tu, a răspuns Cesare, numai să fie exact peste opt zile. Am rezervat un loc pe *Conte di Savoia.*

Pazienza mai călătorise cu celebrul piroscaf considerat o minune a ingineriei navale italieneşti.

— De acord, a zis, aşteptând răbdător partea a doua a discursului, fără îndoială mult mai importantă.

Traversarea Mediteranei şi a Atlanticului dura aproape o săptămână şi de data aceasta avea să observe cu alţi ochi sala Coloanelor, unde se organizau petreceri şi balul de

gală: pe vremea când călătorea de unul singur se plictisise de moarte.

— Au trecut ani buni de când investim în Manhattan Central, a reluat discuţia Cesare. Acum a venit vremea să facem o socoteală precisă a peştelui care ne-a rămas în plasă.

— Va fi o partidă de pescuit foarte îmbelşugată, a răspuns Pazienza, sigur pe el. William Kissan a dat cu piciorul tuturor oportunităţilor în clipa în care s-a transferat în Franţa, lăsându-şi afacerile din America pe mâinile lui Pierpoint Morgan.

— Iar clanul Vanderbilt, a remarcat Cesare, îşi face iluzii că-şi păstrează imperiul numai pentru că poartă numele de Vanderbilt. În afaceri însă mai e nevoie şi de altceva. Toată lumea îi pândeşte la cotitură. Deocamdată, noi am reuşit să ne vârâm doar o mână în prăjitură: acum trebuie s-o afundăm şi pe cealaltă. Ne vom vedea mai departe de treburile noastre aşa cum ştim noi mai bine, luând în considerare că nu prea avem cum să schimbăm ideile celor care se află azi, aici, la putere. Trupele italiene au ocupat deja Albania. Vreau să fii înapoi înainte de marea lovitură. Nu am pe nimeni cu care să te pot înlocui.

Maria era atentă la dialogul celor doi bărbaţi, deşi nu înţelegea întotdeauna spusele lor, dar recunoştea anumite fapte şi situaţii despre care mai auzise. Era foarte emoţionată şi avea multe semne de întrebare, însă unele lucruri le înţelesese limpede: războiul din Spania se terminase (ah, cât de îndepărtate în timp i se păreau povestirile fantastice ale smintitului de Nemesio!), un alt conflict, de o anvergură mult mai mare, se profila la orizont, Pazienza se căsătorea şi – ultima şi cea mai răscolitoare descoperire – patronul său era un bărbat seducător, în faţa căruia chiar şi femeile cele mai frumoase îşi pierdeau capul. Iar ca să-şi dea seama de

acest lucru fusese nevoie ca avocatul Domenico Scaglia să-i deschidă ochii.

Mimmo Scaglia era un sicilian tradiţional, în sensul că era scund, cu părul negru şi menţinut ondulat cu un tuşeu de briantină, avea ochi rotunzi, întunecaţi şi scrutători, pielea măslinie şi trăsături arăbeşti. Vorbea italiana, franceza şi engleza fără nicio umbră de accent meridional. Cesare Boldram îl luase sub aripa lui protectoare, trimiţându-l să se şcolească în străinătate şi transformându-l într-un domn elegant – cu preţul unor adevărate numere de magie stilistică săvârşite de croitorul său, pentru că fizicul lui Scaglia se potrivea mai degrabă cu o pereche de pantaloni ponosiţi şi un tricou de pescar decât cu smochingul şi plastronul. Împreună erau invincibili: Boldram era *m ochuveni* 121

eminenţa cenuşie, în vreme ce Mimmo Scaglia constituia puterea executivă.

Domenico Scaglia, zis Mimmo şi supranumit Pazienza, era originar din Trapani. Cesare şi Giuseppina îl cunoscuseră pe vremea când era doar un băieţandru, iar cei doi fraţi abia se mutaseră din casa colonială din Porta Ticinese în apartamentul din corso Buenos Aires. Copilul locuia doar cu maică-sa, care ţinea o prăvălie de verdeţuri la intersecţia cu via Melzo.

Cea care îl numise pentru prima dată Pazienza! usese chiar Giuseppina, care se oprea adesea la prăvălie ca să-i ţină de urât Assuntei, mama micuţului Mimmo. Băiatul frecventa încă primele clase primare, iar după-amiezile şi le petrecea într-un continuu du-te-vino, cu bicicleta încărcată de pachete cu comenzi la domiciliu.

— Hai, Mimmo, vino să te joci cu noi! îl invitau prietenii de vârsta lui.

— Nu pot, le răspundea el cu accentul sicilian pe care, la vremea aceea, nu şi-l pierduse încă. Trebuie s-o ajut pe

mama.

— Vai de tine! Nici nu ştii ce pierzi, îi răspundeau copiii răutăcioşi.

— *Pazienza!* N-au intrat zilele-n sac, se consola el, ridicând din umeri.

— Trebuie să te duci din nou la clientul de la care tocmai te-ai întors, îi spunea altă dată maică-sa. Am uitat să-i pun în pachet pătrunjelul. Îmi pare rău.

— *Pazienza!* N-o fi foc! replica el.

Iar când Giuseppina îl lăuda pentru notele lui foarte bune de la şcoală şi pentru dăruirea cu care îşi ajuta mama, Mimmo îi zicea:

— Suntem săraci, *signora mia.* Iar săracii trebuie să aibă răbdare.

Giuseppina a sfârşit prin a-i spune Pazienza şi chiar şi Cesare, care l-a cunoscut în momentele magice ale ascensiunii sale economice, a început să-l numească aşa pe copilandrul pe care îl întâlnea uneori când ieşea sau se întorcea acasă.

Mimmo Scaglia venea tocmai de la Trapani, unde tatăl său, Salvatore, fusese ucis chiar înainte de a depune mărturie împotriva renumitului constructor Nicola Pennisi într-un dosar referitor la numeroasele accidente de muncă – trei dintre ele mortale – înregistrate pe şantierele acestuia. Salvatore Scaglia, maistru constructor şi tatăl lui Mimmo, ar fi trebuit să depună mărturie asupra lipsei de siguranţă a schelelor de pe şantiere, a exploatării sălbatice a muncitorilor, a salariilor mizere şi represaliilor suferite de cei ce îndrăzneau să protesteze. Cea mai uşoară pedeapsă era concedierea în masă, iar corporaţiile sindicale de inspiraţie fascistă nu reuşiseră – sau nu doriseră – 11 iciodată să se opună acestor abuzuri ale patronatelor.

Salvatore Scaglia a fost asasinat cu două focuri <le *lupara* într-o seară, pe o uliţă pustie, pe când se întorcea

acasă de la şantierul situat în afara oraşului.
<I.irabinierii i-au găsit cadavrul şi l-au transportat la Institutul de medicină legală. Assunta şi Mimmo i-au \. I/. Ut corpul acoperit cu un cearşaf în camera mortuară a spitalului. Femeia a izbucnit în plâns, căzând pradă deznădejdii, însă copilul nu a rostit niciUn
<tivânt şi nu a vărsat nicio lacrimă.

Câteva zile mai târziu, mama Assunta a fost acostată de un necunoscut care i-a oferit o sumă substanţială: cinci sute de lire.

— De ce? a întrebat femeia, cu chipul profund marcat de durere şi disperare. Îmbrăcată în negru din cap până-n picioare, nu mai avea nicio speranţă şi se simţea fără viitor.

— O persoană mărinimoasă, i-a explicat bărbatul, a aflat despre nenorocirea care v-a lovit familia şi vrea să vă ajute.

— Doar atât? Să ne ajute cu bani şi-atât? a întrebat Assunta, începând să desluşească adevărata semnificaţie a acelei recompense.

— Mai vrea, această persoană mărinimoasă, ca dumneata şi fiul dumitale să vă refaceţi viaţa. Într-un orăşel ca acesta şi pe o insulă ca a noastră, o biată văduvă şi un *picciriddu* nu pot s-o scoată la capăt. E greu să duci un trai liniştit într-un loc în care o viaţă valorează cât un glonţ.

— Şi încotro ar trebui să mă îndrept? l-a întrebat, vizibil tulburată, dându-şi seama că toată lumea ei se rezuma la străzile din cartierul său.

— La Milano, i-a răspuns individul, rânjind sinistru. Cu siguranţă că va fi mai bine pentru dumneata şi pentru băiat. Iar dacă e să vă dau un sfat – a adăugat el asprindu-şi tonul –, ar fi indicat să uitaţi amândoi nenorocirea prin care aţi trecut.

Assunta, care înţelegea perfect semnificaţia gesturilor, aluziilor şi cuvintelor spuse pe jumătate, şi-a îndesat în două valize de carton lucrurile indispensabile, şi-a pus pe cap un şal negru, şi-a luat fiul de mână şi s-a urcat în trenul care trebuia s-o ducă în oraşul acela mare din susul Cizmei. A călătorit o zi şi o noapte, iar în ziua următoare a coborât în gara din Milano, nimerind în mijlocul unei mulţimi înfocate, care scanda numele lui Girardengo, câştigătorul Turului Italiei la ciclism.

Băieţandrul nu a aflat niciodată din gura ei adevăratele motive ale plecării din Sicilia, Assunta nelăsând să-i scape vreo vorbă nici despre suspiciunile pe care le avea despre asasinarea soţului, însă numele lui Nicola Pennisi se gravase în mintea lui Mimmo asemenea unei peceţi de neşters.

La gara din Milano, văduva Assunta Scaglia a fost întâmpinată de un amic al individului din Trapani. Cum era de aşteptat, persoana mărinimoasă care ţinuse s-o ajute voia să fie sigură că banii pe care i-i oferise erau cheltuiţi judicios, cu profit sigur. În schimbul a două treimi din suma care îi fusese oferită, femeia a primit cheile prăvăliei din corso Buenos Aires.

Assunta era prin însăşi natura ei o femeie posomorâtă; în plus, după această întâmplare neagră din viaţa ei nu mai avea niciun motiv să se declare fericită: chipul veşnic înnegurat îi oglindea mereu starea de spirit şi se limita să vorbească doar strictul necesar.

Milano nu era Trapani, dar şi marea metropolă avea procentul său nedorit de analfabeţi. Un învăţător care locuia în aceeaşi clădire cu ei, client obişnuit al prăvăliei, i-a explicat Assuntei că Mimmo era un băiat dezgheţat şi că, dacă voia ca el să aibă un viitor, trebuia să-l lase la şcoală. Mai mult de gura vecinului, femeia l-a înscris pe Mimmo la şcoală, iar acesta – dovedind, într-adevăr, o inteligenţă

peste medie – a absolvit în doi ani primele patru clase elementare, iar la zece ani a trecut cu brio examenul de capacitate. Părea născut pentru studiu, iar învăţătorul i-a explicat Assuntei că ar fi fost o crimă să-l scoată de la şcoală ca să-l trimită la muncă. La mai sugerat că băiatul poseda o capacitate intelectuală atât de dezvoltată, încât clasele a cincea şi a şasea elementare nu îi erau suficiente, întrucât nu reprezentau o cale rezonabilă pentru evoluţia lui ulterioară. Pentru Mimmo era mult mai potrivit gimnaziul, care însă în mintea femeii era totuna cu vechile colegii frecventate de odraslele bogătaşilor, îmbrăcate în uniforme albastre elegante. De unde să fi făcut rost de atâţia bani pentru taxe şi manuale? Mimmo a hotărât în locul ei şi a găsit soluţia: de vreme ce societatea laică îi închidea uşa în nas, de ce să nu ia calea Bisericii? Biserica îi putea oferi gratuit oportunitatea de a-şi exprima la adevărata valoare propriile posibilităţi.

— Mamă, vreau să mă duc la seminar, i-a spus într-o zi, cu fermitate în glas.

Assunta nu observase vreodată în comportamentul fiului său nici semnele unei devoţiuni neobişnuite, nici pe cele ale unei vocaţii precoce; totuşi, inteligenţa lui remarcabilă, profunda dăruire pentru studiu şi spiritul înnăscut de sacrificiu i-au deschis în cele din urmă porţile seminarului de la Venegono. A trecut – cu notă maximă şi un elogiu solemn – examenul de maturitate la materiile clasice şi, în vreme ce la seminar continua să studieze teologia, a obţinut dispensa – cu totul excepţională – de a frecventa ca extern cursurile de drept ale universităţii Cattolica.

În toţi aceşti ani, Cesare şi Giuseppina Boldrani nu l-au pierdut din vedere, iar bărbatul, cu toate că se afla într-o continuă şi exaltantă ascensiune, îşi făcea t irnp de două-trei ori pe an să aibă câte o discuţie lungă cu Pazienza în noua sa casă din forul Bonaparte. Nu se întrebase

niciodată ce-l împinsese pe Pazienza pe calea preoţiei, presupunând că alegerea tânărului se datorase unei tainice vocaţii.

Într-o zi, nu cu mult timp înainte ca Mimmo să depună legămintele preoţeşti, tânărul i-a mărturisit adevărul:

— Nu mi-am dorit niciodată să devin preot. Nu voiam decât să învăţ.

Cesare Boldrani l-a privit cu asprime.

— Ai comis un păcat, i-a reproşat. Cu religia nu e de glumit. Biserica e o treabă cât se poate de serioasă.

— N-am negat niciodată asta.

Ochii întunecaţi ai tânărului au scânteiat, inundaţi de un sentiment de culpabilitate.

— Ar fi trebuit să discuţi cu mine, i-a spus.

— Am ales calea care la momentul respectiv mi s-a părut mai simplă, a recunoscut Mimmo. Şi acum?

— Acum, ce? a replicat Cesare.

— Un sfat, l-a implorat în timp ce, cu nativa sa viclenie, a adoptat o expresie umilă pe chipul cu trăsături maure.

— Sinceritate, i-a sugerat Cesare.

— Poftim?

— Vorbeşte cu episcopul.

— Ar trebui să fac mai întâi o cerere la directorul seminarului.

— Fă-o!

— O să vrea să afle motivul. O să mi-o respingă.

— Tu fă-o.

— Chiar credeţi că episcopul?...

— Tu fă cererea şi roagă-te. Măcar atâta lucru ai învăţat în toţi aceşti ani de seminar, nu-i aşa? a concluzionat Cesare, punând punct discuţiei.

Domenico Scaglia i-a cerut superiorului său permisiunea unei întrevederi cu Eminenţa Sa episcopul, permisiune care i-a fost acordată după o perioadă rezonabilă de

aşteptare. Nimeni n-a aflat vreodată ce şi-au zis în timpul întâlnirii de o oră Domenico Scaglia, zis Mimmo şi supranumit Pazienza, imigrant sicilian, fiul unui biet tâmplar asasinat de mafioţi într-o ambuscadă, cu focuri de *lupara,* şi Eminenţa Sa Reverendissimă, în ale cărui vene curgea sângele uneia dintre cele mai vechi familii de nobili lombarzi, însă se pare că în cele din urmă înalta faţă bisericească a recunoscut valoarea tânărului şi, probabil, temeiul raţiunilor pentru care îi ceruse întrevederea.

Cert este că, spre adânca mirare a directorului seminarului, după şaizeci de minute, uşile cabinetului Eminenţei Sale s-au deschis larg, iar seminaristul a îngenuncheat, sărutând inelul episcopal.

— Feciorul acesta al nostru, i-a spus apoi înaltul prelat directorului, va părăsi chiar astăzi seminarul.

— Desigur, Eminenţă, a îngăimat omul, nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

— Va intra să facă parte din viaţa laică, a continuat episcopul, căci vocaţia sa nu ne oferă suficiente garanţii pentru a face din el un pastor vrednic. Sunt însă sigur că va fi un foarte bun creştin. Inteligenţa sa sclipitoare şi elocinţa de care dă dovadă vor face din el un avocat excelent. O persoană foarte onorabilă, lotodată un bun creştin şi prieten al Bisericii, se va ocupa din acest moment de formarea sa profesională.

O zi mai târziu, fiul lui Salvatore Scaglia, tâmplarul asasinat cu focuri de *lupara* de unul dintre ciracii lui Nicola Pennisi, a bătut la uşa casei din forul Bonaparte, unde Cesare Boldrani îl aştepta.

— De acum înainte vei lucra pentru mine, a rostit i udustriaşul, întinzându-i mâna.

Pazienza a acceptat propunerea cu recunoştinţă, răspunzând cu sinceritate la toate întrebările lui Cesare Boldrani. Din fericire, niciuna nu s-a referit la Nicola

Pennisi, iar tânărul a fost foarte mulţumit că nu fusese *i* >bligat să-şi mărturisească taina: ascundea în suflet o umilinţă fără nume şi o anxietate aproape patologică, pe care numai răzbunarea le-ar fi putut vindeca.

7

După „trădarea” Mariei, Vera părea mai îmbătrânită, iar trăsăturile îi erau parcă şi mai mohorâte: devenise mai aspră, mai dură, trăind numai şi numai pentru micul Giulio, de care se ataşase până la obsesie. În ziua în care Maria a venit în vizită, iar copilul, după ce a zăbovit câteva clipe în braţele mamei, a întins mâinile spre bunica – în realitate, adevărata mamă care îl creştea –, Vera a exultat.

— Hai, vino la bunica, *bambin,* i-a spus ea cu dragoste, dar cu un ton alarmat, smulgându-l pur şi simplu din braţele mamei.

Ca de fiecare dată când o vizita, Maria adusese în ziua aceea acasă bani şi lucruri de cea mai bună calitate, însă Vera, indiferentă în faţa generozităţii fiicei sale, a tăbărât asupra ei cu reproşurile dintotdeauna.

— Halal mulţumire pe mine, n-am ce zice, s-a lamentat ea. Am crescut de una singură o copilă ca să ajungă o femeie fără căpătâi şi slugă, pe deasupra. Bogăţii sunt toţi o apă şi-un pământ. Începând de la acela care l-a băgat în groapă pe bietul taică-tău. Nu au fost trimişi pe pământ decât ca să le provoace suferinţă săracilor. Tu însă îi slugăreşti şi faci temenele în faţa lor.

Maria ar fi vrut să-i răspundă că, practic, fiecare om depinde, într-o oarecare măsură, de alţii. Deosebirea consta în faptul că oricine avea de ales între muncile în sens biblic, care erau un blestem, şi munca unanim acceptată de societate, care poate fi o modalitate de a scăpa de năpastă. În noua sa poziţie, Maria era liniştită şi senină, nutrind sentimentul că străbătea un drum care avea s-o poarte departe. De la Nemesio învăţase să

viseze, însă reveriile. Sale erau întotdeauna bine ancorate prin rădăcinile adânci ale propriilor origini. Visa la lucruri realizabile sau despre care credea că pot fi înfăptuite.

— Câştig bine, mamă, a încercat ea s-o convingă, şi toţi cei de acolo mă respectă. E adevărat că am greşit când am plecat de acasă, însă acum nu mai pot da timpul înapoi. Pe de altă parte însă, copilul acesta nu s-ar mai fi născut.

— Nu-mi amesteca îngeraşul în toată povestea asta murdară! a exclamat Vera, strângând copilul într-o îmbrăţişare atât de dramatică, încât acesta a izbucnit în plâns. Cum de ţi-a trecut prin minte să te duci după un saltimbanc? După toate sacrificiile pe care le-am făcut pentru tine!...

Pe măsură ce timpul trecea, Maria înţelegea că episodul plecării ei de acasă devenise o fixaţie maniacală pentru biata maică-sa.

— Păi, atunci eu vă las, a spus ea într-un târziu.

L-a sărutat pe Giulio şi şi-a luat rămas-bun de la Vera, apoi a ieşit să se bucure de razele învăluitoare ale soarelui acelei zile calde, primăvăratice. Îndreptându-se spre palatul din forul Bonaparte, respira adânc aerul parfumat, cu aceeaşi frenezie voioasă care o cuprindea cu mulţi ani în urmă, când se întorcea de la şcoală. Fiul ei era în siguranţă – şi-a spus –, crescând după voia Celui de Sus şi sub atenta supraveghere a mamei sale, mândră peste măsură de misiunea de bunică; cât despre Nemesio, „acel biet nefericit”, acesta îi scrisese o vreme cu frenezie, trimiţându-i câte o scrisoare pe zi, însă în ultima vreme misivele se răriseră, iar de o lună nu mai avea nicio veste de la el. „Şi tăcerea e un răspuns”, s-a consolat ea, înveselindu-se brusc în clipa în care a pătruns pe strada pe care se înălţa casa Boldrani.

— Haideţi, sus, să luăm medicamentul ăsta, a invitat-o

cu gentileţe Maria.

— Picăturile astea sunt amare ca veninul, s-a revoltat Giuseppina, făcând o grimasă.

Însă în cele din urmă a luat doctoria.

— Ei, aţi văzut că până la urmă diavolul nu-i chiar aşa de negru? a glumit Maria, luându-i paharul din mână. Acum o să vă sprijin de perne să vă liniştiţi, iar eu mă apuc să fac puţină ordine în cameră – a adăugat, începând imediat să pună în practică ceea ce spusese.

— Diavolul, a murmurat Giuseppina.

— Ce spuneţi acolo? s-a neliniştit Maria, observând expresia de groază de pe chipul femeii.

— Nimic, a minţit Giuseppina, în vreme ce privirea sa părea să fixeze o amintire îndepărtată.

Soarele lumina camera cu raze jucăuşe de lumină.

— Simţiţi ce miros plăcut de curat? a încercat Maria să-i distragă atenţia de la gândurile negre în care părea că se cufundase.

Însă în momentele acelea, soarele şi miresmele primăverii, care odată îi deşteptau pofta de viaţă, îi stârneau Giuseppinei neliniştea şi teama morbidă de întunericul care, mai devreme sau mai târziu, avea să se întoarcă să troneze în camera ei de suferinţă. Stările de disconfort se intensificau progresiv, durerile acute o chinuiau cu o frecvenţă alarmantă, buzele îi deveniseră vineţii, iar sângele curgea prin vene într-un ritm dezordonat şi imprevizibil: lent, aproape imperceptibil, în cea mai mare parte a timpului, vijelios până la a-i tăia respiraţia în crizele în care secundele păreau să se dilate la nesfârşit. Iar piatra aceea de moară invizibilă continua să-i apese pieptul.

De n-ar fi fost întunericul ce o înspăimânta mai mult decât orice altceva pe lume, ideea morţii care – o presimţea – avea să vină curând nu i s-ar fi părut atât de

crudă. Iar atunci când se gândea la viaţa veşnică promisă de buna ei măicuţă şi de bietul don Oreste, care la şaptezeci de ani se stinsese asemenea unui sfânt, bezna se risipea ca prin minune, iar bucuria şi nerăbdarea de a o reîntâlni pe Elvira îi umpleau sufletul. Îşi petrecuse cea mai mare parte din viaţă purtându-i de grijă fratelui său şi parcă aştepta dintotdeauna clipa aceea. Avea sufletul împăcat cu Dumnezeu şi ar fi vrut ca şi toţi cei dragi ei să fie la fel.

— Aţi văzut că aveam dreptate? zise Maria strecurându-se cu voioşie în gândurile ei, căci observase cum grimasa de durere fusese înlocuită cu o expresie zâmbitoare, de beatitudine.

— Tu întotdeauna ai dreptate, i-a făcut pe plac Giuseppina.

Tinereţea care irumpsese în chilia suferinţei sale ca aerul proaspăt şi razele surâzătoare ale soarelui păreau să-i redea suflul vieţii, făcând mai puţin înspăimântătoare ideea morţii. A cuprins-o o toropeală dulce, scufundându-se leneş în negura trecutului care

I i. Irea să aibă consistenţa particulelor de praf rămase în suspensie şi luminate de razele soarelui. Brusc, a îi. Ipădit-o amintirea umilinţei suferite din partea unui individ blestemat, în anotimpul primei ei tinereţi „ipoi şi-a revăzut tatăl, bărbat puternic şi blajin, niama, femeia dârză şi blândă ucisă de munca trudnică, cei trei frăţiori răpuşi unul după altul de gripa spaniolă, a întrezărit din nou, între somn şi veghe, profeţia din ochii magnetici ai preotului din Rattană, cel care păruse să-i vadă suferinţa şi sângele, vestind apariţia unui înger răzbunător care avea să-l nimicească pe siluitorul diabolic. Apoi, visul i se umplu de imaginea sugestivă a Sfântului Gheorghe care ucide balaurul. Sfântul Gheorghe avea trăsăturile ferme, dar gentile ale lui Cesare, în vreme ce balaurul avea colţi ca

de lup şi figura hrăpăreaţă de pasăre răpitoare a siluitorului diabolic, cel care îi ucisese iluziile de adolescentă şi onoarea de femeie. Apoi însă, ca într-un joc de oglinzi, rolurile s-au schimbat brusc: diavolul devenea Sfântul Gheorghe, iar Sfântul Gheorghe îi lua locul diavolului, şi Giuseppina nu mai ştia ce să înţeleagă.

— Giuseppina! a chemat-o vocea îngrijorată a Mariei. Răspundeţi-mi! Vă simţiţi rău?

Tânăra femeie se aplecase spre bolnava care scutura din cap, respira greoi şi bolborosea cuvinte neînţelese.

— Nu, n-am nimic, n-am nimic, a murmurat Giuseppina trezindu-se. N-a fost decât un vis.

A deschis larg ochii şi, observând camera inundată de razele strălucitoare ale soarelui, a surâs. Respiraţia a redevenit uşoară, iar durerea s-a risipit aproape de tot.

— Prânzul e servit, a spus Maria.

— Ce avem azi?

A căutat din priviri tava care, probabil, conţinea aceleaşi feluri de mâncare ca de fiecare dată în ultima vreme.

— Supă cu fidea şi carne fiartă de pui, i-a confirmat Maria previziunile.

Deodată, bolnava s-a ridicat în şezut cu o vioiciune neaşteptată.

— M-am săturat de porcăriile astea, s-a înfuriat ea. Vreau o farfurie de mămăligă!

— Cum?

Maria a încercat apoi să tempereze agresivitatea stăpânei casei invocând prescripţiile stricte ale medicilor.

— Nu-mi vorbi mie de doctori şi de toate parascoveniile lor, a exclamat Giuseppina. Am zis mămăliă şi mămăligă vreau. Vezi tu, Maria – a început ea apoi să povestească – noi ne-am născut săraci. Iar mama cu mămăligă ne-a crescut.

Maria a înţeles că nu-i rămânea decât să-i facă pe plac,

aşa că peste o oră Cecchina a anunţat-o că mămăliga era servită.

— Arată bine, nu-i aşa? a remarcat Giuseppina. Şi miroase frumos. Apoi, luând o bucăţică cu vârful lurculiţei, a gustat-o şi, dezamăgită, şi-a lăsat braţele să cadă pe lângă corp, oftând: Gustul e diferit, nu mai e mămăliga de altădată. Sau poate că m-am schimbat eu – a admis ea în cele din urmă.

Maria era în casa Boldrani de numai o lună, însă prezenţa sa devenise pentru Giuseppina mai necesară decât aerul. O voia mereu lângă ea şi-i vorbea întruna, ca şi cum tânăra ar fi fost o dedublare a propriei persoane. Maria înţelesese repede mecanismele simple necesare bunului mers al casei, impusese treptat o nouă organizare a atribuţiilor şi, încetul cu încetul, camerele începuseră să-şi schimbe radical înfăţişarea. Doar prezenţa lui Cesare Boldrani o făcea să se simtă stingherită. De această stare însă îl făcea vinovat pe stăpânul casei, care, prin răceala sa, insufla tuturor un respect distant.

— Astăzi trebuie să trimitem mandatele poştale, a spus Giuseppina, care se obişnuise să îi dea instrucţiunile din pat noii guvernante. Deschide sertarul de sus al comodei de colo, a continuat ea, urmărind mişcările Mariei. Găseşti acolo lista cu adresele destinatarilor. Aşa, aceea. Acum aşază-te la masa de scris.

— Eu? a întrebat Maria, simţindu-se măgulită, dar totodată intimidată de noua sarcină care, în condiţii normale, i-ar fi depăşit atribuţiile.

— Da, tu, pentru că tot tu ai să te ocupi de mandate şi atunci când eu n-o să mai fiu, i-a precizat Giuseppina. Şi nu uita că trebuie să le trimiţi în ziua de 27 a fiecărei luni.

Maria s-a pus pe treabă. Trebuia să completeze numele şi adresele expeditorului şi destinatarilor, lăsând în alb spaţiul destinat sumei de bani: cifra urma să fie

completată de stăpânul casei. Pe măsură ce scria, tânăra descoperea că, pe data de 27 a fiecărei luni Cesare Boldrani trimitea bani mai multor biserici, instituţii religioase, aziluri de bătrâni, spitale, orfelinate şi chiar unor persoane private, necunoscute. În lista cu destinatarii a descoperit un nume care i-a atras atenţia: Memore Lovati.

— Memore, ce nume ciudat, a remarcat ea, adresându-i-se Giuseppinei.

— În spatele acelui nume care ţi se pare atât de straniu se află o poveste pe care încă nu ţi-am istorisit-o. Dacă ai timp, pot s-o fac acum, i-a propus Giuseppina, observând expresia curioasă a guvernantei.

Astfel, silindu-se să perceapă vocea firavă a Giuseppinei, Maria a aflat povestea micuţei Memore. L-a revăzut pe Cesare Boldrani în 1914, când era doar un băieţandru deprimat din cauza faptului că tocmai fusese concediat, i-a urmărit drumul la asfinţitul unei zile de vară până în faţa tavernei *Osteria della Nocey* cu măsuţele cu tăblia de marmură înghesuite sub umbrar, şi a cunoscut-o pe Memore, o copilă de nici < >pi ani, bine hrănită, cu părul negru tuns scurt, cu breton. Cu ochii minţii a clădit decorul: se însera, văzduhul era brăzdat de rândunici iuţi ca săgeata, în vreme ce mai jos, de sub streşinile caselor, ţâşniseră iutr-un zbor bizar şi dezordonat câţiva lilieci. Deşi nu avea niciun sens, Cesare a ţinut să-i povestească micuţei Memore întâmplarea nefericită prin care i recuse. Porţile fabricii i se închiseseră în nas, iar cu oamenii de-o vârstă cu el sau mai mari nu voia să discute, aşa că i-a mărturisit secretul său unei copile necunoscute, iar ea i-a întins păpuşa pe care-o ţinea la piept ca s-o vadă mai bine. „O cheamă Gisella”, i a zis. Apoi i-a propus să se joace împreună, însă (lesare s-a scuzat, pentru că trebuia să ajungă acasă. Iar ea i-a întors spatele şi l-a abandonat în

mijlocul drumului fără niciun cuvânt de salut, dispărând după perdeaua roşie din uşa tavernei. Era normal ca o fetiţă plesnind de bunăstare şi cam alintată să se comporte astfel, aşa că Cesare nu s-a simţit jignit. Dimpotrivă, i s-au întipărit în minte figura ei simpatică, bretonul provocator şi ochii săi întunecaţi şi sfredelitori. A dat să plece, însă după câţiva metri a simţit că-l trage cineva de mânecă. Era Memore. „Uite, ia asta”, i-a spus, întinzându-i o pâine mare, înmiresmată. „Asta da cadou”, i-a replicat el. „Eu am mai multă”, a minimalizat copila importanţa gestului. „Numele meu e

Cesare”, a rostit el atunci. „Şi îmi voi aminti mereu de tine, Memore.”

— Anii au trecut, şi-a continuat Giuseppina povestea, iar Cesare avansa hotărât pe calea care l-a dus în poziţia de azi. Într-o zi a primit vizita unui prieten de-al său din copilărie, care acum e furnizor de vinuri şi căruia noi îi spunem Riccio. Acesta l-a întrebat: „Cesare, îţi mai aminteşti de *Osteria délia Noce?”* „Cum aş putea oare s-o uit?” i-a răspuns fratele meu. „Ei bine, o cumpăr eu.” „O cumperi tu?” s-a mirat Cesare. „Păi, da. Ştii, proprietarul a murit şi au rămas în urma lui nevasta şi fiică-sa. Însă ele nu sunt în stare să ducă afacerea mai departe. Mi-o dau pe un preţ de nimic”, i-a mărturisit Riccio, înveselit. „Ţi-o vor da pe preţul pe care îl zic eu”, a replicat atunci Cesare.

Apoi, fratele meu a lăsat baltă toate afacerile şi întâlnirile din ziua aceea, a sărit în maşină cu prietenul său şi s-a dus glonţ în Porta Ticinese. A găsit-o pe Memore, care între timp devenise fată de măritat şi s-au recunoscut imediat unul pe celălalt. În doi timpi şi trei mişcări s-au pus de acord asupra preţului, iar Cesare s-a întors spre Riccio, spunându-i: „Atât face.” Riccio, care e un aventurier, dar şi un bărbat galanton, a acceptat pe loc, deşi suma era cu mult mai mare decât cea iniţială. „Din moment ce preţul l-

ai stabilit tu, pentru mine e în regulă.” Acum, Cesare îi trimite lui Memore un mandat poştal în fiecare lună, iar de Crăciun, în fiecare an, fata îi trimite un set de lenjerie brodată de mâna ei. Nici până azi nu s, 1 măritat, ştii? Trăieşte cu maică-sa şi face broderii.

— Are suflet bun domnul Cesare, a concluzionat Maria, mişcată de povestea lui Memore.

I-ar fi plăcut să fi existat şi pentru ea un Cesare Boldrani care să o fi ajutat în momentele grele ale vieţii.

— Da, are suflet bun, a admis Giuseppina, însă dacă e bun tot timpul, asta numai Dumnezeu poate şti. Toată lumea recunoaşte că a ajutat pe oricine a avut nevoie de el. Iar cine i-a făcut o favoare a fost întotdeauna recompensat aşa cum se cuvine. El nu uită niciodată o favoare. Dar, din păcate, nu-i uită nici pe cei ce-l trădează, Domnul să-l aibă în pază!

8

— Avocatul Pazienza pleacă la Napoli ca să se însoare, a informat-o Ambrogino. Şi nici nu vă închipuiţi cu cine, a adăugat bătrânul pe un ton care oscila între mister şi scandalizare.

— Cine să fie? a întrebat Maria, prefăcându-se picată din nori.

— Bieţii de noi! a intervenit Cecchina, care părea că atât aşteptase. În ziua de azi nu mai există pic de respect pentru religie.

— Închipuiţi-vă şi dumneavoastră, i-a şoptit Ambrogino cu un aer conspirativ, închipuiţi-vă că domnul Cesare s-a dus la Cusi, cel mai renumit bijutier din Milano, şi a comandat un colier de diamante pentru mireasă. A înnebunit lumea, ascultaţi-mă pe mine!

— Pe urmă, s-a amestecat din nou în discuţie Cecchina, făcându-şi loc cu coatele pe lângă Ambrogino,

I >e urmă, Rosetta – o ştiţi, cea care e *femme de*

chambre l. I inadam Lemonnier, mi-a spus că şi stăpâna ei se iluce la nuntă. Pleacă odată cu avocatul Pazienza şi vor călători cu *wagon lit.* Se pare – totuşi nu bag uiâna-n foc – că ea a oferit toate florile şi ghirlandele
<, ire se pun la biserică. Şi după aceea... Ştiţi unde vin ■s. I locuiască? Vin la vila avocatului, cea din via Besana.

În realitate, vila din via Besana, o elegantă casă seniorială din secolul al XIX-lea, era proprietatea lui
<’. Esare Boldrani şi, fiind situată la câţiva paşi de tribunal, făcea parte din bunurile primite spre folosinţă
< le avocatul Domenico Scaglia, la care se adăugau multe. Iile lucruri şi facilităţi pe care industriaşul le considera indispensabile pentru poziţia ocupată de omul sau de încredere. După ce îşi luase licenţa – cu notă maximă, cu o teză despre dreptul canonic –, Pazienza i>i efectuase stagiul în cadrul unui prestigios cabinet de avocatură, apoi trecuse cu brio examenul de confirmare ca avocat şi, în sfârşit, ajunsese să aibă la dispoziţie toate simbolurile înaltei societăţi în care tocmai pătrunsese, dar de care Cesare Boldrani se putea lipsi: avea un automobil de lux Isotta Fraschini, un valet personal, o bucătăreasă, o garderobieră, o masă oricând la dispoziţia sa la restaurantul Savini, propria lojă la Scala, locuri în tribuna de onoare la hipodrom şi la stadion.

Fusese sfătuit să dea dovadă de o generozitate exagerată, să arunce cu bani în stânga şi-n dreapta ca un nabab, învăţând să folosească puterea pe care i-o oferea bogăţia pentru a cunoaşte şi viaţa, şi moartea, şi cele mai ascunse secrete ale celor care aveau – chiar şi tangenţial – raporturi de afaceri cu Cesare Boldrani. Era ministrul lui de externe şi totodată şeful serviciului său de siguranţă. Cu răbdarea lui înnăscută, avocatul Domenico Scaglia pusese la punct o arhivă nepreţuită, alcătuită din informaţii şi documente capabile să facă să tremure armate de

industriaşi, bancheri sau politicieni.

— Se duce şi domnul Cesare la Napoli? a încercat să afle Maria, care era nelămurită în privinţa hotărârii patronului.

— Da’ de unde! s-a grăbit să-i răspundă Ambrogino. Aveţi chef de glume?

— Ţi-ai găsit să plece domnul Cesare într-o călătorie, a comentat Cecchina.

— Asta chiar ar fi bună, a rostit cu ironie rândaşul cel bătrân. Domnul Cesare n-a călătorit niciodată în viaţa sa. Singura dată când a făcut un drum mai lung – şi atunci nu a ajuns mai departe de Udine – a fost pe vremea când era militar.

— Habar n-ai ce vorbeşti, l-a ocărât Cecchina. Nu mai ai ţinere de minte chiar deloc! Nu-ţi aminteşti că

. Ici un cinci ani a dus-o pe doamna Giuseppina la Sanremo? Biata de ea, atunci făcuse primul atac de inimă.

— Da, aşa-i, a admis Ambrogino.

— Oricum, s-a amestecat Cecchina, aerul de mare i. I priit domnişoarei Giuseppina tot atât de mult ca ■ > I recţie la un picior de lemn. Iar în rest, în locul domnului Cesare călătoreşte avocatul Pazienza.

— Închipuiţi-vă, doamnă Maria, s-a înfierbântat brusc Ambrogino, de multe ori e nevoit să plece la drum cu aeroplanul. Vă vine să credeţi? Chiar zboară! .1 adăugat bătrânul, imitând jalnic plutirea unui aparat zburător. Ascultaţi-mă pe mine, doamnă Maria, avo-

< . Nul Pazienza nu-i în toate minţile.

— Dacă ar fi fost întreg la minte, a comentat

< ’ecchina, cu siguranţă că nu s-ar fi însurat cu una di teapa ăleia.

— Totuşi, pentru numele lui Dumnezeu, şi-a pierdut răbdarea Maria, cu cine se însoară?

— Cum, nu ştiţi? s-a crucit Cecchina. Apoi, cu un ier conspirativ şi cu o privire mai saşie decât de obi-

< ei, a adăugat: Se însoară cu o cocotă.

Şi şi-a acoperit faţa cu palmele.

— Da’ de unde atâta cocotă! a precizat Ambrogino. Se însoară cu o *chanteuse.* Una dintre madamele acelea boite care nu se sfieşte să urce pe scenă fără să se acopere acolo unde ar trebui să fie îmbrăcată mai mult. Şi când te gândeşti că domnul avocat voia să se facă preot!

— Să n-ai niciodată încredere în foştii preoţi! a pus gaz pe foc Cecchina. În ziua de azi nu mai e pic de respect pentru religie, ascultaţi-mă pe mine.

În clipa aceea, s-a auzit clinchetul clopoţelului, iar unul din becurile instalaţiei improvizate de lângă bufetul din bucătărie s-a aprins: domnişoara Giuseppina avea nevoie de ajutor. Maria s-a ridicat prompt şi a ieşit, urmărită de comentariile celor doi servitori bătrâni cu imaginaţia atâţată de apropiata nuntă a avocatului Pazienza.

— Am două cadouri de făcut, i-a explicat ea, când Maria a intrat în cameră. Le am aici. Unul e pentru tine, celălalt pentru Pazienza.

— Pentru mine? s-a mirat guvernanta.

— De fapt, pentru fiul tău, a precizat Giuseppina, întinzându-i o monedă lucioasă. E un ţechin de aur. Nu e mult, dar mă gândesc c-o să-i folosească vreodată.

— Nu trebuia să vă deranjaţi, i-a spus cu sinceritate Maria.

Îi istorisise Giuseppinei povestea vieţii, iar aceasta ştia acum totul despre ea. Probabil că nu fusese încercată de invidie pentru povestea ei de dragoste – un sentiment total necunoscut –, însă cu siguranţă că sorbise cu aviditate depănarea aventurilor prin care trecuse

Maria. În pasiunea romantică şi oarecum ireală a tinerei 1i’găsise, poate, dorinţa ei de iubire, niciodată împlinită.

— Trebuie să te gândeşti la viitor, i-a reamintit. Ai în spate o relaţie pe care ai putea-o lua de la capăt. Eu, în

schimb, sunt o femeie care nu mai poate lua nimic de la început.

— Ce tot spuneţi acolo? i-a reproşat cu blândeţe Maria.

— Tu ai o inimă mare, a lăudat-o Giuseppina. Şi soţul tău e un bărbat sincer. E un hoinar. Hoinarii sunt făcuţi din vânt. Tu eşti o milaneză pursânge şi eşti făcută din pământ.

Era o sinteză foarte exactă a poveştii sale şi, reflectând asupra ei, Maria a avut o revelaţie asupra relaţiei sale cu Nemesio: vântul mângâiase pământul şi, preţ de o clipă, pământul se înfiorase.

— Vântul se pierde în depărtări, a continuat Giuseppina. Vântul nu are o ţintă. Pământul însă rămâne pe loc, hrănind rădăcinile.

— Vă mulţumesc, a spus Maria, punând moneda de aur în buzunar.

Avea s-o păstreze mai degrabă ca talisman şi semn de afecţiune decât ca obiect de valoare.

— Iar ăsta, a reluat Giuseppina întinzându-i un pacheţel legat cu fundă aurie, este cadoul meu de nuntă pentru Pazienza. Trimite-i-l la adresa lui din via Besana înainte să plece spre Napoli.

— 11 va primi în mai puţin de o oră, a asigurat-o Maria, dând să iasă din cameră.

— Nu, nu pleca încă, a oprit-o Giuseppina, pe un ton rugător. Şezi câteva clipe aici, lângă mine, a spus, netezind cearşaful cu dosul palmei. Ştii, Pazienza e un băiat de nădejde. A avut ambiţie şi a suferit privaţiuni toată viaţa. Iar acum, când a ajuns la treizeci de ani, a luat-o razna.

— Mie, totuşi, îmi face impresia unei persoane de ispravă, a comentat Maria limitându-şi observaţiile, apreciind că nimeni n-o putea depăşi când era vorba de hotărâri pripite.

— Nu te pot contrazice, a admis Giuseppina. Eu însă mă întreb cum e cu putinţă ca un bărbat serios, pe picioarele lui, concret ca el... Chiar dacă a avut neşansa să se nască în Sicilia – a adăugat apoi, cu implacabilul spirit separatist al milanezilor – cea mai mare parte a vieţii şi-a trăit-o aici, la noi. Vorbeşte limba noastră. A prins obiceiurile noastre. Şi uite că se duce să se însoare cu o napoletană pe care, pe deasupra, o mai cheamă şi Rosa Esposito[14]. O actriţă de teatru. Măcar de-ar fi fost Eleonora Duse. Asta nu e decât o figurantă de mâna a doua, care, dacă n-ar

I i fost Pazienza, n-ar fi ajuns niciodată în cercurile înalte în care se învârte acum.

— Totuşi, dacă se iubesc... a remarcat Maria cu o expresie plină de înţelepciune, mereu gata să se solidarizeze cu cei pe cale de a comite aceeaşi greşeală pe care o făcuse şi ea.

Şi ea se măritase cu un *terrone* din Modena – într-adevăr, din punct de vedere geografic ceva mai puţin *terrone* decât Rosa Esposito din Napoli. Totuşi, amândoi erau de dincolo de Pad.

— Bietul Pazienza, l-a compătimit Giuseppina. I) umnezeu să-l aibă în pază. Ştii, ieri, când a venit să-şi ia rămas-bun de la mine, avea lacrimi în ochi, l-am spus-o, mă crezi? Chiar aşa i-am zis: „Eşti sigur (ă nu faci un pas greşit? Ai crescut sub ochii mei. Eşti un băiat de ispravă. Cu toate partidele dintre care ai putea alege la Milano!...” Iar el: „O s-o placi, Giuseppina, ai să vezi. E bună la suflet, Rosa mea.” După ce a plecat, fratele meu a venit şi mi-a spus: „Dacă pentru el e bine aşa, o să fie bine şi pentru noi.” Eu însă îl cunosc pe Cesare. Nu e deloc convins.

— Eu cred că vor avea parte de o căsnicie frumoasă, .1 dat Maria un verdict plin de optimism. Avocatul Pazienza e

---

[14] Esposito este numele de familie care, prin tradiţie, era acordat de autorităţile din regiunea Napoli acelor copii cu tată necunoscut (n. tr.).

bogat. Iar când sunt bani, multe lucruri se aranjează de la sine.

Povestea la care Giuseppina făcea aluzie avea pentru Maria semnificaţia basmului balerinei care se mărită cu un prinţ şi nu părea să semene nici pe departe cu căsnicia ruinată dintre o modistă aspirantă şi un saltimbanc.

— Te gândeşti la soţul tău, nu-i aşa? a surprins-o Giuseppina.

— Da, mă gândesc, a recunoscut ea, melancolică.

— Tu te-ai măritat cu un vagabond. Aşa ar fi rămas şi dacă ar fi avut bani. Iar tu ai fi fost la fel de nefericită.

— Ei, mai bine să ne gândim la viitor, a concluzionat Maria, cu obişnuita sa doză de optimism.

— Mi se pare o remarcă de bun-simţ. Ascultă, Maria, a început ea să i se confeseze, făcându-i semn să se apropie, Pazienza şi mireasa lui vor pleca în luna de miere în America. Se vor îmbarca pe un piroscaf, iar el va profita de această călătorie ca să pună la punct afacerile fratelui meu de acolo. S-ar putea ca, atunci când se vor întoarce din America, eu să nu mai fiu.

— Ce tot vorbiţi, Giuseppina? a mustrat-o Maria, zâmbindu-i încurajator, ca să-i alunge gândurile negre.

— În cazul în care totuşi spusele mele se vor adeveri, a insistat bolnava, te rog să fii foarte atentă şi, când fratele meu îi va invita la masă, să faci în aşa fel încât să fie un prânz aşa cum scrie la carte. Să te ocupi de toate cum aş face-o eu. De-acum, ştii totul despre casă, despre obiceiurile noastre, despre tabieturile domnului Cesare.

Era prima dată când îi spunea astfel fratelui său.

— Bine, dar am remarcat că vă simţiţi mult mai bine în ultima vreme, a spus Maria. Iar odată cu încălzirea vremii vă veţi recăpăta puterile, sunt convinsă de asta, iar onorurile casei le veţi face chiar dumneavoastră. La urma urmei, eu nu sunt decât o biată femeie adunată de pe

străzi care îşi dă aere de guvernantă în casa Boldrani.

— Ba eu zic c-ai să mă înlocuieşti cu succes, a stăruit Giuseppina cu convingere. Ai stofă şi nenumărate calităţi.

În noaptea aceea, Giuseppina a murit. Dimineaţa, Maria a găsit-o rece, cu ochii închişi şi cu o expresie senină pe chip, ca şi cum ar fi trecut din somn spre moarte în timpul unui vis frumos. A fost îngropată în cimitirul din Caravaggio, în mormântul familiei, care era mult mai vast şi mai monumental decât cel construit cu mulţi ani în urmă de familia conţilor (îasati.

9

— Tehnică managerială? Chiar crezi c-o să stau să-ţi ascult balivernele despre tehnica managerială? l-a întrerupt Cesare pe interlocutorul său, frânându-i entuziasmul.

— Nu era decât o observaţie obiectivă, s-a întristat Pazienza, întors foarte entuziasmat din călătoria în Statele Unite.

Şi-a aprins o ţigară americană, cu aromă foarte pătrunzătoare.

— Sunt prea tari, a comentat critic Cesare, aprinzându-şi o *Macedonia,* ţigările sale favorite, cu filtru auriu. Astea sunt bune pentru americani. La fel ca discursurile despre tehnica managerială.

Stătea comod în fotoliul său de piele din spatele biroului monumental din lemn masiv. Purta un costum albastru cu dunguliţe şi – situaţie cu totul inedită avea la butonieră o floare de câmp.

— Noi, a continuat Boldrani, nu suntem industriaşi în sensul american, german sau britanic al cuvântului. Noi fabricăm ceva. Unii pantofi, alţii stofe. Unii uniforme, alţii tunuri. Şi cu asta basta. Noi fabricăm case. (îumpărăm terenuri. Vindem terenuri. Dacă încep să caut materialele cele mai bune – pe care oricum nu le găsesc – şi dacă

folosesc tehnicile cele mai avansate, în câteva luni îmi închid afacerea. Dacă atunci i ând vreau să cumpăr un teren aştept realizarea unui studiu serios pe tema perspectivelor de dezvoltare edifilară a zonei, pot spune adio afacerilor. Asta deoarece nu se găsesc materiale de înaltă calitate, pentru că tehnicile avansate te fac să construieşti în pierdere, pentru că nu există studii şi nici măcar programe de dezvoltare edilitară.

— În regulă, în regulă, a admis Pazienza, ducându-şi mâinile în faţă, ca şi cum ar fi vrut să oprească avalanşa de cuvinte a interlocutorului. Gata, am înţeles.

— Trăim într-o lume organizată, dar organizarea a fost gândită în aşa fel încât să favorizeze fraudele I acute de stat, a observat Cesare, pe un ton mai potolit. Economia ţării noastre se bazează pe intermediari şi pe inspectori care controlează doar ceea ce nu ne aduce nouă prejudicii. Noi avem banii, Pazienza. Iar ei ne cer bani ca să poată organiza mitinguri şi parade şi să se joace de-a războiul, iar noi li-i dăm în schimbul înlesnirilor de care avem nevoie pentru bunul mers al afacerilor noastre.

— Mâine mă duc la Roma, l-a anunţat avocatul, revenind la chestiuni mai practice.

— Ei, uite, ăsta da discurs, s-a înveselit brusc Cesare. Trebuie să obţinem cu orice preţ scutirea fiscală pentru terenurile pe care urmează să construim noua oţelărie. Iată la ce foloseşte „energia volitivă” predicată de Duce. Ştiinţa şi tehnica italiană sunt chemate să colaboreze la atingerea obiectivelor majore impuse de autarhie. În vreme ce noi trebuie, prin aceeaşi tehnică să inventăm petrolul, cărbunele şi oţelul pe care nu le avem. În orice caz – l-a absolvit el în cele din urmă pe Pazienza, dăruindu-i un surâs –, ai făcut treabă foarte bună la New York. Ai pus la punct nişte lucruri care se vor dovedi foarte utile la momentul oportun. Acum însă, înainte de închiderea

frontierelor, trebuie să facem în aşa fel încât agenţilor noştri de la Londra, Zürich şi Paris să le parvină toate instrucţiunile necesare.

Cei doi bărbaţi s-au ridicat în acelaşi timp, iar Cesare Boldrani, care îşi domina interlocutorul cu statura sa impozantă, l-a bătut amical pe spate, în timp ce îl conducea spre uşă.

— Când trebuie să plec? l-a întrebat Pazienza.

— Ieri, i-a spus prompt Cesare. Şi chiar şi aşa, tot ai fi fost în întârziere.

— În regulă, i-a replicat, însoţind răspunsul cu un gest de încuviinţare.

— Soţia? s-a informat celălalt, cu un aer distrat.

— Cum nu se poate mai bine, a răspuns sec Pazienza, temându-se că Boldrani avea să-i pună din nou la îndoială alegerea. Şi floarea aceea de la butonieră? a contraatacat el, cu mâna pe clanţa uşii.

— Care floare? a întrebat surprins Cesare, ducându-şi instinctiv mâna dreaptă la reverul hainei.

— Exact, cea de colo, a punctat Pazienza, pe un ton sarcastic.

— Eh, de unde să ştiu eu? s-a fâstâcit celălalt. Vezi, mai degrabă, să-ţi închei treburile pe aici şi să pleci în timp util.

— Bineînţeles, a răspuns Pazienza cu o urmă de ironie în voce.

— Şi dacă îţi face plăcere, l-a invitat Cesare, într-una din zilele astea vino să luăm masa împreună. Cu doamna ta, bineînţeles.

Cu o strângere de mână, cei doi bărbaţi şi-au luat rămas-bun.

După plecarea lui Pazienza, chipul lui Cesare s-a întristat brusc, apoi s-a înseninat la fel de repede în clipa în care s-a privit în geamul bibliotecii ca să observe efectul vizual al florii de la butonieră. A părut foarte mulţumit. Apoi s-a

apropiat de monumentalul aparat de radio Marelli, l-a deschis, iar din difuzor s-au auzit inflexiunile melodioase ale trioului Lescani: fredonau un cântec despre lalele.

— E o melodie tare veselă, l-a surprins Maria.

— De când îţi permiţi să intri fără să baţi la uşă? a exclamat el, închizând grăbit aparatul de radio, ca şi cum ar fi fost surprins făcând ceva interzis.

— Uşa era deschisă, s-a justificat Maria, trecându-i cu vederea reacţia oarecum agresivă.

Rochia ei în culori primăvăratice, nu foarte strânsă pe trup şi închisă la gât cu un coleret alb, îi conferea un aer foarte atrăgător.

— Ce e? a întrebat posac, grăbindu-se să-şi reia poziţia din spatele biroului masiv, ca şi cum ar fi vrut să se pună la adăpost în faţa invadatorului.

— A sosit poşta, domnule, a răspuns Maria, sigură pe ea. Şi, în plus, aş fi vrut să aflu dacă astăzi luaţi masa de prânz acasă.

Spunând acestea, i-a pus în faţă, pe birou, teancul de scrisori pe care le adusese pe o tavă.

Cesare ¡1 luat primul plic şi l-a desfăcut.

— Nu ştiu, a răspuns. O să te informez mai târziu. Apoi a privit telefonul negru, greoi, de pe birou, făcând aluzie la interminabilele convorbiri pe care le avea zilnic.

— Şi încă ceva, a adăugat Maria, scoţând din buzunar două bancnote mari pe care le-a depus pe birou. Am găsit două sute de lire în plus în plicul cu salariul meu. Trebuie să fi fost o greşeală.

Cesare a fixat-o intens, însă ochii cafenii ai tinerei erau parcă străbătuţi de vibraţii scânteietoare şi au susţinut privirea impetuoasă şi azurie a bărbatului.

— Nu, nu e nicio greşeală, a corectat-o. E o mărire de salariu, a adăugat, aşezându-se din nou în fotoliu.

— Nu... nu am ştiut, s-a bâlbâit ea. Şi nici nu ştiu dacă e

just.

— Just? Ce anume? a întrebat Cesare distrat, prea ocupat cu verificarea corespondenţei.

— Nu ştiu dacă merit, a găsit Maria curajul să precizeze. E mult prea mult.

— Cumpără-ţi haine. (Atenţia îi era întru totul subjugată de scrisori şi nu mai privea spre ea, considerând, în maniera-i proprie, subiectul închis.) Femeilor le plac hainele, nu-i aşa? a adăugat pe un ton ireverenţios.

Reflectând o secundă asupra atitudinii de o inutilă aroganţă şi a cuvintelor nepoliticoase ale stăpânului său, Maria a înţeles că se datorau unei nemulţumiri lainice şi s-a surprins gândindu-se că erau expresia unei stări sufleteşti care, probabil, o privea şi pe ea.

Atunci, nu-mi rămâne decât să vă mulţumesc, a concluzionat, considerând că nu avea rost să înceapă o discuţie pe care n-ar fi fost capabilă s-o şi termine.

S-a îndepărtat, nu înainte de a schiţa o plecăciune abia perceptibilă.

A privit-o dispărând dincolo de uşă şi abia în clipa aceea a îndrăznit să-i adulmece parfumul delicat, dar totuşi penetrant, de femeie. „Ia te uită!”, şi-a spus aprinzându-şi o ţigară. „Greu o mai scot la capăt cu puştoaica asta care simulează supunerea, dar face numai ce vrea ea!”

Maria devenise importantă, de-a dreptul indispensabilă. Se putea spune că făcea parte din viaţa lui: vocea, zâmbetul ei însemnau mult, la fel cum spiritul ei organizatoric părea să stabilească ritmul optimist al unei vieţi noi. În fiecare dimineaţă, la trezire, Cesare găsea baia pregătită, hainele aranjate în garderob – cu cravata şi şosetele întotdeauna asortate. Micul dejun devenise un obicei mai mult decât agreabil, mai ales de când Maria hotărâse să folosească un preţios serviciu de argint strălucitor, de o splendoare antică, uitat prin cine ştie ce

cotlon. Însă ceea ce izbutea să ofere o tentă familiară, de ritual cald, întâlnirii lor zilnice din sala de prânz era tuşeul discret şi elegant al unei flori – un trandafir, o garoafă, o margaretă sau o narcisă, în funcţie de anotimp – pe care tânăra o aşeza negreşit pe masă, într-o vază de cristal suedez.

Uneori, când floarea era micuţă, ca în ziua aceea, Cesare o lua şi şi-o potrivea la butonieră.

Giuseppina lăsase un mare gol în inima bărbatului, care îi regreta profund moartea, însă de la dispariţia ei, în privinţa casei Cesare nu fusese pus niciodată în situaţia să-şi spună: „Dacă sora mea ar fi trăit, una ca asta nu s-ar fi întâmplat.” În schimb, se întâmplase – şi nu de puţine ori – să remarce în gând: „O asemenea idee nu i-ar fi trecut niciodată prin cap Giuseppinei.”

Maria dovedise două mari calităţi: avea o eficienţă silenţioasă şi era de o discreţie absolută. Musafirii – puţini şi atent selecţionaţi – care treceau pragul casei Boldrani ajungeau să-l invidieze nu doar pentru bogăţia strălucitoare şi puterea să dominatoare, ci şi pentru guvernanta perfectă, care părea formată la un castel al aristocraţiei din bătrâna Anglie.

Ţârâitul telefonului l-a smuls din gândurile sale plăcute.

— Convorbire interurbană cu Roma, a ciripit vocea telefonistei. Un moment, vă rog.

Tramvaiul se îndrepta spre Porta Ticinese. Cesare Boldrani a sărit pe scara vagonului când se pusese deja în mişcare, fără să prindă viteză. În dimineaţa aceea avusese de ales între un consiliu de administraţie, o şedinţă de bursă, alcovul Elisabettei Lemonnier şi o întâlnire la club, însă a preferat să sară în tramvaiul care se îndrepta spre Porta Ticinese, suportând fără să protesteze în niciun fel reproşurile controlorului care i-a înmânat biletul.

Călătorii discutau despre război, iar doi tineri îşi arătau

unul altuia cărţile poştale cu deciziile de înrolare.

— Trebuie să mă prezint la centrul de recrutare peste nouă zile, zicea unul din ei.

— Ferice de tine, a replicat celălalt. Eu trebuie să mă prezint peste exact o săptămână.

— Când patria îşi cheamă fiii, a comentat un bătrân care stătea pe locul rezervat mutilaţilor din război şi invalizilor, aceştia trebuie să alerge într-un suflet, privind moartea cu dispreţ.

Cei doi tineri care îşi studiau cărţile poştale de înrolare nu păreau prea convinşi.

— Tu ce crezi? l-a întrebat unul din ei pe amicul său. Va fi război?

— Da’ de unde! l-a liniştit celălalt, un tânăr cu o expresie pişicheră, de atoateştiutor. Nu e decât o recrutare de probă. Italia e stat neutru. Noi suntem o ţară paşnică.

— Dar dacă cineva se atinge de noi, avem de dat pentru toată lumea, s-a amestecat din nou în discuţie bătrânul ţâfnos, mimând câteva lovituri cu pumnul.

Prima dată când Cesare călătorise cu tramvaiul, însoţit de tatăl său, fusese tulburat şi plin de entuziasm ca un explorator aflat pe un tărâm necunoscut şi demult visat; în clipa aceea însă, când schimbarea bruscă din program îl adusese în situaţia de a se coborî momentan la acelaşi nivel cu plebea, Cesare realiza faptul că devenise – asemenea tuturor oamenilor bogaţi, de altfel – un personaj mitic, total detaşat de realitatea cenuşie la a cărei perpetuare contribuia, într-un fel sau altul, şi el.

În vitrina unei florării a zărit din mers câteva magnifice lalele roşii şi galbene. A tras clopoţelul de avertizare, a coborât la prima staţie, s-a întors pe jos până la florărie, intrând valvârtej.

— Florile de colo? a întrebat arătând spre lalele.

— Lalele? a repetat omuleţul de după tejghea, îmbrăcat doar în cămaşă şi afişând o curiozitate profesională detaşată.

— Da, de lalele vorbesc, a confirmat Cesare, uşor stânjenit.

— Câte?

Omuleţul a ridicat mâna, gata să numere câteva fire.

— Toate, a răspuns Cesare, spre uluirea celuilalt.

— Toate? a îngânat florarul, bătând des din pleoape.

— Toate, a repetat Cesare.

Florarul i-a aruncat o privire lungă: costumul elegant, lănţişorul de aur care îi ieşea din buzunarul vestei, expresia severă şi ţinuta distinsă a clientului l-au convins imediat să confecţioneze cel mai mare buchet de flori din întreaga sa carieră.

Cesare s-a întors acasă cu un taxi, a trecut repede de portarul care a fost gata-gata să-l ia drept un curier şi a sărit două câte două treptele de la intrare. Cumpărase toate lalelele acelea gândindu-se la Maria, însă când ea a venit să-i deschidă nu a găsit curajul de a i le oferi. Dimpotrivă, a scăpat de ele ca de un obiect stânjenitor, punându-i-le în braţe cu un gest atât de brusc, încât tânăra s-a văzut nevoită să execute un gest acrobatic pentru ca buchetul să nu cadă pe jos. Mai degrabă i le-a aruncat în poală decât i le-a întins.

— Pune şi tu câteva flori prin casă, i-a spus pe un ton de reproş. Doar a sosit primăvara, ce naiba!

Şi, fără să-i dea timp să-i răspundă, s-a refugiat în biroul său.

— Mulţumesc, domnule Cesare, a răspuns Maria.

Dar anticamera era deja goală, în vreme ce Cecchina s-a iţit ca din senin, pentru a evalua personal situaţia.

— Astea le-a adus stăpânul, a întrebat ea, sau am luat-o eu razna?

— Le-a adus stăpânul, a încuviinţat Maria în timp ce se îndrepta spre bucătărie, urmată de bătrâna servitoare.

— Tot aia e: înseamnă că am luat-o razna, a răspuns Cecchina, pentru care imaginea stăpânului aducând acasă un buchet de flori era ceva de neînchipuit.

În schimb, Maria avea o opinie total diferită asupra semnificaţiei acelui gest. Câteva minute mai târziu a bătut la uşa biroului lui Cesare Boldram, purtând o vază uriaşă în care pusese o mare parte din florile aduse de el.

— Ce e? a întrebat pe tonul posac ce caracteriza momentele sale de stânjeneală.

— Execut ordinele, a răspuns Maria pe un ton amabil, afişând un zâmbet larg.

— Pune-le unde vrei, a consimţit el, arătând cu un gest amplu spre vasta încăpere în care se aflau.

— Mie îmi plac foarte mult florile, i-a mărturisit Maria, poziţionând vaza drept în faţa lui, pe masa de lucru. Însă prefer narcisele pentru că sunt foarte parfumate şi ţin mai mult.

— Păi atunci n-ai decât să-ţi cumperi narcise, a replicat Cesare la fel de morocănos, notând ostentativ ceva într-un caiet legat în marochin.

— Uitaţi ce e, domnule Cesare, a îndrăznit Maria să abordeze un subiect nou, folosindu-se de pretextul buchetului de flori. Vreau să vă cer să-mi autorizaţi o acţiune mai amplă.

— Ce anume? s-a arătat el surprins, ridicându-şi privirea din caiet.

— M-am gândit că această casă ar trebui reîmprospătată, i-a spus Maria direct. Multe tapiserii s-au îngălbenit în timp, iar câteva huse trebuie înlocuite. Perdelele ar trebui şi ele schimbate. În plus, plăcile de gresie sparte trebuie înlocuite, robinetele sunt vechi...

— Vechi?! a întrerupt-o el dezaprobator.

— Depăşite, dacă preferaţi aşa, domnule.

Maria obişnuia să folosească cuvinte diferite pentru a spune acelaşi lucru – tactică menită acum să înfrângă opoziţia bărbatului dinaintea sa faţă de iniţiativele ce ar fi modificat radical ordinea stabilită de ani buni în casa lui. Cesare prefera sistemul pe care Maria îl practicase până atunci – schimbări lente, abia sesizabile –, fiind pur şi simplu înspăimântat de ideea răsturnării bruşte a unei ordini bine împământenite.

— Vezi cum eşti? a ripostat el. Mai întâi îmi vorbeşti despre o împrospătare, apoi îmi pui la cale o *Russia* care n-o să se mai termine niciodată.

În dialect milanez, expresia se folosea pentru a denumi o revoluţie.

— Dacă intervenim prompt, acum, a insistat ea cu spiritul unui administrator competent, vom economisi şi timp, şi bani.

— N-aş putea spune că nu ai dreptate, a bombănit el. E o iniţiativă care merită luată în considerare. În regulă, să chemi pe cineva să ne facă o notă de cheltuieli aproximative.

— Am făcut-o deja, a exclamat Maria, întinzându-i un teanc de hârtii.

Cesare nu ştia dacă să izbucnească în râs sau să se înfurie. Înainte de a se compromite alegând una din cele două atitudini extreme, a spus:

— În regulă. Faci cum crezi.

În noaptea aceea, în loc să treacă mental în revistă programul de a doua zi, aşa cum proceda de mult timp, s-a gândit la Maria. Faptul în sine era destul de surprinzător, însă de-a dreptul extraordinar i s-a părut că, pentru prima dată, chipul suav al tinerei părea să se descompună în faţa ochilor săi, cu efectul unui minunat caleidoscop, pentru a se reconstitui apoi în fizionomiile mamei, Matildei şi

Elisabettei I.emonnier. În cele din urmă însă, expresia fermă a Mariei se recompunea, fixându-se prin fragmente multicolore albe amintirilor.

De la întoarcerea de pe front, în 1919, când, graţie talentului înnăscut şi ambiţiei extreme care îl caracteriza, făcuse primii paşi în afaceri – cu ajutorul inginerului Ferrari şi cu colaborarea forţată a contelui Casaţi, care îi pusese la dispoziţie primul depozit de capital –, Cesare Boldrani urcase atât de mult, încât acum putea privi de sus la cei care odată îi serviseră drept modele sau puncte de referinţă, urmărindu-i pe concurenţii săi de ieri agitându-se ca un roi de lurnici înspăimântate de apropierea furtunii.

Bătrânul conte Casaţi odihnea de mult în mormântul familiei din cimitirul din Caravaggio, la numai câţiva metri de locul unde era îngropată mama lui Cesare, însă înainte de a muri asistase la înălţarea primilor pilaştri ai imperiului Boldrani. Inginerul Ferrari rămăsese acelaşi cartofor înveterat, găsindu-şi moartea la volanul Lanciei sale, pe drumul sinuos care traversează munţii Pădurea Neagră. Se întorcea de la Baden-Baden, unde risipise la cazinou cea mai mare parte a averii obţinute de pe urma lui Boldrani, gândindu-se probabil la Dostoievski, pe vremuri client fervent al tripoului de acolo.

Pe vremea aceea, Cesare renunţase deja la serviciile sale, influenţa sa lărgindu-se într-o asemenea măsură, încât îşi putea fixa ţeluri mult mai înalte, atât politice, cât şi economice. Compania sa devenise atât de puternică şi faimoasă, încât a beneficiat de o parte din finanţarea de patru sute de milioane de dolari (dintre care zece milioane s-au îndreptat spre FIAT, iar douăzeci spre Edison) pe care Statele Unite au pus-o la dispoziţia societăţilor publice şi a întreprinderilor private din industria italiană, atrase de mirajul unor investiţii cu profit maxim şi risc minim.

Odată ce Domenico Scaglia devenise mâna lui dreaptă,

Cesare Boldrani realizase unul dintre cele mai surprinzătoare salturi economice din toate timpurile, fără să se compromită definitiv prin colaborarea efectivă cu regimul şi fără să-şi mânjească mâinile mai mult decât era necesar. Nu ştia o boabă de engleză, franceză sau germană, dar cu toate acestea făcea afaceri colosale cu cei mai prestigioşi exponenţi ai comerţului şi finanţelor din lumea întreagă. Văzuse munţii o singură dată, când luptase pe front în Marele Război, iar la mare fusese tot o singură dată, când îşi însoţise sora la Sanremo. Viaţa lui era acolo, la Milano, între casă şi birou, însă numele şi mărcile sale constituiau o garanţie în ţări din lumea întreagă.

Totuşi – s-a întrebat el – ce sens avea un asemenea bilanţ, întocmit mental în toiul nopţii, pornind de la imaginea chipului Mariei care se descompunea în faţa ochilor cu efectul unui caleidoscop, pentru a se reconstitui apoi în fizionomiile mamei, Matildei şi Elisabettei Lemonnier, şi recompunându-se în cele din urmă în expresia fermă a tinerei sale guvernante? Chipul ei, de o frumuseţe insolentă, dar în acelaşi timp blândă, resemnată, dar agresivă, prudentă, dar ispititoare, castă, dar senzuală, stârnea spirala amintirilor ca şi cum ar fi fost hârtia de turnesol a unui adevăr pe care Cesare Boldrani refuza să-l recunoască.

Zi de zi, începând din zori, tăbărau prin uşa de la intrare ca nişte invadatori: irumpeau pe coridoare cu bocancii lor murdari, puneau stăpânire pe dormitoarele palatului, pe saloane şi chiar pe studioul lui Cesare Boldrani. O adevărată armată de zidari, gletuitori, tapiţeri, zugravi, ebenişti, dulgheri, faianţari, electricieni şi instalatori pe care Maria îi dirija energic, cu dezinvoltură.

— Casa asta s-a transformat într-un bordel! i-a strigat Cesare în a doua zi de la declanşarea infernului.

A refuzat să ia micul dejun pe care Maria reuşise totuşi să i-l pregătească şi a ieşit trântind uşa.

— Ai văzut, Maria? a spus în urma lui Ambrogino, cu voce temătoare. Ce ne facem acum?

Şi şi-a împreunat palmele ca pentru rugăciune.

— Nu vă e teamă, *signora* Maria? s-a amestecat în discuţie şi Cecchina.

— Zâmbetul îi va reveni pe buze când va vedea casa în perfectă ordine, i-a asigurat tânăra, grăbindu-se să-şi reia locul de diriginte de şantier, împărţind ordine în dreapta şi-n stânga şi sugerând modificări.

Cu puţin înainte de ora unsprezece, Cesare a telefonat de la birou.

— Astăzi iau masa de prânz la *Savini,* a informat-o, încercând s-o facă să se simtă vinovată pentru perioada de sacrificii pe care se vedea nevoit să o îndure.

— În regulă, domnule Cesare, i-a răspuns Maria, cu gândul la lucrările de restaurare şi reamenajare.

Apoi a fost rândul lui Pazienza să sune.

— Ce daraveră ai pus tu la cale acolo? a întrebat-o.

— Cine, eu? a replicat iritată Maria, căzută parcă din nori.

Din clipa în care îşi pusese în minte să ducă la bun sfârşit o acţiune pe care o considera indispensabilă şi căreia îi dedica tot timpul şi fantezia sa, toată lumea îi reproşa câte ceva sau avea ceva de comentat, începând cu Cesare Boldrani şi terminând cu Cecchina.

— Mi-a spus că se vede obligat să se refugieze la Caravaggio, a informat-o Pazienza. Parcă-şi ieşise din minţi.

Resentimentele Mariei s-au risipit brusc, iar tânăra guvernantă a izbucnit în râs.

— Cum aşa? Doar el, cu gura lui, mi-a dat binecuvântarea, a strigat ea în receptor, neobişnuită cu

minunile tehnicii. Desigur, casa e plină de zidari şi dulgheri prinşi într-un continuu du-te-vino, pentru că încerc să-i dau un aspect rezonabil, însă nu am o baghetă magică. Dumnezeu – şi chiar puteţi să-i transmiteţi asta din partea mea – a făcut lumea în şase zile. Eu nu sunt decât o biată guvernantă, dar promit că în aceeaşi perioadă de timp voi schimba înfăţişarea casei domniei sale.

— În regulă, s-a resemnat Pazienza, care cunoştea foarte bine reacţiile furioase ale lui Boldrani atunci când cineva străin se amesteca în viaţa sa privată. Ai să vezi c-o să-i treacă. Pe de altă parte, trebuie să recunosc că ai dreptate: casa avea nevoie de o curăţenie generală. Dă-mi un telefon când se termină talmeş-balmeşul, ca să-l anunţ că are undă verde.

— Sper totuşi să aibă bunătatea să dea din când în când un semn de viaţă, s-a simţit datoare să precizeze Maria. Apoi a întrebat: E departe Caravaggio?

— Treizeci şi cinci de kilometri, a răspuns Pazienza. Jumătate de oră cu automobilul.

— Şi vreme de cinci zile trebuie să facă drumul dus-întors de acolo?

— Nu e cine ştie ce mare sacrificiu.

— Atunci m-am mai liniştit.

Şi l-a imaginat pe Cesare singur în vila de la Caravaggio pe care n-o văzuse niciodată şi a simţit cum se întristează profund.

— E frumoasă casa asta de la Caravaggio? i-a întrebat Maria pe Cecchina şi Ambrogino seara, în timp ce mâncau în bucătărie.

— E o minunăţie, i-a răspuns rândaşul, înghiţind în grabă dumicatul.

— Domnul Cesare a dat o avere pe ea când a cumpărat-o de la contele Benedetto Casaţi, a precizat Cecchina, care, cu chipul ei şiret, ţinea cu tot dinadinsul să-şi aducă

contribuţia la corecta informare a interlocutoarei.

— Hei, tu, femeie, a protestat Ambrogino încruntându-se, nu mă laşi niciodată să-mi duc vorba până la capăt.

— Le zic şi eu pe ale mele, s-a înfuriat cealaltă, ştergându-se la gură cu un şervet. Ce, îmi interzici să vorbesc?

— Nu ţi-o poate interzice nimeni, a încercat Maria să-i împace.

Ar fi vrut totuşi să afle mai mult despre proprietatea lui Cesare de la Caravaggio, despre care nici Giuseppina nu suflase vreo vorbă.

— *Signora* Maria, dumneavoastră ştiţi cine e contele Benedetto Casaţi? a întrebat-o Ambrogino.

— Păi, da, ştiu, a răspuns Maria. Domnişoara Giuseppina mi-a vorbit de câteva ori despre el.

— Cum contele Casaţi avea vila aceasta care se transforma într-o ruină de la o zi la alta, a continuat Ambrogino fără prea mare tragere de inimă, la un moment dat a vrut s-o vândă...

— Însă nu găsea pe nimeni care să vrea s-o cumpere, s-a scăpat Cecchina.

Şi-a dat seama şi şi-a acoperit repede gura cu palma, căindu-se.

— Apoi, a continuat Ambrogino, resemnat, nu se ştie bine din ce motiv, apare domnul Cesare care cumpără vila asta neîngrijită pentru o sumă disproporţionat de mare. Ambrogino a luat o înghiţitură de vin ca să-şi dreagă vocea, apoi a adăugat: Ca să nu mai vorbim despre banii cheltuiţi ca să pună la punct interiorul, faţada şi grădina. Eu cred că domnişoara

Giuseppina acolo s-a îmbolnăvit, curăţând livada şi aranjând curtea şi grădina. Dac-aţi şti, *signora* Maria, ce minunăţie!

— Şi totuşi Ambrogino nu v-a zis chiar tot, a intervenit

cu maliţiozitate bucătăreasa.

— Păi, ce-ar mai fi trebuit să spun? a întrebat bărbatul, întunecându-se la faţă.

— Trebuia să-i spui povestea din spatele casei aceleia, a răspuns jubilând Cecchina.

— Na-ţi-o bună! a exclamat Ambrogino, respingând invitaţia femeii cu un gest de lehamite. Basme. Legende. Invenţii de muieri care îndrugă verzi şi uscate.

— I se mai spune „Vila Tăcerii”, i-a dezvăluit bătrâna servitoare. Vreţi să ştiţi de ce i se spune aşa, *signora* Maria?

— Chiar dacă nu vrea, tu tot ai să-i povesteşti, a ironizat-o Ambrogino. Se vede de la o poştă că arzi de nerăbdare.

— Ascultaţi, *signora* Maria, şi-a început bătrâna relatarea. Trebuie mai întâi să ştiţi că, la început, vila s-a numit Carlotta, numele bătrânei contese Casaţi, mama contelui Cesare. (Gesticulând, Cecchina părea în transă, plecată în căutarea timpului pierdut.) Eu vorbesc acum despre ce era acum cincizeci, poate o sută de ani – a precizat ea, făcând în gând o estimare relativă. Ei bine, în vila aceea a murit de inimă rea contele Cesare Casaţi, un tânăr bun ca pâinea caldă, dar care avea boala ochiului-de-bou. A murit de inimă rea pentru că nu l-au lăsat să se însoare cu cea pe care o iubea, o fată din popor. De atunci, numele vilei s-a schimbat în Vila Tăcerii. Cam asta e povestea. În plus, se pare că – a coborât vocea Cecchina, aplecându-se în faţă şi invitându-şi interlocutorii să facă acelaşi lucru – în unele nopţi pe acolo bântuie spiritele.

Şi şi-a făcut repede semnul crucii, îngânând câteva cuvinte dintr-o rugăciune.

— Cin’ să creadă asemenea baliverne? a contrat-o Ambrogino, în ciuda faptului că simţise un fior rece pe şira spinării. Romano şi Ausonia locuiesc de ani de zile acolo şi

au grijă de casă, dar n-au văzut niciodată ceva nelalocul lui.

— Vocea poporului e vocea lui Dumnezeu, a proclamat Cecchina, făcându-şi din nou cruce.

— Să încercăm să facem ordine printre lucruri cum putem noi mai bine, i-a atenţionat Maria ridicându-se brusc de la masă, încercând să-şi mascheze starea de nelinişte pe care i-o stârnise povestea Cecchinei. Mame dimineaţă se întorc barbarii – a adăugat, referindu-se la armata de muncitori. La ora şase trebuie să fim în picioare.

Cesare sosise la Caravaggio la volanul bătrânului său Topolino. Se ataşase de minuscula maşină, oarecum hârbuită, preferând-o Rolls Royce-ului, Isotei Fraschini şi Lanciei pe care le ţinea în garaj. Maşina – o utilitară – era încărcată până la refuz cu bulbi.

— Sunt pentru noi? a întrebat grădinarul.

Cesare a încuviinţat din cap.

— Bulbi de narcisă, l-a informat el, începând să descarce.

— Bulbi de ce? s-a minunat bărbatul, care nu ţinea minte ca stăpânul său să se fi amestecat vreodată în alegerea florilor pentru grădină.

— Am zis bulbi de narcisă, a repetat pe un ton apăsat. Vorbesc turceşte sau ce?

— Nu, nu, a răspuns cu umilinţă în voce grădinarul. Nu înţelesesem.

— Sunt frumos colorate, plăcute vederii, foarte parfumate şi ţin mai mult, a explicat Cesare. Să le plantezi în spatele casei – i-a poruncit apoi –, de unde se termină curtea până la livadă. Vreau un câmp, un câmp întreg de narcise. Crezi că ajung?

— Dacă n-or să ajungă, voi mai cumpăra, a spus grădinarul, continuând să descarce bulbii din maşină şi crucindu-se la auzul programului peisagistic gândit de

stăpânul său.

În seara aceea, telefonul de la Vila Tăcerii, de obicei mut, a sunat. Surprins, Cesare a rămas cu lingura de mâncare în aer, privind suspicios spre aparatul negru de pe scrinul de secolul al XIX-lea din sala de masă. S-a ridicat înghiţind în grabă dumicatul.

— *Pronto!* a tunat el în receptor.

— Maria sunt, s-a auzit vocea guvernantei de la celălalt capăt al liniei.

În loc să-l calmeze, vocea ei caldă şi moale, străbătută de o muzicalitate suavă, a avut darul să-l neliniştească, făcându-l să devină aproape agresiv.

— În sfârşit, ne-am obişnuit să vorbim la telefon sau ce? De ce m-ai sunat?

— Voiam să vă anunţ că lucrările la casa dumneavoastră s-au încheiat adineauri, l-a informat ea pe un ton plin de deferentă, dar cu o voce veselă. Eu nu voi fi mâine aici, pentru că îmi vizitez mama şi băieţelul. Ştiţi, mâine e duminică.

— Mă deranjezi de la masă ca să-mi spui că mâine e duminică? i-a reproşat el.

Rezultatul a fost sub aşteptări: asprimea din glasul său nu era de ajuns s-o descumpănească pe Maria, entuziasmată de rezultatul muncii sale, pe care îl considera exemplar.

— Nu, a răspuns ea calmă, v-am deranjat ca să vă spun că mâine nu voi fi aici ca să văd surpriza de pe chipul dumneavoastră când veţi realiza cât de frumoasă este casa acum. Nu mai trebuie decât să lustruiesc pardoseala din birou.

— Bine, de acord, însă...

Cesare s-a surprins bolborosind cuvinte dezarticulate, însă nu a mai avut timp să protesteze răspicat.

— Aşteptaţi să vedeţi cum a ieşit înainte de a cârti, i-a

sugerat Maria pe acelaşi ton vesel. Bună seara, domnule Cesare.

Clicul receptorului pus în furcă la celălalt capăt al liniei a anunţat încheierea convorbirii pe care el dorise s-o întrerupă într-un prim impuls, dar pe care acum, când fetişcana aceea plină de ifose o încheiase brusc, fără să-i mai aştepte răspunsul, ar fi vrut s-o continue. A trântit receptorul şi s-a îndreptat spre salon, urmat de sfaturile şi recomandările Ausoniei, care îi predica pe un ton matern – cu toate că era mult mai tânără decât el – necesitatea unei alimentaţii judicioase.

— Cine m-a pus să-mi iau jandarmul ăsta pe cap?! a exclamat el furios, lăsându-se să cadă pe canapea.

Mai întâi făcuse în aşa fel încât să-l alunge de acasă şi, în plus, avea şi tupeul să-l deranjeze acolo, în liniştea dulce de la Caravaggio, ca să-l informeze cu un aer batjocoritor că se putea întoarce. „În propria mea casă!”, şi-a spus, iritat. „Şi nu oricând, ci mâine! Dar de ce mâine?”, şi-a continuat el monologul. Îşi dădea seama perfect că se comporta iraţional. Oare era normal ca, la vârsta lui şi la condiţia socială la care ajunsese, să cumpere lalele şi răsaduri, ordonându-i grădinarului să creeze un câmp de narcise? „Pentru ea am făcut-o”, îşi zise, aruncând cât colo ziarul pe care îl răsfoia fără să vadă literele. „Şi de unde până unde să vină ea aici, la Caravaggio?”, şi-a continuat raţionamentul. Vila Tăcerii era refugiul său, oaza lui de singurătate, marcată de un trecut îndepărtat şi încă neelucidat, de legături întortocheate şi conjuncturi ale căror semnificaţii se pierdeau în negura vremii. „Cine ştie, poate că nici măcar nu va mai sta prea mult timp în serviciul meu!”, s-a gândit. „E tânără şi atrăgătoare. Într-o zi va da peste unul de vârsta ei pe care să-l placă şi care, la rândul lui, să-i facă ochi dulci. Sau poate că se împacă cu soţul său.” Era sau nu era el marele

Cesare Boldrani? Da, era, dar cu toate acestea simţea nevoia irezistibilă de a o vedea.

— Ausonia, a strigat. Spune-i lui Romano să deschidă garajul. Plec la Milano.

— La Milano? Noaptea? În automobil? a reacţionat înspăimântată Ausonia. Oh, Doamne! Atâţia kilometri pe întuneric!

Însă Cesare n-o mai asculta: răspunzând cu un gest necuviincios salutului exagerat de reverenţios, cu pălăria în mână, al lui Romano, care se grăbise să execute porunca, a demarat în trombă spre Milano.

Trei sferturi de oră mai târziu, portarul casei din forul Bonaparte sărea jos din pat, repezindu-se să deschidă porţile stăpânului, cu uniforma încheiată în grabă numai la câţiva nasturi. Anunţată de urgenţă, Maria îl aştepta pe Cesare în pragul casei.

— Bună seara, domnule Cesare, l-a salutat ea. Dacă mi-aţi fi spus...

— Nu era nimic de zis, i-a tăiat-o el scurt. De ce trebuia să spun ceva? a protestat el, trecând pragul. Acum sunt cumva obligat să anunţ când vin acasă la mine?

Pentru o clipă, a crezut că greşise adresa: o altă atmosferă, mirosuri şi culori diferite; până şi înfăţişarea şi dimensiunile obiectelor păreau altele. Confuz, a privit de jur-împrejur căutând un semn care să-i amintească de casa în care locuise atâta amar de vreme împreună cu Giuseppina. A recunoscut obiecte de mobilier şi accesorii familiare, însă toate păreau să fie puse în valoare dintr-o perspectivă nouă, de o luminozitate mult mai intensă. Florile şi plantele de apartament fuseseră plasate în locurile cele mai potrivite, tapetele noi aveau culori delicate, discrete, cristalurile străluceau, iar tablourile erau luminate corect şi eficace.

— Vă place? l-a întrebat nerăbdătoare Maria, în timp ce

patronul continua să-i treacă în revistă rezultatele muncii.

— Păi, nu ştiu ce să zic, a bombănit el, rotindu-şi incredul privirea. Da, mă rog, în ansamblu nu e rău.

— Nu e rău? a protestat Maria, care nu se aşteptase la osanale de mulţumire, dar şi-ar fi dorit să primească măcar un semn de respect.

— Şi ce ar trebui să spun, mă rog? a ripostat Cesare, intrând în biroul său.

Eleganţa şi rafinamentul încăperii l-au lăsat cu gura căscată. Lampadarul din mijlocul camerei dispăruse, lumina revărsându-se acum din câteva aplice discrete, albe ca frişca, dispuse în colţurile studioului. Draperiile fuseseră înlocuite, covorul spălat, iar biblioteca ce îmbrăca pereţii de sus până jos, lustruită. Aparatul de radio Marelli fusese amplasat pe o măsuţă din secolul al XVIII-lea, în apropierea mesei de lucru, ca să fie la îndemâna lui Cesare. Atenţia i-a fost apoi atrasă de cele câteva fire de narcisă dintr-o veioză de cristal.

— După cum vedeţi, noi am terminat, i-a comunicat ea.

— Da, văd, a comentat el.

Remarcase toate schimbările, narcisele, ordinea care domnea în toată casa, splendoarea noului ambient, însă mai presus de orice o vedea pe ea, pe Maria, în rochiţa ei de crep de culoarea şampaniei, cu chipul ei splendid încadrat de părul negru şi înfoiat, luminat de privirea intensă de culoarea cafelei. Maria surâdea dezvelindu-şi dinţii mărunţi, de un alb strălucitor, iar zâmbetul acela avea darul de a-i învolbura sângele în vene, la fel ca vocea ei, ce părea să-i picure dulceaţă în suflet.

— Totuşi, aţinut Maria să afle, vă declaraţi mulţumit?

Privirea lui Cesare a căzut pe telefonul alb care înlocuise vechiul său aparat greoi, negru, şi astfel a găsit în sfârşit un pretext ca să-şi descarce tensiunea ajunsă deja la un punct critic. Reacţia sa a fost iraţională, mult

disproporţionată, însă simţise nevoia să facă imediat ceva care să-l împiedice să se năpustească asupra femeii aceleia fără de care – simţea asta cu fiecare nouă zi care trecea – nu mai putea trăi. Tocmai el, criticul cel mai fervent al lui Pazienza, care se însurase cu o actriţă oarecare, îşi pierduse capul după o cameristă.

— Telefonul ăsta decorativ n-are ce căuta în biroul meu, a strigat.

Apoi a smuls aparatul de pe birou şi l-a izbit cu toată puterea de pământ. Telefonul s-a făcut ţăndări, în vreme ce el a rămas înmărmurit, privind stânjenit resturile, cuprins de ruşine pentru gestul acela brutal, care avusese totuşi darul de a-l îndepărta de ispită.

— Nu trebuia să faceţi una ca asta, a murmurat Maria.

Chipul său frumos era marcat de o expresie severă care excludea lacrimile sau compromisul. Indiferenţa supremă din privirea tinerei l-a lovit mai mult decât orice insultă.

— Vă voi informa pe ce adresă să-mi trimiteţi restul de salariu pe care îl mai am de luat, a adăugat ea, cu o voce impersonală.

— N-am zis decât că nu vreau telefonul ăsta decorativ la mine în birou, a încercat el să remedieze situaţia. Restul e în regulă.

— Deşi nu mai lucrez pentru dumneavoastră, mă bucur să aud asta, a replicat Maria, privindu-l cu dispreţ.

— Adu-mi înapoi telefonul vechi, i-a poruncit el.

— Adresaţi-vă lui Ambrogino, a răspuns Maria prompt, apoi a dat din cap, aruncându-şi părul pe spate, cu obişnuitul său gest mândru.

— Îţi cer iertare, Doamne Dumnezeule! a explodat el, prinzând-o de umeri şi privind-o intens, drept în ochi. Ce vrei să fac mai mult?

— Deocamdată nimic, a murmurat tânăra, părând să fi înţeles brusc adevăratul motiv al reacţiei lui violente de

mai devreme.

— În casa asta eu sunt stăpânul, i-a reamintit el, de data aceasta pe un ton paşnic. Eu hotărăsc când cineva nu mai lucrează pentru mine. Munca ta e foarte importantă aici, în această casă. Cât despre schimbările pe care le-ai făcut, dă-mi voie să te felicit.

— Sunt încântată să vă aud vorbind astfel.

Începea să se relaxeze, iar supărarea de mai devreme se risipise ca un fum. A înţeles că, dacă s-ar mai fi apropiat doar cu un pas de Cesare, acesta ar fi luat-o în braţe, ar fi sărutat-o şi ar fi iubit-o. A preferat totuşi să nu încurajeze o asemenea întorsătură a lucrurilor, care ar fi putut avea consecinţe imprevizibile. S-a dat înapoi atât cât a trebuit ca Cesare să slăbească strânsoarea. Făceau parte din două lumi diferite, care poate că nu se vor intersecta niciodată.

— Mă bucur că schimbările din casă sunt pe placul dumneavoastră, a murmurat, zâmbindu-i fără nicio urmă de ranchiună.

— Mulţumesc pentru narcise. Nimeni nu mi-a mai pus narcise în birou până acum.

Îşi dădea seama că rostea cuvinte banale, înmuiat de afecţiunea pentru o fată pe care acum câteva luni nici măcar n-o cunoştea.

— Chiar aşa, draga mea, a spus Elisabetta Lemonnier, adresându-i-se pe un ton familiar Mariei, pe care o considera de-a casei, mai mult decât o simplă cunoştinţă, aproape o prietenă. Mâine mă întorc la Geneva.

— E timp frumos, a remarcat Maria. Veţi avea parte de o călătorie plăcută.

— Mă întorc la Geneva pentru totdeauna, a precizat, îngheţându-şi interlocutoarea.

Apoi a privit pe rând la Maria, care servea o prăjitură cu cacao, şi la Cesare, care stătea chiar în faţa ei, în sala de

mese recent renovată de guvernantă.

Maria a făcut un efort să nu scape tava din mână.

— Pentru totdeauna? a repetat ea, nevenindu-i să creadă ce auzise.

Cesare urmărea dialogul dintre cele două femei fără nicio emoţie aparentă pe chip. Faptul că amanta sa luase o hotărâre atât de radicală nu părea să aibă prea mare importanţă pentru el.

— Trăim vremuri grele, a explicat Elisabetta, zâmbind. De acum, nimeni nu mai crede în promisiunile de pace ale lui Mussolini.

Purta o rochie de mătase ivorie, mulată, cu mâneci ample, strânse în jurul încheieturilor. Perlele de la gât şi de la urechi luceau stins, ca razele lunii.

— Bancherul m-a avertizat, el ştiind din surse sigure c-o să înceapă războiul, a adăugat, referindu-se la soţul său.

— E adevărat, domnule? O să fie război? l-a întrebat Maria pe Cesare.

— Ne aşteaptă vremuri aspre, a profetizat Cesare, intervenind fără nicio urmă de entuziasm într-o conversaşie care nu-l atrăgea deloc. Italia şi Germania au semnat Pactul de Oţel.

— Asta ce vrea să însemne? s-a interesat Maria.

— Vrea să însemne, a intervenit Elisabetta, că Italia şi Germania sunt ţări aliate. Şi cum Germania, după ce a anexat Austria şi Cehoslovacia, intenţionează să-şi continue politica expansionistă, Italia se va trezi, mai devreme sau mai târziu, implicată în război.

— E o discuţie teribil de complicată pentru mine, a mărturisit Maria, care din cele spuse de Elisabetta înţelesese un singur lucru: că bărbaţii aveau să plece din nou pe front, într-un război dorit de alţii. Eu cred, *madame* – a adăugat ea, schimbând subiectul – că ne veţi lipsi tare mult.

Apoi a privit lung spre Cesare, întrebându-se cum putea oare să pară complet detaşat, cu atât mai mult cu cât toată lumea îl considera bărbatul Elisabettei.

— Şi tu îmi vei lipsi, draga mea, i-a întors complimentul cealaltă. Multe îmi vor lipsi. Cred însă că cel mai important lucru în viaţă este să faci cele mai potrivite alegeri la momentul oportun. N-am dreptate, dragul meu?

— Păi, da... îmi dau foarte bine seama că...

Cesare nu reuşea să-şi găsească cuvintele şi, observând că Elisabetta îl privea fix, rostind din ochi vorbe încărcate de subînţelesuri, a început să respire greu, făcând grimase caraghioase. Relaţiile sale cu femeile fuseseră întotdeauna caracterizate de o doză de timiditate şi stânjeneală.

— Desigur, armata germană efectuează mişcări masive de trupe, trimiţând la graniţa cu Polonia divizii întregi de tancuri şi artilerie grea.

— A, nu, dragul meu, l-a întrerupt Elisabetta, surâzând cu o amabilitate ironică. Nu ţi-am cerut să-mi faci o listă a potenţialului belic german sau să-mi ţii o lecţie de strategie militară. (A lăsat furculiţa de argint pe farfurioara de porţelan pe care porţia ei de prăjitură rămăsese neatinsă.) Mă refeream la alegerile noastre individuale sau, dacă vrei, la cele făcute de mine. E important să ştii când trenul aşteptat soseşte în gară, nu-i aşa?

Vorbea într-un limbaj ermetic pe care Maria nu reuşea să-l descifreze.

— Ne-aţi adus o veste foarte proastă, doamnă, a spus Maria, cu ochii umezi. Eu, una, vă datorez foarte mult.

— Mă bucur să ştiu că ţi-am fost de folos, i-a răspuns Elisabetta, însă sunt încredinţată că de aici încolo nu mai ai nevoie de mine. Şi cred că şi domnul Boldrani va supravieţui acestei despărţiri, a adăugat, pe un ton sarcastic.

Elisabetta Lemonnier era o femeie cultă, sensibilă,

raţională, dotată cu mult simţ practic şi *fair-play.* 11 iubise pe Cesare Boldrani şi probabil că îl mai iubea, însă sufletele lor nu reuşiseră să se îngemăneze într-o asemenea manieră încât să întreţină pe vecie atracţia sexuală pătimaşă ce caracterizase începutul relaţiei lor, şi care încetul cu încetul se atenuase, lăsând locul unei prietenii aproape fraterne. Pentru o mare pasiune se poate duce pe apa sâmbetei o căsnicie, se poate da cu piciorul norocului, se poate înfrunta pericolul unui război iminent, însă o relaţie care are nevoie de prietenie fraternă pentru a nu se rupe nu merită sacrificiul suprem. „Cu atât mai mult”, şi-a spus Elisabetta, privindu-i pe Maria şi Cesare, „cu cât aici o nouă iubire e pe cale să prindă viaţă.” Concluzia ei era că, întorcându-se la Geneva, lua cea mai înţeleaptă hotărâre, având în vedere că Bancherul, soţul său pentru care nutrea un respect profund, pur şi simplu o adora.

— Cred că ar fi mai bine să te conduc acasă, a exclamat deodată Cesare, ridicându-se brusc şi privindu-şi ceasul. S-a făcut târziu.

— Păi, da... l-a imitat Elisabetta, îmi dau foarte bine seama că sunt o biată diletantă în materie de despărţiri. Cel mai bine e să părăseşti scena în grabă, nu-i aşa?

— Hai, vino, a spus Cesare, făcând gestul de a o conduce spre ieşire.

— Vrei s-o iei tu înainte? l-a rugat ea. Un minuţel doar şi te ajung din urmă.

— În regulă, te aştept în anticameră, a anunţat-o el, intuind că Elisabetta voia de fapt să rămână singură cu Maria.

— La Geneva mă vei găsi la adresa de aici, i-a comunicat ea Mariei când au rămas singure, întinzându-i un plic azuriu.

— La Geneva? s-a crucit guvernanta. De unde şi până

unde să pun eu piciorul la Geneva! Mai degrabă să sperăm că nu vom avea parte de război şi astfel dumneavoastră vă veţi întoarce la noi, la Milano.

— Nicio eventualitate nu trebuie exclusă de la bun început, a replicat Elisabetta, optimistă. Îţi urez să ai parte de toată fericirea pe care o meriţi. Totuşi, dacă vei avea din nou nevoie de un cuvânt de consolare sau de un sfat bun, vei şti unde să mă găseşti. Asta, bineînţeles, dacă Cel de Sus se va milostivi de mine şi mă va feri de boală.

— *Madame,* mă lăsaţi fără cuvinte.

Maria era pe punctul de a izbucni în plâns.

— Fără lacrimi, te rog, a încercat cealaltă să-i alunge tristeţea. Asta ar mai lipsi, draga mea. Şi să nu mai aud că mi te adresezi cu *madame.* După atâta vreme, cred că am devenit prietene, nu-i aşa? Spune-mi Elisabetta. Acum însă, ascultă-mă! Cât timp vei fi lângă Cesare Boldrani, să ţii minte un lucru: să fii totdeauna sinceră cu el. Să nu-l minţi niciodată. E un om tare bun, ştii? Însă în faţa minciunii poate deveni nimicitor. Hai, vino aici, a încheiat Elisabetta, îmbrăţişând-o la despărţire.

Câteva clipe mai târziu, după ce a stins luminile în sala în care luaseră masa, Maria s-a dus la fereastră. Forul Bonaparte era pustiu şi cufundat în tăcere. Prin aerul călduţ se răspândea un parfum îmbătător de tei. A privit în jos şi i-a zărit pe Cesare şi Elisabetta ieşind pe poartă. El s-a oprit, a luat-o în braţe cu duioşie şi a sărutat-o. Maria a avut senzaţia că sărutul acela a durat o veşnicie. A simţit că o cuprinde o emoţie neîncercată până atunci: un amestec de confuzie, umilinţă, dorinţă, stânjeneală, repulsie, invidie; nu ştia să dea un nume sentimentului crud care părea să-i muşte viscerele. Brusc, s-a simţit săracă, de o sărăcie totală, absolută, singură şi deznădăjduită. S-a retras în grabă de la geam, închizând obloanele cu zgomot.

În săptămânile care au urmat, Maria a avut ocazia să vadă un Cesare Boldrani absolut inedit, chiar dacă ritmul vieţii sale nu se schimbase cu nimic: casă-birou, birou-casă. 11 auzea discutând animat cu Pazienza sau împărţind dispoziţii la telefon, pe un ton sec. Uneori, noaptea, nu venea acasă, iar Mariei nu îi era greu să-şi imagineze că era în pat cu vreo femeie. I se întâmpla să audă la telefon voci feminine care lăsau să se înţeleagă – prin atitudine, ton şi vocabular – că au o condiţie socială privilegiată. Femei care cereau să vorbească cu el. Cesare accepta rareori să vorbească cu vreuna dintre ele. De cele mai multe ori îi ordona: „Spune-i că nu sunt acasă.” De fiecare dată, emoţia aceea bolnăvicioasă se acutiza.

În schimb, noutatea cea mai importantă consta în faptul că seara, după cină, după ce Ambrogino şi Cecchina se retrăgeau în camerele lor de la mansardă, Maria se aşeza în salon ca să coasă sau să împletească la lumina veiozei şi, aproape întotdeauna, Cesare stătea în faţa ei, în fotoliul său preferat. Începea să citească o carte, însă în scurt timp o închidea şi discutau câte-n lună şi-n stele. Uneori o întreba despre fiul său, alteori despre maică-sa sau despre soţul ei.

Pentru Maria, acelea erau momentele cele mai frumoase ale zilei. Alteori el se pierdea în poveşti despre propria copilărie, dovedind o volubilitate uimitoare pentru un caracter introvertit. În acele istorisiri care păreau să şteargă diferenţele sociale dintre ei, marele om de afaceri apărut de nicăieri şi tânăra sa guvernantă se recunoşteau în rădăcinile comune, în limbajul similar, în felul asemănător de a gândi şi în aceeaşi dorinţă de a deveni bogaţi.

Puţin după ora zece, el se ridica, îi ura noapte bună şi pleca la culcare sau, dacă mai avea de lucru, se retrăgea în birou. Maria făcea turul casei, asigurându-se că totul era

în ordine, apoi se ducea în

A

camera sa. Însă dormea puţin şi prost: avea douăzeci de ani, cunoscuse iubirea şi o chinuia o dorinţă sfredelitoare, imposibil de suprimat, căreia încerca în mod inutil să-i găsească pretexte deloc convingătoare. Deşi refuza să recunoască, senzaţia aceea pe care ar fi vrut s-o exorcizeze ca pe un blestem nu era altceva decât propria ei tinereţe care-i urla în adâncul inimii şi îi pulsa în vene. În visele sale scurte, dar intense şi tulburătoare, Maria se pomenea zburând pe aripile vântului, prăbuşindu-se apoi în abisuri înspăimântătoare sau scăpând ca prin urechile acului de atacurile unor monştri hidoşi; în cele din urmă, se trezea speriată, cu inima bătându-i nebuneşte.

Uneori, noaptea, auzea deschizându-se uşa de la dormitorul lui Cesare, apoi paşii lui care străbăteau coridorul. Când se oprea în dreptul uşii sale, Maria îşi ţinea respiraţia câteva secunde ce păreau interminabile; în cele din urmă, paşii se îndepărtau spre bucătărie. Totuşi – obişnuia ea să se întrebe – el se oprea cu adevărat în faţa uşii sale sau era pur şi simplu o invenţie a minţii ei, care tânjea după împlinirea unei dorinţe tainice? Oricare ar fi fost răspunsul, realitatea era că momentele acelea creau o tensiune insuportabilă, întrucât se temea, dar în acelaşi timp îşi dorea ca uşa să se deschidă şi bărbatul să intre în camera ei. Conştientizând natura perversă a firii sale, se ocăra singură şi îl implora pe Cel de Sus s-o mântuiască de păcat. Căci de un lucru era convinsă: dacă Cesare se oprea într-adevăr câteva clipe în faţa uşii sale sau îşi încetinea pasul, o făcea numai ca să n-o trezească. Elisabetta îi spusese: „O persoană de încredere.” Şi Maria a înţeles că un bărbat ca Cesare Boldrani n-ar fi făcut pentru nimic în lume gestul de care ea se temea şi pe care, poate, şi-l dorea mai mult ca orice.

Dezminţindu-şi faima de om extraordinar de răbdător, avocatul Domenico Pazienza se agita întruna în fotoliul din faţa mesei de lucru din biroul lui Cesare Boldrani. Cei doi bărbaţi treceau în revistă situaţia economică a momentului, încercând s-o coreleze cu ultimele evenimente politice pentru a depăşi eventualele obstacole care stăteau în faţa bunului mers al afacerilor lor. Discutau despre tranzacţii imobiliare, acţiuni la bursă, activităţi de import-export, operaţiuni monetare pe pieţele naţionale şi internaţionale. Maria, care le adusese cafea şi coniac, înţelegea însă un singur lucru: că omul de încredere al stăpânului ei avea expresia unuia muşcat de şarpe.

— Plai, scuipă odată fierea, a spus Cesare, într-un târziu. Ce te frământă atât de tare?

— Ştii foarte bine.

Pazienza şi-a aprins una din ţigările sale americane exagerat de aromate.

Într-adevăr, Cesare ştia motivul stării de nervozitate a credinciosului său colaborator, însă ţinea morţiş ca Pazienza să vorbească, scuipând veninul şi eliberându-se de povara care îi apăsa sufletul.

— Vreau să-mi spui cu gura ta ce s-a întâmplat, tare, răspicat, până în cele mai mici amănunte, l-a încolţit Cesare fără milă. Vreau să aud tot, punct cu punct. Trebuie să priveşti realitatea în faţă dacă speri să ieşi vreodată din încurcătură.

— E vorba despre Roşa.

Bărbatul capabil să negocieze concomitent cu politicieni şi oameni de afaceri în trei limbi diferite, hotărând soarta a mii de oameni, devenise dintr-odată stânjenit ca un elev de liceu.

Maria îşi încordase auzul, alegând poziţiile cele mai convenabile, ca să poată percepe măcar înţelesul acelei conversaţii care, în sfârşit, părea să se mute pe un teren

mult mai familiar pentru ea.

— Uită că-mi este soţie, a mărturisit Pazienza, chipul său cu trăsături arabe făcând o grimasă caraghioasă. Totuşi, ţi se pare că astea sunt lucruri despre care să merite să discutăm într-un asemenea moment? a protestat el. Avem atâtea probleme de pus la punct!

Cesare a rămas câteva clipe pe gânduri, apoi a spus:

— Nicio problemă nu e mai importantă decât aceea pe care un bărbat o regăseşte noapte de noapte în patul său.

Pazienza şi-a trecut palma peste barba nerasă care îi accentua expresia obosită a feţei.

— Adevărul este, a mormăit el, că în pat nu e nicio problemă. Pentru că e o absenţă perenă. Pur şi simplu nu e niciodată acolo, în pat.

Ochii albaştri ai lui Cesare l-au fixat cu interes. Trebuia să-i asculte confesiunea până la capăt, fără să-şi piardă cumpătul.

— Vrei să spui că nu doarme acasă? a cerut el lămuriri.

— De dormit doarme, a recunoscut Pazienza, însă numai după ce se duce la teatru şi la agape organizate acasă la diverşi prieteni. În intimitate, camere separate. A plecat şi cinci zile pe Coasta de Azur.

— Cu aceiaşi prieteni, presupun.

— Cu aceiaşi, cu alţii, ce mai contează? (Chipul lui Pazienza se schimonosea treptat, pe măsură ce vorbea.) Cheltuieşte o avere pe haine şi bijuterii. Mă înşală. Şi mă face să mă simt ca un vierme.

— Eşti un căcănar, Mimmo! a ripostat dur Cesare, ridicând pentru prima dată vocea. Apoi s-a calmat brusc şi a adăugat: Aminteşte-ţi că nu e problema ta dacă te înşală. E a ei. Şi Joséphine l-a înşelat pe Napoleon, însă asta nu l-a împiedicat să devină împăratul Franţei. M-am făcut înţeles sau nu? Şi Napoleon nu a sfârşit pe insula Sfânta Elena din cauză că Josephine nu i-a fost fidelă.

Altele au fost motivele. Iar tu, care eşti tobă de carte, ar trebui să ştii asta mai bine ca mine.

Cuvintele acelea au avut darul să stârnească în inima lui Pazienza sentimentul ruşinii, provocând o reacţie contrară celei pe care şi-o dorea Cesare.

— Răbdarea mea are şi ea o limită, a răbufnit el. Mă duc acasă şi o dau afară.

Cesare s-a ridicat din fotoliu, a ocolit masa de lucru, s-a apropiat de tânărul avocat şi i-a prins faţa între palme, ca şi cum ar fi avut de-a face cu un copil răzgâiat.

— Ţi-aş smulge capul de pe umeri cu mâinile mele, l-a ameninţat pe un ton blând, dacă n-ar fi plin cu lucruri de care am nevoie. Pe cine să dai afară? Ia spune-mi, ţi-am reproşat eu vreodată că te-am avertizat şi că tu nu m-ai ascultat?

— Nu, niciodată, a răspuns Mimmo Scaglia, eliberându-se din strânsoarea aceea care, deşi afectuoasă, era pe cale să-i disloce mandibula şi îl punea într-o situaţie jenantă.

Cesare şi-a turnat în pahar puţin coniac dintr-o sticlă masivă de cristal faţetat. Era un eveniment excepţional.

— Vezi tu, prietene, a reluat el discuţia adulmecând băutura din pahar, eu cred că, dimpotrivă, răbdarea ta trebuie să fie nelimitată. Ai vrut actriţă? Ai actriţă. Iar acum nu ne permitem scandaluri. Ai greşit? Ei bine, acum plăteşti.

— E o târfă! a exclamat avocatul, renunţând la orice precauţie.

— Era şi înainte, a remarcat calm Cesare, admirând transparenţa de ambră a paharului de cristal. Vrei să-ţi torn un pahar? l-a întrebat, arătând spre sticla de coniac. Nu? Mai bine. Dar vorbeam despre Roşa, nu-i aşa? a reluat el discuţia. Cum îţi spuneam, târfă era şi înainte. Dar aşa e viaţa: unii se nasc poeţi, unele se nasc *sguangia.* (Prefera

termenul din dialectul milanez pur.) Ea a avut nenorocul să se nască *sguangia.* Însă nu e vina ei că tu ai luat-o de nevastă.

Discursul lui Cesare era coerent, realist, ireproşabil.

— Şi dac-o dau afară?

— Îi faci jocul: procedezi exact aşa cum îşi doreşte ea s-o faci, a spus Cesare pe un ton rece, lucid. De-abia aşteaptă ca tu s-o dai afară, ca să te poată şantaja. Din păcate pentru ea, nu poate mulge decât de la o singură vacă – adică tu. La urma urmelor, e dreptul ei s-o facă, numai că ar trebui să dea dovadă de o oarecare discreţie. Un război între voi, care ar duce inevitabil la ură şi resentimente de lungă durată, ar fi total inoportun. Eu consider că o înţelegere lipsită de fast e întotdeauna mai bună decât o încăierare spectaculoasă.

Pazienza şi-a prins capul între palme, căzând câteva clipe pe gânduri, apoi s-a predat.

— Şi atunci, ce ar trebui să fac?

— Să aştepţi, băiete, să aştepţi, l-a sfătuit Cesare bătându-l amical pe umăr.

Cuvintele şi contactul fizic, siguranţa pe care o transmiteau, i-au făcut bine. Era bun şi ştia lucrul ăsta, dar mai ştia şi că, fără Cesare Boldrani, ar fi fost un biet avocat fără glorie, mereu la vânătoare de clienţi pe coridoarele Palatului de Justiţie.

— Ce să aştept? a întrebat.

— Să plece singură, din proprie iniţiativă.

Cesare se apropiase de uşă şi a zărit o umbră alunecând grăbită spre capătul holului. A zâmbit, intuind prezenţa furişată a Mariei.

— Şi dacă nu pleacă? a obiectat Pazienza cu o expresie de îndoială pe chip.

— Odată şi-odată tot va fugi cu vreunul. Şi o va face mai repede decât îţi imaginezi, l-a asigurat el.

Cu tot răul pe care femeia i-l făcuse, Pazienza a simţit deodată un gol în stomac. La urma urmelor, Roşa era singura femeie care îl făcuse să cunoască fiorii pasiunii şi satisfacţia trupească.

— De unde ştii?

Era o întrebare retorică. Când Cesare susţinea că ştie răspunsul la o problemă, lucrurile chiar aşa stăteau: într-adevăr îl ştia.

— Să demarezi chiar de mâine formalităţile de anulare a căsătoriei, i-a zis. De restul mă ocup eu; voi face în aşa fel încât cererea să-ţi fie aprobată în cel mai scurt timp. Vom proceda aşa cum scrie la carte, în aşa fel încât madama ta să nu poată pretinde nimic.

— Mă duc la muncă, l-a anunţat avocatul, suspinând.

— Cui pe cui se scoate, a concluzionat sentenţios Cesare, închizând subiectul.

Îndreptându-se spre ieşire, Pazienza s-a întâlnit pe coridor cu Maria. Dintr-o privire a înţeles că femeia auzise totul.

— Vezi, Maria, cum sfârşesc marile iubiri? a spus el, melancolic. La tribunal se sfârşesc, la tribunal.

— Nu foloseşte la nimic să vă faceţi sânge rău, domnule avocat, a încercat ea să-l încurajeze. În viaţă, chiar şi întâmplările cele mai urâte se uită. Şi nicio greşeală nu e ireparabilă.

Se gândea la propriile greşeli, la Nemesio, la propria căsnicie naufragiată, la alte eşecuri pe care, probabil, soarta i le rezervase. „Important este să încerci să ajungi întotdeauna la liman, să te ridici şi s-o iei de la capăt”, obişnuia ea să-şi spună.

L-a condus pe avocatul Domenico Pazienza la uşă, apoi l-a urmărit de la fereastră îndepărtându-se, nefericit, la volanul automobilului Isotta Fraschini făcut la comandă.

Într-una din seri, la vila din forul Bonaparte au fost

invitaţi la cină Riccio şi Miranda. Giuseppina îi vorbise mult despre ei Mariei, care îi zărise şi la înmormântare, cuviincioşi şi îmbrăcaţi în haine cernite. În seara aceea însă, se dovedeau a fi exact cum îi descrisese Giuseppina: guralivi şi plini de culoare. Cesare era neobişnuit de voios, complet detaşat de gravele probleme cotidiene, savurând intimitatea aproape familială la care era nevoit să renunţe prea des, ca să se menţină în noua sa condiţie socială. Uneori însă îşi permitea să-şi aline singurătatea impusă de propria putere, şi se cufunda în atmosfera regenerantă a originilor. Era atât de entuziasmat de vizita lui Riccio şi a soţiei sale, încât în seara aceea a intrat în bucătărie, rugând-o pe Maria să-i trateze regeşte pe musafiri.

Uriaşa casă – de obicei cufundată într-o linişte desăvârşită şi administrată de servitori discreţi – părea să se fi transformat în arena unui bâlci ambulant. Cei trei meseni râdeau întruna, schimbau replici deşucheate şi făceau observaţii picante lovind uneori cu pumnul în masă, în timp ce gramofonul cânta la volum maxim.

Riccio purta ostentativ un briliant mare cât o alună la degetul mic şi un altul, de dimensiuni mai reduse, la cravată. Era îmbrăcat ca un bogătaş – o observat Maria –, însă nu ca un senior. Cât despre Miranda, aceasta părea versiunea populară, dar simpatică, a Madonnei din Pompei: bijuteriile îi împodobeau fiecare părticică neacoperită a corpului. Însă chipurile cu trăsături simple ale oaspeţilor din seara aceea, flecăreala lor voioasă şi hohotele sănătoase de râs revărsau asupra Mariei sentimentul unei bunăstări a cărei faţă o ignorase până atunci. Veselia lor spontană a molipsit-o. Sinceritatea din priviri şi naturaleţea gesturilor lor atenuau vulgaritatea unor expresii, ce reflectau totuşi semnificaţii autentice ale vieţii de zi cu zi.

În ciuda familiarităţii lipsite de orice fel de inhibiţii pe

care o manifestau faţă de Cesare Boldrani, era evident faptul că Miranda şi Riccio nutreau o stimă profundă pentru acesta, o devoţiune lipsită de servilism şi un respect necondiţionat, care nu decurgea din poziţia lui socială, ci se referea exclusiv la personalitatea lui, la capacitatea înnăscută de a se impune în faţa celor de acelaşi rang cu el. După atâţia ani, Cesare continua să fie modelul şi punctul lor de referinţă, chiar dacă plecase din cartier pentru a cuceri citadela afacerilor, comerţului şi finanţelor. Aveau aceleaşi rădăcini. Şi erau mândri de asta.

În seara aceea, Maria şi-a amintit poveştile pe care i le spunea Giuseppina şi a revăzut cu ochii minţii casa colonială unde veniseră pe lume şi crescuseră copiii familiei Boldrani, cartierul Porta Ticinese, via Vetraschi, hoţii, răufăcătorii, oamenii sărmani, don Oreste, muncitorii şi spălătoresele. A înţeles că forţa unor oameni ca Cesare şi Riccio se baza tocmai pe devotamentul faţă de propriile origini. Şi i-a admirat sincer.

— În sfârşit, iată că am regăsit grădina în care înfloreşte frumuseţea şi îmboboceşte poezia!

Nemesio a surprins-o din nou cu abilitatea lui de prestidigitator, materializându-se brusc lângă ea. Era iulie, era cald, iar soarele strălucea în toată splendoarea sa.

— Nemesio!

Maria s-a oprit, la fel şi inima sa şi, în acea secundă de aşteptare magică, tăcerea părea infinită. O clipă mai târziu se îmbrăţişau pătimaş, contopiţi parcă într-o singură persoană.

Apoi, clipa s-a pierdut departe, în trecut, după ce s-a incrustat profund în memoria bărbatului şi a femeii: tramvaiele au început din nou să sune, maşinile să străbată în viteză străzile, trecătorii să mişune de colo-colo. Realitatea a decretat sfârşitul visului.

— Iubirea mea, a început Nemesio s-o dezmierde cu

vocea lui melodioasă şi privirea plină de afecţiune, dându-i roată şi admirând-o ca şi cum ar fi fost singura femeie din lume. Singura, unica şi incredibila mea iubire.

Câţiva trecători au întors capul spre ei, zâmbind în faţa acelui insolit spectacol stradal de pantomimă.

„Bine că nu mă pot vedea cei din casă”, s-a consolat Maria în gând, care nu ar fi vrut în ruptul capului ca Cecchina, Ambrogino sau – Doamne fereşte! — Cesare să asiste la ciudata reprezentaţie inventată ad hoc de Nemesio.

— Aşadar, asta e casa sclaviei în care te-ai refugiat, a atacat bărbatul cu gesturi ample de tribun, arătând cu mâna spre palatul Boldrani, ascuns privirilor în spatele unui pâlc de copaci.

— Te-ai întors în sfârşit, a reuşit să îngaime Maria.

11 controla din ochi, temându-se să nu fie din nou luată prin surprindere de una dintre obişnuitele lui manevre diversioniste.

— Dacă ai făcut-o înseamnă, desigur, că acum ţi-ai făcut o situaţie, nu-i aşa? a continuat ea, amintindu-i imediat de pactul încheiat cu câteva luni în urmă.

— O situaţie care te va transforma într-un personaj de anvergură internaţională, a spus el pe un ton direct şi hotărât.

Au luat-o umăr la umăr spre centru.

— Nu cer atât de mult, i-a răspuns Maria, care se gândea deja cum să le comunice vestea domnului Cesare şi mamei sale.

Fără îndoială că Vera avea să-şi reia litania, însă era curioasă care avea să fie reacţia lui Cesare Boldrani.

— Doamne Dumnezeule, cât eşti de frumoasă! a alintat-o Nemesio, care, cu pasul său sigur, părea s-o conducă spre o ţintă precisă.

Din când în când se lipea de ea, strângând-o în braţe, iar

Maria acum râdea, acum plângea, tulburată de prezenţa demonului de lângă ea, de soare, de vâltoarea sângelui care i se urca la cap, de mirosul fin, dar penetrant care emana din toţi porii trupului lui Nemesio. Căldura devenise înăbuşitoare, iar confuzia din mintea ei, atotstăpânitoare.

— În orice caz, trebuie să dau mai întâi un preaviz rezonabil.

Latura pragmatică a personalităţii sale a reuşit totuşi să iasă la lumină.

— Cu exploatatorii nu se negociază, a decretat el. Mâine plecăm. Te iau cu mine. Bogătaşii n-ar sta nicio clipă pe gânduri şi te-ar arunca în stradă de azi pe mâine.

Era hotărât, arătos şi emana forţă. Purta o pereche de pantaloni gri, de vară, şi o cămaşă albă descheiată până la piept şi cu mânecile suflecate. Sacoul îl ţinea cu o mână, aruncat peste umăr. Slăbise, iar trăsăturile i se înmuiaseră, făcându-l să pară mai tânăr. Ochii săi verzi exultând de bucuria revederii reflectau văpăile galbene ale soarelui.

— În sfârşit, s-a abţinut ea să-l contrazică, vom vorbi mai târziu despre asta. Spune-mi, mai bine, când ai sosit?

— Era întuneric încă, a continuat el neobosit, şi cu gândul la tine am admirat soarele născându-se. Am trecut prin faţa casei tale, te-am căutat pe străzi, am rătăcit prin parcuri.

— Era mai simplu să mă fi căutat acolo unde eram, nu crezi?

Maria îl readusese cu picioarele pe pământ.

— Nu am vrut ca stăpânul sau stăpâna casei să-mi comunice că servitorii nu au dreptul să se folosească de telefon, s-a întunecat el.

— Ei, hai, Nemesio, l-a mustrat ea, doar nu suntem în Epoca de Piatră!

Ajunseseră deja în piaţa Domului şi se plimbau pe sub

porticuri.

— Persoanele acestea pentru care lucrezi tu... s-a interesat el. Cum sunt? Nu mi-ai povestit nimic despre ele în scrisori.

— La început, persoanele erau două, a început ea să-i relateze, spnjimndu-se de braţul lui. Frate şi soră. Apoi, ea a murit, a adăugat, întristându-se. A rămas doar el.

— Şi el cum e?

În vocea lui Nemesio era mai mult decât simplă curiozitate.

— Foarte bogat, a mărturisit Maria, foarte singur, foarte important.

— Tânăr? a insistat el cu o indiferenţă suspectă.

— Gelos, cumva? a replicat ea cu cochetărie.

— Te respect prea mult ca să fiu gelos, a declarat el, ritos.

— Şi eu te respect.

Maria şi-a spus că, din punctul său de vedere, nu reuşea să asocieze sentimentul de respect cu cel de gelozie, iar faptul că stima un bărbat nu o împiedica să aibă îndoieli în privinţa lui.

— Tânăr? a stăruit Nemesio.

— Bătrân, a minţit ea pe un ton glumeţ. Bătrân, gras şi urât, a continuat ea pe acelaşi ton care crea multă ambiguitate.

— Vârsta şi frumuseţea nu contează prea mult, a remarcat Nemesio, considerând adevărate informaţiile soţiei care doar îi domolea răbufnirea de orgoliu masculin.

Au ajuns în via Cappellari şi au urcat în tramvaiul numărul 24, coborând apoi la cap de linie, în rondoul din via Ripamonti.

— De ce aici? a întrebat Maria, surprinsă.

— De ce nu aici? i-a replicat Nemesio.

Au luat-o pe uliţa din stânga, au trecut prin faţa unei

bisericuţe, au parcurs o altă stradă ceva mai largă ca o alee şi, după un cot al drumului, s-au trezit în plin câmp.

— Nu-i aşa că-i frumos?

Ştia că lovise drept la ţintă.

— E superb! a exclamat ea, admirând o casă colonială veche şi, ceva mai încolo, un ochi de apă care scânteia sub razele soarelui. Şiruri lungi de plopi străjuiau reţeaua de canale cu apă limpede şi rece, iar Maria nu s-a putut abţine să nu-i propună, ţopăind veselă: Ce-ar fi să ne scăldăm?

La orizont, se înălţa cu maiestuozitate spre cer abaţia Chiaravalle.

— Din câte îmi amintesc, dincolo de casa de colo se află şi o tavernă veche.

Se apropia ora prânzului, iar Maria a realizat brusc că dimineaţa se scursese fără să-şi fi dat seama.

— Mă aşteaptă mama la prânz.

— N-o să fie sfârşitul lumii dacă întârzii şi tu o dată. La urma urmei, eşti cu soţul tău, nu-i aşa?

Invocarea caracterului oficial al relaţiei lor i-a readus Mariei liniştea în suflet.

— Bineînţeles, a spus ea orgolioasă, eşti soţul meu. Apoi l-a întrebat: Ai trecut să-l vezi pe Giulio?

— Mă gândeam să-l văd odată cu tine.

Vorbea cu sinceritate, iar Maria l-a crezut pe cuvânt.

— *A* crescut mult, ştii? l-a avertizat strângându-l de braţ. Pare un copil de un an. Are o expresie matură şi – chiar dacă nu meriţi asta – să ştii că-ţi seamănă.

— Ia priveşte acolo, îţi place?

Ajunseseră în dreptul unei taverne vechi, cu umbrar şi cu un trunchi gros de glicină ale cărui ramuri se căţărau dezinvolte pe faţada clădirii. Razele soarelui luminau mesele din lemn, filtrate prin frunzele dese ale umbrarului. Plini de voioşie, au mâncat pâine cu salam şi au băut o

cană de vin roşu, limpede, acidulat, care le-a aprins flacăra din priviri, le-a îmbujorat obrajii şi le-a răscolit jarul pasiunii, domolită între timp într-un fel sau altul.

După prânz s-au plimbat o vreme pe câmp, la umbra plopilor ce străjuiau unul din canale. Se ţineau de mână fără să mai scoată niciun cuvânt: toate gândurile care îi bântuiau în clipele acelea nu doar aţâţau şi mai mult dorinţa mistuitoare, contopită parcă cu natura pulsând de viaţă: insectele zumzăiau în jurul lor, libelule multicolore zburau de colo-colo, apa limpede clipocea îmbietor, iar câmpia emana un miros îmbătător. Bărbatul a privit-o lung, rugător, iar ea s-a lăsat privită, atinsă, în timp ce neliniştea care îi tulbura visele o învăluia treptat, supunându-se unei chemări irezistibile; de data aceasta însă, nu existau nici prăpăstii în care să se prăbuşească, nici monştri, ci numai iubire, o iubire uriaşă şi fără sfârşit, o împreunare lungă şi dulce în iarba înaltă şi caldă, o împreunare care i-a lăsat istoviţi, dezgoliţi şi fericiţi sub umbra plopilor, lângă apa limpede, cu privirile înălţate la cerul spre care se ridica profilul maiestuos al unei abaţii.

Maria se simţea mulţumită şi senină, iar ochii îi străluceau, plini de tandreţe. La urma urmelor, acela era bărbatul său, soţul, mirele ei. Desigur, ce rost avea să continue să slujească într-o casă care nu era a sa, să organizeze o viaţă care nu-i aparţinea, să viseze la viitorul altora? S-a apropiat de Nemesio cu obrajii îmbujoraţi, cu buzele dulci şi voluptuoase de atâtea sărutări; mişcarea ei avea ca fundal susurul discret al apei limpezi, mereu aceeaşi, dar mereu alta, la fel ca bucuria de a trăi şi dorinţa de a iubi ce renăşteau în ea dintr-un freamăt tainic, din carnea ei palpitând de poftele stârnite de respiraţia bărbatului, din gura ei avidă de senzaţii până atunci adormite, şi pe care falusul vârtos le răscolise cu violenţa dulce a vântului care împinge norii pe cer.

— Ai venit să-mi spui că vom fi din nou împreună, pentru totdeauna, i-a murmurat ea la ureche, cu voce mieroasă. Asta era surpriza, nu-i aşa?

— Da, Maria, a răspuns el, strângând-o în braţe şi aspirând parfumul părului ei înfoiat, negru ca pana corbului. (Maternitatea îi modelase în forme şi mai apetisante sânul, care în clipa aceea, eliberat din strânsoarea cămăşii, apăsa liber pe pieptul bărbatului.) Îţi promit că de data aceasta nimeni şi nimic nu ne va mai despărţi, a adăugat.

— Ţi-ai găsit o slujbă? l-a întrebat nerăbdătoare. La Modena? Aici, la Milano? Hai, spune-mi că la Milano! O avem aici pe mama, ne-ar ajuta să creştem copilul... Ştii, mie nu mi-e frică de muncă. Nu-mi va fi deloc greu să găsesc ceva de lucru cu ziua.

— Slujbe o să găsim, Maria, a vorbit el hotărât, prinzând-o de umeri şi îndepărtând-o puţin de el, ca s-o privească în ochi. Or să se ocupe de asta tovarăşii mei de la Paris, atunci când vom ajunge acolo.

Un nor sumbru a acoperit pentru o clipă soarele, în vreme ce pe chipul splendid al Mariei au înflorit semnele unei furtuni.

— Paris, ai spus? a întrebat ea cu o voce suspect de calmă. Scuză-mă, dar despre ce vorbeşti?

— Trebuie să plec la Paris, Maria.

— Atunci înseamnă că pur şi simplu ţi-ai pierdut minţile.

Brusc, totul s-a schimbat: a fost ca şi cum mecanismul tainic al emoţiilor a început să se învârtă în sens contrar; inima femeii a tresăltat, iar viscerele i s-au răscolit într-o mişcare convulsivă.

— Am primit ordin de concentrare, a recunoscut el în sfârşit, iar eu nu m-am prezentat la comisariat.

Tovarăşii mei însă mi-au întins o mână de ajutor. Ne aşteaptă la Paris.

— Vasăzică eşti un dezertor.

Secreţia călduţă izvorâtă din dorinţă a îngheţat brusc şi Maria simţea cu dezgust sămânţa vâscoasă a bărbatului alunecându-i între coapse. O încerca un sentiment de ruşine profundă, fiind înlănţuită şi rănită de un adevăr mai umilitor decât cea mai infamă minciună, care îi spulbera brusc toate speranţele, risipindu-le în cele patru vânturi.

— Fac parte dintre cei care nu au nicio tragere de inimă să lupte cu arma în mână pentru propăşirea fascismului, s-a justificat Nemesio, ştiind că Maria nu îi reproşa convingerile antifasciste sau spiritul de aventură, ci faptul că voia să-i arunce, pe ea şi pe Giulio, în vâltoarea unei vieţi într-o lume necunoscută, ostilă.

— Nu e decât un exerciţiu, a ripostat ea. Nu a izbucnit niciun război încă. Şi poate, a adăugat, după o scurtă ezitare, nici nu se va întâmpla asta.

— Nu, nu e un exerciţiu, a contrazis-o Nemesio cu convingere. Hitler a declanşat deja războiul. Mussolini vrea şi el război. Deocamdată, încearcă să bage spaima în francezi cu aceste ordine de mobilizare, obligându-i să-şi ţină o parte din efectivele armate la graniţa cu noi. Bineînţeles că e o farsă. Fascismul în sine este o farsă. Până una-alta însă, oamenii mărşăluiesc voioşi spre masacru. Ştii tu că bieţii oropsiţi ai sorţii care se supun ordinului de mobilizare nu au nici ce să mănânce şi nici cazărmi unde să pună capul jos să doarmă noaptea? De uniforme, nici vorbă. Îi duc să se odihnească prin sălile de aşteptare ale gărilor şi în vagoanele cu care transportă vite. Dorm pe bucăţi de ziar. Doamne iartă-mă, dar tu pe ce lume trăieşti?

— Cum e oare posibil, s-a întărâtat femeia, cum e oare posibil ca voi, emilianii, să fiţi primii care săriţi să faceţi revoluţii?

— Dacă nu ai locui în casa unui rechin îmbogăţit peste

noapte, a continuat el cu asprime în voce, dacă ai catadicsi măcar să arunci o privire în jurul tău, ai şti că şi aici, la voi, sunt mulţi care au aceeaşi părere. „Ia puşca şi arunc-o la gunoi”, a început el să intoneze versurile unui cântec revoluţionar, „noi pace vrem, nu vrem război.” Ştii unde se fredonează cântecelul acesta? Cum, nu ştii? Ei bine, îţi spun eu. Aici, în minunatul tău oraş, Milano.

— Eu lucrurile astea nu le ştiu, Nemesio, a zis ea pe un ton conciliant, însă ştiu că pedepsele aplicate de tribunalele militare sunt îngrozitoare. Iar un dezertor poate primi foarte uşor pedeapsa capitală.

— Ştiu şi eu, a replicat el, încercând să profite de avantajul de moment ca s-o convingă. Asta este şi motivul pentru care sunt nevoit să fug din ţară. Am şi eu un război de dus, al meu e contra fasciştilor. Ascultă-mă, Maria. Mai întâi plecăm în Elveţia. Ştiu cum se poate ajunge acolo, iar din Elveţia trecem în Franţa şi ne îndreptăm spre Paris, unde tovarăşii mă aşteaptă.

— Şi Giulio? a întrebat Maria.

Căldura devenise insuportabilă, iar freamătul zgomotos al câmpiei ajunsese s-o irite, la fel ca muştele care se încăpăţânau să i se aşeze întruna pe frunte. Nu se simţea nici măcar o adiere de vânt, umiditatea aerului părea tot mai apăsătoare, iar veşmintele erau năclăite de sudoare, lipindu-se de piele. Maria se simţea murdară, rătăcită, vinovată.

— Giulio rămâne cu maică-ta, a hotărât Nemesio pe un ton oarecum mirat, ca şi cum soluţia aceea ar fi fost de la sine înţeleasă.

— Adică ar trebui să-mi abandonez fiul, fiul nostru, s-a arătat Maria indignată, sărind în picioare şi încercând să-şi aşeze hainele în ordine.

Părul înfoiat, negru ca pana corbului, se mişca în ritmul gesturilor sale furibunde.

— Dar acum? a schimbat el tonul. Acum ce faci? Giulio trăieşte cu maică-ta şi situaţia nu ţi se pare deloc umilitoare şi dramatică. În schimb, dacă ai veni cu mine, ar însemna că-ţi părăseşti fiul. Dar faptul că lucrezi şi locuieşti în casa domnului Cesare Boldrani ce înseamnă?

— Îmi văd copilul în fiecare duminică, s-a apărat energic Maria. Dacă sunt probleme, mama nu ezită să-mi dea telefon. Şi dacă i se întâmplă ceva, pot alerga oricând la el. Nu, Nemesio, nici măcar nu vreau să mai discutăm despre asta. Şi nici nu vreau să începem din nou să ne certăm. Pactul nostru a fost cât se poate de clar. Te iubesc, însă nu pot accepta o viaţă de pribeag. Dacă în locul propriei soţii preferi ideile tale politice, nu mai am nimic de zis. Însă pe mine să mă laşi în pace. Nu mai veni aici să-mi dai speranţe, pentru ca apoi să-mi comunici hotărârile tale lipsite de bun-simţ. Ascultă, Nemesio – s-a mai calmat ea, oferindu-i o ultimă şansă –, domnul Boldrani e un om foarte important şi cu multă influenţă. Nici nu-ţi poţi închipui ce oameni de rang înalt cunoaşte. Dacă eu îi cer să te ajute, o va face cu siguranţă. Ar putea chiar să-ţi găsească o slujbă bună. Dacă el le spune militarilor să te ierte, ei or s-o facă.

— Înseamnă că tu chiar refuzi să mă înţelegi, s-a înfuriat bărbatul, păşind pe cărare.

— Nu, tu eşti cel care nu mă înţelege pe mine, a ripostat Maria, urmându-l.

— Tu nu pricepi nimic pentru că ţi-ai pus ochelari de cal, însă chiar şi aşa eu te iubesc, Maria.

Se oprise şi stătea nemişcat în faţa ei, privind-o rugător.

— Atunci rămâi cu mine, i-a spus ea pe un ton hotărât.

— Te iubesc, Maria, însă nu vreau să trăiesc în lumea asta de rahat.

Părea să fie ultimul său cuvânt.

— Tu iubeşti o libertate care pur şi simplu nu există, l-a

repezit Maria. Idealurile tale sunt visele saltimbancilor rătăcitori, ale ţiganilor şi vagabonzilor. Nu vei fi niciodată niciun bun tată, niciun bun soţ. În plus, sunteţi o mână de maimuţoi, cum vreţi să răzbiţi?

— Totuşi, eu te iubesc, a insistat el surâzând, dezvelindu-şi dinţii de un alb strălucitor, în timp ce ochii lui verzi aruncau văpăi. Şi ştiu că şi tu mă iubeşti.

— Să te ia naiba, vagabondule.

Ajunseseră în stradă, iar Maria a luat-o la fugă în direcţia tramvaiului care urma s-o ducă înapoi, în centru. Cu privirea înceţoşată de lacrimi, alerga, sperând să pună o distanţă cât mai mare între ea şi acel vagabond pe care soarta i-l dăduse drept soţ.

Nemesio a ajuns-o din urmă, a strâns-o în braţe şi în clipa aceea Maria a izbucnit fără reţinere în lacrimi, îngropându-şi faţa la pieptul bărbatului. Apoi şi-au luat rămas-bun, cu un sărut lung care avea gustul acrişor al lacrimilor, pe o stradă scăldată de razele fierbinţi ale soarelui, nepăsători la trecătorii care îi priveau întrebător.

— Te aştept de câteva ore, i-a strigat Vera văzând-o intrând, în sfârşit, pe uşă.

Din pătuţul său, Giulio a întins mânuţele spre ea, scâncind de bucurie.

— Ba chiar am coborât până la brutărie şi am telefonat la casa în care lucrezi. Mi-au spus că ai plecat de dimineaţă ca să vii încoace. Pe unde ai umblat? a întrebat femeia.

— Te rog, n-o face pe poliţaiul.

— Uită-te în ce hal arăţi! i-a reproşat Vera. Sarafanul boţit, bluza desfăcută, iarbă prin păr... Se poate şti pe unde ai hoinărit? Vrei să-mi spui odată pe unde te-ai furişat, în loc să vii acasă la mama şi la fiul tău?

— Sunt femeie, a replicat Maria pe un ton dur. Muncesc. Şi nu trebuie să dau socoteală nimănui despre cum îmi

petrec timpul.

— Eşti o târfă şi cu asta basta, i-a şuierat Vera. O târfă nenorocită. Te destrăbălezi pe câmpuri ca sălbăticiunile. Apoi şi-a înălţat braţele implorând graţia divină şi a continuat: Oare ce păcate de neiertat oi fi având, de m-a pricopsit Dumnezeu cu o fată ca tine?

Maria a reacţionat violent, fără să-i pese că vocile li se auzeau până afară şi pe coridoarele casei coloniale.

— Ţi-am zis să încetezi, a urlat din rărunchi. Sunt femeie măritată.

— Măritată, dar fără căpătâi, a ripostat Vera, pentru prima dată indiferentă la ceea ce aveau să spună vecinii.

— Am fost cu soţul meu, a mărturisit tânăra, încercând să curme discuţia.

— Doamnelor şi domnilor, a rostit pe un ton declamator Vera, care în momente ca acela renunţa la proverbiala ei precauţie, aflaţi că s-a întors regele saltimbancilor.

— E soţul meu, a repetat Maria.

— Desigur, a admis maică-sa. E bărbatul pe care-l meriţi. Şi nu m-aş mira să aflu că ţi-a lăsat un nou cadou, pe lângă copilul pe care îl ai deja de la el. A făcut o pauză cât să-şi tragă suflarea, apoi a continuat: Şi zi-i aşa! Te-ai întâlnit cu soţul tău, care nici măcar n-a simţit nevoia să vină să vadă biata creatură pe care a zămislit-o.

Biata creatură ţipa din toate puterile, înspăimântată de vocile agresive, rău prevestitoare.

— A vrut să-l scutească pe Giulio de o scenă penibilă ca aceasta, a explicat Maria, luând copilul în braţe şi încercând să-l calmeze. A vrut să evite o întâlnire cu tine, care, fără doar şi poate, s-ar fi transformat într-o încăierare.

Băieţelul continua să plângă zgomotos, Maria în tăcere, iar Vera îşi blestema soarta de femeie trădată de propria fiică. Legănându-l în braţe, Maria a reuşit în cele din urmă

să-l calmeze pe Giulio, care într-un târziu a adormit. L-a aşezat în pătuţ şi a rămas la căpătâiul lui, privindu-l lung cum se mişca graţios prin somn. Îi semăna lui Nemesio într-un fel impresionant. Fără îndoială că, pe măsură ce va creşte, avea să capete toate trăsăturile fizice ale tatălui său. Însă nu şi caracterul şi spiritul lui de aventură, şi-a promis Maria.

Luni dimineaţă nu izbutise încă să-şi revină după şocul trăit cu o zi înainte: avea senzaţia că nu mai are forţă şi sentimente şi a hotărât că, pentru o zi, cei din casa Boldrani se puteau descurca şi fără ea. Ea, în schimb, nu se putea despărţi încă de fiul său care-i amintea de iubirea pierdută, regăsită şi apoi pierdută din nou, definitiv. Giulio era o parte din bărbatul pe care, poate, nu avea să-l mai revadă niciodată. El îi surâdea fericit, iar Mariei i se părea că vede zâmbetul lui Nemesio.

— Nu te duci la lucru în dimineaţa asta? a întrebat-o maică-sa. Te pomeneşti că soţul tău ţi-a lăsat o rentă!

Între timp Maria se calmase.

— Ştii bine că soţul meu nu-mi va lăsa niciodată o rentă, i-a răspuns liniştită, hrănindu-l pe Giulio cu lapte şi biscuiţi după pofta inimii. Simt nevoia să stau cu el, a adăugat ea, arătând spre copil.

Verei i s-a făcut milă de ea.

— Lartă-mă pentru ce-am spus aseară, a zis pe un ton sincer, deşi nu avea deloc aerul că se căieşte. Am spus lucruri pe care chiar le gândesc, dar şi multe răulăţi pe care nu le cred nici eu.

— Avem amândouă nervii întinşi la maximum. (Nu a vrut să o ia de la capăt, aşa că nu a aflat niciodată care erau lucrurile pe care Vera le gândea şi cele în care nu credea.) Nemesio voia să plec cu el la Paris, a adăugat.

Vera nu a răspuns şi nu a comentat nimic nici mai târziu. Însă Maria a avut impresia că maică-sa nu ar fi

regretat dacă ar fi lăsat-o singură cu Giulio.

— Oh, Doamne Dumnezeule, ce bine că v-aţi întors! a întâmpinat-o Ambrogino cu un suspin de uşurare. Dac-aţi şti ce furios a fost ieri domnul Cesare! Nu-şi găsea lucrurile. A ajuns cu întârziere la o întâlnire importantă. Însă când i-am propus să merg acasă la dumneavoastră să vă chem, mi-a interzis cu desăvârşire să fac una ca asta. Pur şi simplu a fiert toată ziua. Iar pe mine şi pe Cecchina ne-a muncit ca pe ocnaşi de dimineaţă până seara.

— Îmi pare tare rău, s-a scuzat Maria, însă ieri m-am simţit deloc bine.

— Eu am încercat să-i explic domnului Cesare.

Ambrogino era solidar cu ea.

S-a auzit clinchetul clopoţelului din bucătărie, după care s-a aprins becul corespunzător camerei domnului Cesare.

— Du-te tu, Ambrogino, l-a trimis ea pe bătrân în recunoaştere. Spune-i domnului Cesare că sosesc într-un minut.

Când a intrat ducând tava cu micul dejun, Cesare Boldrani era în picioare, îmbrăcat într-un halat de mătase şi părea s-o aştepte.

— Îmi cer scuze pentru ieri, a deschis ea discuţia, lăsând tava pe o măsuţă. (Nu lipsea obişnuita vază de cristal suedez cu un trandafir înăuntru.) Am avut nişte probleme de rezolvat.

Cu o zi înainte, aproape că nu se atinsese de mâncare. Postul forţat de peste zi, emoţiile şi lacrimile îi accentuaseră paloarea chipului, care emana o luminozitate suavă.

— Suntem totuşi în anul o mie nouă sute treizeci şi nouă, s-a limitat să remarce Cesare, calm. Există telefoane, nu-i aşa?

Una peste alta, era fericit, după o zi şi o noapte întreagă în care tânjise s-o revadă pe fetişcana aceea fără de care

avea sentimentul că nu mai putea trăi.
— Am avut febră, a minţit ea. Nu am fost în stare să cobor la brutărie să dau telefon aici.
— Voi da dispoziţie să fie instalat un post telefonic acasă la mama ta, a hotărât el.
— Mulţumesc, domnule.
— De ce nu ai pregătit micul dejun în sala unde mâncăm de obicei? s-a mirat el.
— Mi s-a părut că domnul şi-a exprimat dorinţa să fie servit în camera sa.
Spunând acestea, a dat să se retragă.
Cesare se aşezase deja la masă şi îşi turna cafea într-o ceşcuţă de porţelan.
— Ieri ţi-am simţit cu toţii lipsa, i-a spus el posac. Se pare că ai devenit indispensabilă în casa aceasta.
— Nu cred că sunt de neînlocuit.
Se limita la cuvintele strict necesare, pentru că se temea să nu se lase descoperită: emoţiile trăite în ultimele zile erau încă vii.
— Acum însă dă-i bătaie ca să recuperezi timpul pierdut, a îndemnat-o el cu asprime prefăcută, temându-se că exagerase cu complimentele.
— Da, domnule.
— Da, domnule, nu, domnule! a exclamat deodată Cesare, incapabil să-şi explice atitudinea brusc rezervată a guvernantei. Oare nu mai ştii să spui şi altceva? (Se întorsese, deci nimic nu mai conta, aşa că s-a abţinut să exagereze cu mustrările.) Săptămâna asta o să mă mut la Caravaggio, ca în fiecare an în luna august, de altfel. Tu ai să vii cu mine, i-a poruncit privind-o de sus în jos şi pândindu-i reacţia.
— Adică va trebui să stau toată luna la Caravaggio? a întrebat ea.
— Cineva te va aduce la Milano în fiecare duminică

dimineaţa, a asigurat-o el. Asta dacă nu cumva... De fapt, nu... Nu, nimic.

Fusese pe cale să-i spună să-şi aducă şi fiul la conacul de la ţară, însă în cele din urmă a considerat că o asemenea hotărâre era inoportună. Privirea lui sfredelitoare părea să-i citească femeii drept în suflet.

— E în regulă aşa? a întrebat-o.

— Da, domnule, a răspuns, apoi a ieşit.

Sâmbătă, Maria a avut zi liberă, ca să-şi ia rămas-bun de la copil. Pe bufetul din bucătăria Verei a găsit o scrisoare. Era de la Nemesio şi fusese expediată de la Paris. A strecurat-o în buzunar fără s-o citească; era curioasă, însă maică-sa, care scrobea şi călca haine în apropiere, n-o scăpa din ochi.

— Cu leafa pe care o am acum, nu mai e nevoie să-ţi rupi spinarea de atâta muncă.

11 luase în braţe pe Giulio, care începuse să se joace cu şuviţele ei de păr, vorbindu-i într-un limbaj neînţeles.

— Doar mă ştii, a răspuns Vera, respingând oferta resemnată. Nu vreau bani de la nimeni. Nici măcar de la tine.

A rămas toată ziua cu Giulio, întorcându-se la vila din forul Bonaparte abia după lăsarea întunericului. Ambrogino şi Cecchina se retrăseseră deja în camerele lor de la mansardă. Cesare Boldrani nu era acasă. Canapelele şi fotoliile fuseseră acoperite cu huse din pânză de Pekin. Argintăria fusese depusă în cufere, iar covoarele strânse şi depozitate. Nicio adiere nu clintea aerul nopţii de august, care nu reuşea să domolească vipia înăbuşitoare de peste zi. Broboane de sudoare îi lunecau de-a lungul şirei spinării, iar rochia năclăită i se lipea de piele. S-a dezbrăcat, apoi a intrat în camera de baie care aparţinuse Giuseppinei şi s-a vârât sub duş. Şi-a pus pe cap o cască de cauciuc ca să-şi protejeze părul, apoi s-a săpunit cu

meticulozitate şi s-a lăsat biciuită de jetul răcoros şi compact, rămânând îndelung sub duş, chiar şi după ce pe piele nu mai era nici urmă de spumă. Apa uşor călduţă o dezmierda, ajutând-o să se relaxeze într-un mod neaşteptat. S-a şters cu grijă şi s-a îmbrăcat în halatul vaporos de mătase primit în dar de la Elisabetta. S-a întors în camera ei, s-a întins pe pat şi şi-a amintit de scrisoarea de la Nemesio. A scos plicul din geantă, l-a desfăcut şi a început să citească.

„Iubirea mea,

Am ajuns chiar acum la Paris şi iată că primul lucru pe care îl fac este să-ţi scriu. Am avut parte de o călătorie obositoare şi tristă, pentru că tu nu erai cu mine. Mi-e dor de tine, Maria. Simt şi acum pe piele parfumul tău. Te iubesc la fel de mult şi aş vrea să te am aici cu mine, aş vrea ca tu să fii încă a mea. Nu-ţi voi putea mulţumi niciodată pentru darul pe care mi l-ai făcut cu toată fiinţa ta, pentru căldura pe care mi-ai oferit-o în cele câteva ore pe care le-am trăit împreună acolo, la Milano, într-o zi de vară ce semăna cu tine. Amintirea tandreţei şi a dulcilor tale sărutări nu mă va părăsi niciodată şi îmi va aduce mereu bucurie în suflet.”

Plângând ca un copil, a împăturit scrisoarea, a pus-o în sertarul noptierei, apoi a lăsat lacrimile să-i şiroiască în voie pe obraji. Oare ce fusese în mintea ei când îl lăsase să plece, să dea piept cu necunoscutul singur? De ce oare nu fusese şi ea atinsă de adierea spiritului de aventură care îl împiedica pe Nemesio să prindă rădăcini undeva? Oare nu era mai bine să-şi trăiască zilele în braţele unui bărbat capabil s-o iubească ca Nemesio?

— De ce plângi, Maria? Ce se întâmplă cu tine?

O mână puternică i s-a sprijinit protector pe umăr şi un bărbat cu voce vibrantă îi vorbea, consolând-o.

— Ce se întâmplă cu tine, Maria? a repetat, rostindu-i cu

afecţiune numele.

Şi-a ridicat de pe pernă chipul brăzdat de lacrimi şi s-a găsit deodată înaintea lui. Cesare o privea cu o expresie dulce, înţelegătoare. Suferinţa răscolitoare a împiedicat-o – poate pentru prima dată – să-şi reprime trăirile, ştergând tabuuri ancestrale şi interdicţii împământenite.

— Sunt atât de deznădăjduită, a mărturisit, fără să-i pese de lacrimile care i se revărsau pe obraji, de halatul de mătase care îi alunecase de pe umăr, dezvelindu-i sânul.

În clipa aceea i se părea că în faţa să nu se afla Cesare Boldrani, ci un chip familiar căruia îi putea destăinui toate marile ei suferinţe.

— Hai, nu mai plânge, sunt aici ca să te ajut, i-a susurat el la ureche, luându-i mâna într-a sa şi începând s-o dezmierde.

— Nimeni nu mă poate ajuta, a răspuns ea.

S-a ridicat, probabil încercând să-şi încropească o înfăţişare prezentabilă, însă s-a trezit în braţele bărbatului, care a început s-o sărute uşor, diafan, în timp ce halatul de mătase îi cădea la picioare. Oare chiar era cu putinţă? s-a întrebat. Oare chiar era adevărat că el, Cesare Boldrani, o mângâia şi o săruta, şoptindu-i cuvinte fierbinţi la ureche?

— Nu vorbi, Maria, i-a murmurat bărbatul, ridicând-o ca pe o păpuşă şi întinzând-o pe pat. Nu spune nimic.

Halatul de mătase albastră al lui Cesare căzuse peste cel de un alb imaculat al Mariei, iar trupul lui vânjos acoperea acum nuditatea orbitoare a femeii.

Maria nu vorbea, însă nu pentru că aşa îi spusese el, ci ca să nu se trezească din visare; nu păreau umane mădularul acela enorm, carnea aceea vârtoasă care o penetra cu vigoare catifelată, buzele fierbinţi care îi căutau febril gura, lăsându-i semnele unei fericiri niciodată cunoscute. Amândoi – bărbatul care o poseda cu sexualitatea lui grandioasă şi femeia ce i se oferea

deschizându-se ca un boboc în floare – păşeau, contopindu-se magic spre o plăcere pe care niciunul din ei n-o atinsese vreodată. Maria plângea şi râdea, îl respingea cu toată forţa, pentru a-l trage înapoi cu deznădejde, urla din rărunchi, fără reţineri, cerşind mai întâi îndurare şi apoi opintindu-se din răsputeri. La urmă, a fost ca şi cum noaptea s-a luminat brusc sub o lungă şi incandescentă explozie solară, care a coincis cu o zvârcolire spasmică a trupurilor lor înlănţuite. Au rămas împreunaţi încă o vreme, până când strălucirea incandescentă s-a risipit treptat, în culorile unui asfinţit somptuos. Cesare i-a sărutat suav pleoapele, obrajii, colţul buzelor şi gâtul, mângâindu-i şoldurile unduitoare, sânii voluptuoşi, cu sfârcuri tari, coapsele drepte şi zvelte.

Când bărbatul a deschis gura să vorbească, Maria l-a oprit punându-i un deget pe buze. Voia ca minciuna să se perpetueze, iar ea să creadă în continuare în visul acela, dând astfel o justificare propriei slăbiciuni.

— Oare de ce, a murmurat deodată Cesare, de ce mi-a trebuit atât de mult să înţeleg că mă doreai şi tu la fel de mult şi că sufereai din cauza mea?

Valul plăcerii nu se retrăsese încă de tot: cu ochii închişi, Maria încerca să-l mai păstreze, să-l guste până la capăt. În clipa aceea şi-a amintit cuvintele Elisabettei: „Să nu-l minţi niciodată.” Şi ce să-i spună? Că, de fapt, plângea pentru ea şi Nemesio, pentru dragostea lor pierdută? Atunci de ce se abandonase în braţele lui, gustându-i virilitatea până la extazul suprem? Desigur – şi-a spus Maria nu exista decât o singură explicaţie, cea a mamei sale, Vera: nu era altceva decât o târfă. Şi chiar aşa se simţea – ca o târfă oarecare –, pentru că în seara aceea probabil că nu şi-l dorise nici pe soţul său, nici pe Cesare, ci doar un mascul viril care să-i înăbuşe cu bărbăţia lui zbuciumul interior.

Pe măsură ce automobilul se apropia de conac, Maria scruta peisajul cu o privire sfredelitoare şi amănunţită. Misterioasă şi magică, Vila Tăcerii se înălţa în mijlocul luncii dintre Adda şi Serio, având alura unui sălaş de basm. Cesare renunţase la Topolino; călătoreau într-un automobil Lancia Ardea negru, cu accesorii cromate, strălucitoare, condus de un şofer în livrea. Era prima dată când îl însoţea pe Cesare dincolo de poarta vilei din forul Bonaparte, era prima dată când mergea la conacul din Caravaggio, prima dată când avea pe conştiinţă pecetea nemiloasă a adulterului.

— Nu te bucuri? a întrebat-o Cesare, strângându-i mâna într-a lui.

Stăteau pe bancheta din spate, iar de şofer îi despărţea un perete antifonat din sticlă groasă.

Gestul lui familiar a făcut-o să roşească.

— Te rog, a spus ea, retrăgându-şi mâna, într-un gest pudic. Apoi, dându-şi seama de propria ipocrizie, a zâmbit şi a adăugat: Vezi, mă culc cu tine, însă roşesc când îmi atingi mâna.

— Te-am întrebat dacă te bucuri, a insistat bărbatul.

— Sunt dărâmată, a recunoscut ea cu sinceritate. Şi foarte confuză. Uneori am senzaţia că ating cerul cu mâna, pentru ca apoi să simt cum mă scufund în adâncul infernului. Când mă gândesc cine sunt şi de unde vin, simt nevoia să-mi atârn un pietroi de gât şi să mă arunc într-un râu. Nu ştiu ce să zic. Mi-e ruşine şi să-ţi spun pe nume. Oare trebuie să-ţi vorbesc tot cu „dumneavoastră”? Cum trebuie să mă comport în prezenţa altora? Sunt guvernanta din casa Boldrani, amanta lui Cesare Boldrani sau un simplu capriciu al stăpânului meu? Oare trebuie să-mi amintesc cele întâmplate între noi sau trebuie să uit totul? Şi-a ridicat spre el ochii ei mari de culoarea cafelei, în care licărea o speranţă incertă, apoi a continuat: Cum o

să mă privească lumea de aici încolo? Ca pe o femeie sau ca pe o târfă?

Cesare a mustrat-o în tăcere, dar cu fermitate, strângându-i mâinile în ale sale.

— Să nu mai spui niciodată asta, a zis. Calmează-te. Trebuie să mai treacă o vreme, dar te vei obişnui cu noua ta condiţie. Eu sunt aici şi te voi ajuta! Acum, priveşte acolo!

Trecuseră de Caravaggio şi se apropiau de rezidenţa Boldrani.

Edificiul fusese realizat între 1858 şi 1868 de arhitectul Michele Canzio, care concepuse o construcţie solidă, dar de bun-gust. Ansamblul arhitectural era armonios şi plăcut vederii, lipsit de ornamente inutile şi reflectând, într-un fel sau altul, inteligenţa şi spiritul întreprinzător al proprietarului. Conacul fusese ridicat pe ruinele unei construcţii mai modeste, pe care ţăranii din satele din apropiere şi de la zeci de kilometri distanţă o cunoşteau încă din secolul al XVIII-lea sub numele de *la ca' di cunt* – casa conţilor Casaţi. Nobila familie poseda în regiune terenuri vaste, cultivate cu pepeni galbeni şi livezi nesfârşite de duzi, folosiţi pentru creşterea viermilor de mătase. În clipa în care crescătoriile s-au dovedit a fi o afacere bănoasă, iar familia Casaţi – de stirpe nobilă, dar cu afinităţi de mari industriaşi – a început să scoată profituri însemnate, contesa Carlotta a hotărât ridicarea unei case noi, care în cele din urmă a căpătat numele său.

— Este adevărat că unul din conţii Casaţi a murit de inimă rea? a întrebat Maria.

— Aşa se zice, a răspuns laconic Cesare.

Era binedispus şi surâdea.

— E o poveste emoţionantă, dacă s-a întâmplat aşa cum mi s-a povestit mie.

Maria nu se putea abţine să nu se gândească la noua sa

viaţă şi încerca să-şi ascundă tulburarea vorbind.

— Şi casele coloniale sunt pline de istorii emoţionante, a comentat Cesare, însă nimeni nu vorbeşte despre ele pentru că sunt lipsite de grandoare. Marile iubiri şi mizeria nu sunt niciodată asociate în fanteziile populare. Mama, de exemplu, n-ar fi avut timp să moară din dragoste. Şi nici frumoasa Isolina nu a murit din dragoste. Contele însă, da. Nobilii sunt mult mai sensibili la suferinţele amoroase.

În vocea bărbatului se simţea o undă de sarcasm. Automobilul parcurgea o alee lungă, străjuită de tei, care marcau începutul gazonului, dincolo de care se zăreau o pădurice de castani şi o livadă cu nuci, meri şi caişi.

După ce a executat lent un semicerc amplu, elegantul automobil s-a oprit în piaţeta însorită din faţa vilei. Romano s-a repezit să deschidă porţiera din dreptul lui Cesare.

— Bine aţi venit, domnule Cesare, a zis, surâzător.

Era un bărbat de statură medie, cu faţa şi braţele arse de soare, ochii mici şi maronii, exprimând o forţă şi un calm extraordinare.

Cesare i-a răspuns la salut, apoi a dat roată maşinii ca s-o ajute pe Maria. Însă guvernanta coborâse deja şi acum stătea în faţa Ausoniei, o femeie măruntă, trupeşă, cu nasul drept, privirea bănuitoare, faţa lată şi inexpresivă.

— Ea e doamna...

Cesare s-a oprit brusc, stânjenit. Cu toată obişnuinţa sa de a împărţi ordine în stânga şi-n dreapta, în clipa aceea nu reuşea să iasă din încurcătură.

— Eu sunt Maria, l-a scos ea din impas, întinzându-i mâna Ausoniei.

Nu era necesar să mai adauge nimic: Ausonia ştia aproape totul despre ea, iar palma ei uriaşă şi noduroasă, care prinsese fără vigoare mâna întinsă de Maria, exprima din plin aversiunea profundă pentru străina aceea care

intra în casa ei umăr la umăr cu stăpânul, asemenea uneia dintre femeiuştile acelea pe care domnul Cesare le găzduia uneori pentru o zi sau două.

— Iar eu sunt Ausonia, a spus plecându-şi privirea în faţa acelei doamne care numai doamnă nu era şi căreia se vedea nevoită să-i dea ascultare din clipa aceea.

— Iată că, în sfârşit, ne cunoaştem, a exclamat Maria, punând în vorbele ei o doză suspectă de entuziasm. Mi-ar face plăcere să devenim prietene.

— Da’ de unde, *signora* Maria, s-a eschivat tânăra ţărancă, eu nu sunt decât o biată femeie de la ţară, neştiutoare.

Apoi a înşfăcat două valize şi s-a îndreptat spre intrare.

Maria a privit-o lung cum mergea cu paşi hotărâtă spre vila alcătuită dintr-un parter supraînălţat – la care se ajungea urcând câteva trepte ce porneau dintr-un mic platou dreptunghiular, pavat cu pietre de râu – şi un etaj. Parterul fusese amenajat pentru activitatea de zi: săli de mese, saloane, o sală de biliard, biblioteca şi biroul; la etaj erau dormitoarele. Bucătăria se afla la demisol, împreună cu spălătoria şi garderobul.

— Du-te cu Ausonia, a îndemnat-o Cesare. O să-ţi arate casa.

— Desigur, a spus Maria, urmând-o stânjenită pe slujnică.

Iată că deja o lăsa să se descurce singură într-o situaţie pe care nu ştia cum s-o gestioneze, într-un ambient ostil de la bun început. De la o fereastră de la primul etaj a admirat copacii seculari din spatele casei: platani, ulmi, tei, fagi, pini şi cedri. Dincolo de ei, o pajişte înflorită, delimitată de un rând de trepte de granit, mărginit de o balustradă de piatră cu coloane; apoi, un alt platou înverzit, având în mijloc o fântână cu sirene de piatră, din gura cărora ţâşneau jeturi cristaline de apă.

— Aceea e Madona din Caravaggio, a informat-o Ausonia, arătând spre o statuie plasată într-o nişă din fundal. Adică – s-a grăbit ea să precizeze – e o statuie aidoma cu Madonna din Caravaggio.

— E foarte frumoasă, a remarcat Maria, ca să nu tacă.

Era similară cu toate statuile Madonei văzute până atunci: cu o expresie dulce, suferindă, extatică, cu mantie în tonuri azurii, capul uşor înclinat şi mâinile împreunate a rugăciune.

— Acolo, în locul acela, a continuat Ausonia, contesa Casaţi reunea familia şi servitorii în serile de vară ca să recite împreună rozariul.

— Şi acum? a întrebat Maria, dornică să găsească un pretext ca să poată intra în graţiile femeii.

— Uneori mă duc eu acolo să mă rog, a răspuns cealaltă, pe un ton melancolic. În casa asta parcă s-au strâns toţi antihriştii. Începând cu Romano şi terminând cu cei zece grădinari care au grijă de parc.

După ce cumpărase Vila Tăcerii, fiind convins că îi aparţinea prin drept consangvin, Cesare păstrase structura construcţiei intactă, conservând piesele de mobilier cele mai preţioase. Restul însă fusese aranjat cu măiestrie şi bun-gust. Micşorase dormitoarele de la etaj, dotându-le cu somptuoase camere de baie îmbrăcate în marmură de toate culorile: de la pereţi albi ca neaua, la roz intens, azuriu, albastru şi verde. Schimbase apoi aproape tot mobilierul şi obiectele decorative, dotând splendida rezidenţă cu piese rare de anticariat şi tablouri extraordinare. Luxul, neglijabil în palatul din forul Bonaparte, era principala caracteristică a vilei din Caravaggio, un refugiu liniştit, unde el se retrăgea rareori, dar pe care îl considera casa stirpei sale, întrucât i se cuvenea prin descendenţă după mamă, după bunicul Colombo, tatăl Elvirei şi fiul bietei Isolina, cea care fusese

femeia contelui Cesare Casaţi, străbunicul său natural.

Maria a privit cu luare-aminte de jur-împrejur, bucurându-se de pacea splendidului asfinţit de august, care încununa ziua în care Cesare o adusese pentru prima dată la Caravaggio, într-o limuzină luxoasă. În obiectele din jurul ei recunoştea imediat semnele bogăţiei şi puterii bărbatului care-i spunea că o iubeşte şi căruia îi cedase într-o noapte de vară – din slăbiciune, poate din pasiune, dar cu siguranţă şi din deznădejde. Inima şi tandreţea care izvora de acolo erau dăruite pe veci soţului ei, saltimbancului nebunatic şi rătăcitor pe care, în momentul acela, îl iubea mai mult decât oricând, poate tocmai pentru că nu credea să mai aibă vreodată curajul de a da ochii cu el. Bogăţia nemăsurată din jurul ei depăşea orice închipuire şi îi producea teamă, părându-i-se monstruoasă şi inutilă.

— Asta e camera dumneavoastră, *signora,* a anunţat-o Ausonia pe un ton rece. Domnul Cesare mi-a spus s-o pregătesc special. E cea mai frumoasă din întreaga vilă. Nimeni n-a mai dormit până acum în ea.

Ausonia încerca să pară indiferentă, însă în vocea ei se simţea părerea sa implicită despre Maria.

— E prea mult pentru mine, s-a surprins Maria exclamând atunci când a zărit mobilierul somptuos al încăperii.

„Aşa cred şi eu”, a gândit Ausonia. În schimb, a spus:

— Nu fac decât să execut ordinele pe care le-am primit, *signora.* Cu permisiunea dumneavoastră, eu trebuie să cobor şi să-mi fac datoria. Apoi, arătând spre noptieră, a adăugat: Dacă aveţi nevoie de mine, acolo e o sonerie.

Cesare îi rezervase cel mai luxos dormitor din întreaga casă, în tonuri de albastru intens şi auriu, cu un pat imens, cu tăblie aurită şi incrustaţii, împodobit cu un baldachin de voal fin, care îl transforma într-un alcov intim şi cochet. Un

covor *frisson* princiar în nuanţe de albastru şi galben acoperea toată pardoseala camerei. Camera de baie, în marmură azurie, era dotată cu robinete de lapislázuli, iar pe fiecare perete tronau oglinzi imense, cu muchii de aur veritabil.

Maria s-a lăsat să cadă într-un fotoliu, rămânând nemişcată, incapabilă să reacţioneze: oare ce reacţie poţi avea în faţa unei minuni? Prin uşa de sticlă ce dădea spre terasă a zărit ultimele pâlpâiri ale soarelui şi primele licăriri ale stelelor. Cântecul greierilor dezmierda negrul catifelat al nopţii, şi o adiere uşoară de vânt a mişcat agale perdelele.

— Ce faci, nu cobori la masă? a luat-o Cesare prin surprindere. Totul e pregătit. Ce e? Ce se întâmplă cu tine?

— Se întâmplă că-mi vine să intru-n pământ de ruşine, a răspuns ea. Se întâmplă că mă simt ca o marfă expusă în vitrină, cu eticheta cu preţul pe ea. Femeia aceea mă priveşte de parcă aş fi cine ştie ce somitate.

— Femeia aceea te va servi ca pe o stăpână, dacă tu vei dori, i-a replicat Cesare iritat, fiind preocupat mai ales de eliminarea posibilelor obstacole din calea împlinirii propriei dorinţe.

— Nu e vorba de cine pe cine slujeşte sau cine cui i se supune, s-a împotrivit ea. Problema este că vreau să înţeleg cine sunt. Nu mai ştiu nici eu cine sunt. Apoi, strângând din pumni, a exclamat: E îngrozitor!

Cesare a închis uşa terasei, a tras perdelele şi a aprins o veioză cu abajur auriu, care răspândea în jur o lumină molcomă. A privit-o lung pe Maria, s-a apropiat de ea, a ajutat-o să se ridice şi apoi a îmbrăţişat-o.

— Eu nu ştiu cum să vorbesc unei femei, i-a spus, ţinând-o strâns în braţe. Nu ştiu nici măcar dacă mâine voi avea pentru tine aceleaşi sentimente datorită cărora astăzi aş fi în stare de orice nebunie. Eu sper că da – a continuat

el –, de dragul bucuriei că exişti. Şi sper că nu, pentru suferinţa pe care mi-ai produce-o dacă m-ai părăsi. Vrei să ne căsătorim? a întrebat-o cu aerul serios cu care uecidea încheierea unei afaceri.

— Am un soţ, ştii bine asta.

Amintirea lui Nemesio avea darul să-i intensifice sentimentul ruşinii.

— Pot interveni astfel încât căsătoria ta să fie desfăcută când vrei tu, a anunţat-o. Nu trebuie decât să-mi dai cale liberă.

— Tu poţi face totul, nu-i aşa? a replicat ea, simţind că se afunda fără să poată reacţiona.

— Nu, nu totul, a precizat Cesare, privind-o aţâţat. Dar pot face multe. Şi, în orice caz, pot iniţia desfacerea căsătoriei tale, dacă asta te împiedică să fii în totalitate a mea.

— Ceea ce Dumnezeu a unit în cer nu poate desface nimeni pe pământ, a replicat tânăra, ştiind că referirea la indisolubilitatea tainei cununiei însemna un punct în favoarea sa.

Şi asta pentru că inima ei nu putea anula niciodată căsătoria cu tatăl lui Giulio. Era o realitate incrustată în carnea şi sufletul său, un eveniment ce-i împlinise viaţa şi nimeni nu ar fi putut declara că fusese doar o închipuire, fără niciun corespondent în realitate.

— Există fapte grave care pot determina anularea unei căsătorii, a continuat Cesare, care încerca să-i ofere un pretext pentru a redeveni liberă, dar care în realitate voia să afle din ce motive Maria îi rezista încă. Giuseppina – şi-a amintit el – îmi spunea că soţul tău ţi-a înşelat buna-credinţă, că te-a minţit.

— O, nu, te rog, a exclamat ea, să lăsăm baltă subiectul. Să nu mai vorbim despre asta. Deocamdată, sunt aici, cu tine. Asta voiai, nu-i aşa?

Pătrunsese într-o lume de basm şi era alături de un bărbat superb care îi putea pune lumea la picioare, însă ea continua să se gândească şi să iubească un saltimbanc neînsemnat, cu mintea plină de idei şi convingeri ciudate, care îi promitea castele în Normandia şi călătorii la Paris, dar care n-avea în buzunar nici măcar două centime pentru un bilet la o tombolă de bâlci. Acolo, în braţele masculului irezistibil care o cucerea puţin câte puţin, aprinzându-i simţurile cele mai intime, se întrezărea figura vagabondului visător, care într-o zi avea să se întoarcă, dezmierdând-o cu versurile sale de menestrel extravagant.

— Vino, a murmurat el şi a ridicat-o pe braţe.

Avea vocea calmă şi sigură a învingătorului. A dus-o în faţa unei oglinzi veneţiene şi a început s-o dezbrace lent, scoţându-i pe rând toate veşmintele, până când cristalul oglinzii a încadrat imaginea ei complet goală între ramele sale armonioase, însemnate ici-colo de trecerea timpului şi marcate de puncte negre. Reverberaţia astrală a nudităţii Mariei conferea imaginii premisele supreme ale unei opere de artă.

Maria se mira de liniştea interioară care o cuprinsese, căci odată depăşite limitele naturale ale precauţiei, rezistenţa ei slăbise şi se abandona în voia vârtejului din vis, ce îi stârnea fiori în care bucuria şi groaza se confundau.

În spatele ei, Cesare a scos din buzunar un obiect, care la lumina molcomă a veiozei licărea straniu. Era un colier de safire pure montate în aur galben.

— Ce e asta? a întrebat Maria, cu ochii măriţi de emoţie în faţa unei asemenea minunăţii.

— Acum eşti perfectă, a spus Cesare, potrivindu-i colierul la gât.

— Iar când orologiul va bate miezul nopţii, a comentat ea, mulţumindu-i cu un surâs încântător, fiecare pietricică

de safir se va transforma într-o boabă de porumb, nu-i aşa?

În peregrinările ei prin casele oamenilor bogaţi văzuse bijuterii mai puţin extravagante, dar care valorau cât o casă. Dacă preţurile pe care le auzise vehiculându-se erau reale, atunci colierul valora fără doar şi poate cât o vilă cu două etaje. Brusc, a simţit cum greutatea pietrelor de la gât creşte dramatic. Oare un bărbat ar fi putut face mai mult ca să-şi demonstreze sentimentele? A hotărât să se lase în voia lui, a braţelor sale care au purtat-o pe sus spre pat, a mâinilor sale puternice care o mângâiau cu febrilitate, a trupului său suplu, pietros, cu muşchii încordaţi, a falusului vârtos pe care îl simţea apăsând şi pulsând pe sân, a buzelor lui care se lipeau hulpave de sexul ei umed, în timp ce limba i se insinua înăuntru, ca printre valvele unei scoici care se deschideau ca două petale de carne sub apăsarea sărutului lui răscolitor. Maria şi-a reţinut cu greu un urlet sălbatic. Din clipa aceea, conştiinţa ei greu încercată a amuţit şi toate neliniştile, îngrijorările, reticenţele şi pudorile s-au risipit ca un fum. Au rămas doar gemetele de plăcere şi suspinele de bucurie.

— La-mă, a strigat, ia-mă acum dacă nu vrei să-mi dau duhul.

Încordat ca un arc, Cesare a pătruns în ea cu vigoarea lui ieşită din comun, înăbuşind strigătul ce stătea să răbufnească din gâtlejul Mariei cu un sărut fierbinte, care a accentuat extazul unei împreunări prohibite. În minte i s-a aprins o lumină incandescentă, iar în urechi distingea clinchetul unor zurgălăi de argint. În clipa aceea, sămânţa bărbatului a răbufnit în adâncuri, inundând-o cu plinătatea plăcerii lui.

Pe măsură ce timpul trecea, iar străina se dovedea mai puţin enigmatică şi infatuată decât crezuse la început,

Ausonia adopta treptat atitudinea şi poziţia confidentei credincioase. Vara era pe sfârşite, iar în casă se vorbea deja de valize, transport, călătorie şi întoarcerea în oraş.

În cele din urmă, fetişcana aceea care nu împlinise încă douăzeci de ani confirma expresia conform căreia dracul nu e chiar atât de negru, pentru că dovedea spirit practic şi putere de muncă, avea o mulţime de idei bune şi tolba plină cu poveşti captivante. În plus, ordinea impusă de Maria în reşedinţa de la Caravaggio nu se deosebea prea mult de propriile sale concepţii.

Familiarizându-se treptat una cu cealaltă, cele două femei au sfârşit prin a fraterniza în clipa în care Ausonia şi-a dat seama că nu avea de ce să se teamă de

Maria – o fetişcană doar cu câţiva ani mai tânără decât ea, în ciuda aparenţelor. Într-adevăr, Ausonia rămăsese văduvă când era foarte tânără, şi nu împlinise încă treizeci de ani, chiar dacă arăta mult mai în vârstă: nu avea un chip atrăgător şi era clădită pentru munca dură şi slujirea cu devotament a unui stăpân, căci pentru ea era vital să aparţină cuiva – unei case, unui patron, unui protector.

Singurul aspect al relaţiei cu Maria care o descumpănea pe Ausonia era sentimentul – pentru ea inadmisibil – ce împingea o femeie măritată în pat cu un alt bărbat decât soţul său; un bărbat cu o condiţie foarte diferită de a Mariei, aspect suficient – în opinia Ausoniei – ca s-o oblige pe aceasta la un raport umilitor şi încărcat de suferinţă. Chiar şi în cazul în care ar fi intervenit legalizarea civilă şi religioasă a legăturii lor, pe umerii Mariei avea să apese pe vecie blestemul adulterului. Şi bineînţeles că, într-o relaţie nelegiuită ca a lor, vina aparţinea întotdeauna femeii.

— Trebuie să ţi-o spun pe-a mea, chiar dacă vei spune că nu mă priveşte.

Ausonia se obişnuise s-o tutuiască şi acum se simţea datoare să-i deschidă ochii – cum zicea ea – de la nivelul

modest al înţelepciunii populare.

— Bineînţeles, a continuat ea, tu n-ai decât să mă sudui şi să mă spurci din cap până-n picioare pentru vorbele mele, însă e de datoria mea să-ţi spun ce cred. Aşadar, eşti convinsă că faci bine ceea ce faci?

Maria, care în faţa femeii aceleia doar cu câţiva ani mai în vârstă ca ea se simţea copleşită de vinovăţie, a roşit brusc.

— Nu ştiu, a răspuns.

Ausonia s-a uitat lung, curioasă, dar respectuoasă, la creatura aceea extravagantă care, asemenea unei actriţe experimentate, trecea cu dezinvoltură de la un rol la altul, de la luxosul dormitor albastru la mizeria deprimantă a bucătăriei.

— Domnul Cesare e un om bun, a zis ea făcându-şi de lucru în preajma cuptorului, însă oricum ai întoarce-o, el e stăpânul. Iar stăpânii trebuie să stea cu stăpânii.

„În timp ce servitoarele trebuie să stea printre servitoare”, a adăugat în gând. „Pentru că altfel, când lucrurile se amestecă, lumea se răstoarnă cu susul în jos.”

— Iar eu, a ajutat-o Maria, eu ce sunt?

Ausonia a evitat un răspuns direct.

— În nouă cazuri din zece, i-a precizat, poveştile de genul ăsta se termină prost.

— Asta înseamnă că într-un caz din zece se termină bine.

Spunând acestea, Maria a zvâcnit din cap, aruncându-şi părul pe spate cu obişnuitul său gest mândru, iar chipul i s-a luminat de un zâmbet radios.

S-a gândit la Nemesio, la viaţa plină de privaţiuni din mansarda casei coloniale din corso Vercelli din Modena, şi, pentru prima dată, s-a întrebat dacă ar mai fi fost posibil să se întoarcă din drum. Oare avea să găsească vreodată puterea să iasă pentru totdeauna de acolo, din dormitorul

albastru, din parcul vilei din Caravaggio? În interiorul acelui cerc magic avea de luptat cu ruşinea şi cu supuşenia pe care trebuia s-o arate puternicului ei stăpân, însă dincolo de cerc ar fi trebuit să înfrunte mizeria cotidiană şi supuşenia în faţa legilor crude ale societăţii. Maria nu se putuse obişnui cu sărăcia lucie asociată cu incertitudinea zilei de mâine, în schimb, ruşinea unei bunăstări nemeritate începea să nu o mai deranjeze chiar atât de tare.

— Domnul Cesare e un om bun, a repetat Ausonia, pe un ton justificativ. Totuşi, e bărbat, şi se ştie că, nu-i aşa...

— Că bărbaţii sunt vânători, a glumit Maria.

— Că e vânător n-ar fi nimic, a continuat Ausonia, însă e şi stăpân, iar în cazul ăsta lucrurile se complică. O spun spre binele tău, Maria. Da, e adevărat: într-un caz din zece, asemenea istorii se termină cu bine, iar lumea le povesteşte din tată-n fiu, până devin legende. Da, se întâmplă să mai câştige câte unul la loterie, îmbogăţindu-se peste noapte. Însă ştii câţi pierd?

— În dimineaţa asta sunt binedispusă, Ausonia, a exclamat Maria încercând să potolească efuziunea slujnicei. Hai să lăsăm timpul să hotărască.

— Nu aştepta să-ţi rezolve timpul problemele pentru că e foarte posibil să o facă prost.

— Nu e chiar atât de simplu, Ausonia.

O privea fix, intens, deconspirându-şi propria incertitudine.

— În viaţă, nimic nu e simplu.

Ausonia ştia din experienţă că fiecare acţiune presupune un anumit risc, iar acesta creştea pe măsură ce rolul hazardului devenea mai pregnant. Acesta părea să fi fost sensul spuselor sale.

— Te-ai făcut înţeleasă şi ştiu foarte bine ce vrei să spui de fapt, a asigurat-o Maria, dar cu toate acestea nu ştiu ce

hotărâre să iau. Şi nu ştiu nici dacă nu cumva refuz să iau o hotărâre din mârşăvie sau din alte motive. Nu ştiu nici măcar dacă e vorba de iubire – a mărturisit ea într-un acces de sinceritate care a scandalizat-o instantaneu pe Ausonia – sau de propriul interes. Nu ştiu ce anume mi-e frică să nu pierd: dragostea lui Cesare, ceea ce îmi oferă sau ceea ce reprezintă ca rang social.

— Linişteşte-te, te rog, i-a cerut Ausonia, simţindu-i încordarea.

O încerca o milă adâncă pentru fetişcana din faţa ei.

— Nu fac decât să-ţi spun purul adevăr, a precizat Maria, calmându-se subit. Un adevăr despre care, după cum poţi uşor să înţelegi, nu pot vorbi nici cu mama, nici cu soţul meu şi nici cu Cesare. În ultima vreme, de altfel, el şi cu tine sunteţi singurele persoane cu care mai vorbesc. Iar tu eşti prietena mea, singura mea confidentă, a adăugat, atât de emoţionată, încât cu greu s-a stăpânit să n-o îmbrăţişeze pe Ausonia. Ştiu că îmi dai sfaturi bune şi că eşti sinceră. Însă deocamdată, crede-mă, nu am puterea să iau o hotărâre.

Într-una din zile, când Cesare se afla la o partidă de pescuit pe râul Adda, Maria a realizat cu o certitudine şocantă că era însărcinată. Înainte de confirmarea primei sarcini, la Modena, tânăra notase cu minuţiozitate detaliile istoricului său fiziologic. Şi atunci, ciclul menstrual întârziase cu opt zile, un decalaj pe care ginecologul din Modena îl considerase irelevant, însă care fusese suficient pentru ea ca să-l contrazică pe medicul specialist. „Sunt sigură că sunt însărcinată”, îi spusese ea doctorului. Încă de pe atunci – datorită cărţilor pe care i le aducea Nemesio, dar nu numai – avea credinţa fermă că o femeie ştie mai bine decât medicul şi mult înaintea acestuia când a rămas însărcinată. „O femeie ştie când e pe cale să devină mamă”, obişnuia ea să spună. Ciclul său menstrual

fusese dintotdeauna de o punctualitate de cronometru, iar în anul când rămăsese însărcinată cu Giulio intuise realitatea în momentul în care menstruaţia nu a apărut în ziua stabilită. De când avusese primul raport cu Nemesio, îşi alcătuise un calendar propriu pe care-l respectase cu sfinţenie; în plus, pe durata sarcinii citise foarte mult şi acumulase multe cunoştinţe noi.

După ce se despărţise de Nemesio, încetase să-şi mai noteze datele în calendar, însă la sfârşitul lui iulie, când soţul său o iubise pe câmpurile de la marginea oraşului, îşi reluase, tremurând de emoţie, obiceiul. Dacă nu ar fi făcut-o din proprie iniţiativă, cu siguranţă că i-ar fi reamintit ce are de făcut observaţia mamei sale, Vera: „Nu m-aş mira să aflu că ţi-a lăsat un nou cadou, pe lângă copilul pe care îl ai deja de la el.” Şi-a amintit atunci data ultimului ciclu, care se încheiase cu zece zile înaintea întâlnirii cu Nemesio. Şi-a amintit şi ce citise undeva: la o femeie cu ciclu menstrual normal – iar al ei aşa fusese întotdeauna – ovulaţia apare între a treisprezecea şi a cincisprezecea zi de la începutul sângerării. Raportul cu Nemesio avusese loc în cea de-a zecea zi, aşa că, teoretic, maternitatea trebuia exclusă în acel caz. Pe de altă parte, făcuse dragoste cu Cesare începând din a şaptesprezecea zi a ciclului. Un mecanism perfect echilibrat – acelaşi care îi dădea certitudinea matematică a sarcinii – excludea concepţia şi în cel de-al doilea caz. Fără îndoială că, dacă timpul avea să-i confirme bănuielile, avusese o ovulaţie neregulată, în afara intervalelor de timp indicate în studiile de specialitate – eveniment extrem de rar, dacă se lua în considerare cazuistica. Dacă aceasta era explicaţia, conceperea putea să se fi produs atât în cea de-a zecea zi, cât şi în cea de-a şaptesprezecea sau în următoarele. Oare al cui să fi fost sâmburele acela de viaţă care începea să îmbobocească în pântecele său? Să fi fost sământa lui

Nemesio sau cea a lui Cesare? Nimeni n-ar fi putut să-i rezolve această enigmă; trebuia să aleagă singură, cu ochii închişi, fără să-i destăinuie nimic nici măcar Ausoniei, unica sa confidentă.

Stătea pe terasa dormitorului albastru în clipa în care a simţit brusc o ameţeală vagă şi un val de transpiraţie rece pe frunte. Sângele a încetat să-i mai pulseze prin vene, picioarele i s-au înmuiat şi, deodată, s-a prăbuşit la pământ, inconştientă.

Din grădină, Ausonia a zărit-o, a alergat în camera de la etaj şi a readus-o la realitate cu ajutorul unei sticluţe cu oţet şi al câtorva perechi de palme.

— Ia te uită! Am căzut ca o pară mălăiaţă, a spus Maria, ruşinându-se din cauza slăbiciunii de care dăduse dovadă.

— Probabil că ai stat prea mult la soare, a încercat s-o diagnosticheze Ausonia.

— Nu, n-a fost din cauza soarelui, a murmurat Maria, cu lacrimi în ochi.

— Păi, atunci – a exclamat cealaltă, oscilând între deznădejde şi infinită bucurie – atunci înseamnă că aştepţi un copil! (Îşi dorise întotdeauna propriul său copil, însă pântecele său devenise un teren arid în care nicio sămânţă nu putea încolţi.) Mi s-ar fi putut întâmpla şi mie, când a fost vremea mea, a adăugat. Eşti sigură că asta este?

— Da, Ausonia, sunt gravidă.

Şi-a atins instinctiv sânul, simţindu-l pietros şi dureros. Ochii săi de culoarea cafelei păreau mai mari, mai luminoşi şi mai galeşi.

— Ar fi trebuit să-mi închipui, a rostit cu voce tare Ausonia primul gând care i-a venit în minte, pe un ton realist şi lipsit de afecţiune. Apoi a ajutat-o să se aşeze pe un fotoliu de atlaz, adăugând: El… vreau să spun domnul Cesare, ştie?

— Nu, a răspuns, trecându-şi degetele prin păr. Până ieri nu am realizat nici eu.

— Eu cred că va primi bine vestea, a încurajat-o Ausonia. Apoi i-a făcut o mărturisire neaşteptată: N-am mai văzut niciodată un bărbat atât de îndrăgostit. Cred că ideea de a avea un copil de la tine îl va umple de fericire acum.

— Mi-au făcut foarte bine cuvintele tale.

Oare totul ar putea fi atât de simplu, de natural? Ausonia nu ezitase deloc şi nici Cesare n-ar fi trebuit să aibă motive de îndoială în privinţa paternităţii copilului. În plus, nici ea însăşi nu avea certitudinea matematică a faptului că Nemesio era tatăl. Dacă lucrurile ar fi stat aşa, nu s-ar mai fi gândit nicio clipă şi ar fi părăsit pentru totdeauna casa Boldrani. Şi-a amintit din nou cuvintele Elisabettei Lemonnier: „Să nu-l minţi niciodată. În faţa minciunii poate deveni nimicitor.” Se afla într-o mare dilemă: de o parte, calea incertitudinii şi a sărăciei, iar de cealaltă parte, îndoielile unei bunăstări nemeritate. S-a hotărât într-o fracţiune de secundă, cu impetuozitatea care o caracteriza: copilul pe care urma să-l nască, hrănindu-l cu sânge din sângele ei, avea să fie un Boldrani şi avea să moştenească bogăţia şi puterea tatălui său. Nu avea de gând să-şi renege trecutul şi n-ar fi acceptat niciodată ca Biserica sau orice altă autoritate să anuleze legătura ei cu Nemesio Milcovich, însă dacă tot era scris să mai aducă pe lume un copil, acesta trebuia să fie un Boldrani, nu un mic saltimbanc rătăcitor.

— Când o să-i spui? a întrebat Ausonia.

Atitudinea sa era acum radical schimbată; era de partea prietenei sale mai frumoase, mai norocoase, încercând pentru ea un sentiment de solidaritate plină de admiraţie.

— Pentru moment, n-o să-i spun nimic.

— Cum aşa? Eşti convinsă de împlinirea unei minuni ca

aceasta şi vrei să păstrezi secretul?

Avea o privire îndurerată, iar chipul îi părea aşa mai puţin inexpresiv.

— Certitudinea mea este instinctuală, i-a explicat Maria. Dacă totuşi e vorba doar de o întârziere? Dacă e o alarmă falsă? Şi dacă vertijurile de adineauri s-au datorat, cum ai zis tu, faptului că am stat prea mult în soare? E mai bine să păstrez tăcerea până în clipa în care voi fi sută la sută sigură. Tu, Ausonia, eşti prietena mea. Pot să te rog, aşadar, să mă ajuţi să păstrez acest secret?

Spunând acestea, i-a zâmbit cu subînţeles.

Ausonia s-a îndreptat spre ea pentru a pecetlui promisiunea printr-o îmbrăţişare, iar Maria s-a ridicat din fotoliu, ieşindu-i în întâmpinare.

— Nu voi vorbi despre asta nici măcar cu mine însămi, a jurat Ausonia. Tu însă trebuie să mă ţii la curent, a adăugat pe un ton afectuos. Şi să mă chemi când vei avea nevoie de ceva.

— Eşti singura mea prietenă. Singura mea confidentă.

De afară s-a auzit zgomotul unui motor. Cesare se întorcea de la partida de pescuit.

În luna septembrie, radioul nu a difuzat altceva decât ştiri despre invazia germană din Polonia. Declaraţia de război a Angliei şi Franţei împotriva celui de-al Treilea Reich nu a avut darul să domolească spaima ce a cuprins lumea întreagă la auzul unui nou cuvânt la modă: *blitzkneg.* Termenul exaltant şi înşelător de „război-fulger”, sugerat de primele succese germane, definea cu superficialitate arogantă un conflict ale cărui durată şi consecinţe nu puteau fi preconizate. Maria, al cărei cuvânt devenise lege pentru Ambrogino şi Cecchina, era foarte confuză şi nu reuşea în niciun chip să le explice celor doi servitori – dar nici ei înseşi – cum era posibil ca bolşevicii să ajungă la înţelegere cu naziştii. Miniştrii Molotov şi von

Ribbentrop îşi dădeau mâna în numele lui Stalin şi Hitler, hotărând să-şi împartă teritoriul Poloniei după ocuparea acesteia, în timp ce Benito Mussolini, ducele fascismului, lăsase să se înţeleagă că nu intenţionează să intervină.

— Nu vă faceţi griji, concluziona de fiecare dată Ambrogino, orice s-ar întâmpla, domnul Cesare ne va duce în ultimă instanţă pe toţi la Caravaggio. În faţa lui – adăuga servitorul cu o mină serioasă – nu există nici armată de uscat, nici aviaţie care să reziste.

Maria nu se temea de război, asta şi pentru că informaţiile transmise de radioul britanic – pe care Domenico Scaglia le traducea pentru Cesare Boldrani – erau contrazise de reportajele din jurnalele de ştiri italieneşti, care anunţau continuarea lucrărilor pentru expoziţia mondială de la Roma ce urma să aibă loc în anul 1942. Aşadar, problema Mariei nu era eventualitatea unui război, ci certitudinea faptului că era însărcinată, singura realitate în care era implicată în totalitate şi pe care o putea împărtăşi doar cu Ausonia. Însă ceea ce o uimea cel mai mult era naturaleţea cu care-şi trăia noua condiţie, care concentra în jurul noii vieţi – încă în stadiu embrionar – toată forţa şi sentimentele ei, alungând treptat groaza din primele zile ce au urmat teribilei descoperiri.

— Te-ai plictisit de mine? a întrebat-o odată Cesare. Se întorseseră la Caravaggio, iar ea îi răspundea atenţiilor cu o rezervă foarte apropiată de indiferenţă.

— Nu, i-a răspuns, te iubesc.

Apoi l-a cercetat curioasă, ca şi cum ar fi aşteptat momentul propice pentru a-i comunica noutatea.

— Şi atunci?

Se aflau în dormitorul albastru, lungiţi în alcovul cu perdele diafane, cu veioza galbenă răspândind o lumină molcomă, învăluitoare.

— Atunci, trebuie să fii mai atent de acum încolo, a

răspuns ea cu cochetărie studiată.

Dinţii ei albi sclipeau în penumbră, formele i se rotunjiseră semnificativ din cauza sarcinii, iar pielea emana o strălucire ireală, intensificată de lumina reflectată de oglinzi.

— Să fiu atent la ce? a întrebat el cu voce răguşită, în timp ce privirea catifelată şi trupul ei voluptuos îi reaprindeau dorinţa, iar falusul enorm i se umplea de sânge, cu un rezultat terifiant.

Maria nu avea decât două experienţe cu bărbaţi, însă atributul viril al lui Cesare lua asemenea proporţii în erecţie, încât îi stârnea de fiecare dată un complex de reacţii total opuse: de adoraţie şi de spaimă.

— Să fii atent să nu-mi faci rău.

Timida ei reacţie defensivă a aţâţat agresivitatea masculului, aşa cum se întâmplă de fiecare dată când o femeie îşi camuflează propriile pofte cu negaţii ambigue, nejustificate.

— Nu ţi-am făcut rău niciodată.

Era deja peste ea, iar Maria i-a prins membrul ce pulsa nerăbdător, conducându-l în jos, spre pântecele umed.

— Umblă încet, te rog, a murmurai, opunându-se spasmelor lui cu extenuante opinteli ale bazinului, care încetineau ritmul, dar sporeau excitaţia.

Simţea sexul bărbatului vibrând şi contractându-se asemenea unei vietăţi, în timp ce sămânţa lui caldă părea să-i străbată tot trupul.

— Şi tu? s-a arătat el îngrijorat şi uşor dezaprobator.

— Eu ce? a. Replicat Maria cu aerul că-l ia peste picior.

— Tu nu ai… (Oare de ce era atât de dificil să vorbească despre o stare la care ajungeau amândoi cu atât de multă naturaleţe? s-a întrebat el.) Tu nu ai terminat.

— Nu, eu nu, a admis ea, ca şi cum ar fi fost vorba despre cel mai firesc lucru din lume. Eu trebuie să fiu

foarte atentă – s-a hotărât ea într-un târziu să mărturisească –, pentru că aştept un copil.

Cuprins brusc de o teamă nedefinită, Cesare s-a retras cu precauţie, începând apoi s-o atingă ezitant, ca pe un obiect preţios de cristal.

— Un... un copil? s-a bâlbâit el. Oh, Doamne Dumnezeule, Maria, îmbracă-te, acoperă-te să nu răceşti, hai să mănânci ceva...

Ca de fiecare dată când era surprins, rostea toate banalităţile care îi veneau în minte.

— Cum să răcesc, când aici e mai cald ca-n iad? l-a atenţionat Maria. Iar de mâncat, îţi amintesc c-am făcut asta împreună acum o oră.

— Nu contează, a răspuns Cesare, care parcă-şi pierduse capul. Trebuie să chemăm doctorul.

— Da, cum să nu, l-a luat peste picior Maria. Eventual să punem la fiert câteva oale cu apă, ca în filmele americane. Cesare, nu nasc acum. Mai sunt câteva luni până atunci.

— O să desfacem căsătoria, a spus el. Şi te măriţi cu mine.

— Asta e un alt subiect, Cesare, s-a opus Maria hotărâtă. Eu n-am spus că vreau să ne căsătorim. Vreau doar ca fiul nostru să-ţi poarte numele.

11 minţise cu aceeaşi naturaleţe cu care îl iubise.

În martie, Linia Maginot a căzut, iar trupele şi blindatele nemţeşti au invadat Franţa prin munţii Ardeni şi prin vestul ţării, reducând la tăcere concepţia strategică a statelor-majore occidentale.

— Hitler a pus în slujba propriului război mijloacele de luptă şi motorizările cele mai avansate din punct de vedere tehnic, a remarcat Cesare. Tancurile sale se mişcă cu repeziciune şi iau prin surprindere fortificaţii considerate imposibil de cucerit. Acesta e secretul aşa-zisului lor... Cum îl numesc germanii?

— *Blitzkrieg,* i-a amintit Pazienza. Războiul-fulger.

Se aflau în sufrageria casei din forul Bonaparte, se lăsase seara, iar focul din şemineu răspândea reflexii călduţe.

Într-un fotoliu, Maria împletea, camuflându-şi sarcina avansată sub o rochie largă. Avea părul strâns spre creştet cu o bentiţă.

— Vor ajunge până la Paris? a întrebat fără să-şi ridice ochii de la lucrul de mână.

Se gândea la saltimbancul ei rătăcitor, care acum reuşise încă o dată să dea de bucluc şi care, după prima scrisoare, nu-i mai dăduse niciun semn de viaţă.

Cesare a înţeles sensul ascuns al întrebării, însă nu a vrut să înceapă o discuţie pe care Maria o refuza: prefera să n-o tulbure în condiţia ei.

— Probabil că vor ajunge destul de curând la Paris, a răspuns.

— Şi noi?

Clinchetul moale al andrelelor se confunda cu trosniturile focului din şemineu, pe care Ambrogino continua să-l aprindă seara deşi sosise primăvara, pentru că – se justifica el – „doamna Maria ar putea răci şi, pe urmă, îi place tare mult focul din vatră”.

Avocatul Domenico Scaglia părea înflăcărat de povestea lor de iubire, atât de diferită de a lui, care se terminase rău. Roşa, aşa cum prevăzuse Cesare, lugise la Roma cu un soi de gigolo de care se îndrăgostise nebuneşte.

— Perspectivele sunt destul de sumbre, Maria, i-a explicat avocatul. Hitler şi Mussolini s-au întâlnit la Brennero, iar acum 11 Duce – care până mai deunăzi clama neutralitatea – susţine că intrarea Italiei în război este inevitabilă. Fără îndoială că a întrezărit posibilitatea ca Italia să primească o felie groasă atunci când se va împărţi tortul de la masa bogaţilor.

Maria şi-a canalizat din nou atenţia la lucrul ei de mână, părând mulţumită de răspuns. Obişnuia să participe la evenimentele ce se petreceau în casă şi în lume fără să se implice emoţional, fără să refuze nicio plăcere noii vieţi care se întrupa în pântecele său, încercând instinctiv să consolideze zidul de protecţie pe care-l ridicase în jurul momentului când fusese zămislit fătul.

— După cum spuneam, şi-a reluat Cesare discursul, ideea asta de a purta un război pe roţi mi se pare o noutate care îi va duce departe pe nemţi. Însă observ că fac greşeala să-i considere pe americani nişte momâi turmentate, care nu reacţionează. Pe de altă parte, pactul de neagresiune cu Stalin nu a redus Rusia la tăcere. Îşi închipuie că au de-a face cu un gigant cu picioare de lut, dar gigantul e foarte abil şi realizează acorduri doar în propriul interes.

Pe fundal, ţinând loc de coloană sonoră discuţiilor purtate pe un ton grav de cei doi bărbaţi, aparatul de radio difuza un cântecel la modă, ale cărui cuvinte, pline de optimism idilic, vorbeau despre fericirea unor miri.

— Mussolini spune că e umilitor să stai cu mâinile-n sân, când cei din jurul tău scriu istoria, a intervenit Pazienza, aprinzându-şi una din ţigările sale americane. Iar acum, ziarele şi-au luat sarcina să pregătească poporul de război. Un război purtat umăr la umăr cu nemţii, atât de detestaţi până acum şi deveniţi peste noapte „glorioşii aliaţi naţional-socialişti”.

— La mijloc, a explicat Cesare, e o promisiune pe care Ducele i-a făcut-o ambasadorului von Mackensen, atunci când i s-a adus la cunoştinţă că naziştii au invadat Norvegia: „Voi ordona presei şi poporului italian să aplaude fără rezerve acţiunea Germaniei”, a spus el atunci. Iar presa a executat ordinele cu obişnuita sa obedienţă. Mănâncă rahat şi fac revoluţie. Nu reproşez

ceva cuiva anume, Doamne fereşte, însă nu te poţi mânji hrănindu-te la troaca regimului şi să crezi că-ţi salvezi sufletul inventând bancuri ce ridiculizează un Mussolini în faţa căruia toată lumea cade în extaz. Eu îi respect pe fasciştii de bună-credinţă, cei ce cred în ideologia lor. Şi îi respect la fel de mult şi pe cei ce luptă împotriva fascismului.

Şi, spunând acestea, a privit spre Maria, care însă continua să mânuiască andrelele cufundată în gânduri, ca şi cum n-ar fi fost atentă la discuţie.

— Te plictiseşti? a întrebat-o Cesare, preocupat de tăcerea ei oarecum ostentativă.

— Nu, ascultam radioul, a răspuns ea, ridicându-şi chipul suav, surâzător, şi înfruntându-i privirea.

Avea o expresie dulce, senină.

Apoi Maria s-a ridicat, iar cei doi bărbaţi au imitat-o, respectuoşi. Era frumoasă. Părea o reprezentare plastică a maternităţii.

— Continuaţi, continuaţi, i-a invitat.

Avea comportamentul simplu şi dezinvolt al unei adevărate stăpâne a casei. Din fetişcana confuză care se prezentase cu un an în urmă să slujească în casa din forul Bonaparte nu mai rămăsese decât frumuseţea ei statuară.

— Dacă trece de ora la care mă culc, s-a scuzat ea, nu mai pot adormi.

Cesare a îmbrăţişat-o, iar Pazienza i-a sărutat respectuos mâna.

Într-o zi friguroasă de aprilie, patru bărbaţi în costume cu dunguliţe, la două rânduri, cu cravate negre şi pălării cu boruri largi, s-au înfiinţat la intrarea vilei din forul Bonaparte, afişând aroganţa specifică poliţiştilor. Cu câteva minute mai devreme, prin faţa casei trecuse un cortegiu de pierde-vară gălăgioşi, scandând sloganuri împotriva Angliei exploatatoare.

Ambrogino s-a dus să le deschidă.
— Ce doriţi? i-a întrebat.
L-a răspuns cel mai insolent şi ţâfnos dintre cei patru, un tânăr cu nasul mic, urechile clăpăuge şi dinţii stricaţi.
— Aici lucrează numita Maria Martelli, căsătorită Milcovich? a întrebat pe un ton răstit.
— Noi o avem pe *signora* Maria, l-a informat servitorul, însă nu ştiu dacă poartă toate numele acelea pe care le-aţi rostit dumneavoastră.
Vorbind, încă nu se hotărâse dacă să le deschidă sau nu celor patru şi continua să ţină uşa întredeschisă, privind la vizitatori printr-un spaţiu strâmt.
— E în serviciu aici, în casa asta? s-a interesat bărbatul cu aer dispreţuitor, ridicând vocea pe un ion vulgar.
— De *signora* Maria vorbiţi? a căutat Ambrogino să tragă de timp, pentru că, aşa considera el, cu anumite persoane nu se ştie niciodată când dai de necaz.
— Ascultă, moşnege, s-a înfuriat cel care părea să I ie şeful celorlalţi, tu şi *signora* Maria asta a ta ne scoateţi din pepeni.
Şi a împins violent uşa, aruncându-l cât colo pe Ambrogino, care s-a izbit icnind de un ghiveci mare, ornamental.
— Hei, ce comportament e ăsta? s-a lamentat el. I) acă întâmplarea s-ar fi petrecut în propria casă, n-ar fi avut curaj să-i înfrunte, însă aşa, şi-a luat inima-n dinţi şi a protestat: Ştiţi, măcar ştiţi în casa cui aţi intrat?
— OVRA, a rostit celălalt pe un ton ameninţător, scoţând o legitimaţie cu sigla poliţiei secrete fasciste şi arătându-i-o cu un gest violent bătrânului, ca şi cum ar fi vrut să-i dea un dos de palmă.
Ceilalţi s-au grupat în jurul lui, parcă dorind să-l protejeze de un eventual atac. Părea un film cu gangsteri.
— Ce e asta? a încercat să înţeleagă bietul Ambrogino,

care din politică pricepea la fel de puţin ca din ce se întâmpla atunci în faţa lui.

— Chestura, i-a explicat altul, cu o expresie dură pe chip şi un inconfundabil accent meridional.

— Aşa, şi ce treabă are *signora* Maria cu Chestura? a încercat Ambrogino să se opună din nou, căci ar fi vrut s-o scutească pe *signora* de întâlnirea cu feţele acelea întunecate, mai degrabă de puşcăriaşi decât de poliţişti.

— Vorba lungă, sărăcia omului, l-a repezit celălalt. Du-ne la *signora* Maria asta a ta.

— Sunt aici, s-a auzit vocea Mariei, care se arătase în pragul uşii de la sufragerie.

Avea înfăţişarea neîmblânzită şi mândră a unei castelane din vechime. Purta o rochie deschisă la culoare, foarte amplă, era palidă din cauza tensiunii, însă părea pregătită să se apere.

În faţa atitudinii ei autoritare, căpetenia grupului a şovăit.

— Iertaţi-ne, doamnă, s-a scuzat el afişând un zâmbet onctuos, exersat probabil la clubul subofiţerilor. (ăiutăm o cameristă aflată în serviciul dumneavoastră. O anume Maria Martelli, căsătorită Milcovich.

— Eu sunt Maria Milcovich, a precizat ea, scurtând numele, pentru a-i spori demnitatea.

— A!

Bărbatul dur s-a uitat stânjenit la subalternii săi, iar aceştia i-au susţinut privirea. Cel puţin doi dintre ei erau vizibil amuzaţi de penibilul situaţiei create de şeful lor.

— Aşadar? a insistat Maria, fixându-l cu o expresie imperioasă.

În ochii săi de culoarea cafelei se citea indignarea.

— Mă văd obligat să vă solicit să ne urmaţi, a rostit bărbatul, recăpătându-şi stăpânirea de sine, neîndrăznind însă să-şi afişeze din nou aroganţa.

— Unde?

Părea imobilă şi îi ţinea la distanţă doar cu fermitatea din tonul său. Dintr-un colţ al încăperii, Ambrogino urmărea cu atenţie scena, gata să intervină.

— La comisariat, a informat-o bărbatul. Am ordin să vă conduc la comisariat.

— Realizaţi în ce stare mă aflu?

Într-o altă casă, în faţa unei alte persoane, banda de bărbaţi obişnuiţi să se dedea la cele mai îngrozitoare cruzimi ar fi avut un cu totul alt comportament.

— Noi nu facem decât să executăm ordinele primite, doamnă.

Îi răspunsese cu severitatea celui ce îşi atenţionează interlocutorul că întinde prea mult coarda.

— De acord, a capitulat Maria. Apoi i-a avertizat: Sunt încredinţată că vă veţi asuma întreaga responsabilitate pentru abuzul pe care îl comiteţi.

Conta pe o protecţie la nivel înalt şi ţinea cu tot dinadinsul ca poliţiştii să ştie asta.

— Bineînţeles, a răspuns celălalt.

A schiţat o plecăciune, imitând stângaci un gest de gentilom, însă se vedea că siguranţa îl părăsise. Fusese trimis să ridice de la locul de muncă o cameristă, suspectată de activităţi subversive întrucât era soţia unui subversiv, şi ajunsese în situaţia de a escorta o doamnă de o frumuseţe aristocratică şi, în plus, însărcinată. Şi-a manifestat iarăşi dubiile întrebând-o din nou:

— Sunteţi Maria Martelli, căsătorită Milcovich?

Ar fi vrut să adauge: „Sau doamna Boldrani?”, însă s-a abţinut, pentru că nu voia să comită o nouă gafă care să stârnească hazul subalternilor săi.

— Sunt doamna Maria Milcovich, a declarat, făcând un gest prin care dădea de înţeles că se punea la dispoziţia agenţilor.

A ieşit pe uşă, maiestuoasă ca o regină, urmată de cei patru bărbaţi în costume la două rânduri, care ar

I i arătat a poliţişti chiar şi dacă ar fi îmbrăcat veşminte de mătase. O clipă mai târziu, atenţionat de o căutătură rapidă a Mariei, Ambrogino telefona la biroul lui Cesare Boldrani.

A pătruns în biroul tern al unui funcţionar indolent, care a invitat-o imediat să ia loc pe un scaun uzat, de o culoare incertă. Pe perete tronau fotografiile regelui şi a lui Mussolini, despărţite de un crucifix.

— Dacă vă veţi arăta dispusă să colaboraţi, vom termina repede, a spus funcţionarul.

Era un bărbat între două vârste, uscat ca un arac, ui faţa scofâlcită şi cenuşie specifică bolnavilor de stomac, nasul strâmb şi bine evidenţiat. Părea genul de om căruia îi repugna profund orice activitate care îl distrăgea de la propriile tabieturi şi gânduri.

— Am fost ridicată de la domiciliu fără niciun avertisment prealabil, a protestat Maria, şi nimeni nu ini-a explicat raţiunea acestui abuz.

— Mă rog, i-a tăiat-o bărbatul, făcând un gest prin care voia să sugereze că abuzurile erau cu totul alt-
<ev a. Spuneţi-mi, sunteţi soţia lui Nemesio Milcovich?

— Da, sunt, a afirmat ea cu o undă ostentativă de
<irgoliu în voce.

— Ştiţi că soţul dumneavoastră se află în Franţa?

— Da, ştiu.

— Unde? a ţinut comisarul să i se precizeze.

— La Paris.

— La Paris. La cine, la Paris?

— Nu cunosc adresa soţului meu.

— Aşadar, nu i-aţi scris niciodată.

— O dată.

— Pe ce adresă?

— La post-restant. Arondismentul doisprezece.

— A! Şi înainte de a pleca nu v-a spus nimic?

— Nu mi-a spus nimic.

— Aţi domiciliat la Modena?

— Da.

— Atunci, cu siguranţă că aţi intrat în contact cu anumite persoane, prieteni de-ai soţului dumneavoastră. Tovarăşi de-ai lui, a precizat.

— Am cunoscut foarte puţine persoane.

— Scrisori de la Paris aţi primit?

— Una.

— O singură scrisoare?

— Una şi nimic altceva, şi-a întărit spusele Maria, simţind cum încet, încet o părăsea calmul care îi dăduse curaj până atunci. I s-a întâmplat ceva? a îndrăznit să întrebe îngrijorată.

Se părea că funcţionarul atât aştepta, ca să poată rosti fraza clasică din repertoriul anchetatorilor.

— Aici eu sunt cel care pune întrebări, a precizat, scandând cuvintele cu o satisfacţie vie. Şi totuşi – a

i 11nnbat el tonul, făcând aluzie la sarcina ei avansată –

• i totuşi în ce relaţii sunteţi cu soţul dumneavoastră?

— Nu înţeleg, s-a eschivat ea, roşind stânjenită.

În clipa aceea, telefonul de pe birou a sunat, iar inchetatorul l-a lăsat să sune de două-trei ori, apoi .1 i idicat receptorul şi l-a dus la ureche.

— *Pronto,* s-a răstit el, însă în clipa următoare s-a i. Iit pentru acel ton arogant. Da, excelenţă, a rostit ilupă ce a auzit vocea de la celălalt capăt al firului. Nu, excelenţă.

Pe măsură ce asculta spusele interlocutorului, ochii ■>ai mici şi urduroşi încercau să descopere o cale de ieşire, înţelegând că situaţia se schimbase radical în privinţa femeii din faţa sa, pe care începea s-o privească cu deferenţă.

— Da, este aici, în faţa mea, excelenţă. (Asta era prea de tot! Ce rahat de informaţii îi dăduseră fazanii de la OVRA? s-a întrebat el în gând. Femeia aceea cameristă? De unde şi până unde?) La ordinele dumneavoastră, excelenţă.

Funcţionarul a pus receptorul în furcă şi, uitând brusc de maladii şi probleme personale, a încercat să-şi pună cât de cât în ordine vestonul uzat, gri, la două rânduri, şi şi-a trecut preocupat mâna prin puţinele fire de păr pe care le mai avea pe craniul său aproape pleşuv.

— Realitatea este, a început el să vorbească ridicându-se respectuos în picioare, realitatea este că oamenii mei au... cum să spun... au dat dovadă de exces de zel.

S-a simţit obligat să zâmbească, dar nu a făcut altceva decât să înrăutăţească situaţia pentru că surâsul lui strâmb a dezvelit puntea oţelită care susţinea ceea ce-i mai rămăsese din dantură.

— Poate aţi vrut să spuneţi: exces de mitocănie, l-a corectat Maria, intuind mâna lungă a lui Cesare Boldrani în intervenţia telefonică a personajului necunoscut pe care anchetatorul îl numise atât de reverenţios „excelenţă”.

Probabil că dacă ar fi fost de faţă, Nemesio ar fi cârtit spunând că înalta protecţie de care se bucura reprezenta o altă faţă, mult mai ambiguă, a autoritarismului, însă în clipa aceea Maria considera că merita cu prisosinţă demonstraţia de supuşenie a bărbatului din faţa sa. Era încredinţată că fusese victima unui abuz şi nimeni şi nimic n-ar fi putut-o face să-şi schimbe părerea.

— Bineînţeles că voi avea grijă să repar greşeala şi să-i pedepsesc pe cei vinovaţi, s-a grăbit să făgăduiască funcţionarul, care se simţea dator să salveze situaţia într-un fel sau altul.

În realitate însă, ar fi trimis-o la zdup cu cea mai mare plăcere. Subversivii din înalta societate erau, după părerea

lui, mult mai periculoşi decât ceilalţi.

— Pot pleca acum? a întrebat Maria.

— Protectorul dum... a început bărbatul, apoi s-a i’, i abil să se corecteze: Va veni cineva să vă ia cu maşina.

Începuse să se învârtă în jurul ei, gudurându-se şi încercând să-i intre în graţii ca un căţel de salon.

Cesare Boldrani a sosit după cinci minute în care Maria s-a văzut nevoită să îndure acel balet ignobil al luncţionarului, care nu înceta să se scuze pentru deranjul creat. Industriaşul nici măcar nu l-a privit, poate că nici nu-l vedea. S-a dus întins spre Maria şi i a luat mâinile într-ale lui.

— Nu-i nimic, i-a spus. Nu s-a întâmplat nimic. 1) u-te acasă acum. Adică nu, nu te duce acasă. Pazicuza e afară, te aşteaptă. O să te ducă direct la Caravaggio. Ai nevoie de linişte şi odihnă. Eu mai rămân puţin, pentru că mai am de îndeplinit câteva formalităţi.

— Sunt liniştită, l-a asigurat ea, zâmbindu-i.

Bărbatul acela autoritar şi sigur pe el, în faţa căruia i oate uşile se deschideau şi toţi se înclinau cu respect, părea să contureze personalitatea creaturii pe care ea o purta în pântece. Da, copilul ei avea să fie un Boldrani; iar lumea avea să fie la picioarele sale.

— Te-au tratat rău? a întrebat-o Pazienza, în timp ce se îndreptau spre Caravaggio cu luxosul său automobil Isotta Fraschini.

— Nu, i-a răspuns Maria. Ţi-aş fi spus. Au fost nepoliticoşi, asta da, nepoliticoşi şi aroganţi. Totuşi, de ce au venit să mă ridice?

— Credeau că eşti la curent cu acţiunile politice ale soţului tău.

— Şi mai credeau că sunt o servitoare, a adăugat ea, cu răceală.

— Da’ de unde! a contrazis-o el încercând s-o mintă. Cu

toată lumea procedează la fel.

Luxosul automobil a parcurs aleea lungă străjuită de tei şi s-a oprit lângă peronul din faţa intrării.

— Cu ce ocazie pe la noi? a întrebat-o Ausonia, brusc înveselită, deschizându-i porţiera. Apoi, fără să-i lase timp să deschidă gura, a continuat: Lasă-mă să te privesc. Eşti maiestuoasă. Ia spune-mi, când e sorocul?

— Peste o lună, a răspuns Maria. Sau, cine ştie, poate peste vreo douăzeci de zile.

— Ai făcut foarte bine că ai venit aici, s-a bucurat servitoarea. Rămâi mai mult, nu-i aşa? a adăugat, sperând că va primi un răspuns afirmativ.

— Câteva zile, cred. Oricum, nu s-a hotărât încă.

Era o zi însorită, şi aerul era încărcat de parfumurile şi culorile primăverii.

— Mergi sus, să te odihneşti?

Ausonia se abţinea cu greu să n-o cuprindă în braţe.

— Nu, vreau să mă plimb puţin.

. Şi, spunând acestea, a pornit-o încet pe cărăruia > 11 pietriş care ducea spre curtea din spatele casei, uitând i Ic prezenţa lui Pazienza.

— Eu trebuie să mă întorc în oraş, Maria, a anunl. It-o el.

— O, iartă-mă, Mimmo, s-a scuzat ea. Egoismul meu e pur şi simplu impardonabil. Nu mă gândesc decât la mine însămi.

— Pare să fie o caracteristică a femeilor care aşteaptă să nască. După cum vezi, m-am informat.

I-ar fi plăcut o soţie ca Maria, mândră de propria maternitate.

— Nu mai rămâi cu noi? l-a întrebat ea.

— Mai am treburi de rezolvat la Milano. Îmi pare rău. Pe urmă, diseară trebuie să plec spre Roma.

— A, vasăzică pleci în străinătate, a glumit ea.

— Da, din păcate.

Iubea Roma, însă detesta ministerele pe la care afacerile lui Boldrani îl obligau să treacă de câteva ori pe lună.

După ce automobilul lui Pazienza a dispărut pe alee, Maria s-a schimbat, a dereticat o vreme prin dormitorul albastru, a făcut turul casei cu Ausonia, apoi s-a îndreptat spre câmpul cu narcise pe care Romano îl inventase la ordinul stăpânului, cu rezultate uimitoare. Rochia de lână elegantă şi uşoară a Mariei desena o pată azurie în marea galben-verzuie şi parfumată, mângâiată de adierea vântului călduţ de aprilie.

Acolo a găsit-o Cesare, când s-a întors din oraş. Maria i-a alergat în întâmpinare, cu repeziciunea pe care i-o permitea capacitatea fizică serios pusă la încercare de sarcină. Era fericită cum nu mai fusese niciodată până atunci, radiind de bucurie în dimineaţa însorită, în mijlocul câmpului cu narcise, cu vântul răsfirându-i părul. Era mândră că-i putea oferi un copil acelui bărbat, căci acum nu mai avea niciun dubiu: copilul pe care avea să-l nască curând era al lui Cesare.

Maria s-a cuibărit gâfâind la pieptul bărbatului.

— Mă bucur că ai ajuns.

Deşi respira cu greutate, deborda de vitalitate, emana un flux pozitiv care însă s-a întrerupt brusc la contactul fizic cu el. A căutat din nou protecţia lui caldă, învăluitoare, dar a întâlnit răceala distantă a unei statui de gheaţă.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat, alarmată.

— De ce nu mi-ai spus că soţul tău a fost la Milano anul trecut, în iulie? a răspuns el tot cu o întrebare, care a căzut ca un trăsnet, tulburând pacea fătului.

Micuţul s-a mişcat în pântece cu violenţă, iar Maria a fost încercată de o senzaţie viscerală de durere şi teamă.

— Pentru că nu m-ai întrebat niciodată despre asta, s-a

apărat.

Adierea călduţă de primăvară părea să fi îngheţat brusc, narcisele parcă se veştejiseră şi nu mai emanau niciun fel de parfum. Cerul însorit se înnegurase subit.

— Urăsc minciuna, Maria.

Chipul bărbatului era impasibil, doar cicatricea devenise parcă mai albă. Era expresia lui Cesare Boli.lt ani în momentul încheierii conturilor.

— Întotdeauna ţi-am spus adevărul, a minţit ea.

Din instinct, credea cu tărie în propriile minciuni. Nu mai putea da înapoi. Un bondar a bâzâit ameninţător în dreptul obrazului ei, însă Maria nici n-a clipit.

— Poate că aş fi fost înţelegător dacă mi-ai fi mărturisit că erai încă îndrăgostită de el.

Vorbea, dar o făcea pentru el însuşi, pentru a-şi motiva hotărârea pe care, în adâncul inimii, o luase deja.

— Nu aveam nimic important să-ţi mărturisesc.

Instinctul îi sugera înşiruirea cuvintelor ce trebuiau rostite.

— Poate, a reluat el, făcând apoi o pauză interminabilă, poate că te-aş fi acceptat şi cu copilul altuia.

— Nu e adevărat! a reacţionat ea cu forţa pe care i-o dădea deznădejdea.

— Ce anume nu e adevărat? a strigat el. Nu e adevărat că te-aş fi acceptat şi cu copilul altuia sau că celălalt e tatăl copilului?

— E o conjuraţie, a urlat ea, cu furia vinovatului demascat chiar în clipa în care crede că a reuşit să scape.

Probabil însă că nu era comparaţia adecvată: Maria era acum profund încredinţată că fătul pe care-l purta în pântece era rodul relaţiei cu Cesare.

— Şi atunci, ce-mi poţi spune de scrisoarea asta?

Cesare îi flutura în faţa ochilor o hârtie pe care a recunoscut eleganta caligrafie uşor înclinată a lui Nemesio.

— Începe cu „Dulcea mea iubire”, a continuat el scandând cuvintele, fără să renunţe la tonul aspru. Precizează date, locuri şi amănunte despre intimităţile voastre consumate atunci, în iulie.

Gelozia îl făcea să se comporte ca o sălbăticiune rănită, era un sentiment pe care nu îl mai trăise până atunci. În clipa aceea însă, o servitoare şi un saltimbanc îl puseseră la podea, pe el căruia nimeni nu-i stătea în cale, care nu avea rivali.

— Ascultă-mă bine, Cesare, a ripostat Maria, căutând cu febrilitate soluţia salvatoare, nu vreau să ştiu ce scrie în scrisoarea aceea. Şi nici cine ţi-a dat-o. Tu însă n-aveai dreptul s-o citeşti – a adăugat, făcând apel la loialitatea lui proverbială.

— Eu nici n-am căutat, nici n-am solicitat aceste informaţii.

Ochii albaştri ai lui Boldrani aveau reflexii de oţel.

— Atunci ascultă-mă, îţi voi povesti totul, i-a promis, agăţându-se de el cu toate forţele.

— Nu vreau să mai aud nimic, a răspuns el tăios, prinzând-o de umeri şi împingând-o departe de el. Şi nu vreau să te mai văd în faţa ochilor.

— Te conjur, Cesare, înainte de a mă izgoni ascultă-mă.

Fătul a părut să se rotească din nou în pântece, apoi a devenit ţeapăn şi greu ca un pietroi; Maria l-a simţit apăsându-i vintrele şi a gemut din cauza durerii I nigerătoare.

— Ai avut un comportament de femeie de stradă, a început s-o insulte, prinzând-o din nou de umeri şi scuturând-o cu putere. Te-ai purtat mai rău ca o i arfă. (Maria pur şi simplu nu-l mai recunoştea, însă iiu-i era deloc teamă, cu toate că trăsăturile lui se schimonosiseră din cauza geloziei şi a furiei pătimaşe.) Guvernanta cea bună, a continuat el, pe acelaşi ton de ocară, dulcea Maria,

maiestuoasa Maria! O mare târfă şi-atât! O banală şi perfidă maşinărie de calcul! A i născocit o poveste de iubire ca să mă pricopseşti cu un bastard!

— Cesare Boldrani! a urlat ea sfâşietor, ca o fiară raniţă. Cesare Boldrani, acest copil este al tău!

Un al doilea junghi în plex, mult mai puternic decât primul, o avertiza că, după atâtea emoţii şi suferinţe, sorocul sosise înainte de vreme.

Cu un gest violent, bărbatul a împins-o departe de el, iar Maria s-a prăbuşit printre narcise. A găsit totuşi forţa să se ridice şi să-l privească, sprijinindu-se în coate.

— Copilul ăsta e al tău, a mai apucat să spună, cu un horcăit agonizant, adresându-se bărbatului ce o privea de sus, dispreţuitor. E al tău, Cesare Boldrani. E adevărul meu împotriva incertitudinii tale. Nimeni nu va putea risipi vreodată îndoiala din mintea ta. Dar acest copil este al tău. Nu vrei să-l recunoşti, însă nu ai nicio dovadă ca să-l renegi. (Durerile sfâşietoare în josul pântecelui se înmulţeau, iar Maria a înţeles că avea să nască atunci, pe loc, cu o lună înainte de termen.) Cheamă pe cineva, a adăugat cu de voce stinsă, simţind că i se rupsese apa. Copilul tău se pregăteşte să vină pe lume. Se va naşte aici, pe câmpul de narcise din spatele casei tale, însă tu, Cesare Boldrani, nu-l vei vedea crescând şi nu-l vei putea educa să-ţi semene. 11 voi duce departe de aici şi îl voi învăţa să te urască. Pentru tot răul pe care mi l-ai făcut.

Dintr-odată, Cesare părea răvăşit de evenimentul care se consuma sub ochii săi, de adevărul abia descoperit, de îndoiala atroce care îl cuprinsese simţind certitudinea din vocea Mariei. A alergat spre casă şi a chemat-o pe Ausonia.

— Maria stă să nască, i-a spus. Fă tot ce trebuie. Telefonează cui crezi. În sfârşit, ocupă-te tu de toată t reaba asta.

Apoi a urcat în maşină şi a demarat în trombă, preocupat de un singur lucru: să pună o distanţă cât mai mare între el şi femeia aceea. Nu voia s-o mai vadă niciodată. Trebuia să-i şteargă amintirea din inimă şi din minte.

S-a refugiat în cartierul Vetra, acasă la Riccio şi Miranda, rupând orice legătură cu lumea. Vreme de două zile, nici măcar Pazienza n-a ştiut nimic de el. Apoi, instinctul, superstiţia, viziunea sa fatalistă asupra vieţii au răzbit. Ca pe vremuri, a simţit nevoia s-o întâlnească pe Sibiglia, prezicătoarea cu o sută de vieţi, nemuritoarea clarvăzătoare cu trecut aventuros.

Ocrotit de legea tăcerii care guverna peste locuitorii cartierului care-l admirau şi-l considerau în eonii nuare unul de-ai lor, Cesare Boldrani s-a reîntors în camera mare, mizerabilă, plină de pisici, în care duhoarea excrementelor de animal se împletea cu parfumurile orientale, aroma acră a narghilelei din care pufăia încontinuu şi mirosul tămâii care ardea într-un găvan de bronz. Se hrănea numai cu terciuri din ierburi i loar de ea cunoscute şi lapte. Puterea de atracţie a colibei era irezistibilă; aşezată turceşte pe perne de mătase, Sibiglia semăna din ce în ce mai mult cu o mumie.

— Aşadar, te-ai întors, băiete, i-a spus, mângâind cărţile colorate de tarot, pe care le interpreta palpându-le, întrucât ochii săi nu le mai distingeau.

Continua să i se adreseze cu apelativul „băiete”, ca atunci când fusese la ea prima dată, înainte de a pleca la război.

— Nu ţi-am cerut niciodată nimic, Sibiglia, a început el.

Rostise adevărul. Bătrâna îi intuise întotdeauna întrebările, ofenndu-i răspunsuri deconcertante prin veridicitatea lor.

— Aşa e, a admis bătrâna, ridicându-şi faţa spre el.

Ar fi vrut să-i vadă ochii, însă era complet oarbă şi nu mai distingea nici măcar umbra interlocutorului său.

— Am venit să te văd.

— Ba ai venit pentru că inima-ţi crapă de gelozie, a strigat ea deodată, cu vocea aspră, răguşită.

— Ce gelozie?

— Gelozia sălbatică şi crudă care îţi sfâşie pieptul de durere. Acum două zile ţi s-a născut o fiică.

— Eu nu am nicio fiică, a precizat, Cesare calm.

— Iar tu ai izgonit-o după ce ai chemat-o pe lume înainte de a se-mplini sorocul. Văd o copilă în mijlocul unor flori. Flori şi lacrimi. Sânge din sângele tău pe pământul gol.

— Cine îţi sugerează elucubraţiile astea? De a cui încă vorbeşti?

Bătrâna a zâmbit neaşteptat de suav, strângând pachetul de cărţi.

— Nimeni nu vine să-i povestească nimic Sibigliei, .1 spus, scuturând din cap. Însă tu ştii foarte bine că \ orbesc despre fiica ta pe care ai împins-o afară din pântecele mamei înaintea sorocului.

Pe Cesare l-a fulgerat o durere surdă.

— Dacă s-a născut o copilă, a admis el în cele din urină, aceasta e a unei femei care s-a folosit de mine, îmbrobodindu-mă. E fiica ei, nu a mea.

— Nu te putea îmbrobodi înainte ca tu s-o fi iubit. Iar copila e a ta. Tarotul nu minte, iar ochii mei stinşi văd departe. Dumnezeu te va pedepsi pentru răul lăcut. Vor trece mulţi ani până când îţi vei putea vedea fiica. Şi vei suferi ca un câine. Va fi canonul i au de pocăinţă.

— Dacă mi-e fiică, atunci o voi revedea, a hotărât bărbatul.

— Peste ani şi ani doar. E preţul pe care trebuie să-l plăteşti pentru gelozia care te-a dus la hulă şi ocară. Acum pleacă, băiete. Şi să nu te mai întorci niciodată.

Ausonia l-a întâmpinat în piaţeta din faţa vilei.

— Cum se simte? a întrebat-o Cesare.

Se referea la Maria.

— Bine, cred, i-a răspuns femeia.

Faţa ei lată, de ţărancă, era marcată de o tristeţe adâncă.

Stăpânul a fixat-o cu o privire binevoitoare.

— Cum adică, „bine, cred”? a întrebat. E bine sau nu? Una din două.

— Când a plecat se simţea bine.

Ochii femeii s-au umplut brusc de lacrimi.

— A plecat?

Era încredinţat că Ausonia nu minţea şi a simţit deodată un nod în gât.

— Da, a plecat cu fetiţa.

— O fetiţă, zici?

I se părea că nu face altceva decât să retrăiască cuvintele Sibigliei, cea cu o sută de vieţi.

— Frumoasă şi sănătoasă, a precizat Ausonia.

— Doctorul a venit? s-a informat Cesare.

— Da, a venit. Şi el, şi moaşa. Însă n-au putut s-o ducă în casă. Aşa că fetiţa s-a născut acolo, printre narcise.

Cesare s-a arătat brusc îngrijorat.

— Cu ce a plecat?

— Cu o maşină de ocazie.

— Totuşi nu e periculos să pornească la drum în starea ei? Medicul de ce a lăsat-o să plece?

— Nu mai era aici când a plecat ea.

Ausonia i se adresa ca unui inculpat.

. Şi tu, i-a reproşat el pe un ton dur, de ce n-ai "pnt-o? Nu puteai să-i interzici să plece?

Eu nu sunt altceva decât o biată servitoare, iar ■ > servitoare nu poate interzice nimic nimănui, s-a ■ameţit ea. Oricum, atunci când o femeie se hotărăşte.. I plece

deşi se află într-o asemenea stare, mă gândesc i .1 o fi având un motiv serios, nu-i aşa?

— S-o fi dus la maică-sa, a încercat Cesare să minimalizeze situaţia. Unde altundeva să se ducă?

Femeia a făcut o grimasă care bărbatului nu i s-a părut de bun augur.

— Nu, domnule Cesare, i-a spus ea pe un ton franc, ■. Unt convinsă că nu s-a dus la maică-sa. De fapt, sunt. Igură că nu s-a refugiat în niciun loc unde dumneavoastră aţi putea-o găsi.

— Şi ce te face să fii atât de sigură?

— Mesajul pe care mi l-a lăsat ea, i-a dezvăluit Ausonia. Maria m-a pus să vă spun să n-o căutaţi, pentru < a n-aţi face decât să vă pierdeţi timpul inutil.

— Am înţeles.

Şi-a dat seama că pentru moment nu-i rămânea altceva de făcut decât să aştepte şi să-şi pună gândurile ui ordine.

A urcat în dormitorul albastru, al Mariei, camera iubirii lor. Era încărcată încă de prezenţa ei, de visele dragostei lor. Lăsase totul acolo: haine de blană, bijuterii, bani. Cesare a luat colierul de safire pe care i-l dăruise Mariei în prima lor noapte la Caravaggio şi l-a închis într-un sipet. Nu dorise să ia cu ea nici măcar acea amintire nepreţuită a relaţiei lor. Cesare a coborât în salon şi l-a sunat pe Pazienza.

— Imediat ce m-am întors de la Roma te-am căutat peste tot, l-a informat îngrijorat avocatul. Unde te-ai ascuns?

Cesare a evitat să-i răspundă.

— Când te-ai întors? a întrebat la rândul său.

— Acum câteva ore. Am pregătit deja raportul. Vorbea despre afaceri, însă simţea că Cesare nu-l

asculta.

— Trebuie să vorbesc cu tine despre Maria.

Nu era tonul rece şi distant pe care i-l cunoştea atât de bine.

— Ce s-a întâmplat?

Oh, Doamne, oare de ce voia cu tot dinadinsul să-l ţină pe ghimpi?

— Maria a născut o fetiţă.

Pazienza nu a detectat nicio urmă de bucurie în anunţul acela.

— Ia te uită! Ai devenit tată, iar tu o spui ca şi cum ar fi o adevărată nenorocire.

— Îţi voi explica cum stau lucrurile când o să ne întâlnim, i-a precizat Cesare, cu o voce hotărâtă de data aceasta. Ceea ce-ţi pot spune acum e că Maria a plecat.

V-aţi certat?

< k’sare constata că şi Pazienza se dovedea la fel ’ Ir curios ca o ţaţă.

Las-o baltă, Mimmo. O să-ţi explic mai târziu. Ai uni însă ai ordin s-o găseşti. Plăteşte detectivi, h Joseşte-te de poliţie, de armată, dacă trebuie. Caută,. I u gaură de şarpe, Mimmo, şi găseşte-o, altminteri niit că-mi pierd minţile.

A trântit receptorul în furcă şi s-a lăsat să cadă în loioliu. Era eroul unei poveşti care nu i se putea im ampla lui, ci doar altora, trăia o păţanie despre care lumea vorbeşte pe la colţuri, zâmbind subţire, perfid. *) are se afla în situaţia de a-şi pierde pentru totdeauna fiica, o copilă care putea fi a lui cu aceeaşi probabilitate cu care putea fi şi a altuia? Probabil că da. (u siguranţă însă că nu-şi permitea s-o piardă pe singura femeie pe care o iubise şi de care simţea că are nevoie ca de aer. A scos din buzunarul vestonului copia scrisorii pe care i-o înmânase funcţionarul din cadrul serviciilor secrete. Saltimbancul scria despre o zi caldă de iulie. Trecuseră exact nouă luni de atunci. 1) e unde şi până unde născocise cotoroanţa de Sibiglia că fetiţa se

născuse înainte de termen? Şi dacă babornița avea dreptate? Nu mai avea nicio importanţă: Maria era tot ce-şi mai dorea pe lume.

ANNA, 1980

Anna a sorbit o gură din cafeaua adusă de Ausonia. Bătrâna părea neobosită, cu chipul ei dulce şi serviabil de confidentă credincioasă. Din ceaşca de porţelan englez se ridica un abur aromat, a cărui culoare se îmbina armonios cu cea a fumului de ţigară care se deşira ca un fir magic în aerul încremenit al sufrageriei din Vila Tăcerii.

— Te-a pus pe gânduri individul acela care apare mereu la telejurnale, nu-i aşa? a comentat Ausonia, referindu-se la fostul preşedinte al Consiliului de Miniştri, care abia plecase.

— Am avut o zi grea, a răspuns Anna, evitând răspunsul.

— Cu atât mai mult, te-ai fi simţit mai bine dacă uu-l primeai, a ripostat Ausonia.

— Cine poate şti!

Era istovită, greu încercată, cu inima îndurerată de moartea bătrânului şi orgoliul rănit de ameninţarea ministrului. „Dumneavoastră, îi spusese el la plecare, nu sunteţi altceva decât fiica unei slujnice şi a unui saltimbanc de bâlci.” Ar fi trebuit să se aştepte la o asemenea reacţie din partea lui: la urma urmelor, ea îl ameninţase mai întâi că avea să demaşte scandalul Pennisi. Stârnise un război în contul bătrânului, care acum plecase dintre cei vii.

— Ştii ce obişnuia să spună tatăl tău? a întrebat-o Ausonia, ca şi cum i-ar fi ghicit gândurile.

— Obişnuia să spună multe lucruri, a remarcat Anna. Şi totuşi, la urma urmelor, cine era tatăl său?

— Spunea: dacă ai o problemă, nu te panica. Pe gheaţă, cu cât te agiţi mai mult, cu atât cazi mai repede. Dacă rămâi calm, ai posibilitatea să te echilibrezi mai uşor.

— Il ştii doar. El avea răspuns la orice întrebare.

Anna a sorbit ultima înghiţitură de cafea şi a stins ţigara în scrumiera de cristal.

— Eu zic că-i mai bine să te duci sus să te odihneşti, a sfătuit-o Ausonia, cu afecţiune.

— Desigur.

Anna i-a dat dreptate Ausoniei. La urma urmelor, dacă ministrul avea pumnalul pregătit, nici ea nu era mai prejos: îi pusese ştreangul de gât şi nu trebuia decât să-i tragă scaunul de sub picioare. Până una-alta, deznodământul poveştii depindea numai şi numai de ea.

S-a ridicat, îndreptându-se spre dormitor. Era foarte obosită. Vila din Caravaggio era cufundată într-o linişte de mormânt. A urcat agale treptele ample, 11111 irăcate în mochetă azurie, moale, a străbătut un > i H idor lung şi a intrat în dormitorul albastru care lusc. Se odată al Mariei, devenind apoi al său. Cu un) ■_< şi mecanic a deschis televizorul, la timp ca să vadă 1111 prezentator plictisit rezumând, pentru jurnalul de în i. Ipte, principalele ştiri de peste zi: un industriaş ucis <lr Brigăzile Roşii, liderul unui sindicat independent .11 «. ■stat, greva lucrătorilor din transporturile aeriene, haos pe aeroporturi, serviciile publice blocate, alţi i meri morţi de *overdose,* o reglare de conturi în apropiere de Catania – victima, casierul unei firme de i ccuperări de credite. Într-adevăr – şi-a spus Anna –, nu era deloc greu să dea de necaz în ţara aceea. A închis televizorul.

A intrat în garderob, şi-a scos fusta bej de caşmir şi cămaşa de mătase de aceeaşi culoare, şi-a aruncat I >e ea un halat de casă şi a intrat în baie. A dat drumul l. I apă în cada uriaşă, pătrată, plasată în mijlocul încăperii, i-a potrivit temperatura din robinetele de l. Ipislazuli, apoi s-a aşezat în faţa oglinzii luminate *a ¿iarna.* Cu câteva ace de păr şi-a strâns părul într-un conci la ceafă şi a început să-şi

înlăture machiajul. Seara, cu deosebire, i se puteau citi pe chip semnele oboselii. Şi-a apropiat obrazul de oglindă, observând cu atenţie ridurile subţiri de la colţul ochilor şi al buzelor, masându-le apoi cu vârful degetelor, însufleţită de acel optimism iraţional de care se agaţă fiecare femeie matură, chiar şi atunci când propria zi de naştere devine o sursă importantă de depresie. Toate cremele hidradante din lume nu erau capabile să oprească înaintarea inexorabilă a timpului. Totuşi – s-a întrebat Anna era oare atât de important să stăvileşti semnele trecerii anilor? Dacă se gândea bine, bătrânul, la patruzeci de ani bătuţi pe muchie, se îndrăgostise ca un adolescent de Maria, cu mai bine de douăzeci de ani mai tânără decât el.

Cu nostalgie, şi-a reamintit-o pe Maria din ultimele zile de viaţă. Era încă tânără – împlinise de curând cincizeci de ani – când un rău implacabil o lovise mişeleşte, luând-o dintre cei vii în numai câteva săptămâni. Obişnuia atunci să spună: „Americanii trimit maşinile să se plimbe pe Lună, Barnard face transplanturi de inimă, iar eu – ironia sorţii! — trag să mor pentru că o celulă minusculă din organismul meu a hotărât să facă revoluţie. Nu e adevărat că dacă ai bani ai totul. L-am văzut pe bătrânul tău la apogeul puterii, suferind însă ca o sălbăticiune rănită. Şi acum, iată-mă şi pe mine, mama ta, în ce stare am ajuns!”

La început luptase cu toate forţele împotriva bolii, însă în clipa în care şi-a dat seama că duşmanul ei nevăzut avea să câştige oricum bătălia, s-a lăsat în voia sorţii, asemenea unui naufragiat care, după ce a plutit îndelung în derivă, renunţă la colacul de salvare inutil, .1 li gând pacea şi liniştea eternă în locul instinctului. I<’ supravieţuire. Oricum, ar fi supravieţuit o relicvă mistuită de suferinţă. Maiestuoasa Maria nu dorise I ><• nimeni la căpătâiul ei, cu excepţia Annei – micuţa.. I Anna cu ochi verzi, venită pe lume într-o zi de. Ipnlie, în mijlocul unui

câmp de narcise. Nu l-a vrut.il. Nuri nici pe Nemesio, care venise cu avionul din Brazilia, unde se stabilise de ani buni, nici pe Giulio, i .11 e locuia cu el la Rio, şi nici pe ginerele său, Arrigo \’. Iili di Tavernengo, care ar fost în stare să răstoarne lumea ca să găsească o cale de salvare. Şi nu îl chemase mei pe Cesare, care ar fi trebuit să şi-o amintească is. I cum era la apogeul frumuseţii ei feminine. O > ci tise lângă ea numai pe Anna, ca s-o dezmierde, s-o 1 mă de mână, să-i povestească în sfârşit adevărul despre naşterea ei, despre copilăria ei grea, despre propria împăcare cu Cesare.

— Încă de pe vremea aceea, începuse ea să-i povestească, tatăl tău era foarte puternic. La fel ca astăzi, nici atunci nu exista ascunzătoare unde mâna lui lungă s. I nu te ajungă. (Anna şi-a amintit vocea obosită, dar deloc resemnată a Mariei, din ziua în care aflase de l. I ea lunga istorie a propriei sale vieţi.) Când te-am luat în braţe şi am fugit cu tine de la Caravaggio, ştiam foarte bine încotro să mă îndrept. Aveam o promisiune de ajutor şi o adresă. Aşa că am luat un tren spre Geneva. Atunci, puţini italieni deţineau paşaport, însă eu aveam întrucât Cesare insistase să mi-l fac. Şi el avea, cu toate că nu fusese niciodată în străinătate, însă niciodată nu se putea şti: aşa spunea. Şi, încă o dată, a avut dreptate. I-am povestit totul doamnei Elisabetta Lemonnier, iar ea m-a primit ca pe o soră. Pazienza însă m-a găsit. A venit acasă la ea şi mi-a spus: „Cesare îţi cere iertare. Şi te imploră să te întorci la el.” Am refuzat. Atunci, a încercat cu un ton patetic. „Eşti singura care l-a pus în genunchi. Nu e suficient?” Recunosc că eram mulţumită că-l îngenuncheasem, dar Pazienza nu luase în calcul că nici măcar nu mă interesa aşa ceva. Ajunsesem să-i cunosc pe bărbaţi: astăzi, sfâşiaţi de dorinţă, sunt în stare de orice ca să te facă fericită; mâine, însă, când redevin geloşi pe trecut, te tratează ca

şi cum ai fi răspunzătoare pentru tot răul din lume. Atunci nu mai eşti un om ca oricare altul, supus greşelii, ci o târfă. Şi nici măcar marele Boldrani nu făcea excepţie de la regulă. Obişnuiesc să spună că vor adevărul. În regulă, dar care? Al meu? Al tău? Al lui? Adevărul în care toţi oamenii cred? Care adevăr? Eu iubeam un vagabond, însă nu puteam să renunţ la Cesare pentru că existai tu. Nu voiam să te duc la mama – Dumnezeu s-o odihnească în pace –, pentru că aş fi umilit-o şi aş fi distrus-o definitiv. Voiam ca tu să fii într-o zi singura şi incontestabila moştenitoare a numelui şi averii sale.

Iar ca să obţin ce-mi propusesem trebuia să strâng ilm dinţi, să sufăr, dar să mă menţin pe poziţie. Ştii
< c, 1 fost în stare să facă tatăl tău? El, care se lăuda
< .1 nu fusese niciodată în străinătate – nici măcar în i (publica San Marino –, pentru că lumea trebuia să \ mă la el... A venit la Geneva ca să-mi ceară iertare personal. Însă, deşi s-a rugat mult de mine prin intermediul doamnei Lemonnier, am refuzat să-l întâlnesc. Şi nu i-am permis să te vadă nici pe tine. Închipuie-ţi (. I reuşise – şi zău că nu ştiu cum a făcut-o, cu Europa m plin război – să obţină o scrisoare de la Nemesio, în care acesta declara că nu s-ar fi opus desfacerii căsătoriei, dacă eu asta voiam într-adevăr.

Da, numai că eu sunt Maria Milcovich, îndrăgostită nebuneşte de un rătăcitor; el a fost aventura vieţii mele. Safirele, briliantele, proprietăţile, puterea, Vila Tăcerii şi restul aparţin unui univers previzibil. Nemesio, în schimb, mi-a oferit extazul cuvintelor înflorite din nimic, magia viselor, minunăţia basmului născocit cu un sărut şi un zâmbet.

Ochii mari, cafenii ai Mariei îşi regăsiseră pentru o clipă vechea splendoare.

— Când ne vom întâlni din nou dincolo, continuase ea,

nu vom mai avea motive de ceartă sau cel puţin aşa îmi doresc. Voi putea atunci să-i mărturisesc, în sfârşit, cât de mult l-am iubit, în ciuda caracterului meu dificil şi a mentalităţii lui extravagante.

Am muncit pe brânci ca să te cresc până la vârsta de cinci ani, când am cedat insistenţelor lui Cesare, şi l-am iertat. Când, în sfârşit, am luat marea hotărâre, mi-a spus: „N-am nicio îndoială, Maria, Anna e fiica mea.” Chiar şi eu, care înainte nu eram sigură, aveam acum o certitudine, dar una contrară: tu eşti fiica soţului meu. Ai ochii verzi ai celor din familia Milcovich, nu cei albaştri ai lui Boldrani. Cesare nu a vrut niciodată să vadă această unică realitate demonstrabilă, ţi-a dat numele său şi m-a cerut din nou de soţie. Nu am acceptat. În ziua aceea, pe câmpul cu narcise, în ochii lui devenisem brusc o căţea ce se împerechease cu un maidanez, concepând un bastard. Cu o clipă mai devreme însă eram o sfântă pentru care ar fi fost în stare să culeagă stelele de pe cer.

Se petrecuse ceva ireparabil în momentul acela, ceva ce schimbase definitiv sentimentele mele faţă de el. Dacă nu ar fi existat acel episod, fără îndoială că m-aş fi căsătorit cu el. Un om excepţional, Cesare, asta cred despre el. Pe urmă, în clipele acelea vedeam roşu în faţa ochilor din cauza soţului meu. Venise din nou să mă caute şi să mă ia cu el; de data asta, închipuie-ţi, tocmai în Brazilia, unde făcuse avere. Îţi vine să crezi – încheiase Maria, cu un zâmbet maliţios – că bătrânica asta bolnăvicioasă din faţa ta a jucat pe degete doi dintre bărbaţii cei mai râvniţi şi imprevizibili ai acelor vremuri?

Anna a privit cu atenţie reflexia ochilor săi verzi în oglindă: cu siguranţă nu erau cei ai stirpei lui Boldrani. S-a ridicat, a închis robinetul căzii, şi-a scos halatul şi a intrat în cada uriaşă, lăsându-se în voia dezmierdărilor parfumate şi calde ale apei.

— Ochi verzi şi ochi albaştri, a murmurat ea, iritată. Milcovich şi Boldrani. Saltimbancul şi regele.

Nu considera înjositor faptul că era fiica unui vagabond simpatic, care luptase să răzbească în viaţă lără să ceară ajutorul nimănui, asemenea unui cavaler rătăcitor din trecut; se obişnuise însă cu ideea că era moştenitoarea marelui Cesare Boldrani. „Şi iată că acum – şi-a spus – apare de nicăieri un şarlatan de ministru, care a făcut speculaţii cu case, despăgubiri de război şi petrol, ameninţând să-mi mânjească numele pe vecie cu o poveste pentru care nu am nicio vină.”

— Grea povară mi-ai lăsat pe umeri, n-am ce zice, a zis apoi cu voce tare.

S-a gândit la Silvia, amintindu-şi de paşii ei ezitanţi, de şcolăriţă, de timiditatea cu care apăruse de după un pilastru al catedralei San Babila, venind spre ea când aştepta să fie dusă la bun sfârşit ceremonia de înmormântare. A revăzut-o, umilă, cerşindu-i iertarea. Şi apoi ea, Anna, într-un gest de supremă mărinimie, dăduse uitării umilinţele trecutului şi o iertase, după douăzeci de ani de exil.

Dacă povestea aceasta cu cei doi taţi – s-a îngrijorat ea – avea să fie făcută publică, ar fi devenit vulnerabilă chiar şi în faţa Silviei, care şi-ar fi putut lua revanşa. „Şi, sincer vorbind, n-aş avea ce să-i reproşez”, şi-a spus Anna, admiţând că Silvia n-ar fi singura care s-ar fi bucurat de căderea sa în dizgraţie.

În clipa aceea, telefonul de lângă cadă a sunat, emiţând un sunet melodios. Anna a întins mâna, a luat receptorul şi a răspuns. Era Arrigo. Suna de la vila lor din cartierul Eur din Roma.

— Te deranjez? a întrebat el.

— Da’ de unde, dragule, a răspuns Anna, sunt în baie. Apoi a adăugat: îmi pare rău pentru azi, însă nu mă

simţeam în stare să văd pe nimeni.

— Te înţeleg, i-a acceptat Arrigo explicaţia. Ar fi trebuit să rămân la Milano?

— A, nu, a spus ea. Ai făcut foarte bine că te-ai întors la Roma. Cât e ceasul?

— E aproape miezul nopţii. Speram să te văd astăzi.

— Cred că ţi-am spus deja că-mi pare rău.

— Şi copiii ar fi vrut să stea de vorbă cu tine, a insistat el. Ce planuri ai?

— Nu ştiu, dragule. Probabil că mâine mă întorc la Milano. Sau poate că nu cine ştie. Mi-ar plăcea să petrec puţin timp cu copii, asta dacă, bineînţeles, le face şi lor plăcere. Trebuie să rezolv unele formalităţi, apoi voi avea nevoie de timp ca să reflectez.

— Eu zic să laşi treburile astea în grija avocaţilor şi a consiliilor de administraţie.

Era o sugestie, dar şi un semn de neîncredere în calităţile ei de manager.

— Când voi avea nevoie de sfatul tău, o să ţi-l cer. Acum însă sunt teribil de obosită, mi-e somn şi n-aş vrea să adorm aici, în cadă.

— Cred că Maria are probleme serioase.

Când conversaţia lua o întorsătură nefavorabilă, Arrigo aducea vorba despre fiica lor, cea mai răzvrătită dintre cei doi copii ai lor: avea voinţa extremă a bunicii sale, al cărei nume de altfel îl purta, curiozitatea mamei şi confuzia specifică tinerilor care se căznesc să-şi găsească rostul chiar şi atunci când au tot ce-şi doresc.

— N-ar fi rău dacă ai discuta cu ea, a adăugat Arrigo.

— Da, dragule... bineînţeles că da, dragule.

Apoi, luându-şi rămas-bun, a închis telefonul.

A ieşit din cadă oftând resemnată, s-a şters cu atenţie, şi-a pus un halat de baie imaculat, s-a pieptănat fugar cu câteva gesturi energice, apoi a intrat în dormitorul

albastru. Patul fusese pregătit. S-a strecurat în lenjeria de bumbac fin, pe care o comandă personal la atelierele florentine ale Emiliei Bellini, şi-a potrivit cu grijă pernele sub cap şi a adormit.

ANNA, 1944

1

— Nu sunt încurcă-lume, s-a apărat Anna, încruntându-se şi pregătindu-se să-l pună la punct pe celălalt.

Era mărunţică, avea o expresie vioaie şi răsfăţată, năsucul graţios, ochii verzi şi luminoşi şi părul negru ca pana corbului, tăiat scurt.

— Ba da, eşti o încurcă-lume, a insistat Giulio.

Avea aproape şase ani, cu doi mai mult decât surioara sa, ochii cafenii ai mamei şi părul castaniu al lui Nemesio. Era suplu şi graţios în mişcări, dar puternic. Cu îndelungata sa experienţă, considera că era dreptul său să conducă operaţiunile.

— Bulgării tăi, a declarat el sentenţios, n-or să se usuce niciodată.

Anna s-a ridicat, a ocolit toată bucătăria şi s-a postat drept în faţa fratelui său, cu mâinile în şold, aşa cum o văzuse pe bunica Vera făcând.

— Eu sunt mai mică decât tine, şi-a început ea discursul, mâinile mele sunt mai mici. Am mai puţină forţă ca tine. Aşadar, bulgării pe care-i fac eu sunt mai mici.

— Ia te uită, ce să spun! Când e vorba de meliţat, nu te-ntrece nimeni! i-a reproşat Giulio.

Anna a tăcut şi s-a aşezat din nou lângă fratele său, într-un colţ al bucătăriei din corso Vercelli, sub fereastra care dădea în curtea interioară a casei coloniale. Apoi s-a aplecat spre găleata de zinc plină cu o compoziţie vâscoasă făcută din ziare puse la macerat în apă şi a luat o măsură spornică în pumn. Odată substanţa transformată în bulgări, aceştia trebuiau presaţi energic pentru a se

elimina surplusul de lichid şi puşi la uscat. Câteva zile mai târziu, bulgării deveneau un combustibil discret în sobele oamenilor nevoiaşi. Lemnele şi cărbunii erau aproape imposibil de găsit, iar puţinul combustibil care mai putea fi obţinut la negru avea preţuri prohibitive. În consecinţă, Giulio, Anna şi ceilalţi copii din cartier se transformaseră în vânători de jurnale prin mormanele de gunoi, contribuind astfel şi ei la alimentarea bucătăriilor aşa-zis economice.

Afară era un frig de crăpau pietrele, însă chiar şi aşa bunica se dusese la slujbă. Era Anul Nou, Anul Nou 1945, iar peste zăpada căzută între ziua de Sf. Ambrozie şi Crăciun strălucea soarele. Cerul era limpede şi aerul părea de cristal.

— Încercaţi să nu vă murdăriţi din cap până-n picioare, i-a atenţionat Maria.

Când era frumos afară, tremura de teama alarmelor aeriene. Nu se putea obişnui cu niciun chip cu urletul sinistru al sirenelor. Bombardamentele cele mai grele, care marcaseră dramatic înfăţişarea oraşului, avuseseră loc în 1942 şi 1943: fuseseră făcute una cu pământul Scala, Galleria, via Gesu, corso Vittorio Emanuele, piaza San Babila. Chiar şi turlele Domului fuseseră în pericol, însă jalea cea mai mare a urmat distrugerii şcolii din Gorla, unde muriseră aproape trei sute de copii. Anna şi Giulio văzuseră atunci pe stradă oameni care plângeau în timp ce vorbeau, povestind tragedia.

Din resturi de pâine şi marmeladă de fructe uscate, Maria prepara o tortă. Copiii aveau dreptul să sărbătorească şi ei Anul Nou, la fel cum sărbătoriseră şi Crăciunul: în Ajun, fuseseră cu bunica la târgul de jucării uzate din iarmarocul de la Senigallia, în via Calatafimi.

Maria se făcuse luntre şi punte ca să respecte întocmai tradiţiile, reuşind chiar să le confecţioneze celor mici câte un rând de haine, din nişte bucăţi de stofă veche. Era greu

de prevăzut dacă noul an – chiar cu tradiţiile onorate – avea să fie mai bun decât cel care trecuse, însă ea îşi făcuse datoria.

Dimineaţă, la micul dejun, le dăduse să mănânce pâine albă înmuiată într-un castron mare de lapte cu cacao. Pâinea, praful de cacao şi marmelada le primise cadou de Sărbători de la inginerul Vergani, în casa căruia era cameristă. Ajunsese acolo tot datorită Elisabettei Lemonnier, care îi dăduse o recomandare către înstărita familie milaneză: cu câteva zile înaintea intrării Italiei în război alături de Germania, Maria îi dezvăluise că voia să se întoarcă cu orice preţ la Milano, temându-se ca micuţii ei să nu rămână despărţiţi pe vecie.

Cesare Boldrani se oferise în nenumărate rânduri s-o ajute, îndeosebi în timpul îngrozitoarelor bombardamente din 1943, când copiii ei aveau nevoie de mâncare, de bani şi protecţie. „Hai să-i trimitem pe amândoi în Elveţia, îi propusese el. Vor fi în siguranţă acolo.” De mai multe ori, Maria fusese pe punctul să-i accepte ajutorul, însă se răzgândise, pentru că nu voia nici în ruptul capului să se întoarcă în camera albastră de la vila din Caravaggio sau în apartamentul din forul Bonaparte, devenind amanta lui Cesare Boldrani.

„Mai întâi, să-ţi recunoşti fiica – îi replicase ea –, apoi vom mai vedea.”

Cesare Boldrani ar fi fost dispus să facă orice ca s o aibă pe Maria din nou lângă el, însă îi era cu neputinţă să şteargă cu buretele umilinţa pe care o sulerise; nu se putea preface că iubeşte şi, mai ales, nu putea da propriul nume unei creaturi pe care vreme de câteva luni o simţise a lui, numai a lui, pentru a-şi vedea apoi fericirea spulberată de o scrisoare limpede ca lumina zilei, cuprinzând amănunte, date de necombătut. O parte din el mai avea îndoieli, care nu puteau să nu fie luate în

considerare. Oare cum ar fi putut el, un Boldrani, să spună: în proporţie de zece la sută, copilul acesta este al meu? Nu, era o posibilitate exclusă de la bun început. Era dispus s-o tolereze, dar nu s-o iubească; era gata să facă în aşa lei încât să nu ducă niciodată lipsă de nimic în viaţă, însă nu putea accepta să-i poarte numele. Pe mama letei ar fi luat-o cu drag de soţie, însă Maria, orgolioasa Maria, nu voia pentru nimic în lume să devină doamna Boldrani. Susţinea sus şi tare că nu avea nevoie de acte de caritate; voia totul, dar nu pentru ea, ci pentru micuţa Anna. Şi era convinsă că mai devreme sau mai târziu avea să vină şi momentul oportun, când avea să facă pasul decisiv. O credinţă intimă, de nezdruncinat, îi întărea această convingere.

Din difuzorul aparatului de radio Balilla – cel mai ieftin din comerţ – se revărsau notele melodiei *La tristezza di san Ltiigi,* cântate de Natalino Otto, acompaniat de orchestra Kramer. Apoi, un crainic a început să vorbească despre război, despre spiritul de sacrificiu, despre armele secrete care urmau să radă Londra de pe faţa pământului, despre victoria finală. Au fost transmise din nou cuvintele Ducelui care, cu două săptămâni în urmă, îi îndemnase pe milanezi la luptă: „Vrem să apărăm cu dinţii şi unghiile valea Padului. Milano trebuie să dea şi va da soldaţilor noştri exemplul de voinţă supremă şi semnalul revanşei.”

— Când o să se termine războiul, tata se va întoarce? a întrebat-o Giulio.

Maria tocmai termina de ornat torta. A zâmbit.

— Se va întoarce sigur.

Era totuşi îngrijorată, la fel ca de fiecare dată când copiii pronunţau cuvântul „tata”. De obicei, discuţia se transforma într-un interogatoriu stânjenitor.

— Mamă, totuşi eu de ce nu l-am cunoscut?

Iată: atacul reîncepea! Giulio continua să confecţioneze

bulgări de hârtie, însă era numai urechi, în aşteptarea răspunsului.

— Pentru că atunci când el a plecat, tu erai prea mic.

A luat de pe poliţa bufetului o fărâmă de ciocolată cu lapte pe care o ţinea ascunsă pentru după-amiază, a rupt-o în două şi le-a plătit preţul tăcerii.

— Dacă sunteţi cuminţi, le-a promis, diseară mama o să joace tombola cu voi.

Copiii au surâs, iar perspectiva jocului de tombolă, care îi amuza foarte tare, a detensionat atmosfera deşi nu i-a făcut să tacă. Cu inocenţa specifică vârstei, au început să rostească cuvinte de oameni maturi, ignorând însă, instinctiv, anumite subiecte care ar fi putut provoca mânia celor mari.

— Ştii ce fac taţii prietenilor mei? a murmurat Ciulio. Trimit scrisori de pe front, dar tatăl meu e un subversiv, trăieşte la Paris şi nu poate scrie acasă, însă când se va termina războiul, se va întoarce şi-mi va aduce cadouri la care tu nici măcar nu visezi.

— Tatăl meu e atât de bogat, a ripostat Anna, încât, dacă vreau, îmi poate face cadou un palat întreg, plin cu jucării, torturi şi automobile.

— Da, cum să nu! a comentat Giulio cu superioritate. Că doar tatăl tău e *sor* Pampurio, nu-i aşa?

Apoi a izbucnit în râs, amintindu-şi de personajul din *Corriere dei Piccoli.*

— Tatăl meu e mult mai bogat decât *sor* Pampurio, a susţinut cu îndârjire Anna.

— Cine minte îi cade-un dinte! a intonat Giulio, sarcastic.

Ochii verzi ai micuţei Anna s-au umplut brusc de lacrimi.

— O să-i spun să te trimită la închisoare! a strigat. O să-i dau telefon tatei şi îi spun să te bage la închisoare, pentru că el e bogat şi puternic, să ştii. Mamă, nu-i aşa că tata e

bogat şi puternic?

Şi s-a repezit în braţele Mariei plângând în hohote, chiar în clipa în care Vera intra în casă.

— Ce ţi-au făcut?

— Nimic, bunico, a răspuns copilul zâmbind. Stăteam aici şi glumeam pe seama Annei, iar ea s-a pus pe bocit, dar nu am vrut, a lămurit-o.

Vera a strâns copilul la piept, apoi s-a întors furioasă spre Maria.

— Când ai să termini cu istoria asta? a întrebat-o, clătinând dezaprobator din cap. Tatăl meu, tatăl tău... Nenorocirea vieţii mele, asta eşti. Şi n-ar fi nimic. Închipuie-ţi însă ce-or să spună creaturile astea două când vor creşte, dacă tu le înveţi de pe acum că au taţi diferiţi. Cum te vor privi atunci când vor avea discernământ şi vor putea să te judece. Lumea te arată deja cu degetul: despărţită de ăla, amanta celuilalt. Aşa îţi creşti tu fiica, Doamne, iartă-mă? Cu basme despre un tată milionar? Viaţa ei e asta pe care-o vezi aici, să-ţi intre bine în cap. Şi va fi norocoasă dacă va rămâne cu casa asta şi dacă va avea ce să pună pe masă. Să ajungă femeie onestă şi să-şi ia un bărbat gospodar, aşa trebuie s-o înveţi. Tu, în schimb, îi împui capul cu basme şi fantasmagorii. Vino aici, Giulio – i s-a adresat ea nepotului, strângându-l în braţe –, că tu ai suflet bun şi o iubeşti pe bunica, nu-i aşa?

— Bunica minte, s-a semeţit Anna. Bunica e bătrână şi zice minciuni.

— Numai maică-ta-i de vină c-ai ajuns să-mi vorbeşti aşa! s-a răstit Vera la Anna. Ea ţi-a băgat gărgăuni în cap. Şi ca ea ai s-ajungi şi tu.

Maria s-a abţinut să comenteze observaţiile femeii.

— Am pregătit aici torta, i-a spus. Nu trebuie decât s-o pui la cuptor. Eu o să ies.

— Şi unde te duci acum? a întrebat Vera alarmată, ca de

fiecare dată când Maria hotăra să plece cu expresia aceea imperioasă pe chip.

Maria i-a întors spatele şi s-a aplecat spre Anna.

— Acum, eu şi fetiţa mea, a spus afişând cel mai afectuos zâmbet de care era capabilă, ne îmbrăcăm bine şi plecăm la plimbare.

— O, da, mamă, da!

Anna a început să bată fericită din palme, schiţând câţiva paşi de dans.

— Şi eu? s-a plâns Giulio.

— Tu rămâi cu bunica, l-a liniştit imediat Vera. Am o surpriză pentru tine.

— Unde mergem, mamă?

Anna aştepta răbdătoare ca Maria s-o înfofolească în paltonaşul confecţionat dintr-o pătură militară vopsită maro.

— Să vedem o minunăţie care într-o zi va fi a ta.

Maiestuoasa Maria, cu trupul ei statuar, cu chipul frumos şi ochii mari de culoarea cafelei, purta haine uzate, refăcute, din petice modificate, combinate minuţios.

Rafalele îngheţate de vânt adunaseră norii pe cer, aducând cu ele mirosul inconfundabil de zăpadă. Au coborât în stradă, au luat tramvaiul până în piaţa Castello, iar acolo au urcat în autobuzul de Caravaggio. Maşina era doar pe jumătate plină de călători, aşa că pe drum Anna s-a distrat schimbându-şi locul de colo-colo, iar jocul inventat de ea o entuziasma. Când autobuzul s-a oprit în piaţa din Caravaggio, se distra bine, însă mama a prins-o de mână şi au coborât. Apoi a tras-o după ea pe o potecă înzăpezită care ieşea din sat, şerpuind peste câmpuri în direcţia unei case uriaşe din depărtare. Maria îi înfăşurase Annei capul şi gâtul într-un şal gros de lână, confecţionat din resturile unor pulovere vechi.

Rebegită, copila implora:

— Mamă, te rog, hai să ne întoarcem acasă.

Maiestuoasa Maria îi ţinea strâns mânuţa firavă în mâna sa aspră, muncită, ca şi cum ar fi vrut să-i transmită din propria forţă şi convingere care o mânau înainte, pe aleea cu tei.

— Mai avem numai câteva minute, i-a spus, dând cuvintelor sale învăluirea unei calde promisiuni.

Fata cunoştea bine caracterul mamei şi se lăsa purtată de mâna ei puternică spre o ţintă râvnită ceva mai devreme, dar care acum n-o interesa absolut deloc; era îngheţată de frig şi sleită de puteri.

Maiestuoasa Maria nu s-a oprit până când nu a ajuns în ampla piaţetă a vilei.

— Priveşte! a exclamat.

În ochii ei mari, cafenii, se ghicea triumful din ce în ce mai apropiat.

Neputându-se sustrage voinţei implacabile a mamei, Anna a observat îndelung eleganta faţadă galben-pal a casei. Era o construcţie splendidă prin sobrietatea sa, dar copila nu putea să înţeleagă încă asemenea lucruri.

— Da, privesc, a răspuns, ca să-i facă pe plac.

Maiestuoasa Maria a luat-o apoi în braţe, arătând cu degetul spre casă.

— O vezi bine? a întrebat-o cu o insistenţă pur şi simplu maniacală.

— O văd bine, mamă.

Copila era pe punctul să izbucnească în plâns.

— E splendidă, nu-i aşa?

Maria zâmbea, evident mulţumită.

— Da, mamă.

Anna nu-şi dorea decât o cameră încălzită şi un foc aprins.

— Face multe milioane. Şi va fi a ta, într-o zi.

Mai mult decât pentru Anna, Maria părea să vorbească

cu ea însăşi. Atunci, Anna a privit-o cu ochii umflaţi de plâns.

— Eu nu vreau vila asta, a spus.

— Nu o vrei?! s-a scandalizat mama, iar trăsăturile i-au devenit parcă şi mai aspre.

— Vreau să ne întoarcem acasă, s-a lamentat micuţa. Mamă – a implorat-o – du-mă acasă!

Privirea femeii a devenit brusc rece şi tăioasă.

— Ei bine, trebuie s-o vrei. Trebuie să vrei casa asta! a ripostat ea, nemiloasă. Pentru că e a ta. Tu nu vei trăi în mizerie. Pentru că animalul de povară care sunt eu, propria ta mamă, va face din tine o regină.

— Da, mamă, a răspuns fetiţa resemnată, obosită şi aproape degerată. Dar acum hai să mergem acasă. Mamă, te rog, du-mă acasă.

Rostită de Anna, rugăciunea *A ngeleDei, qui custos es mei* învăţată de la bunica devenea *Angele Dei, chi costolesmei,* fapt care o deruta peste măsură, neînţelegând ce legătură ar fi putut exista între îngerul lui Dumnezeu şi propriile coaste. Oricum, recita rugăciunea cu patos, în fiecare seară, înainte de a se strecura sub cearşafuri în patul cel mare, unde dormea împreună cu Vera. Îşi trăgea păturile până sub bărbie, în timp ce bunica se vâra şi ea în aşternut, continuând să murmure rugăciuni. Îi plăceau căldura buiotei cu apă fierbinte puse sub cearşaf ca să încălzească culcuşul, poveştile pe care bunica i le spunea după ce-şi termina rugăciunile, vocea mamei care înainte de a adormi îi ura „noapte bună” din bucătărie, unde dormea pe un pat improvizat lângă pătuţul lui Giulio. Maria rămânea rareori acasă peste noapte: familia inginerului Vergani îşi petrecea cea mai mare parte a timpului în împrejurimile lacului Como, lăsând în grija ei apartamentul din Milano. Crăciunul şi Anul Nou însă ţinea să le petreacă cu copiii, nădăjduind că

eventualii hoţi nu aveau să profite de absenţa ei de-o noapte. Şi dacă s-ar fi întâmplat să dea lovitura în lipsa ei – îşi spunea – ei bine, însemna că aşa fusese scris să fie.

Anna i-a auzit pe Maria şi Giulio râzând pe înfundate şi a început s-o roadă curiozitatea: probabil că povesteau ceva amuzant.

— Bunico, pot să mă duc şi eu în bucătărie? a întrebat în şoaptă.

— Tacă-ţi gura şi dormi, a avertizat-o Vera. Şi nu te mai foi atâta.

Anna nu-şi găsea locul şi se învârtea întruna în pat, lăsând aerul rece să pătrundă sub aşternut. Soba din bucătărie se stinsese de mult.

— Dincolo se râde, s-a plâns copila. Tu nu mă faci niciodată să râd.

— Chiar crezi că-mi arde de râs cu toate necazurile care ne apasă?

— Nu-ţi mai face atâtea griji, bunico. Într-o zi, voi fi bogată.

— Cum să nu! Iar eu voi deveni milionară.

— Eu voi fi cu adevărat bogată. Şi îţi voi dărui toate lucrurile care-ţi plac, iar tu vei zâmbi tot timpul.

Credea cu tărie în basmul vieţii sale şi îşi propusese să i-l repete întruna bunicii, până când avea s-o convingă şi pe ea.

— Şi tu ai suflet bun, ca frate-tău, a lăudat-o bătrâna. Pentru restul, e numai vina maică-tii, care-ţi bagă în cap toate ideile astea. Dar să ştii de la mine că nu-ţi fac bine asemenea prostii. Nu trebuie să crezi în ele. Viaţa noastră e cea de aici, din casa asta.

— Mie îmi place aici, bunico. Însă şi pe mama o cred pe cuvânt. Mamele nu spun niciodată minciuni.

— Şi asta-i drept, a admis Vera, rămasă fără replică.

— Mie mama mi-a zis că tata e cel mai bogat om din

lume. Într-o zi o să-mi dăruiască un carusel mare, cu cai albi, aşa cum sunt cei din iarmaroc.

— Acum taci şi culcă-te.

Ochii Verei s-au umezit de emoţie ascultând vocea inocentă a copilei.

— Am înţeles, bunico. Însă mama nu minte, aşa să ştii.

Liniştea nopţii a fost întreruptă de zumzetul unui motor. Era Pippo, un avion solitar care trecea în fiecare noapte pe deasupra oraşului, arunca o singură bombă şi apoi pleca mai departe.

— Bunico, îl auzi pe Pippo?

Copila era încântată de obişnuitul vizitator nocturn, care pentru ea nu avea nicio conotaţie tragică. Războiul însuşi nu era o dramă, ci făcea parte din viaţa copiilor din Milano.

— 11 aud, îl aud, a suspinat bunica, mângâind-o pe creştet. Acum dormi.

Vera a stins lumina şi a continuat să se roage în gând. Se ruga pentru Maria, chiar dacă era – aşa cum îi reproşa mereu – nenorocirea vieţii ei, şi pentru copiii ei inocenţi. Nu fusese de ajuns întâmplarea cu saltimbancul, ci a apărut şi încurcătura cu patronul. (land aflase că Maria era însărcinată, nu crezuse nicio clipă în povestea paternităţii lui Boldrani, presimţind că tot Nemesio era tatăl copilului. Refuzase să creadă că propria fiică decăzuse moral până într-acolo încât să profite de Boldrani.

Mai târziu, când stătuse prima dată faţă în faţă cu Anna, iar aceasta o fixase cu minunăţii ei ochi verzi, presimţirea i se confirmase. Şi ceva se schimbase în felul ei de a gândi. Fără îndoială că Nemesio avea toate defectele din lume, însă era soţul legitim al Mariei. De vreme ce în balanţă erau onoarea familiei şi viitorul copiilor, simpatiile şi antipatiile personale trebuiau să dispară. Aşa gândea Vera.

În consecinţă, fusese îngrozită de planul diabolic pe care Maria îl pusese la cale în dauna lui Cesare Boldrani. În

opinia ei, era un păcat de moarte să profiţi de dragostea unui bărbat bogat ca să-i atribui paternitatea unei creaturi care nu este a lui. Din fericire însă, planul nu funcţionase, iar Maria şi Vera s-au regăsit sub acelaşi acoperiş, în sărăcia lor onestă, căznindu-se să încropească o masă de prânz sau o cină onorabilă din raţiile săptămânale de pâine, paste şi carne (douăzeci şi unu de grame de persoană) îngăduite de regimul fascist. Ea şi Maria câştigau destul de bine, însă preţurile creşteau vertiginos. Ziarele sugerau populaţiei să nu mai solicite mărirea continuă a salariilor, ci micşorarea preţurilor. Toţi jurnaliştii scriau cuvinte frumoase, îndemnau la luptă contra inflaţiei, pentru salvarea pâinii celei de toate zilele şi a locurilor de muncă. Pentru Vera şi Maria însă, care cheltuiau şi ultima centimă pe mâncare, inflaţia nu era decât un cuvânt greu de pronunţat, o noţiune abstractă împotriva căreia nimeni nu putea face nimic.

Era adevărat că domnul Cesare Boldrani trimisese de mai multe ori pachete şi sume importante de bani, dar la fel de adevărat era că de fiecare dată fusese nevoită să restituie totul, la cererea imperioasă a Mariei. () are unde voia să ajungă smintita aceea de fiică-sa? () are chiar îşi închipuia că bărbatul acela sus-pus avea să recunoască vreodată un copil care nu era al lui? N u reuşise niciodată să discute cu Maria, pentru că evita subiectul cu îndărătnicie. Vera se resemnase, luând lucrurile aşa cum erau, cu bune şi cu rele. Nu-i rămânea altceva de făcut decât să se roage ca Dumnezeu să arunce un ochi milostiv asupra păcătoasei sale fiice şi copiilor ei inocenţi, ferindu-i de toate ispitele „sufletului şi ale trupului”. Şi a continuat să se roage în gând până când, în cele din urmă, somnul a biruit-o.

2

Maria a sărit pe şaua bicicletei şi a început să pedaleze

cu putere, îndreptându-se spre centru pentru că voia să ajungă în corso Indipendenza înainte de ora opt. Gerul aspru îi biciuia obrajii şi părea să-i sfâşie mâinile. Îşi înfăşurase pieptul cu ziare, peste care îşi trăsese puloverul, ghidonul metalic îl învelise cu hârtie de împachetat, ca să-i protejeze mâinile de frig. În oraşul distrus de bombardamente, însângerat de represalii şi paralizat de razii, moartea devenise o obişnuinţă cotidiană. Marile magazine erau închise de câteva luni bune, piaţa neagră cucerind tot mai mult teren, alimentându-i pe canale oculte numai pe cei care-şi permiteau să plătească preţuri exorbitante.

Tramvaiele treceau rar, scrâşnind lugubru, iar călătorii în haine ponosite călătoreau şi agăţaţi de scări precum ciorchinii. Un afiş mare înfăţişa un tren plin de bărbaţi şi femei din Italia de Nord plecaţi de la Verona spre Germania. Sub fotografie, textul afişului spunea că a lucra în Germania însemna bunăstare, adică bani pentru întreţinerea onorabilă a celor dragi rămaşi în patrie. Unele afişe, în ale căror slogane nu mai credea nimeni, anunţau victoria finală; altele cereau denunţarea celor ce deţineau găini ouătoare sau publicau lista cantinelor colective şi a popotelor de război, unde costul unei raţii de hrană varia între patru şi şaptesprezece lire; la localul Puccini era un spectacol cu Wanda Osiris şi Ugo Tognazzi.

Maria cerceta cu privirea zidurile caselor, în care din loc în loc se deschidea câte o spărtură sinistră provocată de bombe, asemenea unui ochi de geam brăzdat de şiroirea ploii; lacrimile provocate de frig deveneau dureroase.

În corso Indipendenza, chiar în faţa casei Vergani, staţiona un automobil de lux, un Alfa Romeo 2500. Văzând-o sosind, domnul de la volan a lăsat geamul şi a strigat-o:

— Maria!

I s-a părut că percepe o notă prietenească în vocea limpede a bărbatului. A coborât de pe bicicletă şi s-a oprit în dreptul automobilului, în vreme ce omul de la volan se grăbea să iasă din habitaclu.

— Maria! a repetat el. Aşa îţi saluţi prietenii?

— Mimmo! a exclamat femeia, recunoscând chipul surâzător, cu trăsături maure, al lui Pazienza.

S-a uitat lung la bărbatul elegant de lângă automobilul de lux şi nu s-a putut abţine să nu-i compare înfăţişarea cu propria ţinută.

— Sunt o zdrenţăroasă, nu-i aşa?

Făcea aluzie la aspectul ei, încercând să-şi ascundă cu un zâmbet stânjeneala care o cuprinsese brusc.

— Nu, nu e chiar atât de rău pe cât crezi, a încercat Pazienza s-o încurajeze. Cu excepţia câtorva privilegiaţi ai sorţii – puţini la număr toţi ceilalţi plutesc în derivă pe o mare de nenorociri. Asta e, Maria, suntem încă în război.

Femeia ţinea ghidonul bicicletei cu o mână, în timp ce cu cealaltă a scos o batistă din buzunarul paltonului său ponosit, şi-a şters ochii care îi lăcrimau abundent din cauza frigului, apoi şi-a suflat zgomotos nasul.

— Îmi închipui că nu ai venit aici ca să-mi vorbeşti despre război şi nenorocirile oamenilor, nu-i aşa? a remarcat ea.

— Totuşi, nu vrei nici măcar să-mi strângi mâna? s-a lamentat Pazienza, întinzându-i-o pe-a sa.

Simţindu-i mâna moale şi caldă, Maria i-a strâns-o cu prietenie, apoi s-a apropiat de el şi l-a îmbrăţişat sincer.

— Sunt obosită, Mimmo, a spus. Nu mai rezist.

Percepea mirosul lui fin şi sofisticat, un amestec de lavandă, de haine noi şi parfum scump, la fel cum simţea în nări aromele de lemn scump, piele şi tutun care irumpeau prin porţiera deschisă a automobilului. Toate acestea îi aminteau de un trecut pe care nu reuşise

niciodată să-l uite şi simţea din nou atracţia irezistibilă a unui cerc magic.

— S-a terminat, Maria.

Pazienza a clipit des, iar ochii săi negri sclipeau de emoţie.

— Ce s-a terminat?

Mâinile şi picioarele aproape degerate o dureau, însă brusc parcă nu mai simţea frigul.

— S-a terminat totul, Maria, s-a înveselit brusc Pazienza. Mizeria, privaţiunile, osteneala.

— Fă-mă să înţeleg, Mimmo, a spus Maria, apoi a reflectat câteva secunde, ducându-şi mâna la frunte. Vrei să spui că?...

— Cesare e gata s-o recunoască pe copilă.

Avocatul a părut că ascultă ecoul propriilor cuvinte, aşteptând apoi răspunsul.

— Păi, cum aşa dintr-odată? Hodoronc-tronc? De ce acum şi nu în urmă cu cinci ani?

A bătut mărunt cu picioarele în asfalt, asigurându-se că încă le mai avea, apoi a privit de jur-împrejur, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că nu visa.

— Are certitudinea că Anna e fiica lui, i-a mărturisit bărbatul.

— De unde? I-a sugerat-o vreo ghicitoare? a replicat Maria, nehotărâtă între a face haz de necaz, suspiciune şi deznădejde.

— Acum cinci ani o clarvăzătoare chiar i-a spus că fetiţa este a lui, însă n-a vrut să creadă, a spus avocatul, cu o mină serioasă. Avea nevoie de o confirmare pe care acum o are.

Alte lacrimi se prelinseră pe obrajii Mariei, dar de data aceasta nu din cauza frigului.

— Şi eu ce trebuie să fac? a întrebat, cu glas rugător.

— Actele sunt pregătite, a informat-o Pazienza. Nu

trebuie decât să le semnezi.

— Când?

Era încă suspicioasă şi confuză.

— Când vrei tu. Chiar şi azi. Chiar şi în dimineaţa asta.

— Trebuie să-i informez pe domnii la care lucrez că voi pleca de la ei, însă nu-i pot lăsa de izbelişte aşa, de pe o zi pe alta. Trebuie să le dau măcar răgazul necesar ca să-şi găsească altă servitoare.

Rostise intenţionat cuvântul „servitoare”, ca să sublinieze abisul care încă îi despărţea şi ca să-l rănească şi mai mult pe Cesare, chiar dacă el n-o putea auzi în clipa aceea.

— A suferit şi el mult, să ştii, l-a apărat Pazienza. Mai mult decât îţi imaginezi. Totuşi, îşi dă foarte bine scama că nu e suficient să-ţi ceară iertare pentru a şterge cu buretele tot ce ai pătimit tu în aceşti ani.

— El nu a acceptat niciodată adevărul meu. Eu de ce ar trebui să-l accept acum pe al său? a ripostat ea.

Pazienza s-a gândit că un ton profesional ar fi lost mult mai potrivit pentru rezolvarea definitivă a chestiunii.

— Nimeni nu vrea să-ţi influenţeze deciziile. Poţi accepta sau poţi refuza. Însă trebuie să dai un răspuns imediat.

Maria îşi simţea inima gata să-i plesnească de emoţie. S-a gândit la micuţa Anna, la promisiunea pe care i-o făcuse cu o zi înainte, la neîncrederea jignitoare a mamei sale, la sacrificiile pe care le făcuse în toţi acei ani, însufleţită numai şi numai de credinţa ei intimă, de neclintit.

— Accept pentru că aşa e drept: ca Anna să poarte numele tatălui său.

Erau cuvinte pe care le rostea pentru prima dată, însă credea cu sfinţenie în ele.

— El nu a uitat răul pe care ţi l-a făcut. Şi se va dovedi bun cu tine. Însă şi tu, la rândul tău, va trebui să fii înţelegătoare.

Maria i-a zâmbit, trecându-şi mâna înroşită şi crăpată de muncă şi frig peste obrazul lui fin, proaspăt ras şi parfumat.

— Voi fi, a spus.

Simţea nevoia să râdă, să plângă, să sară de bucurie, în ciuda faptului că era război, iar aerul mirosea a moarte.

Un soare palid, hibernal, dezmorţea aerul rece al dimineţii, făcându-l să pară mai puţin tăios. Bunica deschisese larg fereastra dormitorului, iar Anna picotea sub păturile călduroase, lăsându-şi doar ochii şi nasul să se bucure de prospeţimea aerului rece de afară. Giulio plecase de câteva minute, la şcoală, ducând cu el şi o sobiţă portabilă, ca să nu îngheţe în sala de clasă neîncălzită.

Deodată, Anna l-a zărit pe Musetto, un motan mare de casă, cu ochi cenuşii şi bot surâzător, apărând în ochiul de fereastră care dădea spre curtea interioară. Din bucătărie venea un miros îmbietor de lapte şi mămăligă coaptă pe plită, deci bunica îi prepara micul dejun.

— Musetto, vino aici, l-a chemat Anna, bătând uşor pătura cu mâna.

Dintr-un salt, motanul a fost lângă ea. Sub cearşaf era cald, şi Musetto a început să toarcă mulţumit. Apoi s-it întins şi, într-o demonstraţie de afecţiune,

.1 început să frământe cu labele cearşaful şi cămaşa de noapte din flanel cu imprimeuri florale a Annei. (îopila a observat cu atenţie amprentele întunecate, roşietice, pe care motanul le lăsa pe lenjerie şi s-a mirat să constate că acestea aveau şi urme de rumeguş.

— Bunico, bunico, a strigat. Vino să vezi.

Când Vera a apărut în pragul camerei, copila a arătat spre petele de pe cămaşa sa de noapte şi cearşaf.

— Uite ce-a făcut. Ce-i asta? a întrebat ea.

Vera a cercetat urmele lăsate de motan, s-a uitat lung la

Musetto, apoi a scos un răcnet sfâşietor. Speriat, pisoiul a zbughit-o pe fereastră, iar femeia a dezbrăcat-o de îndată pe Anna de cămaşa de noapte.

— Anna, a avertizat-o, să nu duci mâna la gură pentru nimic în lume, indiferent ce s-ar întâmpla.

A dus-o în bucătărie, a luat o găleată de apă caldă de pe plită şi a spălat-o cu o minuţiozitate care copilei i se părea exagerată, continuând să spună întruna:

— Oh, Doamne, oh, Doamne! Asta ne mai lipsea! Ce mă fac eu acum, biata de mine, femeie singură? Oh, Doamne, oh, Doamne, ajută-ne tu, Doamne! Of, de-ar fi fost maică-ta acasă...

Anna nu pricepea motivul unei asemenea stări de agitaţie, însă intuia că se întâmplase ceva grav, poate chiar mai periculos decât bombele.

— Bunico, de ce eşti aşa de speriată? a întrebat.

Între timp, Vera o spălase, o frecase cu un ştergar aspru şi o îmbrăcase din cap până-n picioare de plecare.

— Ceea ce ai văzut tu pe cămaşă erau pete de sânge, i-a explicat, cu toate că fetiţa nu era în măsură să înţeleagă.

Însă dacă vorbea, Vera se simţea mai puţin singură şi deznădăjduită.

— Oh, bietul Musetto! Era rănit? s-a îngrijorat brusc Anna.

— Nu, nu el, ci domnul Leone, vecinul nostru.

Vera o scruta cu atenţie, încercând să-şi amintească exact desfăşurarea faptelor din ultimele minute. Într-adevăr – şi-a spus –, cearşaful era murdar, cămaşa de noapte la fel, însă fetiţa nu fusese atinsă şi nu-şi dusese mâinile la gură.

— Domnul Leone a păţit ceva? a insistat Anna.

— Azi-noapte a avut o criză de hemoptizie şi a scuipat mult sânge. Acum o oră l-au dus la spital. L-au pus pe targă şi l-au luat. Motanul era pe acolo, prin casă, apoi, cu

labele murdare a sărit în patul tău. Acum hai, mănâncă repede, a grăbit-o Vera, punându-i în faţă un castron cu lapte fierbinte, aburind, şi o felie mare de mămăligă coaptă. Apoi a adăugat: Când mă întorc, trebuie să pun la fiert şi cearşafurile, şi cămaşa ta de noapte, tot...

— Trebuie să mă fierbi şi pe mine? s-a interesat Anna, cu un umor involuntar.

— Anna, te rog, nu mă face să-mi pierd cumpănii, a exclamat Vera, punându-şi mâinile în cap. Ia şi mănâncă odată, ca să mergem apoi la brutar şi să-i dam telefon maică-tii.

L'inându-şi nepoata în braţe, ca şi cum ar fi vrut.. I înfrunte odată cu ea pericolul contagiunii, Vera a 11 >borât la prăvălia brutarului, telefonând acasă la familia Vergani, unde Maria tocmai termina curăţenia, inamic de a părăsi pentru totdeauna serviciul în casa aceea.

— Adu-o aici, i-a spus Maria, fără să-şi piardă calmul. De restul mă ocup eu.

Băiatul de prăvălie al brutarului s-a oferit să le ducă pe femeie şi pe nepoata sa în corso Indipendenza cu triciclul cu care transporta sacii de făină.

— Dumnezeu să te aibă în pază şi să te răsplătească pentru binele pe care ni-l faci, i-a mulţumit Vera tânărului, bucuros că se putuse face util.

Maria le aştepta la poarta casei din corso Indipendenza şi, în timp ce Vera îi povestea de-a fir a păr ce se întâmplase, lângă ele s-a oprit un automobil uriaş, luxos. Din maşină a coborât un şofer în uniformă, care a declarat că se afla la dispoziţia Mariei.

— Bine, mamă, a spus Maria. Îţi mulţumesc.

A împins-o uşor pe Anna spre maşină, iar copila, asemenea Cenuşăresei trezindu-se în faţa trăsurii fermecate, a urcat fără să ceară explicaţii.

— Al cui e automobilul ăsta? a întrebat-o Vera.

— Al lui Cesare Boldrani. De azi încolo, viaţa noastră se va schimba, mamă. Gata cu mizeria, gata cu sacrificiile. Copiii au suferit destul, la fel şi noi. Astăzi, Anna îşi va cunoaşte tatăl. El a dorit asta.

— Tu vezi de sănătatea fiicei tale acum, i-a răspuns Vera pe un ton dur. Îngrijeşte-te de ea. Iar dacă e bolnavă, fă totul ca s-o vindeci. După aceea n-ai decât să faci ce-ţi trece prin căpăţâna aceea blestemată.

Din dialogul exaltat al celor două femei, Anna înţelesese doar câteva cuvinte: „Astăzi, Anna îşi va cunoaşte tatăl.” Astfel, în mintea ei s-a făcut o legătură misterioasă între domnul Leone, vecinul, urmele de sânge lăsate de labele lui Musetto şi perspectiva unui tată bogat, mai bogat decât *sor* Pampuno: era începutul unui basm care parcă prindea contur în faţa ochilor săi din razele palide al soarelui de iarnă.

Femeia şi copila sa au urcat cu paşi lenţi scările largi de marmură ale palatului din forul Bonaparte. Anna era mută de uimire în faţa maiestuozităţii clădirii: izvorul ei de cuvinte pur şi simplu secase. Prea multe lucruri se întâmplaseră în dimineaţa aceea: mai întâi motanul, apoi spaima bunicii, cursa cu triciclul până în corso Indipendenza şi, în cele din urmă, automobilul, care era mult mai frumos şi mai distractiv decât caruselul cu cai albi în care se urcase odată.

În maşină, Maria îi vorbise pe un ton ferm, dar blând.

— Astăzi îl vei cunoaşte pe tatăl tău, o anunţase, intenţionând s-o atenţioneze să se comporte cuviincios. Apoi s-a răzgândit şi i-a spus: O să mergem într-o casă uriaşă, cu o baie mare de tot şi multă, multă apă caldă.

— Am voie să mă joc acolo? a întrebat ea îngrijorată. Dar pe Giulio pot să-l aduc?

— O să ai voie să te joci şi vei putea să-l aduci şi pe (>iulio. Iar dacă va dori, chiar şi bunica ar putea veni.

Anna era bucuroasă pentru că mergea într-o casă mare şi frumoasă, la tatăl său care era mai bogat ca wr Pampurio, unde putea să-i cheme şi pe Giulio şi I >e bunica, dar mai presus de orice era mândră că avea o mamă care nu spunea minciuni.

Maria nu a trebuit să sune la intrare. Ambrogio o aştepta în prag cu braţele larg desfăcute.

— *Signora* Mana, a exclamat el făcând o grimasă stranie şt cu ochii umezi de emoţia revederii. Cecchina – a strigat apoi –, vino să vezi! S-a întors *signora* Maria. Şi a adus-o şi pe cea mică cu ea!

— Sunteţi frumoasă ca întotdeauna, *signora* Maria! a comentat Cecchina cu lacrimi în ochii inteligenţi, dar afectaţi de strabism.

— Sunteţi voi buni şi vă place să mă complimentaţi, le-a mulţumit cu modestie Maria. Nu v-aţi schimbat deloc. Eu însă m-am cam hârbuit.

Într-adevăr, era diferită de fetişcana elegantă şi înfloritoare care părăsise casa Boldrani cu cinci ani în urmă. Slăbise mult, avea obrajii scofâlciţi, însă paloarea nefirească îi înmuia trăsăturile. Purta părul strâns sub o broboadă de lână brută, paltonul îi era uzat în mai multe locuri, în vreme ce picioarele sale graţioase îi erau ascunse sub ciorapii negri, groşi, de dimie.

— Ea e copila? a întrebat Ambrogino, ridicând-o în braţe pe Anna. Ehe, câţi ani, *signora* Maria! a adăugat, privind-o cu admiraţie. Şi ce domnişorică frumoasă ne-ai adus!

— Da, o domnişorică tare frumoasă, i-a întărit spusele Cecchina, dezmierdând obrazul Annei.

— Haideţi, intraţi, *signora* Maria, a invitat-o Ambrogino, deschizând larg uşa. Veniţi înăuntru, faceţi-vă comodă.

Era neschimbat, poate ceva mai puţin flecar. Şi parcă ceva mai trist.

— Să te ţii ce bucurie pe domnul Cesare când o să afle

că aţi venit! a intervenit Cecchina. Ambrogino, du-te repede şi cheamă-l!

— Nu, l-a oprit Maria, aşteaptă o clipă. Lăsaţi-mi puţin timp să-mi scot paltonul şi s-o fac pe Anna cât de cât prezentabilă.

— Sunteţi amândouă foarte frumoase şi aşa, s-a auzit \ i >cea lui Cesare, apărut brusc în pragul vestibulului. Anna şi Maria, le-a rostit el numele cu voce stinsă.

I ’. Ra înalt, poate ceva mai corpolent şi impozant decât ultima dată când îl văzuse şi elegant ca întotdeauna. În expresia chipului său, pentru alţii impenetrabilă, Maria a descoperit un aer mai sever, menit ■a i ascundă tulburarea, deconspirată însă de albastrul mai intens şi aproape lucios al ochilor. Chiar şi cicatricea de pe obraz i s-a părut Mariei mai pronunţată decât în mod normal, semn al unei profunde stări de agitaţie interioară. Firele de argint din păr i se înmulţiseră. Haina cu doar doi nasturi – gen principe de Wales – a costumului era descheiată, lăsând să se vadă lănţişorul de aur care se pierdea în buzunarul vestei.

Maria şi Anna au înţepenit, amuţind brusc. Ambrogino şi Cecchina s-au tras deoparte, observând emoţionaţi scena; femeia îşi ştergea ochii cu batista.

<Ai un gest lent, aproape ritualic, Cesare Boldrani a i ras din buzunarul vestei un orologiu de argint, cu
<adran smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane. Apoi s-a aplecat spre copilă, până a ajuns cu faţa în dreptul obrazului ei.

— Îţi place? a întrebat-o.

Anna a cercetat cu atenţie carcasa orologiului, pe care era incrustată în relief figura unei femei înfăşurate într-o robă, cu părul bogat curgându-i pe umeri şi legată la ochi.

— Da, îmi place, a răspuns. Apoi a fost rândul ei să întrebe: E mama?

— Nu, a răspuns Cesare, nu e mama. Deşi ai dreptate, îi seamănă. E zeiţa Fortuna.

Bărbatul a apăsat un buton, iar carcasa s-a deschis, acţionând o cutie muzicală miniaturală care a început să execute notele vesele ale *Marşului alia turca* de Mozart.

Entuziasmată, Anna şi-a ridicat ochii spre Maria.

— Auzi, mamă? a întrebat. Apoi, întorcându-se spre Cesare: Mi-l faci cadou, tată?

Bărbatul s-a ridicat, îndreptându-se de spate.

— Într-o zi, i-a răspuns străduindu-se să-şi ascundă emoţia, într-o zi şi orologiul acesta îţi va aparţine.

A privit ochii verzi ai Annei, apoi în cei cafenii ai Mariei, s-a gândit că ai lui erau albaştri şi a hotărât că fiica sa reuşise să amestece cele două culori ale ochilor părinţilor, dând la iveală acea splendidă nuanţă verde-smarald. Sărutându-le pe obraz, Cesare a spus:

— Anna, Maria, bun venit în casa voastră.

Maria se simţea stânjenită.

— Annei i s-a întâmplat azi-dimineaţă un necaz, a reuşit ea să spargă gheaţa, începând să-i povestească întâmplarea cu motanul cu labele murdare de sânge.

Cesare a încercat s-o liniştească.

Puţine sunt necazurile cu adevărat ireparabile, .1 iostii el, aluziv.

Probabil că – şi-a spus el –, dacă i-ar fi simţit i rspiraţia uşoară şi caldă, mirosul suav de copilă, dacă i .11 li văzut privirea inocentă, s-ar fi convins mult în. Îi de vreme că Anna era fiica sa şi nu ar mai fi avut nevoie de dovezile hotărâtoare pe care le căutase în i o| i anii aceia. Nu a rezistat tentaţiei de a o cuprinde ni braţe, strângând-o cu putere la piept. Simţind îmbrăţişarea puternică a acelui bărbat, la care visase demult, <l.ir pe care şi-l închipuise cu totul altfel – poate mai putui auster, nu chiar atât de bătrân şi impozant –, a i /1 menit în plâns. S-a desprins din

strânsoare şi s-a prins du i usta Mariei, ascunzându-se instinctiv în spatele ei.

— Lartă-mă... îmi pare rău, a bâiguit Cesare, jenat. Maria i-a zâmbit încurajator.

— Trebuie să-i dai timp, a spus. Şi mai trebuie să-i dăruieşti multă iubire. Anna nu are nevoie de altceva.

— Avem suficient timp la dispoziţie, a asigurat-o ’ esare. Acum însă, mergem la profesorul Gandini. Ne va aştepta.

Cesare a deschis uşa cabinetului doctorului, lăsându-le pe Maria şi Anna să treacă înaintea lui. Au intrat într-o încăpere largă, umbroasă, cu mobilier întunecat şi o mulţime de animale împăiate. Annei i-a atras atenţia un câine uriaş care avea blana înfoiată, cu peri lungi, ochii larg deschişi şi sticloşi, iar prin gura întredeschisă se distingeau dinţii deşi şi ascuţiţi. Dintr-un colţ, o bufniţă cocoţată pe o policioară o privea fix, iar din înaltul tavanului, un erete cu aripile desfăcute şi ghearele încovoiate ameninţător părea că se năpusteşte în picaj asupra ei.

Mana a simţit că Annei începuse să-i bată inima nebuneşte.

— Nu-ţi fie teamă, i-a spus, sunt animale împăiate. Sunt false.

— Ca păpuşile?

— Exact, ca păpuşile. Vezi că ai înţeles?

Maria îl cunoştea bine pe profesorul Enrico Gandini, un bărbat dedicat trup şi suflet ştiinţei, dar foarte omenos. El o supraveghease pe durata sarcinii, fiind medicul de încredere al lui Cesare. Convingerile sale antifasciste îl costaseră catedra universitară, însă îi interzisese lui Cesare Boldrani să intervină în favoarea sa.

Medicul i-a întâmpinat cu căldură, ascultând cu atenţie relatarea Mariei, apoi i-a cerut s-o dezbrace pe Anna pentru consultaţie.

Copila şi-a spus că şi profesorul Gandini era bătrân şi, în plus, nu zâmbea aproape niciodată, însă în prezenţa lui se simţea liniştită. Mâinile lui mari, calde, care parcă îi atingeau pielea protector, îi dădeau un sentiment de siguranţă.

— Aşadar? a vrut Maria să afle pe loc verdictul.

— Aşadar, a răspuns medicul, trebuie să aşteptăm. Nu putem şti în clipa aceasta dacă fetiţa s-a molipsit <..111 nu. Dacă da, probabil că vom afla peste un an, peste doi sau peste zece. Dacă însă lucrurile s-au desfăşurat după cum mi-aţi povestit dumneavoastră, atunci cu siguranţă nu va păţi nimic. Şi, după consultaţia de adineauri, vă pot spune că Anna este cât se poate de sănătoasă. Şi inima, şi bronhiile, şi organele interne – totul mi se pare a fi în regulă. Aş zice că ceea ce-i 1 i pseşte momentan este o alimentaţie bogată în proteine. E cam palidă. În plus, lăsând războiul deoparte, Milano, iarna, nu e tocmai locul ideal pentru un copil.

— Litoralul ar fi o soluţie potrivită? a sugerat Cesare.

— Aş zice că ar fi perfect, a încuviinţat medicul.

O săptămână mai târziu, Anna, însoţită de Maria >i Giulio, se instala la Sanremo, în vila pe care Cesare Boldrani o cumpărase cu mulţi ani în urmă pentru sora sa, Giuseppina, când aceasta se îmbolnăvise de inimă.

La Vila de Azur, la câţiva metri de întinderea magică a mării, învăluită de parfumul pinilor şi oleandrilor, începea noua viaţă a Annei Boldrani. Casa colonială, mizeria, războiul aparţineau acum unui trecut care trebuia uitat cât mai repede.

3

— Miss Anna, please! You cannot stay here!

Vocea acută a domnişoarei Angela Dickson a smuls-o brusc din reverie. Anna izbutise din nou să înşele vigilenţa bonei şi, sărind gardul grădinii terasate ce se deschidea

spre mare, se refugiase pe faleza stâncoasă, abruptă. Ghemuită la adăpostul unei stânci, urmărea visătoare mişcarea ritmică a valurilor, care se umflau şi se retrăgeau la câteva zeci de metri sub picioarele ei.

— *Oh, my God! It* s *terrible!*

Mergând de-a buşilea, domnişoara Dickson a ajuns pe marginea prăpastiei, lângă Anna, pe care acum o ţinea cu putere de braţ, încredinţându-şi soarta în mâinile divinităţii.

— *Oh, my God! My gracious God!*

Ai văzut dacă te ţii după mine? Acum ai dat de l>ik luc, i-a reproşat Anna.

V.izând însă că se balansa ameninţător, Annei i., i l. Icut milă de ea şi i-a dat mâna, ajutând-o să. • ihoare de pe stâncă şi să ajungă la treptele de piatră care urcau spre grădina vilei şi, de acolo, spre o poiană I u i’, a în care Cesare Boldrani construise o piscină.

I îi clipa în care au fost în siguranţă, domnişoara \ ngela a început să tremure convulsiv, oftând adânc.

O să mă băgaţi în mormânt, Miss Anna, i-a reproşat ea copilei, cu o amabilitate rece.

Eu vreau să ştiu de ce-mi vorbeşti cu „dumneavoastră”, ca oamenilor mari, a ripostat Anna. Şi aş iu. Îi vrea să ştiu de ce ţii neapărat să foloseşti toate

• 11 \ miele acelea pe care eu nu le înţeleg. Vorbeşte pe n îi desul meu şi poate că aşa te voi asculta.

Spunând acestea, şi-a îndreptat umerii şi a plecat i. Mioşă spre casă. Anna nu simţea niciun tip de n cesiune faţă de cineva anume şi probabil că s-ar fi îi îi cíes bine şi cu personajul acela, un fel de câine de I M/. A în taior gri, rotunjoară ca o păpuşă de porţelan i moale ca pandişpanul. Domnişoara Dickson era iii. Iltă, avea părul roşu, faţa plină de pistrui şi ochii

• leschişi la culoare şi limpezi; probabil că n-ar fi fost

• li-loc antipatică dacă în ochii Annei nu ar fi reprezentat întruchiparea tiraniei.

— Chiar de azi, Miss Anna, a început ea să-i explice cu meticulozitate profesională, vă voi exemplifica şi vom exersa împreună comportamentul pe care legile convivenţei îl impun celor din înalta societate. Toate aceste lucruri – a continuat femeia, în timp ce Anna o privea cu neîncredere –, care acum vi se par plictisitoare şi greu de înţeles, vor deveni un exerciţiu plăcut ca un basm, chiar şi aşa cum vi le predau eu, în cuvintele străine pe care le detestaţi, refuzând să le înţelegeţi.

Domnişoara Dickson era o irlandeză de aproximativ treizeci şi cinci de ani, catolică ferventă, care rămăsese blocată în Italia odată cu izbucnirea războiului şi scăpase de deportarea într-un lagăr de muncă datorită faptului că se afla sub protecţia unui important armator genovez, care a angajat-o pe post de doamnă de companie pentru soţia sa, englezoaică. Mai târziu, soţia murise de inimă, iar armatorul i-a recomandat-o pe domnişoara Dickson lui Cesare Boldrani, care a angajat-o ca bonă pentru Anna.

— Începem de mâine, nu vrei? s-a prefăcut Anna cooperantă, sperând că astfel va reuşi să amâne studierea unei discipline care n-o atrăgea deloc. Unde mai pui că acum vine şi mama încoace! a strigat ea bucuroasă, alergând s-o întâmpine pe Maria, care venea spre ele pe o potecă pietruită, scăldată de soare.

I ’ui ta aceeaşi rochie azurie ca în ziua în care se năs-
• u .1 Anna, pe câmpul de narcise, iar după ce fusese dil icată pentru silueta sa zveltă de acum, o prindea I. 1111ruine. Părul negru şi înfoiat îi flutura în vânt, uliii săi mari, de culoarea cafelei, se ghicea o ■ 1111 mi ale neobişnuită. Adesea visa zilele petrecute hi mizerie, patimile sărăciei şi incertitudinea viitorului care-i marcaseră viaţa până în urmă cu câteva Imn. At unei se

trezea şi verifica din nou certificatele de paternitate, semnate şi ştampilate: încă nu-i venea.ni cadă că Anna era moştenitoarea cu drepturi depline
• Im (lesare Boldrani.
Războiul s-a terminat, a anunţat Maria, zâmbind I îi dar foarte agitată.
I Jomnişoara Dickson a făcut deodată ochii mari
• ia rămas cu gura căscată, însă în clipa următoare i > azut în genunchi, nu înainte de a face un pas în
• li capta, pe iarbă, ca să nu se rănească în pietrele ascuţite ale potecii.
— *Oh, my God! My gracious God!* a mulţumit ea Cerului, împreunându-şi mâinile şi începând să se roage.
— S-a terminat războiul? a întrebat Anna, cu un aci trist.
Avea expresia cuiva care a primit o veste proastă.
— Totul s-a sfârşit, a repetat Maria îmbrăţişând-o. Astăzi, 25 aprilie, războiul s-a terminat. Să ţii minte /mu asta.
— Adică nu voi mai vedea trecând avioane? s-a informat Anna. Nu vor mai exploda bombe? Nu vom mai fugi noaptea în adăposturile de sub pământ? Şi Pippo? Nici Pippo nu ne va mai vizita?
— Nu, draga mea, totul s-a sfârşit. Eşti fericită?
— Nu, a răspuns sec copila, întristându-se brusc.
— Cum adică nu? s-a mirat mama.
În depărtare se auzea un cor melodios, iar o orchestră executa o partitură veselă.
— Adică nu ştiu, s-a corectat Anna. Eu nu ştiu cum e lumea fără război. N-am cunoscut-o niciodată.
— Cu lucrurile frumoase te obişnuieşti uşor, a spus Maria luând-o de mână şi îndreptându-se spre casă, în timp ce domnişoara Dickson îşi continua rugăciunea de mulţumire.
Maria înţelesese că Anna, cu aparentul său

comportament extravagant, îi transmitea de fapt nişte semnale, iar ea trebuia să se străduiască să le interpreteze. În scurta ei viaţă se petrecuseră prea multe evenimente răscolitoare. Vera refuzase să li se alăture la vila din Sanremo, preferând să se închidă într-o schimnicie îndurerată. În consecinţă, Giulio, deşi încântat de toate întâmplările noi şi fericite din viaţa sa, devenea din ce în ce mai trist, tânjind după bunica lui, care practic îi ţinuse loc de mamă. Sub ochii copiilor, Maria suferise o metamorfoză radicală. Devenise o mamă elegantă, coafată, încărcată de bijuterii, mirosind a trandafiri şi lăcrămioare, însă nu mai avea parfumul subtil şi unic de altădată, care le oferea amândurora siguranţă.

Anna se trezise peste noapte într-o casă de basm, unde putea să se schimbe de haine chiar şi de două ori pe zi, dacă voia. Acum locuia într-o vilă demnă de o familie princiară şi avea un tată cu un statut important, care sosea în fiecare sâmbătă încărcat de cadouri şi plin de afecţiune. Toate acestea erau lucruri minunate, însă răscolitoare pentru un copil care abia împlinise cinci ani.

Pe de altă parte, în noul ei mod de viaţă apăruseră şi aspecte neplăcute. De exemplu, domnişoara I iickson (de oamenii cu părul roşu trebuia să se ferească, aşa cum o învăţase bunica!), care îi pretindea să se spele în fiecare zi (şi ceea ce o enerva cel mai tare pe Anna era că spălatul nu se referea doar la mâini şi faţă, ci trebuia, pur şi simplu, să facă baie!) şi să doarmă singură într-o cameră amenajată numai pentru ea, dar în care întunericul nu avea moliciunea catifelată a întunericului din casa de pe corso Vercelli, unde vocea liniştitoare a bunicii depăna poveşti sau murmura rugăciuni. Bezna adâncă a noii sale camere din vila de la Sanremo îi amintea istoriile cu morţi şi strigoi povestite de bunica, fără însă ca vocea şi căldura ei să fie acolo, lângă ea, pentru a le exorciza. Prima

impresie despre bogăţie a Annei era asociată instinctiv cu singurătatea. Iar celelalte două lucruri care o marcaseră şi pe care nu avea să le uite niciodată erau sunetul şi mirosul mării.

Îşi închipuia că marea era, de fapt, inima albastră a lumii, în timp ce mirosul valurilor era respiraţia ei. Astfel, când talazurile se loveau de ţărmul stâncos, Anna era fericită, mai ales dacă între timp reuşise să adoarmă vigilenţa bonei şi să se ghemuiască pe o stâncă de pe buza prăpastiei.

Miss Dickson nu era o femeie rea şi nici nu avea apucături mai răutăcioase decât media, însă nota de aparentă falsitate pe care o strecura în metodele de educaţie a Annei deriva din convingerea sa intimă că, în realitate, împlinea o misiune aproape divină. De când ajunsese în vila de pe rivieră, Anna nu apucase să mănânce niciodată liniştită, ci fusese torturată de fiecare dată, obsesiv, cu atotputernicia codului bunelor maniere; asta după cinci ani de viaţă în care se obişnuise cu maniere total diferite, dar care i se păreau la fel de bune ca oricare altele.

O altă cauză a stării ei de confuzie din ce în ce mai accentuate erau discuţiile părinţilor referitoare la Nemesio, tatăl lui Giulio. Într-una din zile, acest Nemesio sosise la vila din Sanremo la volanul unui jeep. Era îmbrăcat în uniformă americană şi semăna leit cu soldaţii aceia înalţi, blonzi şi bine îmbrăcaţi care mişunau peste tot, oferind bomboane, ciocolată

.1 gumă de mestecat. Şi el, Nemesio, le adusese copiilor ciocolată, bomboane şi gumă, după care pronii sese că se va întoarce s-o ia cu el pe Maria, în cazul în care ea ar fi fost de acord să se mute în America. Aşadar – raţionase atunci Anna –, mama era soţia lui Nemesio, care însă îi era tată doar lui Giulio, întrucât ea era fiica lui Cesare

Boldrani.

— Mamă, de ce Giulio şi cu mine avem taţi diferiţi? a întrebat ea într-o zi. Toţi fraţii pe care îi cunosc
<u au acelaşi tată.

— Într-o zi o să-ţi explic de ce, i-a promis Maria.

Vara a sosit înainte ca Anna să se obişnuiască pe deplin cu noua sa condiţie. Vila de Azur, pe care
<i'sare o cumpărase cu mult timp în urmă pentru sora sa Giuseppina, fusese prompt adaptată exigentelor noii familii. Amenajaseră o cameră de joacă, o sală de sport şi piscina în care Anna şi Giulio învăţau s. I înoate sub îndrumarea unui instructor profesionist.

De la colegiul congregaţiei ursulinelor aflat în apropiere se prezenta în fiecare zi *mademoiselle* Joséphine, pentru lecţia de franceză. Giulio avea un caracter docil, acceptând uşor situaţiile noi, pe când Anna era refractară la orice formă de disciplină şi reacţiona vehement atunci cineva încerca să-i impună o anumită metodologie. *Mademoiselle* Joséphine o considera pe Anna o *petite sauvage* de la care nu avea să se obţină în vecii vecilor *absolument rien.* Anna refuza cu îndărătnicie jocurile şi exerciţiile, preferând să-şi petreacă vremea ajutându-i pe grădinari, frământând lut, făcând tumbe prin iarbă, culegând flori, adulmecând mirosul mării şi simţind cum bate inima albastră a Pământului. Uneori, noaptea, se trezea înfricoşată de fantasme şi singurătate, se strecura afară din patul său şi se refugia în cel al mamei, care, după câteva reproşuri formale, o primea în braţele sale.

Îngrijorată de comportamentul fiicei sale, Maria a fost încântată de propunerea lui Cesare ca Anna să frecventeze din toamnă, ca externă, colegiul congregaţiei ursulinelor.

— Trebuie cu orice preţ să înceapă să socializeze, şi-a motivat propunerea Cesare. Să fie pregătită pentru o viaţă

în care relaţiile cu cei din jur sunt foarte importante. Şi eu cred că numai prin exemplul celorlalţi poate învăţa acest lucru. Va intra în contact cu celelalte colege, va descoperi că are afinităţi comune cu ele şi, încetul cu încetul, va asimila regulile de viaţă ale clasei sale sociale.

S-a dovedit o experienţă dezastruoasă. După spusele Annei, călugăriţele erau pline de răutate, colegele de clasă arogante şi institutoarele perfide. O luau peste picior pentru că-şi ştergea nasul cu mâneca şi pentru că-şi înfuleca gustarea din pachet ca şi cum ar fi fost ultima masă din viaţă, în loc s-o mănânce

. Ilene, cu înghiţituri mici şi mestecând îndelung, aşa
<um făceau colegele sale. Şi toată lumea îi reproşa că nu reuşea să-şi păstreze curate mai mult de o oră hăinuţele de catifea, brodate cu talent. În plus, nu ştia încă s. I ţină tacâmurile în mână, iar din italiana pitorească pe care o vorbea transpăreau expresii dialectale hilare.
I Oi ceea ce până atunci constituise felul său natural
<le a fi devenise acum motiv de nemulţumire pentru
<ci din jur. Fără îndoială că nu era nici superioară,
<l.ir nici mai prejos decât colegele sale, ci doar diferită de ele; dar pentru asta a fost respinsă. Însă piaza-rea .1 Annei s-a dovedit a fi Silvia De Carolis, o elevă de unsprezece ani din clasa a cincea primară. În timpul
< >i ei de jocuri desfăşurate în parcul colegiului, elevele ni. Îi mari aveau sarcina să le supravegheze pe cele din i Lisele mici; printre fetiţele din grupa Silviei De Carolis, unica fiică a unui editor milanez, se afla şi Anna.

Silvia era o fetişcană suplă şi graţioasă, vorbea cu dezinvoltură italiana, engleza şi franceza, excela în lóate sporturile, însă specializarea sa principală era perfidia, un sentiment cu care făcuse cunoştinţă şi-l isnmlase în salonul casei părinteşti, adesea frecventat ■ le prietenele mamei sale. Cu timpul, perfidia devenise

II ăsătura predominantă a caracterului său. Mama Silviei, de origine genoveză, se lăuda cu un arbore genealogic i emarcabil, având afinităţi cu nobilele familii Fieschi şi Doria. Aflând că în acelaşi colegiu frecventat de fiica sa studia şi fiica nelegitimă pe care Cesare Boldrani o făcuse cu o servitoare, evenimentul a devenit de îndată subiect de discuţii aprinse în salonul casei De Carolis. Pe seama originilor plebee, radiografiate la milimetru de câteva profesioniste într-ale cancanului, Silvia a pus la punct planul de persecuţie cu atenţie minuţioasă.

— Nu te mai ţine *pe după, mine,* o atenţiona Anna, stâlcind cuvintele.

— Hei, ia te uită ce corect vorbeşti, replica Silvia. Cine te-a învăţat italiana? Mămicuţa ta?

— Nu! răspundea furioasă copila. M-a învăţat bunica Vera. Şz *pentru tine ţi-arfi cel mai bine dacă te-ai ostoi* să mă mai necăjeşti.

Silvia râdea pe înfundate, apoi îşi chema colegele, care se adunau ca la urs în jurul Annei.

— Fetelor, le invita ea la spectacol, ascultaţi-o pe Anna Boldrani cum vorbeşte. Apoi se întorcea spre copilă şi, cu o voce mieroasă, o provoca: Hai, curaj, arată-le tuturor de ce eşti în stare.

Iritată la culme, Anna cădea în capcană şi începea să arunce cu imprecaţii:

— Când o să fiu mare, *pentru tine ţi-ar fi cel mai bine să te pitulezi* de mine. Proasta naibii! Dacă *te prinz să vezi ce şuturi în cur îţi iei.*

Fetele izbucneau în râs, apoi continuau s-o provoace:

— Silvia ne-a spus că maică-ta e servitoare. Chiar aşa? Eşti fata unei servitoare?

V reme de câteva luni, Anna a suportat jignirile ■ i sarcasmul colegelor reacţionând în stilul său propun, împărţind pumni şi picioare în dreapta şi-n. Lângă sau

plângând în pumni de ciudă.

— Mamă, a întrebat-o într-o zi pe Maria, de ce spun 11 >11 că sunt fiica unei servitoare?

— Pentru că vor să te necăjească.

Chipul frumos al Mariei s-a schimonosit de furie.

— Dar, mamă, e adevărat că sunt fata unei servitoare? Maria a înţeles că fiica sa solicita un răspuns limpede.

— Tu eşti fiica lui Cesare Boldrani. A marelui Cesare Boldrani, a rostit răspicat femeia.

— Dar tu, mamă? Tu ce eşti?

— Eu sunt mama ta, iar tu eşti regina mea.

Annei i s-a părut un răspuns suficient de convingător.

Din întâmplarea aceea, Maria a înţeles că ştampilele şi semnăturile de pe documentele de paternitate nu erau de ajuns pentru a garanta trecerea Annei de l. I lumea cu care era obişnuită pe o treaptă socială superioară. Acea Silvia De Carolis reuşise să-i distrugă Annei seninătatea din priviri şi să amplifice ponegrelile la adresa familiei lor. Pe de altă parte, îşi dădea scama că nu putea reduce la tăcere toate persoanele care vorbeau urât despre ea, mai ales că nici teama de război sau de regim nu mai exista. Aveau nevoie de răbdare, de timp, iar după ce s-ar fi întors la Milano şi Anna ar mai fi crescut puteau să-i explice situaţia.

Şi tot singură avea să hotărască, în deplină cunoştinţă de cauză, dacă era sau nu ruşinos că mama sa fusese guvernantă. Întâi de toate, Maria l-a convins pe Cesare să grăbească întoarcerea familiei la casa din Milano. Fata se simţea bine, se înzdrăvenise şi nu mai aveau motive să-şi petreacă tot anul pe litoral.

Cu câteva zile înainte de plecare – Crăciunul trecuse de mult şi se apropia primăvara –, Silvia şi complicele ei şi-au reluat tiradele împotriva „fiicei servitoarei”.

Anna le-a înfruntat cu seriozitate, punându-şi mâinile-n

şold, ca bunica Vera.

— Eu n-am zis niciodată nimic despre mama ta, i-a spus Silviei. Şi nici măcar nu ştiu cine este tatăl tău. Însă ştiu cine-i tatăl meu, iar într-o zi o să mi-o plăteşti scump.

— Sigur că da, i-a replicat Silvia, acum fugi în braţe la tăticu' şi toarnă-ne. De la cine ai învăţat să fii turnătoare? De la maică-ta?

— Tu eşti turnătoare, nu eu, a contraatacat Anna. Ascultă-mă bine: acum sunt mică, însă într-o zi o să te fac să plângi cu lacrimi de sânge, Silvia De Carolis. Într-o zi, poate că te voi ucide.

Celelalte copile au amuţit brusc, iar pe Silvia au trecut-o fiorii căci în ochii verzi ai Annei a citit semnele unei cumplite răzbunări.

ANNA, 1953

Americanul vorbea mereu despre războiul din < Coreea, unde luptase înrolându-se voluntar.

— După negocierile de la Panmunjon se va semna în sfârşit armistiţiul, spunea.

Avea expresia hotărâtă şi simpatică a cowboy-ilor, I cirul tuns periuţă şi privirea sinceră a tinerilor americani de familie bună, pe care puteai pune bază. Numele lui era Hilary, venea din Atlanta, Georgia, şi juca tenis cu măiestrie. Însă războiul era un sfredel ce-i chinuia mintea.

— A fost îngrozitor, repeta din când în când.

— Desigur, i-a răspuns prietenul său, oarecum absent. Orice război e îngrozitor.

— Arrigo, tu nu ai cum să înţelegi, a insistat americanul.

Se aflau în cel mai exclusivist club de tenis din Monza, discutau în engleză şi beau Chivas Regal cu gheaţă la umbra unui stejar secular, care îi proteja de căldura dogoritoare de iunie.

— Am avut şi noi pe-aici micul nostru război, a observat cu un surâs contele Arrigo Valii di Tavernengo.

Avea cu câţiva ani mai mult decât invitatul său din Georgia şi era descendentul vechii familii bologneze înrudite cu dinastia napoleoniană.

— Nici măcar nu mă asculţi, a exclamat americanul, iritat.

— Cum aşa? Păi, ţi-am şi răspuns.

Discuta cu amicul din Georgia, însă ochii săi mari, întunecaţi, calzi şi adumbriţi de gene lungi păreau atraşi ca un magnet de graţia încântătoare a unei fetişcane de pe terenul alăturat care, cu un stil impecabil, agresiv, juca un tenis exemplar, de manual. Însă nu măiestria ei sportivă îi atrăsese atenţia lui Arrigo, nici coapsele zvelte sau talia subţire şi moliciunea bustului. Era captivat de scânteierea ochilor ei verzi care păreau să-i întoarcă privirea în momentul în care, ca să servească, era nevoită să se uite spre el.

— Acum am înţeles, a exclamat din nou americanul, bătându-se cu palma peste frunte. Şi eu, naivul de mine, continuam să-ţi vorbesc despre chestii serioase!...

— Dacă vrei, putem discuta despre moartea lui Stalin sau despre asasinarea şefului serviciilor lui secrete, a glumit Arrigo.

— Eşti neserios, ce mai la deal, la vale, s-a resemnat Hilary. Apoi a adăugat: Mai degrabă ai grijă să nu uiţi că săptămâna viitoare suntem invitaţi la Roma, la Clara Boothe.

— Am incrustat data în agenda mea aurie, l-a asigurat Arrigo, ducându-şi mâna la piept, asemenea preşedinţilor americani când ascultă imnul naţional.

În realitate, nu-i era deloc indiferent că avea s-o cunoască pe Clara Boothe Luce, convertită la catolicism de episcopul Fulton Sheen, căruia preşedintele Ihsenhower îi încredinţase postul de ambasador al Statelor Unite în Italia.

— Înţeleg, însă observ că până una-alta, te bucuri de nurii minorei de colo, l-a surprins din nou Hilary.

— Fără doar şi poate că prezenţa ei e o încântare pentru ochi, a admis Arrigo, însă e ca şi cum aş mângâia umbra unui vis.

— Shakespeare? a întrebat celălalt pe un ton admirativ.

— Nu. Arrigo Valii di Tavernengo, a punctat el, continuând să privească în direcţia fetişcanei, în căutarea minunaţilor ei ochi verzi. Shakespeare – omul, nu artistul – avea multă poezie, dar puţine scrupule. Sa nu uităm că Julieta şi Ofelia nu erau mai vârstnice decât fata de colo când au murit din dragoste.

— Dacă şi-ar da mai mult silinţa, ar putea avea un unor strălucit în tenis, a observat americanul, urmărind jocul tinerei cu ochi de profesionist.

— Eu cred însă că există cineva care i-a trasat deja un viitor diferit, a fost de părere Arrigo, afişând un aer misterios.

Americanul a luat o înghiţitură de whisky.

— În cazul în care ţii neapărat să-mi spui cine e această regină incognito, dă-i bătaie! Simt că arzi de nerăbdare.

— E Anna Boldrani.

— Fiica industriaşului-fantomă? a întrebat Hilary.

— Chiar ea.

— O să ajungă o târfuliţă oarecare, la fel ca toate fetişcanele de bani gata.

Anna juca mai mult din obişnuinţă, încercând să nu-i piardă din ochi pe cei doi tineri care discutau între ei bând whisky la umbra stejarului uriaş. Chiar şi atunci când dinamica jocului o obliga să-şi întoarcă privirea de la ei, intuia că bărbatul brunet, cu ochi mari şi întunecaţi, calzi şi adumbriţi de gene lungi o fixa cu privirea. Semăna cu Tyron Power, actorul, şi-a zis.

După terminarea partidei, când Anna s-a văzut nevoită

să treacă prin faţa lui Hilary şi Arrigo ca să ajungă la duşuri, a adoptat o ţinută rigidă – prea ţeapănă ca să poată fi naturală –, continuând să se simtă prizoniera acelor priviri languroase care îi provocau o nelinişte dulce, necunoscută până atunci. Sub jetul de apă, un fior plăcut i-a străbătut trupul zvelt, elastic, provocându-i o tulburare tainică. Îmbrăcându-se, şi-a amintit din nou acea privire agresivă şi învăluitoare în acelaşi timp, de atenţia lui încordată care o atrăgea în aceeaşi măsură în care o şi irita.

Şi totuşi, Anna Boldrani era obişnuită cu privirile sfredelitoare şi curioase ale oamenilor de acelaşi nivel social cu ea şi îşi putea imagina foarte uşor comentariile însufleţite care se făceau la trecerea ei. Originea sa plebee nu mai era un secret pentru membrii înaltei societăţi, însă nimeni nu ar fi făcut şi în public comentariile răutăcioase şoptite pe la colţuri. Pe de altă parte, fiica lui Cesare Boldrani avea o poziţie prea privilegiată pentru a da importanţă zumzetului iritant al clevetitorilor. De câteva luni împlinise treisprezece ani, însă părea mult mai matură. Era răsfăţată şi curtată de persoane cu notorietate şi, cu toate că îşi dădea seama că reprezenta o stea de primă mărime în cercurile exclusiviste din Milano, nu-şi renega originile şi se mândrea cu propria mamă. Maria continua să trăiască la fel de modest, departe de luminile rampei, mulţumită să asiste de la distanţă la ascensiunea lentă, dar sigură a fiicei sale.

Câteva clipe mai târziu, l-a revăzut pe „Ochi-Întunecaţi”, la braţ cu o tânără superbă, îmbrăcată şi fardată ireproşabil, de o eleganţă atent studiată. A recunoscut-o după voce, deşi nu mai avea aceleaşi inflexiuni stridente şi arogante care o terorizau în recreaţiile de la colegiul ursulinelor din Sanremo.

— Ciupeşte-mă, Arrigo, să fiu sigură că nu visez, i-a spus

tânăra bărbatului de lângă ea. Să nu-mi spui că fătuca de colo e Anna Boldrani, fosta mea colegă!

Anna i-a zâmbit, întinzându-i mâna.

— Iar tu eşti, desigur, Silvia De Carolis, a replicat ea cu o dezinvoltură aristocratică.

Se schimbase mult. Avusese parte de cei mai buni institutori şi de o companie atent selecţionată, care făcuseră din ea o aşa-numită fată de clasă, căreia nu-i lipsea însă o tuşă de agresivitate populară, de un far-

A

mec aparte. În timpul vacanţelor de vară obişnuia să frecventeze colegii exclusiviste din Franţa şi Marea Britanie.

— Cine-ar fi crezut, a spus Silvia, lungind cuvintele, că din micuţa crisalidă de altădată avea să răsară un fluture atât de arătos!

Anna a ţinut pentru ea comentariul aspru asupra unei observaţii atât de banale.

— Tu, în schimb, ai rămas aceeaşi, a replicat. De altfel, există persoane care nu se schimbă niciodată, deşi par diferite odată cu trecerea anilor.

Vorbea cu Silvia şi simţea cum o învăluie privirea fermecată a bărbatului cu ochi întunecaţi şi calzi care semăna cu Tyrone Power, de braţul căruia se prinsese persecutoarea ei de altădată.

— Pari într-o formă extraordinară, a complimentat-o Silvia, trecând cu vederea provocarea.

— În plus, nu mai fac nici greşeli de exprimare, nu-i aşa? i-a amintit Anna.

Silvia s-a grăbit să-şi deschidă geanta şi să răscolească înăuntru ca şi cum ar fi căutat ceva, încercând de fapt să-şi ascundă tulburarea.

— Mi-ar plăcea să ne mai vedem, i-a spus ea în cele din urmă, dar nu aşa. Asta nu înseamnă că nu-mi face plăcere

şi atunci când ne întâlnim ocazional.

— Plăcerea amiciţiilor rezidă în reciprocitatea sentimentelor, a ripostat Anna spontan. Probabil că te vei mira să afli că zilele mele sunt, din nefericire, foarte încărcate.

Dacă ar fi vrut s-o refuze, Anna ar fi făcut-o cu naturaleţea ce o caracteriza, căci nu minţea aproape niciodată. Avea într-adevăr foarte puţin timp liber, din moment ce orele îi erau strict împărţite între scoală şi lecţiile de pian, de echitaţie, înot sau tenis.

— Aveţi un ritm de viaţă infernal, a intervenit „Ochi-Intunecaţi”. Apoi s-a prezentat, cu o simplitate pe care Anna a considerat-o încântătoare: Eu sunt Arrigo.

— Oh, scuză-mă, Anna, a exclamat Silvia. Eram atât de surprinsă şi de bucuroasă de întâlnire, încât am uitat să ţi-l prezint pe logodnicul meu, contele Arrigo Valii di Tavernengo.

Ca să-şi impresioneze interlocutoarea recitase cu lentoare studiată titlul nobiliar, prenumele şi cele două nume de familie.

— Pare un personaj de roman de capă şi spadă, a comentat ironic Anna, dar probabil cu intenţia de a abate atenţia celorlalţi de la roşeaţa apărută brusc în obraji în clipa în care „Ochi-Intunecaţi” i-a strâns mâna.

— Da’ de unde! Decadenţa şi însufleţirea republicană a vremurilor de astăzi au anulat strălucirea străvechilor blazoane, a remarcat bărbatul, cu un fin simţ al umorului subliniat de un zâmbet amabil. Apoi a adăugat: Anna Boldrani, în schimb, este un nume mult mai plin de semnificaţii. Nobilimea, draga mea, e o categorie depăşită.

— Totuşi, coroanele şi blazoanele încă mai exercită o anumită fascinaţie.

Între cei doi se înfiripa o conversaţie plăcută, lipsită de preocuparea mondenă a interlocutorilor de a epata.

— Ai devenit foarte îndrăzneaţă, a intervenit Silvia, simţindu-se exclusă de schimbul de replici al celorlalţi doi. Nu mi-ai spus nimic despre tatăl tău, a schimbat ea subiectul.

— Nu m-ai întrebat nimic despre el. (Un atac, o contră!) În orice caz, e bine sănătos. Dacă vrei – a aruncat o nouă săgeată, îngăduindu-i să intre în posesia unui supliment de informaţii familiale –, îţi pot spune şi ce mai face fratele meu. Ah, da, de fapt nu l-ai cunoscut... Sunt sigură însă că ai auzit vorbindu-se despre el, chiar dacă nu e fiul lui Cesare Boldrani, ci se numeşte Milcovich. Giulio Milkovich. Istoria l. Uniliei noastre, dragă conte – a continuat ea, întorcându-se spre Arrigo – e mai captivantă decât un i oman de aventuri. S-o rugaţi pe Silvia să v-o povestească, în caz că n-a făcut-o deja. De altfel, sunt încredinţată că Silviei i-ar surâde ideea să scrie chiar ea romanul cu pricina.

— Oare încă mai eşti supărată pe mine pentru şicanele pe care ţi le făceam pe vremea când eram colege?

Silvia a revăzut ochii verzi ai Annei care, copilă liind, jurase răzbunare.

— Ţi-am lăsat, oare, impresia unei fetiţe capabile să cultive o ranchiună vreme de atâţia ani? a întrebat A nna exact cu expresia întunecată a unei fetiţe capabile să cultive o ranchiună vreme de mulţi ani.

În clipa aceea, Silvia a fost sigură că, dacă ar fi avut puteri magice, Anna ar fi ucis-o cu o privire sau cu un simplu gând, însă nu a avut curajul să-şi exprime convingerea.

— Putem fi prietene, dacă vrei, i-a propus.

— Silvia, tu de-acum eşti femeie, a descurajat-o ea, în vreme ce eu sunt încă o fetişcană.

— Îţi pot telefona?

Silvia nu se dădea bătută.

— De fapt, mă pregătesc să plec în Austria. Vacanţă de studiu, bineînţeles.

Era adevărat. Tatăl său angajase pentru ea o institutoare austriacă şi cumpărase la Lech, în regiunea Seekopf, un *chalet* superb, decorat cu piese de mobilier antic tirolez.

— Atunci, dacă vrei, sună-mă tu, s-a resemnat cealaltă. Când poţi.

Când şi-au dat mâna în semn de rămas-bun, Anna a simţit din nou tulburarea subtilă de mai devreme, intensificată de senzaţia de forţă şi căldură a palmei mari şi puternice a tânărului.

S-a îndreptat spre ieşirea din clubul de tenis, în faţa căruia o aştepta şoferul, cu uşa automobilului larg deschisă. Brusc, s-a întors şi a văzut-o pe Silvia, pe chipul căreia apăruse între timp o expresie dură, discutând aprins cu logodnicul său. Nu a avut nicio îndoială că îi povestea deja primul episod din saga familiei Boldrani.

L-a salutat cordial pe bărbatul în uniformă şi s-a aşezat pe scaunul din faţă, lângă el. Pentru mulţi dintre cei ce frecventau clubul, fetişcana aceea nu reprezenta nimic, dar pentru persoanele care contau numele său suscita întotdeauna o reacţie: admiraţie, invidie, ură, dragoste, însă niciodată indiferenţă. Cu toate acestea, nu era genul de adolescentă capabilă de orice ca să iasă în evidenţă. Caracterul său reticent combinat cu slaturile spre prudenţă ale tatălui făceau din ea o persoană foarte rezervată. Avea puţine cunoştinţe şi, practic, nicio prietenă. Colegele de şcoală o respectau pentru rezultatele strălucite la învăţătură, însă o considerau antipatică pentru atitudinea ei rece, pe care o atribuiau aroganţei.

— Mergem acasă, Giovanni, i-a spus ea şoferului.

În spaţiul dintre scaune era o carte poştală color, i cprezentându-l pe Christus Redemptor de pe muntele

Corcovado, statuia Mântuitorului care pare să îmbrăţişeze întreg golful Rio. O primise de la Giulio,
<   are, din păcate, începuse să scrie din ce în ce mai rar c le când îşi urmase tatăl peste Ocean. Nemesio, romanticul vântură-lume, îşi făcuse între timp o poziţie de invidiat şi izbutise să-şi găsească o meserie bănoasă:
<onfecţiona la scară industrială mobilier italian cu lemn din Brazilia.

Maria hotărâse să stea în continuare la Milano, ■ u ea, rămânând în umbră, ca şi cum prin ascensiunea socială a Annei se realiza propriul său vis Je putere. Anna încerca să se gândească la fratele a mama sa, însă nu reuşea să treacă peste imaginea u liilor întunecaţi, calzi şi fermecători ai unui necunoscut pe care, probabil, nu avea să-l mai vadă niciodată. Însă era bărbatul care-i provocase primul I lor intens din viaţă.

Anna a privit fără niciun interes tava de argint pe care servitorul cu livrea şi mănuşi albe o întindea spre ea: feliile mari de *roast-beef* erau aliniate ca în vitrina măcelăriei. A refuzat invitaţia cu un zâmbet, clătinând din cap, iar omul a trecut mai departe.

Maria – care, conform vechii sale obişnuinţe, era într-un continuu du-te-vino între sala în care mâncau şi bucătărie chiar şi atunci când trebuia să stea la masă alături de familie – s-a alarmat imediat.

— Ce se întâmplă, draga mea? Nu te simţi bine?

Aparţinea unei generaţii pentru care lipsa de poftă de mâncare era echivalentă cu primele semne ale unei maladii.

— Nimic, mamă, a răspuns fata.

— Vrei să-ţi pregătesc altceva? s-a grăbit Maria să-i propună.

Anna a fixat-o cu o privire senină.

— Nu mă pot transforma brusc într-un sac fără fund

numai ca să-ţi fac ţie pe plac, mamă.

— Aşa o fi, cum zici tu, a murmurat maică-sa, deloc convinsă. La cei treizeci şi trei de ani ai săi, Maria era la fel de frumoasă, însă pielea parcă-şi pierduse luminozitatea de altădată, ca şi cum şi-ar fi consumat cea mai mare parte a energiei vitale în vremurile grele de război.

— Îmi pari palidă, a insistat.

— Da’ de unde. Mamă. Sunt într-o formă strălucitoare.

Era o frază neobişnuită pentru ea.

— Cine ţi-a zis asta? a intervenit Cesare, intuind că nu era o replică din repertoriul ei.

— O veche prietenă.

A sorbit o înghiţitură de apă minerală, apoi s-a privit cu un gest ştrengăresc în scobitura strălucitoare a lingurii de argint, amuzând-o reflexia deformată. Se lăsase seara, ferestrele erau deschise, iar dinspre lorul Bonaparte străbătea până la ei zgomotul surd.il traficului rutier, care în ultimii ani se intensificase.

— Îmi imaginez că la vârsta ta, a observat Cesare uşor ironic, întâlnirile cu vechi prietene sunt frecvente.

— Prietene vechi e un fel de-a spune, a răspuns Anna, intuind substratul ironic al observaţiei şi care. Ivea replica pregătită chiar şi în conversaţiile cu tatăl său. E adevărat că nu am făcut războiul împreună, însă aş putea spune că am activat, timp de câteva luni, într-o mişcare de rezistenţă. Una împotriva celeilalte, evident.

— Eu o cunosc?

Cesare a făcut un gest abia perceptibil, oprindu-l pe servitor să-i mai toarne vin. Detesta să lase mâncare în farfurie şi vin în pahar.

— De Silvia De Carolis vorbeam.

A rostit numele cu indiferenţă, ca şi cum ar fi aruncat pe masă un atu la jocul de cărţi.

— Ticăloasa aceea care te făcea să plângi? (Ochii lui

albaştri au scăpărat o fracţiune de secundă, apoi un zâmbet binevoitor i-a înlocuit expresia contrariată de pe chip.) îmi închipui totuşi că, după opt ani, aceasta e o poveste uitată, nu-i aşa?

— Prostia şi perfidia sunt ca diamantele, tată: nu se alterează niciodată. Dimpotrivă, valoarea lor creşte odată cu trecerea timpului.

Propria sentinţă i-a plăcut.

— Asta eu te-am învăţat.

În tonul vocii sale, reproşul de plagiat se împletea cu o doză consistentă de automulţumire.

— Aşa cum îi citez pe clasici, am voie să-l citez şi pe tatăl meu.

— Pe scurt, a întrerupt-o el cu un pragmatism tipic lombard, ce vrei să-mi spui de fapt?

Ochii verzi ai Annei au scăpărat de curiozitate.

— Tată, ce reprezintă în Milano familia De Carolis?

De la o anumită treaptă socială în sus, existau doar două criterii de măsurare a lucrurilor şi persoanelor: prestigiul şi puterea. Iar unul îl influenţa pe celălalt.

Cesare a studiat în lumină culoarea vinului din paharul de cristal, apoi l-a dat peste cap.

— Tatăl Silviei e un excelent editor, însă un manager deplorabil.

— În ce sens?

Subiectul o interesa din ce în ce mai mult.

— În ce sens, în ce sens, a repetat Cesare, uşor iritat. În sensul că se întinde mai mult decât îi e plapuma. Munceşte mai mult pentru posteritate şi de dragul artei, două elemente care nu se împacă deloc cu succesul economic.

— Totuşi cărţile scoase de editura lui sunt foarte frumoase.

Anna îşi amintea cu plăcere de publicaţiile de artă cu

adevărat valoroase. Ţinea la mare preţ în bibliotecă o colecţie de albume dedicate unor maeştri ai penelului.

— Oamenii nu cumpără un anumit lucru pentru că e frumos, ci pentru că îl plac. Acest principiu e valabil pentru case şi pentru mobilă, vacanţe, automobile sau cărţi: ori intuieşti gustul clienţilor într-un anumit moment, ori îţi închizi afacerea.

— Au şi un ziar? a întrebat, deşi cunoştea răspunsul.

— Da, o revistă pentru femei. *Personalita* cred că se numeşte. Nu cumva ţi-a trecut prin minte să te faci ziaristă? a descusut-o el pe un ton alarmat.

— Nu, tată. Totuşi tu de ce nu cumperi ziare niciodată?

Anna a cules o firimitură de pâine şi a dus-o la gură.

— Costă mai puţin să-i cumperi pe ziarişti, dacă nu faci parte din breasla lor. Găseşti întotdeauna pe \ reunul care se scoate la mezat. În ceea ce priveşte munca de editor, în schimb, e o meserie care cere talent, dar mai ales competenţă şi bun-simţ. Şi noroc, evident. Altminteri, te înglodezi în datorii fără şansă de scăpare.

— Aşa, ca De Carolis?

Anna a luat un fir de narcisă din vaza din mijlocul mesei şi a mirosit-o cu voluptate.

— Mda, ca el.

Curiozitatea fiicei sale începea să-i dea de bănuit.

— Eşti tu sigur că au datorii mari?

— E pe minus la banca noastră, însă până acum s-a comportat mereu corect. E o familie de vază. Soţia lui De Carolis e o Simscalchi. Şi au o superbă proprietate în regiunea Vercelli. Mulţumită? a întrebat-o Cesare, ridicându-se de la masă.

— În totalitate, excelenţa voastră, a răspuns ea pe un ton glumeţ. (Între timp, Maria dispăruse în bucătărie, lăsând luminile rampei aţintite asupra celorlalţi doi protagonişti.) încercam doar să înţeleg de ce îşi dă Silvia

atâtea aere.

Aşadar, tatăl Silviei era un debitor al băncii propriului tată, care ar fi avut posibilitatea să-l pună cu spatele la zid.

— Tată, l-a oprit ea din drumul spre sufrageria în care Maria servise cafeaua.

— Ce mai e? a întrebat-o, prefăcându-se că-şi pierde răbdarea.

— Ai auzit vreodată de conţii Valii de Nu-ştiu-ce?

— Valii cum?

— Nu-mi mai amintesc.

— Dacă te referi la Valii di Tavernengo, a ajutat-o Cesare, sunt prezenţi în industria băuturilor. O familie ilustră. O avere solidă.

— Ah.

A simţit o invidie acută pentru Silvia, care, perfidă cum era, avea să se căsătorească cu un bărbat ilustru şi bogat, cu ochi mari, întunecaţi şi calzi, a cărui prezenţă o tulburase atât de mult.

— Ah în ce sens?

— Arrigo Valii di Tavernengo este logodnicul Silviei, a mărturisit.

— Felicitări, a spus Cesare fixând-o cu o privire pe jumătate ironică, pe jumătate confuză. Sau nu?

— Felicitări mie? De unde şi până unde? s-a eschivat Anna, luându-l afectuos de braţ şi îndreptându-se spre sufragerie. O singură curiozitate mai am.

— Întreabă-l pe Pazienza, i-a sugerat Cesare. Nu există intrigă sentimentală – ocultă sau la lumina zilei, < >ficială sau clandestină – despre care el să nu ştie. Cum de reuşeşte să se ocupe în acelaşi timp atât de poveştile de dragoste ale altora, cât şi de afaceri, ei bine, asta \ a rămâne întotdeauna un mister pentru mine.

ANNA, 1959

1

— Comportamentul tău este intolerabil, a adăugat. S7uwzs, *ga suffit,* a zis Anna întorcându-se rapid ca un arc spre bărbat şi îngheţându-l cu privirea ei ucigătoare.

La nouăsprezece ani, era de o frumuseţe desăvârşită, un fel de vulcan învelit într-o mantie de gheaţă.

Bărbatul i-a zâmbit. Avea expresia melancolică a mini animal în călduri resemnat, dar care nu se dă niciodată bătut în faţa frustrărilor continue la care Anna îl supunea cu cruzime.

— Ah, cât de frumoasă eşti, draga mea, atunci când i e înfurii.

Şi vocea lui aspră, răguşită, îi era încărcată de dorinţă.

Erau amândoi încălziţi după o cursă lungă de galop peste pajiştile castelului Thomasin, pe valea Loarei. Arbuştii erau plini de flori multicolore, iar în depărta re se zărea elegantul edificiu care aparţinea, din secolul al XVII-lea, familiei baronului Stanis de La Rochefoucauld.

— N-am ce face, Stanis, i-a murmurat ea cu dulceaţă în glas, mângâindu-i obrazul.

Purta o pereche de pantaloni mulaţi de stofă verde şi o cămaşă de mătase albă cu croială bărbătească care îi punea în evidenţă silueta. În picioare avea o pereche de cizme maro de piele.

— N-o să mă las chiar atât de uşor, a spus bărbatul.

În pasul de trap al cailor, au urcat pieptiş o colină, ajungând la castel. Un rândaş a ţinut caii de căpăstru până au descălecat.

Când au ajuns într-un colţ mai ferit al grajdurilor, Stanis a cuprins-o din nou în braţe. Tânăra aceea frumoasă ca o zână din poveşti, dar cu temperament vulcanic îl scotea din minţi.

— Opreşte-te! a exclamat Anna.

Cuvintele şi privirea ei tăioasă însă nu erau suficiente

pentru a-l face pe tânărul baron să renunţe. Strângând-o la piept, şi-a apăsat buzele pe gura ei, căutându-i febril limba, în timp ce mâna i se strecura pe sub cămaşă.

Opintindu-se, Anna l-a îmbrâncit brusc şi, orbită de furie, l-a lovit cu cravaşa peste obraz. Ofensa fusese prea mare şi se simţea umilită. Pe faţa bărbatului a apărut instantaneu o urmă adâncă, violacee, iar Stanis şi-a dus mâna la rană.

— Să nu mai îndrăzneşti niciodată să faci asta, l-a avertizat ea dispreţuitoare. Dacă vrei să-ţi faci de cap, sunt încredinţată că nu duci lipsă de femeiuşti uşuratice.

De când se logodise cu Stanis de La Rochefoucauld, era prima dată când Anna reacţiona într-o manieră atât de radicală, însă niciodată până atunci nu se întâmplase ca bărbatul să năvălească asupra ei cu asemenea vehemenţă.

— Nu uita cine sunt, i-a şuierat.

— *Une sale puttain!* a răbufnit el când Anna s-a îndepărtat suficient de mult încât să nu-l mai audă.

Dacă ar fi ucis-o cu sălbăticie sau dacă ar fi iubit-o cu infinită tandreţe ar fi fost încercat de aceeaşi voluptate. Ajunsese să trăiască prin ea, să respire cu gândul la ea, subjugat în mod intolerabil de ea, sub vraja unor sentimente contradictorii care îl aduseseră în pragul deznădejdii. Era mistuit de dorinţa de a-i mângâia pielea elastică şi luminoasă, să-i atingă carnea apetisantă şi caldă, emanând o feminitate ce părea să-l îmbie, în ciuda atitudinii ei reci, formale.

Stanis de La Rochefoucauld era un tânăr drăguţ în vârstă de treizeci de ani, cu un chip plăcut, ţinută aristocratică şi o inteligenţă ascuţită. Descindea din Hrangois al VI-lea, duce de La Rochefoucauld, cu care avea în comun *Cugetările morale,* înclinaţia spre frondă şi sexualitatea precoce, pe care însă Anna nu o aprecia

deloc. Fiica lui Cesare Boldrani găsea pur şi simplu imoral faptul că strămoşul logodnicului său fusese obligat să se căsătorească la vârsta de cincisprezece ani.

Anna şi Stanis se cunoscuseră cu o iarnă în urmă, la Gstaad, pe pista de schi Vidmanet, acolo unde tânăra, care nu reuşise să devină o schioare extraordinară, îşi încheia uneori coborârile în mod dramatic, dar din fericire fără consecinţe grave. Ultima dată, Stanis fusese cel ce-i dăduse primul ajutor după o rostogolire spectaculoasă, încheiată însă fără vătămări fizice. De altfel, bărbatul a intervenit abia după ce Anna s-a ridicat – cu propriile puteri – din zăpadă. Tânărul care-i oferea cavalereşte ajutorul nu avea un farmec ieşit din comun, însă în ansamblu era plăcut, avea privirea surâzătoare şi vorbea engleza cu un delicios accent franţuzesc.

— Mă numesc Stanis, s-a prezentat el, scoţându-şi mănuşa.

— Şi atât? a întrebat ea netezindu-şi costumul cumpărat la o lichidare de stoc de la Rinascente.

— Am un nume lung şi dificil de pronunţat, i-a mărturisit bărbatul, fermecat de ochii verzi ai Annei, de ţinuta ei tinerească, şi totodată uimit de modestia echipamentului ei sportiv, unic pe toate pârtiile de schi rezervate miliardarilor.

— Acum chiar m-aţi făcut curioasă, a observat Anna, amestecându-se în costumaşul său lucrat parcă de o croitoreasă de la ţară în mulţimea de combinezoane de schi de ultima modă.

— Atunci nu-mi rămâne decât să vă satisfac curiozitatea, s-a hotărât el. Sunt Stanislas de La Rochefocauld.

— *Cugetările* au vreo legătură cu dumneavoastră? s-a împăunat ea cu reminiscenţele studiilor sale recente. Câţi ani? — l-a întrebat.

— Douăzeci şi nouă.

Tânărul nu părea deranjat de bruscheţea dezarmantă a întrebării.

— Nu mă refeream la vârsta dumneavoastră, a replicat Anna râzând cu poftă, ci la cea a familiei.

— Patru sute de ani sunt suficienţi?

Răspunsul impresiona, iar el ştia foarte bine acest lucru.

— Cred că m-aş topi de plăcere dacă un bărbat cu o obârşie atât de îndepărtată în timp mi-ar face curte.

Răspândea bună dispoziţie prin toţi porii. A intrat din nou pe pârtie şi şi-a continuat coborârea, împrăştiind nori fini de zăpadă.

Conversaţia a fost reluată mai târziu la barul hotelului Palace, în faţa unei căni de grog fierbinte. Astfel, Anna a descoperit că Stanis, în afara faptului că era un gentilom desăvârşit, era un bărbat cu mult bun gust şi foarte discret, exact opusul leilor tineri şi neîmblânziţi din înalta societate milaneză, atinşi iremediabil de microbul parvenitismului de provincie.

La Gstaad, Anna împărţea un *chalet* elegant cu o prietenă din Boston, Meredith Stanley, fiica unui bancher, partener de afaceri cu Cesare Boldrani. Meredith îl admira pe Fidel Castro, susţinea cu fervoare drepturile minorităţii indiene din America şi era strâns legată – în toate sensurile – de un profesor de la Harvard. Oricât de mult s-ar fi străduit să facă impresia unei intelectuale militante, Meredith nu reuşea – cu buzele cărnoase şi privirea ei melancolică – să fie apreciată şi pentru altceva decât ce era în realitate: o atracţie voluptuoasă pentru toţi bărbaţii. Se lamenta că americanii cheltuiesc pentru ambalarea produselor pe care le cumpără mai mult decât cheltuiesc indienii pentru hrană; mergea unduindu-şi şoldurile ca Mae West, punându-şi în evidenţă coapsele generoase în pantaloni mulaţi de mătase. 11 cita pe Herbert Marcuse

chiar şi în cercuri formate din persoane care-l credeau un scenarist oarecare de la Hollywood, iar în mintea ei exista loc pentru orice informaţie referitoare la eventualele partide masculine interesante din Europa şi America. 11 cunoştea pe Stanis mai mult din vedere – îi fusese prezentat odată şi nimic mai mult –, însă ştia totul despre el şi familia sa de rang nobiliar străvechi şi ilustru, dar cu un patrimoniu irelevant. Existau câteva domenii în Normandia care aduceau o rentă modestă şi vreo două castele pe valea Loarei, pe cale însă de a fi pierdute. Mama lui Stanis deţinea o colecţie semnificativă de bijuterii, însă exigenţele familiei păreau să o împuţineze într-un ritm alarmant. Stanis, un cuceritor asiduu de inimi, consuma în acele zile la Gstaad ultimele resurse financiare ale familiei.

— Aseară mi-a făcut curte cu o insistenţă ieşită din comun, îi povestea Anna. Azi-dimineaţă mi-a trimis atât de multe flori, încât am împodobit toată camera, încearcă din răsputeri să mă convingă că e îndrăgostit de mine.

Anna părea să fi căzut pradă unei profunde stări de excitaţie, dăruind un zâmbet enigmatic ceştii de porţelan pline cu cafea pe care o ducea la buze.

— În realitate, cred că e îndrăgostit de carieră, a informat-o Meredith, ai cărei sâni generoşi se ghiceau în toată splendoarea lor pe sub cămaşa subţire şi albă. Probabil că e o calitate nativă, incrustată în codul genetic al familiei sale. Dar tu... a testat-o americanca pe un ton insinuant.

— 11 găsesc simpatic, a admis Anna, continuându-şi locul cu ceaşca aburindă. E şi spiritual, dar ca să fiu sinceră, nu ştiu, zău...

Ajunsese la optsprezece ani convingându-se pe zi ce trecea că iubirea şi pasiunea nu erau decât stări de spirit născocite de poeţi sau, în cel mai bun caz, pretexte pentru

a scăpa de plictiseală. Nu se îndrăgostise niciodată serios, deşi ocaziile nu-i lipsiseră. Niciunul dintre băieţii care îi făcuseră curte în adolescenţă nu avusese darul să-i trezească senzaţii excitante remarcabile.

Începuse chiar să creadă că era ceva în neregulă cu propria persoană. Şi dintr-odată iată că apăruse acel Stanis, cu un trecut glorios marcat de *Cugetările* unui străbun, care părea să fi aţâţat un foc mocnit.

Meredith a zâmbit maliţios.

— Fecioria ta e în pericol, a comentat.

Anna a roşit. Se fâstâcea de fiecare dată când se discuta acest subiect. Era una dintre puţinele fete din înalta societate ajunse la majorat care l-ar fi dezamăgit pe doctorul Kinsey[15] şi acoliţii săi în cazul în care ar fi fost testată în privinţa comportamentului sexual al femeii. Nu practicase niciodată *petting-u\,* nu se masturbase, nu fusese tentată de niciun fel de perversităţi şi nici de alt fel de ispite ieşite din comun; nici măcar nu-şi amintea să fi avut vise erotice care, eventual, i-ar fi putut oferi o explicaţie asupra singularităţii atitudinii sale. Era pur şi simplu terorizată de ideea că un bărbat ar fi putut abuza de ea.

Meredith, care practica psihanaliza ca pe un sport oarecare, îi servea adesea cocteiluri pe bază de complex al Electrei, al lui Oedip, de monştri care zac în subconştient, de eu şi supraeu, de transfer emoţional şi comunicare fluctuantă sau de dorinţe reprimate.

---

[15] Alfred Charles Kinsey (1894-1956), biolog şi sexolog american devenit celebru odată cu publicarea aşa-numitului *Raport Kinsey* (1953) despre comportamentul sexual al bărbatului şi al femeii. Studiile sale, bazate pe un sondaj efectuat pe aproximativ 18 000 de subiecţi, au influenţat profund sistemul de valori sociale al Occidentului, stând la baza aşa-numitei revoluţii sexuale din anii şaizeci (n. tr.).

— Eşti îndrăgostită lulea, nu-i aşa? a întrebat-o ea, interpretând în felul său senzaţia de abandon căreia părea să-i fi căzut pradă prietena sa.

— Poftim? a tresărit Anna. A, nu, chiar nu cred.

— Totuşi, poate eşti pe calea cea bună, a încurajat-o Meredith.

În seara aceea, când Stanis a condus-o acasă cu maşina, l-a lăsat s-o sărute. Era primul sărut din viaţa sa. Cu toate acestea, nu se aprinseseră mii de lumini scânteietoare şi nici harpe de aur nu se auziseră cântând, însă nici nu putea spune că fusese o senzaţie dezgustătoare. Poate că se afla într-adevăr pe calea cea bună, însă curând a avut surpriza să constate că bărbatul a uitat de *fairplay* şi de promisiuni, pornind la asalt cu din ce în ce mai mult avânt. Până la episodul sângeros cu cravaşa.

Participaseră împreună, la Bruxelles, la nunta Paolei Ruffo de Calabria cu prinţul Albert al Belgiei şi erau invitaţi în luna decembrie la Teheran, la căsătoria şahului Iranului cu Farah Diba.

Relaţia fiicei sale şi evenimentele mondene la care era invitată îl încântau pe Cesare Boldrani, deşi nu-i simpatiza deloc pe francezi – „nişte fanfaroni care se cred buricul pământului”, cum îi caracteriza el. Stanis era de viţă nobilă, într-adevăr, însă oare nu curgea şi prin venele sale şi ale Annei sângele conţilor Casaţi din Caravaggio? Nepoata lui Angelo Boldrani şi a Elvirei Columbo ajunsese departe. Iar Maria nu-şi mai încăpea în piele de fericire.

În ziua aceea, la castelul Thomasin de pe valea Loarei, Anna luase în considerare toate aceste aspecte în clipa în care, schimbându-se într-o ţinută protocolară, a bătut la uşa camerei logodnicului său pe care îl ofensase profund cu câteva minute mai devreme.

— Lartă-mă, dacă poţi, i-a spus cu voce smerită.

— Bineînţeles că te iert, a răspuns el zâmbind, dar în expresia lui se citea multă amabilitate, dar foarte puţină convingere.

— Nu, nu la asta mă refeream, Stanis, a încercat ea să-i explice. Realitatea este că nu simt niciun fel de atracţie fizică pentru tine. De fapt, cred că nu sunt atrasă de niciun bărbat.

În clipa următoare şi-a dat seama că minţise. Cu şase ani în urmă, pe vremea când era doar o fetişcană, fusese încercată de un fior minunat în faţa unui necunoscut cu ochi întunecaţi şi dulci.

— Probabil că nu te iubesc, a continuat pe un ton fratern. Hai să luăm o pauză de reflecţie, eşti de acord?

— Mai bine o prietenie frumoasă decât o pasiune ucigătoare, a comentat Stanis, încasând lovitura cu atitudinea unui gentilom autentic.

Era un bărbat care obişnuia să joace tare, dar care ştia şi să piardă.

— Vei rămâne una dintre cele mai frumoase amintiri din viaţa mea, au fost ultimele cuvinte pe care Anna i le-a adresat bărbatului cu care ar fi trebuit să se căsătorească imediat după împlinirea vârstei de douăzeci de ani.

În aceeaşi zi, Anna Boldrani a părăsit castelul Thomasin de pe valea Loarei, cu gândul să ia avionul spre Brazilia. Voia să stea o vreme cu Giulio şi Nemesio pentru că era convinsă că ei nu aveau să-i pună întrebări stânjenitoare, pe când părinţii săi i-ar fi pretins cu siguranţă explicaţii.

2

Avionul DC-6 al companiei Alitalia din direcţia Rio de Janeiro a efectuat un viraj amplu, încadrându-se pe direcţia pistei, iar zece minute mai târziu, după o manevră perfectă a pilotului, a aterizat pe aeroportul din Espargo, pe insula Sării din arhipelagul Capului Verde, în largul coastelor Africii. Pasagerii au început să aplaude.

— E totul OK? a întrebat preocupat secundul, făcându-şi apariţia în uşa cabinei piloţilor.

Era un tânăr brunet, nu foarte înalt, cu ochii rotunzi şi obrazul puhav al unui parvenit plesnind de bunăstare.

Anna şi-a desfăcut centura de siguranţă şi şi-a ridicat spre el splendizii săi ochi verzi, încărcaţi de mister.

— O manevră perfectă, l-a felicitat ea.

Avionul continua să ruleze pe pistă.

— Mă întorc la locul meu, a spus bărbatul, considerând îndeplinit ritualul de curtoazie.

— Ne vedem mai târziu la Hotel de Atlantico, împreună cu comandantul.

Puţinii pasageri ai compartimentului de clasa întâi au fost uimiţi de neobişnuitul ceremonial.

Anna se afla încă sub impresia priveliştii pe care o admirase prin hublou cu câteva minute mai devreme: puncte minuscule – invizibile pe hărţile geografice – pe suprafaţa de azur a oceanului, stânci cu un trecut glorios pe care omenirea le uitase. Când papa Borgia a împărţit Lumea Nouă între Spania şi Portugalia, graniţa trasată pe harta lumii din cabinetul papal trecea la o sută de leghe vest de insulele Azore şi de arhipelagul Capului Verde. După sute de ani în care geografia politică fusese trasată definitiv de istorie, la o sută de leghe de acea graniţă imaginară se afla refugiul sălbatic, rupt de lume, al Annei Boldrani. Era misterioasa Mompracem, insula Comorii.

În clipa în care zărise farul verde al turnului de control simţise că renăscuse. De fiecare dată când pleca sau se întorcea din Brazilia aştepta cu o bucurie infantilă escala pe insula Sării, singurul loc din lume în care era considerată pur şi simplu o femeie şi nu un pachet de miliarde bun de privit cu admiraţie sau invidie. Se întâmpla adesea să piardă cu bună ştiinţă cursa de legătură, ca să zăbovească mai multe zile pe insulă şi să plece cu avionul

următor. Pe linia aeriană Milano-Rio de Janeiro, escalele obligatorii erau Roma, Dakar şi insula Sării.

Acolo, pe stânca aceea uriaşă măturată de vânturile Atlanticului, invadată de capre şi câini sălbăticiţi, Anna avea câţiva prieteni adorabili, cu care seara juca interminabile partide de cărţi, în timp ce ziua îi provoca la aventuroase partide de pescuit crabi, caracatiţe şi murene. Golfurile pitoreşti ale insulei nu aveau secrete pentru ea şi întotdeauna se găsea cineva care s-o însoţească cu un jeep vechi la Burracona, Joachim Petinha, Ramo de Junto, Palmeira sau Caletinha. Prietenii săi erau directorul aeroportului – al cărui nume real Anna îl uitase întrucât se obişnuise cu porecla Filosoful –, Manolo şi Ribeira, chelnerii de la Hotel de Atlantico, şi părintele Antonio, călugărul misionar care-şi hrănea capra cu ziarele şi revistele primite în dar de la echipajele avioanelor, animalul răsplătindu-i strădania cu un lapte de cea mai bună calitate.

Era noiembrie şi ploua. Pentru prima dată Anna vedea insula pe o vreme ploioasă. Însoţită de ceilalţi pasageri, s-a îndreptat pe jos spre Hotel de Atlantico, o construcţie austeră în stil colonial, care nu reflecta nici pe departe grandoarea numelui pe care-l purta; era un popas obligatoriu pentru echipajele şi pasagerii avioanelor care făceau escală tehnică pe rutele spre America de Sud. Directorul hotelului, un portughez înalt cu mişcări dezinvolte, cu o expresie blândă pe lata ascuţită ca a unui ogar afgan, i-a sărutat mâna cu un gest protocolar executat ca la carte.

— *Benvinda seja! Como vae?*

Era mai mult decât o frază convenţională de bun venit.

— Sper să fiu în cea mai bună formă, Pedro, i-a răspuns Anna, care părea să aibă starea de spirit febrilă a celui ce se întoarce după mult timp acasă.

— Aţi vrut să ne faceţi o surpriză, nu-i aşa?

Pedro părea preocupat. Când sosea Anna, avea obiceiul să-i orneze camera cu un aranjament de flori exotice pe care le cultiva el însuşi într-o grădiniţă de lângă hotel, ferită de vânt. Era un omagiu de preţuire provenit din acel pământ arid, un omagiu plin de gentileţe şi totodată de patetism, la care ataşa întotdeauna o carte de vizită uşor demodată, cu unul din colţuri tăiat.

Manolo, echipat în sacou alb şi pantaloni negri, a întâmpinat-o cu efuziune în sala de mese, conducând-o apoi la o masă retrasă. Anna a privit de jur-împrejur cu un aer plin de mulţumire. Echipajul avionului intra în restaurant chiar în acel moment. Comandantul şi directorul aeroportului s-au apropiat de masa ei.

Anna i-a invitat să se aşeze. Comandantul, care semăna mai degrabă a lup de mare decât a cavaler al văzduhului, şi-a încruntat cu un aer glumeţ sprâncenele înfoiate şi a bătut din călcâie.

— La porunca dumneavoastră! a exclamat el, în timp ce sub mustăţile sale de pirat i se ghiceau buzele lăţite într-un zâmbet larg.

În schimb, directorul aeroportului afişa o indiferenţă supremă, de filosof, dovedind că-şi merita din plin supranumele pe care i-l dăduse Anna.

Manolo şi Ribeira le-au servit homar proaspăt pescuit şi vin portughez rece: era ţinut la beci de o lună şi era sec ca vântul din Atlantic. Pentru directorul aeroportului, pentru echipajele avioanelor, pentru oamenii de pe insulă sau pentru rarii turişti pasionaţi de pescuitul subacvatic, Anna nu era altceva decât o tânără vântură-lume plină de bani, extravagantă şi foarte simpatică. Pe insula Sării nu avea cum să vorbească nimeni despre ruperea logodnei sale cu Stanis, care ţinea capul de afiş al rubricilor mondene, făcând înconjurul lumii.

— Rămâneţi la noi câteva zile? a întrebat-o Filosoful.

— Plec cu următorul avion, i-a răspuns ea. Au trecut deja patru luni de când lipsesc de acasă. Trebuie să mă întorc.

În voce i se ghicea o undă de amărăciune.

— De data aceasta însă nu mi-a revenit mie onoarea de a vă purta în Brazilia, a intervenit comandantul avionului DC-6.

Accentul genovez îi evidenţia înfăţişarea de bătrân lup de mare. Totuşi, bărbatul era îndrăgostit de avioane, de motoare, de zbor şi de aer; ştia să interpreteze mişcarea imperceptibilă a stelelor şi vorbea cu vântul. În opinia Annei, dacă nu poseda aripi, acest lucru se datora numai şi numai unei nedreptăţi biologice.

— Aşa e. În august am plecat de la Paris la New York. Am făcut un salt la Boston, acasă la nişte prieteni. Apoi am plecat spre Rio. Să ştiţi însă că ruta de deasupra Atlanticului de Nord e mult mai plictisitoare, a adăugat Anna, conştientă că astfel îi gâdila orgoliul comandantului.

Mânca homar proaspăt pescuit, bea vin portughez rece, participa la o conversaţie plăcută, însă în realitate se gândea la scrisoarea pe care i-o trimisese tatălui său când plecase spre Statele Unite. Încercase să-i explice slărşitul poveştii de iubire cu Stanis sugerându-i care erau adevăratele motive.

Imediat după ce se cazase la hotelul Pierre din New York, primise un telefon de la Pazienza. Bineînţeles că Cesare nu avea starea de spirit necesară unei conversaţii raţionale. Avea propriile principii: la urma urmelor, crescuse într-o casă colonială, era fiul unui muncitor necalificat şi al unei spălătorese cu mentalităţi de secol XIX, iar pentru el libertatea sentimentală a femeii – expresia „libertate sexuală” nici măcar nu exista în vocabularul său – avea limite clar stabilite, de netrecut. În

schimb, unchiul Mimmo, cu trecutul său de preot răspopit, era mai tolerant, astfel încât Annei îi fusese mai uşor să-i explice situaţia. Il convinsese chiar să-i motiveze absenţa şi să-l facă pe bătrân să fie de acord cu lunga sa vacanţă în America de Sud. Însă, la fel cum se întâmplase şi altădată, călătoria spre celălalt capăt al lumii nu-i folosise la nimic, căci şi acolo se afla în companiei ei înseşi, a propriilor nelinişti şi întrebări fără răspuns.

În tovărăşia lui Giulio şi Nemesio trăise zile senine şi relaxante, se lăsase purtată pe aripile sambei şi macumbei, îl cunoscuse pe Vinicius, cel mai negru dintre albii din America, îi ascultase fermecată cântecele şi părăsise Ipanema, Gloria şi Botafogo cu inima plină de *Canto de Osannha, o* chemare duioasă la iubire, chiar şi cu suferinţa pe care dragostea o ascunde, o invitaţie la a-ţi trăi viaţa chiar şi atunci când chipul ţi-e cernit de lacrimi.

În jurul ei, mesenii purtau conversaţii degajate şi râdeau în hohote, vinul şi cuvintele curgeau, însă Arma fusese cuprinsă brusc de *saudade,* nostalgia sfâşietoare când zâmbetul apare printre lacrimi, asemenea iubirii cântate de poeţi. Răspundea cu spontaneitate glumelor vecinilor de masă, participa la discuţii, însă simţea că o forţă misterioasă o împingea spre un liman necunoscut.

Însă în suferinţa ei încrâncenată, în nostalgia sfâşietoare a propriei *saudade* apărea timid o rază de soare – un fior, o amintire care avea darul să-i înfierbânte sângele în vene, reflexia abia schiţată a unei pasiuni. O pasiune dezlănţuită, misterioasă şi imposibilă care se întâlneşte o singură dată în viaţă.

Manolo dăduse drumul la pick-up şi sala s-a umplut de notele şi cuvintele unei melodii cântate de Elvis Presley: *Areyou lonesome tonight?* Exact aşa se simţea Anna: cuprinsă de o singurătate deznădăjduită, tocmai în noaptea în care focul viu al dorinţei o cuprindea pentru

prima dată, într-o spirală a simţurilor descătuşate. Oare era din cauza vinului alb şi sec al lui Manolo sau un eveniment neaşteptat era pe cale să se întâmple? Dincolo de ferestre şi de veranda care înconjura restaurantul ploaia continua să cadă, insistentă, dar plăcută. Însă nu acolo, în murmurul ploii, se afla forţa obscură care o atrăgea ca un magnet. Privirea i s-a îndreptat instinctiv spre colţul îndepărtat al sălii, de unde o fixau doi ochi mari, întunecaţi şi calzi, adumbriţi de gene lungi. Oare când mai simţise acea dulce tulburare care o învăluia, atrăgând-o şi neliniştind-o în acelaşi timp? Monza. Clubul de tenis. „Ochi-Intunecaţi”. Arrigo Valii di Tavernengo. Silvia.

Anna s-a cutremurat şi a început să-şi frământe între degete colierul de aur masiv. Oare era chiar el sau imaginea din faţa ochilor ei se năştea din amintirea cântecelor braziliene, din vocea lui Elvis Presley şi vinul alb şi sec servit de Manolo? Dacă e chiar el, atunci arată mai bine ca data trecută, şi-a spus. Anna s-a uitat pieziş la chipul acela cu trăsături pătrate şi pometi înalţi, studiind ochii adânciţi în orbite ai bărbatului, nasul său uşor acvilin, buzele dulci şi gropiţa irezistibilă din bărbia lui rotunjită, abia pronunţată. Lângă el slătea o femeie splendidă, cu mişcări de felină, o panteră mlădioasă cu coama lungă, de un negru intens cu văpăi albăstrii, care îi ascundea parţial chipul minuscul, cu trăsături delicate, dar foarte pronunţate şi ferme.

— O să mă iertaţi, nu-i aşa – le-a zis Anna prietenilor săi de la masă –, dacă vă spun că în seara asta mă simt parcă mai obosită ca niciodată.

Apoi s-a ridicat, făcând pe plac privirii rugătoare a lui „Ochi-Intunecaţi”, şi a traversat restaurantul urmărită de ocheadele pline de admiraţie ale bărbaţilor de la masă. Rochiţa ei simplă de bumbac alb cumpărată dintr-un bazar

din Rio îi conferea eleganţa austeră a unei regine. Cu un al şaselea simţ, specific femeilor, Anna percepea toate acele priviri admirative fixate asupra ei, însă ştia că doar una dintre ele era vinovată pentru tulburarea ei.

A intrat în cameră – o putea numi camera ei –, singura cu un pat. Era aranjată simplu, doar cu piese de mobilier esenţiale: o noptieră, două scaune, un silonier. Baia cu duş era suficient de spaţioasă şi curată lună. Pe noptieră trona nelipsitul buchet de flori de l. I Pedro. A deschis uşa de sticlă dinspre veranda care înconjura hotelul, protejându-l mai bine de căldura 11 opicală. Ploaia scăzuse în intensitate. Manolo pusese din nou discul cu Elvis, iar cuvintele cântecelor şi murmurul ploii mângâiau auzul Annei.

Aşadar, *Canto de Osannha o* împingea, de fapt, spre un liman irezistibil, şi-a zis. A ieşit pe verandă şi a tras adânc în piept aerul umed şi călduţ al nopţii. < > stewardesă îi spusese că la Milano era frig şi ceaţă. 1» ci esta iernile milaneze geroase.

„încă două-trei zile calde”, şi-a spus, sorbind cu a\ iditate aerul mării şi mirosul de pământ reavăn.

S-a sprijinit de una din coloanele de lemn ale verandei, cu mâinile la spate, pregătindu-se să-şi plăsmuiască propriile vise la adăpostul întunericului.

Ciao, Minune, a auzit deodată o voce caldă, şoptită.

Cuvinte asemenea unor dezmierdări catifelate pe pu ica ei tresăltând de emoţie. Ochii lui întunecaţi, * îi gene lungi, parcă aveau mâini care s-o mângâie şi I >uzc care s-o sărute.

— *Ciao,* Ochi-Intunecaţi.

Un fior prelung a străbătut-o din cap până-n I >h ioare.

Ai crescut, Minune.

Ploaia a început din nou să cadă cu intensitate.

— În schimb, tu pari mai tânăr.

Canto de Osannha era o chemare duioasă la iubire, ochii lui întunecaţi emanau iubire, înseşi răsuflarea lui dogoritoare şi mixtura de miros de tutun şi lavandă erau iubire.

— A ta e pantera? a murmurat Anna.

— Nu, nu e a mea, a răspuns el calm, cu sinceritate. Frumuseţea ta pur şi simplu mă înspăimântă, a adăugat. Fotografiile publicate în acele ignobile rubrici mondene nu te înfăţişează la adevărata ta valoare.

— Totuşi, e cu tine, a insistat Anna, rămânând la prima parte a răspunsului primit.

Vântul Atlanticului arunca rafale de stropi în direcţia lor, udându-le obrajii înflăcăraţi.

— Adoră pescuitul subacvatic. Aici sunt câteva golfuri superbe, care mustesc de peşte. Nicio legătură între mine şi panteră. O bună prietenă şi atât. Sfârşitul transmisiei. Dar tu, Minune?

Buzele lor se apropiaseră până-ntr-atât încât privirile păreau să li se confunde.

— Ar trebui să fug, Arrigo.

Principiile şi preocuparea se risipiseră ca un fum: acolo erau doar un bărbat şi o femeie pe veranda unui vechi hotel, murmurul ploii, vântul Atlanticului care le dezmierda trupurile, răvăşindu-le şi apoi împreunându-le sentimentele.

— Iar eu ar trebui să te ajut să fugi.

Bărbatul era imobil, asemenea aerului dinaintea furtunii. Afară, ploaia se domolise, iar vântul se potolise. Un miros straniu se amesteca cu cel de pământ şi mare: un miros primar emanat de trupurile lor încordate.

— De ce nu încerci să mă săruţi?

Din sala de mese ajungeau până la ei vocile mesenilor şi cuvintele cântecului lui Elvis, care acum aveau altă semnificaţie. După clipele pe care tocmai le trăia, în viaţa

sa nu avea să mai existe singurătate, căci teama şi ruşinea fuseseră exorcizate.

Bărbatul i-a trecut o mână pe după umeri, cu cealaltă a cuprins-o de mijloc şi apoi a sărutat-o; la început uşor, cu infinită delicateţe, buzele lor uscate şi tari s-au atins în treacăt, şi-au căutat limba, iar Anna a experimentat primul sărut pasional din viaţa sa şi, parcă, al întregii umanităţi, auzind concertul harpelor de aur; nevoia să naturală de iubire s-a transformat într-o energie pulsândă, care-i trecea din sânge în viscere şi din viscere spre creier. Oare avea să supravieţuiască acelei furtuni care o răscolea până în cel mai întunecat colţ al inimii? Ochii Annei s-au umplut de lacrimi.

— Sunt atât de fericită încât plâng, vezi?

Verdele privirii i s-a accentuat, iar zâmbetul părea mai dulce.

— Dragostea fără lacrimi e un simplu vodevil, i-a şoptit bărbatul, sărutându-i lobii urechilor şi coborând apoi spre gât.

Rochiţa de bumbac alb a Annei a căzut moale lângă patul de lemn incrustat, iar în lumina palidă a unei mici veioze de pe noptieră lui Arrigo i-a apărut în faţa ochilor cel mai frumos trup de femeie pe care îl văzuse vreodată.

— E dragoste? a întrebat Anna, minunându-se de propria capacitate de a participa la un ritual care până atunci i se păruse imposibil. Dragostea, *saudade, Canto de Osannha* – o combinaţie care o scotea din minţi.

— Oh, Doamne Dumnezeule!

Limba bărbatului îi atingea suav sfârcurile sânilor şi, pentru prima oară, se simţea cuprinsă de fierbinţeala jilavă a fericirii carnale. Cu mâinile încă sigure în vâltoarea de senzaţii noi care o răscoleau până în adâncul fiinţei, a început să-i descheie nasturii cămăşii. Voia să vadă bărbatul, masculul, chipul demonului care o făcea să

roşească de stânjeneală şi să înnebunească de dorinţă, şi în voia căruia era pregătită, în sfârşit, să se abandoneze.

Arrigo, şarpele ispititor, se lăsa sedus de inocenţa tumultuoasă a femeii. Anna s-a lipit de el, simţindu-i virilitatea palpitândă pe pântecele său moale. Buzele calde şi uscate îi căutau hulpave gura, inventând sărutări extenuante, care dădeau şi mai multă vigoare dorinţei, prin noi valuri de sânge mereu proaspăt.

— Mă vrei? a întrebat el.

— Oh, Doamne, Dumnezeule! Dacă te vreau, mă întrebi?!

11 cuprinsese cu braţele, simţindu-i muşchii vibrând sub degetele sale. L-a tras cu putere peste ea, iar bărbatul a susţinut-o cu o mână, sprijinindu-se cu cealaltă în saltea. Oare cum de reuşise lumea să supravieţuiască înainte ca ea, Anna, să fi descoperit dragostea? Sărutările lui Arrigo, adierea buzelor ce-i atingeau suav sânii îi aprindeau în faţa ochilor explozii de lumină, stele strălucitoare, în mii de culori, care o înconjurau cu lentoare onirică. El şi-a strecurat mâna caldă şi puternică între coapsele Annei, atingând-o delicat şi intensificându-i contracţiile care produceau umoarea caldă care o inundase.

L-a simţit insinuându-se înăuntru cu delicateţe, apoi o fulgerare dureroasă în clipa în care a penetrat-o cu hotărâre, dar plăcerea a revenit, odată cu mişcările ritmice, decise ale bărbatului care avea forţa şi stăruinţa valului mării care se retrage doar pentru a se revărsa cu şi mai multă putere asupra ţărmului. În clipa m care Anna a avut sentimentul că cerul şi pământul explodau în ea ca un foc dumnezeiesc de artificii,. \ rrigo a început la rândul său să fie scuturat de spasme.

Istoviţi şi împăcaţi, bărbatul şi femeia au fost învăluiri de acalmia molcomă de după furtună. Înainte ca soarele să răsară peste insula Sării, Anna şi Arrigo contemplau vrăjiţi

propriile curcubee.

Anna a sărit din pat, speriată de duduitul motoarelor avionului DC-6 care părea că va intra drept în cameră prin uşa de sticlă a verandei. Toţi câinii fără stăpân de pe insulă au început să latre. Se strânseseră în jurul hotelului, punctul lor de reper, singurul loc unde probabil că aveau să găsească ceva de mâncare.

Pista aeroportului din Espargo era orientată cu douăzeci de grade pe direcţia N-NE-S-SV, obligând avioanele să treacă exact pe deasupra hotelului; bineînţeles că ar fi putut face trecerea la o înălţime mai rezonabilă, însă se părea că piloţii găseau foarte amuzante haosul şi corul de lătrături pe care le stârneau. Aşa încât zburau la o cotă atât de joasă, încât personalul de la sol nutrea convingerea că mai devreme sau mai târziu aveau să decoperteze unicul hotel de pe insulă.

— Ticăloşi blestemaţi ce sunteţi! a exclamat Anna zâmbind, fără nicio urmă de supărare în voce. Odată şi-odată tot o să spargeţi timpanele cuiva de pe aici.

Arrigo s-a ridicat în capul oaselor sprijinindu-se în coate, apoi a sărutat-o moale pe buze, ca şi cum era cel mai natural lucru din lume s-o găsească lângă el la trezire.

— Te-ai odihnit bine? a întrebat-o.

— Cred că n-am dormit niciodată atât de puţin într-o noapte. Cu toate astea, trebuie să-ţi spun că m-am simţit minunat.

S-a sculat din pat dezvăluindu-şi goliciunea şi s-a postat în faţa oglinzii, analizându-se cu atenţie.

— Îţi par schimbată? l-a întrebat.

Apoi, cu un gest brusc din cap şi-a aruncat părul pe spate, şi-a torsionat uşor bustul şi şi-a reluat poziţia verticală. Părea un model din atelierul unui pictor, care adoptă poziţia dorită de artist.

— Bineînţeles că da.

Arrigo părea cât se poate de serios, intrând într-un ioc a cărui finalitate nu o cunoştea.

— Aşadar e adevărat! a exclamat Anna. E adevărat că se schimbă ceva atunci când o fată devine femeie.

Dinţii săi albi ca perlele reflectau razele filtrate de obloane.

— Desigur, a confirmat Arrigo. Devine mai frumoasă. Şi alungă ploaia. Se întâmplă ceva magic.

— Nu-i adevărat, s-a îmbufnat ea. Mă iei peste picior.

— Totuşi avem din nou soare, nu-i aşa?

I-a întins o floare pe care o luase din complicatul aranjament al lui Pedro. Era stacojie.

Anna l-a sărutat, apoi şi-a prins floarea în păr.

— Sunt la fel ca ieri, a spus. Doar că am în plus bucuria infinită din suflet şi floarea roşie din păr. Credeam că o femeie se transformă puţin după ce face dragoste pentru prima dată. În realitate, sunt puţin schimbată, numai că nu se vede.

Arngo i-a aruncat un halat pe umeri şi i-a zis:

— Vino să vezi.

A dus-o spre uşa de sticlă dinspre verandă şi a deschis-o. Anna a rămas mută de uimire în faţa priveliştii care i se deschidea în faţa ochilor. Parcă nevenindu-i să creadă, a privit pe rând la bărbatul de lângă ea şi la peisajul de dincolo de fereastră. Părea o copilă care călătorise până în lumea basmelor.

— Totuşi, unde suntem? a întrebat ea în cele din urmă, refuzând încă să creadă că ceea ce vedea era real.

— Pe insula Sării, bineînţeles. Arhipelagul Capului Verde. Oceanul Atlantic.

Anna nu putea şti ce se întâmplase, din moment ce, de când făcea escală tehnică pe insula Sării, acolo nu plouase niciodată.

— E imposibil, a exclamat ea din nou, bătând fericită din

palme. Parcă aş fi în Irlanda, sau în Scoţia, sau în Tirol. Sau poate că încă visez. Iar atunci când mă voi trezi – a murmurat ea întristându-se –, te vei întoarce şi tu în depozitul de amintiri interzise.

Era pe punctul de a izbucni în plâns.

Arrigo a prins-o în braţe şi i-a căutat buzele din nou.

— Totul e adevărat, i-a şoptit continuând s-o îmbrăţişeze. Eu, tu, iubirea noastră, ceea ce vezi prin fereastră.

Printr-unul din acele miracole pe care numai natura e în măsură să le împlinească, insula pe care Alina o cunoştea dintotdeauna aridă, pietroasă şi • -. I I batică, fără copaci sau flori, devenise peste noapte i) imensă întindere verde, un spectacol care împletea imaginea pe care tânăra şi-o făcuse despre paradisul icrestru cu aceea a unui câmp nesfârşit de golf. Briza din zori aducea pe aripile sale parfumul Atlanticului şi pe cel al ierbii proaspăt încolţite.

— Se pare că azi-noapte cineva a avut grijă să pună covorul de culoarea ochilor tăi, Minune.

Un câine a sărit pe verandă şi, ajungând în dreptul lor, a început să dea din coadă şi să scheaune, cerând de mâncare. Arrigo l-a alungat cu un gest brusc. Dacă ii-ar fi procedat aşa, ceilalţi câini din jurul hotelului l-ar fi imitat pe curajos.

— Totuşi cum s-a putut întâmpla una ca asta?

Era greu de crezut că o stâncă sălbatică se înveşmântase în verde în decurs de numai câteva ore.

— Ieri-seară a plouat. În noaptea asta a dat firul ierbii, dar până la asfinţit soarele o să pârjolească totul, i-a explicat Arrigo privind-o şi zâmbind.

Chipul frumos al Annei s-a înnegurat brusc.

— Pare o metaforă a vieţii înseşi, a spus ea cu tristeţe. O poezie despre om. Plouă, creşte iarba, ai timp doar să-i adulmeci parfumul, apoi praful pune din nou stăpânire

peste tot. Praf şi pietre biciuite de vântul Atlanticului.

— Până una-alta însă toată insula este a noastră astăzi! a replicat Arrigo, optimist, îmbrăţişând-o. Viaţa e a noastră, Anna – a continuat privind-o în ochi –, să nu crezi niciodată că fericirea e veşnică. (Erau doi îndrăgostiţi: un bărbat şi o femeie încercaţi de fericire şi de tristeţe în acelaşi timp, ca toţi îndrăgostiţii. Căci atunci când stăpâneşti o comoară eşti terorizat de teama de a nu o pierde.) Fericirea – a adăugat Arrigo – e freamăt, dorinţă, abandon, este un loc ca acesta care te îmbie să spui „Te iubesc”. Când două persoane îşi spun „Te iubesc” cu buzele, cu mima sau făcând dragoste, o stea nouă se aprinde pe cer. Când o iubire moare, o stea se stinge. Din această alternanţă a vieţii şi a morţii se nasc pulsaţia vitală a Universului şi strălucirea bolţii cereşti. Atât timp cât stelele vor străluci pe cer, e semn că dragostea şi viaţa înving.

— Tu ai născocit asta? a întrebat Anna, zâmbind emoţionată.

— Nu, a glumit Arrigo, acesta este rezultatul unui recent studiu efectuat de o echipă de cercetători de la Massachusetts Institute of Technology. Cu drăcoveniile pe care le-au inventat în ultima vreme, americanii sunt capabili să afle orice.

— Eu zic că-i o minune, a fost de părere Anna, dezvăluindu-şi natura romantică, uşor ingenuă. Eu cred în minuni. Tu?

— Adică vin pe o insulă din capătul celălalt al lumii ca să fac pescuit subacvatic între două zboruri, te întâlnesc pe tine, Minune, şi să nu cred în minuni?

Au petrecut zile de neuitat pe insuliţa aceea lungă de şase kilometri şi lată de o mie cinci sute de metri, o stâncă golaşă pe care prinseseră rădăcini numai doi palmieri, în golful Joachim Petinha, şi cele câteva flori din jurul casei

directorului de hotel, sădite pe un petic de pământ ferit de vânt. Locuitorii insulei erau de o urâţenie înspăimântătoare ca o consecinţă a încrucişărilor succesive între africani, portughezi şi metişi, însă se dovedeau a fi foarte simpatici şi primitori. Cu toate acestea, echipajele avioanelor aşteptau cu sufletul la gură escala tehnică de pe insula Sării. Odată cu ei, Anna învăţase să iubească acel deşert minuscul, mulţumită lor îl întâlnise pe Arrigo şi fusese martora miracolului pajiştii verzi apărute într-o singură noapte, după ploaie.

Golfurile erau de o frumuseţe greu de exprimat în cuvinte, iar Anna prefera Burracona, unde valurile oceanului irumpeau cu un muget terifiant, ridicându-se asemenea unor dragoni înspumaţi la înălţimi ameţitoare pentru a se izbi apoi de ţărm cu o forţă nimicitoare. Într-un cotlon ascuns al golfului, printre rocile de origine vulcanică, oceanul săpase o piscină naturală, lungă de treizeci de metri şi largă de şase, unde Anna obişnuia să se scalde pe durata scurtelor ei sejururi. Când apele oceanului se retrăgeau, în urmă rămâneau bălţi mustind de crabi roşii care, agitându-şi cleştii în căutarea unei posibilităţi de evadare, păreau să dea un concert de castaniete.

— Să ştii că, a spus Anna, dacă amicii tăi de la Massachusetts Institute of Technology ar încerca să mă convingă că în locul acesta a început viaţa pe Pământ, aş fi dispusă să-i cred.

— Iar de atunci, din ziua creaţiei, a precizat Arrigo, totul trebuie să fi rămas intact.

Toate golfurile insulei o delectau cu peisaje încântătoare, însă Burracona rămânea locul preferat al Annei, iar în dimineaţa aceea în care albastrul cerului se contopea la orizont cu verdele crud al ierbii, s-a urcat la volanul unui jeep preistoric, ducându-l acolo şi pe Arrigo.

S-au plimbat goi prin paradisul pământesc, s-au alintat la sânul călduţ şi protector al Terrei, iar siluetele lor zvelte s-au lăsat în voia apelor transparente de la originea lumii.

Măsurau timpul cu intensitatea propriilor sentimente, motiv pentru care pierduseră noţiunea lui exactă. Astfel, într-una din zile, întorcându-se din golf, au fost surprinşi să afle că rămăseseră singurii clienţi ai hotelului. Avionul DC-6 pentru Dakar plecase, iar altul era aşteptat să sosească din direcţia Rio de Janeiro.

Masa pentru micul dejun, aranjată într-un separeu al sălii de mese, fusese decorată cu margarete albe şi galbene, culese de Pedro din grădiniţa casei sale. Probabil că Manolo şi Ribeiro, îmboldiţi de înclinaţia spre romantism a sufletelor lor simple, ar fi vrut să dispună florile sub forma unei inimi, însă intenţia lor nu se materializase. Comportamentul lor evidenţia devoţiunea străveche a chelnerilor pentru clienţii de vază, împletită, desigur, cu perspectiva unor bacşişuri regeşti. O noţiune n-o excludea pe cealaltă; dimpotrivă, prima depindea de consistenţa celei de-a doua. Cineva – şi era uşor de ghicit cine – a pus o melodie la pick-up. *Areyou lonesome tonight?* se auzea vocea lui Elvis Presley printre păcăniturile discului.

— Aşadar, au aflat totul! a exclamat Anna cu un aer încurcat.

— Pe o insulă lată de o mie cinci sute de metri unde locuitorii vieţuiesc ca într-o comunitate de mormoni, este foarte dificil ca unele lucruri să nu se afle. (Anna a fost de acord că raţionamentul era cât se putea de corect.) În concluzie, a continuat Arrigo, având în vedere că echipajul a părăsit insula...

În clipa aceea cuvintele au rămas suspendate în aer, iar realitatea a făcut-o pe Anna să se încrunte brusc.

— Te temi ca nu cumva să se afle ceva despre noi în Italia? a întrebat Arrigo.

Un fir de praf se insinuase în angrenajul perfect al relaţiei lor, iar fundalul sonor al scurtei lor vacanţe de dragoste părea să se fi oprit cu un scrâşnet iritant.

— Mi-ar părea rău ca tata să afle despre noi doi din rubricile de scandal din ziare. Nu adevăraţii ziarişti o iritau, ci aceia care sub această titulatură îşi camuflau caracterul slugarnic şi defăimător. Era sincer îngrijorată pentru Cesare. Poate că nu se va întâmpla nimic, de fapt, a adăugat, umezindu-şi buzele cu vârful limbii.

— Am îndoieli serioase în acest sens, a replicat Arrigo înveselit. Cred că în aceste câteva nopţi petrecute împreună, toată lumea a ascultat gemetele şi suspinele noastre. Nu m-aş mira să aflu că au fost unii care le-au şi înregistrat.

— Să nu mai spui aşa ceva nici măcar în glumă! a exclamat ea alarmată.

Stăteau încă la masă, dar se sorbeau din ochi respirând tot mai agitat din cauza dorinţei crescânde.

— Ţi-e ruşine? a întrebat-o.

Anna a aruncat câteva priviri furişate în stânga şi-n dreapta, apoi s-a aplecat spre el.

— Vrei să ştii adevărul?

Ochii ei verzi sclipeau ironic.

— Adevărul şi numai adevărul, a pretins Arrigo pe acelaşi ton glumeţ de până atunci, aplecându-se şi el în faţă.

Feţele lor erau atât de apropiate, încât buzele aproape că li se atingeau.

— Sunt fericită, a murmurat ea.

Bărbatul a sărutat-o.

— Cine ştie ce crezi tu despre mine, a spus, uitându-se la ea şi prefăcându-se dezolat.

— Oh, Doamne Dumnezeule, ce ruşine! a intrat ea în joc. Mi-ai furat replica.

Jocul le-a fost întrerupt de Manolo şi Ribeiro, care şi-au făcut apariţia aducând o sticlă de Taittinger într-o frapieră din metal ordinar despre care pretindeau în mod ruşinos că ar fi argint. Erau doi chelneri ie excepţie, având în priviri condescendenţa amuzantă a maeştrilor de clasă internaţională. De nicăieri au apărut două cupe de cristal cu siluetă clasică, în care, un minut mai târziu, spumega şampania. La cererea clientelei, erau dispuşi să intoneze imnul naţional sau să fredoneze „La mulţi ani”. Ca să preîntâmpine un dezastru mai mare, A rrigo i-a îndepărtat! olosindu-se de un bacşiş consistent în dolari americani, în vreme ce Anna, stânjenită, se juca cu un nasture de la bluză.

Au fumat, au băut şampanie şi s-au privit îndelung în ochi, ascultând iar şi iar *Are you lonesome tonight?,* ca şi cum acea melodie ar îi fost esenţa culturii muzicale din perioada respectivă şi nu un cântecel plăcut auzului, care însă după două audiţii consecutive îţi produce un gol în stomac. Probabil că dacă la începutul idilei lor ar fi auzit un indigen fredonând *La vispa Teresa* efectul ar fi fost acelaşi.

— Şampania la micul dejun ţi se pare o alegere corectă? i-a reproşat pe un ton glumeţ, ducând paharul la gură.

— Mi se pare o alegere recomandabilă, a răspuns el. Apoi, privind circumspect de jur-împrejur, a adăugat: Recomandabilă, dacă avem în vedere că am reuşit să te fac să-ţi pierzi capul din cauza mea.

— Eşti nesuferit, nu mă iei deloc în serios.

O cuprinsese o lâncezeală dulce, resemnată, iar cuvintele începeau să devină obositoare.

— Bei şampania într-o manieră de-a dreptul excitantă, a observat el cu un aer linguşitor.

— Dacă l-ai cunoaşte pe tatăl meu, n-ai mai fi la fel de dezinvolt, a încercat ea să-l înfricoşeze.

— De ce? Ce are tatăl tău? a întrebat-o Arrigo fără s-o ia

prea mult în serios.

— E în stare de orice.

— A, păi şi eu sunt în stare de orice, a replicat el. Iar tu eşti cel mai bun martor în acest sens.

— Te rog, Arrigo... (Anna se străduia să-i dezvăluie cealaltă faţă a realităţii, care din când în când i se

¡111 iripa în faţa ochilor.) Imaginează-ţi ce-o să fie în suhletul lui când o să afle că unica lui fiică, lumina ochilor săi, a rupt logodna cu cineva care are unul dintre cele mai titrate nume de familie din Franţa pentru a se arunca în braţele unui bărbat însurat.

— Da, însă şi ăsta tot cu un nume frumos de familie, să nu uităm, a replicat el cu un optimism înmuiat de faptul că se vedea nevoit să-şi apere prezentul. Arrigo Valii di Tavernengo. Nu-i aşa că sună bine? Pe urmă, spre deosebire de celălalt, eu am strămoşi din neamul lui Napoleon.

— Te tragi din familia împăratului? a întrebat Anna surescitată.

— Nu, a mărturisit el, readucând-o cu picioarele pe pământ. Mă trag din familia furnizorului lui de < o mac. Unul care a emigrat în Italia, a luat de nevastă i > stră-străbunică de-a mea sau aşa ceva şi a avut o fiică pe care a măritat-o cu un nobil. Doar ştii cum aranjează lucrurile astea, nu-i aşa?

— Nu, a răspuns pe un ton ferm Anna.

Ascultase o poveste de familie diferită de a sa, cu personaje diverse.

— Atunci, află că exact aşa merg lucrurile. (Au râs,

11 ângându-şi mâinile peste masă.) Fără să mai pomenesc – a reluat Arrigo – de faptul că aşa-zisul tău nume titrat din Franţa era un nobil scăpătat. Eu, în schimb, nu. Iar dacă ceea ce se spune despre tatăl tău este adevărat, acest aspect ar trebui să fie irelevant.

— Scăpătat, dar neînsurat. Tu, în schimb, eşti căsătorit. Era mai degrabă o acuzaţie decât o simplă afirmaţie.

— Divorţez şi mă căsătoresc cu tine, a hotărât el pe loc.

— Arrigo, încetează, l-a admonestat ea. Nu există divorţ.

— Cer anularea căsătoriei, a replicat el cu promptitudine. Cer anularea şi o obţin. Apoi te iau de soţie la biserică, cu orgă, marş nupţial şi dangăt de clopote. Apoi te iau din nou de soţie, iar şi iar, cu toate ritualurile posibile, ale tuturor religiilor din lume. Organizăm şi ceremonii păgâne, dacă vrei. Mergem printre pigmei, piei-roşii sau eschimoşi şi ne căsătorim şi după datina lor.

Brusc, desfătarea şi tandreţea de pe chipul Annei au fost înlocuite de furie. A sărit în picioare şi a îndreptat spre Arrigo un deget acuzator.

— Cum a putut un bărbat ca tine să se căsătorească cu o femeie perfidă ca Silvia? i-a cerut socoteală pe un ton tăios. De ce ai făcut-o?

— Pentru că e frumoasă şi pentru că-mi plăcea la nebunie de ea, a răspuns Arrigo cu sinceritate.

— E perfidă şi infamă, a insistat Anna.

— Asta am aflat-o după nuntă.

— Cu toate acestea, ai continuat să trăieşti cu ea, l-a repezit Anna pe acelaşi ton implacabil. Nu puteai să termini cu mariajul ăsta mai devreme?

— Până ieri nu exista niciun motiv care să justifice o separare, un divorţ sau anularea căsătoriei. Pe urmă, repet – a adăugat, accentuând intenţionat cuvintele –, îmi plăcea de ea.

— La fel se poate întâmpla şi cu mine: astăzi îţi place de mine, însă mâine s-ar putea să nu mai fie la fel.

— Şi tu ţineai la baronul acela francez, iar astăzi probabil că nici măcar nu-ţi mai aminteşti cum îl cheamă.

Când era furioasă, Anna semăna cu Maria. A scuturat orgolioasă din cap, aruncându-şi părul bogat peste umeri.

— Eu nu m-am culcat niciodată cu baronul, a şuierat.

— Nici eu. Jur pe onoarea mea, a replicat el, încrucişându-şi degetele şi ducându-le la buze, într-un gest copilăresc.

— N-o mai face pe bufonul, Arrigo, l-a rugat ea, pi etinzându-i seriozitate. Bineînţeles că nu te-ai culcat i u Stanis. Eu vorbeam de Silvia.

— În sensul la care te referi tu, relaţia dintre mine

■ i Silvia e un subiect demult închis.

Spunea adevărul. Căsnicia lor naufragiase la numai

■ . Iteva luni după nuntă. Silvia trecea acum de la o o imură la alta, complăcându-se în rolul de vedetă mondenă internaţională. Poveştile ei de dragoste cu armatorul Elias Karasalis şi cu miliardarul american James C. Morris nu erau pentru nimeni un secret, alimentându-i mitul de femeie irezistibilă. Luând-o de soţie, Arrigo îi oferise de fapt un permis de liberă trecere spre un tărâm altădată prohibit, dar unde acum devenise protagonistă.

— Ştiu, a spus Anna pe un ton melancolic. Între voi există ceea ce se cheamă un *gentlemens agreement.* (Pe o treaptă socială inferioară, s-ar fi vorbit despre un soţ încornorat care îndură ruşinea de dragul unei vieţi liniştite.) Află însă că tatăl meu n-o să vrea niciodată pentru fiica lui un bărbat care a fost deja al alteia – a continuat ea, întunecându-se. Când o să afle – şi sunt sigură că aşa o să se întâmple –, vor fi vremuri grele pentru noi. Acum însă n-are rost să ne mai gândim la asta. (I-a prins mâinile mari între palmele ei fragile, sărutându-i-le cu devoţiune.) Mi-ar fi de ajuns să te văd din când în când, poate chiar aici, pe insula aceasta, după o noapte ploioasă, când pământul se înveşmântează în verde. (Dincolo de fereastră, peisajul redevenise arid, pârjolit de soare şi de vântul sec al Atlanticului.) Hai să facem în aşa fel încât acesta să rămână secretul nostru. Vrei?

Era dulce, supusă, gata de orice compromis numai ca să nu-l piardă.

— Vreau ceea ce vrei şi tu.

Arrigo s-a aplecat spre ea, căutându-i buzele.

Zilele au trecut una după alta, iar pe pista din Espargo avioanele aterizau şi decolau cu regularitate, însă niciodată cu Anna sau Arrigo la bord. De fiecare dată, sărbătoreau plecarea şi stabileau să se despartă. Îşi hotărau destinele bând şampanie la micul dejun în separeul ornat cu flori din grădiniţa lui Pedro, extorcaţi de Manolo şi Ribeiro. Avionul Piper-Apache al lui Arrigo fusese pregătit de plecare de cel puţin cinci ori, iar Anna îşi anulase tot de atâtea ori rezervarea la zborul de Milano. Îşi propusese să rămână patru zile, însă trecuseră două săptămâni de când se găsea pe insula Sării.

Erau ameţiţi de iubire, de soare, apă şi vânt. Trăiau din plin efemerul anotimp al nemuririi, un intermezzo lipsit de îndoieli, griji, temeri sau suspiciuni. Dimensiunea lor era una singură: infinitul, un spaţiu fără limite.

— Vremea este splendidă astăzi, spuneau Manolo şi Ribeiro când intrau în separeu aducând micul dejun.

O voce prietenoasă, un zâmbet, aroma cafelei şi a brioşelor calde, clinchetul molcom al ceştilor, dulceaţa din privirile Annei, vitalitatea voioasă a lui Arrigo. Apoi din nou iubire, soare, apă şi vânt, pe lundalul sonor al unui cântecel de pe un disc uzat: *A re you lonesome tonight?* Acolo, pe minuscula insulă din Atlantic, mai mult născociseră decât descoperiseră un mod ireal de a-şi trăi viaţa.

— Mompracem a mea, se surprindea uneori Anna spunând.

Era o dimineaţă la fel ca toate celelalte de până atunci: înotaseră, pescuiseră, discutaseră şi apoi tăcuseră căzuţi pe gânduri, dar, mai presus de orice, continuaseră să

viseze. Spre seară, Anna a oprit străvechiul jeep în faţa hotelului. Arrigo a coborât şi a luat de pe bancheta din spate recipientul mare de plastic plin cu crabi roşii, în timp ce ea urca cele câteva trepte de la intrare. Deodată, l-a zărit materializându-se din penumbra verandei.

— *How are you?*

Bărbatul o salutase în engleză, însă trăsăturile lui ferme, îndulcite de zâmbetul subţire şi de privirea mieroasă păreau mai degrabă de arab. Avea un chip plăcut.

— *Hallo!* a răspuns Anna tot în engleză, făcându-i pe plac.

— Ce dandana ai mai făcut de data asta?

Purta nelipsitul costum albastru la două rânduri, trăgea din obişnuita ţigară americană şi afişa aceeaşi expresie de neuitat, marcată de afecţiunea pe care i-o purta Annei.

— Pazienza, i-a mărturisit ea, m-am îndrăgostit lulea, ca o şcolăriţă.

— Se pare că jumătate de mapamond a aflat deja acest lucru.

Domenico Scaglia împlinise cincizeci de ani, iar peste părul său negru părea să fi nins. Firele grizonante îi confereau parcă un aer solemn.

— Am făcut-o lată, nu-i aşa? a recunoscut Anna. Hei, nici nu-ţi imaginezi ce mult mă bucur să te văd, a exclamat ea apoi, refugiindu-se în braţele sale.

— Ba da, îmi imaginez, a contrazis-o el. Doar sunt un specialist în lovituri de teatru, nu-ţi mai aminteşti? Pe mine însă – a adăugat –, nu mă cheamă Anna Boldrani.

Arrigo se oprise şi, cu recipentul plin cu crabi în braţe, privea stingherit scena.

— Îl cunoşti pe Arrigo Valii? l-a întrebat Anna pe l’azienza.

În clipa aceea, Arrigo i se părea schimbat, cu chipul său frumos trădând nesiguranţă, cu privirea încurcată şi

oarecum stângaci din cauza recipientului din braţe.

— Îl cunosc pe tatăl său, a precizat Pazienza, salutându-l pe celălalt cu o uşoară înclinare din cap.

— În cazul acesta, a intervenit Arrigo regăsindu-şi stăpânirea de sine, n-aş dori să vă produc neplăcerea de a conversa cu o imitaţie mediocră a tatălui meu. (’. Ât timp staţi de vorbă, a adăugat el, îndepărtându-se discret, mă duc să depozitez undeva peştele nostru cel de toate zilele.

— Îţi place? a întrebat Anna după ce Arrigo s-a făcut nevăzut, convinsă că Pazienza îi va aproba alegerea cu entuziasm.

— E o întrebare stânjenitoare, draga mea.

În mod evident, nu dorea să se implice cu propria lui apreciere într-o situaţie şi aşa dificilă.

Anna s-a încruntat, sprijimndu-se de balustrada de lemn a verandei.

— El te-a trimis, nu-i aşa? a întrebat, făcând aluzie la bătrânul său tată, pe care şi-l închipuia spumegând de furie.

Pazienza a tras cu poftă un fum din ţigara americană şi l-a suflat în sus.

— Mă cunoşti suficient de bine ca să ştii cât de mult ţin la tine, a început el să vorbească, trecând peste un preambul inutil. Îmi era dor de tine şi voiam să te văd, însă n-aş fi venit pe această stâncă detestabilă, locuită de oameni urâţi şi lipsită de cel mai elementar confort doar ca să anticipez întâlnirea noastră cu câteva zile.

Privirea Annei a devenit brusc tristă.

— Îţi mulţumesc că ai fost sincer.

Soarele ardea cu putere şi deşi briza oceanului domolea vipia, nu-i anula efectele.

Urmat de Arma, Pazienza a coborât treptele hotelului, a luat din jeep două pălării de paie împletite, şi-a pus una pe cap, iar pe cealaltă i-a întins-o fetei.

— Hai să facem caţiva paşi, i-a propus. Între timp, stăm de vorbă.

S-au îndreptat spre pista micului aeroport din Espargo. De la distanţă, păreau doi necunoscuţi cu mintea rătăcită: o fetişcană în pantaloni şi cămaşă cadrilată şi un distins domn în costum albastru, la două rânduri, cu croială impecabilă, amândoi purtând pe cap pălării ţărăneşti.

— Ce vrea bătrânul? a întrebat Anna.

— Să te întorci acasă.

Era ferm, hotărât şi din felul în care vorbea a înţeles că nu avea să plece de pe insulă fără ea.

— Iar tu o faci pe câinele de aport, nu-i aşa?

În clipa următoare şi-a muşcat buza de jos, însă şi-ar fi dorit să-şi fi muşcat limba înainte de a rosti acele cuvinte.

— O fac şi pe câinele de aport, a răspuns el fără să clipească.

A privit-o cu aceeaşi expresie înţelegătoare pe care o avea când Anna, de-o şchioapă fiind, făcea câte o poznă copilărească.

— Ştii bine că n-am vrut să te jignesc, s-a scuzat ea.

Pazienza nu i-a răspuns direct.

— Mai fac şi multe alte lucruri, a admis el. Ideea e că nu mi-e deloc ruşine. Una peste alta, nu sunt cel mai rău om din lume, chiar dacă nu mă consider un model demn de urmat.

— N-am vrut să te jignesc, a repetat Anna cu amărăciune. Sunt o ticăloasă.

— Trebuie să te duc acasă, i-a precizat bărbatul fără s-o ia în seamă.

— Când?

Ştia că era inutil să opună rezistenţă, însă ar fi vrut să mai câştige timp.

— Imediat.

Când era în exerciţiul funcţiunii, Pazienza nu rostea

niciodată două cuvinte dacă pentru ce avea de spus ajungea unul singur.
— E bolnav?
Era primul lucru care o îngrijora atunci când era vorba de tatăl său.
— Da’ de unde. E sănătos tun. Şi maică-ta se simte bine, a adăugat. Ca noi toţi, de altfel. Însă ne va fi şi mai bine când toată povestea asta se va rezolva într-un fel sau altul.
Soarele şi vântul le biciuiau obrajii.
— Cum a reuşit să afle?
Beţia iubirii, a soarelui şi a apei începea să se risipească. Anotimpul efemer al nemuririi se terminase. Se întorseseră îndoielile, angoasele, suspiciunile.
— Cred că vrea să-ţi spună asta chiar el, i-a răspuns Pazienza.
— S-a înfuriat? a întrebat ea pe un ton aparent neutru.
— Un pic cred că da, dacă-l cunosc bine.
Ajunseseră în dreptul pistei, care reflecta razele soarelui. În zonă mirosea a asfalt încins şi kerosen, iar Annei îi plăcea.
— Aş fi vrut ca povestea asta să fi rămas un secret pentru toată lumea. Inclusiv pentru tata.
A privit în direcţia hotelului, sperând să-l zărească pe Arrigo.
— Ştii bine că pentru Cesare Boldrani nu există secrete.
Ochii verzi ai Annei au scânteiat în soare.
— 11 iubesc! a strigat ea, răbufnind fără nicio reţinere. 11 iubesc cu disperare, Mimmo.
Şi s-a cuibărit din nou în braţele bărbatului la care ţinea ca la propriul său tată.
— Plângi, dacă crezi că-ţi face bine, a consolat-o el, dar trebuie să iei o hotărâre. Cunoşti foarte bine I ciul de a gândi al tatălui tău în privinţa anumitor subiecte. N-ar

avea nimic împotriva prietenului tău dacă nu ar fi însurat. (Subiectul era, fără îndoială, o mină de aur pentru vânătorii de scandaluri: UN SOŢ SECOND-HAND PENTRU ANNA BOLDRANI, ar fi titrat ziarele.) Nevastă-sa se preface deznădăjduită – a continuat Pazienza ameninţă că se va răzbuna şi profită de întreaga situaţie cu o perfidie subtilă. Ia priveşte aici.

A scos din buzunar un articol decupat dintr-un ziar şi i l-a întins. La începutul articolului trona o fotografie în care ea şi Arrigo se sărutau pe o plajă de pe insulă.

Anna şi-a trecut mâna peste obraz, apoi şi-a atins buzele, iar în priviri i s-a aprins din nou văpaia unei uri vechi.

— Bătrânul a văzut-o? a întrebat.

— Da. Şi a mai văzut şi auzit şi altele. Acum însă vrea să te vadă şi să te audă pe tine.

Anna s-a ghemuit din nou la pieptul lui.

— Să mergem, s-a hotărât ea brusc.

— Nu vrei să-ţi iei rămas-bun? s-a mirat el, referindu-se la Arrigo.

— Nu. Dacă n-o să înţeleagă înseamnă că m-am înşelat în privinţa lui.

Oare cum era cu putinţă ca în numai câteva minute sau câteva ore să redimensioneze într-o asemenea manieră tumultul de sentimente şi gânduri care îi frământau întreaga fiinţă? Brusc, legile sociale şi perfidia Silviei îi risipiseră cel mai dulce vis pe care-l trăise până atunci.

Avionul particular al lui Cesare Boldrani era pregătit de plecare în apropierea clădirii aeroportului. Comandantul şi secundul erau la bord.

— Atunci putem urca chiar acum, i-a propus Pazienza.

La semnul său, comandantul a pornit motoarele.

— Ştiai că insula aceasta se poate acoperi într-o singură noapte cu un covor de iarbă? a spus Anna, în timp ce

mugetul motoarelor îi risipea gândurile şi cuvintele în cele patru vânturi.

— Ce spui? a strigat Pazienza, aplecându-se spre ea ca s-o ajute să urce treptele până la uşa avionului.

— Nimic, a răspuns Anna. Nimic important.

Vântul Atlanticului a uscat ultimele lacrimi de pe chipul ei melancolic.

Arrigo Valii s-a aşezat la aceeaşi masă, pe care i ronau obişnuitele flori ale lui Pedro şi în jurul căreia dădeau târcoale Manolo şi Ribeiro, afişând aceeaşi complicitate încărcată de servilism, care acum însă i se părea artificială şi grotescă.

— Vă servesc şampania? l-a întrebat Manolo, ezitând.

— De ce nu?

Arrigo mima la perfecţie indiferenţa.

— Şampanie la micul dejun, a rostit chelnerul cu o veselie forţată, făcându-şi apariţia un minut mai i. Irziu cu sticla şi frapiera.

— Toarnă-i şi doamnei o cupă, i-a cerut Arrigo.

Doamna însă nu era acolo. La ora aceea ajunsese la Dakar şi plecase mai departe spre Roma. Cu toate acestea, portughezul s-a grăbit să mai aducă o cupă la masă.

— Mai doriţi şi altceva, domnule?

— Nu.

Arrigo i-a zâmbit stins, iar Manolo s-a îndepărtat în tăcere. A turnat şampanie în cele două cupe, a privit-o câteva clipe pe cea a Annei, în care bulele se zbenguiau vesele, apoi a dat paharul său peste cap.

— *Felicidad,* a spus.

De undeva se auzea încet vechiul disc cu Elvis Presley.

A ieşit din hotel, s-a urcat la volanul jeepului preistoric şi a condus pe acelaşi drum pe care îl parcursese de atâtea ori cu Anna. A ajuns la golf. Fluxul ştersese toate urmele

de pe plajă. Nu mai rămăsese niciun semn care să amintească de trecerea lor pe acolo; doar marea limpede, nisipul intact, cu reflexii aurii, bălţi în care forfoteau deznădăjduiţi crabi roşii. S-a întins pe nisip cu mâinile încrucişate sub cap şi s-a lăsat în seama razelor soarelui şi a vântului dinspre ocean. În singurătatea copleşitoare din jurul său încă mai simţea prezenţa vie a Annei. La urma urmei, faima lui de play-boy se dovedise nemeritată, şi-a spus. Împlinise de puţină vreme treizeci de ani şi era unicul moştenitor al unei familii de prestigiu, ale cărei origini coborau până în perioada Evului Mediu târziu. Pe atunci, senioria familiei Valii cuprindea aproape întreaga regiune a Emiliei, posesiunile lor întinzându-se chiar şi dincolo de hotarele Romagnei. Latifundiari cu o inteligenţă rafinată şi iluminişti în felul lor, strămoşii lui Arrigo se înrudiseră, pe rând, cu familiile della Scalla şi d'Este, creându-şi astfel premisele politice şi economice pentru a înfrunta aşa cum se cuvenea atât cutremurele sociale, cât şi mutaţiile politice care aduseseră în pragul crizei numeroase familii ilustre bazate exclusiv pe proprietăţi funciare. În primele decenii ale secolului al XIX-lea, familia Valii se înrudea şi cu familia franceză Tavernier, originară din Charente şi bine cunoscută în domeniul distilării băuturilor.

Jean Baptiste Tavernier devenise furnizorul casei imperiale, însuşi Napoleon onorându-l cu prietenia sa. Când Marele Corsican a fost făcut una cu pământul, întreprinzătorul Tavernier s-a temut că viaţa sa era în pericol şi a hotărât să schimbe aerul Franţei cu cel al Italiei. A traversat Alpii şi a ajuns în peninsulă cu soţia şi frumoasa lor fiică Josette.

Alegerea lui Jean Baptiste nu a fost întâmplătoare. Spera să găsească – şi a reuşit – terenul ideal pe care să cultive butaşii de viţă-de-vie aduşi din ţinutul natal

Charente pentru distilatele sale. Terenul ideal era în proprietatea familiei Valii.

Pe vremea aceea Gondrano Valii era un tânăr latifundiar ce se dedica trup şi suflet administrării pământurilor familiei, fără să piardă din vedere situaţia economică şi politică, deosebit de complexă şi dificilă în jurul anilor 1820. În timpul negocierilor cu fabricantul de lichioruri francez care îi solicitase în arendă o suprafaţă mare de teren, Gondrano a cunoscut-o pe Josette, pe care mai târziu a luat-o de soţie. Nici Gondrano însuşi n-ar fi ştiut să spună cu exactitate dacă se îndrăgostise de nurii şi farmecul ei parizian sau dacă fusese influenţat de perspectiva unei interesante înrudiri cu faimosul viticultor, o colaborare care ar fi putut aduce beneficii – cum de altfel s-a şi întâmplat – vistieriei familiei Valii. Probabil că fiecare aspect fusese important în alegerea lui Gondrano, cert este însă că, în decurs de numai câţiva ani, vinurile şi lichiorurile marca Valli-Tavernier erau foarte căutate la curţile princiare din întreaga Europă. Mai târziu, numele Tavernier a dispărut, băuturile purtând eticheta cu numele conţilor Valii di Tavernengo.

Arrigo era ultimul moştenitor al impresionantei averi a familiei şi al imperiului răspândit în toată Italia: zeci de distilerii, cinci mii de angajaţi, exporturi masive pe tot mapamondul, profituri colosale.

În clipa aceea însă, când o pierduse pe Anna cea cu ochii verzi, rangul nobiliar şi profiturile uriaşe ale fabricilor nu-i foloseau la nimic.

3

Anna, doar prin prezenţa ei, reuşea să-i alunge îngrijorarea tatălui său, să-l facă să uite hotărârea că de data asta va fi sever şi inflexibil.

Bătrânul pur şi simplu se topea în faţa ei, poate pentru că reprezenta continuitatea imperiului său ori pentru că îi

stârnea sentimente inexplicabile, stări sufleteşti de neînţeles, care aparţineau celeilalte faţete a personalităţii lui – iraţionalului, poate chiar absurdului. Oare ataşamentul acela tenace, pasiunea aceea intensă pe care i-o transmiteau ochii verzi ai Annei să se fi datorat pur şi simplu fricii de singurătate?

— În sfârşit, a spus Cesare, ridicându-şi spre ea ochii albaştri în care scânteia bucuria revederii.

— *Ciao,* dragule, a rostit Anna, traversând cu paşi mici uriaşul studio al palatului din forul Bonaparte, i mându-şi mâinile la spate şi adoptând o privire hâtră. I) eranjez?

— Sunt luni de zile de când mă deranjezi cu isprăvile tale cu ecou mondial.

Ar fi vrut s-o întâmpine cu duritatea cuvenită luptelor pe care le comisese, însă în vocea lui Cesare iiu era nicio urmă de asprime.

— *Papii!* a exclamat Anna, prefăcându-se ofensată.

Era nespus de frumoasă şi, preţ de o clipă, Cesare s-a întors în timp, revăzând-o pe maiestuoasa Maria în toată splendoarea tinereţii sale. Anna era leit maică-sa, cu trăsăturile mai îndulcite şi, de aceea, mai rară, mai preţioasă.

— *Papa, papa,* a repetat el prefăcându-se iritat. Altceva nu ştii să spui?

Şi-a aprins una din ţigările cu filtru aurit care acum se mai fabricau doar pentru el, la comandă.

— *Papa,* te rog, dăruieşte-mi unul din fermecătoarele tale zâmbete, a insistat Anna, lăsându-se să cadă pe uriaşa canapea de catifea.

Fusta scoţiană cu pliuri s-a înălţat o secundă ca un nor, desfăşurându-se apoi în jurul ei sub formă de cerc, făcând-o să semene cu o păpuşă.

Inflexibilitatea bărbatului era pe punctul de a se în muia, însă Cesare a încercat să nu cedeze.

— Buna ta dispoziţie nu se justifică, dacă avem în vedere pocinoagele pe care le-ai creat prin comportamentul tău. Sunt patru luni de când vânturi prin lume ca ţiganii. Mai întâi îţi laşi baltă logodnicul şi pleci în America, apoi, la întoarcere, te implici într-o poveste ruşinoasă.

Oare ce rost avea o asemenea predică? s-a întrebat el. La şaizeci de ani, Cesare Boldrani era un bărbat de o frumuseţe demnă de un star de cinema, drept ca bradul şi atletic. Expresia sa deschisă, nasul ferm şi ridurile subţiri care-i răsăriseră la colţul ochilor îi accentuau farmecul, confirmându-i parcă faima de amant nesăţios. Pe Anna nu o mira deloc faptul că, în prezenţa lui, femei tinere şi atrăgătoare erau cuprinse de fiorul instinctual al aventurii.

— M-am gândit mereu la tine, a spus Anna.

În privinţa determinării, îi semăna leit Mariei, iar ca să-şi atingă scopul, ştia să fie linguşitoare, dar şi să se transforme într-o maşinărie care distruge totul în calea sa.

Cesare s-a ridicat de la birou şi s-a îndreptat cu paşi elastici spre canapea.

— Ai generat un scandal monstruos, a acuzat-o. Măcar eşti conştientă de asta?

— Cum se simte mama? l-a întrebat, amânând momentan confruntarea directă. De ce nu te aşezi aici, lângă mine? i-a propus apoi, pe un ton amical.

— Mama se simte bine, a răspuns el, urmărind parcă cu ochii minţii o amintire îndepărtată, un sentiment stins pentru totdeauna.

De mai bine de un an, Maria, maiestuoasa Maria locuia la ultimul etaj al unui bloc din corso Matteotti, cu terasă, piscină şi grădini suspendate, aflat în proprietatea lui Cesare. Într-o zi, îi închisese pur şi simplu în nas uşa dormitorului. Simţea şerpuindu-i în adâncul fiinţei o melancolie nedefinită, care se aşternea ca o patină a

timpului peste coardele propriei sexualităţi, demult amuţite. Ceva se rupsese în delicatul ei echilibru psihosomatic, iar Maria îşi dăduse seama că se apropia vremea declinului. Noua realitate nu o întrista prea mult, întrucât prin Anna toate visele ei din tinereţe se împliniseră, iar cei douăzeci de ani trăiţi în tensiunea evenimentelor îi justificau oboseala, nevoia fiziologică de a se abandona în braţele mângâietoare ale somnului. O îngrozea gândul că Cesare ar fi putut asista la decăderea sa fizică. Mai bine să venerezi o amintire decât să te prefaci că iubeşti umbra respingătoare a unei frumuseţi apuse, obişnuia ea să spună. Ascunzându-şi suferinţa în ironie, îi zisese că pentru exerciţiile sale de gimnastică avea nevoie de femei tinere. Îi ceruse doar, ca favoare, să le aleagă pe acelea care nu aveau nicio şansă să le eclipseze pe ea şi pe Anna.

— Mama se simte bine, a repetat Cesare, zâmbind melancolic. Uneori stăm de vorbă ca doi prieteni vechi.

Din când în când, în *penthouse-ui* din corso Matteotti li se alătura şi Pazienza, reconstituindu-se astfel vechiul ritual din vremurile în care Maria, însărcinată, se foia de colo-colo prin sufrageria casei din forul Bonaparte, în timp ce Cesare şi Pazienza discutau politică şi afaceri. Acum însă, atmosfera era diferită: pasiunea şi incertitudinile de atunci fuseseră înlocuite de o seninătate supremă, împăcată. Douăzeci de ani. Trecuseră douăzeci de ani de când o cunoscuse pe Maria. Se scurseseră patruzeci de când norocul şi bogăţia îi surâseseră pentru prima dată. Jumătate de secol zburase ca vântul din vremea când, băieţandru fiind, locuia cu părinţii într-o casă colonială de la periferie. Oare aşa îşi imaginase atunci viitorul? Oare ce cuvinte ar fi trebuit să născocească pentru a le povesti uriaşului blând de taică-su şi bietei Elvira reţeta propriului succes? Ce semnificaţie ar fi putut avea pentru ei faptul că

era proprietarul unor cartiere întregi, al nenumărate pachete de acţiuni şi cote de participaţie la marile bănci, că guverna instituţii financiare cu puteri uriaşe? Ce semnificaţie ar fi putut avea toate acele bogăţii pentru două suflete simple pentru care fericirea era sinonimă cu mireasma pâinii calde? Îşi conducea imperiul cunoscându-l până în cele mai îndepărtate cotloane ale sale, posedat de dorinţa neostoită de a învinge, de nevoia de a depăşi cu orice preţ toate obstacolele. Totuşi ce anume trebuia să învingă, dacă nu propria teamă? Trăise mereu menţinând un echilibru perfect între pofta de viaţă şi teama de moarte, însă acum simţea pentru prima dată că marele val era pe cale să-l târască în neant. Să se oprească ar fi însemnat pentru el însăşi moartea, pentru că un om – oricare, de altfel – simte nevoia să treacă mereu peste piedici şi să învingă, însă se aşteaptă ca dincolo să găsească un premiu, un surâs, o mângâiere, o satisfacţie. Până în clipa aceea, în fiecare acţiune pe care o întreprinsese regăsise motivaţia care-l făcea să nu-şi regrete faptele, reîncărcându-l cu energie. Acum însă se simţea încercat de teama şi neliniştea unui copil aflat în faţa unei uşi închise. Trebuia s-o deschidă cu orice preţ.

— Ţi-am trimis mai multe scrisori, a spus Anna. Le-ai primit?

Bătrânul şi-a trecut degetele prin părul sur, ca şi cum ar fi vrut să-şi şteargă din minte gândurile care-i tulburau liniştea.

— Le-am primit, a răspuns.

— Înseamnă că ştii totul, a răsuflat uşurată tânăra.

Credea că punctul culminant al furiei paterne trecuse. Sau poate că de-abia o stârnise? Ori, de ce nu, poate că fusese doar o închipuire de-a sa, datorată sentimentului de vinovăţie.

— De ce l-ai părăsit pe tânărul acela, nobilul francez? a

întrebat-o Cesare calm.

— Chiar aşa, de ce? a repetat Anna. Nu eram pe aceeaşi lungime de undă: ce altceva aş putea să-ţi spun? Cu siguranţă că nu mă puteam căsători cu el de vreme ce de fiecare dată când se apropia de mine simţeam un fel de dezgust, nu-i aşa?

— Şi pe insula Sării?

Ochii bătrânului s-au aprins de gelozie. Ideea că un bărbat îi posedase fiica îi provoca o indispoziţie imposibil de tolerat.

— Pe insula Sării s-a petrecut ceva miraculos, a răspuns Anna zâmbind.

— Tocmai acest „ceva miraculos” nu-mi place, a replicat Cesare, stingându-şi ţigara în scrumiera de cristal.

Cu un gest studiat, cochet, Anna s-a ghemuit într-un colţ al canapelei.

— *Papa,* îl iubesc!

— 11 iubesc, îl iubesc, a imitat-o iritat bătrânul. Vede pe unul care-i face ochi dulci şi s-a hotărât brusc că-l iubeşte. Cesare a sărit în picioare, exclamând: E însurat! Asta reuşeşti să înţelegi?

Vocea îi coborâse cu un ton, devenind ameninţătoare.

Anna s-a hotărât să contraatace.

— Şi tu, la vremea ta, te-ai îndrăgostit de o femeie măritată. Şi nimeni şi nimic nu te-a putut împiedica s-o iubeşti.

Cicatricea de pe obrazul lui Cesare a ieşit şi mai mult în evidenţă.

— Ai rostit o prostie de neiertat.

Privirea albastră a bărbatului a devenit agresivă, ca de oţel. Fusese rănit de două ori: în propria gelozie şi în orgoliu.

— Suntem în 1960, *papa,* a protestat Anna pe un ton cuviincios.

Lumea trecuse prin două războaie şi se îndrepta spre bunăstarea generală, toate problemele politice erau pe cale de a fi rezolvate, oamenii de ştiinţă dădeau asigurări că în maximum douăzeci de ani cele mai vechi plăgi ale omenirii aveau să fie vindecate şi spectrul foametei exorcizat, sexualitatea forţa noi frontiere, valul prosperităţii era de neoprit şi, iată, tatăl său o punea la stâlpul infamiei pentru că se îndrăgostise de un bărbat însurat.

— Prostia nu are niciodată un timp al ei, a insistat Cesare, cu o stăruinţă pe care Anna, cu entuziasmul vârstei, nu reuşea s-o înţeleagă („O femeie trebuie să se comporte ca o femeie”, şi-a zis el în gând.) Principiile trebuie respectate – a spus apoi cu voce tare –, fie că vrei să răstorni lumea sau că te rezumi la a-ţi schimba propria viaţă. Fără principii, toate din jurul tău îşi pierd semnificaţia, căci singurul lucru care are valoare sunt propriile tale pofte.

— Ştiam eu, s-a înfuriat brusc Anna. Ştiam eu. Trăieşti într-o lume perfidă şi nemiloasă, însă atunci când e vorba de propria ta fiică, visezi la un Făt-Frumos pe cal alb, flori de portocal şi alaiuri fastuoase.

Cesare a clătinat din cap.

— Florile de portocal nu constituie o problemă. Căsătoriile se fac şi se desfac. Însă trebuie să existe o raţiune precisă. O motivaţie întemeiată. Dintr-un capriciu oarecare nu se face şi se desface nimic.

— Ascultă, tată, a ripostat curajoasă Anna, hotărâtă să lupte până la capăt. Într-adevăr, m-am îndrăgostit de un bărbat însurat, dar n-am făcut-o dinadins. Aşa a fost să fie, iar acum nu mai pot face nimic.

— Lucrurile nu sunt chiar atât de simple cum crezi tu. (Anna n-avea să afle niciodată cu câte eforturi părea natural în clipele acelea; ştia doar că era uimitor de calm

şi că insistenţele ei nu-l puteau determina să-şi schimbe hotărârea.) Eu nu-ţi spun: ia-ţi gândul de la bărbatul acela, ci doar să nu te mai gândeşti la el o vreme. Trebuie să vedem dacă a fost un simplu capriciu sau nu.

— *Papa,* eu îl iubesc pe Arrigo. Nu-mi poţi cere una ca asta.

O copleşea amintirea unei pajişti de un verde crud apărute peste noapte.

— Iar eu te iubesc pe tine, a proclamat Cesare.

— Şi principiile tale, l-a acuzat Anna.

— Şi principiile mele, a admis bătrânul.

Anna s-a ridicat şi a străbătut încăperea, oprindu-se în faţa ferestrei luminate de soare.

— Dacă Silvia n-ar fi făcut tot tam-tamul acesta, nimeni n-ar fi ştiut nimic.

Plângea în tăcere, cu demnitate: primele ei lacrimi de iubire.

Voia să se ducă lângă ea, s-o îmbrăţişeze şi să-i ofere protecţia de care avea nevoie, însă nu reuşea să uite de drepturile celeilalte.

— Şi cum ai vrea să se comporte o soţie? a încercat el din nou s-o convingă că avea dreptate. Ai vrea să vină la tine şi să-ţi spună: „Te rog, nu te formaliza, şi ce dacă el e soţul meu?”

S-a apropiat de Anna cu intenţia s-o calmeze.

— Nu-i pasă nici cât negru sub unghie de Arrigo, a zis Anna. N-o interesează decât numele şi poziţia lui. Pe urmă, e o târfă şi nimic mai mult, a acuzat-o ea pe cealaltă, fără să se mai ferească de cuvintele tari.

În circumstanţele date, lui Cesare nu i s-a părut o justificare suficientă, niciun subiect care trebuia aprofundat. A spus:

— Asta nu schimbă cu nimic lucrurile.

— Silvia De Carolis e un şarpe veninos, a insistat Anna.

— Silvia De Carolis este, până la proba contrarie, contesa Valii di Tavernegno, i-a amintit bătrânul, rămânând ferm pe poziţie.

— Silvia mă urăşte. M-a urât dintotdeauna. Mereu mi-a aruncat în faţă originile mele plebee. Ea şi nepreţuitele sale prietene, a mărturisit Anna, roşie de furie. Iar acum, tu îţi faci o mulţime de scrupule când e vorba de ea.

— Nu-mi fac scrupule pentru ea, a precizat Cesare, ci sunt îngrijorat pentru tine. Pentru mine, tu eşti cea care nu trebuie să facă paşi greşiţi.

— Aşa că îi laşi pe toţi să mă facă albie de porci, nu-i aşa?

În disperare de cauză, Anna se hotărâse să joace cartea fiicei cu onoarea călcată în picioare.

— Singurul mod în care poţi deosebi lupii de câinii corciţi este să-i laşi să latre, a observat el. Singurul mod în care poţi deosebi acvilele de vulturii ce se hrănesc cu leşuri este să-i vezi zburând. Periculoşi sunt cei care tac, nu cei ce denigrează. Iar în ceea ce te priveşte, nu poţi pretinde să ai succes fără să stârneşti invidii.

Cesare era de neclintit.

— Aşadar, tu chiar nu vrei să mă ajuţi, a murmurat Anna, resemnată.

Cesare a îmbrăţişat-o.

— Să nu mai spui niciodată una ca asta, a atenţionat-o el. Ştii bine că nu-i adevărat. Eu te voi apăra întotdeauna. Dar asta nu-mi poate schimba hotărârea. Vreau să nu-l mai vezi pe bărbatul acela fără consimţământul meu.

Orice replică era inutilă. Anna şi-a şters lacrimile, şi-a sărutat tatăl pe obraz şi a ieşit.

4

Silvia avea o frumuseţe trufaşă şi oarecum perversă, iar pe Cesare l-au izbit privirea languroasă şi promisiunea tacită de senzualitate care scăpăra în ochii ei negri,

catifelaţi şi profunzi. Dezbăteau – în termeni contradictorii şi din puncte de vedere diferite – acelaşi subiect, însă fiecare se gândea la altceva. Tânăra femeie contempla farmecul misterios al personajului matur din faţa sa despre care vorbea toată lumea, în timp ce bătrânul era curios s-o descopere pe protagonista legendelor erotice pe care specialiştii în domeniu le ţesuseră în jurul acelei tinere cu chip statuar, sculptat parcă în camee, cu buzele splendid desenate, nasul mic şi graţios, toate puse în evidenţă de părul strâns într-un conci la ceafă. Coafura, atent studiată, fusese aleasă şi ca să pună în valoare gâtul subţire şi mlădios, urechile mici, străvezii, şi bijuteriile Faraone pe care femeia le purta ostentativ.

— Sper să fi venit cu o propunere de pace, a spus Cesare, întinzându-i un *flute* de şampanie.

I-a zâmbit încercând să se facă plăcut, uitând parcă motivul întâlnirii pe care chiar el o solicitase.

— Eu îmi apăr familia şi numele, a replicat ea cu o seriozitate exagerată, făcând câţiva paşi în direcţia terasei, unde majordomul aranjase masa pentru o cină de două persoane.

Avea un mers de manechin, atrăgând atenţia asupra picioarelor sale lungi, a şoldurilor, taliei subţiri şi sânilor provocatori. Purta o rochie *jersey* azurie, care răspândea un parfum mult prea intens de la Dior. Pe cerul de aprilie, luna strălucea limpede, iar stelele pâlpâiau vioaie.

— Înţeleg, a spus bătrânul, lăsând paharul pe capacul lustruit al pianului cu coadă. Eu, în schimb – a adăugat –, caut o cale convenabilă pentru toată lumea. Pentru dumneavoastră, Silvia, pentru fiica mea şi soţul dumitale.

A făcut un semn protocolar spre canapea, iar Silvia s-a aşezat cu dezinvoltură picior peste*picior.

— Cred totuşi că nu există decât o singură cale pentru atingerea obiectivului meu, a afirmat ea hotărâtă.

Şi-a dus cu delicateţe paharul la buze, aruncând o privire furişată în direcţia bărbatului.

Jocul devenise de-a dreptul excitant: o partidă periculoasă între doi pariori, fiecare din ei convins că are în mână combinaţia câştigătoare.

— Am aşteptat trei luni înainte de a vă adresa această invitaţie, a rostit Cesare, alegând să continue pe un ton diplomatic. În plus, trebuie să vă destăinui faptul că am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca s-o conving pe Anna să renunţe. Însă nu am posibilitatea – a adăugat – să-l împiedic pe soţul dumneavoastră să continue procedurile de anulare a căsătoriei.

— Vă subestimaţi, domnule Boldrani, l-a periat Silvia. Nu cred că există ceva în lumea asta care să nu-i stea în puteri marelui Cesare Boldrani.

Il privea cu ochi vicleni, conducând o discuţie în care replicile sale aveau două sensuri, iar cel al seducţiei părea să câştige importanţă pe măsură ce dialogul continua. Chiar şi dacă ar fi fost vorba de o aventură gen „muşcă şi fugi”, tot i-ar fi plăcut să-l aibă în aşternut pe bărbatul acela de fier, măcar pentru a verifica adevărul despre virilitatea lui ieşită din comun, care nu mai constituia un secret şi din cauza căreia multe femei se lăsaseră seduse.

— Mă tem, dragă prietenă, că într-un fel sau altul va trebui să ne resemnăm, a spus Cesare, comunicându-i parcă un adevăr ineluctabil.

— Adică îmi voi pierde numele? a întrebat ea adoptând o expresie pierdută, consternată.

— Nu însă şi rolul de primadonă. Saloanele şi sălile de recepţie din lumea întreagă se luminează la apariţia
<lumneavoastră, a adăugat el pe un ton linguşitor, încercând el s-o consoleze. Veţi continua să vă faceţi noi şi noi amici. Cel puţin pe prietenia mea puteţi conta încă de pe acum.

Şi i-a zâmbit.

Silvia şi-a schimbat expresia imediat: buzele i-au devenit rigide, nasul mic a început să-i freamăte, iar privirea i s-a golit brusc, fixându-l rece, asemenea unei păpuşi.

— Se pare că nu ne-am înţeles, a rostit ea, pe tonul celui ce se simte trădat. Eu credeam că dumneavoastră… Credeam că sunteţi de partea mea.

Vocea subţirică, dar plină de prospeţime, căpătase inflexiuni metalice, stridente, dezvăluind o ostilitate iritantă.

— Să spunem lucrurilor pe nume, fetiţo, a început
<iesare, tutuind-o pe neaşteptate şi lăsând deoparte orice protocol. Eu am fost de partea ta. Am fost de partea ta cu toate că nu-ţi pasă nici cât negru sub unghie de soţul tău. Am fost de partea ta pentru că nu voiam un soţ de mâna a doua pentru fiica mea. Am fost de partea ta în ciuda denigrărilor la care ne-ai supus I amilia. Am fost de partea ta deşi ştiam că de ani buni îţi pui curul la bătaie prin dormitoarele, iahturile şi casele de vacanţă ale amicilor tăi de ocazie. Am fost de partea ta pentru că eu am propriile mele principii.

Văpăi roşii au incendiat chipul sculptat în camee al Silviei.

— Nimeni n-a îndrăznit să mă jignească în felul acesta, s-a lamentat ea, cuprinzându-şi faţa între palme.

— Era timpul ca cineva s-o facă, a ripostat Cesare cu brutalitate.

— Totuşi eu n-am de gând să cedez.

S-a ridicat, încercând să-şi oblojască orgoliul rănit. Era frumoasă şi atât de falsă încât părea reală. „Atât de tulburată şi totuşi atât de perfidă chiar şi când se emoţionează”, a remarcat în gând Cesare.

— E dreptul tău să încerci să rezişti, a admis el. Şi e

alegerea ta. Eu pot doar să-ţi dau o sugestie. Ia lucrurile aşa cum sunt.

— Adică? a întrebat ea, refuzând să izbucnească în lacrimi.

— Predă armele. Când nu mai ai nicio şansă să obţii victoria, capitularea poate echivala cu un succes, înainte de a te mărita cu Arrigo aveai mult mai puţin decât ai acum. Pe urmă – a repetat el –, eu sunt aici şi-ţi ofer prietenia mea.

Silvia nu-l mai asculta.

— Nu voi permite niciodată să mă învingă o femeie, a replicat. Nici chiar fiica lui Cesare Boldrani.

— Voinţa Annei s-ar împlini oricum, a încercat bărbatul să-i ofere argumente logice. S-ar împlini şi dacă n-aş fi eu. A făcut ce a vrut chiar şi atunci când eu m-am opus.

— Nu aveţi cum să înţelegeţi, a murmurat Silvia, începând în sfârşit să plângă.

— De ce nu?

Cesare a cuprins-o de umeri, căutând o modalitate de a o încuraja.

— Pentru că sunteţi bărbat, a răspuns ea printre suspine.

— Hai, şterge-ţi lacrimile de pe obrajii ăştia frumoşi, i-a spus, întinzându-i o batistă albă de bumbac fin.

— Anularea căsătoriei ar fi o ofensă intolerabilă pentru mine.

Părea sinceră.

— Nu există cale de mijloc, fata mea, e mai bine să te resemnezi, a zis el, mângâind-o pe obraz. Anna şi Arrigo se iubesc sau, mă rog, aşa cred ei. Ceea ce, la urma urmelor, e acelaşi lucru. În schimb, pentru line, Arrigo e un simplu piedestal. Pierzi un podium, însă eu sunt aici şi-ţi ofer altul.

— Ar fi trebuit să-mi închipui că nu mă veţi înţelege. Iată că, după ce aţi fost de partea mea, aţi întors armele. Într-

adevăr, nu-l iubesc pe Arrigo. Şi ştiu că nici el nu mă iubeşte. Dar asta se întâmplă în toate căsniciile pe care le ştiu, la fel ca în cele pe care le cunoaşteţi dumneavoastră. Cred că dacă dragostea ar trebui să fie elementul principal pe care să se bazeze o căsnicie, atunci n-ar mai exista familii. Eu nu renunţ la drepturile ce mi se cuvin. Voi lupta până la capăt cu toate armele de care dispun.

Brusc, expresia de pe chipul lui Cesare a devenit indiferentă, ştergând orice alt sentiment.

— Speram să fi venit cu gânduri împăciuitoare, a observat.

A scos o ţigară din tabachera de argint, a aprins-o şi a suflat fumul în direcţia Silviei.

Femeia l-a privit sfidător.

— Îmi pare rău că trebuie s-o spun, a început ea, sperând să atenueze o eventuală reacţie violentă la vorbele sale, însă dacă va fi necesar, voi recurge la scandal.

— Îmi închipui că te referi la ziarele tale, a răspuns el pe un ton din ce în ce mai impersonal.

— Da, mă refer şi la ziarele mele, a confirmat ea hotărâtă.

— În ziua de astăzi, nici măcar vestea căsătoriei prinţesei Margareth a Marii Britanii cu fotograful Tony Armstrong Jones nu mai face valuri, a replicat Cesare, sceptic. Pe cine mai interesează un adulter oarecare?

Era mirat de propria capacitate de înţelegere a unor realităţi cu care nu avusese niciodată de-a face.

— Dacă nu vă împiedicaţi fiica să se căsătorească cu Arrigo, a ameninţat Silvia, voi da publicităţii câteva scrisori pe care dumneavoastră le ştiţi foarte bine.

— Scrisori? Ce scrisori?

Cesare îşi închipuia deja răspunsul, care îl ducea cu gândul în abisurile trecutului, răscolindu-i amintirile despre

unul dintre cele mai tulburi momente din viaţa sa.

— Scrisorile lui Nemesio Milcovich către Maria...

— De ajuns! i-a poruncit, iar cicatricea de pe obraz i-a ieşit brusc în evidenţă. Starea de descumpănire nu a durat însă mai mult de o secundă, după care a spus: Ai curaj, fetiţo.

Zâmbetul îngheţat de pe chipul său contrazicea violent tonul afabil cu care i se adresase.

— Practic, nu-mi lăsaţi alternative.

Silvia îşi simţea palmele transpirate.

— Eşti mult mai disperată decât mi-am închipuit, a remarcat Cesare, pe un ton apreciativ. Şi probabil că la gazeta ta murdară ai câţiva dulăi iscusiţi, din moment ce i-a dus mintea să scotocească prin arhivele fostei poliţii fasciste şi să pescuiască de acolo două-trei hârtiuţe fără importanţă.

— Eu însă cred că sunt documente ce ar putea stârni un scandal uriaş pe seama genezei familiei dumneavoastră, şi aşa destul de obscură şi complexă, a insistat ea, cu un aer trufaş.

— Aşadar, eşti dispusă să faci orice, a comentat Cesare. Simţea o dorinţă de neînfrânat să o lovească, dar şi să o posede. Creatura aceea fără scrupule, capabilă să se unduiască asemenea unui şarpe veninos în călduri, îl excita.

— Orice, i-a suflat ea în faţă, cu o voce devenită brusc aspră, răguşită, observându-i scăpărările surescitate din priviri.

— Atunci dezbracă-te.

Silvia i-a zâmbit şi a început să-şi scoată calmă articolele de îmbrăcăminte, unul câte unul, ca şi cum abia aşteptase ordinul bărbatului. Se dezbrăca acolo, chiar sub ochii lui, devenind din ce în ce mai lipsită de apărare pe măsură ce hainele de pe ea se împuţinau, până la

vulnerabilitatea totală pe care o reflecta trupul său complet gol.

— Aşa? a întrebat după ce şi-a aruncat cât colo pantofii cu toc cui.

Bijuteriile fuseseră aşezate pe o măsuţă de fildeş, formând o moviliţă scânteietoare. Era mărunţică, vulnerabilă şi de-a dreptul vulgară fără protecţia veşmintelor. Nuditatea ei îi inspira un sentiment de ruşine şi milă, Cesare mai văzuse aşa ceva odată, demult, la Udine, într-un bordel de război. Ca într-un flashback halucinant, a revăzut-o pe fetişcana cu ten măsliniu şi părul negru, tuns scurt şi ondulat, care-i spunea: „Vino, frumosul meu soldăţel.” Regăsea ceva din ea în sânul abundent al Silviei, în fesele ei rotunde şi în picioarele ei suple.

— Poţi să te îmbraci, dacă vrei, i-a spus pe un ton indiferent.

Chipul atrăgător al Silviei s-a înroşit de furie.

— Este intolerabil ce mi-ai făcut, a exclamat ea, izbucnind în plâns şi repezindu-se confuză spre veşminte, pe care apoi, cu mişcări caraghioase, a încercat să le îmbrace în grabă, iar rezultatul a fost grotesc. Ai vrut să mă umileşti, l-a acuzat.

— Nu, a răspuns el. Pur şi simplu m-am răzgândit.

— Sau, poate, nu mai eşti în stare s-o faci, a ripostat ea cu o voce şuierătoare, sperând să-l rănească.

— Dacă gândul acesta îţi aduce vreo consolare, n-ai decât să crezi asta, a spus el pe un ton conciliant. Adevărul e însă altul. Cu mulţi ani în urmă, într-un bordel, am avut singurul raport sexual plătit din viaţa mea. Nu am nimic împotriva prostituatelor. Atunci am întâlnit una care mi-a stârnit compasiunea. Astăzi am întâlnit alta care, iată, ştie să fie simpatică. Realitatea este că îmi repugnă ideea de a mă masturba folosindu-mă de corpul unei alte

persoane.
— Mă faci să vomit! i-a strigat ea.
— E un drept al tău pe care ţi-l poţi exercita în mod liter.
I-a întors spatele şi a luat o altă ţigară din tabachera de argint.
— Voi publica scrisorile chiar şi cu preţul vieţii, a jurat ea, încercând să-şi aranjeze cât mai decent rochia. Judecând după cum te-ai comportat adineauri, nu m-aş mira ca micuţa ta Anna să fie fiica altcuiva.
— Există unele lucruri, contesă Valii, a replicat Cesare zâmbind, pe care un tată trebuie să şi le dovedească doar lui însuşi. (Îşi reluase tonul sobru, folosit în raporturile oficiale.) Ceea ce aveam nevoie să ştiu ştiu deja. Nu-mi mai este necesară nicio confirmare şi nu mă tem de revelaţii scandaloase, dezminţiri şi tot restul. Nu-mi sunteţi antipatică. Dimpotrivă, trebuie să vă spun că, până la un anumit punct, am găsit determinarea de care daţi dovadă demnă de admiraţie. Însă îi detest pe şantajişti. Şi, mai ales, urăsc scrisorile acelea, însă din raţiuni diferite decât cele la care vă gândiţi dumneavoastră. (Brusc, s-a simţit bătrân şi obosit, revăzând cu ochii minţii anii întunecaţi ai vieţii fără Maria.) Nu le veţi publica pentru că în clipa în care veţi ieşi pe uşa aceea nu veţi mai avea nicio putere asupra ziarelor. Nu vor mai fi în proprietatea dumneavoastră.
Se hotărâse în numai câteva secunde. S-a apropiat ca să-şi ia rămas-bun, semn că întâlnirea se încheiase.
— Vreţi să mă intimidaţi, nu-i aşa? a întrebat femeia, cu buzele tremurând.
— Nu, contesă Valii, a răspuns Cesare vorbindu-i rar. Nu fac altceva decât să vă prezic prezentul şi viitorul. Trecutul vi-l cunoaşteţi şi singură. Noi doi nu ne vom mai vedea niciodată. Veţi fi liberă să bateţi lumea în lung şi-n lat. Şi veţi primi atât cât va fi nevoie ca să vă puteţi continua

viaţa strălucitoare sub luminile rampei. Însă aici, la Milano, oraşul meu, nu vă veţi mai întoarce decât după moartea mea. Şi numai cu permisiunea Annei.

— Dacă e vorba de scrisori, a murmurat Silvia realizând schimbarea bruscă a situaţiei, atunci sunt dispusă să vi le ofer.

Oare ce fusese în mintea ei când a subevaluat puterea bătrânului? şi-a spus în gând.

— Nu, a răspuns el. Scrisorile nu au nicio valoare. Nu au nicio valoare pentru că nu demonstrează nimic, însă şi dacă ar face-o tot n-ar fi importante, pentru că n-aţi găsi pe nimeni dispus să le publice.

— Şi jurnalele tatălui meu?

— Cotidienele tatălui dumneavoastră nu mai sunt ale lui. Începând de mâine vor fi în proprietatea unui consorţiu financiar. Să citiţi ziarele de mâine. Veţi găsi ştirea fără doar şi poate.

Silvia a realizat că arma secretă pe care i-o rezervase lui Cesare Boldrani se întorsese împotriva ei. Era mult prea târziu ca să retracteze totul. Comisese păcatul trufiei, al orgoliului. Ca Lucifer. Iar infernul său avea să» fie exilul pe viaţă.

Un an mai târziu, Anna Boldrani devenea contesa Valii di Tavernengo.

ANNA, 1980

1

Anna s-a trezit după o noapte tumultuoasă, agitată de coşmaruri pe care nu şi le mai amintea, dar care aveau să rămână îngropate în adâncul subconştientului chiar dacă primele raze de lumină le îndepărtau. O rază străbătea timid în cameră printre două stinghii de lemn ale oblonului; la lumina palidă a acesteia, a luat de pe noptieră orologiul de argint al tatălui său, cu cadran smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane. Era ora opt.

A apăsat pe butonul unei sonerii, iar uşa s-a deschis imediat şi Ausonia a intrat în dormitor, plină de solicitudine şi afabilă. Anna a crezut pentru o clipă că bătrâna dormise în faţa uşii sale, ca un câine credincios care aşteaptă să i se trezească stăpânul.

— Bună dimineaţa, copila mea, a răspuns afectuos bătrâna salutului Annei, care se lăsa dezmierdată de toropeala caldă a începutului de zi, mai plăcută parcă datorită prezenţei familiare a Ausoniei.

— Cum e vremea?

Era o întrebare ritualică, la care probabil că n-avea să renunţe niciodată. Femeia aceea, care îmbătrânise sub ochii săi, rămăsese ultimul punct de referinţă concret din trecutul care păstra adevărul propriilor sale origini.

— Senină şi geroasă, a răspuns. Gheaţă şi multă zăpadă. Şi peste toate, un soare splendid.

În aer s-au răspândit mireasma învăluitoare a micului dejun, parfumul laptelui şi al mierii, aroma cafelei şi a pâinii calde, proaspăt prăjite. Când Ausonia a pus tava pe măsuţa de lângă pat, tacâmurile de argint şi porţelanurile au emis clinchete uşoare, melodioase. Anna s-a gândit că acelea erau, de fapt, o parte din imaginea bunăstării care, mai mult decât orice altceva, dădeau sens propriei intimităţi.

Guvernanta s-a îndreptat cu hotărâre spre ferestre, deschizând larg obloanele. Detesta butoanele şi drăciile glisante; adora să dea în lături ferestrele şi să aerisească încăperile. Un val de aer rece a împrospătat atmosfera, în vreme ce reflexiile strălucitoare ale soarelui pe zăpadă au inundat dormitorul. Anna s-a apărat mijindu-şi ochii şi trăgându-şi păturile până sub bărbie. În clipe ca acelea redevenea fetiţa de altădată, iar inima îi râdea de bucurie. Câteva momente mai târziu, Ausonia a închis ferestrele şi s-a îndreptat în tăcere spre baie. Ştia pe de rost tabieturile

„dragii ei copile”, chiar dacă Anna nu venea la Caravaggio atât de des pe cât ar fi dorit ea. A turnat într-un pahar o infuzie de nalbă pentru gargară, a dat drumul la apă caldă în cadă, a aruncat înăuntru un pumn de amidon de orez, a aşezat ordonat pe bara cromată halatul de baie, iar lângă scăriţa căzii, în mijlocul încăperii, a pus o pereche de botoşi din burete.

Ora micului dejun era încântătoare nu numai datorită miresmelor şi aromelor delicate, ci şi culorilor sale magice: transparenţa porţelanului, scânteierea argintului, galbenul de topaz al marmeladei. Anna savura ritualul tabieturilor sale matinale pentru că într-un mod plăcut alunga urmele coşmarurilor de peste noapte, deşi ştia că mai devreme sau mai târziu acestea aveau să revină.

S-a ridicat şi s-a apropiat de fereastră, privind afară. Îmbrăcaţi în trening, Kurt şi Herman, gărzile ei de corp, alergau prin parc, urmaţi de ferocii câini doberman, care în preajma lor se comportau ca nişte mieluşei umili şi jucăuşi. Kurt şi Herman erau adevăraţi profesionişti, a recunoscut Anna. Atunci când n-o escortau, se antrenau intens: gimnastică, lupte, alergări, trageri cu arma. Îşi meritau salariul uriaş pe care li-l plătea Arrigo.

Arrigo, s-a gândit ea cu duioşie. Oare ce reprezenta pentru ea? Un bărbat afectuos şi gentil, atent şi gata să-i împlinească orice dorinţă. Şi? Reflexiile razelor de soare pe zăpada imaculată au scânteiat în ochii verzi ai Annei, şi din acea lumină albă intensă a prins contur pista de aterizare de la Espargo, arsă de soare şi măturată de vântul Atlanticului. A revăzut întinderea de iarbă încolţită pe tot întinsul insulei Sării după o noapte ploioasă şi şi-a amintit de un bărbat şi de o femeie fericiţi. Misterioasa ei insulă Mompracem. Anna şi Arrigo. Fiorii iubirii. Vorbe dulci despre fericire: vibraţii, dorinţă, abandon, un loc în care poţi spune „Te iubesc”. Unde erau pasiunea şi tandreţea

de odinioară, cuvintele înfocate în care numai îndrăgostiţii cred? Anii trecuseră, apăruseră copiii, noile avioane nu mai efectuau escale tehnice pe insula Sării, oamenii zburau în spaţiu, păşiseră pe Lună, îl aleseseră preşedinte pe John Kennedy, apoi îl uciseseră, lumea trecuse prin miracolul economic, apoi prin recesiune, contestaţii şi terorism. Maiestuoasa Maria şi bătrânul plecaseră dintre cei vii şi, deodată, simţea o suferinţă surdă, ca şi cum o crevasă i se deschisese în inimă. Avea senzaţia că începuse să moară puţin câte puţin, iar gândul că avea să îmbătrânească i se înfipsese ca un piron în minte. O invadase marea frică de întuneric, de neant, de decăderea fizică şi, din când în când, o asalta nostalgia pentru *Canto de Osannha,* cu semnificaţiile sale de iubire şi lacrimi.

Îmbătrânea odată cu cântecele ei: Vinicisu murise. La fel şi Elvis. *Are you lonesome tonight?* deveniseră cuvinte banale, vorbe prăfuite în vânt, atât de vechi, încât erau demult depăşite. Teama de bătrâneţe o împinsese în braţele unui tânăr cu veleităţi de gigolo, un armăsar obedient care pentru o scurtă perioadă îi dăduse iluzia că timpul poate fi oprit. Frica de moarte o determinase la început să pornească în căutarea unei emoţii vitale, în tentativa de a umple un vid sau de a masca teroarea timpului care se scurge, pentru ca apoi să elaboreze un fel de litanie a situaţiilor negative din viaţa sa. Faptul că fusese amanta unui bărbat căsătorit, contribuind oarecum la destrămarea unei familii – deja şubredă, într-adevăr – îi provoca şi acum o stare de anxietate. Apoi, mai erau toate acele pierderi irecuperabile: a mamei, a tatălui, iubirea, tinereţea, pofta de viaţă sau fragilul sentiment al onoarei, pe care îl ironiza într-un mod stupid pe vremuri. Avea senzaţia că propria sa cameră se scufundase în întuneric şi parcă n-o mai recunoştea întrucât nu mai era capabilă să găsească acolo obişnuitele sale puncte de referinţă.

Trecuseră câţiva ani de când se refugiase într-un spaţiu absurd, într-o dimensiune fără sens. Oare bătrânul ştiuse că micuţa lui Anna plătea generos ca să aibă parte de o distracţie extraconjugală?

Bineînţeles că ştia, şi-a zis ea. Dar Arrigo? Probabil că ştia şi el, însă prefera să tacă. Şi aşteptau cu toţii ca aventura să se termine. În clipa următoare, ecoul vechilor melodii s-a stins, vântul Atlanticului s-a potolit, iar asfaltul încins al pistei din Espargo şi păşunea de smarald de pe insula Sării s-au făcut nevăzute.

— Baia e pregătită, i-a spus Ausonia, afectuoasă şi duioasă, privind-o cu admiraţie.

— E o zi frumoasă, într-adevăr, a observat Anna, îndemnând-o să privească pe fereastră.

— Să sperăm c-o să ţină, a răspuns guvernanta cu realismul specific oamenilor de la ţară.

Când a ieşit din baie, Anna era proaspătă şi senină: părea să fi pus un plasture peste rănile recente şi acum privea cu mai puţină teamă agenda încărcată a zilei: trebuia să-i facă o vizită lui Pazienza, să-i telefoneze lui Arrigo, să reintre în rolul de mamă înţelegătoare şi severă. Însă gândul cel mai întunecat era altul, plutea undeva între conştiinţa vie a lucrurilor ce trebuie rezolvate cu orice preţ şi instinctul tenebros al celor ce trebuie abandonate, fără a le minimaliza latura ameninţătoare – şantajul ministrului. Cum era oare cu putinţă – s-a întrebat – ca de la înălţimea poziţiei sale atotputernice să se teamă de ceva care în realitate nici nu exista, care nu depindea de ea şi care, în orice caz, nu i-ar fi afectat viaţa decât în mod superficial? Şi-a pus un *kilt* în tonuri de verde şi albastru, o cămaşă albastră şi un jerseu de caşmir verde. A ales un colier generos de la Bulgari confecţionat dintr-o mulţime de monede de aur prinse între ele cu zale. Pe degetul mic şi-a pus un inel cu diamant tăiat în formă de semilună: era

preferatul său. A vrut să-şi mai pună şi un ceas de aur pe care-l primise de Crăciun, dar s-a răzgândit şi l-a lăsat pe măsuţă. A luat orologiul bătrânului, l-a examinat cu atenţie pe toate părţile şi l-a simţit preţios ca un talisman, cald ca un lucru pulsând de viaţă. A privit cadranul smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane, a analizat carcasa, pe care era incrustată în relief figura unei femei înfăşurate într-o robă, cu părul bogat curgându-i pe umeri şi legată la ochi. Niciodată nu simţise atât de intens ca atunci nevoia ca zeiţa Fortuna să-i fie alături. A apăsat un buton'şi carcasa s-a deschis acţionând cutia muzicală miniaturală care executa notele vesele ale *Marşului alia turca* de Mozart şi care revela inscripţia >eneve-1880”. Sub dată, Anna a observat câteva anine pe care nu le remarcase până atunci, un cuvânt merustat stângaci, un nume care se distingea cu multă;, rentate: Dolores. Şi alături, un număr: 1914. Numai bătrânul ei tată le-ar fi putut scrijeli acolo. Dar de < e nu le observase ea niciodată? Dacăâşi cunoştea bine i i i.il – şi avea pretenţia că-l cunoştea –, adnotarea pe n armul familiei trebuia să aibă o semnificaţie foarte importantă. Aşadar, un secret. Dar care? Oare câte taine o fi sigilat bătrânul în adâncul inimii? s-a întrebat Anna. A închis capacul şi a strecurat orologiul în buzunarul jerseului. Anna credea că anticul obiect era mai mult decât o amuletă, era o relicvă sfântă, o parte din marele Cesare Boldrani. Şi nu s-ar fi mirat foarte tare dacă ar fi aflat că angrenajele lui misterioase cunoşteau adevăruri tainice care ar fi putut schimba lumea. Cu un gest pe care şi tatăl său îl făcea adesea, a pipăit discret buzunarul cu orologiul şi a avut brusc sentimentul că bătrânul îi era alături. Şi nu s-a mai simţit singură.

2

— Ai spus bine, Anna, a recunoscut Pazienza. Ministrul simte că are ştreangul atârnat de gât. Cineva i-a tras

scaunul de sub picioare, iar acum loveşte agitat în toate părţile, la întâmplare, aşa cum fac toţi spânzuraţi!.

— Nu chiar la întâmplare, a precizat Anna. Mie mi-a tras una drept în moalele capului cu povestea asta blestemată a paternităţii mele.

Aşa cum se întâmplă adesea cu bărbaţii care n-au lost niciodată prea arătoşi, Pazienza adoptase la şaptezeci de ani înfăţişarea solemnă a unui patriarh. Avea părul moale şi alb ca zăpada, sprâncenele înfoiate şi colilii care confereau o prestanţă aparte fizionomiei sale orientale.

— Se va termina totul cu bine, ai să vezi, a spus, sigur pe el.

— Pentru noi sau pentru el? a glumit Anna.

— Te văd îngrijorată, Anna.

Ţinea în colţul buzelor o ţigară stinsă; se lăsase de fumat. Teama de maladii îl transformase într-un ipohondru simpatic. Urma cu meticulozitate principiile dietei macrobiotice, practica yoga şi de la o vreme forma un cuplu cu o vindecătoare indiană, abilă manipulatoare de ierburi şi suflete.

— Probabil că resimt încă şocul loviturii, s-a justificat Anna, referindu-se la moartea neaşteptată a tatălui său. Poate că am nevoie de timp ca să mă obişnuiesc cu noua situaţie.

— Cu toţii avem nevoie de timp, a recunoscut bătrânul avocat. Chiar şi eu, cu toată tinereţea mea, simt nevoia să mă odihnesc.

— În schimb, lată-te nevoit să suporţi o pisăloagă ca mine, nu-i aşa? a concluzionat ea.

— Ştii foarte bine că sunt plătit pentru asta, a încercat Pazienza să minimalizeze situaţia. Ca să nu mai pun la socoteală faptul că am obligaţia morală de a te îndruma, înştiinţându-te care sunt lupii cei mai flămânzi din haita de prădători ce-ţi dă târcoale.

De câţiva ani, pe lângă obişnuitul rol de administrator al afacerilor familiei, avocatul Domenico Scaglia îşi asumase şi obligaţia de a o ţine pe Anna la curent cu situaţia patrimonială a lui Boldrani. O făcuse la cererea lui Cesare, dar şi fiind convins că, dacă Anna n-ar fi fost pregătită aşa cum se cuvenea, pairinion iul bătrânului ar fi devenit o pradă uşoară pentru speculanţi, risipindu-se în mai puţin de două generaţii.

— Realitatea este, a mărturisit ea, că nu mă simt suficient de bine înzestrată pentru toate sarcinile pe care le am. Consorţiile financiare, politica, copiii... Asta îmi mai lipsea acum, povestea paternităţii, care, iată, mă urmăreşte ca o damnaţiune.

Deplângea viaţa senină de la Rio şi apartamentul de pe Fifth Avenue din New York.

— Când deţii puterea eşti obligat să faci sacrificii supraomeneşti, Anna, a avertizat-o bătrânul cu un aer sever. Dacă nu te consolezi cu emoţiile pe care puterea ţi le oferă în schimbul sacrificiilor eşti pierdut. Puterea e un drog, o boală. Fericirea şi puterea nu au fost niciodată sinonime. Pe seama acestui subiect s-au scris tomuri întregi, totuşi nici până în ziua de azi nu s-a stabilit nimic definitiv. În societăţile primitive căpeteniile de trib plăteau cu viaţa propriile iţreşeli. Astăzi, odată căzut la pământ, eşti marginalizat. Sau, în caz contrar, cei puternici riscă să devină prizonierii propriului succes. Dincolo de o anumită limită, nu este visul de omnipotenţă imposibil de i ranspus în realitate. Un vis care naşte monştri.

— Vrei să mă sperii cumva? l-a întrebat Anna.

— Nu. Pur şi simplu am încercat să-ţi explic un 111< i u pe care nici eu nu l-am înţeles complet.

— Mi-ai lăsat impresia că încerci să mă convingi să renunţ la continuarea operei începute de tata, a mărturisit Anna.

L-a privit întrebător, în timp ce-şi turna apă dintr-o sticlă de cristal pe care a luat-o de pe o tavă de argint.

— Nu. Datoria mea este să nu te mint asupra realităţii. Ceea ce nu înseamnă că îţi voi spune tot adevărul.

Sosise ora pentru picăturile miraculoase prescrise de ilustra reprezentantă a medicinei tradiţionale orientale. Pazienza a numărat treisprezece picături cu o scrupulozitate care a uimit-o pe Anna, apoi le-a înghiţit cu nespusă voluptate.

— Bune, nu-i aşa? a întrebat Anna cu o grimasă de dezgust.

— Mai bune ca ambrozia, crede-mă, a explicat Pazienza, schiţând un zâmbet cu inflexiuni mistice. Restabilesc echilibrul psihofizic. Hipotalamusul, care e aici, în creier – a continuat el atingându-şi tâmpla –, înregistrează senzaţiile individuale de bucurie sau depresie, transmiţându-le apoi către hipofiză, ce reglează hormonii asemenea unui computer. Dacă avem o viaţă echilibrată, ceea ce distribuim celulelor noastre este bucurie, dar dacă nu avem un asemenea echilibru, le administrăm emoţii negative. Atunci când suntem nefericiţi sau frustraţi riscăm să ne prăbuşim în orice moment.

— Bine, dar tu nu eşti frustrat, a remarcat Anna, uluită de argumentaţiile lui Pazienza.

— Nu, însă am fost foarte nefericit, a replicat el. Chiar dacă am avut o meserie care, una peste alta, ini-a plăcut. Trebuie să-ţi placă ceea ce faci. Poate că ar fi trebuit să-ţi spun asta mai demult. Un simplu grădinar poate fi la fel de fericit ca un mare industriaş.
I) acă faci lucrurile împotriva voinţei tale, viaţa devine un calvar şi apar teama, bolile şi moartea.

Anna îl privea surprinsă, cu afecţiune şi admiraţie.

— Mai am încă multe de aflat despre tine, i-a spus. Dincolo de fereastra mare a încăperii, razele soarelui alb,

de iarnă, luminau palid, filtrate prin ceaţă.

— Da' de unde! a făcut el, cu modestie. Conform II lozofiei indiene, energiile ni le tragem mai ales din starea noastră de bună dispoziţie. După cum vezi, încerc să uşurez munca naturii. Tu, în schimb, eşti îngrijorată.

Anna era extraordinar de uimită.

— Eu urmez un sens unic, a răspuns. Adică vreau să am certitudinea că manevra ministrului poate fi neutralizată din start.

— Ministrul e un nătărău. Lasă-l să latre.

Pazienza părea să nu dea nici cea mai mică importanţă întâmplării.

— Adică să-l las să şteargă pe jos cu mine? s-a mirat Anna, depăşind limitele bunei cuviinţe. Cum poţi spune una ca asta?

— Ministrul joacă la cacealma.

A făcut un gest de lehamite cu mâna, lăsând să se înţeleagă că subiectul era închis pentru el.

— Şi dacă ţi-aş spune că are dreptate? a insistat Anna.

— Tu eşti fiica lui Cesare şi cu asta basta, a ripostat bătrânul, pierzându-şi pentru o clipă calmul proverbial. Eştii unica fiică a lui Cesare Boldrani. Nimeni nu poate dovedi contrariul. De altfel, e cam dificil să poţi dovedi ceva ce nu există, nu-i aşa?

Anna era pe punctul să-i facă vechiului ei prieten marea mărturisire.

— Nu minte, Pazienza, a zis. Mi-a confirmat-o mama înainte de a muri: tatăl meu e Nemesio.

— Maria, a comentat el surâzând afectuos. Când Maria îşi punea ceva în minte... Ea a avut două ţeluri, pe care şi le-a atins şi era foarte mândră de asta: să te aşeze în vârful unei averi colosale şi să-l pună cu botul pe labe pe artizanul acestei averi. Dacă chiar vrei să ştii, Maria a fost singura persoană din lume care l-a făcut pe bătrân să

plângă.

— Nu, mama nu minţea, a insistat Maria. Atunci, pe patul de moarte, era lucidă, îşi amintea totul. Iată, sunt zece ani de când port în inimă această taină. Şi, ca să fiu sinceră, nu m-a apăsat prea mult. M-am autoconvins că paternitatea nu e o chestiune biologică. Cesare Boldrani era tatăl meu şi l-am iubit ca atare. El a fost cel dintâi pe care l-am văzut, el m-a crescut şi ştiam că-i voi purta numele încă înainte de a-l cunoaşte. Mama m-a educat în spiritul familiei Boldrani. Mi-a fost întotdeauna aproape. Am nutrit pentru el dragostea şi devoţiunea unei fiice adevărate. Nemesio era doar un bărbat simpatic care fusese pentru o perioadă soţul mamei mele. Şi tatăl lui Giulio, bineînţeles. Este foarte adevărat că, atunci când mama mi-a dezvăluit marele ei secret, nu am fost prea afectată. În niciun caz nu pot spune că am simţit vocea sângelui. Acum însă, când toată povestea ar putea deveni publică, ei bine, acum situaţia se schimbă.

Pazienza s-a încruntat, trăsăturile sale orientale s-au rigidizat într-o expresie dură.

— Eu nu ştiu ce ţi-a spus şi ce nu ţi-a spus Maria, .1 replicat el cu voce fermă. Un lucru ştiu cu certitudine: tu eştii fiica lui Cesare Boldrani. Nemesio Milcovich n-are nicio legătură. Iar ministrul... În cel mai bun caz pentru el, ministrul se află în posesia a i louă sau trei scrisori care circulă de colo-colo de vreo patruzeci de ani, dar care nu dovedesc absolut nimic.

— Despre ce scrisori vorbeşti tu acolo?

Era, aşadar, un secret pe care ea nu-l ştia. Existau i li H iimente. Ar fi trebuit să se aştepte căci ministrul era 111ii11 prea viclean ca să se arunce din avion fără paraşută.

— Scrisori ale lui Nemesio către mama ta. Provin din arhivele poliţiei secrete fasciste. Sunt de pe vremea când

Nemesio era un fugar dat în urmărire.

— În situaţia asta, consider că trebuie să-mi dai nişte explicaţii, a exclamat Anna, iritată.

— Dacă vrei să-mi reproşezi faptul că nu ţi-am povestit mai demult despre ele, a spus bătrânul, desfăcându-şi larg braţele într-un gest dezolat, atunci trebuie să recunosc că ai oarecum dreptate. Ca să fiu sincer însă, mi s-a părut nelalocul său să întărât, cum se spune, câinele care doarme.

— Nu vreau să-ţi reproşez nimic, l-a liniştit Anna. Vreau doar să aflu adevărul.

— Atunci să ne aşezăm comod şi să ne punem centurile de siguranţă, a glumit el. Pentru că povestea e lungă. Cred că astăzi – a adăugat el cu amărăciune în glas – va trebui să renunţ la meditaţie şi la masaj.

— Îmi pare rău, a minţit Anna.

În clipa aceea, ipohondria lui Pazienza îi era total indiferentă.

— Înainte de a-ţi povesti despre tatăl tău şi despre ministru, a început el, cu un aer resemnat, va trebui să-ţi spun câte ceva şi despre mine.

— Ce legătură ai tu cu paternitatea mea? l-a întrerupt Anna curioasă.

— Niciuna, mi se pare evident, nu-i aşa? Dar, măcar o dată, cred ar fi bine să o luăm de la început.

Tu vrei să afli dacă ministrul are într-adevăr un as în mânecă, iar eu voi căuta să-ţi explic cum stau lucrurile în realitate. Bineînţeles că nu ştiu chiar totul – a mărturisit bărbatul, lăsându-se pe spătarul fotoliului –, pentru că tatăl tău prefera să ţină unele secrete numai pentru el. Nu-i mai puţin adevărat că şi eu – care am fost întotdeauna ca o carte deschisă pentru el – am reuşit, la rândul meu, să-l fac să sară câte o pagină din când în când. Atât în viaţa lui, cât şi în a mea, au existat întâmplări despre care niciunul

din noi n-a vrut să vorbească. Cred totuşi că unele amănunte am reuşit să le intuiesc, la fel cum sunt convins că şi el a ghicit multe în privinţa mea.

S-ar putea să ţi se pară ciudat – a continuat Pazienza –, însă şantajul ministrului are rădăcini foarte îndepărtate în timp. Trecutul, dragă Anna, e asemenea unei sălbăticiuni monstruoase care se trezeşte la viaţă cu fiecare generaţie nouă. Cea mai bună iertare, spunea tatăl tău, este răzbunarea. Însă răzbunarea ne justificată duce la reglări de conturi în stil mafiot, la represalii şi şantaj.

Acum am şaptezeci de ani, însă când tatăl meu a lost asasinat aveam doar opt. Bătrânelul acesta din Iaţa ta, terorizat de ideea morţii, cu credinţă în Dumnezeu, în sfinţi şi în toate religiile din Univers, a aşteptat şaizeci şi doi de ani ca să se răzbune. Răzbunarea, spuneau anticii, este voluptatea zeilor.

Şi Anna gustase din cupa dulce a răzbunării atunci când tatăl său o exilase pe Silvia De Carolis, însă cu cât aprofunda mai mult conceptul, cu atât realiza că acea formă arhaică de justiţie devenise un instrument pe care puternicii zilei îl foloseau cu ajutorul bandelor nemiloase de terorişti. Cu câteva zile mai devreme, în catedrala San Babila, Anna o iertase pe Silvia, dar o făcuse pentru că aceasta nu mai avea cum s-o lovească.

— Omul care a pus arma în mâna asasinului tatălui meu – a reluat povestirea Pazienza – se numea Nicola Pennisi. Îmi amintesc bine, Anna, îmi amintesc faţa tatălui meu desfigurată de *lupara.* Tata era un om tare bun şi nu cerea decât să aibă certitudinea pâinii cea de toate zilele. Ce-ţi spun e purul adevăr, crede-mă. Am văzut-o pe mama plângând până când i-au secat lacrimile. Ani şi ani la rând am fost martorul tăcerii ei deznădăjduite. Nu ştiam cum, însă odată şi-odată aveam să mă răzbun, iar când l-am cunoscut pe Cesare Boldrani am avut certitudinea că voi

putea face dreptate.

— Aşadar, tata a fost descoperitorul de talente în cazul tău, nu-i aşa? a intervenit Anna. Dacă nu te descoperea el...

În privirea obosită a lui Pazienza a scăpărat un fulger viclean.

— Aşa l-am lăsat eu să creadă, a precizat cu un zâmbet ironic. În realitate, eu am fost cel care l-a ales pe el. Munceam în prăvălia de fructe şi legume a mamei. Duceam comenzi la domiciliu şi învăţam. Mătuşa ta Giuseppina, sora lui Cesare, pe care tu n-ai cunoscut-o, avea o predilecţie pentru cei năpăstuiţi de soartă, pentru oamenii oneşti sau pur şi simplu pentru cei cu suflet curat. Eu, care aveam pretenţia că eram năpăstuit de soartă şi onest, însă nu chiar atât de ingenuu, am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să fiu observat. Nu aveam un plan precis în minte, însă ţineam neapărat să-i cunosc fratele, voiam să atrag cu orice preţ atenţia bărbatului aceluia, care pe atunci avea douăzeci de ani, făcuse războiul şi îşi începea ascensiunea.

La şcoală m-am făcut remarcat prin talentul meu nativ pentru învăţătură, fapt pentru care învăţătorul meu s-a făcut luntre şi punte ca s-o convingă pe mama să mă lase să-mi continui studiile. În ziua de astăzi, I ructele şi legumele sunt cotate la bursă, însă pe vremea aceea, un vânzător de verdeţuri cu greu câştiga cât să nu moară de foame. În concluzie, aveam două posibilităţi: fie să-i cer ajutorul lui don Nicola Pennisi – cel care ne trimisese să ne facem un rost la Milano şi care, dacă mama ar fi fost de acord, l-ar fi sprijinit m continuare pe fiul omului asasinat de el –, fie să m. I adresez lui Cesare Boldrani, care mă gratula deja > îi bunăvoinţa sa.

Am refuzat ambele alternative. Pe de-o parte, nu voiam ca gestul de caritate al lui Pennisi să înmoaie umilinţa

suferită în copilărie, privându-mă mai târziu de plăcerea barbară a răzbunării, iar pe de altă parte nu voiam să-i cer nimic lui Boldrani. Eventual, urma să fac în aşa fel încât el să mă aleagă pe mine, însă nu din milă sau generozitate. Aşa că am optat pentru o soluţie care a lăsat pe toată lumea cu gura căscată, dar care mie mi se părea logică: seminarul. Chiar şi în ziua de astăzi, Biserica oferă tinerilor capabili posibilitatea afirmării în mod gratuit.

— Dar nu şi dezinteresat, a intervenit Anna.

— Să nu crezi cumva că alte instituţii strălucesc prin actele lor filantropice, i-a amintit bătrânul avocat.

— Totuşi mama credea sincer în vocaţia ta, s-a mirat Anna din nou.

— Mama ta, a răspuns Pazienza, credea în propriile idei.

— Şi nu te-ai temut de mânia Celui de Sus?

Preţ de câteva clipe, Anna şi-a aţintit privirea asupra interlocutorului.

Pazienza a scuturat din cap.

— Nutresc convingerea că Dumnezeu are alte lucruri la care să ia aminte, însă chiar dacă unul din gândurile sale s-ar îndrepta spre umila mea creatură, nu cred că i-ar părea rău să constate că, datorită ajutorului şi învăţăturilor lui, eu mi-am căpătat demnitatea de om.

— Mai rămâne în discuţie doar chestiunea răzbunării, l-a provocat ea.

— Sper că nu ţi-ai pus în minte să polemizezi cu un preot răspopit, nu-i aşa? a exclamat bătrânul. În Biblie zice aşa: „Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte.” Trebuie totuşi să spun, fără ca prin asta să-l supăr prea tare pe bunul Dumnezeu, că nimeni nu mi-a înţeles mai bine alegerea ca Cesare Boldrani. Şi fără îndoială că a şi aprobat-o, de vreme ce m-a luat sub aripa lui protectoare, ţinându-mă lângă el până la moarte. Tatăl tău a intervenit în momentul potrivit. Cred că nu mai are rost să-ţi vorbesc

despre toţi anii petrecuţi împreună, despre veneraţia pe care am nutrit-o faţă de persoana lui şi despre stima lui plină de afecţiune pentru mine.

— Ştiu, a spus Anna.

— Lucram din greu la proiectele elaborate de tatăl tău, participam trup şi suflet la dezvoltarea imperiului său, dar cu toate acestea nu reuşeam să uit faţa tatălui meu desfigurată de *lupara.* Simţeam că sufletul său nu-şi va găsi liniştea până când eu nu-l voi fi răzbunat. La începutul anilor ’50, Nicola Pennisi şi-a extins afacerile din Sicilia la Roma. I-a mers bine şi a început să prospere. La doi ani după asasinarea tatălui meu, Pennisi s-a căsătorit cu fiica unui politician din Palermo, care l-a dăruit un fiu: Vito. Mulţi ani mai târziu, s-a întâmplat să mă duc la Roma ca să evaluez câteva blocuri de locuinţe aflate în construcţie pe via Nomentana. La un moment dat, am observat o reclamă uriaşă: SOCIETATEA DE CONSTRUCŢII NICOLA PENNISI ŞI FIUL. Băiatul nu-i făcea cinste părintelui său pentru că era un depravat, implicat în scandaluri amoroase de doi bani şi un jucător împătimit. Cu toate că se apropia de şaptezeci de ani, tot don Nicola era cel care ţinea frâiele-n mână.

— Şi ministrul?

— Ministrul a intrat în scenă pe la sfârşitul anilor cincizeci. Pe vremea aceea era subsecretar de stat. În timpul uneia dintre acele întâlniri de taină ce se desfăşoară la adăpostul denumirii neutre de prânz de afaceri, subsecretarul i-a propus tatălui tău să contribuie la salvarea de la faliment unei fabrici de hârtie din sud. Desigur, nu avea să fie un act de caritate: primea în schimb puteri discreţionare asupra cotidianului *La Cronaca.* Boldrani a solicitat timp de gândire, apoi eu am perfectat întreaga operaţiune. De fapt, politicianul voia ca bătrânul să aibă un ochi şi pentru el.

În funcţie de influenţa lor politică şi de beneficiile pe

care le putea obţine de pe urma lor, tatăl tău hrănea toţi politicienii. Însă viitorul ministru voia la acel moment pe cineva care să i se dedice. Era în perioada când îşi construia propriul drum. Intervenţia lui Boldrani în cazul fabricii de hârtie îi permitea să câştige şi bani, şi voturi, precum şi recunoştinţa eternă a numeroşilor electori din regiunea sa.

Odată operaţiunea încheiată, ministrul, cu complicitatea unui coleg din ministerul de finanţe, a ordonat o inspecţie-fulger în punctul cel mai vulnerabil al organizaţiei noastre. Manevra era limpede ca lumina zilei. Încerca să-l bage pe bătrân la apă, pentru ca apoi să facă gestul mărinimos de a-l scoate la liman. În felul acesta ar fi fost chit. Avantajul nostru însă a fost că aflam întotdeauna ce se întâmplă cu cinci minute mai devreme decât alţii.

Astfel inspecţia s-a încheiat cu bine, fără niciun fel de consecinţe nefaste. „Ministrul acela e un idiot”, a comentat tatăl tău. „Iar idioţii sunt de două ori mai periculoşi. Trebuie să găsim o cale să-l punem cu spatele la zid şi să dispunem de elemente suficiente care să ne permită să-l anihilăm în orice moment.” Pentru mine îndemnul lui era, cum s-ar spune, mană cerească.

Anna asculta cu atenţie relatarea acelui roman monumental, încercând să descopere cu fiecare episod nou o legătură cu propria sa poveste.

— Scuză-mă că te întrerup, Pazienza, e foarte interesant ce-mi spui tu, dar eu ce legătură am cu toate astea?

Ştia că avocatul avea darul de a fi concis, iar acum era foarte mirată să-l audă povestind cu lux de amănunte întâmplări pierdute în negura vremurilor.

— Ai legătură, fata mea, şi încă cum, a asigurat-o el. Însă dacă vrei o clarificare definitivă a lucrurilor, trebuie să ai bunătatea să mă asculţi mai departe.

— Bine, Mimmo, a spus ea cu aerul că-şi cere iertare

pentru întrerupere.

— De când intrasem în marea horă, şi-a reluat povestirea Pazienza, don Nicola Pennisi îmi dădea tot felul de semnale. Iar eu îl lăsam să înţeleagă, prin intermediul aceloraşi canale de comunicare, că nu excludeam posibilitatea unei întâlniri. Eram destul de căutat pe vremea aceea. Mulţi ar fi fost dispuşi să mă îmbrace în aur numai ca să lucrez pentru ei. Ştii, nu e deloc adevărat că e suficient să ai bani ca să deschizi porţile puterii. Pe lângă bani, trebuie să mai dispui şi de persoana potrivită care să o facă. Una dintre acele persoane eram eu. Pennisi, ai cănii amici politici nu erau peste nivelul posibilităţilor sale mărunte, şi-ar fi vândut şi sufletul numai ca să ajungă la politicianul nostru, care între timp a devenit ministru. Atunci, i-am trimis vorbă că eram dispus să-i dau o mână de ajutor.

— Şi de ce ar fi trebuit, mă rog, să dea crezare unei oferte atât de neobişnuite? a întrebat Anna, sceptică. La urma urmelor, era conştient de răul pe care ţi-l pricinuise, nu-i aşa?

— Don Nicola nu era deloc naiv, însă se pare că l-am făcut să creadă că mama a dus cu ea în mormânt teribilul secret. De altfel, ipoteza e cât se poate de verosimilă. Pune-te în situaţia bietei femei, încercând să vezi lucrurile din perspectiva ei. Conform logicii mafiote, tatăl meu comisese o impietate. Să ceri o favoare personală este admisibil, însă să ceri dreptate pentru toţi e o dovadă de trufie şi lipsă de respect. Drept pentru care a plătit cu viaţa. Totuşi, aceeaşi mână care l-a ucis pe tată l-a salvat pe fiu. Îmi dau seama că pentru tine e greu de înţeles...

— Într-adevăr, a admis ea, nu e tocmai simplu.

Era îngrozită de realitatea crudă descrisă de Pazienza.

— Apoi, bătrânul şi cu mine am răspândit informaţii false asupra raporturilor noastre.

— Aha, îmi amintesc, a intervenit Anna. A fost o perioadă în care se vorbea de dezacorduri, animozităţi şi aşa mai departe.

— S-au zis lucruri mult mai grele, a precizat Mimmo Scaglia. Când m-am întâlnit cu Pannisi la Roma, acesta era convins că îi făceam o favoare doar ca să-i fac un rău tatălui tău. Şi mai credea că vreau să-mi arăt recunoştinţa pentru că o ajutase pe mama cu mulţi ani în urmă. Pe atunci, don Nicola era aproape pregătit pentru marea călătorie căci era foarte bolnav. Şi, cu toate că moartea îi bătea la uşă, lăcomia continua să prevaleze. Gândul că putea intra în circuitul girat de ministru avea asupra lui efectul unui elixir. În timp ce eu, implicându-l pe ministru în afacerile lui Pennisi, am decretat sfârşitul amândurora. Niciunul din ei nu avea suficienţi bani ca să se poată extinde, aşa că am făcut-o pe intermediarul între băncile lui Boldrani şi societăţile de construcţii. Apoi i-am sugerat ministrului să-şi transfere cota-parte din afacerile cu Pennisi într-o mică bancă elveţiană, la o dobândă privilegiată. De azi în două zile, banca va da faliment. Iar fostul preşedinte de Consiliu de Miniştri va rămâne cu buzele umflate.

— Am înţeles bine? a întrebat Anna.

— Ai înţeles cât se poate de bine. E un plan pus la cale de tatăl tău şi perfecţionat de mine. Noi l-am împins să facă afaceri cu Pennisi, care a sfârşit prost, după cum bine ştii. În realitate, am finanţat propria noastră răzbunare: familia Pennisi a plătit ministrului cotă-parte din afaceri, bani care poimâine se vor întoarce în băncile noastre, odată cu dovezile de corupţie a ministrului.

A *

Anna înmărmurise.

— Un plan ţesut cu genialitate, a recunoscut ea, dar când va afla că, pe lângă dovezile de corupţie, şi-a mai

pierdut şi averea, ministrul se va dezlănţui ca o bestie încolţită, cu atât mai mult dacă are posibilitatea să demonstreze că bătrânul nu era tatăl meu.

— E foarte posibil să se dezlănţuie, nimeni nu-l poate împiedica, a spus Pazienza. Nu va face decât să ridice un nor inutil de praf.

— Şi scrisorile acelea faimoase?

Era punctul nevralgic.

— Au fost trimise Mariei de Nemesio din Franţa, în 1939. Cenzura vremii le-a interceptat şi le-a direcţionat către OVRA. O „cârtiţă” a făcut mai multe copii. Unele au ajuns în mâinile Silviei De Carolis, iar ea a încercat să-l şantajeze pe bătrân, care a exilat-o, a răspuns succint Pazienza.

Anna i-a mulţumit în gând tatălui său.

— Abia acum înţeleg motivele care l-au făcut să-şi schimbe atât de brusc ideea asupra indisolubilităţii căsătoriei, a spus ea, plăcut surprinsă. Totuşi ce scrie în blestematele acelea de scrisori pe care văd că toată lumea le-a citit, cu excepţia mea.

Era una din rarele ocazii în care avocatul Mimmo Scaglia nu reuşea să-şi camufleze stânjeneala. S-a foit în fotoliu, a luat în mână sticluţa cu picături miraculoase, a pus-o la loc pe măsuţă, a luat o ţigară din caseta de cristal şi a adulmecat îndelung aroma tutunului.

— Fumatul, a spus în cele din urmă cu regret, era un mod excelent de a mă descărca nervos.

Anna i-a aruncat o privire veninoasă.

— Unchiule Mimmo, i-a reproşat ea pe un ton afectuos, nu mă lua peste picior.

Bărbatul s-a aşezat picior peste picior, apoi şi-a încrucişat mâinile peste genunchi, aplecându-se în faţă.

— Ştii foarte bine că între noi doi nu există secrete, i-a zis, însă ceea ce îţi voi povesti este de o delicateţe, cum să spun, extremă. E vorba despre raporturi intime... despre

mama ta.

— Au mai fost şi alţi bărbaţi în afara lui Nemesio şi a bătrânului? s-a alarmat Anna.

— Nu, Doamne, iartă-mă, a protestat el. Ce-ţi trece prin cap?

— Atunci te rog să fii explicit. Dacă tata şi mama m-au conceput înseamnă că s-au aflat în situaţia de a se culca unul cu celălalt, nu-i aşa? (A urmat o clipă lungă de tăcere.) Vrei să-mi spui odată ce mama naibii conţin scrisorile alea?

— Scrie, a murmurat avocatul făcându-şi curaj, scrie că în iulie 1939, adică atunci când ai fost concepută tu, mama ta şi Nemesio au avut... au avut un raport... cum să spun... intim.

— În concluzie, asta e dovada că nu sunt fiica lui Cesare Boldrani, s-a înfuriat Anna.

— Ei bine, nu, a replicat Pazienza.

— Şi de ce nu, mă rog? a izbucnit Anna, incapabilă să mai suporte îndărătnicia cu care bărbatul din faţa sa nega evidenţa.

— Pentru că în aceeaşi perioadă, mama ta...

— Mama mea?... l-a zorit Anna, care voia să afle adevărul chiar în clipa aceea.

— Mama ta a fost şi cu Cesare. Na, că ţi-am spus-o!

În sfârşit, îşi luase o piatră de pe suflet.

O expresie de tristeţe dezolată a înăsprit brusc trăsăturile Annei.

— Lucrurile stau mai rău decât mă aşteptam, a concluzionat. Ministrul nu poate dovedi că sunt fiica lui Nemesio. Şi nici că sunt fiica lui Cesare Boldrani. Poate dovedi în schimb, şi asta fără tăgadă, că sunt fiica unei...

— Nu huli, a întrerupt-o tăios Pazienza, făcându-i semn să nu continue fraza.

— Ai dreptate, iartă-mă, a murmurat ea, dându-şi seama

că se lăsase copleşită de furie.

Se înroşise la faţă, apoi se albise, şi îşi simţea inima pulsându-i în gâtlej.

— Unchiule Mimmo, a spus cu voce rugătoare, cine e tatăl meu?

— Tatăl tău este Cesare Boldrani, a răspuns el convins.

— Şi cine poate dovedi asta? a întrebat ea nerăbdătoare.

— Trebuie să ştii un lucru, Anna: atât timp cât bătrânul nu a avut, dovada matematică a faptului că eşti sânge din sângele lui a refuzat să te recunoască şi să-ţi dea numele lui.

— Sânge din sângele lui, a murmurat Anna, amintindu-şi parcă ceva. Eu am grupa de sânge zero pozitiv. Aşadar şi el avea zero pozitiv?

Avea senzaţia că deschisese o breşă într-un zid imposibil de cucerit.

— Problema nu se rezolvă în felul ăsta, a replicat pe un ton neutru Mimmo Scaglia, îngheţând-o. Cu toate că, recunosc, şi mie mi-ar fi plăcut să găsim atât de uşor dovada hotărâtoare. Am făcut unele cercetări. Nemesio are tot grupa de sânge zero pozitiv, ca şi alte milioane de oameni.

— Aşadar ne-am întors de unde am plecat, s-a întristat din nou Anna.

— Sunt convins că aceste dovezi ale paternităţii bătrânului există undeva, a insistat Pazienza.

— În cazul ăsta, trebuie să le găsim, s-a îndârjit Anna împreunându-şi mâinile.

— Pentru tine sau pentru ministru? s-a interesat el.

— Ministrul n-are decât să se spânzure, dacă are chef, a spus ea cu o răceală care amintea de bătrânul ei tată. Poate să ridice câţ? non de praf vrea el. În clipa asta eu vreau să ştiu cine sunt. Altminteri simt că-mi pierd minţile.

Razele albe ale soarelui iernatic fuseseră ascunse de ceaţă, iar cerul devenise plumburiu.

3

În apartamentul duplex din corso Matteotti, Anna nu şi-a găsit niciunul din cei doi copii ai săi. A traversat mai multe saloane dispuse unul după altul, asemenea celor din vechile palate siciliene, şi a ieşit pe terasă. Santinelă extatică a unui oraş tumultuos, statuia Madonnei de pe turla cea mai înaltă a Domului strălucea sub razele soarelui palid de ianuarie. Brusc, a cuprins-o o nostalgie sfâşietoare pentru insula visurilor ei, pentru Mompracem a ei.

I se spusese că Hotel de Atlántico se dărăpănase cu timpul, după ce insula Sării încetase să mai fie escală obligatorie pe rutele spre America de Sud. Oare de atunci – s-a întrebat ea – s-o mai fi întâmplat vreodată să încolţească iarba pe tot întinsul insulei după o noapte de ploaie? Dar oare chiar ea vibrase în urmă cu douăzeci de ani asemenea coardelor unei viori sub dezmierdările unui bărbat pe care îl vedea atunci a doua oară în viaţă? „Cine ştie dacă Arrigo mă mai iubeşte!” şi-a spus.

Avusese parte de vacanţe şi călătorii superbe, cadouri de basm, născuse doi copii, însă miracolul acelei nopţi din insula Sării nu se mai repetase. Apoi, imperceptibil, asemenea curgerii lente a timpului, preţiosul cristal al pasiunii îşi pierduse strălucirea şi, fără să se fi întâmplat ceva precis, cuantificabil, dragostea eşuase în banalitatea unui ritual monoton.

Iubirea fizică devenise o obligaţie plictisitoare, o datorie de îndeplinit şi-atât. Ajunsese la inapetenţă sexuală, o condiţie ternă, lipsită de stimulente. „Nu mă mai iubeşti”, îi spusese într-o zi Arrigo pe ton glumeţ. „În schimb, eu sunt îndrăgostit de tine ca în prima zi. Dragostea în doi e un miracol, Anna, însă când focul se stinge pentru unul,

celălalt se simte ca o relicvă abandonată.” Atunci i se păruse o frază banală şi chiar stupidă, însă acum cuvintele soţului ei îi dădeau de gândit.

După câţiva ani de convieţuire comodă, molatică, sărise pârleazul şi se aruncase în braţele lui Gianfranco Masei, tipul de mascul exaltant, care o făcuse să simtă din nou fiorul amorului animalic. Aventura cu tânărul armăsar de o eficienţă splendidă şi o brutalitate rafinată era pur şi simplu o poveste de alcov, fără niciun fel de implicaţii sentimentale. Era mai degrabă o paranteză, un capitol din viaţa sa, pe care o putea închide când şi cum voia.

Anna a deschis uşa pavilionului boltit de sticlă care adăpostea piscina încălzită. Instalaţia exista încă de pe vremea când casa era locuită de Maria. Arrigo fusese cel care o acoperise, şi astfel o putea folosi şi pe timpul iernii. S-a dezbrăcat complet, şi-a pus pe cap o cască de plastic şi a plonjat în apa limpede, menţinută constant la temperatura de douăzeci şi opt de grade. Trupul său mlădios şi purtând încă urmele bronzului de Rio a alunecat prin bazin, ieşind la suprafaţă în dreptul scărilor de marmură albă.

— Ar trebui să te îmbraci întotdeauna aşa, a spus o voce bărbătească în spatele său.

Surprinsă, Anna s-a întors destinzându-se ca un arc, dar în clipa următoare a fost cuprinsă de o stânjeneală copleşitoare, similară celei pe care o simţi când te visezi gol-puşcă în mijlocul unei mulţimi. Doar că ea nu visa, ci chiar era aproape goală în faţa unui străin.

— Cine sunteţi?

A încercat să reacţioneze, însă şi-a dat seama că orice ar fi spus sau ar fi făcut i-ar fi accentuat sentimentul de ridicol şi ruşine.

— Un spectator entuziast, după cum bine vezi.

Era un individ cu chip grosolan, expresie vulgară şi

privire insolentă, purtând o pereche de pantaloni largi de vigonie. Nu părea să aibă mai mult de douăzeci şi patru de ani. Continua s-o privească cu ochi lacomi de pe marginea piscinei. Era odios.

— Cară-te de-aici! s-a răstit ea cu o voce ascuţită care avea darul să înrăutăţească şi mai mult ridicolul situaţiei.

— La a doua tinereţe, splendidă şi senzuală, a recitat individul, parafrazând un titlu stupid dintr-un săptămânal de opinie foarte răspândit în mediile radicalilor-şic. Îţi duci foarte bine anii, a adăugat încet, dar la fel de insolent.

Anna şi-a spus că unei asemenea creaturi nu te puteai adresa cu un limbaj nuanţat sau cu aluzii fine: o puşcă de vânătoare de calibru mare i s-ar fi potrivit perfect.

— Aşadar, te-ai hotărât să dormi aici? a întrebat ea mimând un aer indiferent, dar încercând fără efect să îşi ascundă nuditatea sub apă.

Situaţia începea să semene din ce în ce mai mult a tentativă de viol.

— Ca să fiu sincer, aşa aş fi intenţionat, a mărturisit individul, însă fasoanele morale ale Mariei mă împiedică s-o fac.

Anna a înţeles: era tipul cu care fiica sa Maria se întâlnea de câteva luni. Constatarea a făcut-o să i se pară şi mai odios.

— În concluzie, a schimbat ea tonul, stai aici şi continui s-o faci pe viteazul sau te retragi şi mă laşi să ies din piscină?

— Dacă vrei, pot să mă prefac că mă întorc cu spatele, ca în filmele americane de pe vremea ta.

— Doresc să fiu lăsată singură, atât.

Avea două gărzi de corp care primeau salarii echivalente cu greutatea lor în aur, însă acum stăteau de pază în stradă; avea un majordom, doi servitori, o garderobieră şi o bucătăreasă, dar cu toate acestea se

vedea nevoită să facă faţă singură insolenţei unui voyeur care saliva de plăcere la gândul că reuşise să pună o lemeie într-o situaţie stânjenitoare.

— Nu vrei să-ţi dau o mână de ajutor? a întrebat-o pe un ton sarcastic, întinzându-i mâna.

— Ba da, a acceptat Anna, brusc disponibilă.

— Vezi că, folosind bunele maniere, sfârşim prin a ne înţelege? a remarcat creatura.

Anna s-a prins cu putere de mâna tânărului, şi-a lixat tălpile de marginea piscinei şi, încordându-se, l-a tras cu putere spre ea. Individul s-a dezechilibrat şi, cu o săritură caraghioasă, a căzut în apă. Anna a ieşit cu agilitate din bazin, în timp ce individul, îmbrăcat cum era, se zbătea un gâscan prins la strâmtoare. Şi-a tras pe ea un halat de baie şi s-a dus imediat la rádiótelefonul fixat pe un perete al pavilionului.

— Kurt, vino imediat aici, a ordonat.

Radiotelefonul era conectat automat la automobilul de escortă. Apoi a apăsat butonul unei sonerii şi majordomul şi-a făcut apariţia imediat. Între timp, intrusul urca cu greu treptele piscinei, pufnind şi vorbind murdar.

— Ar fi trebuit să mă aştept, a rostit el prima frază stupidă care i-a venit în minte.

— Asta n-a fost nimic, a spus ea, ironică. De-acum încolo să te ţii.

A intrat Kurt, cu privirea incoloră şi rece de ucigaş, mâinile la nivelul şoldurilor, gata să lovească.

— Ce vreţi să fac? a întrebat în germană.

Părea un doberman gata de atac.

— Să-l arunci direct în piaţa Domului. Aşa cum e, i-a ordonat Anna, în aceeaşi limbă.

— Şi dacă se opune?

Conversaţia continua în germană.

— Facă-se după cum ţi-e pofta, a răspuns ea zâmbind.

Cu condiţia să poată fi reparat după aceea. Şi să nu rămână semne.

— Târfă nenorocită ce eşti! a exclamat creatura, care nu înţelesese nimic din dialogul celor doi, însă îi intuise sensul.

Cu coada ochiului, Kurt a cerut încuviinţarea Annei, care i-a răspuns cu o înclinare scurtă a capului. Intrusul a realizat faptul că fusese lovit cu dosul palmei în spaţiul dintre gât şi maxilar abia în clipa când a plonjat din nou în piscină, de data aceasta pe spate, cu braţele larg desfăcute, ca un răstignit. Abia când a ajuns pe fundul piscinei a părut să se dezmeticească. A zărit mâna întinsă a lui Kurt, care îi oferea ajutor, încă năuc din cauza loviturii, s-a agăţat disperat de el.

— Adio, mitocanule, l-a salutat ea. Apoi, întorcându-se spre majordom, a adăugat: Să dai ordin să fie schimbată apa din piscină, dar nu înainte ca bazinul să fie dezinfectat.

După care s-a îndreptat, desculţă, dar cu ţinuta solemnă a unei matroane din Roma antică, spre coridorul care ducea la dormitorul său.

Spre deosebire de alte persoane de nivelul său – şi chiar de altele mai puţin bogate ca ea –, Anna nu. Ivea o cameristă personală. Avea un acut simţ al măsurii, inoculat cel mai probabil de bătrânul ei tată. Exista i > garderobieră care se îngrijea de haine, dar care avea şi alte îndatoriri casnice. A chemat-o vorbind prin interfon.

— Vreau s-o văd pe fiica mea. Imediat.

— Domnişoara Maria nu e acasă, a răspuns femeia.

— Atunci trimite-l aici pe Giacomo.

Când majordomul şi-a făcut apariţia, Anna tocmai se îmbrăcase cu un pulover de tweed stacojiu şi i > I ustă peste genunchi, gri.

— Ce făcea individul acela aici, în casa mea? l-a

apostrofat ea cu severitate.

— Aştepta să se întoarcă domnişoara Maria. Ştiţi, tânărul acela...

Giacomo era adeptul unei străvechi reguli de bună educaţie, conform căreia important nu este să nu verşi sos pe faţa de masă, ci să te prefaci că nu vezi când îl varsă alţii.

În schimb, Anna, care nu aprecia anumite fineţuri, era din ce în ce mai nervoasă şi iritată. Avea sentimentul că fusese victima unui viol.

— Contele plăteşte gărzi de corp şi o armată de personal domestic tocmai ca să am parte de puţină linişte. În schimb, mă trezesc cu un necunoscut în piscină. Ce facem, ne jucăm? Vă dau pe toţi afară, a ameninţat.

Majordomul, obişnuit probabil cu izbucniri mult mai furtunoase, şi-a păstrat aerul imperturbabil.

— Dacă doamna îmi permite, aş dori să-i reamintesc că tânărul cu pricina...

— Nu mă interesează nici cât negru sub unghie cine e, l-a întrerupt ea din nou. Nu vreau oameni de teapa acelui individ în casa mea. Reuşesc să mă fac înţeleasă sau nu?

— Doamna a fost cât se poate de limpede, a răspuns Giacomo.

În clipa aceea a intrat Maria. Era plăcută vederii, zveltă, graţioasă, îmbrăcată ca o amazoană, cu cravaşa încă în mână. Venea de la manej şi răspândea în jur un parfum discret de piele tăbăcită şi apă de colonie.

— Ciao, mama, a salutat-o tânăra. Te-am auzind strigând. Pot să te ajut cu ceva?

Văzând că furia Annei se putea îndrepta acum direct spre ţintă, Giacomo s-a îndepărtat cu demnitatea unui bătrân câine de vânătoare.

— Cine e nemernicul acela cu faţă de violator dement care te aştepta aici? a întrebat pe un ton imperios, care

cerea un răspuns imediat.

Maria a râs.

— Eşti tare, mamă, a exclamat ea. Ştii, uneori eşti mai simpatică decât bunicul. Trebuie să recunosc că l-ai pedepsit aspru de tot, bietul de el. Să-l arunci îmbrăcat în piscină şi nici măcar să nu-i dai posibilitatea să se schimbe!...

— Cine ţi-a spus? El?

Dincolo de fereastră, cerul se înnegura. Se lăsa seara.

— Nu. Îi era ruşine, bineînţeles. Mi-a spus Kurt, în timp ce-l ducea la maşină. Era atât de şifonat că mi s-a făcut milă de el. Vrei totuşi să-mi explici şi mie de ce l-ai împins în apă?

— O făcea pe voyeurul în timp ce înotam în piscină.

A încercat-o din nou senzaţia neplăcută de stânjeneala de mai devreme.

— Îmi pare rău, a murmurat Maria, cu un aer încruntat.

— Las-o baltă. Spune-mi, mai bine, cine e.

— Franco.

— Care Franco?

— Băiatul cel mic al ministrului, a informat-o tânăra pe un ton conspirativ.

Anna s-a lăsat să cadă într-un fotoliu, şi-a desfăcut larg braţele şi a izbucnit într-un hohot de râs eliberator.

— Băiatul ministrului! a exclamat. Bineînţeles că el e! Franco. L-am văzut de câteva ori când era de-o şchioapă. Prietenii tatei îl alintau cu afecţiune Gogo. Şi într-adevăr, dacă ţin eu bine minte, era un gogoman, un nătărău fără pereche. A privit de jur-împrejur amuzată, surâzătoare, complet relaxată, apoi a adăugat: Şi eu, care credeam că era tipul acela cu care tu... În sfârşit, cu care te vezi de câtva timp încoace.

— Păi, chiar este, mamă, a confirmat tânăra, fără să facă prea mult caz.

Distracţia se terminase.

— De cât timp durează povestea asta? a întrebat Anna obosită dintr-odată.

— De câteva luni, a precizat Maria. Dar ce importanţă are?

Fără să-i răspundă, Anna a intrat în biroul personal, o încăpere plăcută, de dimensiuni reduse, amenajat cu cochetărie, cu piese de mobilier Louis Philippe în tonuri de roz şi un mic tablou veneţian de secol XVIII, atribuit lui Pietro Longhi, *Damă odthnindu-se.* Era un tablou care fusese furat înaintea Primului Război Mondial din colecţia familiei conţilor Spada, dar găsit de poliţie la Paris şi scos apoi la licitaţie de Casa Sotheby, la Londra. Un funcţionar însărcinat de Boldrani îl achiziţionase pentru suma de trei sute de mii de lire sterline. Anna îl primise cadou pe vremea adolescenţei şi ţinea la el în mod special. S-a aşezat la birou fixând cu privirea tabloul său preferat. O operă uimitoare, care degaja o atmosferă calmă, de siguranţă; cel mai mult o încântau seninătatea şi limpezimea peisajului, desprinse parcă din basme.

Maria s-a aşezat pe canapea, puţin neliniştită de perspectiva iminentului interogatoriu.

— Dintre toţi nătărăii din lumea asta, tu l-ai ales pe cel mai rău, i-a reproşat maică-sa.

Fata a încercat să deturneze discuţia spre un aspect mai puţin tensionat, străduindu-se să glumească.

— Ştii şi tu cum e, mamă. În familia noastră nu ne mulţumim cu jumătăţi de măsură, a observat ea. Noi alegem întotdeauna pe cel dintâi. Mie asta mi-a lost soarta: să-l aleg pe cel dintâi dintre imbecili.

— Trebuie să recunosc că şi-a depăşit tatăl, a comentat Anna, mulţumită de propria remarcă. Apoi a adăugat: Am auzit că băiatul nu locuieşte cu familia.

— Nu, nu stau împreună.

— Şi, dacă memoria nu mă înşală, are unele afinităţi cu o mişcare extremistă. Greşesc?

— Când ne tăvălim în aşternuturi nu discutăm politică, a răspuns Maria, încercând să domolească vulgaritatea răspunsului cu un zâmbet candid.

— Scuteşte-mă de amănunte, te rog, a exclamat Anna, iritată.

— Iar tu să mă scuteşti de interogatoriile astea demne de un agent al Siguranţei, a ripostat tânăra.

— Interogatoriul a luat sfârşit, a hotărât Anna. Du-te să te schimbi. Am de lucru acum.

După plecarea Mariei, s-a îndreptat spre telefon şi a format numărul direct al lui Gianfranco Masei.

— Cum te simţi? a întrebat-o bărbatul.

— Rău.

— Eu sunt aici, s-a arătat disponibil ziaristul, cunoscând bine caracterul dificil al Annei.

— Pune doi dulăi de-ai tăi pe urmele lui Franco R.

— Fiul faimosului R.?

— Exact. Cred că are legături strânse cu una dintre reţelele de terorişti.

— O pistă?

— Ia legătura cu Pazienza. Cam peste o oră, să zicem. O să-l anunţ eu. E expert la pescuitul în ape tulburi.

— Şi dacă ies la iveală dovezi? Sau doar indicii?

— Bate toba cât mai tare şi stârneşte nori de praf. Vreau să-i distrug reputaţia ticălosului.

A pus receptorul în furcă fără să mai salute. Apoi s-a sprijinit mulţumită de spătarul fotoliului. Lansase o altă săgeată otrăvită: ministrul în funcţiune avea zilele numărate.

„Iar acum – şi-a spus – dacă vrea să mă şantajeze cu scrisorile acela blestemate, n-are decât.” Totuşi, lucrurile nu erau atât de simple cum păreau la prima vedere. După

îndelungata discuţie cu Pazienza, nevoia de a descoperi marele mister al originilor sale se acutizase. Un şantaj în plus nu rezolva propria problemă.

— Aşadar, ce program ai în seara asta? Sau, altfel spus, ce program aveai înainte de a sosi eu să-ţi stric buna dispoziţie?

Anna redevenise disponibilă şi plină de afecţiune cu fiica sa, un pic cam sărită de pe fix, cum o definea ea, dar adorabilă.

— Ar fi trebuit să ies cu Franco şi cu alţi câţiva prieteni, a răspuns Maria cu gura plină.

Mânca o felie de tort: masa de prânz se apropia de sfârşit.

— Ei, atunci va trebui să te mulţumeşti cu prezenţa celorlalţi „câţiva prieteni”, a observat Anna.

Luau prânzul în „refectonu”. Aşa numise arhitectul Mauro Sabeli Caretini sala de mese concepută pentru Anna Boldrani: un ambient de un alb orbitor cu o masă lungă din lemn de nuc închis la culoare şi scaune cu spătar înalt şi rigid îmbrăcate în piele. Unicul ornament de pe pereţi era o sculptură a lui Iisus Hristos răstignit, aparţinând şcolii umbre. Ansamblul degaja un ton auster, dar în acelaşi timp molcom. Mulţi încercaseră să copieze ideea, însă niciunul nu atinsese armonia perfectă a volumelor şi echilibrul tonalităţilor de culoare din „refectoriul” Annei Boldrani.

— A, nu ţi-am spus! Şi Lippy era printre „prieteni”, a anunţat Maria, subliniind cu o scurtă pauză caracterul excepţional al evenimentului.

— Cum de-a fost posibil un asemenea miracol? s-a mirat Anna.

În rarele dăţi când poposea la Milano, fiul său prefera să frecventeze propriile cercuri de prieteni, evitându-şi sora pe care o considera superficială.

— Cred că e îndrăgostit, a mărturisit Maria.

— Ţi-a mărturisit el? s-a interesat Anna, realizând că nu-l mai văzuse pe Filippo de la înmormântarea lui Cesare.

— Nu numai că mi-a spus, a început să povestească Maria, aplecându-se înainte cu un aer misterios şi totodată maliţios. Azi-dimineaţă a venit în camera mea în timp ce serveam micul dejun şi mi-a arătat un superb scarabeu de aur şi smalţ. S-a uitat la mine şi mi-a zis: „Crezi că o broşă ca asta i-ar plăcea unei fete?” Preţ de o clipă, am crezut că era pentru mine, însă el m-a îngheţat cu o privire şi mi-a strigat: „Jos labele! Am descoperit-o la Buccelati, mi s-a părut frumoasă şi nici nu costa o avere.”

— Şi fata? a iscodit-o Anna, nerăbdătoare.

— Am început să glumim, a continuat Maria, el s-a mai înmuiat şi a început să povestească. Ardea de nerăbdare să se dăstăinuie cuiva. Mi-a spus despre o prietenă cunoscută la colegiu. Eu, în schimb, i-am zis despre mine şi Franco. Şi uite-aşa, pentru prima dată, copiii tăi au fraternizat. I-am propus să vină cu noi la *Pnmadonna.*

— Ce e?

— Un local niţel gay.

— Ar fi trebuit să-mi imaginez, a remarcat Anna, dezamăgită.

— Aşa a zis şi fiu-tău.

Între timp, unul din servitori a adus la masă un adevărat festin regal de fructe: cireşe, caise, piersici şi struguri albi cu bobul mare cât nuca. De jur-împrejurul coşului, mai multe cupe cu căpşune. Fructe de vară în mijlocul iernii.

Maria şi-a afundat mâinile în compoziţia atent elaborată, umplându-şi farfuria.

— Fructele care nu erau de sezon îl făceau pe bunicul să-şi iasă din minţi, nu-i aşa?

— Da, ai dreptate, a confirmat Anna, considerând că voracitatea fiicei sale putea fi simptomul unei stări de

spirit precare, ce nu trebuia trecută cu vederea. Totuşi, până la urmă – a revenit ea la subiect – fratele tău a hotărât să vină cu voi la localul cu pricina?

— A zis că n-ar intra acolo nici să-l pice cineva cu ceară. E leit maică-sa, a remarcat Maria, continuând să devoreze fructele. În schimb, ne-a propus să mergem cu el la o sărbătoare ţigănească.

— Am auzit bine? a întrebat Anna, încruntându-şi sprâncenele.

— Ai auzit perfect: o sărbătoare gitană. Mai exact, o serbare Manush. E vorba despre un trib nomad a cărui principală ocupaţie o constituie reprezentaţiile de circ.

— Asta ai inventat-o tu? s-a înveselit brusc Anna.

— Nu, am spicuit din disertaţiile lui Lippy, a răspuns Maria luând cu asalt o cupă cu căpşune. Cică la fiecare zece ani se organizează o serbare, de fiecare dată în altă localitate. Anul acesta se face la Fino Mornasco, lângă Como. Interesantă este festivitatea de iniţiere a unei tinere ţigănci în dansul cu ursul. Înţeleptul tău fiu susţine că ar fi vorba despre o tradiţie străveche şi încărcată de semnificaţii.

— De unde şi până unde îl interesează pe Lippy asemenea chestii?

— După părerea mea, e influenţat de prietena lui, americanca. Dacă am înţeles eu bine, tipa studiază etnologia sau ceva de genul ăsta şi, în prezent, pregăteşte o teză despre obiceiurile şi costumele Gitanos, Manush şi Kalderash, care cică ar fi denumirile arealelor de migraţie a trei grupuri de nomazi.

— Bine, dar e de-a dreptul entuziasmam, s-a înfierbântat brusc Anna.

— Atunci de ce nu vii şi tu cu noi?

— Mi se pare o idee excelentă. Şi uite-aşa, măcar o dată vom merge undeva toţi trei împreună.

4

Uriaşele vâlvătăi ale focului de tabără se înălţau spre cerul senin de deasupra vilei părăsite din Fino Mornasco, mângâind cu sclipiri roşii şi aurii zidul de incintă şi faţada străvechii construcţii. La adăpostul unui cort ce amintea de spectacolele de circ, dar şi de somptuoasele aşezări mobile ale tătarilor, într-un jilţ decorat din abundenţă cu pietre multicolore, trona regina ţiganilor, o figură hieratică şi fără vârstă, aproape sufocată sub greutatea veşmintelor de brocart şi a salbelor de aur. Viorile răsunau, în timp ce mai mulţi gitani, ghemuiţi pe covoare persane groase, intonau o baladă tristă, ale cărei cuvinte erau de neînţeles. Reflexiile focului de tabără ajungeau uneori în interiorul cortului, evidenţiind trăsăturile solemne ale bătrânei regine.

Anna, care la început se temuse că va avea parte de unul din obişnuitele simulacre concepute pentru turiştii de lux, contempla înmărmurită şi încordată ritualul din faţa sa, impresionată de semnificaţiile profunde şi solemnitatea aproape religioasă a scenografiei. La rândul lor, Maria, Lippy şi cei câţiva prieteni care-i însoţeau urmăreau încremeniţi spectacolul.

Notele melancolice ale cântecului s-au stins în clipa în care cercul de oameni din jurul reginei s-a deschis, lăsând să treacă o fetişcană ce ducea în lesă un uriaş urs brun. Anna a admirat în tăcere chipul splendid al ţigăncuşei, ochii ei negri, nasul mic şi bine proporţional, obrajii catifelaţi şi urechile de copilandră, străvezii, de care atârnau doi ciorchini fini de monede subţiri de aur. În imediata ei apropiere, sălbăticiunea se mişca greoaie, cu mişcări dezarticulate. Din când în când, îşi scutura capul uriaş, făcând să răsune clopoţeii de argint prinşi de zgardă. Urmată îndeaproape de animal, frumoasa ţigăncuşă s-a apropiat de tron, iar regina i-a întins mâna

diafană, încărcate de inele, să i-o sărute. La un semn al fetişcanei, ursul s-a închinat şi el în faţa tronului. Apoi au început un dans magic, mişcându-se extatic în interiorul şi în afara cortului, lângă tron şi în apropierea focului de tabără. Frumoasa şi bestia au executat o sarabandă dezlănţuită, întreruptă pe alocuri de pasaje languroase: un spectacol agil şi totodată unul în care forţa brută se împletea cu graţia încântătoare. Ghearele uriaşe ale monstruoasei creaturi, capabile să sfâşie un armăsar, atingeau cu gingăşie obrazul catifelat al fetişcanei, care executa volute acrobatice, acompaniată de clinchetul zurgălăilor de argint ai unei tamburine ornate cu panglici multicolore.

Anna se simţea privită, ştia şi cine o privea. S-a întors spre tron şi a fost izbită de semeţia care se citea în privirea aparent stinsă a reginei. Ca să-şi ascundă tulburarea, sau poate doar din instinct, a recurs la gestul pe care Cesare Boldrani îl făcea adesea, mai ales în momentele cele mai importante ale vieţii. A scos din buzunar orologiul cu cadran smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane şi i-a pipăit conturul rotund. Fără să-şi dea seama, a acţionat butonul cutiei muzicale miniaturale. Notele vesele ale *Marşului alia turca* s-au răspândit cu o rezonanţă amplificată surprinzător de cercul acela magic. Anna a tresărit şi a închis cu un gest brusc carcasa orologiului, strângându-l cu putere în pumn. Însă semnalul fusese auzit. S-a uitat de jur-împrejur cu expresia unei fetişcane care tocmai a spart cel mai preţios serviciu de porţelan al părinţilor, dar şi-a dat seama că nimeni nu fusese deranjat: ţigăncuşa şi ursul îşi continuau sarabanda dezlănţuită, în timp ce spectatorii urmăreau spectacolul transpuşi. Doar regina părea să fi perceput semnalul: şi-a ridicat mâna descărnată şi, arătând spre Anna, i-a şoptit ceva bărbatului de lângă ea. Dansul s-a întrerupt brusc.

Cercul de oameni s-a deschis din nou, de data aceasta pentru a o lăsa să treacă pe Anna. Ghidată de privirea hipnotică a reginei, s-a desprins de grup şi s-a îndreptat cu paşi lenţi, dar siguri, spre tron.

Supunându-se unui gest al bătrânei, Anna s-a aşezat pe o canapea de satin stacojiu. În cortul tătăresc împodobit cu damascuri preţioase şi icoane de valoare inestimabilă plutea un miros intens de tămâie şi smirnă. Bătrâna a coborât de pe tron, aşezându-se în faţa musafirei, pe un fotoliu comod de catifea; le despărţea o măsuţă arăbească octogonală, înaltă şi îngustă, cu incrustaţi! întunecate combinate cu unele deschise la culoare şi decorată cu frunze de sidef. Ţigăncuşa balerină s-a ghemuit la picioarele reginei.

— Pune-mi să mai ascult o dată muzica orologiului tău, i-a poruncit Annei regina ţiganilor.

Era un ordin sec, peremptoriu, care nu admitea replică.

Anna, femeia obişnuită să dea dispoziţii în dreapta şi-n stânga, s-a supus cu docilitate, ca şi cum ar fi fost deposedată de propria voinţă. În clipa în care în aerul îngreunat de mirosuri din cort s-au răspândit notele vesele ale cutiei muzicale miniaturale, pe chipul hieratic al reginei ţiganilor a răsărit un zâmbet enigmatic. Cu o sclipire lacomă în priviri, bătrâna a întins mâna spre vechiul orologiu, pe care Anna i l-a oferit, citind cu voce tare numele inscripţionat pe carcasă cu litere stângace: Dolores.

— Da, eu sunt Dolores, a recunoscut regina, părând că-şi priveşte propriul trecut pe faţa argintată a orologiului. Aveam doisprezece ani când l-am cunoscut pe tatăl tău. Chiar aşa: 1914. Pentru că tu eştii fiica lui Cesare. Apoi a continuat fără să aştepte ca femeia din faţa sa să-i confirme spusele: Oare te-ai întrebat, sau el ţi-a spus vreodată cum a intrat în posesia acestui orologiu? Nu, nu

te-ai întrebat niciodată şi nici el nu ţi-a spus. Iar acum e mort, de vreme ce orologiul e al tău.

Strângea preţiosul obiect între degetele descărnate şi zâmbea.

— Cine eşti tu, Dolores? a întrebat Anna.

— Sunt o regină, a răspuns. O regină, ca şi tine. Sunt mai bătrână şi, probabil – zic probabil şi nu cu siguranţă –, mai înţeleaptă.

— Cum de eşti atât de sigură că bărbatul care a posedat acest orologiu era tatăl meu?

— Puţine sunt lucrurile de care sunt absolut sigură, a explicat bătrâna ţigancă, dar acesta e unul dintre ele. M-ai întrebat cine sunt? Eu pot să-ţi spun doar cine nu sunt – a intonat ea cu o voce solemnă. Nu sunt aer, nu sunt trup, nici carne şi oase. Nu sunt raţiune, nici sentiment. Sunt ceea ce se află în spatele aerului pe care-l respiri, a trupului, a minţii şi a sentimentului. În curând, în faţa mea se vor aprinde aurore de lumină şi ceruri de beatitudine eternă. Şi-a trecut mâna prin cârlionţii înfoiaţi ai copilei ghemuite la picioarele sale şi a continuat, fără nicio urmă de regret în voce: Eu am fost această micuţă dansatoare, ce are atât de mult curaj şi atât de multă gingăşie, încât e capabilă să joace pe degete o sălbăticiune feroce, care ascultă de ea şi numai de ea. Când sufletul meu va ajunge pe întinderile nemărginite ale fericirii veşnice, ea va duce mai departe moştenirea mea. Aşa cum tu duci mai departe moştenirea tatălui tău. Eu eram ca ea atunci când, într-o vară pierdută în negura vremurilor, l-am cunoscut pe Cesare.

— Şi m-ai chemat la tine doar ca să-mi spui asta? a întrerupt-o Anna.

— Nu eu te-am chemat, a răspuns regina, clipind misterios. Tatăl tău e cel care a vrut să ne întâlnim.

Deşi erau de o absurditate strigătoare la cer, Anna

continua să creadă în spusele ţigăncii.

— Eu nu înţeleg nimic din toate astea, a mărturisit.

— Pentru că n-ai învăţat încă lecţia izbăvirii, a atenţionat-o bătrâna.

Anna se simţea epuizată de oboseala de peste zi şi de emoţiile intense ale acelor clipe.

— Aşadar, nu ai nimic să-mi spui? a întrebat ea, cu o tentă de reproş.

— Spiritul tău nu-şi găseşte liniştea, a replicat regina, aşa că nu poţi înţelege încă. Îndoielile te apasă, iar eu nu le pot risipi în locul tău, cu toate că am darul să-ţi citesc în suflet. Eu sunt dincolo de orice materie, sunt inima lumii care râde, sunt pacea sufletelor şi parfumul florilor.

Trebuia să se elibereze cu orice preţ de descântecul acela iritant, care părea c-o paralizase. Existau încă multe secrete legate de Cesare pe care nu le cunoştea. Oare de unde venise bărbatul acela şi ce magie îl legase atât de strâns de regina ţiganilor?

— Ce s-a întâmplat între Cesare şi Dolores? a întrebat ezitând.

Bătrâna a zâmbit din nou.

— Nu ceea ce-ţi închipui tu, a răspuns. Chiar dacă eram tineri şi preţ de o clipă – dar numai din priviri – ne-am iubit.

— Atunci de ce această legătură învăluită în mister? a insistat Anna cu voce rugătoare.

Bătrâna a revăzut cu ochii minţii seara aceea caldă, înăbuşitoare de august. Bazilica San Lorenzo. Străduţele strâmte din cartierul rău famat. Fusta galbenă de mătase lungă până la picioarele desculţe şi cingătoarea maronie înnodată pe talie. Apoi furtuna, splendida sa bestie orbită de furie, notele vesele ale cutiei muzicale miniaturale, ale acelei cutii muzicale din mâinile sale, fuga în noapte cu căruţa cu coviltir, spre noi orizonturi. Şi propriu săi ochi, o copilă pe vremea aceea, înceţoşaţi de lacrimi, oglindind

chipul frumos şi mândru al flăcăului aceluia care apăruse doar ca să-i aţâţe în suflet focul latent al nemuririi.

— Ceea ce s-a întâmplat între noi, a reluat ea foarte serioasă, este o taină pe care eu însămi am uitat-o. Însă şi sufletul tău e frământat de o îndoială sfâşietoare.

Îi luase mâna într-a sa şi îi citea în palmă.

— Despre ce vorbeşti? a întrebat-o Anna, surprinsă.

— Asta numai tu ştii, a rostit regina fără să se întrerupă din examinarea desenului din palma Annei. Ceea ce ştiu eu este că între tine şi îndoielile tale se află oceanul. Mai ştiu că dincolo de acest ocean se află adevărul pe care vrei să-l afli tu. De aceea tatăl tău a vrut să vii aici şi să-mi dai acel semnal. De-a lungul vieţii ai traversat de multe ori întinderea aceasta de apă, dar multe călătorii n-au avut niciun scop. Acum însă, vei face un drum care îţi va deschide mintea, limpezindu-ţi îndoielile. Altceva nu-ţi mai pot spune, pentru că nu ştiu.

Ţiganca a închis ochii ca şi cum ar fi adormit brusc, iar Anna a înţeles că întâlnirea lor luase sfârşit. Unul dintre lăutari a executat câteva acorduri de jale din vioară. Ţigăncuşa cea tânără îşi lăsase capul pe genunchii reginei şi părea să fi adormit şi ea.

Anna a vrut să ia orologiul din palma bătrânei. Brusc, regina şi-a strâns degetele.

— Asta e al meu, a spus deschizând larg ochii. Tu nu mai ai nevoie de el. A fost al tău doar până ni s-au intersectat destinele. Acum îmi aparţine.

Auzind spusele bătrânei, Anna a simţit că, într-adevăr, orologiul de argint cu cadran smălţuit şi orele însemnate cu cifre romane, cu zeiţa Fortuna şi cutia muzicală miniaturală, îi era destinat lui Dolores. Era ca un sigiliu pus peste o taină pierdută în negura vremurilor pe care doar bătrânul şi regina ţiganilor o cunoşteau.

Anna s-a îndepărtat încet, meditativ, ca şi cum s-ar fi

trezit la realitate după un vis revelator.

Maria şi Lippy o aşteptau lângă focul de tabără.

— Ţi-e rău? s-a îngrijorat Maria, văzându-i chipul palid şi răvăşit.

— Nu. Sunt doar obosită. Hai acasă. Mâine plec la Rio.

5

Era o dimineaţă calmă şi însorită când avionul DC-10 al companiei Alitalia a aterizat lin pe pista aeroportului internaţional Guanabara din Rio de Janeiro. Era 31 ianuarie. Anna şi-a făcut apariţia în cadrul uşii rezervate pasagerilor de la clasa întâi. La picioarele scării mobile o aşteptau Nemesio, Giulio şi un funcţionar din conducerea aeroportului. Purta o rochie lucioasă de mătase de culoarea ochilor săi. Giulio şi Nemesio au îmbrăţişat-o cu efuziune, iar funcţionarul i-a sărutat mâna cu deferenţă.

— Ce bucurie să te revăd, surioară! a întâmpinat-o Giulio.

Devenise un bărbat foarte prezentabil, cu păr castaniu şi cu o expresie sinceră şi amabilă pe chip.

— Când dincoace, când dincolo de Ecuator, numai mare să fie, nu-i aşa? a glumit Nemesio, pe care Anna îl anunţase că va sosi pentru câteva zile de vacanţă.

— Adevărul este că voi doi sunteţi de-a dreptul irezistibili, le-a spus.

— Pari foarte obosită, i-a zis îngrijorat Nemesio.

Vagabondul de altădată, saltimbancul de la Guadalajara şi Guernica se rotunjise binişor, iar părul i se rărise. Ursus, cel ce sfida publicul în ringul magic al circarilor de bâlci, bărbatul crescut pe crestele munţilor Serbiei, tinerelul de o frumuseţe ieşită din comun, cu un fizic mai degrabă de gimnast decât de halterofil, băiatul blond şi zvelt ca un prinţ din poveşti devenise acum un domn corpolent, cu chip blând şi lent în mişcări, dar elegant şi amabil. În ochii bărbatului din faţa ei, revoluţiile se stinseseră demult.

— Călătoria, probabil, a minţit Anna. Şi anii care trec, a adăugat apoi melancolică.

Au scurtat formalităţile vamale îndreptându-se spre sectorul rezervat VIP-urilor, apoi s-au urcat toţi trei în Mercedesul alb cu şase locuri, mergând spre Marica, reşedinţa lui Nemesio.

— Aş vrea să trecem mai întâi pe la Ipamena, l-a rugat Anna. Te deranjează?

— *Saudade?* a murmurat Nemesio.

— Mai degrabă amintirile de care sunt cuprinse femeile trecute de treizeci de ani, a precizat Ana.

La Ipamena se află un bar în care Vinicius şi Antonio Carlos Jobim o zăriseră odată, frumoasă şi graţioasă, pe fata din cântecele lor şi unde Baden Powell a compus *Tempo de amor.* Cu mulţi ani în urmă, Anna venise aici cu Arrigo şi ascultaseră poeziile lui Vinicius, traduse de Ungaretti şi recitate de vocea caldă, inteligentă şi surâzătoare a lui Leone. Melodiile nu mai erau cele de odată: *Qu. Epena,* cum cânta Gal Costa. *Favelas-uriie,* în schimb, erau neclintite, asemenea unei cicatrice mizere pe obrazul planetei. Dinspre jungla fetidă de cocioabe, dinspre *favela* din Catacumba se scurgeau spre zonele bogate din Rio torente luminoase de muzică, alimentând magica, deznădăjduita şi suferinda nebunie a carnavalului.

— Îmi pare rău pentru tatăl tău, a spus Nemesio.

Anna s-ar fi aşteptat la ceva mai mult din partea celui care, conform spuselor mamei sale, reprezenta o epocă. S-a consolat însă spunându-şi că în faţa morţii, chiar şi cuvintele cele mai solemne par banale.

Giulio a sărutat-o afectuos pe obraz.

— De ce nu i-ai adus şi pe copii? a întrebat-o.

Era foarte ataşat de nepoţii săi.

Ajunseseră la vila lui Nemesio după ce făcuseră o scurtă escală la barul din Ipamena pe unde trecuse odată fata din

poeziile lui Vinicius şi Carlos Jobim. Servitorii au întâmpinat-o pe Anna cu bucurie neprefăcută. Pentru ea fusese pregătită, ca întotdeauna, aripa vestică a edificiului, aflată la jumătatea distanţei dintre colină şi mare. Se vedeau de acolo statuia lui Christus Redemptor de pe muntele Corcovado şi stânca Pâo de Agucar. De jur-împrejur, vegetaţia luxuriantă răspândea parfumuri dense. De la înălţimea lui Sao Corrado, vântul aducea pe aripile sale sunete de tamburine şi acorduri de macumba.

În timp ce servitorii se grăbeau să desfacă valizele Annei, iar Giulio ducea la bun sfârşit câteva chestiuni de afaceri, Anna l-a luat pe Nemesio deoparte.

— Te-am minţit, i-a spus ea direct.

— Referitor la ce? s-a mirat el.

— Referitor la vacanţă, a precizat Anna, fără să se mai străduiască să-şi ascundă tulburarea. Nu am venit aici ca să mă odihnesc.

— Vrei cumva să ne furi meseria de fabricanţi de mobilă?

— Nu, Nemesio. De ce nu mi-ai spus că eşti tatăl meu? Un zâmbet incredul s-a aşternut pe chipul bărbatului.

— Oh, asta chiar că-i bună! a exclamat. Eu, tatăl tău?! Şi acum ţi-ai găsit să mă întrebi?

— Înainte nu mă interesa în mod deosebit.

Apoi i-a relatat pe scurt povestea cu şantajul ministrului.

— Nu, a rostit Nemesio cu o mină serioasă. Individul acela minte. Eu nu sunt tatăl tău.

— Ascultă, Nemesio, s-a înfierbântat Anna, nu intenţionez să te pun să-ţi dai cuvântul de onoare. Nu vreau ca un bărbat de şaizeci şi cinci de ani să jure în faţa mea cu mâna pe Biblie sau pe mormântul strămoşilor săi că este sau nu tatăl meu. Eu am fost concepută în iulie 1939. Scrisorile tale dovedesc că exact în acea lună, tu şi mama... în sfârşit, aţi avut un raport sexual.

— Dacă nu chiar două.

Pe faţa lui Nemesio s-a lăţit un zâmbet larg. Şi-a amintit de păşunile din Chiaravalle. Trecuseră patruzeci de ani, însă imaginea pe care o vedea în faţa ochilor era mai limpede ca niciodată: vechea tavernă cu umbrar şi trunchiul secular de glicină, zumzetele câmpiei sub soarele cald al verii, umbra plopilor, apa curgătoare şi limpede a canalelor şi profilul medieval al abaţiei care se înălţa cu maiestuozitate spre cer.

— Nu mi se pare cel mai potrivit moment pentru glume de acest gen, s-a înfuriat Anna. Am nevoie de o dovadă de necontestat, Nemesio – a continuat pe un ton rugător –, nu de un răspuns care să lase în continuare loc de îndoieli. În toată povestea aceasta, bazată aproape în întregime pe incertitudini, singura mărturie concretă este cea a mamei. În vreme ce toată lumea, inclusiv eu, era convinsă că sunt fiica lui Cesare Boldrani, ea mi-a destăinuit faptul că, în realitate, tatăl meu natural eşti tu.

— Maria, a murmurat Nemesio, cu privirea pierdută. Ehe, ce femeie extraordinară! Habar n-am avut că nutrea o asemenea convingere.

— Asta nu schimbă cu nimic lucrurile, s-a agitat din nou Anna, având din ce în ce mai mult sentimentul că şi această ultimă călătorie se dovedea inutilă.

La urma urmei – şi-a spus vina era a sa, pentru că fusese atât de naivă încât crezuse în profeţiile unei ţigănci.

— Pentru mine personal, a observat Nemesio, această credinţă a ei este măgulitoare, după cum probabil îţi imaginezi.

— Dacă ai certitudini în acest sens, i-a retezat-o scurt Anna, aş prefera să mi le comunici. Nemesio, să fie clar, eu ţin la tine şi te stimez foarte mult, însă am bătut tot drumul până aici ca să obţin un răspuns, pe cât posibil cel de care am nevoie. În orice caz, vreau să închid o dată

pentru totdeauna capitolul acesta, oricare ar fi deznodământul.

Razele soarelui de vară braziliană păreau să se fi împotmolit în desişul vegetaţiei tropicale din parcul vilei. Nu se auzeau decât cântecul păsărilor şi susurul fântânilor arteziene.

— Ascultă-mă bine, femeie, a spus deodată Nemesio, privind-o drept în ochi. Îţi închipui că dacă ai fi fost fiica mea, eu aş fi acceptat vreodată să trăiesc departe de tine? Chiar crezi că – fie că e vorba de milioane, fie de trei arginţi – unul ca mine şi-ar vinde sângele din sângele său unui bancher putred de bogat, ca în romanele din secolul al XIX-lea?

— Dacă ţi-ar fi cerut-o Maria, ai fi făcut-o, pentru că erai capabil de orice pentru ea. (Anna rostise acele cuvinte crude cu o răceală maiestuoasă.) Tu şi Cesare aţi fost nişte simple obiecte în mâinile ei. V-aţi irosit viaţa lubind-o la nebunie.

— N-ai fi altceva decât o puştoaică răsfăţată, a ripostat el nemilos, dacă uneori n-ai fi o femeie proastă şi trufaşă.

Anna şi-a dus mâna la obraz ca şi cum ar fi primit o palmă.

— N-am vrut să te jignesc, a spus.

— Eu, în schimb, da, a replicat Nemesio. Nu-mi place să fiu judecat de persoanele care nu mă cunosc, înţeleg prin ce treci, dar nu-ţi permit să mă judeci, nici dacă te-ai panicat. Pentru că tu nu ştii cine sunt eu. Aşa cum nu ştii nici cine a fost Cesare.

— Mama mi-a destăinuit secretul pe patul de moarte, i-a amintit Anna.

— Mama ta ţi-a destăinuit ce credea ea că ştie. (Brusc, i s-a părut că o revede, moartă, pe femeia pe care o iubise atât de mult, singura femeie de care fusese îndrăgostit cu adevărat.) În orice caz, află că te-a minţit. Şi fiindcă m-ai

prins mişeleşte la înghesuială, mă văd nevoit să-ţi demonstrez că, deşi m-am iubit cu mama ta în acea splendidă zi de iulie din urmă cu patruzeci de ani, nu puteam, din punct de vedere tehnic, s-o fecundez. În urma unui eveniment de o banalitate strigătoare la cer, virilitatea mea a reuşit să supravieţuiască, în vreme ce capacitatea biologică de a procrea s-a stins pentru totdeauna. Mama ta – a reluat Nemesio firul povestirii – mi-a propus să ne despărţim în data de 31 ianuarie. Ca să vezi ce ciclicitate stranie au recursurile istorice: şi astăzi este tot 31 ianuarie. Aşadar, astăzi se împlinesc patruzeci şi unu de ani, nu patruzeci. Era serbarea de San Geminiano.

I-au revenit în memorie ninsoarea cu fulgi mari şi lini, ochii ca două albăstrele ai mamei, zarva voioasă de fluiere, trompete şi ocarine, stolurile de porumbei din jurul hulubăriilor, chipul blând al lui Perfedia.

— Cum s-au mai schimbat vremurile! a murmurat el, nostalgic.

Anna n-ar fi vrut să-l tulbure pe Nemesio, însă în acelaşi timp nu putea renunţa în faţa ultimei uşi închise care ar fi purtat-o afară din labirint.

— Scuză-mă, Nemesio, a spus, totuşi cum poate un bărbat să-şi piardă capacitatea de procreare?

— După cum îţi ziceam, a continuat bărbatul, Maria mi-a propus să ne despărţim în data de 31 ianuarie. Eu mă întorsesem acasă târziu, în noapte. Mama, care ca întotdeauna ne adusese de mâncare, plecase de mult. Purtam pe cap o pălărie ţărănească de paie despre care pretindeam că era un sombrero de revoluţionar mexican. Pe mijlocul feţei îmi lipisem un nas fals de clovn şi suflam de zor într-o „limba soacrei” – care se derula iute ca un proiectil, retrăgându-se apoi la fel de rapid.

S-a oprit, amintindu-şi scena cu un zâmbet trist.

— Şi mama s-a înfuriat?

— S-a înfuriat, dar nu din cauza asta, ci pentru că aveam un ochi vânăt şi buza umflată.

— Te bătusei cu cineva?

Îi cunoştea temperamentul coleric.

— M-am amestecat cu voioşie într-o încăierare, a recunoscut el, clătinând din cap, deşi îi promisesem mamei tale că n-o voi mai face. Şi tocmai îi juram că nu aveam să-i mai dau motive să se plângă de mine, când am realizat că bebeluşul, fratele tău Giulio, avea faţa umflată. Am alergat după medic, care a venit, l-a consultat şi ne-a dat asigurări că totul era în regulă: copilul avea un banal oreion. A doua zi am constatat că şi capul meu se umflase disproporţionat de mult. Fără îndoială că boala se cuibărise în mine de ceva vreme şi am avut nenorocul să nu se manifeste când trebuia, în copilărie. Trebuie să ştii – a continuat regăsindu-şi aplombul – că această banală maladie infecţioasă şi contagioasă se caracterizează printr-o tumefiere, simultană sau succesivă, a unor glande, cu preponderenţă a glandelor salivare. În puţine cazuri se întâmplă ca infecţia să afecteze glandele mamare, ovarele, pancreasul sau tiroida. Şi doar în cazuri extrem de rare este posibilă afectarea testiculelor. Iată însă că eu am câştigat la loteria negativă a vieţii şi m-am pricopsit exact cu acest tip de oreion. Şi am pierdut în mod iremediabil posibilitatea de a deveni din nou tată, însă am avut certitudinea că nicio boală nu poate fi considerată banală. Astfel – a concluzionat, adoptând o poză caraghioasă de orator emfatic – sunt astăzi în măsură să afirm, fără putinţă de tăgadă, că eu nu pot fi nici tatăl tău, nici al oricăror copii concepuţi după data de 31 ianuarie 1939. Iar tu ai fost concepută în iulie.

Anna a izbucnit în râs, apoi în plâns şi l-a îmbrăţişat cu putere.

— Nemesio, te ador! a exclamat, sărutându-l întruna pe obraji.

— Ştii ceva? N-am mai văzut niciodată o persoană atât de fericită că nu mi-e fiică, a remarcat Nemesio. Apoi a prins-o de umeri, a îndepărtat-o puţin de el ca s-o privească atent şi i-a spus, cu vocea tremurând de emoţie: Eşti frumoasă, Anna, iar mama ta era o splendoare. Îi semeni mult.

6

— Ce ne rămâne când iluziile tinereţii şi ale copilăriei s-au risipit? a zis Anna.

— Nevoia de a fi împreună, i-a răspuns Arrigo. Împreună într-un loc în care dragostea se cucereşte zi după zi.

Anna l-a privit sceptică.

— Şi frământările pasiunii? a glumit, prefăcându-se serioasă.

Arrigo îşi purta foarte bine cei cincizeci ai săi, iar romantismul nu-l mai tentase de pe vremea insulei Sării; Anna, în schimb, încă mai credea în basmul frumoasei adormite pe care sărutul prinţului o readuce la viaţă.

— Pasiunea reprezintă punctul de plecare, a observat el, dragostea însă se caută. Se tinde spre iubire la fel cum se tinde spre fericire: nu se ajunge la extaz de la prima întâlnire, nu se cucereşte absolutul, însă faptul că ai posibilitatea să încerci dă sens vieţii şi lasă loc imaginaţiei.

— Vrei să spui că ai descoperit formula fericirii? s-a mirat Anna.

— Nu ştiu, a răspuns el cu un aer îndoielnic, dar ar putea fi o formulă prin care dragostea să dureze.

— Nu cumva îmi faci curte? a întrebat ea pe un ton insinuant.

I-a mângâiat obrazul cu trăsături virile, peste care anii trecuseră frumos.

— Întotdeauna ţi-am făcut curte.

În vocea lui se ghicea un vag reproş.

— Şi eu nu mi-am dat seama?

— Cine ştie, poate că nu am fost suficient de convingător, s-a justificat el. Sau poate că ai fost distrasă de alte gânduri.

Privirea lui magnifică nu trăda pasiunea copleşitoare, ci conştientizarea matură a unei iubiri intense, profunde.

— Da, alte gânduri, a admis Anna. Energii negative.

Se aflau pe terasa dormitorului albastru al vilei din Caravaggio. Soarele se revărsa în toată splendoarea peste câmpul de narcise, florile pe care, cu patruzeci şi unu de ani în urmă, bătrânul său tată le adusese să fie sădite în grădina din spatele casei pentru că erau albe, galbene şi parfumate, şi îi plăceau Mariei.

— Îţi mulţumesc că ai venit până aici astăzi, de ziua mea.

— Aş fi rămas la distanţă dacă ţi-ai fi manifestat dorinţa de a rămâne singură, i-a mărturisit bărbatul.

— Eşti tare bun, Arrigo, a murmurat ea, emoţionată.

— Nu, a refuzat el cu amabilitate complimentul. Pur şi simplu te iubesc.

De la moartea lui Cesare Boldrani trecuseră trei luni: după zăpadă venise ploaia, apoi soarele primăverii se întorsese ca să mângâie narcisele abia încolţite. Maria şi Filippo plecaseră din nou în străinătate, la şcoală. Ministrul îşi dăduse demisia înainte ca judecătorii curţii de onoare să-şi dea verdictul în cazul acuzaţiilor de corupţie; apoi fusese achitat din lipsă de probe. Fusese sincer într-o singură privinţă: din activitatea politică nu câştigase nicio centimă. Era adevărat, pentru că miliardele de lire reprezentând cota-parte din afacerile clanului Pennisi se întorseseră în seifurile societăţii Finmida conduse de Domenico Scaglia, ultimul mare iluzionist al finanţelor internaţionale. Franco, fiul ministrului, după acuzaţiile

privind apartenenţa la o grupare teroristă publicate de revista condusă de Gianfranco Masei, se refugiase în străinătate, în aşteptarea unor vremuri favorabile.

Din Statele Unite, unde risipea ultimele rămăşiţe ale averii tatălui său, Vito Pennisi, fiul lui Nicola, trimitea mesaje către ziarele de scandal, aruncând acuzaţii veninoase asupra politicienilor care îi ruinaseră familia.

Reintrând în posesia casei din Milano, Silvia De Carolis încerca cu disperare să reintre în circuitul saloanelor din înalta societate, cu foarte puţin succes însă întrucât pe durata absenţei sale se schimbaseră multe cutume.

Pe terasa dormitorului albastru al vilei din Caravaggio, privind câmpul de narcise, Anna şi Arrigo încercau să reconstruiască trecutul şi prezentul.

— Crezi că ar mai fi cu putinţă ca noi doi?... a întrebat Anna.

— Ştiu bine că sunt banal, s-a scuzat Arrigo, însă depinde numai de noi. Oamenii au nevoie de iubire, iar iubirea nu e o prerogativă a adolescenţilor sau a celor tineri.

— Vrei să spui că mai este valabilă teoria cu floarea fără vârstă? a întrebat Anna cu un aer mai degrabă sceptic.

— Dacă te aştepţi să încolţească din nou păşuni cu iarbă crudă într-o singură noapte, atunci ţi-ai ales greşit obiectivul, a admonestat-o el. Înseamnă că nu ai depăşit stadiul romantismului, al utopiei. Fericirea e mai degrabă un punct de referinţă decât o realitate cotidiană. În realitatea cotidiană însă există dragostea. Şi nu mă refer la acel gen de dragoste care apare odată cu schimbarea partenerului, ci la cea care se împlineşte zi după zi, experimentând împreună anumite stări şi întâmplări de viaţă.

— Să ştii că-mi place să te ascult, deşi îmi negi dreptul la marea ispită, l-a măgulit Anna, prefăcându-se că-i face

un reproş.

— Nu există nimic revoluţionar într-o relaţie pasională, a observat cu înţelepciune Arrigo. Revoluţia adevărată constă în a ne descoperi pe noi înşine, într-o rutină cotidiană adesea apăsătoare, deşi neluată în seamă.

În clipa aceea, în cameră a intrat Ausonia, ducând căruciorul cu micul dejun.

— Bună dimineaţa, a spus ea pe un ton afectuos. Şi la mulţi ani, copila mea.

Anna a îinbrăţişat-o, iar guvernanta şi-a şters ochii umezi de emoţie.

— Este şi un cadou pentru tine, a anunţat-o arătându-i un pachet mic, învelit în hârtie aurie, lângă buchetul de narcise de pe tavă.

— Ce e acolo? a întrebat Anna cu o bucurie infantilă.

— Un dar din partea tatălui tău.

— De la tatăl meu? a exclamat ea.

— Mi l-a încredinţat astă-iarnă, a explicat Ausonia. Mi l-a dat înainte de a se îmbolnăvi. Mi-a zis aşa: „Poate că în ziua în care Anna va împlini patruzeci de ani eu nu voi mai fi. Acesta este cadoul meu. Să nu cumva să uiţi de el.” Iar eu, după cum vezi, n-am uitat.

Anna a simţit un fior uşor ca o adiere trecându-i de-a lungul şirei spinării, intuind prezenţa bătrânului. A deschis pachetul cu mâini tremurânde. Într-o cutioară de catifea căptuşită cu mătase albastră se afla o mică tabacheră de aur, smalţ şi briliante. I-a ridicat capacul: în tabacheră, împăturit cu migală, se afla un articol decupat dintr-un ziar vechi, îngălbenit pe margini, pe care bătrânul scrisese cu caligrafia lui hotărâtă: Milano – 1914. Titlul era explicit: *Arsene Lupin la palatul Spada.* Cu un limbaj rafinat, jurnalistul descria o petrecere somptuoasă, profilele şi averile participanţilor, oprindu-se îndelung asupra personalităţii hoţului, un răufăcător cu mănuşi galbene,

care în viziunea lui era cu certitudine un demn urmaş al lui Arsene Lupin. Se vorbea în articol despre dame răscolite de privirea magnetică a unui cavaler necunoscut care a apărut în toiul banchetului pentru o clipă şi a dispărut misterios după aceea. „În orice caz”, preciza autorul, „este neîndoielnic faptul că răufăcătorul cunoştea la perfecţie palatul şi ştia exact ce căuta. De altfel, el a luat din cabinetul de lucru al nobilului milanez cele două obiecte care aveau cele mai mici dimensiuni, dar care erau şi cele mai preţioase: un tablou veneţian din secolul al XVIITlea, atribuit lui Pietro Longhi – *Damă odihnindu-se* – şi o nepreţuită tabacheră din aur şi smalţ, ornată cu cele mai pure diamante, creaţie a renumitului bijutier francez Charles Ouzille, care şi-a şi semnat capodopera, incrustând pe capac şi anul: 1760. Tabachera era unicat şi făcea parte din colecţia de patruzeci de piese lăsate moştenire de Napoleon Bonaparte fiului său...”

Anna s-a uitat lung la Arrigo, răscolită de neaşteptatul cadou. Oare ce semnificaţie putea avea? Iar tabloul lui Longhi din biroul său de la Milano ce legătură avea cu tabachera şi cu furtul din palatul Spada?

— Vezi tu, i-a spus Arrigo, aşa se întâmplă mereu. În clipa în care eşti convins că ai răspuns la toate întrebările, iese la iveală un nou mister.

Annei i s-a părut că a revăzut chipul bătrânului.

— Mulţumesc, tată, a murmurat. Iată ce rămâne atunci când iluziile tinereţii s-au risipit. Rămâne marea aventură de a-ţi trăi viaţa.

— Şi nevoia de a fi împreună, a concluzionat Arrigo îmbrăţişând-o. Împreună într-un loc în care să poţi spune: „Te iubesc.”

— Şi fără pasiuni fremătătoare, a completat Anna, sărutându-L Şi uite-aşa – a adăugat privind lung câmpul de narcise scăldat de razele soarelui –, la vârsta noastră

reîncepem să vorbim despre iubire.

— Dragostea este, probabil, singurul pariu cu adevărat important din viaţă, a murmurat Arrigo. Singura alternativă ca să poţi supravieţui.

Anna a părut convinsă.

— Va trebui să dai dovadă de multă răbdare cu o ştrengăriţă ca mine care a vrut să se nască înainte de vreme, printre narcise.

Nu a auzit zurgălăi de argint, şi nici n-a văzut curcubee. Dar pentru prima oară a înţeles că nu era necesar să traverseze oceanul pentru a trăi emoţii noi. Şi tot pentru prima oară s-a simţit împăcată.

Sfârşit

Cuprins

*

ANNA, 1980
CESARE, 1914
ANNA, 1980

* *

MARIA, 1938
ANNA, 1980,
ANNA, 1944
ANNA, 1953
ANNA, 1959
ANNA, 1980

Milano, anii '80, o dimineață geroasă de ianuarie: la funeraliile lui Cesare Boldrani, unul dintre cei mai puternici și influenți oameni ai vremii, toți ochii sunt ațintiți asupra Annei, unica fiică a marelui industriaș și moștenitoare deplină. Propulsată brusc la cârma uriașului imperiu economic Boldrani, Anna trebuie să-și înfrunte nu numai propriul trecut, dar mai ales pe cel al tatălui său. O fascinantă călătorie în timp, în care povești pasionale de iubire se împletesc cu evenimente misterioase și drame existențiale. O istorisire intensă, încărcată de sugestii și simboluri, în stilul unic și irezistibil al Svevei Casati Modignani.